

Milan Ďurica a kolektív

OBCHODNÉ PRÁVO II.

OBCHODNÉ ZÁVÄZKY

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI

Milan Ďurica a kolektív

OBCHODNÉ PRÁVO II.

OBCHODNÉ ZÁVÄZKY

VYSOKOŠKOLSKÁ UČEBNICA

Banská Bystrica, 2025

Vzor citácie: ĎURICA, M. a kol.: *Obchodné právo II. Obchodné záväzky. Vysokoškolská učebnica.* Banská Bystrica: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2025, 416 s.

Publikácia je súčasťou Edície vysokoškolských učebníc Právnickej fakulty UMB v Banskej Bystrici.

Autori: prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
doc. JUDr. Ing. Martin Kubinec, PhD., univ. prof.
JUDr. Monika Némethová, PhD., univ. doc.
JUDr. Lenka Ušiaková, PhD., univ. doc.
JUDr. Mária Kubincová, PhD.
JUDr. Jakub Dzimko, PhD.
JUDr. Ing. Zuzana Maruškinová
JUDr. Aneta Kšenzíghová, PhD., MBA

Recenzenti: prof. JUDr. Karel Marek, CSc.
prof. JUDr. Ján Husár, CSc.
doc. JUDr. Regina Hučková, PhD.

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

ISBN 978-80-557-2239-9 (brožovaná)
978-80-557-2238-2 (online)

<https://doi.org/10.24040/2025.9788055722382>

Vysokoškolská učebnica „*Obchodné právo II. Obchodné záväzky*“ je publikovaná a šírená ako open access publikácia na základe podmienok Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (uviedenie autora).

O AUTOROCH

Prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD. v roku 1976 absolvoval štúdium na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, v roku 1977 mu bol udelený titul doktora práv vo vednom odbore hospodárske a finančné právo. V roku 2000 obhájil na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici dizertačnú prácu a bol mu udelený akademický titul „PhD.“ Následne v roku 2004 absolvoval habilitačné konanie na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a bol mu udelený akademický titul docent v odbore obchodné právo. Svoj kvalifikačný rast zavrášil úspešným ukončením inauguračného konania na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici v roku 2019, v ktorom bol vymenovaný za profesora v odbore obchodné a finančné právo. V rokoch 1976 až 1979 pôsobil na Ústave hospodárskeho práva Praha, pracovisko v Bratislave. V rokoch 1979 až 1992 bol vedúcim Krajskej štátnej arbitráže v Banskej Bystrici. Po zániku Štátnej arbitráže pracoval ako sudca a podpredseda Krajského súdu v Banskej Bystrici pre veci obchodné. V rokoch 2003 až 2008 bol predsedom Sudcovskej rady pri Krajskom súde v Banskej Bystrici. Od roku 2010 do roku 2021 bol predsedom Krajského súdu v Banskej Bystrici a od roku 2012 do roku 2018 členom Súdnej rady Slovenskej republiky. V rámci svojej vedecko-pedagogickej činnosti vedie prednášky k aktuálnym otázkam obchodného práva, civilného procesného práva a konkurzného práva na rozmanitých fórach. Na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici pôsobí od roku 1998 najprv ako externý pracovník a hosťujúci docent, neskôr na funkčnom mieste docenta a v súčasnosti na funkčnom mieste profesora. Okrem toho je dlhoročným vedúcim Katedry obchodného práva a hospodárskeho práva. V rámci pedagogickej činnosti sa zameriava na vedenie prednášok z predmetov Obchodné právo I., Obchodné právo II. a Konkurzné právo. Popri vedení prednášok pôsobí ako vedúci, resp. oponent bakalárskych, diplomových a rigorózných prác a predseda rigorózneho komisie v predmetoch Obchodné právo a Hospodárske a finančné právo. V minulosti bol členom Legislatívnej komisie Ministerstva spravodlivosti SR pre Občiansky súdny poriadok, predsedom Komisie pre revíziu

konkurzného práva Ministerstva spravodlivosti SR, členom Komisie pre rekodifikáciu občianskeho procesného práva. Pôsobil tiež ako podpredseda Rady Justičnej akadémie SR, je členom Vedeckej rady Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a členom Vedeckej rady Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, v minulosti tiež zastával funkciu prodekana Právnickej fakulty UMB pre vedu a výskum. Je osobou zodpovednou za zabezpečovanie kvality a rozvoja študijného programu obchodné a finančné právo na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Pôsobí tiež ako člen redakčnej rady časopisu Bulletin slovenskej advokácie a časopisu Štát a právo.

Doc. JUDr. Ing. Martin Kubinec, PhD., univ. prof. absolvoval vysokoškolské štúdium práva na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici v roku 2002 a v roku 2003 mu bol na rovnakej fakulte udelený akademický titul doktor práv (JUDr.) po úspešnom vykonaní rigorózneho skúšky v odbore obchodné právo. V roku 2006 absolvoval na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici doktorandské štúdium v študijnom programe Obchodné a finančné právo a po obhajobe dizertačnej práce získal akademický titul PhD. a napokon v roku 2018 úspešne ukončil habilitačné konanie na domácej Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a získal vedecko-pedagogický titul docent v odbore obchodné a finančné právo. Rovnako je absolventom inžinierskeho štúdia v študijnom programe Ekonomika a manažment malých a stredných podnikov na Ekonomickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Kontinuálne od roku 2002 až do súčasnosti pôsobí na Katedre obchodného práva a hospodárskeho práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, pričom od roku 2022 pôsobí na fakulte na funkčnom mieste profesora v odbore obchodné a finančné právo. V rámci svojej pedagogickej a vedeckej práce sa venuje najmä právu obchodných spoločností, konkurznému právu, právu cenných papierov a klinickému vzdelávaniu študentov v rámci Kliniky obchodného práva na domovskej fakulte. Od roku 2006 pôsobí ako advokát zapísaný do zoznamu advokátov Slovenskej advokátskej komory a tiež ako konkurzný a reštrukturalizačný správca zapísaný

do zoznamu správcov Ministerstva spravodlivosti SR. Je autorom viac než 120 vedeckých a odborných publikácií, pravidelne vystupuje na domácich i zahraničných konferenciách a seminároch.

JUDr. Monika Némethová, PhD., univ. doc. je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Doktorandské štúdium v odbore obchodné právo ukončila na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici v roku 2002. Od roku 1997 pôsobí na Katedre obchodného a finančného práva Právnickej fakulty UMB v Banskej Bystrici ako odborná asistentka, v súčasnosti na funkčnom mieste univerzitnej docentky. Vo svojej pedagogickej praxi sa venuje výučbe obchodného práva, hospodárskeho práva a iných súvisiacich voliteľných predmetov. Na oblasť obchodného a hospodárskeho práva zameriava aj svoju publikačnú činnosť. Je spoluautorkou komentárov k Obchodnému zákonníku vydaných vo vydavateľstvách Eurounion a Eurokódex, učebníc, vedeckých článkov, ako aj autorkou monografie venovanej právnomu postaveniu družstiev. Bola zapojená do viacerých vedeckých projektov riešených v rámci grantových schém VEGA a KEGA. V rámci študijných pobytov realizovaných cez program ERASMUS+ prednášala na zahraničných univerzitách v Španielsku, Poľsku, Francúzsku a Turecku. Na Právnickej fakulte UMB v Banskej Bystrici dlhodobo pôsobila vo funkcii prodekanke a členky komisií UMB. Od roku 2002 je zapísaná v zozname advokátov Slovenskej advokátskej komory a vykonáva činnosť advokátky.

JUDr. Lenka Ušiaková, PhD., univ. doc. ukončila v roku 2007 magisterské štúdium práva na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, na ktorej následne v roku 2009 získala akademický titul doktor práv (JUDr.) absolvovaním rigorózneho skúšky v odbore obchodné právo. Doktorandské štúdium ukončila v roku 2014 na Právnickej fakulte Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach obhajobou dizertačnej práce v študijnom odbore Obchodné a finančné právo a získala akademický titul PhD. Od roku 2009 pôsobí ako odborná asistentka na Katedre obchodného práva a hospodárskeho práva na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, kde sa zameriava hlavne na obchodné právo,

špeciálne na právo obchodných spoločností, konkurzné právo, právo cenných papierov, ako aj na klinické vzdelávanie študentov v rámci predmetu Klinika obchodného práva. Od roku 2011 vykonáva advokátsku prax ako advokátka zapísaná do zoznamu advokátov Slovenskej advokátskej komory, v rámci ktorej sa špecializuje na oblasť obchodného, zmluvného a insolvenčného práva. Zároveň od roku 2009 pôsobí aj ako konkurzná a reštrukturalizačná správkyňa zapísaná do zoznamu správcov Ministerstva spravodlivosti SR.

JUDr. Mária Kubincová, PhD. sa po ukončení Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave venovala desať rokov pedagogickej činnosti ako asistentka na Katedre obchodného práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Od roku 2008 pôsobila ako sudkyňa Okresného súdu Martin a od roku 2013 je sudkyňou a členkou obchodnoprávneho kolégia na Krajskom súde v Banskej Bystrici, kde v odvolacom senáte vybavuje najmä agendu obchodného práva, konkurzného práva a práv priemyselného vlastníctva.

JUDr. Jakub Dzimko, PhD. absolvoval v roku 2020 magisterský stupeň štúdia v študijnom odbore Právo na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Následne v roku 2023 absolvoval na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici doktorandské štúdium v študijnom program Obchodné a finančné právo a po obhajobe dizertačnej práce získal akademický titul PhD. Po úspešnom rigoróznom konaní mu na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici bol v roku 2024 udelený titul JUDr. Od roku 2020 pôsobí na Katedre obchodného práva a hospodárskeho práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici najskôr ako interný doktorand a následne od roku 2023 ako odborný asistent V rámci svojej pedagogickej a vedeckej činnosti sa venuje najmä obchodnému právu so zameraním na právo obchodných spoločností, insolvenčnému právu, ako aj klinickému vzdelávaniu študentov v rámci rôznych klinických predmetov zameraných na praktickú aplikáciu nadobudnutých teoretických vedomostí a nadobúdanie praktických zručností s výkonom právnického povolania. Na Právnickej fakulte UMB participuje

na výučbe predmetov Obchodné právo I., Obchodné právo II., Klinika obchodného práva, Právo obchodných spoločností, Konkurzné právo. Je autorom, resp. spoluautorom viacerých vedeckých a odborných publikačných výstupov, spoluautorom vysokoškolských učebníc a pravidelne sa zúčastňuje domácich aj zahraničných vedeckých podujatí. Od roku 2022 taktiež pôsobí ako advokátsky koncipient zapísaný v zozname advokátskych koncipientov vedenom Slovenskou advokátskou komorou.

JUDr. Ing. Zuzana Maruškinová je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici – v roku 2022 úspešne ukončila magisterský stupeň štúdia v študijnom odbore právo a následne v roku 2024 úspešne absolvovala rigorózne konanie. Rovnako je aj absolventkou Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, na ktorej v roku 2023 ukončila štúdium v študijnom programe ekonomika verejného sektora. Od roku 2024 pôsobí na Katedre obchodného práva a hospodárskeho práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici ako interná doktorandka v študijnom programe obchodné a finančné právo. V rámci svojej pedagogickej a vedeckej činnosti sa venuje najmä obchodnému právu, právu cenných papierov, ako aj civilnému právu procesnému. Od roku 2023 pôsobí ako advokátska koncipientka zapísaná v zozname advokátskych koncipientov vedenom Slovenskou advokátskou komorou.

JUDr. Aneta Kšenzighová, PhD., MBA ukončila v roku 2009 vysokoškolské štúdium na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, na ktorej v roku 2010 úspešne vykonala rigoróznú skúšku v odbore obchodné právo a bol jej udelený akademický titul doktor práv (JUDr.). Po absolvovaní koncipientskej praxe v roku 2013 úspešne absolvovala advokátsku skúšku. V rokoch 2016 až 2020 pracovala v štátnom podniku, kde usmerňovala a metodicky riadila právnu, personálnu a majetkovú oblasť činnosti podniku. Od roku 2021 do roku 2024 absolvovala na Katedre obchodného a finančného práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici doktorandské štúdium a po obhajobe dizertačnej práce získala akademický titul philosophiae doctor (PhD.). V rámci svojej vedeckej

činnosti sa venuje najmä problematike štátnych podnikov a štátom vlastnených právnických osôb, ale aj hospodárskemu a finančnému právu a na uvedené oblasti je zameraná aj jej publikačná činnosť. Je autorkou viacerých vedeckých a odborných publikačných výstupov, vedeckej monografie a spoluautorkou vysokoškolskej učebnice. Zároveň pôsobí v právnej praxi v advokátskej kancelárii, kde sa profiluje na právo obchodných spoločností a obchodné záväzkové vzťahy.

JEDNOTLIVÉ ČÁSTI UČEBNICE SPRACOVALI

prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD. 1. kapitola, 2. kapitola, 9. kapitola

doc. JUDr. Ing. Martin Kubinec, PhD., univ. prof.

v spoluautorstve s JUDr. Jakubom Dzimkom, PhD.

a JUDr. Ing. Zuzanou Maruškinovou 3. kapitola

v spoluautorstve s JUDr. Lenkou Ušiakovou, PhD., univ. doc.

a JUDr. Ing. Zuzanou Maruškinovou 4. kapitola

v spoluautorstve s JUDr. Lenkou Ušiakovou, PhD, univ. doc.

5. kapitola

v spoluautorstve s JUDr. Anetou Kšenzighovou, PhD., MBA

6. kapitola

v spoluautorstve s JUDr. Máriou Kubincovou, PhD.

7. kapitola

v spoluautorstve s JUDr. Monikou Némethovou, PhD., univ. doc.

a JUDr. Jakubom Dzimkom, PhD.

8. kapitola

v spoluautorstve s JUDr. Lenkou Ušiakovou,

PhD., univ. doc., JUDr. Jakubom Dzimkom, PhD.

a JUDr. Anetou Kšenzighovou, PhD., MBA

10. kapitola

v spoluautorstve s JUDr. Ing. Zuzanou Maruškinovou

a JUDr. Máriou Kubincovou, PhD.

12. kapitola

JUDr. Lenka Ušiaková, PhD., univ. doc.

v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD.,

univ. prof. a JUDr. Ing. Zuzanou Maruškinovou

4. kapitola

v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD.,

univ. prof.

5. kapitola

v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom,

PhD., univ. prof., JUDr. Jakubom Dzimkom, PhD.

a JUDr. Anetou Kšenzighovou, PhD., MBA

10. kapitola

JUDr. Monika Némethová, PhD., univ. doc.

11. kapitola

v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD.,

univ. prof. a JUDr. Jakubom Dzimkom, PhD.

8. kapitola

JUDr. Mária Kubincová, PhD.

v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD., univ. prof. 7. kapitola
v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD., univ. prof. a JUDr. Ing. Zuzanou Maruškinovou 12. kapitola

JUDr. Jakub Dzimko, PhD.

v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD., univ. prof. a JUDr. Ing. Zuzanou Maruškinovou 3. kapitola
v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD., univ. prof. a JUDr. Monikou Némethovou, PhD., univ. doc. 8. kapitola
v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD., univ. prof., JUDr. Lenkou Ušiakovou, PhD., univ. doc. a JUDr. Anetou Kšenzíghovou, PhD., MBA 10. kapitola

JUDr. Ing. Zuzana Maruškinová

v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD., univ. prof. a JUDr. Jakubom Dzimkom, PhD. 3. kapitola
v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD., univ. prof. a JUDr. Lenkou Ušiakovou, PhD., univ. doc. 4. kapitola
v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD., univ. prof. a JUDr. Máriou Kubincovou, PhD. 12. kapitola

JUDr. Aneta Kšenzíghová, PhD., MBA

v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD., univ. prof. 6. kapitola
v spoluautorstve s doc. JUDr. Ing. Martinom Kubincom, PhD., univ. prof., JUDr. Lenkou Ušiakovou, PhD., univ. doc. a JUDr. Jakubom Dzimkom, PhD. 10. kapitola

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK

CMP	zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov
CSP	zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov
OBZ	zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov
OZ	zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov
TZ	zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov
Ústava SR	ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov
zákon o bankách	zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o cenných papieroch	zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisov
zákon o dani z príjmov	zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov
zákon o ochrane hospodárskej súťaže	zákon č. 187/2021 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o ochranných známkach	zákon č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov

zákon o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov	zákon č. 469/2003 Z. z. o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o reklame	zákon č. 147/2001 Z. z. o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o verejnom obstarávaní	zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
ZKR	zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
ZMPS	zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov
ZP	zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov
ŽZ	zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

OBSAH

O AUTOROCH	3
JEDNOTLIVÉ ČASTI UČEBNICE SPRACOVALI	9
ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK	11
PREDHOVOR	23
PREFACE	25
VORWORT	27

1. KAPITOLA

VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA OBCHODNÝCH ZÁVÄZKOV .....

1. Charakteristika obchodných záväzkových vzťahov	31
2. Druhy obchodných záväzkových vzťahov	33
2.1. Relatívne obchodné záväzkové vzťahy	34
2.2. Absolútne obchodné záväzkové vzťahy	36
2.3. Kombinované obchodné záväzkové vzťahy	37
2.4. Fakultatívne obchodné záväzkové vzťahy	38
2.5. Zabezpečenie obchodných záväzkových vzťahov	39
2.6. Právna povaha obchodného záväzkového vzťahu, ktorého jedným subjektom je spotrebiteľ	40

2. KAPITOLA

VZNIK A ZMENA OBCHODNÝCH ZÁVÄZKOV .....

1. Vznik obchodných záväzkových vzťahov	42
2. Obchodné zmluvy	43
3. Povinne zverejňované zmluvy	44
4. Výklad zmlúv a iných právnych úkonov	46
5. Neplatnosť zmlúv a iných právnych úkonov	47
6. Obsah zmlúv	49
7. Forma zmlúv	51
8. Osobitná úprava uzavierania obchodných zmlúv	52
8.1. Dohoda o dodatočnom určení obsahu zmluvy	54
8.2. Dohoda o dodatočnom určení nepodstatných častí zmluvy	55
8.3. Uzavretie obchodnej zmluvy konkludentne	57
8.4. Právna samostatnosť a závislosť obchodných zmlúv	57
9. Verejný návrh na uzavretie zmluvy	59
10. Obchodná verejná súťaž	60

11. Zmluva o uzavretí budúcej zmluvy	62
11.1. Práva a povinnosti zmluvných strán	64
11.2. Zánik záväzkového vzťahu	66
12. Spoločné záväzky	66
13. Zmena záväzkov	68
13.1. Zmeny v obsahu záväzku	69
13.2. Zmena v osobe veriteľa a dlžníka	69
13.2.1. Zmena v osobe veriteľa	70
13.2.2. Zmena v osobe dlžníka	71

3. KAPITOLA

ZABEZPEČENIE OBCHODNÝCH ZÁVÄZKOV	73
1. Všeobecne o zabezpečení obchodných záväzkov	73
1.1. Právna úprava zabezpečovacích inštitútov	74
1.2. Zásady zabezpečovacích inštitútov	75
1.3. Funkcie zabezpečovacích inštitútov	76
1.3.1. Prevenčná funkcia	76
1.3.2. Zabezpečovacia funkcia	77
1.3.3. Uhradzovacia funkcia	77
1.3.4. Sankčná funkcia	77
1.3.5. Reparačná funkcia	78
2. Zmluvná pokuta	78
2.1. Podstata zmluvnej pokuty	79
2.2. Funkcie zmluvnej pokuty	79
2.3. Dohoda o zmluvnej pokute	80
2.4. Vznik nároku na zmluvnú pokutu	81
2.5. Moderačné právo súdu	83
2.6. Zmluvná pokuta a odstúpenie od zmluvy	84
3. Ručenie	86
3.1. Vznik ručenia	86
3.2. Plnenie ručiteľa	89
3.3. Zánik ručenia	90
4. Banková záruka	91
4.1. Vznik bankovej záruky	92
4.2. Rozsah ručenia a splnenie záväzku bankou	93
4.3. Vzťah medzi bankou a dlžníkom	94
4.4. Zánik bankovej záruky	95

5. Uznanie záväzku	95
5.1. Vznik uznania záväzku	96
5.2. Účinky uznania záväzku	98
4. KAPITOLA	
ZÁNİK OBCHODNÝCH ZÁVÄZKOV	99
1. Všeobecná charakteristika	99
2. Zánik záväzku splnením	101
2.1. Splnenie záväzku	101
2.2. Subjekty plnenia	102
2.3. Predmet plnenia	103
2.4. Spôsob plnenia	104
2.5. Miesto plnenia	105
2.6. Čas plnenia	106
2.6.1. Čas plnenia záväzku dohodnutý v zmluve	106
2.6.2. Čas plnenia záväzku určený zákonom	108
2.6.3. Osobitné pravidlá pre určenie času plnenia peňažných záväzkov z dodania tovaru alebo poskytnutia služby	108
2.6.4. Námitka nesplnenej zmluvy	110
3. Zánik nesplneného záväzku	111
3.1. Odstúpenie od zmluvy	111
3.1.1. Vznik práva na odstúpenie od zmluvy	112
3.1.2. Právny úkon odstúpenia od zmluvy	116
3.1.3. Právne účinky odstúpenia od zmluvy	116
3.1.4. Fixné zmluvy	118
3.2. Dodatočná nemožnosť plnenia	118
3.2.1. Faktická nemožnosť plnenia	120
3.2.2. Právna nemožnosť plnenia	121
3.2.3. Čiastočná nemožnosť plnenia	122
3.2.4. Právne účinky dodatočnej nemožnosti plnenia ..	122
3.3. Odstupné	123
3.4. Zmarenie účelu zmluvy	124
3.5. Započítanie pohľadávok	126
3.5.1. Podmienky započítania pohľadávok	126
3.5.2. Osobitné ustanovenia o započítaní pohľadávok v obchodnom práve	129

5. KAPITOLA	
ZODPOVEDNOSŤ ZA PORUŠENIE POVINNOSTÍ	
V OBCHODNOM PRÁVE	135
1. Všeobecná charakteristika	135
1.1. Kategorizácia zodpovednosti	136
1.2. Druhy zodpovednosti v obchodnom práve	137
2. Zodpovednosť za omeškanie	138
2.1. Omeškanie dlžníka	138
2.1.1. Vznik a zánik omeškania dlžníka	138
2.1.2. Právne následky omeškania dlžníka	141
2.1.2.1. Právo veriteľa požadovať splnenie	
záväzku od dlžníka	141
2.1.2.2. Právo na náhradu škody	142
2.1.2.3. Právo odstúpiť od zmluvy	142
2.1.2.4. Právo veriteľa vykonať nárok zo	
zabezpečenia záväzku	143
2.1.2.5. Prechod nebezpečenstva škody na veci	143
2.1.2.6. Právo veriteľa na úrok z omeškania	144
2.1.2.7. Právo na paušálnu náhradu nákladov,	
spojených s uplatnením pohľadávky	148
2.1.3. Nekalé zmluvné dojednania a nekalá	
obchodná prax	150
2.2. Omeškanie veriteľa	153
2.2.1. Vznik omeškania veriteľa	153
2.2.2. Právne následky omeškania veriteľa	154
3. Zodpovednosť za škodu	155
3.1. Predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu	156
3.2. Liberačné dôvody	157
3.3. Prevenčná povinnosť	158
3.4. Rozsah náhrady škody	159
3.5. Spôsob náhrady škody	161
6. KAPITOLA	
PREMLČANIE V OBCHODNOM PRÁVE	162
1. Všeobecná charakteristika a podstata premlčania	162
2. Preklúzia a jej porovnanie s premlčaním	164
3. Predmet premlčania	166

4. Účinky premlčania	169
5. Premlčacia doba a jej plynutie	170
6. Spočívanie a pretrhnutie premlčacej doby	174
7. KAPITOLA	
KÚPNA ZMLUVA	178
1. Všeobecne o kúpnej zmluve	178
1.1. Charakteristika kúpnej zmluvy a jej odlišenie od zmluvy o dielo	179
1.2. Podstatné náležitosti kúpnej zmluvy	180
2. Povinnosti predávajúceho	182
2.1. Dodanie tovaru	183
2.2. Zodpovednosť za vady tovaru	188
2.3. Vady tovaru	191
2.4. Prehliadka tovaru	193
2.5. Notifikačná povinnosť kupujúceho po zistení vád tovaru	194
2.6. Záruka za akosť	195
2.7. Právne vady tovaru	197
2.8. Nároky z vád tovaru	198
2.8.1. Nároky z vád tovaru pri podstatnom porušení kúpnej zmluvy	199
2.8.2. Nároky z vád tovaru pri nepodstatnom porušení kúpnej zmluvy	200
3. Nadobudnutie vlastníckeho práva	206
4. Povinnosti kupujúceho	209
4.1. Kúpna cena	209
4.2. Miesto a čas platenia kúpnej ceny	211
5. Práva predávajúceho	213
5.1. Prechod nebezpečenstva škody na tovare	214
5.2. Uchovanie tovaru	219
5.3. Náhrada škody pri náhradnom obchode	223
5.4. Náhrada škody bez náhradného obchodu	223
6. Osobitné dojednania v súvislosti s kúpnu zmluvou	224
6.1. Kúpa na skúšku	224
6.2. Cenová doložka	225
6.3. Predkupné právo	227

8. KAPITOLA

ZMLUVA O PREDAJI PODNIKU A VYBRANÉ

ZMLUVNÉ TYPY 229

1. Všeobecná charakteristika zmluvy o predaji podniku a vybraných zmluvných typov 229
2. Zmluva o predaji podniku 230
  - 2.1. Charakteristika zmluvy o predaji podniku 231
  - 2.2. Podstatné náležitosti zmluvy o predaji podniku 231
  - 2.3. Kúpna cena za podnik 233
  - 2.4. Ochrana veriteľov predávajúceho 234
  - 2.5. Prechod práv, záväzkov a zmluvných vzťahov 238
  - 2.6. Prechod práv z priemyselného a duševného vlastníctva 241
  - 2.7. Prechod pracovnoprávných vzťahov 242
  - 2.8. Prechod obchodného mena 243
  - 2.9. Odovzdanie podniku, prechod nebezpečenstva škody na veci a vlastníckeho práva 244
  - 2.10. Zodpovednosť za vady podniku 245
  - 2.11. Nároky z väd podniku 246
  - 2.12. Predaj časti podniku 248
3. Zmluva o kúpe prenajatej veci 249
  - 3.1. Charakteristika zmluvy o kúpe prenajatej veci a odlíšenie od lízingovej zmluvy 249
  - 3.2. Podstatné náležitosti zmluvy 252
  - 3.3. Práva a povinnosti zmluvných strán 253
  - 3.4. Zánik zmluvy 254
4. Licenčná zmluva na predmety priemyselného vlastníctva 255
  - 4.1. Charakteristika licenčnej zmluvy na predmety priemyselného vlastníctva 255
  - 4.2. Podstatné náležitosti zmluvy 256
  - 4.3. Práva a povinnosti zmluvných strán 256
  - 4.4. Zánik zmluvy 258
5. Zmluva o uložení veci 258
  - 5.1. Charakteristika zmluvy o uložení veci 259
  - 5.2. Podstatné náležitosti zmluvy a odlíšenie od zmluvy o skladovaní 259
  - 5.3. Práva a povinnosti zmluvných strán 260
6. Zmluva o skladovaní 264

6.1. Charakteristika zmluvy o skladovaní a jej porovnanie so zmluvou o uložení vecí	265
6.2. Podstatné náležitosti zmluvy	266
6.3. Práva a povinnosti zmluvných strán	267
6.4. Osobitná úprava zodpovednosti skladovateľa za škodu	269
6.5. Skladištný list	270
6.6. Zánik zmluvy	272

9. KAPITOLA

ZMLUVA O DIELO	274
1. Všeobecne o zmluve o dielo	275
2. Charakteristika zmluvy o dielo	277
3. Povinnosti a práva zmluvných strán	281
3.1. Povinnosti zhotoviteľa	281
3.1.1. Spôsob vykonania diela a jeho ukončenie	281
3.2. Práva zhotoviteľa	288
4. Povinnosti a práva objednávateľa	292
4.1. Povinnosti objednávateľa	292
4.2. Práva objednávateľa	294
4.3. Prechod vlastníctva a prechod nebezpečenstva škody ...	299

10. KAPITOLA

OBSTARÁVATEĽSKÉ ZMLUVY	301
1. Všeobecná charakteristika obstarávateľských zmlúv	301
2. Mandátna zmluva	302
2.1. Charakteristika mandátnej zmluvy	303
2.2. Podstatné náležitosti zmluvy	303
2.3. Práva a povinnosti zmluvných strán	305
2.4. Zánik zmluvy	308
3. Komisionárska zmluva	310
3.1. Charakteristika komisionárskej zmluvy	310
3.2. Podstatné náležitosti zmluvy	311
3.3. Práva a povinnosti zmluvných strán	312
3.4. Zánik zmluvy	314
4. Zmluva o sprostredkovaní	314
4.1. Charakteristika zmluvy o sprostredkovaní	315
4.2. Podstatné náležitosti zmluvy	316
4.3. Práva a povinnosti zmluvných strán	317
4.4. Zánik zmluvy	320

5.	Zmluva o obchodnom zastúpení	320
5.1.	Charakteristika zmluvy o obchodnom zastúpení	321
5.2.	Podstatné náležitosti zmluvy	321
5.3.	Práva a povinnosti zmluvných strán	325
5.3.1.	Povinnosti zastúpeného	327
5.4.	Zánik zmluvy	330
5.4.1.	Spôsoby zániku zmluvy	330
5.4.2.	Osobitosti zániku zmluvy o výhradnom obchodnom zastúpení	332
5.4.3.	Právne nároky zmluvných strán pri zániku zmluvy o obchodnom zastúpení	332
6.	Zmluva o kontrolnej činnosti	335
6.1.	Charakteristika zmluvy o vykonaní kontroly	336
6.2.	Podstatné náležitosti zmluvy	336
6.3.	Práva a povinnosti zmluvných strán	337
6.4.	Zánik zmluvy	340

11. KAPITOLA

	ZMLUVY V OBLASTI PREPRAVY	341
1.	Všeobecná charakteristika zmlúv v oblasti prepravy	341
2.	Zasielateľská zmluva	342
2.1.	Charakteristika zasielateľskej zmluvy a jej vzťah ku komisionárskej zmluve	342
2.2.	Podstatné náležitosti zmluvy	343
2.3.	Práva a povinnosti zmluvných strán	344
2.4.	Zánik zmluvy	346
3.	Zmluva o preprave vecí	346
3.1.	Charakteristika zmluvy o preprave vecí	347
3.2.	Podstatné náležitosti zmluvy	348
3.3.	Práva a povinnosti zmluvných strán	350
3.4.	Osobitná úprava zodpovednosti dopravcu za škodu	352
3.5.	Náložný list	353
3.6.	Zánik zmluvy	355
4.	Zmluva o nájme dopravného prostriedku	355
4.1.	Charakteristika zmluvy o nájme dopravného prostriedku	356
4.2.	Podstatné náležitosti zmluvy	356
4.3.	Práva a povinnosti zmluvných strán	357
4.4.	Zánik zmluvy	359

5.	Zmluva o prevádzke dopravného prostriedku	360
5.1.	Charakteristika zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku a jej vzťah k zmluve o preprave vecí a zmluve o nájme dopravného prostriedku	360
5.2.	Podstatné náležitosti zmluvy	362
5.3.	Práva a povinnosti zmluvných strán	363
5.4.	Zánik zmluvy	364

12. KAPITOLA

	FINANČNÉ A BANKOVÉ ZMLUVY	365
1.	Všeobecná charakteristika finančných a bankových zmlúv ...	365
2.	Zmluva o úvere	366
2.1.	Charakteristika zmluvy o úvere a porovnanie so zmluvou o pôžičke	366
2.2.	Podstatné náležitosti zmluvy	368
2.3.	Práva a povinnosti zmluvných strán	369
2.4.	Úroky z poskytnutého úveru	370
2.5.	Zánik zmluvy	372
2.6.	Zmluva o úvere v spotrebiteľských vzťahoch	373
3.	Zmluva o tichom spoločenstve	375
3.1.	Charakteristika zmluvy o tichom spoločenstve	376
3.2.	Podstatné náležitosti zmluvy	376
3.3.	Vklad tichého spoločníka	377
3.4.	Práva a povinnosti zmluvných strán	378
3.5.	Podiel na zisku tichého spoločníka	378
3.6.	Zánik zmluvy	379
4.	Zmluva o otvorení akreditívu	380
4.1.	Charakteristika zmluvy o otvorení akreditívu	380
4.2.	Podstatné náležitosti zmluvy	382
4.3.	Práva a povinnosti zmluvných strán	382
4.4.	Zánik zmluvy	386
5.	Zmluva o inkase	386
5.1.	Charakteristika zmluvy o inkase	386
5.2.	Podstatné náležitosti zmluvy	387
5.3.	Práva a povinnosti zmluvných strán	387
5.4.	Zánik zmluvy	389
6.	Zmluva o bankovom uložení vecí	389
6.1.	Charakteristika zmluvy o bankovom uložení vecí	390
6.2.	Podstatné náležitosti zmluvy	390

6.3. Práva a povinnosti zmluvných strán	390
6.4. Zánik zmluvy	392
7. Zmluva o bežnom účte	393
7.1. Charakteristika zmluvy o bežnom účte	393
7.2. Podstatné náležitosti zmluvy	393
7.3. Práva a povinnosti zmluvných strán	394
7.4. Zánik zmluvy	395
8. Zmluva o vkladovom účte	396
8.1. Charakteristika zmluvy o vkladovom účte	397
8.2. Podstatné náležitosti zmluvy	397
8.3. Práva a povinnosti zmluvných strán	398
8.4. Zánik zmluvy	398
ZÁVER	400
ZOZNAM POUŽITEJ A ODPORÚČANEJ LITERATÚRY	408

PREDHOVOR

V roku 2024 publikoval kolektív autorov z Katedry obchodného práva a hospodárskeho práva Právnickej fakulty UMB v Banskej Bystrici učebnicu s názvom *Obchodné právo I.* V súlade s ustálenou tradíciou učebníc obchodného práva obsahuje základné inštitúty obchodného práva, problematiku obchodných spoločností, družstiev a nekalej súťaže.

V predhovore k učebnici sme sľúbili, že po jej vydaní pristúpime k tvorbe II. dielu, ktorý bude obsahovať záväzkovú časť obchodného práva. Plniac tento sľub, predkladáme predovšetkým pre našich študentov, učebnicu *Obchodné právo II.*, ktorá sa venuje záväzkovému právu.

Autorský kolektív sa pri spracovaní učebnice zaoberal najmä otázkou, ako sa vysporiadať s právnym dualizmom súkromného práva, ktorý sa najvýraznejšie prejavuje v oblasti záväzkového práva. Osobitne ide o výklad všeobecnej časti záväzkového práva, ktorý je možný len v priamej interakcii s občianskym právom. Hoci u študentov predpokladáme aspoň základnú znalosť občianskeho práva, táto učebnica nemá a ani nemôže nahrádzať učebnice či odborné a vedecké výklady občianskeho práva.

Napriek tomu, že našou ambíciou bolo spracovať záväzkové právo prostredníctvom jeho kľúčových inštitútov, pri výklade jeho všeobecnej časti sa najvýraznejšie prejavila väzba na pozitívnu právnu úpravu, a to najmä z dôvodu prelínania právnych úprav Občianskeho a Obchodného zákonníka.

Druhý diel učebnice obsahuje dva základné bloky. Tým prvým je výklad všeobecnej časti záväzkového práva, ktorý je zameraný predovšetkým na vymedzenie obchodného záväzkového vzťahu a jeho špecifických znakov, ktoré sú určujúce na ich odlišenie od ostatných súkromných záväzkových vzťahov. Následne sa prechádza ku kategorizácii obchodných záväzkových vzťahov. V tomto bloku je obsiahnutá aj odlišná procedúra uzatvárania obchodných zmlúv v porovnaní so všeobecnou úpravou, ktorá je v Občianskom zákonníku, predzmluvná zodpovednosť, osobitná úprava, ktorá sa týka spoločných záväzkov, zabezpečovacích

inštitútov, premlčania, omeškanie dlžníka a veriteľa a ďalších inštitútov.

Druhý blok sa venuje výkladu pomenovaných zmlúv tak, ako sú upravené v Obchodnom zákonníku, so zameraním na podrobnejší výklad tých najfrekvencovanejších a ekonomicky najvýznamnejších zmluvných typov.

Aj pri písaní tohto dielu sme dbali na primeraný rozsah učebnice, aby bola pre študentov prakticky využiteľná. Štruktúra textu je zvolená tak, aby poskytovala prehľadný a zrozumiteľný výklad danej problematiky. Pri výklade zmluvných typov sme pre lepšie porozumenie a zapamätanie zachovali jednotnú systematiku výkladu.

Pri jednotlivých častiach textu, okrem dotknutých právnych predpisov, uvádzame relevantnú literatúru a tam, kde to považujeme za potrebné, citujeme aj judikatúru. Súčasne upozorňujeme na nové trendy v právnej regulácii súkromného práva a vplyv európskeho práva na našu právnu úpravu. Tak ako I. diel učebnice, aj II. diel bude vydaný v elektronickej, ale aj knižnej podobe.

Autorský kolektív vyslovuje poďakovanie recenzentom, a to prof. JUDr. Karlovi Markovi, CSc., prof. JUDr. Jánovi Husárovi CSc. a doc. JUDr. Regine Hučkovej, PhD., za kvalifikovanú pomoc a ochotu, s ktorou sa ujali recenzie tohto textu.

V Banskej Bystrici, máj 2025

Milan Ďurica, za kolektív autorov

PREFACE

In 2024, a team of authors from the Department of Commercial Law and Economic Law at the Faculty of Law of the Matej Bel University in Banská Bystrica published a *Commercial Law I*. textbook. The established tradition of textbooks on commercial law contains the basic institutes of commercial law, the issue of commercial companies, cooperatives, and unfair competition.

In the preface to the textbook, we promised that after its publication, we would proceed to create the second part, which will contain the obligation part of commercial law. To fulfil this promise, we are presenting *Commercial Law II.*, which deals with the law of obligations, especially for our students.

In the preparation of the textbook, the authors' team dealt with the question of how to deal with the legal dualism of private law, which is most pronounced in the law of obligations. It concerns interpreting the general part of the law of obligations, which is only possible in direct interaction with civil law. Although students are expected to have at least a basic knowledge of civil law, this textbook is not intended to be. It cannot be a substitute for textbooks or professional and scholarly interpretations of civil law.

Although our ambition was to elaborate the law of obligations through its key institutes, in the interpretation of its general part, the link to positive legal regulation was the most pronounced, especially due to the overlapping of the legal regulations of the Civil Code and the Commercial Code.

The second part of the textbook contains two basic blocks. The first is an interpretation of the general part of the law of obligations, which focuses primarily on the definition of commercial obligations and their specific features, which are decisive for their differentiation from other private obligations. It then moves on to the categorization of commercial obligations. This block also covers the different procedures for concluding commercial contracts compared with the general rules in the Civil Code, pre-contractual liability, the special rules on joint obligations, security, limitation, debtor-creditor default, and others.

The second block is devoted to interpreting named contracts regulated by the Commercial Code. It focuses on a more detailed interpretation of the most frequent and economically significant contract types.

In writing this volume, we have also ensured that the textbook is of adequate length for students' practical use. The structure of the text has been chosen to provide a clear and comprehensible explanation of the subject. We have maintained a uniform interpretation system for better understanding and memorization when explaining contract types.

For each part of the text, we cite the relevant literature and, where necessary, case law in addition to the legislation concerned. At the same time, we draw attention to new trends in the regulation of private law and the impact of European law on our legislation. As with the first part of the textbook, the second part will be published in electronic and book form.

The authors would like to thank the reviewers, namely prof. JUDr. Karel Marek, CSc., prof. JUDr. Ján Husár, CSc. and doc. JUDr. Regina Hučková, PhD., for their qualified assistance and willingness to review this text.

In Banská Bystrica, May 2025

Milan Ďurica, on behalf of the authors' team

VORWORT

Im Jahr 2024 veröffentlichte das Autorenteam des Lehrstuhls für Handels- und Wirtschaftsrecht der Juristischen Fakultät der Matej-Bel-Universität in Banská Bystrica das Lehrbuch mit dem Titel *Handelsrecht I*. In Übereinstimmung mit der etablierten Tradition handelsrechtlicher Lehrbücher enthält es die grundlegenden Institute des Handelsrechts, sowie die Thematik der Handelsgesellschaften, Genossenschaften und des unlauteren Wettbewerbs.

Im Vorwort dieses Lehrbuchs haben wir versprochen, nach dessen Veröffentlichung mit der Erstellung des zweiten Bandes zu beginnen, der den schuldrechtlichen Teil des Handelsrechts behandeln soll. Dieses Versprechen einlösend, legen wir nun – in erster Linie für unsere Studierenden – das Lehrbuch *Handelsrecht II*. vor, das sich dem Schuldrecht widmet.

Das Autorenteam beschäftigte sich bei der Ausarbeitung des Lehrbuchs insbesondere mit der Frage, wie dem rechtlichen Dualismus im Privatrecht zu begegnen ist, der sich besonders deutlich im Bereich des Schuldrechts zeigt. Dies betrifft vor allem die Auslegung des allgemeinen Teils des Schuldrechts, die nur im direkten Zusammenhang mit dem Zivilrecht möglich ist. Auch wenn wir bei den Studierenden zumindest grundlegende Kenntnisse des Zivilrechts voraussetzen, kann und soll dieses Lehrbuch keine Lehrbücher oder wissenschaftlichen Abhandlungen zum Zivilrecht ersetzen.

Obwohl es unsere Ambition war, das Schuldrecht anhand seiner zentralen Institute darzustellen, zeigte sich bei der Auslegung des allgemeinen Teils am deutlichsten die enge Verknüpfung mit der geltenden Rechtsordnung – insbesondere aufgrund der Überschneidungen zwischen dem Bürgerlichen Gesetzbuch und dem Handelsgesetzbuch.

Der zweite Band des Lehrbuchs gliedert sich in zwei grundlegende Abschnitte. Der erste widmet sich dem allgemeinen Teil des Schuldrechts, mit besonderem Fokus auf die Definition des handelsrechtlichen Schuldverhältnisses und dessen spezifischen Merkmalen, die es von anderen privatrechtlichen Schuldverhältnissen unterscheiden. Anschließend erfolgt eine

Kategorisierung handelsrechtlicher Schuldverhältnisse. In diesem Abschnitt wird zudem auf das abweichende Verfahren beim Abschluss von Handelsverträgen im Vergleich zur allgemeinen Regelung im Bürgerlichen Gesetzbuch eingegangen. Behandelt werden auch die vorvertragliche Haftung, besondere Regelungen zu Gesamtschuldverhältnissen, Sicherungsinstitute, Verjährung, Schuldnerverzug, Gläubigerverzug und weitere Institute.

Der zweite Abschnitt befasst sich mit der Auslegung der benannten Verträge, wie sie im Handelsgesetzbuch geregelt sind, mit besonderem Fokus auf eine detailliertere Darstellung der häufigsten und wirtschaftlich bedeutendsten Vertragstypen.

Auch bei der Erstellung dieses Teils haben wir auf einen angemessenen Umfang des Lehrbuchs geachtet, damit es für die Studierenden praktisch nutzbar ist. Die Struktur des Textes wurde so gewählt, dass sie eine übersichtliche und verständliche Darstellung der entsprechenden Problematik bietet. Bei der Auslegung der Vertragstypen haben wir eine einheitliche Systematik beibehalten, um das Verständnis und das Einprägen des Textes zu erleichtern.

In den einzelnen Abschnitten des Textes führen wir neben den relevanten rechtlichen Vorschriften auch die einschlägige Literatur an und zitieren, wo es für notwendig erachtet wird, auch die Rechtsprechung. Gleichzeitig weisen wir auf neue Trends in der Regelung des Privatrechts und auf den Einfluss des europäischen Rechts auf unsere Rechtsordnung hin. Wie der erste Band des Lehrbuchs wird auch der zweite Band sowohl in elektronischer als auch in gedruckter Form veröffentlicht.

Das Autorenteam spricht seinen Dank an die Gutachter aus: Prof. JUDr. Karel Marek, CSc., Prof. JUDr. Ján Husár, CSc. und doc. JUDr. Regina Hučková, PhD., für ihre qualifizierte Unterstützung und die Bereitschaft, die Rezension dieses Textes zu übernehmen.

Banská Bystrica, Mai 2025

Milan Ďurica, im Namen des Autorenteam

1. KAPITOLA

VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA OBCHODNÝCH ZÁVÄZKOV

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník; zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník; zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám; zákon č. 429/2002 Z. z. o burze cenných papierov; zákon č. 22/2004 Z. z. o elektronickom obchode; zákon č. 266/2005 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku; zákon č. 92/2008 Z. z. o komoditnej burze; zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov; zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní; zákon č. 108/2024 Z. z. o ochrane spotrebiteľa; zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách.

Použitá a odporúčaná literatúra: BEJČEK, J. K pojmu smluvní slobody. Právny obzor, 1997, č. 6; BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. Kurs obchodního práva. Obchodní závazky. 4. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007; Boele–Woelki, K. Zásady UNIDROIT. Zásady európskeho zmluvného práva a medzinárodné súkromné právo II (Ako aplikovať Zásady na zmluvy s cudzím prvkom). Právny obzor, 1998, č. 2; Bonell, M. Zásady UNIDROIT a Viedenský dohovor – alternatívne alebo doplnujúce sa nástroje medzinárodného obchodu? Právny obzor, 1996, č. 4; BONELL, M. J. Zásady UNIDROIT a Zásady európskeho zmluvného práva – podobné pravidlá pre zhodné ciele? Právny obzor, 1997, č. 2; BOBEK, M., KÜHN, Z. a kol. Judikatura a právní argumentace. 2. vydání. Praha: Auditorium, 2013; BUDIŠ, P. Elektronický podpis a jeho aplikace v praxi: certifikáty a certifikační autority: legislativní rámec elektronického podpisu: praktické aplikace. Olomouc: ANAG, 2008, 157 s; BUCHOVÁ. M. Autorizácia elektronického podania zo strany osoby, ktorá nie je orgánom verejnej moci. Bulletin slovenskej advokácie. č. 5/2020; CSACH, K. Doktrína culpa in contrahendo v obchodnom práve. Bulletin slovenskej advokácie, 2006, č. 5; FLASSIK, I. Doktrína culpa in contrahendo. Bulletin slovenskej advokácie, 2005, č. 9 – 10; CSACH, K. Vzťah odchylných dojednaní a (všeobecných) obchodných podmienok (§ 273 Obchodného zákonníka). Justičná revue, 2006, č. 2; CSACH, K. Vzťah odchylných dojednaní a (všeobecných) a obchodných podmienok. II. časť – Obsah, forma a výklad odchylných dojednaní. Justičná revue, 2006, č. 6 – 7; CSACH, K. Súkromnoprávne následky porušenia zákona o verejnom obstarávaní. Justičná revue, 2008, č. 4; CSACH, K. Zodpovednosť za culpa in contrahendo podľa Najvyššieho súdu Českej republiky – nasledovaniahodné riešenie? Justičná revue, 2009, č. 1; DEÁK, M. Prejav vôle kapitálovej obchodnej spoločnosti ako právnickej osoby v zahraničných úpravách. Inšpirácie pre modifikácie domácej úpravy? (1. časť). Justičná revue, 2015, č. 6 – 7; DEÁK, M. Prejav vôle kapitálovej spoločnosti ako právnickej osoby v zahraničných úpravách. Inšpirácie pre modifikácie domácej úpravy? (2. časť) Justičná revue, 2015, č. 8 – 9; DOLEŽEL, V. Několik poznámek k užívání Incoterms (s akcentem

na vnútroštátni obchodní styk). Bulletin advokacie, 2006, č. 11 – 12; DULÁKOVÁ, JAKÚBEKOVÁ, D. Spotrebiteľská zmluva nanovo a inak. Justičná revue, 2008, č. 6 – 7; ĎURICA, M. Prienik judikatúry do súkromného práva Význam judikatúry v obchodním právu. In Rekodifikace obchodního práva - pět let poté : pocta Ireně Pelikánové. Svazek II. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2019; ĎURICA, M. Veriteľ versus dlžník (súmrak nad veriteľom) In: Právo v podnikání vybraných členských států Evropské unie = Law in business of selected member states of the European Union : sborník příspěvků k 12. ročníku mezinárodní vědecké konference. Praha : TROAS, 2020; ĎURICA.M., O rozvoji inštitútu odporovateľnosti v judikatúre najvyšších súdnych autorít. In. Nadeje právní vědy 2023. Právní věda v praxi. Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni. Plzeň : 2023; ELIÁŠ, K. Obchodní smlouva. Právní praxe v podnikání (I. část), 1995, č. 5; ELIÁŠ, K., a kol. Občanský zákoník. Velký akademický komentář. Praha : Linde, 2008; HANUŠ, L. Ke smyslu a účelu práva z pohľadu interpretace právních předpisů: argumentaci teleologickým výkladem (vázanosti soudce zákonem). Právní obzor, 2009, č. 2; HOLÚBKOVÁ, L. Povinné zverejňovanie zmlúv. Justičná revue, 2011, č. 8 – 9; HOLÚBKOVÁ, L. Aplikačné problémy spojené s povinným zverejňovaním zmlúv. Justičná revue, 2014, č. 10; HULVA, T. Interpretace práva v teorii a praxi. Bulletin slovenskej advokácie, 2009, č. 4; JAKÚBEKOVÁ, D. Rozdielnosť úpravy zmluvy o uzavretí zmluvy o budúcej zmluvy v občianskom a obchodnom práve a problémy pri jej aplikácii v praxi. Justičná revue, 1999, č. 6 – 7; JANČO, M. Aktuálne otázky koncepcie absolútnej neplatnosti právnych úkonov podľa § 39 Obč. zákonníka 1. časť. Bulletin slovenskej advokácie, 2008, č.10; JANČO, M. Aktuálne otázky koncepcie absolútnej neplatnosti právnych úkonov podľa § 39 Obč. zákonníka 2. časť. Bulletin slovenskej advokácie, 2008, č. 11; KNAPP, V., LUBY, Š. Československé občianske právo hmotné I. zväzok. Bratislava : Vydavateľstvo Obzor, 1973; LUBY, Š. Právne úkony v Občianskom zákonníku. Právnické štúdie, roč. XII., 1969; KRAMPERA, J. Neplatnosť neprieměřených ujednání ve spotřebitelských smlouvách. Bulletin advokacie, 2009, č. 1 – 2; MAGÁL, M., KUBINA, P. Rozhodcovské doložky v spotrebiteľských zmluvách. Justičná revue, 2008, č. 4; MAREK, K. Smluvní obchodní právo. Kontrakty. 3. aktualizované a rozšírené vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2007; MAREK, K. Obchodní podmínky, vykládací pravidla a obchodní zvyklosti. Justičná revue, 2011, č. 1; MELZER, F. Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009; MORAVČÍKOVÁ, A. Doktrína culpa in contrahendo v obchodnom práve. Bulletin slovenskej advokácie, 2005, č. 9 – 10; OVEČKOVÁ, O. Vzťah Obchodného zákonníka a Občianskeho zákonníka s akcentom na vybrané inštitúty obchodného záväzkového práva. Právní obzor, 2008, č. 4; OVEČKOVÁ, O. Výklad a aplikácia dobrých mravov a zásad poctivého obchodného styku v rozhodovacej činnosti súdov. Právní obzor, 2011, č. 4; OVEČKOVÁ, O. Inštitút premlčania a povinnosť súd ex officio prihliadať na premlčanie. Právní obzor, 2015, č. 2; PATAKYOVÁ a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2022, s. 1792; MATULA, Z. Culpa in contrahendo. Praha : Wolters Kluwer, 2012, 108 s.; PLÍVA, S. Obchodní záväzkové vzťahy Praha : ASPI, 2006; RADBRUCH, G. O napětí mezi účely práva. Praha : Wolters Kluwer, 2012, 137 s.; ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. a kol.

Komentár k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Praha : ASPI Publishing, 2002; RYCHNAVSKÝ, P. Spotrebiteľské právo a Nariadenie o spoločnom európskom kúpnom práve. Justičná revue, 2014, č. 3; SALAČOVÁ, M. Nepojmenované smlouvy. Právni rozhledy, 2007, č. 13; SALAČ, J. K problematice rozporu právního úkonu se zákonem ve světle § 39 občanského zákoníku. Právni rozhledy, 1997, č. 10; SALAČ, J. Smluvní sloboda nebo smluvní spravodlnosť? Právni rozhledy, 1998, č. 1; SALAČ, J. Nepřipustné nepřiměřené znevýhodnění založené smlouvou a lichva. Právni rozhledy, 1999, č. 8; ŠILHÁN, J. Innominátní smlouvy a připustnost analogie v obchodních závazkových vztazích. Právni rozhledy, 2007, č. 13; ŠTEFANKO, J. Culpa in contrahendo alebo zodpovednosť za zavinenie v predzmluvných vzťahoch. Právny obzor, 2008, č. 3; ŠTEVČEK, M., DULÁK, A., BAJÁNKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1-450. 2. vydanie Komentár. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 1 754; ŠTEVČEK, M., DULÁK, A., BAJÁNKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Občiansky zákonník II. § 451 – 880. 2. vydanie Komentár. Praha : C. H. Beck, 2019, 1 578 s; ŠTEVČEK, M. FICOVÁ, S. BARICOVÁ, J. MESIARKINOVÁ, S. BAJÁNKOVÁ, J. – TOMAŠOVIČ, M. a kol.: Civilný sporový poriadok. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2022, 1752 s; SUCHOŽA, J. a kol. Slovenské obchodné právo. Obchodné záväzky. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2004; ŠVIDROŇ, J. Právna zodpovednosť za porušenie dobrých mravov. Právny obzor, 2013, č. 1. ; SCHWARTZOVÁ, Z., TOMSA, M. Změna písemne uzavřené smlouvy podle obchodního zákonníka. Právni praxe v podnikání. 1995, č. 4; TOTH – VAŇO, P. Absolutná neplatnosť, následky relatívnej neplatnosti a dobromyseľnosť nadobúdateľa. Justičná revue, 2014, č. 2; UHLIAROVÁ, M. Následky porušenia zmluvy v Európskom práve s dôrazom na terminologické otázky. Právny obzor, 2010, č. 1.

1. Charakteristika obchodných záväzkových vzťahov

Záväzkové (obligačné) právo predstavuje rozhodujúcu časť súkromného práva. Pre slovenskú právnu úpravu súkromného práva je typický právny dualizmus, pretože záväzkové právo je obsiahnuté v Občianskom zákonníku, ako aj v Obchodnom zákonníku.

Právny dualizmus sa prejavuje predovšetkým v úprave záväzkového práva. Základ právnej úpravy záväzkového práva je v Občianskom zákonníku, ktorý predstavuje všeobecnú úpravu, ktorá sa použije na všetky záväzkové vzťahy, ak Obchodný zákonník nemá osobitnú úpravu.

V rámci záväzkových vzťahov predstavujú osobitnú skupinu obchodné záväzkové vzťahy, na ktoré sa prednostne použije právna úprava v Obchodnom zákonníku v takom rozsahu,

v akom to vyplýva z konkrétnej úpravy. Pre vzťah Občianskeho zákonníka, ktorý je všeobecným právnym predpisom platí vo vzťahu k Obchodného zákonníku ako špeciálneho predpisu vzťah subsidiarity, podľa ktorého *lex specialis derogat legi generali*.

Legálnu definíciu záväzkového vzťahu nachádzame v § 488 OZ, podľa ktorého záväzkový vzťah je právny vzťah, z ktorého veriteľovi vzniká právo na plnenie (pohl'adávk) od dlžníka a dlžníkovi vzniká povinnosť splniť záväzok.

Zväzok sa v právnej doktríne, ale aj v aplikačnej praxi používa v širšom a v užšom zmysle slova. V širšom zmysle záväzok predstavuje celý záväzkový právny vzťah, kým v užšom zmysle len ako konkrétna povinnosť dlžníka z určitého záväzkového vzťahu.¹

Zväzkové právne vzťahy musia mať minimálne dva subjekty, z ktorých jeden je subjektom práva (veriteľ) a druhý je subjektom povinnosti (dlžník). Vo väčšine záväzkových vzťahov však má veriteľ nielen právo, ale aj povinnosť a dlžník má nielen povinnosť, ale aj právo. Zväzkové vzťahy sú označované ako relatívne právne vzťahy, pretože konkrétnemu právu určitého veriteľa zodpovedá konkrétna povinnosť určitého dlžníka a teda právo a povinnosť sú tu v určitej relácii.

Zväzkový vzťah tvoria tri základné prvky:

- a) subjekt,
- b) predmet,
- c) obsah.

Subjektom záväzkového vzťahu je dlžník a veriteľ, ktorými môže byť fyzická osoba, právnická osoba alebo štát. Ak je na strane veriteľa, aj na strane dlžníka jeden subjekt, ide o jednoduché záväzky. Ak na veriteľskej strane alebo na dlžníckej strane alebo na oboch je viac subjektov, ide o spoločné záväzky. Spoločné záväzky môžu byť solidárne, delené a nediálne.

Predmetom (objektom) záväzkového vzťahu, tak ako každého právneho vzťahu, je určité ľudské správanie, a to určité plnenie.

---

¹ KNAPP, V. – LUBY, Š. a kol.: *Československé občianske právo. I. zväzok*. Bratislava: Obzor, 1973, s. 315.

Toto plnenie môže spočívať v tom, že dlžník niečo dá (*dare*), alebo koná (*facere*), alebo sa zdrží konkrétneho konania (*ommittere*) alebo určité konanie veriteľa dlžník strpí (*pati*). Predmet plnenia môže byť určený jednotlivo, druhovo alebo alternatívne. Podľa predmetu plnenia môžeme záväzky deliť na peňažné, nepeňažné, odplatné, bezodplatné, kauzálne, abstraktné a pod.

Obsahom záväzkového vzťahu sú práva a povinnosti subjektov záväzkového vzťahu. Obsah záväzku je daný najmä právnou skutočnosťou, na základe ktorej vznikol (napr. zmluvou) a príslušným hmotným právom, ktorým sa konkrétny záväzkový právny vzťah spravuje.

2. Druhy obchodných záväzkových vzťahov

Obchodné záväzkové vzťahy predstavujú osobitný druh záväzkových vzťahov, ktoré sa vyznačujú osobitnou povahou:

- a) subjektov,
- b) predmetu (objektu) záväzku,
- c) samotného záväzku.

Subjektom obchodného záväzkového vzťahu sú podnikatelia alebo iné druhovo určené subjekty tak, ako ich vymedzuje Obchodný zákonník v § 261. Medzi druhovo určené subjekty patria subjekty verejného práva.

Predmetom obchodného záväzkového vzťahu je podnikateľská činnosť, teda podnikanie, ktoré je tiež definované v Obchodnom zákonníku (§ 2 ods. 1 OBZ).

Obchodné záväzkové vzťahy sú postavené na určitých zásadách. K týmto zásadám patrí najmä zásada rovnosti účastníkov obchodných záväzkových vzťahov, zásada poctivého obchodného styku, zásada zmluvnej slobody, zásada dispozitívnosti právnej úpravy, zásada neformálnosti právnych úkonov, zásada dodržiavania zmlúv (*pacta sunt servanda*), zásada profesionality, zásada dobrej viery (*bona fidees*).

Osobitným inštitútom, ktorý sa týka obchodných záväzkových vzťahov je zneužitie práva. Všeobecná právna úprava pre zneužívajúci výkon práva pre všetky súkromnoprávne vzťahy je

v § 3 OZ. Podľa tohto ustanovenia výkon práv a povinností nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesme byť v rozpore s dobrými mravmi.

Obchodný zákonník má osobitné ustanovenie v § 265, ktoré je „liberálnejšie“, pretože zakazuje len taký výkon práva, ktorý je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku. Posudzovanie, či ide o výkon práva v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, sa netýka samotného právneho úkonu, z ktorého právo vzniklo (napr. zmluvy). V zásade pôjde o prípady, kedy sa uplatňuje právo na súde a súd dospeje k záveru, že v tom prípade uplatnenie práva je v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku a žalobu zamietne.

Osobitná povaha záväzkového vzťahu je daná Obchodným zákonníkom, ktorý prehlasuje určité záväzkové vzťahy za obchodné záväzkové vzťahy.

Právna doktrína delí obchodné záväzkové vzťahy (obchody) na štyri základné skupiny:

- a) relatívne obchody,
- b) absolútne obchody,
- c) kombinované obchody,
- d) fakultatívne obchody.

2.1. Relatívne obchodné záväzkové vzťahy

Relatívne obchodné záväzkové vzťahy (relatívne obchody), predstavujú početnú skupinu záväzkových vzťahov ktoré sa delia na dve podskupiny:

- a) obchodné záväzkové vzťahy medzi podnikateľmi (tzv. relatívne obchody 1. typu);
- b) obchodné záväzkové vzťahy medzi podnikateľom a subjektom verejného práva (tzv. relatívne obchody 2. typu)

Prvú podskupinu relatívnych obchodov tvoria tie záväzkové vzťahy, ktoré vzniknú medzi podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti. Na strane veriteľskej aj dlžníckej musí byť podnikateľ a pri oboch subjektoch záväzkového vzťahu sa musí záväzkový vzťah týkať ich podnikateľskej činnosti.

Napr. podnikateľ, ktorý podniká v oblasti predaja potravín si kúpi od predajcu mrazničku do predajne. V tomto prípade ide o obchodný záväzkový vzťah, a preto sa kúpna zmluva spravuje Obchodným zákonníkom. Ak si tento podnikateľ kúpi mrazničku do svojej domácnosti, záväzkový vzťah na strane kupujúceho sa netýka podnikateľskej činnosti, a preto ide o občianskoprávny vzťah, ktorý sa spravuje Občianskym zákonníkom.

Právny režim záväzkového vzťahu sa určuje k momentu vzniku záväzkového vzťahu, pretože Obchodný zákonník vyžaduje, aby skutočnosť, že predmet plnenia sa týka podnikateľskej činnosti, bola zrejmá už pri vzniku záväzkového vzťahu. Po vzniku právneho vzťahu nie je možné meniť jeho právny režim. To isté platí ohľadne právnej povahy subjektov záväzkového vzťahu. Na právny režim záväzkového vzťahu nemá vplyv ani zmena tých právnych skutočností po vzniku záväzkového vzťahu, ktoré určili jeho právnu povahu. Kúpna zmluva sa bude spravovať Obchodným zákonníkom i napriek tomu, že niektorá zo zmluvných strán po uzavretí kúpnej zmluvy zruší oprávnenie na podnikateľskú činnosť alebo prestane byť podnikateľom.

Druhú podskupinu relatívnych obchodov predstavujú tie záväzkové vzťahy, ktoré tiež musia spĺňať dve podmienky. Prvá podmienka sa týka subjektov a druhá účelu predmetu záväzkového vzťahu (zmluvy). Jednou stranou týchto záväzkových vzťahov musí byť podnikateľ a druhou subjekt verejného práva. Obchodný zákonník na tieto účely vymenúva subjekty, ktoré považuje za subjekty verejného práva. Medzi ne patria štátne orgány, obce a vyššie územné celky. Medzi subjekty verejného práva patria aj osobitne určené právnické osoby vymedzené v § 261 ods. 4 OBZ z pohľadu ich financovania, kontroly alebo kreovania orgánov a združenia právnických osôb vymedzených v tomto ustanovení.

Druhou podmienkou je, aby išlo o obchodný záväzkový vzťah, v rámci ktorého sa majú zabezpečovať verejné potreby alebo vlastná prevádzka subjektu verejného práva. O takýto prípad pôjde napr. vtedy, keď obec potrebuje vybudovať v obci verejné osvetlenie alebo kanalizáciu a na tento účel uzatvorí s podnikateľom zmluvu o dielo. Tieto záväzkové vzťahy sa zvyknú označovať aj

ako **jednostranné obchody**², pretože podnikateľský subjekt je len jednou stranou tohto záväzkového vzťahu. O zabezpečenie vlastnej prevádzky subjektu verejného práva pôjde napr. vtedy, keď uzatvorí s podnikateľom kúpnu zmluvu na dodávku počítačov, ktoré potrebuje pre výkon svojich činností a pod.

Za subjekt verejného práva považuje Obchodný zákonník aj štátne organizácie, aj keď nie sú podnikateľmi a nespĺňajú ani ďalšie podmienky stanovené v § 261 ods. 3 a 4 OBZ, za predpokladu, že v rámci záväzkového vzťahu ide o uspokojovanie verejných potrieb.

2.2. Absolútne obchodné záväzkové vzťahy

Absolútne záväzkové vzťahy (absolútne obchody), sú také záväzkové vzťahy, ktoré sa vždy spravujú Obchodným zákonníkom, a to bez ohľadu na právnu povahu jeho subjektov.

Pre posúdenie toho, či ide o obchodný záväzkový vzťah je právne irelevantné, či subjekty tohto záväzkového vzťahu sú podnikateľmi a často jednou stranou záväzkového vzťahu je osoba, ktorá nie je podnikateľom. Rozhodujúcim kritériom je preto objekt záväzkového vzťahu.

Obchodný zákonník tieto záväzkové vzťahy určuje taxatívnym výpočtom ako:

- a) druhoivo určené záväzkové vzťahy,
- b) vymenované zmluvné typy.

V rámci absolútnych záväzkových vzťahov môžeme kategorizovať tri pomerne samostatné skupiny záväzkových vzťahov:

Prvú skupinu predstavujú vzťahy, ktoré sa týkajú zakladania obchodných spoločností a družstiev (vzťahy medzi ich zakladateľmi), vzťahy medzi obchodnou spoločnosťou (družstvom) a jej spoločníkom (členom), vzťahy medzi samotnými spoločníkmi (členmi), ktoré sa týkajú ich účasti v spoločnosti (v družstve), vzťahy zo zmlúv o prevode podielu spoločníka (člena), vzťahy medzi

---

² OVEČKOVÁ, O a kol.: *Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 35.

štatutárnym orgánom alebo jeho členom, vzťahy členov dozorných (kontrolných) orgánov spoločnosti a samotnou obchodnou spoločnosťou (družstvom), vzťahy medzi spoločníkom a obchodnou spoločnosťou pri zariaďovaní záležitostí spoločnosti a záväzkové vzťahy medzi prokuristom a spoločnosťou (družstvom) pri výkone jeho poverenia.

Druhou samostatnou skupinou sú záväzkové vzťahy, ktoré sa viažu na určité obchody a zmluvné typy. Sem patria záväzkové vzťahy z burzových obchodov a ich sprostredkovania, a záväzkové vzťahy z odplatných zmlúv z cenných papierov. Tieto zmluvy sú upravené v zákone o cenných papieroch, ako napr. zmluva o kúpe cenných papierov, zmluva o pôžičke cenných papierov a ďalšie.³

Tretou skupinou záväzkových vzťahov, ktoré sú absolútnymi záväzkovými vzťahmi a spravujú sa vždy Obchodným zákonníkom sú záväzkové vzťahy z konkrétnych zmluvných typov, ktoré sú uvedené v § 261 OBZ taxatívnym výpočtom. Patria medzi ne: zmluva o predaji podniku alebo jeho časti, (§ 476), zmluvy o úvere (§ 497), zmluvy o kontrolnej činnosti (§ 591), zasielateľskej zmluvy (§ 601), zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku (§ 638), zmluvy o tichom spoločenstve (§ 673), zmluvy o otvorení akreditívu (§ 682), zmluvy o inkase (§ 692), zmluvy o bankovom uložení veci (§ 700), zmluvy o bežnom účte (§ 708) a zmluvy o vkladovom účte (§ 716). Do absolútnych obchodov patria aj záväzkové vzťahy z bankovej záruky (§ 313), z cestovného šeku (§ 720) a sľubu odškodnenia (§ 725).

Absolútne záväzkové vzťahy podliehajú odlišnému právnemu režimu, ak je jednou zo zmluvných strán spotrebiteľ. (K tomu pozri výklad v podkapitole 2.6).

2.3. Kombinované obchodné záväzkové vzťahy

Obchodný zákonník upravuje sústavu zmluvných typov, ktoré sa najčastejšie vyskytujú pri podnikaní. Osobitnú sústavu zmluvných typov obsahuje aj Občiansky zákonník, pričom niektoré z týchto

---

³ K tomu pozri aj: zákon č. 429/2002 Z. z. o burze cenných papierov v znení neskorších predpisov, ako aj zákon č. 92/2008 Z. z. o komoditnej burze v znení neskorších predpisov.

zmluvných typov sú upravené aj v Obchodnom zákonníku a aj v Občianskom zákonníku (napr. kúpna zmluva, zmluva o dielo).

Niektoré zmluvné typy sú upravené len v Občianskom zákonníku, pričom aj tieto zmluvy uzatvárajú aj podnikatelia. Medzi tieto zmluvné typy patrí napr. kúpna zmluva na nehnuteľnosť, darovacia zmluva, zmluva o preprave osôb, nájomná zmluva, poisťná zmluva, zmluva o združení a ďalšie.

Ak je niektorá z týchto zmlúv, ktorá je upravená len v Občianskom zákonníku uzatvorená medzi podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti alebo medzi podnikateľom a subjektom verejného práva pri zabezpečovaní verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky, spravuje sa tento záväzkový vzťah ustanoveniami príslušného zmluvného typu, ktorý je upravený v Občianskom zákonníku (napr. náležitosti zmluvy, práva a povinnosti zmluvných strán a pod.). V ostatnom sa použijú na tento záväzkový vzťah ustanovenia Obchodného zákonníka, napr. otázka premlčania, splnenia záväzku, náhrady škody a pod.

Takto dochádza v rámci úpravy kombinovaného obchodu ku kombinácii dvoch právnych režimov, a to Obchodného a Občianskeho zákonníka, od čoho sa odvíja aj pomenovanie tohto druhu obchodných záväzkových vzťahov.

2.4. Fakultatívne obchodné záväzkové vzťahy

Obchodný zákonník umožňuje v § 262, aby sa zmluvné strany dohodli, že záväzkové vzťahy, ktoré sa inak spravujú Občianskym zákonníkom, sa budú spravovať Obchodným zákonníkom i napriek tomu, že nejde o relatívny a ani absolútny obchod. Pre platnosť dohody o voľbe zákona vyžaduje Obchodný zákonník písomnú formu.

Napr. zmluva o dielo, ktorú uzatvoril nepodnikateľ s podnikateľom by sa spravovala Občianskym zákonníkom. Zmluvné strany sa môžu v tejto zmluve alebo v osobitnom písomnom právnom úkone dohodnúť, že sa ich zmluvný vzťah bude spravovať Obchodným zákonníkom a v takom prípade ide o obchodný záväzkový vzťah.

Aplikáciu § 262 OBZ ovplyvnila novelizácia § 52 ods. 4 OBZ s účinnosťou od 1. apríla 2015, podľa ktorej na všetky právne vzťahy,

ktorých je účastníkom spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva.

Z týchto dôvodov je potrebné súhlasiť s názorom, podľa ktorého sa fakultatívna voľba podľa Obchodného zákonníka stala obsolentnou,⁴ (k tejto otázke pozri aj výklad v podkapitole 2.6), aj keď tento názor v zásade platí len čiastočne – vo vzťahoch spotrebiteľ a obchodník; fakultatívne obchody totiž môžu uzavrieť aj dvaja nepodnikatelia (typicky a často napr. v prípade kúpnej zmluvy, ktorej predmetom je odplatný prevod hnuiteľnej veci).

2.5. Zabezpečenie obchodných záväzkových vzťahov

Veritelia si často zabezpečujú plnenie záväzkov rôznymi zabezpečovacími inštitútmi (napr. ručenie, zmluvná pokuta, záložné právo a pod.). Obchodný zákonník v § 261 ods. 7 stanovuje právny režim tých zabezpečovacích inštitútov, ktoré zabezpečujú obchodné záväzkové vzťahy.

Pokiaľ sú zabezpečované relatívne a absolútne obchodné záväzkové vzťahy, tak aj záväzkové vzťahy, ktoré vzniknú pri ich zabezpečení, sa spravujú Obchodným zákonníkom.

Záväzkové vzťahy, ktoré vzniknú pri zabezpečení fakultatívnych obchodných záväzkových vzťahov sa spravujú Obchodným zákonníkom v dvoch prípadoch. Zabezpečovací záväzkový vzťah sa riadi Obchodným zákonníkom len vtedy, ak osoba, ktorá poskytuje zabezpečenie (napr. ručenie), súhlasí s tým, aby sa zabezpečovací vzťah riadil Obchodným zákonníkom alebo v čase vzniku zabezpečovacieho vzťahu vedela, že sa zabezpečený záväzok spravuje Obchodným zákonníkom.

Ex lege sa Obchodným zákonníkom riadi aj záložné právo k nehnuteľnostiam pri zabezpečení práv spojených s dlhopismi a záložné právo k cenným papierom v rozsahu ustanovenom osobitným zákonom.

---

⁴ PATAKYOVÁ, M. In: PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 1188; podobne aj OVEČKOVÁ, O. In: OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok I*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 66.

2.6. Právna povaha obchodného záväzkového vzťahu, ktorého jedným subjektom je spotrebiteľ

Právna ochrana spotrebiteľa v predpisoch občianskeho práva zasiahla aj do obchodných záväzkových vzťahov, ak jedným subjektom tohto záväzkového vzťahu je spotrebiteľ. K tomu často dochádza pri absolútnych obchodoch, ktoré sa spravujú Obchodným zákonníkom bez ohľadu na právnu povahu jeho subjektov (napr. zmluva o úvere, zmluva o bežnom účte a ďalšie).

Občiansky zákonník poskytuje spotrebiteľom zvýšenú právnu ochranu pri spotrebiteľských zmluvách (§ 52 OZ). **Za spotrebiteľskú zmluvu považuje Občiansky zákonník každú zmluvu bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára obchodník so spotrebiteľom.**⁵

Rozhodujúcim kritériom pre určenie povahy zmluvy sú jej subjekty, a to bez ohľadu na to, v ktorom právnom predpise je konkrétny zmluvný typ upravený. **Obchodníkom je osoba, ktorá v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou, z nej vyplývajúcim záväzkom alebo pri obchodnej praktike koná v rámci svojej podnikateľskej činnosti alebo povolania, a to aj prostredníctvom inej osoby, ktorá koná v jej mene alebo na jej účet. Spotrebiteľom podľa § 52 OZ je fyzická osoba, ktorá v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou, z nej vyplývajúcim záväzkom alebo pri obchodnej praktike nekoná v rámci svojej podnikateľskej činnosti alebo povolania.**

Obchodný zákonník reagoval na zvýšenú ochranu spotrebiteľa v § 266 ods. 5, keď s účinnosťou od 1. januára 2008 stanovil, že **pri pochybnostiach o obsahu právnych vzťahov medzi dodávateľom a spotrebiteľom, ktoré sa spravujú týmto zákonom, sa použije výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší.** Toto interpretačné pravidlo vyvolalo veľa pochybností v právnej doktríne, ako aj v aplikačnej praxi.⁶

---

⁵ Bližšie pozri napr.: BUDJAC, M. In: ŠTEVČEK, M. – DULÁK, A. – BAJÁNKOVÁ, J. – FEČÍK, M. – SEDLAČKO, F. – TOMAŠOVIČ, M. a kol.: *Občiansky zákonník I. Komentár: § 1-450*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 435 a nasl.

⁶ Pozri napr. OVEČKOVÁ, O. In: OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Veľký komentár: Zväzok I*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 50.

Zároveň je potrebné poukázať aj na ustanovenia § 52 ods. 2 OZ, podľa ktorého ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ sa použijú vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom.

Ustanovenia Občianskeho zákonníka o spotrebiteľských zmluvách obsahujú predovšetkým demonštratívny výpočet neprijateľných podmienok, ktoré spotrebiteľské zmluvy nemôžu obsahovať (§ 53 OZ).

Zásadnú zmenu pri ochrane spotrebiteľa v obchodných záväzkových vzťahoch predstavuje novelizácia § 52 ods. 2 OZ, podľa ktorej: *„Na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva.“*

Z uvedeného vyplýva, že ak pôjde o záväzkový vzťah, ktorého účastníkom je spotrebiteľ a tento záväzkový vzťah vznikol na základe zmluvy, ktorá je upravená v Obchodnom zákonníku, použijú sa na tento záväzkový vzťah z Obchodného zákonníka len ustanovenia o zmluvnom type a v ostatnom sa použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka (napr. premlčanie, zabezpečovacie inštitúty a ďalšie).⁷

---

⁷ K diskusii o retroaktívite vykonanej novelizácie pozri Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3MCdo/12/2024.

2. KAPITOLA

VZNIK A ZMENA OBCHODNÝCH ZÁVÄZKOV

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník; zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník; zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok; zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám; zákon č. 22/2004 Z. z. o elektronickom obchode; zákon č. 266/2005 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri finančných službách na diaľku a o zmene a doplnení niektorých zákonov; zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov; zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní; zákon č. 108/2024 Z. z. o ochrane spotrebiteľa; zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách;

Použitá a odporúčaná literatúra: CSACH, K. Doktrína culpa in contrahendo v obchodnom práve. Bulletin slovenskej advokácie, 2006, č. 5; CSACH, K. Vzťah odchýlných dojednaní a (všeobecných) obchodných podmienok (§ 273 Obchodného zákonníka). Justičná revue, 2006, č. 2; CSACH, K. Vzťah odchýlných dojednaní a (všeobecných) a obchodných podmienok. II. časť – Obsah, forma a výklad odchýlných dojednaní. Justičná revue, 2006, č. 6 – 7; CSACH, K. Súkromnoprávne následky porušenia zákona o verejnom obstarávaní. Justičná revue, 2008, č. 4; CSACH, K. Zodpovednosť za culpa in contrahendo podľa Najvyššieho súdu Českej republiky – nasledovaniahodné riešenie? Justičná revue, 2009, č. 1; ĎURICA, M. Prienik judikatúry do súkromného práva Význam judikatúry v obchodnom práve. In Rekodifikace obchodního práva - pět let poté : pocta Ireně Pelikánové. Svazek II. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2019; LUKÁČKA, P., HUČKOVÁ, R., KUBINEC, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. C. H. Beck. Praha. 2025, 1904 s.; PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022. 1792 s., MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 – § 755). Bratislava : EUROKÓDEX, 2016, 651 s., MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo II. Obchodné záväzkové vzťahy. Bratislava : C. H. Beck, 2023, OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 až 755). 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2022, 1604 s., OVEČKOVÁ, O., CSACH, K. Obchodné právo 3. Obchodné záväzky. 1. vydanie. Bratislava. Wolters Kluwer SR. 2023, 484 s.

1. Vznik obchodných záväzkových vzťahov

Obchodné záväzkové vzťahy, tak ako aj ostatné záväzkové vzťahy v súkromnom práve vznikajú:

- a) zo zmlúv,
- b) z bezdôvodného obohatenia,

- c) zo spôsobenej škody,
- d) z iných právnych skutočností.

Najčastejším dôvodom pre vznik obchodných záväzkových vzťahov sú zmluvy, ktoré sú upravené predovšetkým v Obchodnom a v Občianskom zákonníku. Obidva kódexy umožňujú uzavrieť aj nepomenovanú (inominátnu) zmluvu, teda takú, ktorá nie je upravená ani v Občianskom a ani v Obchodnom zákonníku. Zmluva, ktorá založí obchodný záväzkový vzťah môže byť upravená aj v osobitnom zákone (napr. zmluva o dodávke elektriny upravená v zákone č. 251/2012 Z. z. o energetike).

Záväzky z bezdôvodného obohatenia sú upravené v § 451 až § 459 OZ. Záväzky zo spôsobenej škody predstavujú predovšetkým záväzky z protiprávnych úkonov, v dôsledku ktorých vznikne škoda. Zodpovednosť za škodu je upravená v Obchodnom a v Občianskom zákonníku.

Záväzky vznikajú aj na základe iných právnych skutočností, ktoré sú uvedené v zákone. Záväzky môžu vzniknúť aj na základe rozhodnutia súdu, ktoré má konštitutívny účinok (napr. rozhodnutie súdu o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov a ďalšie).

Pojem „podstatné náležitosti“ zmluvy v texte tejto učebnice ponímame ako totožný s pojmom „podstatné časti“ zmluvy.

2. Obchodné zmluvy

Obchodný zákonník pri jednotlivých zmluvných typoch určuje pod názvom „Základné ustanovenia“ pojmové znaky jednotlivých zmluvných typov formou obsahových náležitostí zmluvy. Zmluva musí obsahovať náležitosti obsiahnuté v základných ustanoveniach. Len ak dôjde k dohode o náležitostiach, ktoré sú obsiahnuté v základných ustanoveniach, ide o konkrétnu zmluvu podľa príslušných ustanovení Obchodného zákonníka.

Od týchto ustanovení sa zmluvné strany nemôžu odchýliť. Ak zmluva neobsahuje náležitosti ustanovené v základných ustanoveniach, môžu nastať rôzne právne dôsledky. Pokiaľ by zmluva mala náležitosti zmluvy upravenej Občianskym zákonníkom, pôjde

o zmluvu podľa tohto zákona. Takáto zmluva môže byť aj zmluvou nepomenovanou, ak jej predmet je dostatočne určený alebo pôjde o neplatný právny úkon, ak nebude určitý (§ 37 OZ).

Občiansky a Obchodný zákonník upravujú konkrétne zmluvné typy, ktoré zmluvné strany môžu uzavrieť. **Zmluvné strany môžu uzavrieť aj inú zmluvu, ktorá nie je upravená v Občianskom alebo Obchodnom zákonníku (tzv. nepomenované, resp. inominátne zmluvy)** . Obchodný zákonník vyžaduje, aby bol predmet záväzku dostatočne určitý. Táto požiadavka je len určitou modifikáciou všeobecnej požiadavky určitosti právnych úkonov, teda aj nepomenovaných zmlúv, ktorá je vyjadrená v § 37 OZ.

Na rozdiel od právnej úpravy Občianskeho zákonníka, ktorý neurčitý právny úkon postihuje jeho neplatnosťou, Obchodný zákonník nepripúšťa vznik zmluvy, ak predmet záväzkov strán nebude dostatočne určitý.

Právny režim nepomenovanej zmluvy sa určuje prostredníctvom § 491 ods. 2 OZ, podľa ktorého na záväzky vznikajúce zo zmlúv v zákone neupravených treba použiť ustanovenia zákona, ktoré upravujú záväzky im najbližšie, ak samotná zmluva neurčuje inak. **Záväzkový vzťah z nepomenovanej zmluvy sa za použitia analógie legis posúdi podľa ustanovení Obchodného zákonníka, ktoré upravujú zmluvný typ najbližší nepomenovanej zmluve. Ak takýto zmluvný typ nie je, aplikujeme ustanovenia Občianskeho zákonníka, a to toho zmluvného typu, ktorý bude nepomenovanej zmluve najbližší.**

Na posúdenie, či ide o pomenovaný zmluvný typ alebo ide o zmluvu, ktorá nie je upravená ani v Občianskom ani v Obchodnom zákonníku, je právne relevantný jej obsah, nie jej označenie zmluvnými stranami.

3. Povinne zverejňované zmluvy

Aj na obchodné zmluvy sa vzťahuje § 47a OZ, ktorý upravuje účinnosť zmlúv, ktoré sa povinne zverejňujú. Povinné zverejňovanie zmlúv zabezpečuje transparentnosť uzavierania zmlúv a kontrolu čerpania prostriedkov z verejných zdrojov. Okruh týchto zmlúv

je vymedzený v § 5a zákona o slobode informácií určením vecnej a personálnej pôsobnosti tohto zákona.⁸

Povinne zverejňovaná zmluva je písomná zmluva, ktorú uzatvára povinná osoba a ktorá obsahuje informáciu získanú za finančné prostriedky, s ktorými hospodária právnické osoby verejnej správy vrátane neštátnych účelových fondov, alebo sa týka používania týchto finančných prostriedkov, nakladania s majetkom štátu, majetkom obce, majetkom vyššieho územného celku alebo majetkom právnických osôb zriadených zákonom alebo na základe zákona alebo nakladania s finančnými prostriedkami Európskej únie.

Medzi povinné osoby patria štátne orgány, obce, vyššie územné celky, ako aj tie právnické osoby a fyzické osoby, ktorým zákon zveruje právomoc rozhodovať o právach a povinnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb v oblasti verejnej správy, a to iba v rozsahu tejto ich rozhodovacej činnosti.

Zákon o slobode informácií stanovuje, ktoré ďalšie osoby sú povinnými osobami, ktoré ďalšie zmluvy podliehajú zverejňovaniu a výpočet tých zmlúv, ktoré sa nezverejňujú.

Povinne zverejňované zmluvy nadobúdajú účinnosť dňom nasledujúcim po jej zverejnení, ak sa zmluvné strany nedohodli na jej neskoršej účinnosti (§ 47a OZ). Občiansky zákonník stanovuje osobitnú sankciu za porušenie povinnosti zverejniť zmluvu. **Ak sa do troch mesiacov od uzavretia zmluvy alebo od udelenia súhlasu, ak sa na jej platnosť vyžaduje súhlas príslušného orgánu, zmluva nezverejnila, platí, že k uzavretiu zmluvy nedošlo.**

Táto sankcia vyvolá právny stav, akoby zmluva nebola vôbec uzavretá. Zmluvy sa zasielajú na zverejnenie prostredníctvom na to určeného webového sídla a zverejňujú sa v Centrálnom registri zmlúv. V záujme toho, aby nedochádzalo k obchádzaniu ustanovenia § 47a OZ, bol doplnený § 490 OZ o ods. 2 tak, že ak zákon nestanovuje inak, neplatné je ustanovenie povinne zverejňovanej zmluvy, podľa ktorého zmluva uzavretá na dobu určitú trvá aj po uplynutí tejto doby.

---

⁸ Ide o zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov.

4. Výklad zmlúv a iných právnych úkonov

Obchodný zákonník má samostatné interpretačné pravidlá pre právne úkony, ktoré sú hierarchicky usporiadané (§ 266 OBZ). Na rozdiel od Občianskeho zákonníka uprednostňuje vôľu pred prejavom tejto vôle, čo predstavuje súčasné trendy v interpretácii právnych úkonov a preferuje zmluvnú autonómiu.

Prejav vôle sa vykladá podľa úmyslu tej osoby, ktorá vôľu prejavila, ale len za predpokladu, že tento úmysel bol známy tej strane, ktorej bol určený alebo jej musel byť známy. V prípade, že prejav vôle nie je možné vyložiť podľa úmyslu konajúceho, vykladá sa podľa významu, ktorý by mu spravidla prikladala osoba v postavení osoby, ktorej bol prejav určený. Pri výslovnom prejave vôle sa prejavená vôľa vykladá aj podľa výrazov, ktoré sa použijú v obchodnom styku. Použitým výrazom sa dá taký obsah, aký majú vo väčšine prípadov v príslušnom obchodnom styku. Výraz, ktorý pripúšťa rôzny výklad, sa v pochybnostiach vykladá na ťarchu strany, ktorá ho ako prvá použila. Ide o výklad *contra preferentem*, ktorý má však aj určité nevýhody.⁹

Ustanovenia § 35 ods. 2 OZ a § 266 OBZ formulujú výkladové pravidlá, ktoré ukladajú súdu, aby prípadné pochybnosti o obsahu právneho úkonu odstránil výkladom, založeným na tom, že popri jazykovom vyjadrení právneho úkonu zachyteného slovne podrobí skúmaniu aj vôľu (úmysel) konajúcich osôb. Jazykové vyjadrenie právneho úkonu zachyteného v zmluve musí byť preto najprv vykladané prostriedkami gramatickými (z hľadiska možného významu jednotlivých použitých pojmov), logickými (z hľadiska vzájomnej nadväznosti požitých pojmov), či systematickými (z hľadiska radenia pojmov v štruktúre celého právneho úkonu). Okrem toho súd na základe vykonaného dokazovania posúdi, aká bola skutočná vôľa strán v okamihu uzatvárania zmluvy, pričom podmienkou k prihliadnutiu na vôľu účastníka je, aby nebola v rozpore s tým, čo

---

⁹ Pozri napr.: KOTÁSEK, J. (Ne)žádoucí důslednost při výkladu contra pro ferentem. In: *Súkromné právo*, roč. 2, 2016, č 1, s. 31; TOMKA, D. – LAJOŠOVÁ, R. Výkladový princíp contra proferentem. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 19, 2013, č. 7-8, s. 24-29.

plynie z jazykového vyjadrenia úkonu.¹⁰ Výkladom možno zisťovať len obsah právneho úkonu, nie je možné ním prejav vôle dopĺňovať.¹¹

Interpretačným zdrojom pre výklad zmlúv môžu byť aj Princípy európskeho zmluvného práva (PECL), ktoré vypracovala Komisia pre európske zmluvné právo. Tieto princípy sa aplikujú len vtedy, ak sa strany dohodli na ich začlenení do zmluvy alebo na tom, že sa nimi bude ich zmluva spravovať. Princípy sa aplikujú aj bez dohody strán, ak sa zmluvné strany v zmluve dohodli, že zmluva sa bude spravovať všeobecnými právnymi zásadami (*lex mercatoria*) alebo obdobnými pravidlami a tiež vtedy, ak si nezvolili žiaden právny poriadok alebo právne normy, ktorými by sa ich zmluva spravovala.

Obsah všeobecných výkladových pravidiel je prevzatý aj do úpravy Obchodného zákonníka. Napríklad podľa všeobecných výkladových pravidiel sa má zmluva vykladať v súlade s vôľou strán, a to aj v prípade, ak nezodpovedá doslovnému zneniu slov. Princípy obsahujú aj pravidlo *contra proferentem*, pravidlo prednosti individuálnych podmienok pred tými, ktoré neboli individuálne dojednané, pravidlo preferencie platnosti a účinnosti pred neplatnosťou a neúčinnosťou (*favor negotii*) a výkladové pravidlo pri rozdielnych jazykových mutáciách zmluvy.

5. Neplatnosť zmlúv a iných právnych úkonov

Obchodný zákonník upravuje neplatnosť právnych úkonov v porovnaní s Občianskym zákonníkom odlišne. Občiansky zákonník taxatívnym spôsobom vymenúva ustanovenia, v prípade ktorých ide o relatívnu neplatnosť právneho úkonu (§ 40a OZ).

Podľa Obchodného zákonníka o relatívnu neplatnosť ide vždy vtedy, keď je neplatnosť právneho úkonu ustanovená na ochranu len niektorého účastníka. Dôvody neplatnosti sú uvedené v Občianskom zákonníku (napr. právny úkon je neplatný, ak nebol urobený slobodne, vážne, zrozumiteľne, nie je určitý, jeho predmetom je nemožné plnenie, bol urobený v omyle, alebo ktorý

---

¹⁰ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30.08.2011, sp. zn. 23 Cdo 3404/2008.

¹¹ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 20.12.2010, sp. zn. 23 Cdo 4119/2007.

sa obsahom alebo účelom prieči zákonu, zákon obchádza, prieči sa dobrým mravom, nie je urobený vo forme, ktorú stanovuje zákon alebo dohoda účastníkov, ak ho urobil ten, kto nemá spôsobilosť na právne úkony alebo ho urobila osoba, ktorá konala v duševnej poruche, ktorá ju robí na tento právny úkon neschopnou § 37 – 40 a § 49).

Rozlíšenie toho, či dôvod neplatnosti je na ochranu len jedného účastníka alebo obidvoch, môže byť v niektorých prípadoch zložitý. Judikatúra Ústavného súdu SR jednoznačne preferuje takú interpretáciu zmlúv, ktorá zachová ich platnosť, pričom výklad smerujúci k neplatnosti zmlúv má byť výnimkou.¹²

V súvislosti s obsahom zmlúv je potrebné uviesť, že **pre obchodné zmluvy neplatí ustanovenie § 49a OZ, podľa ktorého účastník, ktorý uzavrel zmluvu v tiesni za nápadne nevýhodných podmienok, má právo od zmluvy odstúpiť.**

Osobitne je upravená neplatnosť dohôd o voľbe práva a o voľbe zákona. Platnosť týchto dohôd a platnosť ostatných ustanovení zmluvy sa posudzuje izolovane. **Neplatnosť samotnej zmluvy sa netýka platnosti dohody o voľbe práva, o voľbe Obchodného zákonníka alebo rozhodcovskej doložky, ak sa dôvod neplatnosti vyslovene netýka aj týchto dohôd. Na druhej strane neplatnosť dohody o voľbe práva, o voľbe Obchodného zákonníka alebo dohody o rozhodcovskej doložky sa netýka platnosti samotnej zmluvy.**

Obchodný aj Občiansky zákonník stanovuje osobitnú zodpovednosť za škodu spôsobenú neplatnosťou právneho úkonu. **Podľa § 268 OBZ kto spôsobí škodu neplatnosťou právneho úkonu, zodpovedá za vzniknutú škodu bez ohľadu na zavinenie. Zodpovednosť za škodu spôsobenú neplatnosťou právneho úkonu je osobitnou právnou úpravou zodpovednosti za škodu. Za škodu zodpovedá tá osoba, ktorá spôsobila neplatnosť právneho úkonu. Bez tejto právnej úpravy by nebolo možné postihnúť osobu, ktorá spôsobila neplatnosť právneho úkonu zodpovednosťou podľa § 373 OBZ, pretože táto osoba neporušila**

---

¹² Pozri napr.: ĎURICA, M.: Prieňik judikatúry do súkromného práva. In: *Rekodifikace obchodního práva - pět let poté : pocta Ireně Pelikánové. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 133-147.

povinnosť zo záväzku (záväzok nevznikol). Ide o objektívnu zodpovednosť, ktorej sa škodca môže zbaviť len vtedy, ak osoba, ktorej bol právny úkon určený vedela o neplatnosti.

6. Obsah zmlúv

Na zjednodušenie procesu uzavierania zmlúv sa v podnikateľskej praxi často využívajú obchodné podmienky, ktoré sa môžu stať obsahom konkrétnej zmluvy. Obchodný zákonník v § 273 rozlišuje tri druhy obchodných podmienok:

- a) všeobecné,**
- b) známe zmluvným stranám,**
- c) priložené k návrhu zmluvy.**

Obsahom zmlúv sa môžu stať všeobecné obchodné podmienky, ktoré vypracovali odborné alebo záujmové organizácie. Pri týchto obchodných podmienkach Obchodný zákonník predpokladá, že sú zmluvným stranám tieto podmienky známe. Ide o pomerne rozšírenú prax vzhľadom na to, že uvedené organizácie vydávajú na základe získaných poznatkov pre určitú oblasť obchodných vzťahov všeobecné obchodné podmienky, v ktorých podrobne upravujú práva a povinnosti zmluvných strán pre určitý druh „obchodov“. Takto sa štandardizuje obsah zmlúv v určitých oblastiach obchodovania. Tieto podmienky sa stávajú súčasťou zmluvy, ak na ne zmluva výslovne odkáže.

Ďalším druhom obchodných podmienok sú také, ktoré síce nie sú vypracované odbornými alebo záujmovými organizáciami, ale sú zmluvným stranám známe. Druhá zmluvná strana, ktorej je zaslaný návrh zmluvy, ich spravidla pozná z doterajšej zmluvnej praxe. Vo väčšine prípadov ide o podmienky, ktoré vypracovala jedna zmluvná strana, ktorej predmetom podnikania je určitá typická činnosť (napr. úverové obchodné podmienky pri poskytovaní úverov a pod.).

Napokon, súčasťou zmluvy môžu byť také obchodné podmienky, ktoré druhá zmluvná strana nepozná. Ak sa majú stať súčasťou zmluvy takéto obchodné podmienky, musia byť priložené k návrhu zmluvy a zmluva na tieto podmienky musí odkázať.

Bez ohľadu na to, o aký druh obchodných podmienok ide, druhá strana, ktorá obsah obchodných podmienok nebude poznať, môže požadovať ich predloženie alebo môže odmietnuť uzavrieť zmluvu. Tým, že sa zmluva odvoláva na obchodné podmienky alebo len na niektorú ich časť, stanú sa tieto súčasťou zmluvy. V takomto prípade majú ustanovenia zmluvy prednosť pred obchodnými podmienkami.

Obchodné podmienky ako súčasť zmluvy majú prednosť pred dispozitívnymi ustanoveniami zákona a pred obchodnými zvyklosťami. Potreba riešenia vzťahu obchodných podmienok a ostatných dojednaní zmluvy vznikne vtedy, ak dojednania v zmluve budú upravovať tie isté práva a povinnosti ako obchodné podmienky, ale odlišným spôsobom. V právnej teórii sa vedie diskusia o obsahovej dispozitívnosti tohto ustanovenia vzhľadom na to, že nie je zaradené vo výpočte kogentných ustanovení v § 263 ods. 1 OBZ.¹³

Význam obchodných podmienok vzrástol v súvislosti s internetovými obchodmi, pri ktorých sa samotné uzavretie zmluvy redukuje na dohodu o predmete zmluvy a cene plnenia. V ostatnom „musí“ kupujúci „kliknutím“ odsúhlasiť obchodné podmienky internetového predajcu alebo poskytovateľa služieb. Bez tohto súhlasu nemôže technicky dôjsť k uzavretiu zmluvy a „kliknutím“ sa tieto podmienky stávajú súčasťou zmluvy, aj keď sa s nimi druhá zmluvná strana vôbec neoboznami. Obchodné podmienky sú považované za tzv. nepriame zmluvné dojednania, pretože v zásade nie sú výsledkom negociácie zmluvných strán, ale sa odkazom preberajú do obsahu zmluvy.

Medzi podnikateľmi sa často používajú na uzavretie zmluvy formuláre, v ktorých je obsiahnutý návrh zmluvy alebo rozhodujúca časť práv a povinností zmluvných strán.

Formulárové zmluvy (označované aj ako adhézne zmluvy) je potrebné odlišovať od obchodných podmienok. Formulárové

---

¹³ Bližšie k obchodným podmienkam pozri: CSACH, K.: Vzťah odchylných dojednaní a (všeobecných) obchodných podmienok (k § 273 ods. 2 Obchodného zákonníka). In: *Justičná revue*, roč. 58, 2006, č. 2, s. 274-281; CSACH, K.: Vzťah odchylných dojednaní a (všeobecných) a obchodných podmienok. II. časť – Obsah, forma a výklad odchylných dojednaní. In: *Justičná revue*, roč. 58, 2006, č. 6-7, s. 921-927.

zmluvy majú svoj vlastný obsah a predstavujú konkrétny zmluvný typ, kým obchodné podmienky sú závislé od existencie zmluvy, do ktorej zmluvné strany inkorporujú ich obsah. Aj formulárové zmluvy musia spĺňať všetky náležitosti, ktoré pre príslušný zmluvný typ stanovuje zákon.

Formulárové zmluvy spravidla obsahujú individualizovanú a všeobecnú časť. V individualizovanej časti sú konkrétne údaje, ako napr. uvedenie zmluvných strán, určenie predmetu a ceny plnenia a pod. Vo všeobecnej časti sú obsiahnuté podmienky, ktoré sú spoločné pre každý obchodný prípad, pre ktoré je formulárová zmluva pripravená (napr. zodpovednosť za vady, lehoty na oznámenie väd a ďalšie práva a povinnosti zmluvných strán). Súčasťou rámcovej zmluvy môžu byť aj obchodné podmienky, na ktoré zmluva odkáže. Takto pripravený návrh zmluvy druhá strana buď prijme alebo ho odmietne („ber alebo nechaj tak“).

Časť obsahu zmlúv môže byť určený aj doložkami. Doložky sa používajú najmä v kúpnych zmluvách v medzinárodnom obchodnom styku. V doložkách sú určené ďalšie práva a povinnosti zmluvných strán. Môžu sa týkať napr. odoslania plnenia, úhrady prepravného, platenia poisťného a pod. Medzi najznámejšie doložky patria Incoterms (*International Commercial Terms*), ktoré vydala Medzinárodná obchodná komora v Paríži a u nás boli vydané Slovenskou obchodnou a priemyselnou komorou.

7. Forma zmlúv

Súkromné právo vo všeobecnosti vychádza zo zásady neformálnosti právnych úkonov. Občiansky a Obchodný zákonník len celkom výnimočne vyžadujú pre platnosť zmluvy písomnú formu. Písomná forma je zachovaná, ak je právny úkon urobený telegraficky, ďalekopisom a elektronickými prostriedkami. Písomná forma pri právnom úkone urobenom elektronickými prostriedkami je dodržaná len vtedy, ak umožňujú zachytenie obsahu právneho úkonu a určenie osoby, ktorá právny úkon urobila. Písomná forma je zachovaná vždy, ak je právny úkon urobený elektronickými prostriedkami podpísaný zaručeným elektronickým podpisom alebo

zaručenou elektronickou pečaťou (§ 40 OZ). Písomný právny úkon je platný, ak je podpísaný konajúcou osobou.

Písomná forma obchodnej zmluvy pre jej platnosť musí byť dodržaná len vtedy, ak to stanovuje zákon (Obchodný zákonník alebo iný zákon) alebo ak o to požiada aspoň jedna strana pri rokovaní o uzavretí zmluvy. Obchodný zákonník pri jednotlivých zmluvných typoch stanovuje, kedy pre platnosť zmluvy vyžaduje písomnú formu. Požiadavka na písomnú formu je obsiahnutá v rámci základných ustanovení. Požiadavka písomnej formy môže vyplývať aj z osobitných zákonov, písomnú formu napríklad vyžaduje zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov alebo zákon o cenných papieroch a ďalšie. Písomná forma zmlúv nepriamo vyplýva aj zo zákona o slobode informácií a Občianskeho zákonníka, v dôsledku požiadavky na zverejňovanie zmlúv.

Právnym dôsledkom nedodržania písomnej formy stanovenej zákonom je absolútna neplatnosť právneho úkonu a pri dohodnutej písomnej forme ide o relatívnu neplatnosť právneho úkonu.

Obchodný zákonník, na rozdiel od Občianskeho zákonníka, má odlišnú právnu úpravu možnosti zmeny a zrušenia zmluvy uzavretej písomne. Podľa § 272 ods. 2 OBZ zmluva, ktorá má písomnú formu, sa musí meniť alebo zrušiť písomnou dohodou strán len vtedy, ak je to v zmluve výslovne uvedené. To znamená, že ak zákon vyžaduje písomnú formu pre vznik zmluvy, je možné takto uzatvorenú zmluvu zmeniť alebo zrušiť aj neformálne, ak v zmluve výslovne nie je dohodnutá písomná forma pre zmenu alebo zrušenie zmluvy.

8. Osobitná úprava uzavierania obchodných zmlúv

Všeobecná právna úprava uzavierania zmlúv je obsiahnutá v § 40 – 51 OZ, ktorá sa použije aj na uzavieranie obchodných zmlúv. Obchodný zákonník má niektoré osobitné ustanovenia pre uzavieranie obchodných zmlúv.

Pretože každá zmluva je minimálne dvojstranným právnym úkonom, proces uzavierania zmlúv začína predložením návrhu

na uzavretie zmluvy (*oferta*) konkrétnemu adresátovi alebo niekoľkým adresátom.

Zmluva vznikne vtedy, ak adresát návrh včas prijme (akceptácia) alebo, ak z iného jeho včasného konania, možno vyvodit' jeho súhlas (zmluva uzavretá konkludentne) a dôjde tak k dohode zmluvných strán (zmluvný konsenzus).

Zmluva je uzavretá okamihom, keď prijatie návrhu na uzavretie zmluvy nadobúda účinnosť. Včasné prijatie návrhu nadobúda účinnosť okamihom, keď vyjadrenie súhlasu s obsahom návrhu dôjde navrhovateľovi (napr. podnikateľ „A“ zašle podnikateľovi „B“ dňa 20.5 písomný návrh kúpnej zmluvy, ktorý je podnikateľovi „B“ doručený 24.5. Podnikateľ „B“ prijme tento návrh bez výhrad tým, že ho podpíše 28.5 a 31.5. odošle podnikateľovi „A“, ktorému je doručený 3.6. Kúpna zmluva je uzavretá 3.6, keď prijatie návrhu zmluvy nadobudlo účinnosť).

Návrh zmluvy a jeho prijatie musia byť dostatočne určité a musia spĺňať všetky náležitosti stanovené v § 34 a nasl. OZ. Návrh zmluvy a jeho prijatie môže byť urobené písomne alebo ústne. V prípadoch, kedy zákon vyžaduje pre platnosť zmluvy písomnú formu, musí byť návrh zmluvy a jeho prijatie urobené písomne. Pri obchodných zmluvách musí byť písomná forma dodržaná aj vtedy, ak to požaduje aspoň jedna zmluvná strana.

Prijatie návrhu, ktoré obsahuje dodatky, výhrady, obmedzenia alebo iné zmeny, je odmietnutím návrhu a považuje sa za nový návrh.

Pre vznik zmlúv je dôležité rozlišovať zmluvy konsenzuálne a reálne. Konsenzuálne zmluvy sú také zmluvy, pre vznik ktorých sa vyžaduje len dohoda strán (zmluvný konsenzus) a pri reálnych zmluvách sa vyžaduje aj plnenie, pričom zmluva vzniká až odovzdaním plnenia (napr. zmluva o pôžičke – § 657 OZ).

Obchodný zákonník zabezpečuje v štádiu uzatvárania zmluvy ochranu dôverných informácií. Predpokladom poskytnutia právnej ochrany je, aby rokujúca strana označila poskytnuté informácie ako dôverné. Strana, ktorej sú takéto informácie poskytnuté, ich nesmie prezradiť tretej osobe a nesmie ich ani použiť v rozpore s ich účelom pre svoje potreby bez ohľadu na to, či došlo k uzavretiu zmluvy (§ 271 OBZ).

Kto poruší túto povinnosť, zodpovedá za spôsobenú škodu. **Ide o tzv. predzmluvnú zodpovednosť označovanú v právnej doktríne ako *culpa in contrahendo*.** Samotná zodpovednosť za škodu sa spravuje ustanoveniami § 373 a nasl. OBZ.

Obchodný zákonník obsahuje viacero ustanovení, ktoré odlišne upravujú uzavieranie obchodných zmlúv. Proces uzavierania zmlúv je často zložitý a neprebíha tak, že jedna zmluvná strana predloží návrh zmluvy a druhá zmluvná strana ho prijme. Kým dôjde k dohode zmluvných strán (ku konsenzu), často prebiehajú zložité rokovania, kým sa zmluvné strany dohodnú na celom obsahu zmluvy.

Z týchto dôvodov Obchodný zákonník umožňuje zmluvným stranám uzavrieť zmluvu bez dohody o celom jej obsahu a vytvára podmienky na postupnú dohodu o obsahu zmluvy. Zároveň sa však v praxi vytvárajú pravidlá pre zjednodušenie procesu uzavierania zmlúv napr. vytváraním formulárových zmlúv, obchodných podmienok a pod. Táto prax má význam u ekonomicky veľkých obchodných spoločností, ktoré uzatvárajú veľký počet zmlúv s tými istými obchodnými partnermi. Vo formulárových zmluvách je pripravená podstatná časť obsahu zmluvy a zmluvné strany dohodnú pre konkrétnu zmluvu už len tie podstatné náležitosti ako napr. predmet plnenia, jeho cenu a termín plnenia. S takouto praxou sa môžeme stretnúť aj u bánk, poisťovní a ďalších subjektov, ktoré poskytujú plnenia rovnaké druhu veľkému počtu zmluvných partnerov.

8.1. Dohoda o dodatočnom určení obsahu zmluvy

Z predchádzajúceho výkladu vyplýva, že zmluva vznikne, len ak sa zmluvné strany dohodnú na celom jej obsahu a ak má byť uzavretá zmluva podľa Obchodného zákonníka, musí dôjsť k dohode o náležitostiach, ktoré sú obsiahnuté v základných ustanoveniach.

Obchodný zákonník v § 269 ods. 3 umožňuje, aby zmluva vznikla aj bez dohody o určitej časti zmluvy, teda o celom jej obsahu za predpokladu, že sa v zmluve strany dohodnú na spôsobe, akým sa určí chýbajúci obsah zmluvy.

Zmluvné strany sa môžu dohodnúť, že ostatné náležitosti zmluvy budú určené dodatočne:

- a) zmluvnými stranami,**
- b) tret'ou osobou,**
- c) súdom.**

Z obsahu zmluvy musí byť zrejmé, ktoré chýbajúce náležitosti sa musia určiť a akým spôsobom. V právnej teórii nie je zhoda ohľadne momentu vzniku zmluvy, ak sa majú dodatočne určiť jej podstatné náležitosti.¹⁴ Rovnako nie je zhoda v tom, či ustanovenie § 269 OBZ sa týka len podstatných náležitostí zmluvy vzhľadom na to, že dohoda o dodatočnom o určení nepodstatných náležitostí je upravená v § 270 OBZ.

Zákon nepripúšťa, aby obsah chýbajúcej časti zmluvy mohla určiť len jedna zmluvná strana, a preto môže byť určený len dohodou obidvoch zmluvných strán (výnimkou je napr. ustanovenie § 452 OBZ, ktoré umožňuje v kúpnej zmluve dohodu zmluvných strán, podľa ktorej kupujúci môže dodatočne jednostranne určiť formu, veľkosť alebo vlastnosti tovaru).

Zmluvné strany sa môžu dohodnúť, že chýbajúcu časť zmluvy určí iná konkrétna osoba alebo súd. Pre platnosť dohody sa v tomto prípade vyžaduje písomná forma. Ohľadne ďalšieho postupu zákon odkazuje na primerané použitie § 291 OBZ, ktorý odkazuje na § 290 a 292 OBZ. Tieto ustanovenia upravujú nároky zo zmluvy o budúcej zmluve, ak povinná strana neuzavrie zmluvu.

Postup umožňujúci dodatočné určenie obsahu zmluvy predstavuje výnimku z ustanovení Občianskeho zákonníka, ktoré na vznik zmluvy vyžadujú prijatie návrhu v celom jeho rozsahu.

8.2. Dohoda o dodatočnom určení nepodstatných častí zmluvy

Pri zložitých rokovaniach sa môžu zmluvné strany, ktoré majú záujem na uzavretí zmluvy dohodnúť o všetkých podstatných

---

¹⁴ K tomu pozri: OVEČKOVÁ, O.: In: OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 115; resp. KOPÁČ, L.: *Obchodní kontrakty I. díl. Obecná úprava obchodních smluv.* Praha: Prospektrum, 1993, s. 56.

náležitostiach s tým, že nepodstatné náležitosti zmluvy budú určené dodatočne (§ 270 OBZ).

Ustanovenie § 270 OBZ predstavuje výnimku z ustanovení Občianskeho zákonníka, ktoré upravujú uzavieranie zmlúv a ktoré pre vznik zmluvy vyžadujú prijatie návrhu v celom jeho rozsahu.

Zmluvné strany sa môžu dohodnúť, že ostatné náležitosti zmluvy budú určené dodatočne:

- a) zmluvnými stranami,
- b) tret'ou osobou,
- c) súdom.

Je nesporné, že **zmluva ako taká vznikla dohodou o podstatných náležitostiach uvedených v základných ustanoveniach pre príslušný zmluvný typ.** Dohodu strán o dodatočnom určení nepodstatných náležitostí zmluvy zákon považuje za podmienku platnosti zmluvy, v dôsledku čoho dohodnutá časť zmluvy nenadobudne platnosť, kým nedôjde k dohode zmluvných strán o nepodstatných náležitostiach zmluvy. Zmluva platne vznikne momentom dohody o jej nepodstatných náležitostiach.

Zmluvné strany sa však môžu dohodnúť, že zmluva je platná aj bez dohody o nepodstatných náležitostiach zmluvy. Takáto zmluva je od počiatku platná a momentom dohody o nepodstatných náležitostiach dôjde k zmene jej obsahu. Ak vzniknú pochybnosti o tom, či k dohode o platnosti zmluvy došlo, dohoda o dodatočnom určení nepodstatných náležitostí spôsobuje odklad platnosti zmluvy. Na rozdiel od právnej úpravy v Občianskom zákonníku, odkladacia podmienka nespôsobuje odklad účinnosti zmluvy, ale odklad jej platnosti (§ 36 OZ). Zmluva nemôže nadobudnúť platnosť, kým nedôjde k dohode o nepodstatných náležitostiach zmluvy.

Zmluvné strany sa môžu dohodnúť, že chýbajúcu časť zmluvy ohľadne nepodstatných náležitostí určí súd alebo tretia osoba. Pre platnosť tejto dohody je potrebná písomná forma. V tomto prípade, kým nie je určený alebo dohodnutý chýbajúci obsah zmluvy, dohodnutá časť zmluvy nenadobudne účinnosť. Zánikom záväzku na určenie chýbajúceho obsahu zmluvy zaniká platnosť zmluvy. Strany sa však môžu v zmluve dohodnúť, že dojednaná časť

zmluvy zostáva v platnosti. Zmluva je potom dohodnutá v pôvodnom rozsahu bez neurčených nepodstatných náležitostí. Aj na tento postup sa vzťahujú ustanovenia § 291 a 292 OBZ.

8.3. Uzavretie obchodnej zmluvy konkludentne

Obchodný zákonník umožňuje v § 275 prijať návrh na uzavretie zmluvy tým, že druhá strana vykoná určitý úkon bez toho, aby to oznámila navrhovateľovi. Prijatie návrhu týmto spôsobom zodpovedá § 35 ods. 1 OZ, podľa ktorého sa prejav vôle môže urobiť konaním alebo opomenutím alebo iným spôsobom nevzbudzujúcim pochybnosti o tom, čo chcel účastník prejsť (konkludentne). Obchodný zákonník za takýto prejav vôle s prijatím návrhu považuje napr. odoslanie tovaru alebo zaplatenie kúpnej ceny.

Súhlas s návrhom na uzavretie zmluvy konaním druhej strany zákon pripúšťa iba za stanovených podmienok. Možnosť akceptácie návrhu zmluvy konaním musí vyplývať priamo zo samotného návrhu zmluvy alebo z doterajšej obchodnej praxe, ktorú strany medzi sebou zaviedli, alebo s prihliadnutím na zvyklosti rozhodné podľa Obchodného zákonníka. Takouto často zavedenou praxou, ktorú je už možné považovať aj za všeobecnú zvyklosť, je predkladanie „objednávok“ (ide o návrh zmluvy) jednou zmluvnou stranou, na základe ktorej druhá strana poskytne požadované plnenie. Zmluva v tomto prípade vzniká v okamihu, keď strana, ktorej bol návrh na uzavretie zmluvy určený, urobí príslušný úkon. Zmluva vznikne len vtedy, keď tento úkon bol urobený pred uplynutím lehoty rozhodnej pre prijatie návrhu.

Pri diskusii, či zmluva môže byť týmto spôsobom uzavretá aj v tých prípadoch, ak pre platnosť zmluvy zákon vyžaduje písomnú formu, je potrebné prikloniť sa k tým názorom, ktoré túto možnosť vylučujú.

8.4. Právna samostatnosť a závislosť obchodných zmlúv

Zmluvné zabezpečenie veľkých zákaziek vyžaduje často zložité rokovania a uzatvorenie viacerých zmlúv. **V § 275 ods. 1 OBZ je**

vyslovená zásada, podľa ktorej sa posudzujú zmluvy uzavreté na jednej listine alebo na tom istom rokovaní. Podľa tejto zásady zmluvy uzavreté za týchto podmienok sú právne samostatné a na sebe nezávislé.

Za zmluvy zahrnuté do jednej listiny je potrebné považovať tie zmluvy, ktoré sa nachádzajú na tej istej spoločnej listine. Takto napr. môže byť uzavretá súčasne kúpna zmluva a zmluva o dielo na tej istej listine bez ohľadu na počet strán tejto listiny. Tým istým rokovaním je také rokovanie, ktorého výsledkom je uzavretie niekoľkých zmlúv bez ohľadu na dĺžku rokovania (napr. niekoľko dní, rokovanie v rôznych časových intervaloch a pod.).

Zmluvy uzavreté za týchto podmienok majú samostatný právny režim. Samostatne sa posudzuje napríklad vznik každej zmluvy, jej platnosť, zánik zmluvy a pod. Zákon neobmedzuje takto uzavreté zmluvy na tie isté zmluvné strany.

V § 275 ods. 2 OBZ sú upravené závislé zmluvy, ktoré predstavujú výnimku z právneho režimu samostatnosti zmlúv vyjadrenú v ods. 1. Výnimka sa vzťahuje na zmluvy uzavreté na jednom rokovaní alebo zachytené na jednej listine.

Zmluvy sú od seba závislé vtedy, ak to vyplýva z:

- a) povahy zmlúv,**
- b) účelu zmlúv.**

Závislosť zmlúv z povahy samotných zmlúv bude vyplývať predovšetkým z predmetu plnenia týchto zmlúv (napr. kúpna zmluva a zmluva o sprostredkovaní, ktorej predmetom bude sprostredkovanie ďalšieho predaja kúpenej veci). O závislé zmluvy pôjde aj vtedy, ak ich závislosť vyplýva z účelu, ktorý bol stranám známy pri uzavretí zmlúv (napr. zmluva o dielo a kúpna zmluva na dodávku tovaru potrebného na zhotovenie diela).

Zákon rozlišuje závislosť:

- a) vzájomnú,**
- b) jednostrannú.**

Závislosť viacerých zmlúv bude spočívať spravidla v tom, že plnenie jednej zmluvy nebude mať ekonomický význam bez plnenia ďalšej zmluvy. **Pri zmluvách, ktoré sú vzájomne závislé,**

je vznik každej zmluvy podmienkou pre vznik ostatných zmlúv. **Spoločný právny osud vzájomných zmlúv sa prejavuje aj pri zániku zmlúv.** Ak čo len jedna zmluva zanikne iným spôsobom ako splnením (napr. odstúpením od zmluvy, nemožnosťou plnenia a pod.) alebo spôsobom nahrádzajúcim splnenie, spôsobí to aj zánik ostatných zmlúv.

Obchodný zákonník upravuje aj jednostrannú závislosť, keď jedna zmluva je hlavná (alebo niekoľko zmlúv) a od jej vzniku a existencie je závislá iná „vedľajšia“ zmluva (alebo niekoľko zmlúv). Hlavná zmluva môže vzniknúť a existovať aj bez vzniku a existencie zmluvy vedľajšej. Vedľajšia zmluva však závisí vznikom a existenciou od hlavnej zmluvy. Vedľajšia zmluva nemôže vzniknúť, ak nevznikne hlavná zmluva.

Na druhej strane ak zanikne hlavná zmluva inak ako splnením alebo spôsobom nahradzujúcim plnenie, zaniká aj vedľajšia zmluva. Závislosť zmlúv musí vyplývať buď z ich povahy alebo z účelu, ktorý bol stranám známy pri ich uzatváraní. Tieto účinky je možné dosiahnuť aj dojednaním podmienok odkladacích (suspenzívnych) a rozvázovacích (rezolútívnych). Podobnú úpravu zaviedol Občiansky zákonník v § 52a pre spotrebiteľské zmluvy.

9. Verejný návrh na uzavretie zmluvy

Verejný návrh na uzavretie zmluvy (§ 276 – 280 OBZ) nie je osobitným zmluvným typom, ale len osobitným spôsobom vzniku zmluvy. Tento spôsob uzavierania zmlúv umožňuje zúčastniť sa na uzavretí zmluvy širšiemu okruhu záujemcov. Na základe verejného návrhu na uzavretie zmluvy je možné v zásade uzavrieť ktorúkoľvek zo zmlúv upravenú v tretej časti Obchodného zákonníka alebo zmluvu nepomenovanú.

Na rozdiel od všeobecnej právnej úpravy uzatvárania zmlúv v Občianskom zákonníku, ktorá za návrh zmluvy považuje len taký prejav vôle smerujúci k uzavretiu zmluvy, ktorý je určený jednej alebo viacerým určitým osobám, verejný návrh na uzavretie zmluvy je jednostranným prejavom vôle, ktorým sa navrhovateľ obracia na okruh neurčitých osôb.

Z verejného návrhu na uzavretie zmluvy musí byť zrejmé, aká zmluva (konkrétny zmluvný typ) má byť uzavretá. Verejný návrh zmluvy ako každý návrh na uzavretie zmluvy musí obsahovať aspoň tie náležitosti zmluvy, ktoré sú uvedené v Obchodnom zákonníku v základných ustanoveniach pre jednotlivé zmluvné typy.

Verejný návrh na uzavretie zmluvy musí obsahovať všetky náležitosti, ktoré majú byť obsahom zmluvy. **Keďže ide o verejný návrh, zverejnenie musí byť vykonané tak, aby nebolo určené len konkrétnym osobám, ale neurčitému počtu neurčitých subjektov. Ak zákon vyžaduje pre určitú zmluvu písomnú formu, verejný návrh na uzavretie zmluvy musí mať tiež písomnú formu, čo sa musí prejavíť aj v spôsobe zverejnenia.**

Verejným návrhom zmluvy je navrhovateľ viazaný. Verejný návrh je odvolateľný, ak ho navrhovateľ výslovne neoznačí za neodvolateľný. Navrhovateľ môže odvolať svoj návrh pred jeho prijatím (tzv. revokácia), a to takým spôsobom, akým sa verejný návrh na uzavretie zmluvy zverejnil.

Zmluva je uzavretá s tou osobou, ktorá ako prvá v určenej lehote, a ak nie je lehota určená, tak v lehote primeranej oznámi, že návrh prijíma a navrhovateľ jej uzavretie zmluvy potvrdí. Navrhovateľ je povinný potvrdiť príjemcovi návrhu uzavretie zmluvy bez zbytočného odkladu po tom, čo mu došlo prijatie návrhu.

10. Obchodná verejná súťaž

Tak ako verejný návrh na uzavretie zmluvy, aj obchodná verejná súťaž je systematicky zaradená medzi ustanoveniami Obchodného zákonníka o uzatváraní zmluvy. **Obchodná verejná súťaž predstavuje obdobne ako verejný návrh na uzavretie zmluvy špecifický spôsob uzavierania obchodných zmlúv.**

Obchodná verejná súťaž je výzvou na predloženie návrhu zmluvy. Na základe tejto výzvy môže ktorákoľvek osoba podať vyhlasovateľovi návrh na uzavretie zmluvy. Na rozdiel od verejného návrhu na uzavretie zmluvy, vyhlasovateľ obchodnej verejnej súťaže nepredkladá návrh na uzavretie zmluvy, ale robí len výzvu na predkladanie návrhu zmluvy. Účelom tohto postupu je získať čo najvhodnejší návrh zmluvy.

Proces uzavretia zmluvy má niekoľko stupňov. Vyhlásenie obchodnej verejnej súťaže je prvým stupňom pri uzavieraní zmluvy. Obchodná verejná súťaž sa musí vyhlásiť písomnou formou bez ohľadu na to, či pre platnosť zmluvy, ktorá sa má na základe obchodnej verejnej súťaže uzavrieť, zákon vyžaduje písomnú formu.

Medzi obligatórne obsahové náležitosti vyhlásenia patrí:

- a) predmet požadovaného záväzku,**
- b) zásady obsahu zamýšľanej zmluvy,**
- c) spôsob podávania návrhov,**
- d) lehota na podávanie návrhov,**
- e) lehota, v ktorej sa musí oznámiť vybratie (priятие) návrhu.**

Vychádzajúc z uvedených obsahových náležitostí vyhlásenia vyhlasovateľ musí určiť, na akú zmluvu (zmluvný typ) má byť návrh zmluvy predložený. **Jednou zo základných informácií pre navrhovateľov je určenie kritérií, podľa ktorých vyhlasovateľ vyberie najvhodnejší návrh zmluvy.** Kritériá na výber návrhu zmluvy nepatria medzi obligatórne obsahové náležitosti vyhlásenia návrhu obchodnej verejnej súťaže. Vyhlasovateľ môže v podmienkach súťaže určiť, že je oprávnený odmietnuť všetky predložené návrhy alebo neurčí žiadne kritériá výberu najvhodnejšieho návrhu.

Predloženie návrhu zmluvy je druhým stupňom pri uzavieraní zmluvy na základe obchodnej verejnej súťaže. Návrh zmluvy je možné zahrnúť do súťaže len vtedy, keď jeho obsah zodpovedá podmienkam súťaže. Podmienkami súťaže sa rozumejú tak obligatórne podmienky súťaže, ako aj fakultatívne podmienky, ktoré boli vyhlasovateľom uverejnené. **Do súťaže je možné zahrnúť len taký návrh, ktorý bol predložený v lehote určenej v podmienkach súťaže.** Na návrh, ktorý nie je možné do súťaže zahrnúť, sa neprihliada.

Výber najvhodnejšieho návrhu je tretím stupňom procesu uzavieraní zmluvy na základe obchodnej verejnej súťaže. Zákon predpokladá, že vždy sú predložené najmenej dva návrhy, pretože ukladá vyhlasovateľovi povinnosť vybrať z predložených návrhov najvhodnejší návrh. Spôsob výberu najvhodnejšieho návrhu závisí od podmienok súťaže.

Po výbere najvhodnejšieho výberu nasleduje jeho prijatie. Vyhlasovateľ prijme návrh na uzavretie zmluvy oznámením v lehote a spôsobom určeným v podmienkach súťaže. Vybratý návrh na uzavretie zmluvy je vyhlasovateľ povinný prijať. **K uzavretiu zmluvy dochádza dňom oznámenia vyhlasovateľa súťaže navrhovateľovi o tom, že prijíma jeho návrh. Vyhlasovateľ je povinný oznámiť navrhovateľovi prijatie návrhu spôsobom a v lehote, ktoré určujú podmienky súťaže.**

Vyhlasovateľ súťaže je povinný upovedomiť všetkých účastníkov súťaže bez zbytočného odkladu po skončení súťaže, ktorí v súťaži neuspeli, že ich návrhy odmietol.

Okrem obchodnej verejnej súťaže upravenej v Obchodnom zákonníku je osobitná úprava inštitútu verejnej súťaže obsiahnutá v zákone č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní, ktorý upravuje zadávanie zákaziek na dodanie tovaru, zákaziek na uskutočnenie stavebných prác, zákaziek na poskytnutie služieb, súťaž návrhov, zadávanie koncesíí na stavebné práce, zadávanie koncesíí na služby a správu vo verejnom obstarávaní. Podľa tohto zákona sa vo väčšine prípadov uzavierajú zmluvy, v ktorých sa predmet plnenia financuje z verejných zdrojov.

11. Zmluva o uzavretí budúcej zmluvy

Zmluva o uzavretí budúcej zmluvy (*pactum de contrahendo*) je upravená v Obchodnom aj v Občianskom zákonníku. Tento osobitný zmluvný typ má pôvod v rímskom práve a do Občianskeho zákonníka bol opätovne zaradený až novelizáciou v roku 1991. I keď obidve právne úpravy zabezpečujú ten istý cieľ, ktorým je následné uzavretie konkrétnej zmluvy, nachádzame v nich niekoľko rozdielov.

Z týchto dôvodov je potrebné určiť, v ktorých prípadoch sa uzavrie zmluva o budúcej zmluve podľa Obchodného zákonníka. Je nesporné, že ak si zmluvné strany zmluvou o budúcej zmluve zabezpečia uzavretie zmluvy, ktorá sa bude spravovať Obchodným zákonníkom *ex lege* (§ 261) alebo *ex contractu* (§ 262 ods. 1), zmluva o budúcej zmluve sa uzavrie podľa § 289 OBZ.

Polemika čiastočne vzniká vtedy, ak ide o subjekty uvedené v § 261 ods. 1 a 2 OBZ, ktoré si chcú zabezpečiť uzavretie zmluvy,

ktorá sa spravuje Občianskym zákonníkom (napr. zmluva na kúpu nehnuteľnosti). Aj tu však prevažujú názory, podľa ktorých sa zmluva o budúcej zmluve musí uzavrieť podľa § 289 OBZ.¹⁵ V zmluve sa môžu zmluvné strany dohodnúť aj na tom, že v budúcnosti uzavrú nepomenovanú zmluvu.

Podstatný rozdiel medzi právnou úpravou v Občianskom a v Obchodnom zákonníku je ten, že v zmluve o uzavretí budúcej zmluvy podľa Občianskeho zákonníka sa musia obidve zmluvné strany zaviazat', že uzavrú budúcu zmluvu, kým podľa Obchodného zákonníka stačí aj záväzok jednej zmluvnej strany.

Aj keď je systematicky zmluva o budúcej zmluve zaradená medzi ustanovenia o uzavieraní zmlúv, pretože ide o súčasť kontraktačného procesu, zmluvu o budúcej zmluve je možné považovať za samostatný zmluvný typ. **Touto zmluvou si jedna alebo obidve zmluvné strany zabezpečia povinnosť uzavrieť v budúcnosti tzv. realizačnú zmluvu, teda zmluvu, na základe ktorej sa bude plniť zamýšľaný predmet plnenia.**

Medzi podstatné náležitosti zmluvy o uzavretí budúcej zmluvy patrí:

- a) **záväzok uzavrieť budúcu zmluvu,**
- b) **lehota na uzavretie budúcej zmluvy.**

Zmluva musí obsahovať záväzok aspoň jednej zmluvnej strany uzavrieť budúcu zmluvu. Zmluva môže byť uzavretá v prospech jednej strany tak, že táto zo zmluvy nie je povinná, ale len oprávnená zmluvu uzavrieť. Táto zmluvná strana je oprávnená požiadať druhú zmluvnú stranu o uzavretie budúcej zmluvy. Ak toto svoje právo využije, druhá zmluvná strana je povinná zmluvu uzavrieť. V zmluve o uzavretí budúcej zmluvy sa obidve zmluvné strany môžu zaviazat' na uzavretie budúcej zmluvy a vtedy ktorákoľvek z nich môže požiadať druhú zmluvnú stranu o uzavretie zmluvy a vynútiť si jej uzavretie.

V zmluve o uzavretí budúcej zmluvy sa musia zmluvné strany dohodnúť, v akej lehote (dokedy), bude zmluva uzavretá. V tejto

---

¹⁵ Pozri napr.: OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 162.

lehote musí tá zmluvná strana, ktorá má záujem na uzatvorení realizačnej zmluvy, vyzvať druhú zmluvnú stranu na uzavretie zmluvy. Zákon ďalej vyžaduje, aby predmet plnenia budúcej zmluvy bol určený aspoň všeobecným spôsobom. Určenie predmetu plnenia je dôležité najmä vtedy, keď zmluvné strany budú chcieť uzavrieť nepomenovanú zmluvu. Občiansky zákonník vyžaduje, aby sa zmluvné strany dohodli na všetkých podstatných náležitostiach budúcej zmluvy.

Pre platnosť zmluvy zákon vyžaduje písomnú formu.

11.1. Práva a povinnosti zmluvných strán

Ak nedôjde k dobrovoľnému uzavretiu zmluvy, oprávnená zmluvná strana si môže vynucovať jej uzavretie. Z týchto dôvodov je potrebné v zmluve o uzavretí budúcej zmluvy určiť obsah budúcej zmluvy v takom rozsahu, v akom ho bude chcieť mať jedna alebo obidve zmluvné strany zafixovaný.

Výzva na uzavretie zmluvy môže byť už samotným návrhom zmluvy, ktorú majú zmluvné strany uzavrieť. V takomto prípade musí mať výzva náležitosti návrhu na uzavretie príslušnej zmluvy. Tento postup závisí predovšetkým od dohody v samotnej zmluve o uzavretí budúcej zmluvy. Môže však ísť o akúkoľvek výzvu, na základe ktorej je druhá zmluvná strana povinná predložiť návrh zmluvy. Výzva oprávnenej zmluvnej strany je jednostranným právnym úkonom, ktorý musí mať náležitosti ustanovené v § 37 a nasl. OZ. Výzva musí byť predovšetkým určitá a musí byť z nej zrejmé, že oprávnená zmluvná strana ňou žiada druhú zmluvnú stranu o uzavretie konkrétnej zmluvy na základe zmluvy o uzavretí budúcej zmluvy.

Ak oprávnená zmluvná strana nevyzve povinnú zmluvnú stranu na uzavretie zmluvy v dohodnutej lehote, právo na uzavretie zmluvy zaniká. Zaviazaná zmluvná strana je povinná uzavrieť zmluvu bez zbytočného odkladu po výzve oprávnenej strany.

Ak zaviazaná zmluvná strana neuzavrie zmluvu, vzniká oprávnenej zmluvnej strane právo na:

- a) určenie obsahu zmluvy,
- b) náhradu škody.

Oprávnená zmluvná strana môže požadovať, aby obsah zmluvy určil súd alebo osoba, ktorá je určená v zmluve o uzavretí budúcej zmluvy. Žalobný petit bude znieť na povinnosť uzavrieť zmluvu s konkrétnym obsahom, ktorá musí byť premietnutá do výrokovej časti rozhodnutia súdu, ak súd žalobe vyhovie. Správne formulovaný petit má znieť: „*Žalovaný je povinný uzavrieť kúpnu zmluvu tohto znenia:..*“ (do výroku súd pojme buď celé znenie zmluvy, prípadne zmluvu pripojí ako neoddeliteľnú súčasť k svojmu rozhodnutiu).¹⁶

Oprávnená zmluvná strana má právo voľby a namiesto práva na uzavretie zmluvy môže požadovať náhradu škody, ktorá jej vznikla tým, že povinná zmluvná strana zmluvu neuzavrela. Zákon priznáva oprávnenej zmluvnej strane právo na uzavretie zmluvy a aj právo na náhradu škody vtedy, ak povinná zmluvná strana neoprávnene odmietla rokovať o uzavretí zmluvy. Pretože náhrada škody musí byť v príčinnej súvislosti s neuzavretím zmluvy, prichádza tu do úvahy len tá škoda, ktorá vznikne oprávnenej zmluvnej strane tým, že zmluva nie je uzavretá včas.

Zmluvné strany sa môžu v zmluve o uzavretí budúcej zmluvy dohodnúť, že oprávnený má aj právo na náhradu škody, ako aj právo na uzavretie zmluvy bez obmedzení, ktoré sú stanovené zákonom.

Právo na určenie obsahu budúcej zmluvy súdom alebo osobou určenou v zmluve a právo na náhradu škody sa premlčujú uplynutím jedného roka odo dňa, keď oprávnená strana vyzvala zaviazanú stranu na uzavretie zmluvy, ak zmluva o uzavretí budúcej zmluvy neurčuje inú lehotu. Dojednaná lehota však nesmie byť dlhšia než premlčacia doba vyplývajúca z § 391 a nasl. OBZ.

---

¹⁶ ŠTEVČEK, M. – FICOVÁ, S. – BARICOVÁ, J. – MESIARKINOVÁ, S. – BAJÁNKOVÁ, J. – TOMAŠOVIČ, M. a kol.: *Civilný sporový poriadok. Komentár. 2.* vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022, 1752 s.

11.2. Zánik záväzkového vzťahu

Tak ako už bolo uvedené, záväzok uzavrieť budúcu zmluvu zaniká, ak oprávnená strana nevyzve zaviazanú stranu splniť tento záväzok v čase určenom v zmluve o uzavretí budúcej zmluvy. Záväzok uzavrieť budúcu zmluvu zaniká aj vtedy, ak okolnosti, z ktorých strany zrejme vychádzali pri vzniku tohto záväzku, sa do tej miery zmenili, že nemožno od zaviazanej strany rozumne požadovať, aby zmluvu uzavrela (*tzv. clausula rebus sic stantibus*).

K zániku záväzku však dochádza, len ak zaviazaná strana túto zmenu okolností oznámila bez zbytočného odkladu oprávnenej strane.

12. Spoločné záväzky

Záväzkové vzťahy, v ktorých na jednej strane vystupuje dlžník a na druhej strane veriteľ, sa označujú ako jednoduché. V niektorých záväzkových vzťahoch vystupuje na strane veriteľskej alebo dlžníckej viac subjektov, poprípade viac subjektov vystupuje na oboch stranách. Takéto záväzky sa označujú ako spoločné.

Spoločné záväzky nie sú rovnorodé a môžu byť:

- a) **solidárne,**
- b) **delené,**
- c) **nedielne.**

Solidárne záväzky sú také, kde na strane veriteľskej alebo dlžníckej je viac subjektov a zo zákona, zo zmluvy, zo súdneho rozhodnutia alebo z inej právnej skutočnosti vyplýva ich solidarita. Ak je viac subjektov na dlžníckej strane, ide o pasívnu solidaritu a ak je viac subjektov na veriteľskej strane, ide o aktívnu solidaritu. Solidárne záväzky môžu vzniknúť len vtedy, ak plnenie je deliteľné.

Pri pasívnej solidarite je viac dlžníkov, ktorí sú zviazaní na to isté plnenie spoločne a nerozdielne. Veriteľ môže požadovať plnenie od ktoréhokoľvek dlžníka alebo od niektorého z nich alebo od všetkých súčasne. Ak splní celý dlh jeden dlžník, povinnosť ostatných vo vzťahu k veriteľovi zanikne a dlžník, ktorý

plnil viac, ako zodpovedá jeho podielu, má právo následného postihu voči ostatným dlžníkom.

Pri aktívnej solidarite môže ktorýkoľvek veriteľ žiadať od dlžníka splnenie celého dlhu. Splnením dlhu jednému veriteľovi zaniká jeho dlh aj voči ostatným veriteľom. Ich vzájomné vysporiadanie musí vyplývať z tej právnej skutočnosti, ktorá aktívnu solidaritu založila. Obchodný zákonník zároveň ukladá povinnosť veriteľovi prijať plnenie od ktoréhokoľvek dlžníka, ktorý je spoločne zaviazaný. V ostatnom platia na spoločné záväzky ustanovenia § 511 OZ.

Podľa právnej úpravy v Občianskom zákonníku musí pasívna solidarita vyplývať z právneho predpisu, rozhodnutia súdu alebo z povahy plnenia (§ 511 OZ). Pri obchodných záväzkových vzťahoch je pasívna solidarita posilnená. **Pri pochybnostiach o tom, či dlžníci sú zaviazaní spoločne a nerozdielne, Obchodný zákonník prezumuje pasívnu solidaritu (§ 293 OBZ).** Pochybnosti nebudú vtedy, ak pasívna solidarita vyplýva priamo zo zákona alebo zo zmluvy alebo z inej právnej skutočnosti, na základe ktorej záväzok vznikol.

Podiely dlžníkov na dlhu môžu byť stanovené právnym predpisom, rozhodnutím súdu alebo dohodou účastníkov. Ak výška podielov nie je takto určená, podľa § 511 ods. 2 OZ sú podiely rovnaké. Ak veriteľ požaduje splnenie celého dlhu od jedného z dlžníkov, je tento povinný celý dlh splniť. Tento dlžník je však povinný upozorniť ostatných spoludlžníkov, aby uplatnili proti pohľadávke svoje námietky (napr. námietku premlčania, plnenia, vykonaného započítania a pod.). Dlžník, od ktorého veriteľ požaduje splnenie celého dlhu alebo takú časť dlhu, ktorá prevyšuje jeho podiel, je oprávnený žiadať od ostatných spoludlžníkov, aby svoj podiel na dlhu splnili alebo sa inak zbavili dlhu napr. započítaním a pod. (tzv. preventívny regres). Po splnení dlhu dlžníkom priznáva zákon plniacemu dlžníkovi právo požadovať od ostatných spoludlžníkov tú časť plnenia nad rozsah, na ktorý bol zaviazaný. Plnenie môže požadovať len do takej výšky, v akom rozsahu sú jednotliví dlžníci zaviazaní (tzv. následný regres). Pri subjektívnej nemožnosti plniť dlh niektorým z dlžníkov sa jeho dlh rozdelí rovnomerne na ostatných dlžníkov.

Delené záväzky sú záväzky, v ktorých na dlžnickej alebo veriteľskej strane je viac subjektov. Ak je na dlžnickej strane viac subjektov strane je každý dlžník povinný splniť veriteľovi iba svoj diel a veriteľ nemá právo od neho požadovať viac. Výška podielu spoludlžníka vyplýva zo zákona alebo zo zmluvy alebo z inej právnej skutočnosti, na základe ktorej záväzok vznikol. Ak by výška podielu nebola ustanovená, zákon predpokladá, že spoludlžníci sú zviazaní rovnakým dielom.

Delené záväzky na veriteľskej strane sú záväzky, kde každý veriteľ môže požadovať iba diel, ktorý mu patrí. Ak zo zmluvy alebo povahy záväzku nevyplýva, že dlžníci sú zviazaní spoločne a nerozdielne, je každý spoludlžník zviazaný iba v rozsahu svojho podielu na záväzku.

Nedielne záväzky sú záväzky, ktorých predmet plnenia je nedeliteľný. Pôjde o záväzky, ktoré môžu plniť iba všetci dlžníci spoločne (napr. umelecké vystúpenie konkrétnych osôb). Ak je pri záväzku, ktorého predmet plnenia je nedeliteľný viac veriteľov, plnenie od dlžníka môže požadovať ktorýkoľvek veriteľ, ak zákon alebo zmluva neustanovujú inak (§ 296 OBZ). Dlh je možné splniť len jednorazovo a v celom rozsahu. Na rozdiel od právnej úpravy v Občianskom zákonníku na plnenie nie je potrebný súhlas ostatných veriteľov. Splnením dlhu jednému veriteľovi dlh zaniká.

Ak záväzkový vzťah s nedeliteľným plnením je možné splniť len súčinnosťou všetkých spoludlžníkov, títo sú povinní plniť záväzok spoločne (§ 295 OBZ).

Rozlišovanie spoločných záväzkov na solidárne, delené a nedielne má význam predovšetkým pri vymáhaní plnenia na súde, a to pre určenie aktívnej a pasívnej vecnej legitimácie.

13. Zmena záväzkov

K zmenám záväzkového vzťahu môže dôjsť od jeho vzniku až do momentu jeho zániku. **Zmena záväzkového vzťahu sa môže týkať jeho troch prvkov, ktorými sú subjekt, predmet a obsah.** Pri zmene predmetu záväzku sa mení aj obsah záväzkového vzťahu.

13.1. Zmeny v obsahu záväzku

K zmenám v obsahu záväzku môže dôjsť na základe rôznych právnych skutočností. Občiansky zákonník upravuje zmenu v obsahu záväzkov:

- a) dohodou strán,
- b) omeškaním dlžníka,
- c) omeškaním veriteľa.

Právna úprava zmeny záväzkov dohodou strán sa aplikuje aj na obchodné záväzky, pretože Obchodný zákonník nemá osobitnú právnu úpravu. V súlade so zmluvnou autonómiou, tak ako dohodou zmluvných strán záväzok vzniká, tak sa dohodou strán môže meniť aj jeho obsah, ktorým sú práva a povinnosti zmluvných strán (**kumulatívna novácia** – § 516 OZ). Od tejto zmeny v obsahu záväzku je potrebné odlišovať dohodu zmluvných strán o nahradení doterajšieho záväzku, novým záväzkom v dôsledku čoho doterajší záväzok zaniká (**privátne novácia** – §570 OZ) a od urovnania, kedy zmluvné strany dohodou upravujú práva, ktoré sú medzi nimi sporné alebo pochybné (§ 585 OZ).

V dôsledku omeškania veriteľa a dlžníka sa mení obsah záväzku, pretože pre zmluvné strany vznikajú nové práva a povinnosti alebo dochádza k zmene doterajších práv a povinností (napr. právo na odstúpenie od zmluvy, na náhradu škody, na úroky z omeškania a pod.).

Obchodný zákonník ma osobitnú právnu úpravu omeškania dlžníka a veriteľa, preto sa ustanovenia Občianskeho zákonníka o omeškaní dlžníka a veriteľa na obchodné záväzky nepoužijú.

13.2. Zmena v osobe veriteľa a dlžníka

K zmene záväzku môže dôjsť nielen v obsahu záväzku, ale aj v dôsledku zmien v osobe veriteľa alebo dlžníka.

13.2.1. Zmena v osobe veriteľa

Zmena v osobe veriteľa je upravená len v Občianskom zákonníku v podobe zmluvy o postúpení pohľadávky (cesie), ako klasického inštitútu súkromného práva (§ 524 – 543 OZ). V podnikateľskej praxi sa tento inštitút často využíva a je komerčne označovaný ako predaj a kúpa pohľadávok. Ekonomicky silní podnikatelia majú veľký počet obchodných partnerov, voči ktorým majú početné pohľadávky, pričom ich vymáhanie je finančne náročné a výsledok tohto postupu je neistý. Tieto faktory dali ekonomický impulz na vytvorenie osobitného predmetu podnikania, ktorým je „vymáhanie pohľadávok“ osobitnou skupinou podnikateľov, ktorá sa venuje vymáhaniu pohľadávok potom, čo ich „odkúpi“ od veriteľov. *De iure* však nejde o kúpu pohľadávok ale o nadobudnutie pohľadávok na základe zmluvy o postúpení pohľadávok.

Na platnosť zmluvy o postúpení pohľadávok vyžaduje Občiansky zákonník písomnú formu. Obsahom zmluvy o postúpení pohľadávok je presná identifikácia pohľadávky tak, aby bol zrejмый právny dôvod postupovanej pohľadávky, jej výška a osoba dlžníka. Postúpenie pohľadávky môže byť odplatné alebo bezodplatné. Výška odplaty je vecou dohody zmluvných strán. Pri odplatnom postúpení pohľadávky zákon stanovuje osobitnú zodpovednosť pôvodného veriteľa v rozsahu stanovenom v § 527 OZ.

Postúpenie pohľadávky predstavuje zmenu v osobe veriteľa, bez súhlasu dlžníka. Právne postavenie dlžníka sa zmenou v osobe veriteľa nemení, pretože namiesto pôvodného veriteľa je povinný plniť novému veriteľovi.¹⁷ Judikatúra pripustila aj postúpenie časti pohľadávky, ako aj postúpenie pohľadávky bez

---

¹⁷ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 12.02.2008, sp. zn. 3MObo/1/2006: „*Cesiou dochádza k zmene veriteľa. Do právneho vzťahu medzi veriteľom a dlžníkom nastúpi namiesto pôvodného veriteľa nový veriteľ. Zmena v osobe veriteľa, sa však nedotýka právneho vzťahu, ktorý tak zostáva nezmenený. Zmení sa len osoba veriteľa, pričom pohľadávka sama zostane nezmenená. Z cedenta postúpením prechádza na cesionára pohľadávka v stave, v akom s ňou cedent v okamihu účinnosti zmluvy o postúpení pohľadávky disponoval. Na cesionára prechádza vlastná pohľadávka (istina), ako i jej prislúšenstvo.*“

príslušenstva (napr. bez úrokov omeškania).¹⁸ Občiansky zákonník a iné zákony stanovujú, ktoré pohľadávky nie je možné postúpiť. Zmluvné strany sa môžu aj v zmluve dohodnúť, že pohľadávka zo zmluvy nemôže byť predmetom postúpenia.

Postúpenie pohľadávky je povinný postupca (pôvodný veriteľ) oznámiť dlžníkovi bez zbytočného odkladu. Ak pôvodný veriteľ neoznámí dlžníkovi, že došlo k postúpeniu pohľadávky, môže nový veriteľ (postupník) požadovať plnenie od dlžníka, len ak mu preukáže, že na základe postúpenia pohľadávky sa stal veriteľom. V prípade, že pôvodný veriteľ neoznámí dlžníkovi postúpenie pohľadávky a nový veriteľ nepreukáže jej postúpenie, je dlžník oprávnený plniť pôvodnému veriteľovi.

S postúpenou pohľadávkou prechádzajú na nového veriteľa aj zabezpečovacie inštitúty, ak pohľadávka bola zabezpečená (napr. ručenie, záložné právo a pod.).

13.2.2. Zmena v osobe dlžníka

Klasickým inštitútom na zmenu v osobe dlžníka je **zmluva o prevzatí dlhu (privátna intercesia – § 531 OZ)**. **Zmluva o prevzatí dlhu je dohoda pôvodného dlžníka s tretou osobou, že preberá jeho dlh. Pre platnosť zmluvy vyžaduje Občiansky zákonník písomnú formu. V zmluve musí byť presne identifikovaný samotný dlh, a to najmä právny dôvod jeho vzniku, výška dlhu a jeho veriteľ. K prevzatiu dlhu sa vyžaduje súhlas veriteľa, ktorý môže dať pôvodnému dlžníkovi alebo tej osobe, ktorá dlh prevzala. Súhlas veriteľa predstavuje právnu ochranu veriteľa pred účelovým prevzatím dlhu takou osobou, ktorá dlh nesplní, pretože je napr. nemajetná a pod. Prevzatím dlhu sa preberajúca osoba stane dlžníkom namiesto pôvodného dlžníka.**

Občiansky zákonník umožňuje, aby k prevzatiu dlhu došlo aj bez súhlasu veriteľa. V takom prípade však nedochádza k zmene v osobe dlžníka, pretože pôvodný dlžník ostáva aj

---

¹⁸ Stanovisko obchodného kolégia Najvyššieho súdu SR zo dňa 19.09.1999, sp. zn. Objp 1/1999, R 34/1999: „S postúpenou pohľadávkou prechádza na postupníka aj príslušenstvo pohľadávky. Postupca a postupník sa môžu dohodnúť i tak, že príslušenstvo pohľadávky zostáva postupcovi.“

nad'alej dlžníkom a tretia osoba, ktorá prevzala dlh bez súhlasu dlžníka sa stáva d'alším dlžníkom popri pôvodnom dlžníkovi (kumulatívna intercesia). V skutočnosti nejde o prevzatie dlhu, ale o pristúpenie k dlhu, a preto ani nejde o zmenu v osobe dlžníka.

Tie isté účinky nastanú aj na základe písomnej dohody veriteľa a tretej osoby bez súhlasu dlžníka, že tretia splní peňažný záväzok za dlžníka. Právnym dôsledkom tejto dohody je taký právny stav, že tretia osoba sa stáva dlžníkom popri pôvodnom dlžníkovi (§ 533 OZ) a *ex lege* vzniká pasívna solidarita.

3. KAPITOLA

ZABEZPEČENIE OBCHODNÝCH ZÁVÄZKOV

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník,

Použitá a odporúčaná literatúra: LUKÁČKA, P., HUČKOVÁ, R., KUBINEC, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. C. H. Beck. Praha. 202, 1904 s.; PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022. 1792 s., MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 – § 755). Bratislava : EUROKÓDEX, 2016, 651 s., MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo II. Obchodné záväzkové vzťahy. Bratislava : C. H. Beck, 2023, OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 až 755). 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2022, 1604 s., OVEČKOVÁ, O., CSACH, K. Obchodné právo 3. Obchodné záväzky. 1. vydanie. Bratislava. Wolters Kluwer SR. 2023, 484 s.; OVEČKOVÁ, O. Zmluvná pokuta. 2. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2011; OVEČKOVÁ, O.: Zmluvná pokuta v obchodnom práve – predpoklady a podmienky moderácie. Právny obzor, 107, 2024, č. 2, s. 121 – 139

1. Všeobecne o zabezpečení obchodných záväzkov

Jednou zo základných zásad slovenského obchodného práva (ale aj súkromného práva vôbec), je stará rímska **zásada záväznosti zmlúv** (lat. *pacta sunt servanda* – dohody sa majú dodržiavať). V obchodnej praxi sa však dôsledne nerešpektuje tak z objektívnych (napr. okolnosti *vis maior*, druhotná platobná neschopnosť, a pod.), ako aj subjektívnych dôvodov (nezáujem podnikateľa plniť záväzky riadne a včas, podvod a pod.), v dôsledku čoho pravidelne dochádza k porušovaniu zmluvných záväzkov.

Účastníci obchodných záväzkových vzťahov preto najmä v prípadoch, keď ich obchodný partner je pre nich nový a neoverený, prípadne je hodnota plnenia podľa zmluvy vysoká (napr. bankový úver), siahajú po adekvátnom zabezpečení svojich zmluvných práv voči dlžníkovi. Účelom zabezpečovacích inštitútov je preto pôsobiť na dlžníka, aby splnil svoj záväzok voči veriteľovi riadne a včas, ďalej posilniť právne postavenie veriteľa voči dlžníkovi v podobe dostatočného zabezpečenia jeho pohľadávok voči dlžníkovi a súčasne zakotviť možnosti náhradného uspokojenia pohľadávok veriteľa voči dlžníkovi.

Slovenské súkromné právo ponúka účastníkom súkromnoprávných vzťahov relatívne širokú paletu zabezpečovacích inštitútov (prostriedkov), ktorých účelom je posilnenie postavenia veriteľa a súčasne aj možnosť náhradného splnenia záväzku buď inou osobou (napr. v prípade ručenia) alebo z majetku (napr. záložné právo). Na základe toho **rozlišujeme vecné** (napr. záložné právo) a **osobné** (napr. ručenie) **zabezpečovacie prostriedky**.

1.1. Právna úprava zabezpečovacích inštitútov

Právna úprava zabezpečovacích inštitútov nemá komplexný charakter, čo vychádza najmä z dualistickej úpravy záväzkového práva v Občianskom zákonníku a v Obchodnom zákonníku. V dôsledku toho je prevažná väčšina zabezpečovacích právnych prostriedkov upravená v Občianskom zákonníku, časť zabezpečovacích prostriedkov v Obchodnom zákonníku a napokon niektoré zabezpečovacie inštitúty sú upravené aj v osobitných právnych predpisoch (napr. zákon o cenných papieroch, zákon o skladiskovom záložnom liste, tovarovom záložnom liste, a pod.).

Vo všeobecnosti platí, že **vzhľadom na subsidiaritu noriem občianskeho práva možno v obchodných záväzkových vzťahoch využiť všetky zabezpečovacie právne prostriedky, ktoré sú upravené v Občianskom zákonníku, v Obchodnom zákonníku, ako aj v iných právnych predpisoch, prípadne ich kombinovať, vďaka čomu sa právne postavenie veriteľa ako oprávnenej strany môže ešte viac posilniť.**

Na druhej strane, v zásade takmer každý zabezpečovací inštitút predpokladá, že pre jeho zriadenie, resp. vytvorenie je nevyhnutná dohoda medzi dlžníkom, veriteľom a prípadne treťou osobou, ktorá zabezpečenie poskytuje (napr. ručiteľ v prípade ručenia, záložca v prípade záložného práva, a pod.). Dlžník preto nemusí mať k dispozícii možnosti poskytnutia zabezpečenia splnenia svojich záväzkov, veriteľ na ne spravidla nemá právny nárok a preto je len na rozhodnutí veriteľa, či do zmluvného vzťahu s dlžníkom vstúpi alebo naopak. Riziko nesplnenia záväzku zo strany dlžníka si preto musí vyhodnotiť veriteľ (spravidla bude menšie u dlhodobých, overených obchodných partnerov, a naopak, väčšie, ak má vzniknúť

zmluvný vzťah medzi zmluvnými partnermi, ktorí sa dosiaľ nepoznajú).

Zabezpečovacie právne prostriedky sú upravené primárne v Občianskom zákonníku (§ 544 až 558 OZ):

- a) zmluvná pokuta (§ 544 až 545a OZ),
- b) ručenie (§ 546 až 550 OZ),
- c) dohoda o zrážkach zo mzdy a iných príjmov (§ 551 OZ),
- d) záložná zmluva (§ 552 OZ),
- e) zabezpečovací prevod práva (§ 553 až 553e OZ),
- f) zabezpečovacie postúpenie pohľadávky (§ 554 OZ),
- g) zábezpeka (§ 555 až 557 OZ),
- h) uznanie dlhu (§ 558 OZ),
- i) záložné právo (151a až 151me OZ).

Ďalšiu skupinu štyroch zabezpečovacích prostriedkov upravuje Obchodný zákonník v § 300 až 323 OBZ:

- a) zmluvná pokuta (§ 300 až 302 OBZ v spojitosti s § 544 až 545a OZ),
- b) ručenie (§ 303 až 312 OBZ),
- c) banková záruka (§ 313 až 322 OBZ),
- d) uznanie záväzku (§ 323 OBZ).

Medzi zabezpečovacie prostriedky možno zaradiť v širšom zmysle aj iné inštitúty, ktoré majú charakter kvázi zabezpečovacích prostriedkov, napr. zmenky (ako aj zmenkový aval) upravené v zmenkovom a šekovom zákone, ale aj pristúpenie k dlhu (§ 533 a § 534 OZ), ktoré spravidla majú (popri zmene v subjekte právnych vzťahov) za následok aj rozšírenie okruhu zaviazaných dlžníkov a tým aj posilnenie právnej istoty ich veriteľa.

1.2. Zásady zabezpečovacích inštitútov

Pre zabezpečovacie inštitúty v súkromnom práve platia vo všeobecnosti dve základné zásady:

- a) **Zásada subsidiarity.** Zásada subsidiarity vyjadruje subsidiaritu (podporné pôsobenie) zabezpečovacieho inštitútu vo vzťahu k primárnemu (zabezpečovanému) záväzku, ktorá vychádza

z predpokladu, že v prvom rade je potrebné splniť záväzok z primárneho (zabezpečovaného záväzku), a až v prípade, že k tomuto splneniu nedôjde, môže sa realizovať náhradné splnenie záväzku zo zabezpečovacieho inštitútu (zabezpečovacieho, resp. sekundárneho záväzku). Ak preto napr. dlžník nevráti veriteľovi poskytnutý úver, ktorý je zabezpečený záložným právom k nehnuteľnej veci, môže sa veriteľ (v pozícii záložného veriteľa v zmysle záložnej zmluvy), domáhať uspokojenia svojej pohľadávky výkonom záložného práva na nehnuteľnosť (spravidla jej speňažením).

- b) Zásada akcesority.** Zásada akcesority vyjadruje, že v prípade zabezpečovacieho inštitútu ide o vedľajší, sekundárny záväzok, ktorý je vo vzťahu k primárnemu záväzku dlžníka a veriteľa závislý, a to jednak čo do platnosti, vzniku a zániku, ale aj trvania. Z toho vo všeobecnosti vyplýva, že ak zanikne zabezpečovaný vzťah, zaniká aj zabezpečovací vzťah, s výnimkami, ktoré vyplývajú zo zákona (napr. v prípade bankovej záruky).

1.3. Funkcie zabezpečovacích inštitútov

Zabezpečovacie inštitúty plnia vo všeobecnosti viacero funkcií, hlavnými z nich sú zabezpečovacia a uhradzovacia funkcia, vedľajšími funkciami sú prevenčná, sankčná a reparačná funkcia. Tieto funkcie neplatia pre každý zabezpečovací prostriedok, v niektorých prípadoch neplatia vôbec a v niektorých prípadoch len čiastočne a nepriamo.

1.3.1. Prevenčná funkcia

Prevenčná funkcia je funkciou charakteristickou v zásade pre všetky zabezpečovacie prostriedky. **Prostredníctvom prevenčnej funkcie sa má najmä preventívne pôsobiť na dlžníka v tom zmysle, aby splnil svoj záväzok riadne a včas primárne on, ako nositeľ povinnosti z hlavného záväzku a aby nebolo potrebné žiadať**

o plnenie náhradným spôsobom, tzn. zo zabezpečovacieho právneho vzťahu.

1.3.2. Zabezpečovacia funkcia

Zabezpečovacia funkcia nadväzuje na prevenčnú funkciu a spočíva vo zvýšení právnej istoty veriteľa, ktorá je vyjadrená tým, že v prípade nesplnenia záväzku dlžníkom, vznikne pre veriteľa právo žiadať splnenie primárneho záväzku buď od tretej osoby (napr. v prípade ručenia) alebo zo speňaženia veci (napr. v prípade záložného práva). Posilnenie právnej istoty veriteľa možno vnímať najmä v tom, že veriteľ je oprávnený žiadať splnenie svojej pohľadávky jednak od dlžníka a po splnení zákonných, resp. dohodnutých podmienok aj prostredníctvom zabezpečovacieho prostriedku.

1.3.3. Uhradzovacia funkcia

Obsahom uhradzovacej funkcie je nahradiť celkom alebo sčasti plnenie dlžníka. Nastupuje v prípade, ak dlžník nesplní veriteľovi svoj záväzok (dlh) riadne a včas. V takom prípade z dôvodu existencie zabezpečovacieho prostriedku je veriteľ oprávnený žiadať splnenie jeho pohľadávky buď od inej osoby (napr. od ručiteľa v prípade ručenia) alebo z majetku tretej osoby (napr. predajom zálohu pri výkone záložného práva), čím by mal dosiahnuť, že jeho pohľadávka bude celkom alebo sčasti uhradená, v dôsledku čoho dôjde k naplneniu podstaty uhradzovacej funkcie zabezpečovacieho prostriedku.

1.3.4. Sankčná funkcia

Sankčná funkcia je charakteristická predovšetkým pre zmluvnú pokutu, pretože táto plní aj funkciu sankcie (trestu) za nesplnenie zabezpečeného záväzku, a to bez ohľadu na to, či porušením zabezpečenej povinnosti vznikla oprávnenej strane škoda alebo akákoľvek iná ujma, čo v prípade zmluvnej pokuty rezultuje do jej charakteru ako paušalizovanej náhrady škody.

1.3.5. Reparačná funkcia

Reparačná funkcia je rovnako jednou z funkcií zabezpečovacích prostriedkov, ktorá spočíva v tom, že prostredníctvom realizácie zabezpečovacieho inštitútu nedochádza len k náhradnému splneniu zabezpečovaného záväzku, ale spravidla aj k uspokojeniu nárokov zo zodpovednosti za škodu, či vady diela alebo tovaru, a to spravidla v kombinácii so všeobecnými zodpovednostnými inštitútmi a opäť je typická najmä pre zmluvnú pokutu, ktorá plní aj funkciu paušalizovanej náhrady škody.

2. Zmluvná pokuta

Zmluvná pokuta (§ 300 až 303 OBZ a § 544 až 545a OZ) predstavuje zabezpečovací právny vzťah, na základe ktorého jedna strana (povinná) preberá na seba záväzok a zaväzuje sa druhej strane (oprávnenej) na zaplatenie určitého a konkrétneho plnenia (pokuty) ako sankcie pre prípad porušenia určitých zmluvných alebo zákonných povinností.

Úprava zmluvnej pokuty v Obchodnom zákonníku nemá komplexný charakter, ale vychádza z úpravy zmluvnej pokuty v Občianskom zákonníku, ktorú však zásadným spôsobom modifikuje a dopĺňa. Vzhľadom na vzťah Občianskeho a Obchodného práva je pritom zrejmé, že z právnej úpravy obsiahnutej v OZ sa pre oblasť obchodných záväzkových vzťahov uplatní ustanovenie § 544 a § 545 ods. 1, 2 a ostatné ustanovenia budú modifikované právnou úpravou obsiahnutou v Obchodnom zákonníku, a to ustanovením § 300 až 302.

Základné odlišné znaky právnej úpravy zmluvnej pokuty v obchodnoprávných vzťahoch sú vymedzené v § 300 až 302. Tieto ustanovenia zakotvujú, že:

- a) **zmluvná pokuta, pokiaľ sa zmluvné strany nedohodli inak, je zakotvená na absolútne objektívnom princípe bez možnosti liberácie okolnosťami vylučujúcimi zodpovednosť;**
- b) **neprimerane vysokú zmluvnú pokutu môže súd na návrh strany moderovať, pričom toto oprávnenie súdu nemôžu strany vylúčiť;**

c) odstúpením od zmluvy po porušení povinnosti nezaniká povinnosť zaplatiť zmluvnú pokutu.

2.1. Podstata zmluvnej pokuty

Obsahová podstata zmluvnej pokuty je vymedzená v § 544 ods. 1 OZ tak, že povinnej osobe vzniká pre prípad porušenia povinnosti, pre ktorú sa zmluvná pokuta dojednala, **povinnosť ju zaplatiť oprávnenej strane. Povinnosť zaplatiť zmluvnú pokutu predstavuje dodatočnú povinnosť popri primárnej hlavnej povinnosti a tento hlavný (zabezpečený) záväzok trvá aj po zaplatení zmluvnej pokuty.**

Zmluvná pokuta a jej zaplatenie nespôsobuje zánik hlavného zabezpečeného záväzku, čo znamená, že dlžník sa nemôže povinnosti splnenia zabezpečeného záväzku zbaviť zaplatením zmluvnej pokuty.

2.2. Funkcie zmluvnej pokuty

Dohodou o zmluvnej pokute dochádza k zabezpečeniu záväzku tak, že **preventívne** pod hrozbou uplatnenia a vymáhania zmluvnej pokuty núti dlžníka k riadnemu a včasnému plneniu jeho povinností, tzn., aby porušenie zmluvnej povinnosti nenastalo. V tom sa prejavuje **zabezpečovacia funkcia** zmluvnej pokuty, ktorá do splatnosti záväzku zvyšuje istotu veriteľa.

Zabezpečovacia funkcia na jednej strane motivuje povinnú stranu k riadnemu a včasnému plneniu zabezpečenej povinnosti a na druhej strane pôsobí **preventívne**, aby porušenie zabezpečenej povinnosti nenastalo. Okrem zabezpečovacej funkcie má zmluvná pokuta aj **sankčnú funkciu**, ktorá spočíva v tom, že v dôsledku porušenia povinností vzniká povinnému subjektu osobitná, sankčná povinnosť popri pôvodnej povinnosti.

V určitom rozsahu je zmluvnej pokute priznávaná aj **reparačná funkcia**, ktorú je potrebné vnímať cez prizmu vzťahu zmluvnej pokuty a nároku na náhradu škody, ktorý je *ex lege* daný dispozitívnym ustanovením § 545 ods. 2 OZ, a uplatní sa aj pre oblasť obchodno-záväzkových vzťahoch. Ak neexistuje iná dohoda, zmluvná pokuta

má povahu **pašalizovanej náhrady škody**, hoci právo na zmluvnú pokutu vzniká bez ohľadu na vznik škody. Zmluvná pokuta sa vyznačuje aj **akcesorickou povahou**, ktorá znamená závislosť práv a povinností z vedľajšieho právneho vzťahu (zabezpečovacieho vzťahu) na právach a povinnostiach vzťahu hlavného.

2.3. Dohoda o zmluvnej pokute

Na vznik zabezpečenia prostredníctvom zmluvnej pokuty je potrebná výslovná **dohoda o zmluvnej pokute, ktorá musí mať vždy písomnú formu, inak je neplatná**. Dohoda o zmluvnej pokute môže mať podobu **doložky v zmluve alebo formu samostatnej zmluvy**.

Napriek absencii výslovného označenia podstatných náležitostí dojednania o zmluvnej pokute je tieto možné vymedziť takto:

- a) **určenie zmluvných strán,**
- b) **vymedzenie zabezpečenej povinnosti,**
- c) **určenie zmluvnej pokuty, resp. jej výšky, prípadne spôsobu určenia.**

Zabezpečená povinnosť musí byť v dohode o zmluvnej pokute vymedzená **určito a zrozumiteľne**. Zabezpečenou povinnosťou pritom môže byť akákoľvek povinnosť, ktorá vyplýva zo záväzkového právneho vzťahu, ak to nevyklučujú právne predpisy. Táto povinnosť môže spočívať v povinnosti niečo dať (*dare*), povinnosti niečo konať (*facere*), povinnosti niečoho sa zdržať (*omitere*) alebo niečo strpieť (*pati*). Zmluvná pokuta môže zabezpečiť peňažnú, ale aj nepeňažnú povinnosť, ale aj záväzky, ktoré vznikli zo zákona (napr. nárok na náhradu škody), ak dôjde k dohode o ich zabezpečení zmluvnou pokutou. Dohodou o zmluvnej pokute je možné zabezpečiť jednu alebo viacero povinností. Ďalšou požiadavkou z hľadiska vymedzenia zabezpečenej povinnosti je jej **dovolenosť**.

V prípade zabezpečovanej povinnosti musí ísť vždy o vyjadrenie povinnosti a **nie o výkon práva**. **Dojednanie zmluvnej pokuty na výkon práva, napr. práva vypovedať zmluvu alebo od zmluvy odstúpiť nie je možné sankcionovať zmluvnou pokutou a takéto dojednanie by bolo neplatné.**

Vymedzenie zmluvnej pokuty v sebe zahŕňa vymedzenie sekundárnej povinnosti povinnej strany, ktorú bude musieť splniť pre prípad porušenia zabezpečenej povinnosti. Aj v tomto prípade zákon nevymedzuje sekundárnu povinnosť, a jej určenie ponecháva na dohodu zmluvných strán, ktorá bude musieť spĺňať požiadavky na náležitosti právnych úkonov, a to najmä požiadavku **určitosti, zrozumiteľnosti a požiadaviek na predmet zmluvnej pokuty.** Súdna prax nevylučuje možnosť dojednania sekundárnej povinnosti aj v inej forme, ako v peňažnej forme, aj keď takýto druh povinnosti je najčastejší (napr. v prípade kúpnej zmluvy na dodanie dohodnutého tovaru – 10 ton potravinárskej pšenice, by mohla byť dohodnutá zmluvná pokuta vo forme 1 tony pšenice).

Výška zmluvnej pokuty môže byť určená buď jednorazovou pevnou sumou alebo spôsobom jej určenia. Výška zmluvnej pokuty môže byť určená aj rozpätím napr. vyjadrením slovami od ..... do ..... alebo vyjadrením do výšky ..... s tým, že súčasne bude určená, ktorá strana je oprávnená uvedenú výšku v stanovenom rozsahu konkretizovať. Ak však dohoda neurčuje, ktorý subjekt to má urobiť, závisí od oprávnenej strany, akú výšku si oprávnená strana uplatní a je na jej vôli či to bude maximum alebo minimum.¹⁹

2.4. Vznik nároku na zmluvnú pokutu

Vo všeobecnosti je vznik nároku na zmluvnú pokutu vymedzený v Občianskom zákonníku ustanoveniami § 544, 545 ods. 3 OZ. Vznik nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty je potom viazaný na existenciu zabezpečenej povinnosti, existenciu dohody o jej zabezpečení zmluvnou pokutou a **na porušení hlavnej – zabezpečenej povinnosti,** pre ktorú sa zmluvná pokuta dohodla. Z § 545 OZ vyplýva, že povinnosť zaplatiť zmluvnú pokutu **v občianskom práve,** je naviazaná **na subjektívny prvok** – zavinenie.

V občianskom práve povinnosť zaplatiť zmluvnú pokutu nevzniká, ak porušenie povinnosti dlžník nezavinil (ibaže sa zmluvné strany dohodli inak). V obchodnom práve je vznik nároku na zmluvnú pokutu postavený **na absolútne objektívnom princípe.**

---

¹⁹ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 19.12.2002, sp. zn.: 29 Odo 426/2011.

K vzniku nároku na zmluvnú pokutu dochádza porušením povinnosti zabezpečenej zmluvnej povinnosti, a to bez ohľadu na zavinenie a bez možnosti liberácie okolnosťami vylučujúcimi zodpovednosť. Aj v tomto prípade platí možnosť iného dojednania zmluvných strán, napr. dojednaním aplikácie liberačných dôvodov, alebo naviazanie zmluvnej pokuty na zavinenie.

Ak sa zmluvné strany nedohodli inak, porušením zmluvnej povinnosti, pre ktorú bola dojednaná zmluvná pokuta, vzniká povinnosť dlžníka zaplatiť zmluvnú pokutu. Vznik nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty je spojený len s porušením zmluvnej povinnosti a nie so vznikom škody. Existencia škody ako nepriaznivý dôsledok porušenia povinnosti nie je podmienkou vzniku nároku na zmluvnú pokutu a nárok na zmluvnú pokutu má veriteľ aj vtedy, ak žiadna škoda nevznikla. Veriteľ v konaní o zaplatenie zmluvnej pokuty spravidla nemusí dokazovať a preukazovať existenciu škody alebo jej výšku.

Zmluvná pokuta býva niekedy označovaná ako **paušalizovaná náhrada škody**. Je to dôsledok zákonného riešenia súbehu zmluvnej pokuty a nároku na náhradu škody, ktorý predpokladá, že zmluvná pokuta kompenzuje aj škodu, ktorá vznikla porušením tých povinností, pre ktoré bola zmluvná pokuta dojednaná. Zákon vychádza z pravidla, že veriteľ nie je oprávnený požadovať náhradu škody spôsobenej porušením povinnosti, na ktorú sa vzťahuje zmluvná pokuta. Nárok na úhradu celej škody je v plnej výške **pohľtený zmluvnou pokutou** bez ohľadu na to, v akej výške sa dojednala zmluvná pokuta. **Od tohto pravidla sa môžu zmluvné strany odchýliť.**

Dohoda o odlišnom vzťahu zmluvnej pokuty a náhrade škody môže mať podobu buď **kumulatívneho súbehu**, alebo **alternatívneho súbehu** týchto nárokov. Ak sa zmluvné strany dohodli na kumulatívnom súbehu, potom vzniká nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty popri nároku na zaplatenie náhrady škody a v rámci neho rozoznávame následne tzv. **započítateľnú a nezapočítateľnú dohodu**.

Pri dohode o započítaní škody do zmluvnej pokuty podľa § 545 ods. 2 OZ druhá veta vzniká veriteľovi nárok na zaplatenie náhrady

škody len vo výške, o ktorú škoda presahuje zmluvnú pokutu, t. j. vo výške rozdielu medzi výškou škody a výškou zmluvnej pokuty.

Pri nezapočítateľnej dohode o súbehu nárokov na zaplatenie zmluvnej pokuty sa zmluvná pokuta nedotýka nároku na náhradu škody a veriteľ má nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty a súčasne nárok na náhradu škody v plnom rozsahu. **Ak z dohody o kumulatívnom súbehu nevyplýva niečo iné, dáva zákonodarca prednosť tzv. započítateľnému kumulatívnomu súbehu.** Pri dojednaní alternatívneho súbehu dochádza k dohode, že veriteľ má právo výberu medzi náhradou škody alebo zaplatením zmluvnej pokuty. Je zrejmé, že prípadná existencia súbehu je otázkou výslovnej dohody strán a bez jej existencie je tento súbeh vylúčený.

2.5. Moderačné právo súdu

Moderačné právo súdu predstavuje oprávnenie súdu na návrh povinnej strany vykonať zásah do uplatneného nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty tak, že tento nárok modifikuje a zníži na primeranú výšku. Primeranosť výšky zmluvnej pokuty zisťuje súd vlastnou úvahou v okolnostiach konkrétneho prípadu s prihliadnutím na hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti.

Z ustanovenia § 301 OBZ vyplýva, že oprávnenie súdu a možný zásah súdu do zmluvnej slobody je možné len v **rovine zníženia neprimerane vysokej zmluvnej pokuty.**

Súd nemôže zmluvnú pokutu celkom odpustiť, a to aj v prípade, ak porušením povinnosti, pre ktorú bola dojednaná, nedôjde k vzniku škody. Vznik nároku na zmluvnú pokutu nie je viazaný na vznik škody a k vzniku nároku na zmluvnú pokutu dochádza aj v prípade, ak veriteľovi žiadna škoda spôsobená nebola, resp. jej vznik pri porušení nemuseli zmluvné strany ani predpokladať. Vtedy **zmluvná pokuta má spolu so zabezpečovacou funkciou a preventívnym pôsobením sankčný charakter a práve prostredníctvom hrozby sankcie donucuje dlžníka k dobrovoľnému plneniu, čo viedlo strany k jej dojednaniu.**

Na vykonanie moderácie nie je právny nárok; súd vykonáva moderáciu podľa vlastnej úvahy. Súd bude brať do úvahy najmä dôvody, ktoré viedli strany k dojednaniu zmluvnej pokuty, aký

význam strany danej povinnosti prikladali, aké okolnosti ich sprevádzali ako aj prihliadne na funkcie, ktoré zmluvná pokuta v danom prípade plnila.

Súd nemôže zasahovať do spôsobu, akým je zmluvná pokuta určená, ale jeho oprávnenie sa týka len výšky zmluvnej pokuty. Spôsob určenia zmluvnej pokuty napr. stanovením spôsobu jej výpočtu určením sadzby za príslušnú časovú jednotku je prejavom zmluvnej slobody.

Ak súd dospeje k záveru o neprimeranosti zmluvnej pokuty, pristúpi k výkonu moderácie – zníženiu zmluvnej pokuty. Voľná úvaha súdu pri rozsahu moderácie je vymedzená stanovením kritérií, ktoré má súd posudzovať. V zmysle § 301 súd v tejto fáze rozhodovania o miere moderácie prihliada na **hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti**.

Súd nemôže znížiť zmluvnú pokutu pod výšku škody, ktorá vznikla veriteľovi v dôsledku porušenia zmluvnej povinnosti, na ktorú sa zmluvná pokuta vzťahuje. **Skutočná škoda**, ktorá vznikla veriteľovi v príčinnej súvislosti s porušením povinnosti, pre ktorú bola dojednaná zmluvná pokuta, a ktorá bola známa v čase rozhodovania súdu o výške zmluvnej pokuty predstavuje **spodnú hranicu**, pod ktorú súd nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty nemôže znížiť. Napriek uvedenému tak hoc výška škody je spodnou hranicou, je zrejmé, že nárok na zmluvnú pokutu vzniká aj bez ohľadu na vznik škody.

Keďže existujúca škoda je spodnou hranicou a súd má oprávnenie zmluvnú pokutu moderovať, je zrejmé, že určitý nárok musí súd priznať aj v prípade, ak sa vznik škody nepreukáže. Rozsah tohto nároku bude závislý od okolností konkrétneho prípadu vzhľadom na význam a hodnotu zabezpečenej povinnosti.

2.6. Zmluvná pokuta a odstúpenie od zmluvy

Vo všeobecnosti platí pravidlo, že zánikom zabezpečovaného vzťahu dochádza spravidla k zániku i vedľajšieho (zabezpečovacieho) vzťahu. K zániku hlavného vzťahu môže dôjsť predovšetkým jeho riadnym a včasným splnením. Zánik záväzku však môže nastať aj bez splnenia záväzku na základe

skutočností predvídaných zákonom alebo zmluvou. Jednou z týchto skutočností, ktoré môžu pôsobiť na zánik záväzku, je aj odstúpenie od zmluvy.

Odstúpenie od zmluvy predstavuje právny úkon, ktorým oprávnená strana z dôvodov uvedených v zákone alebo zmluve môže svojim jednostranným právnym úkonom privodiť zánik záväzku. K zániku práv a povinností dochádza k momentu vymedzenému v ustanovení § 349 OBZ (keď prejav vôle oprávnenej strany odstúpiť od zmluvy je doručený druhej strane – s účinkami *ex nunc*), ak sa zmluvné strany v zmluve nedohodli inak. Odstúpením od zmluvy dochádza k zániku práv a povinností zo zmluvy s výnimkami ustanovenými v zákone.

Tieto výnimky sú vymedzené v ustanovení § 351 ods. 1 druhá veta, ktorý ustanovuje, že odstúpenie od zmluvy sa nedotýka nároku na náhradu škody vzniknutej porušením zmluvy, ani zmluvných ustanovení týkajúcich sa voľby práva alebo voľby tohto zákona podľa § 262, riešenia sporov medzi zmluvnými stranami a iných ustanovení, ktoré podľa prejavenej vôle strán alebo vzhľadom na svoju povahu majú trvať aj po ukončení zmluvy. Reštitučná povinnosť vo vzťahu k plneniu poskytnutému pred zánikom zmluvy a vysporiadanie tohto plnenia sa vykoná v oblasti obchodnoprávných vzťahov podľa zásad uvedených v ustanovení § 351 ods. 2 OBZ resp. v oblasti občianskoprávných vzťahov podľa zásad o vydaní bezdôvodného obohatenia, a to najmä ustanovenia § 457 OZ.

Pri zmluvnej pokute platí, že porušením právnej povinnosti dochádza k vzniku nároku na zmluvnú pokutu. Nárok na zmluvnú pokutu predstavuje osobitnú sekundárnu povinnosť, ktorá má samostatný charakter. Vznikom nároku na zmluvnú pokutu dochádza k **osamostatneniu tejto povinnosti od zabezpečenej povinnosti**. Preto platí, že v prípade ak **nárok na zmluvnú pokutu vznikol pred zánikom hlavného záväzku, tak nárok na zmluvnú pokutu, ktorý vznikol pred zánikom hlavného záväzku nezaniká.**²⁰

Je to dané už samostatným charakterom danej povinnosti, ktorá už nie je existenčne spojená s existenciou hlavného záväzku. V oblasti obchodných záväzkových vzťahov je toto pravidlo zvýraznené

---

²⁰ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 29.02.2004, sp. zn. MCdo/264/2002.

v ustanovení § 302 a v judikatúre túto zásadu zdôraznil Najvyšší súd SR, ktorý uviedol, že **všetky právne dôsledky porušenia zmluvy, ku ktorým došlo do zániku zmluvy odstúpením zostávajú zachované.**²¹ Pravidlo samostatného charakteru nároku na zmluvnú pokutu po jeho vzniku (po porušení povinnosti, na ktorý bol viazaný) vyplýva aj z iných ustanovení OBZ, a to napr. ustanovenia § 324 ods. 4, ktoré ustanovuje, že prípadný zánik záväzku oneskoreným plnením alebo vadným plnením sa nedotýka nároku na zaplatenie zmluvnej pokuty.

3. Ručenie

Právna úprava ručenia v Obchodnom zákonníku (§ 303 až 312 OBZ) má komplexný charakter, v dôsledku čoho sa na obchodné záväzkové vzťahy nebude aplikovať v prípade ručenia ani podporne Občiansky zákonník. Ručenie predstavuje vzťah medzi ručiteľom, (ktorým je osoba odlišná od dlžníka) a veriteľom. Ide o vedľajší (akcesorický) vzťah k hlavnému záväzku, ktorý sa ručením zabezpečuje. Hlavný dlžník a ručiteľ nie sú spoludlžníci, ručiteľ má postavenie vedľajšieho dlžníka. Samotné ručenie posilňuje právnu istotu veriteľa tým, že zdrojom uspokojenia jeho pohľadávky nebude len majetok dlžníka, ale môže ním byť aj majetok ručiteľa.

Ručenie ako zabezpečovací inštitút plní preventívnu, zabezpečovaciu a uhradzovaciu funkciu. Medzi zabezpečeným – hlavným záväzkom a záväzkom z ručenia – vedľajším záväzkom platí s určitými zákonom upravenými výnimkami zásada subsidiarity, ako aj zásada akcesority.

3.1. Vznik ručenia

Zmluvné ručenie vzniká písomným, veriteľovi adresovaným vyhlásením ručiteľa, že ho uspokojí v prípade, ak tak neurobí sám dlžník (tzv. ručiteľské vyhlásenie) . V porovnaní s občianskoprávnou úpravou, ktorá explicitne uvádza, že ručenie je podmienené dohodou účastníkov, právna úprava v Obchodnom

---

²¹ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 31.10.2004, sp. zn. 4Obo/159/2003.

zákonníku stanovuje, že ručenie vzniká len jednostranným úkonom ručiteľa adresovaným veriteľovi. Vzhľadom na to, že veriteľovi z ručenia vznikajú okrem práv aj povinnosti, nemožno prijať záver, že ručenie bezpodmienečne vznikne len uskutočnením ručiteľovho vyhlásenia. Judikatúra preto stanovila, že sa pri vzniku ručenia vychádza z prezumovanej akceptácie veriteľa, čo v praxi predstavuje možnosť veriteľa odmietnuť ručenie.²² Možno teda uzavrieť, že **ručenie v obchodnoprávných vzťahoch vzniká jednostranným vyhlásením ručiteľa, že uspokojí veriteľa, ak tak neurobí dlžník, avšak vzniká s prezumovaným súhlasom veriteľa, ktorý má právo odmietnuť takto poskytnuté ručenie.** Súhlas, či iný úkon dlžníka sa pre vznik ručenia nevyžaduje, podmienkou nie je ani dlžníkova vedomosť o samotnom vzniku ručenia.

Ručiteľské vyhlásenie je jednostranný právny úkon adresovaný veriteľovi, ktorý v zmysle § 303 OBZ musí byť v písomnej forme. Okrem písomnej formy by malo ručiteľské vyhlásenie obsahovať **identifikáciu ručiteľa, veriteľa, dlžníka, ako aj zabezpečeného záväzku.** Rovnako sa vyžaduje, aby ručiteľské vyhlásenie obsahovalo **ručiteľov záväzok, že uspokojí veriteľa, ak tak neurobí dlžník.**

Určenie rozsahu ručenia nie je zákonnou podmienkou, keďže sa predpokladá, že ak v ručiteľskom vyhlásení nie je výslovne uvedený rozsah, ručiteľ ručí za celý záväzok identifikovaný v ručiteľskom vyhlásení. Ručiteľ rozsah svojho ručenia môže obmedziť (napr. tak, že bude ručiť len za istinu bez príslušenstva pohľadávky alebo bude ručiť v rozsahu vymedzenom konkrétnou výškou). Ručiteľ však nesmie ručiť za záväzok vo väčšom rozsahu, než v rozsahu, v akom je hlavný záväzok, ktorý sa zabezpečuje (napr. dlžník má voči veriteľovi dlh vo výške 500 eur a ručiteľ vyhlási, že ručí do výšky 1000 eur). Ak však ručiteľ ručí len za časť záväzku, čiastočným plnením záväzku nedochádza k zníženiu rozsahu ručenia pokiaľ nesplnený záväzok zostáva nesplnený vo výške ručenia (napr. ručiteľ za záväzok dlžníka zaplatiť 1000 eur ručí len do výšky 500 eur a dôjde k čiastočnému plneniu 100 eur – rozsah ručenia sa nezníži o uvedené čiastočné plnenie).

---

²² Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 16.06.2023, sp. zn. 2Obdo/16/2022.

Ručiteľský záväzok môže vyplývať zo samostatnej listiny (ručiteľské vyhlásenie), dvojstranného právneho úkonu medzi veriteľom a ručiteľom (dohoda o ručení), alebo ručiteľský záväzok môže byť zahrnutý priamo do zabezpečovanej zmluvy, ktorá je písomná (samostatné dojednanie v rámci zabezpečovanej zmluvy), a ktorú podpíše aj ručiteľ. Ak sa za ten istý záväzok zaručí viacero ručiteľov, títo majú postavenie tzv. solidárnych spoluručiteľov. Veriteľ je oprávnený požadovať plnenie od ktoréhokoľvek z nich, resp. súčasne od všetkých a ručiteľ, ktorý plnil má voči ostatným spoluručiteľom regresný nárok.

Z hľadiska akcesorickej povahy ručenia **predmetom ručenia môže byť len platný záväzok dlžníka**. Ak by bol totiž hlavný – zabezpečovaný záväzok neplatný, v dôsledku zásady akcesority by to spôsobovalo *ex lege* neplatnosť aj ručenia – ako vedľajšieho záväzku.

Zo zásady akcesority pri vzniku ručenia zákon v § 304 OBZ stanovuje nasledovné výnimky:

- a) hlavný záväzok dlžníka je neplatný len z dôvodu jeho nespôsobilosti brať na seba záväzky a ručiteľ o tejto skutočnosti v čase ručiteľského vyhlásenia vedel,
- b) ručením sa zabezpečuje záväzok, ktorý má vzniknúť až v budúcnosti (napr. na základe zmluvy o budúcej zmluve),
- c) ručením sa zabezpečuje tzv. podmienený záväzok (záväzok, ktorého vznik závisí od splnenia odkladacej alebo rozvázovacej podmienky).

V prípade výnimiek uvedených pod písm. b) a c), je však podmienkou, aby v budúcnosti skutočne došlo k vzniku hlavného záväzku. Ak z akýchkoľvek dôvodov k vzniku záväzku nedôjde má to za následok zánik aj ručiteľského záväzku s účinkami *ex tunc*.²³

Veriteľovi po vzniku ručenia vzniká informačná povinnosť, ktorá spočíva v povinnosti na požiadanie ručiteľa oznámiť ručiteľovi výšku zabezpečovanej pohľadávky, a to bez zbytočného odkladu.

---

²³ OVEČKOVÁ, O. § 305.: In OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár. Zväzok II. (§ 261 – 775)*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 219.

Spôsobilým predmetom ručenia sú zmluvné aj mimozmluvné záväzky, rovnako peňažné, ako aj nepeňažné záväzky. Predmetom ručenia však nemôže byť záväzok, ktorého splnenie je možné výlučne osobou dlžníka a ani nevymáhateľné záväzky (naturálne obligácie).

Rozoznávame jednak **tzv. zmluvné ručenie**, ktoré vzniká na základe ručiteľského vyhlásenia, a ktorého vznik je popísaný vyššie. Na základe Obchodného zákonníka však dochádza aj k vzniku **tzv. zákonného ručenia** priamo zo zákona, na ktoré sa primerane aplikujú ustanovenia § 305 až § 311 OBZ.

Prípady zákonného ručenia sú upravené v mnohých ustanoveniach Obchodného zákonníka (napr. § 13a ods. 5, § 56 ods. 6, § 59 ods. 5, § 477 ods. 3, § 582, § 627 a pod.). K vzniku zákonného ručenia dochádza *ex lege* naplnením hypotézy právnej normy, ktorá zákonné ručenie zakladá.

3.2. Plnenie ručiteľa

Pri povinnosti ručiteľa plniť za dlžníka je vyjadrená zásada subsidiarity, ktorá znamená, že veriteľ je oprávnený domáhať sa plnenia od ručiteľa až po tom, ako vyzval na plnenie svojho splatného záväzku dlžníka. **Výzva veriteľa na plnenie adresovaná dlžníkovi musí byť písomná, zároveň v nej veriteľ musí stanoviť dlžníkovi na plnenie primeranú lehotu.** Primeranosť lehoty je potrebné v každom záväzkovom vzťahu posudzovať individuálne s prihliadnutím na všetky okolnosti. Zásada subsidiarita je pri plnení ručiteľa vyjadrená teda v podmienke, že **ručiteľ je povinný plniť až po tom, čo neplnil po písomnej výzve v primeranej lehote sám dlžník.**

Zo zásady subsidiarity zákon v § 306 OBZ stanovuje nasledovné výnimky:

- a) veriteľ nemôže uskutočniť výzvu dlžníkovi (výzva je nemožná), alebo
- b) je nepochybné, že dlžník svoj záväzok nesplní, najmä pri vyhlásení konkurzu na majetok dlžníka (výzva je zbytočná).

Nemožnosť výzvy v písm. a) musia spôsobovať objektívne okolnosti na strane dlžníka (napr. veriteľ nevie, kde sa dlžník

zdržiava). Ako príklad, kedy je výzva zbytočná je v § 306 OBZ uvedená skutočnosť, že na majetok dlžníka bol vyhlásený konkurz. **Po splnení jednej z uvedených podmienok je veriteľ oprávnený požadovať splnenie záväzku priamo od ručiteľa aj bez predchádzajúcej výzvy dlžníka.**

Naopak výzva veriteľa adresovaná ručiteľovi nemusí byť písomná. Po výzve veriteľa je ručiteľ podľa § 340 ods. 2 OBZ povinný plniť bez zbytočného odkladu. V prípade ak nastúpi ručiteľova povinnosť plniť, ručiteľ je oprávnený uplatniť voči veriteľovi všetky námietky, ktoré by mohol voči nemu uplatniť dlžník (napr. námietku premlčania) a na započítanie voči pohľadávke veriteľa môže ručiteľ použiť pohľadávky dlžníka, ako aj svoje vlastné. Ak však dlžník oznámi ručiteľovi námietky, ktoré ručiteľ voči veriteľovi neúspešne uplatní, dlžník je povinný nahradiť ručiteľovi náklady vzniknuté z dôvodu neúspešného uplatnenia takejto námietky (napr. trovy súdneho konania).

Ručiteľ je po splnení záväzku, za ktorý ručí, oprávnený požadovať od veriteľa všetky doklady a pomôcky, ktoré sú potrebné na úspešné uplatnenie nároku voči dlžníkovi, a zároveň **ručiteľ plnením za dlžníka vstupuje do práv veriteľa – tzv. subrogácia.**

Ak však ručiteľ uspokojí veriteľa bez vedomosti dlžníka (a teda bez možnosti dlžníka uplatniť prípadne prostredníctvom ručiteľa námietky, ktoré by mohol sám dlžník uplatniť voči veriteľovi), dlžník tieto námietky môže uplatniť priamo voči ručiteľovi (už v postavení veriteľa).

V prípade, ak ručiteľ upovedomil dlžníka o tom, že sa voči nemu veriteľ domáha splnenia dlžníkovho záväzku a napriek uvedenému dlžník neoznámil bez zbytočného odkladu ručiteľovi námietky, ktoré by mohol ručiteľ uplatniť, stráca dlžník oprávnenie uplatniť takéto námietky neskôr voči ručiteľovi v postavení veriteľa.

3.3. Zánik ručenia

Ručenie spravidla zaniká zánikom zabezpečeného záväzku. Uvedené je vyjadrením zásady akcesority – závislosti aj čo do zániku. Aj napriek uvedenej zásade akcesority však môže dôjsť k zániku ručenia skôr ako k zániku hlavného zániku (napr. v prípade, ak bolo

ručenie dohodnuté na dobu určitú, prípadne dohodou zmluvných strán). Zákon však upravuje výnimky zo zásady akcesority, ktoré spôsobujú, že napriek zániku hlavného záväzku nedôjde k zániku ručenia, ako vedľajšieho záväzku.

Zo zásady akcesority pri zániku ručenia zákon v § 311 ods. 2 OBZ stanovuje nasledovné výnimky:

- a) **hlavný záväzok zanikol pre nemožnosť plnenia dlžníka a ručiteľom je splniteľný, alebo**
- b) **hlavný záväzok zanikol pre zánik dlžníka – právnickej osoby.**

Uvedenými výnimkami sa posilňuje právna istota veriteľa, keďže v oboch prípadoch veriteľ môže napriek zániku hlavného záväzku žiadať splnenie záväzku od ručiteľa, teda ručiteľský vzťah zostáva zánikom hlavného záväzku z vyššie uvedených dôvodov nedotknutý a v platnosti. **Zároveň platí, že právo veriteľa voči ručiteľovi sa nepremlčí skôr, ako sa premlčí právo veriteľa voči dlžníkovi.** Z akcesorickej povahy ručenia teda vyplýva aj skutočnosť, že najprv musí dôjsť k premlčaniu práva veriteľa voči dlžníkovi, až potom môže dôjsť k premlčaniu veriteľovho práva voči ručiteľovi.

4. Banková záruka

Banková záruka (§ 313 – § 322 OBZ) predstavuje ďalší zabezpečovací inštitút upravený v Obchodnom zákonníku, pričom svojou povahou a funkciou je veľmi podobná ručeniu. Vo všeobecnosti možno bankovú záruku vymedziť ako **záväzok banky voči veriteľovi, že uspokojí jeho pohľadávku podľa podmienok záručnej listiny, ak dlžník svoj záväzok nesplní.**

Banková záruka sa zaraďuje medzi **absolútne obchodné záväzkové vzťahy** [§ 261 ods. 6 písm. e) OBZ], a teda záväzkové vzťahy z bankovej záruky sa budú vždy spravovať ustanoveniami Obchodného zákonníka, a to bez ohľadu na povahu a postavenie účastníkov. Banková záruka je **upravená výlučne v Obchodnom zákonníku.**

Banková záruka plní zabezpečovaciu funkciu a uhradzovaciu funkciu. Súčasne má banková záruka špecifické postavenie medzi zabezpečovacími inštitútmi, a to najmä tým, že sa pri nej

neuplatňuje zásada akcesority, keďže záväzok banky z bankovej záruky je považovaný za abstraktný vzťah, ktorý nemá akcesorický charakter, a teda je nezávislý od zabezpečeného (hlavného) záväzku. Uvedená skutočnosť je napr. vyjadrená tým, že veriteľ je oprávnený postúpiť práva z bankovej záruky na tretiu osobu (§ 318 OBZ), a to aj bez postúpenia zabezpečovanej pohľadávky. **Zásada subsidiarity sa tiež spravidla neuplatňuje**, ak z obsahu záručnej listiny nevyplýva niečo iné (§ 317 OBZ).

Bankovú záruku môže poskytnúť **banka**, ako aj iný subjekt v súlade s § 762 OBZ. V aplikačnej praxi sa je možné stretnúť s viacerými druhmi bankovej záruky, ktorými sú napr. **odvolateľná alebo neodvolateľná banková záruka; závislá alebo nezávislá banková záruka; záruka za ponuku; platobná záruka; akontačná záruka; colná záruka a pod.**

Úzky vzťah medzi bankovou zárukou a ručením je vyjadrený aj v § 322 ods. 1 OBZ, keďže na bankovú záruku sa primerane použijú aj ustanovenia o ručení.

4.1. Vznik bankovej záruky

Banková záruka ako zabezpečovací právny úkon **vzniká na základe jednostranného právneho úkonu, ktorým je písomné vyhlásenie banky v záručnej listine**. Záručná listina musí obsahovať **obligatórne náležitosti** vymedzené v § 313 OBZ, ktorými sú:

- a) **označenie banky, dlžníka a veriteľa;**
- b) **označenie záväzku dlžníka, za ktorý banka preberá bankovú záruku;**
- c) **záväzok banky, že uspokojí veriteľa, a to za podmienky, že dlžník nesplní určitý záväzok alebo sa splnia iné podmienky určené bankou v záručnej listine (napr. povinnosť veriteľa vyzvať dlžníka na plnenie alebo povinnosť veriteľa predĺžiť určité dokumenty a pod.);**
- d) **vedenie sumy, na ktorú je banková záruka vystavená.**

Analogicky, ako je to v prípade ručenia, aj v prípade bankovej záruky môže banka poskytnúť bankovú záruku na zabezpečenie aj budúceho záväzku, ako aj podmieneného záväzku. Rovnako je

možné zabezpečiť ako peňažný, tak aj nepeňažný záväzok (napr. zabezpečenie dodania tovaru, vykonania diela a pod.).

Z právnej povahy bankovej záruky vyplýva, že **banková záruka môže byť vystavená výlučne v peňažnej forme**, t. j. banková záruka môže znieť len na peňažné plnenie. Uvedená zásada sa bude aplikovať aj v prípade, že bude zabezpečovať plnenie nepeňažnej podoby (napr. dodanie tovaru, zhotovenie diela, obstaranie obchodnej záležitosti a pod.). Zákon podmieňuje platnosť bankovej záruky dodržaním jej **písomnej formy**.

Právna úprava umožňuje, aby jeden záväzok bol zabezpečený bankovou zárukou **vystavenou viacerými bankami**. V súlade s § 315 OBZ je banka oprávnená potvrdiť bankovú záruku vystavenú inou bankou, čím vzniká právny vzťah medzi bankami navzájom a súčasne veriteľ vstupuje do právneho vzťahu s potvrdzujúcou bankou. Medzi bankami, resp. oprávnenými subjektmi na vystavenie bankovej záruky vznikne spoločný solidárny záväzok spolu ručiacich bánk. Spoločný solidárny záväzok medzi bankami sa prejavuje tým, že veriteľ môže o plnenie požiadať ktorúkoľvek z týchto bánk.

V prípade, že si veriteľ uplatní nárok na plnenie u banky, ktorá potvrdila bankovú záruku inej banky, a táto potvrdzujúca banka veriteľovi plnenie poskytla, vzniká potvrdzujúcej banke regresný nárok z titulu plnenia veriteľovi voči banke, ktorá bankovú záruku vystavila.

4.2. Rozsah ručenia a splnenia záväzku bankou

Platná právna úprava v § 316 OBZ pripúšťa možnosť podmieniť ručenie banky na základe bankovej záruky splnením povinností zo strany veriteľa (napr. predloženie dohodnutých dokumentov, preukázanie uplatnenia pohľadávky primárne u dlžníka a pod.). Je však potrebné, aby uvedené podmienky boli zakotvené v záručnej listine, na základe ktorej vzniká banková záruka.

Rovnako je prípustné dojednať existenciu bankovej záruky po určitú dobu. Je však potrebné, aby aj táto skutočnosť, t. j. obmedzená doba trvania bankovej záruky bola zakotvená v záručnej listine, na základe ktorej vzniká banková záruka.

Banka je povinná plniť veriteľovi po jeho výzve na plnenie.

Právna úprava stanovuje pre výzvu veriteľa na plnenie z bankovej záruky adresovanú banke obligatórnu písomnú formu. V dôsledku dispozitívnosti právnej úpravy môže byť uplatnenie výzvy na plnenie podmienené aj splnením iných podmienok, ktoré boli dojednané v záručnej listine (napr. predloženie dokumentov a pod.).

S prihliadnutím na skutočnosť, že v prípade bankovej záruky absentuje zásada akcesority, t. j. zásada závislosti zabezpečovacieho (vedľajšieho) záväzku od zabezpečovaného (hlavného) záväzku, je špecifickým spôsobom riešené aj uplatňovanie námietok bankou voči veriteľovi. Zatiaľ čo ručiteľ v prípade ručenia môže voči veriteľovi uplatniť všetky námietky, ktoré môže uplatniť samotný dlžník, v prípade bankovej záruky môže **banka uplatniť voči veriteľovi len také námietky, ktorých uplatnenie bolo dojednané v záručnej listine**, na podklade ktorej bola banková záruka vystavená.

Námietka môže teda spočívať napr. v nepredložení dohodnutých dokumentov, nepreukázaní uplatnenia pohľadávky najprv u dlžníka a pod. Je však potrebné zdôrazniť, že aj klasické hmotnoprávne námietky, akými sú námietka premlčania, námietka splneného záväzku alebo námietka započítania, je možné voči veriteľovi uplatniť zo strany banky len v prípade, ak toto bolo dojednané v záručnej listine. V opačnom prípade sa banka zbavuje možnosti uplatniť ich voči veriteľovi, a teda je povinná na výzvu veriteľa plniť.

V prípade, že dôjde k súbehu plnenia poskytnutého zo strany banky na základe záručnej listiny (bankovej záruky) a čiastočného plnenia poskytnutého zo strany dlžníka, **čiasť plnenie dlžníka sa nezapočítava na plnenie celkového záväzku**. Uvedené pravidlo platí až do momentu, kým sa časť záväzku, ktorá nebola ešte splnená, rovná alebo je vyššia ako výška peňažnej sumy poskytnutej bankou na základe bankovej záruky.

4.3. Vzťah medzi bankou a dlžníkom

Predpokladom pre vystavenie záručnej listiny, a teda vznik bankovej záruky je uzatvorenie osobitného záväzkového vzťahu medzi bankou a dlžníkom, a to na základe tzv. **zmluvy o prevzatí bankovej záruky**. V rámci tejto zmluvy dochádza k vymedzeniu

a úprave právnych vzťahov medzi bankou a dlžníkom. Vzťah medzi bankou, ktorá vystavila bankovú záruku a dlžníkom sa bude v súlade s § 322 ods. OBZ spravovať tiež podľa ustanovení mandátnej zmluvy. Keďže banka poskytuje bankovú záruku v rámci výkonu svojej podnikateľskej činnosti, pôjde o odplatný záväzok.

V prípade, že banka plní veriteľovi namiesto dlžníka z bankovej záruky, vzniká banke **regresný nárok** na náhradu tohto plnenia voči samotnému dlžníkovi.

4.4. Zánik bankovej záruky

Banková záruka môže typicky zaniknúť v dôsledku **uplynutia doby**, na ktorú bola vystavená, avšak podmienkou je, aby táto doba bola vyjadrená v záručnej listine.

Právna úprava Obchodného zákonníka iné osobitné dôvody zániku bankovej záruky neupravuje, avšak na zánik bankovej záruky sa budú primerane aplikovať aj spôsoby zániku ručenia (§ 322 ods. 1 OBZ v spojení s § 311 OBZ).

Rovnako je potrebné primerane aplikovať všeobecné ustanovenia o zániku záväzku z Obchodného zákonníka (§ 324 a nasl. OBZ), ako aj Občianskeho zákonníka (§ 570 a nasl. OZ).

5. Uznanie záväzku

Uznanie záväzku (§ 323 OBZ) je jedným zo štyroch zabezpečovacích prostriedkov upravených v Obchodnom zákonníku, pričom jeho právna úprava v Obchodnom zákonníku má komplexný charakter. Uznanie záväzku, hoci je systematicky zaradené medzi zabezpečovacie prostriedky v Obchodnom zákonníku, nie je typickým zabezpečovacím inštitútom, svojím charakterom má skôr povahu potvrdenia existencie určitého záväzku, prípadne aj jeho výšky, pričom tradičné funkcie a zásady zabezpečenia sú v tomto prípade buď úplne potlačené, alebo minimálne pôsobia len nepriamo a sprostredkovane.

Zabezpečovacia funkcia je v prípade uznania záväzku výrazne obmedzená, no predsa len sa prejavuje vo zvýšení právnej istoty veriteľa, že dlžník záväzok voči nemu v čase

uznania záväzku uznáva (potvrďuje, resp. akceptuje); súčasne bráni premlčaniu pohľadávky veriteľa minimálne na dobu štyroch rokov a napokon, v prípade, že bol uznaný záväzok už premlčaný, uznanie záväzku eliminuje oslabenie subjektívneho práva veriteľa (spočívajúce v možnosti dlžníka vzniesť námietku premlčania a privodiť tak nevymáhateľnosť pohľadávky veriteľa voči nemu) a obnoví ho v pôvodnom, vymáhateľnom rozsahu.

Uhradzovacia funkcia uznania záväzku je takmer úplne potlačená a realizuje sa len nepriamo tým, že uľahčuje vymoženie pohľadávky veriteľa, ktorú dlžník uznal. To má význam napr. v prípadnom súdnom alebo rozhodcovskom spore, pretože v prípade uznania záväzku sa predpokladá, že v čase uznania záväzok existoval a vyvrátenie tohto predpokladu, prípadne preukázanie toho, že záväzok po uznaní zanikol, zaťažuje dlžníka. V dôsledku uznania záväzku sa priamo uhradzovacia funkcia nerealizuje prostredníctvom náhradného plnenia, ako je tomu napr. v prípade ručenia, či výkonu záložného práva.

5.1. Vznik uznania záväzku

Uznanie záväzku je jednostranný, veriteľovi adresovaný právny úkon dlžníka, v ktorom výslovne a dobrovoľne uznáva určitý záväzok voči svojmu veriteľovi. Keďže v prípade uznania záväzku ide o právny úkon, musí spĺňať jednak všeobecné zákonné náležitosti platného právneho úkonu, vyplývajúce z Občianskeho zákonníka (§ 34 a nasl. OZ). V rámci uznania záväzku musí byť obsiahnutý výslovný uznávací prejav vôle, z ktorého je nepochybné, že dlžník svoj záväzok uznáva. Na platný vznik uznania záväzku sa nevyžaduje súhlas veriteľa, ani iný úkon, keďže v prípade uznania záväzku ide o jednostranný právny úkon voči veriteľovi, ktorý vzniká momentom jeho urobenia.

Dlžník môže uznať celý záväzok alebo jeho časť (napr. len istinu, len zmluvné úroky, len úroky z omeškania, alebo len ich časť); **ak však dlžník neurčí v uznaní záväzku inak, platí, že uznáva celý záväzok.** **Uznať možno peňažný** (napr. záväzok kupujúceho zaplatiť predávajúcemu kúpnu cenu) **i nepeňažný záväzok** (napr. záväzok skladovateľa ako dlžníka odovzdať veriteľovi ako

ukladateľovi skladovanú vec). **Uznanie možno splatný i nesplatený záväzok**, aj keď v aplikačnej praxi sa možno stretnúť skôr s uznaním splateného záväzku.

Vymedzenie uznávaného záväzku by malo byť dostatočne určité tak, aby nemohlo dôjsť k zámene s iným záväzkom, tzn. tak, aby bol záväzok dostatočne individualizovateľný. Dlžník môže uznanie záväzku voči veriteľovi v dvoch formách – v písomnej forme alebo v konkludentnej forme s odkazom konanie podľa § 407 ods. 2 a 3 OBZ. V písomnej forme možno uznanie tak nepremiľčaný, ako aj premiľčaný záväzok, kým v konkludentnej forme (úkonmi podľa § 407 ods. 2 a 3 OBZ) možno uznanie len nepremiľčaný záväzok.

Písomné uznanie záväzku vyžaduje pre svoju platnosť písomnú formu a podpis dlžníka. Záväzok možno uznanie, okrem písomného uznania, **aj konkludentne plnením podľa § 407 ods. 2 a 3 OBZ**, no len za predpokladu, že má dôjsť ku konkludentnému uznaniu nepremiľčaného záväzku (premiľčaný záväzok možno uznanie len písomne). Z ustanovení § 407 ods. 2 a 3 vyplýva, že **platenie úrokov sa považuje za uznanie záväzku ohľadne sumy, z ktorej sa úroky platia**. To znamená, že ak má dlžník voči veriteľovi záväzok zo zmluvy o úvere vo výške 10 000 eur s dohodnutým zmluvným úrokom vo výške 5 % ročne, pričom napr. k poslednému dňu kalendárneho roka zaplatí dlžník na účet veriteľa 500 eur, predpokladá sa, že uznáva záväzok vo výške istiny poskytnutého úveru, tzn. vo výške 10 000 eur.

Častejšie sa možno stretnúť s prípadom čiastočných plnení na pohľadávku veriteľa – platí pritom, že **ak dlžník plní čiastočne svoj záväzok, má toto plnenie účinky uznania zvyšku záväzku, ak možno usudzovať na to, že plnením dlžník uznáva aj zvyšok záväzku**. Ak preto napr. dlžník splní svoj záväzok na zaplatenie kúpnej ceny z kúpnej zmluvy vo výške 10 000 eur bankovým prevodom na účet veriteľa vo výške 3 000 eur, pričom ako variabilný symbol uvedie číslo faktúry/zmluvy a do poznámky uvedie napr. čiastočná úhrada faktúry, možno usudzovať, že takýmto plnením dlžník uznáva aj zvyšok záväzku a takéto konanie možno považovať za uznanie záväzku podľa § 323 ods. 2 OBZ.

Naopak, ak by dlžník bez ďalšieho poukázal na účet veriteľa 3 000 eur, v tomto prípade nemožno usudzovať, že dlžník zvyšok záväzku uznáva a preto o uznávací prejav dlžníka s účinkami podľa § 323 ods. 2 OBZ nepôjde.

5.2. Účinky uznania záväzku

Hlavným účinkom uznania záväzku je vznik vyvrátiteľnej právnej domnienky, že záväzok dlžníka voči veriteľovi v uznanom rozsahu trvá v čase uznania. Tento účinok výrazne posilňuje postavenie veriteľa najmä v procesnej rovine, pretože dôkazné bremeno prenáša na dlžníka tým, že dlžník v spore bude povinný preukázať, že uznaný záväzok v uznanom rozsahu celkom alebo čiastočne zanikol, prípadne už v čase uznania neexistoval z iných dôvodov.

Druhým právnym účinkom uznania záväzku je fakt, že od uznania záväzku, bez ohľadu na to, či bol záväzok uznaný písomne alebo konkludentne, začína plynúť nová štvorročná premlčacia doba, pričom nie je dôležité to, akú dĺžku mala pôvodná premlčacia doba, s potrebou rešpektovať desaťročné absolútne obmedzenie premlčacej doby (§ 408 ods. 1 OBZ). V rámci uznania záväzku môže dlžník ako osoba, voči ktorej sa právo premlčuje, písomným vyhlásením veriteľovi predĺžiť premlčaciu dobu, a to aj opakovane; celková premlčacia doba nesmie byť dlhšia ako 10 rokov od doby, keď začala po prvý raz plynúť. Toto vyhlásenie možno urobiť aj pred začiatkom plynutia premlčacej doby (§ 401 OBZ).

Uznanie záväzku má účinky aj voči ručiteľovi, z čoho vyplýva, že ak je záväzok dlžníka zabezpečený ručením, uznanie záväzku dlžníkom spôsobí vznik vyvrátiteľnej právnej domnienky, že záväzok v uznanom rozsahu v čase uznania trvá nielen voči dlžníkovi, ale aj voči ručiteľovi, tzn., že nielen na dlžníka, ale aj na ručiteľa sa presúva dôkazné bremeno a ručiteľ, rovnako ako uznávajúci dlžník, musí preukázať, že zabezpečený záväzok platne nevznikol alebo že už zanikol. Na uznanie záväzku dlžníkom nie je potrebný súhlas ručiteľa.

4. KAPITOLA

ZÁNİK OBCHODNÝCH ZÁVÄZKOV

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník; zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii, zákon č. 394/2012 Z.z. o obmedzení platieb v hotovosti

Použitá a odporúčaná literatúra: JAKUBOVIČ, D. ZávÄzkové vzťahy a zabezpečovacie právne inštitúty v obchodnom práve. Bratislava: VEDA, 2002, 221 s., LUKÁČKA, P. – HUČKOVÁ, R. – KUBINEC, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2025, 1904 s.; PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022, 1792 s. MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 – § 755). Bratislava: EUROKÓDEX, 2016, 651 s. MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo II. Obchodné záväzkové vzťahy. Bratislava: C. H. Beck, 2023, 744 s. OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 až 755). 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2022, 1604 s. OVEČKOVÁ, O. – CSACH, K. Obchodné právo 3. Obchodné záväzky. 1. vydanie. Bratislava. Wolters Kluwer SR. 2023, 484 s., SUCHOŽA, J. a kol. Slovenské obchodné právo. Obchodné záväzky. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnická fakulta, 2004, 133 s.

1. Všeobecná charakteristika

Obchodné záväzkové vzťahy (skr. obchodné záväzky) **môžu zaniknúť rôznymi spôsobmi, ktoré predpokladá buď zákon** (napr. odstúpenie od zmluvy), **dohoda zmluvných strán** (napr. urovanenie) **alebo iná právna skutočnosť** (napr. smrť zmluvnej strany, uplynutie času).

Základnú a všeobecnú právnu úpravu zániku záväzkov (resp. zmlúv, či dlhov) v slovenskom súkromnom práve tvoria najmä § 559 až 587 OZ. S odkazom na subsidiaritu Občianskeho zákonníka voči Obchodnému zákonníku, a súčasne špecialitu Obchodného zákonníka voči Občianskemu zákonníku, sa všeobecná úprava zániku záväzkov v Občianskom zákonníku použije aj pre zánik obchodnoprávných záväzkov.

Všeobecná obchodnoprávna úprava zániku záväzkov (§ 324 až § 364 OBZ) má pred občianskoprávnou úpravou zániku záväzkov prednosť, ak má úprava v Obchodnom zákonníku komplexný charakter (napr. zánik záväzku splnením; odstúpenie od zmluvy),

a použije sa tiež v prípadoch, keď Obchodný zákonník upravuje len niektoré ustanovenia o zániku záväzku, ktoré občianskoprávnu úpravu dopĺňajú alebo modifikujú (napr. započítanie pohľadávok), v týchto prípadoch sa obidve úpravy kombinujú, pričom prednosť majú normy Obchodného zákonníka.

Základnú úpravu zániku záväzkov tak v Občianskom, ako aj v Obchodnom zákonníku, ďalej dopĺňajú osobitné ustanovenia v úprave jednotlivých zmluvných typov, ktoré najmä určujú podmienky uplatnenia zániku záväzku vo väzbe napr. na dĺžku výpovednej doby, začiatok jej plynutia, dôvody na odstúpenie od zmluvy a iné.

Záväzky (zmluvy) môžu na základe právnej úpravy v Občianskom zákonníku zaniknúť viacerými spôsobmi:

- a) splnenie dlhu (§ 559 až 569 OZ),
- b) dohoda (§ 570 až 574 OZ),
- c) nemožnosť plnenia (§ 575 až 577 OZ),
- d) uplynutie času (§ 578 OZ),
- e) smrť dlžníka alebo veriteľa (§ 579 OZ),
- f) započítanie (§ 580 a 581 OZ),
- g) výpoveď (§ 582 a 582a OZ),
- h) neuplatnenie práva (§ 583 OZ),
- i) splynutie (§ 584 OZ),
- j) urovnanie (§ 585 až 587 OZ),
- k) odstúpenie od zmluvy (§ 48 a nasl. OZ).

V Obchodnom zákonníku sú, popri vyššie uvedených spôsoboch zániku, aplikovateľných aj pre zánik obchodnoprávnych záväzkov, upravené nasledovné spôsoby zániku záväzku:

- a) odstúpenie od zmluvy (§ 344 až 350 OBZ),
- b) dodatočná nemožnosť plnenia (§ 352 až 354 OBZ),
- c) odstúpenie (§ 355 OBZ),
- d) zmarenie účelu zmluvy (§ 356 a 357 OBZ),
- e) započítanie pohľadávok (§ 358 až 364 OBZ).

Spôsoby, resp. dôvody zániku obchodných záväzkov možno členiť na dva základné druhy – zánik záväzku jeho splnením a zánik nesplneného záväzku.

2. Zánik záväzku splnením

Najprirodzenejším, ako aj právne a spoločensky žiadúcim spôsobom zániku záväzku je jeho **splnenie (solúcia)**. Splnenie záväzku je **právny úkon, s ktorým je spojený zánik záväzkového právneho vzťahu**. Splnením záväzku dochádza k naplneniu všeobecného ekonomickému a právnemu účelu vzniku obchodného záväzkového vzťahu, a to **k uspokojeniu veriteľa**.

Zánik obchodnoprávnych záväzkov splnením sa spravuje ustanoveniami § 324 až 343 OBZ. Občianskoprávna úprava sa použije len v prípade inštitútov, ktoré v Obchodnom zákonníku upravené nie sú (napr. uloženie do notárskej úschovy podľa § 568 OZ).

2.1. Splnenie záväzku

K splneniu záväzku dochádza postupom spočívajúcim v **plnení predmetu záväzku, ktoré musí byť uskutočnené povinnou osobou (dlžníkom) oprávnenej osobe (veriteľovi) v mieste, čase a spôsobom, ktorý vyvoláva zamýšľaný právny následok, ktorým je zánik záväzku**.

Zánik záväzku nastane, ak je záväzok splnený riadne a včas (§ 324 ods. 1 OBZ). Záväzok je splnený riadne, ak dlžník splní veriteľovi dohodnutý predmet plnenia, a to spôsobom a v mieste dohodnutom v zmluve alebo určenom v súlade s Obchodným zákonníkom. Záväzok je splnený včas, keď dlžník splní veriteľovi záväzok v čase dohodnutom v zmluve alebo určenom podľa ustanovení Obchodného zákonníka.

Nesplnenie záväzku riadne a včas nespôsobí zánik záväzku, má však za následok **zmenu v obsahu záväzku**. Neposkytnutie riadneho plnenia spôsobí na strane dlžníka vznik zodpovednosti za vady. Ak dlžník poskytne vadné plnenie, záväzok dlžníka zanikne až uspokojením nárokov veriteľa, ktoré vznikli v dôsledku vadného plnenia (napr. odstránenie väd, dodanie náhradného tovaru). To neplatí, ak došlo k zániku nesplneného záväzku skôr, najmä odstúpením od zmluvy (§ 324 ods. 2 OBZ).

Neposkytnutie včasného plnenia spôsobí na strane dlžníka vznik zodpovednosti za omeškanie. Ak sa dlžník dostane do omeškania so splnením záväzku, jeho záväzok zanikne až neskorším plnením (§ 324 ods. 3 OBZ). Popri nároku na plnenie záväzku má veriteľ voči dlžníkovi v dôsledku zmeny v obsahu záväzku nároky, ktoré vznikli v dôsledku omeškania dlžníka. Aj neskoršie plnenie záväzku spôsobí zánik záväzku splnením, ak už predtým nedošlo k zániku nesplneného záväzku (napr. odstúpením od zmluvy).

2.2. Subjekty plnenia

Osobou povinnou plniť záväzok je dlžník. Vo všeobecnosti dlžník plní svoj záväzok veriteľovi **osobne**. Ak predmetom záväzku dlžníka **nie je osobné plnenie**, t. j. plnenie viazané na osobné vlastnosti dlžníka (napr. umelecké dielo), **môže dlžník použiť na splnenie svojho záväzku tretiu osobu** a veriteľ je povinný plnenie záväzku dlžníka treťou osobou prijať (§ 332 ods. 1 OBZ). Plnenie tretej osoby veriteľovi v takom prípade spôsobí zánik záväzku dlžníka. **Dlžník zodpovedá za splnenie záväzku treťou osobou, akoby svoj záväzok plnil sám** (§ 331 OBZ). Okolnosť vylučujúcich zodpovednosť sa môže dlžník dovoľávať len v prípade, že nastali tak u samotného dlžníka, ako aj u osoby, ktorú použil na splnenie záväzku.

Osoba, ktorá má právny nárok na plnenie záväzku dlžníkom je veriteľ. Veriteľ je oprávnený a súčasne povinný **prijať plnenie poskytované dlžníkom** v súlade s pravidlami dohodnutými v zmluve alebo vyplývajúcimi z Obchodného zákonníka. Veriteľ je povinný **poskytnúť dlžníkovi za účelom prijatia plnenia záväzku potrebnú súčinnosť**, ktorá zahŕňa povinnosť vystaviť dlžníkovi **tzv. kvitanciu**, t.j. potvrdenie o predmete a rozsahu plnenia, **ak o to dlžník požiada** (§ 333 ods. 1 OBZ). Kvitancia potvrdzuje, že veriteľ prevzal od dlžníka plnenie v rozsahu uvedenom v kvitancii. Ak veriteľ odmieta dlžníkovi vystaviť kvitanciu, je dlžník oprávnený odoprieť plnenie, a to až do doby, kým mu veriteľ kvitanciu nevydá. Odopretím plnenia sa dlžník v tomto prípade nedostáva do omeškania, naopak, veriteľ tým neposkytol potrebnú súčinnosť a je v omeškaní (§ 370 OBZ).

Veriteľ je oprávnený prevziať plnenie od dlžníka sám alebo na prevzatie plnenia použiť tretiu osobu, ktorú poveril na prevzatie plnenia od dlžníka, príp. na poskytnutie súčinnosti pri prevzatí tohto plnenia (§ 333 ods. 2 OBZ). V takom prípade je tretia osoba povinná odovzdať pri prevzatí plnenia dlžníkovi kvitanciu vystavenú veriteľom. Poskytnutie plnenia tretej osobe, ktorá dlžníkovi predloží kvitanciu vystavenú veriteľom, bude mať rovnaké účinky ako plnenie priamo veriteľovi a spôsobí zánik záväzku jeho splnením.

2.3. Predmet plnenia

Dlžník je povinný plniť veriteľovi ten predmet plnenia, ktorý si zmluvné strany dohodli. Predmet plnenia záväzku môže spočívať **v peňažnom plnení alebo v nepeňažnom plnení**, ktoré môže byť určené **individuálne alebo podľa druhu**.

Ak je **predmetom záväzku peňažné plnenie**, je dlžník povinný plniť **istinu pohľadávky a jej zákonné a zmluvné príslušenstvo**, t. j. úroky, úroky z omeškania, poplatok z omeškania a náklady spojené s uplatnením pohľadávky (§ 121 ods. 3 OZ).

Ak je **predmetom záväzku nepeňažné plnenie určené individuálne** dlžník by mal poskytnúť veriteľovi predmet plnenia, ktorého **vlastnosti zodpovedajú individuálnym vlastnostiam vymieneným zmluvnými stranami**.

Ak je **predmetom záväzku nepeňažné plnenie určené podľa druhu**, je dlžník povinný plniť veriteľovi vec, ktorej **akosť, množstvo a vyhotovenie zodpovedá dohodnutému druhovému určeniu predmetu plnenia**. Ak nebola akosť medzi zmluvnými stranami dostatočne dohodnutá, je dlžník povinný poskytnúť veriteľovi vec, ktorá sa hodí na účely, na ktoré sa vec toho istého druhu spravidla používa na základe obdobných zmlúv (§ 328 OBZ), dlžník je teda povinný dodať veriteľovi vec **v obvyklej akosti**.

Dlžník je povinný dodať veriteľovi plnenie v dohodnutom množstve. Pokiaľ je plnenie deliteľné, je možné, aby dlžník plnil po častiach. Veriteľ je povinný prijať čiastočné plnenie, pokiaľ to neodporuje povahe záväzku alebo hospodárskemu účelu, ktorý veriteľ sledoval pri uzatvorení zmluvy, a to za predpokladu, že

tento účel bol vyjadrený v zmluve alebo bol dlžníkovi známy v čase uzatvorenia zmluvy (§ 329 OBZ).

Čiastočným plnením dochádza k čiastočnému splneniu záväzku, t. j. k čiastočnému zániku záväzku. Záväzok zaniká v tej časti, v ktorej bol splnený. Čiastočným plnením dlžník uznáva zvyšok svojho záväzku (§ 407 ods. 3 OBZ).

2.4. Spôsob plnenia

Spôsob plnenia záväzku si veriteľ s dlžníkom spravidla **dohodnú v zmluve**, ak tak neurobia, platí pre ich obchodný záväzkový vzťah zákonná úprava podľa Obchodného zákonníka.

Ak dohoda o spôsobe plnenia záväzku medzi veriteľom a dlžníkom absentuje, a záväzok je možné plniť viacerými spôsobmi (**tzv. alternatívny záväzok**), je **dlžník oprávnený určiť spôsob plnenia záväzku**. Zmluva môže ustanoviť, že spôsob plnenia záväzku určí veriteľ. Ak zmluvná strana určí v rámci svojich oprávnení spôsob plnenia záväzku, nemôže ho sama zmeniť bez súhlasu druhej zmluvnej strany. Pokiaľ však má v zmysle zmluvy určiť spôsob plnenia záväzku veriteľ a neurobí tak v dohodnutom čase, resp. najneskôr do času, kedy sa má záväzok plniť, prechádza právo určiť spôsob plnenia záväzku na dlžníka, ktorý môže určiť nový spôsob plnenia záväzku aj bez súhlasu veriteľa (§ 327 OBZ).

Peňažné záväzky môže dlžník plniť veriteľovi **v hotovosti alebo bezhotovostne bankovým prevodom alebo prostredníctvom pošty formou inkasa**. Hotovostná platba je zákonom obmedzená do sumy 15.000 eur, nad rámec tejto sumy sú fyzické aj právnické osoby oprávnené vykonávať platby, a teda aj plniť záväzky výhradne bezhotovostne.²⁴ Ak dlžník neurčí inak, **pri plnení peňažného záväzku sa plnenie započítava najskôr na úroky (príslušenstvo) až po ich splatení na istinu**.

Pokiaľ má dlžník voči veriteľovi **viac záväzkov** a plnenie nepostačuje na úhradu všetkých jeho záväzkov, je dlžník oprávnený určiť, na úhradu ktorého záväzku a v akom rozsahu sa jeho plnenie

---

²⁴ Zákon č. 394/2012 Z. z. o obmedzení platieb v hotovosti v znení neskorších predpisov.

započítava. Ak tak neurobí, **plnenie sa započítava na úhradu najskôr splatného záväzku** (§ 330 ods. 1 OBZ).

Výnimky zo všeobecnej zásady prednostnej úhrady najskôr splatného záväzku ustanovuje Obchodný zákonník v súvislosti s úhradou peňažných záväzkov. Ak je niektorý z viacerých peňažných záväzkov dlžníka voči veriteľovi zabezpečený, plnenie sa započíta na úhradu toho záväzku, ktorý nie je zabezpečený alebo ktorý je najmenej zabezpečený, a to bez ohľadu na poradie ich splatnosti (§ 330 ods. 3 OBZ). Ak niektorý z peňažných záväzkov, ktoré má dlžník veriteľovi plniť, je záväzok na náhradu škody, započíta sa plnenie dlžníka na jeho úhradu až vtedy, ak už bude splnený peňažný záväzok, v dôsledku porušenia ktorého táto škoda vznikla (§ 330 ods. 4 OBZ).

Zmluvné strany sa môžu dohodnúť, že peňažný záväzok bude dlžník plniť **formou otvorenia akreditívu alebo vystavenia zmenky** (§ 334 OBZ). Otvorenie akreditívu alebo vystavenie zmenky predstavujú osobitný spôsob plnenia záväzku, ak sa zmluvné strany nedohodnú inak, záväzok nie je splnený samotným otvorením akreditívu alebo vystavením zmenky, ale až poskytnutím plnenia veriteľovi na ich základe. Ak sa má záväzok podľa zmluvy plniť prostredníctvom akreditívu alebo zmenky, sú zmluvné strany povinné túto formu plnenia využiť. Veriteľ bude oprávnený požadovať plnenie záväzku iným spôsobom len vtedy, ak nemôže dosiahnuť jeho splnenie z akreditívu alebo zmenky.

2.5. Miesto plnenia

Dlžník je povinný plniť svoj záväzok **v mieste dohodnutom v zmluve**. Ak si dlžník s veriteľom v zmluve nedohodli miesto plnenia, zákonná úprava rozlišuje miesto plnenia záväzku v závislosti od toho, či ide o peňažný alebo nepeňažný záväzok.

Dlžník je povinný plniť veriteľovi **nepenažný záväzok v mieste, kde má dlžník v čase uzavretia zmluvy svoje sídlo, miesto podnikania alebo bydlisko**. Ak záväzok vznikol v súvislosti s prevádzkovaním závodu alebo prevádzkarne dlžníka, je dlžník povinný plniť záväzok v mieste, kde sa tento závod alebo prevádzkareň

nachádza (§ 336 OBZ). Veriteľ je teda povinný vybrať si u dlžníka plnenie záväzku, ide o **tzv. odnosné (výberové) záväzky**.

Miesto plnenia peňažného záväzku je závislé od toho, či má dlžník plniť v hotovosti alebo bezhotovostne. **Ak plní peňažný záväzok dlžník v hotovosti, je miestom plnenia sídlo, miesto podnikania alebo bydlisko veriteľa** (§ 337 ods. 1 OBZ). Pokiaľ záväzok vznikol v súvislosti s prevádzkovaním závodu alebo prevádzkarne veriteľa, je miestom plnenia záväzku tento závod alebo prevádzkarňa veriteľa (§ 338 OBZ). Dlžník plní svoj záväzok u veriteľa v hotovosti spravidla do pokladne veriteľa, ide o **tzv. donosné dlhy**.

Peňažný záväzok môže byť bezhotovostne plnený bankovým prevodom alebo prostredníctvom pošty využitím inkasa. Ak dlžník plní svoj peňažný záväzok **bankovým prevodom**, záväzok sa považuje za splnený **pripísaním peňažných prostriedkov zodpovedajúcich hodnote záväzku v prospech bankového účtu veriteľa**. Ak dlžník plní svoj peňažný záväzok **prostredníctvom pošty**, záväzok sa považuje za splnený **vyplatením sumy peňažných prostriedkov zodpovedajúcich hodnote záväzku veriteľovi v hotovosti** (§ 339 ods. 2 OBZ).

2.6. Čas plnenia

Čas, v ktorom sa má plniť záväzok, označujeme **splatnosť (zročnosť) záväzku**. Dlžník je povinný plniť záväzok, keď je záväzok splatný, prioritne v čase splatnosti, ktorý bol **dohodnutý v zmluve**, ak v zmluve absentuje dohoda o určení času plnenia záväzku, je dlžník povinný plniť svoj záväzok v čase určenom podľa pravidiel vyplývajúcich z Obchodného zákonníka.

2.6.1. Čas plnenia záväzku dohodnutý v zmluve

V zmluve môže byť splatnosť dohodnutá konkrétnym **dátumom splatnosti** alebo **lehotou splatnosti** počítanou od uzatvorenia zmluvy, od splnenia určitej podmienky alebo inou lehotou, ktorá nastane v budúcnosti. Okrem toho si veriteľ s dlžníkom môžu dohodnúť, že dlžník je povinný plniť dlh **po častiach (v splátkach)**, ktorých splatnosť určia. Pravidlá pre určenie splatnosti záväzku

v splátkach nie sú v Obchodnom zákonníku vymedzené, preto sa subsidiárne aplikuje všeobecná úprava podľa §565 OZ, v zmysle ktorého ak bolo dohodnuté plnenie v splátkach, veriteľ je oprávnený žiadať zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky len vtedy, ak to bolo medzi zmluvnými stranami dohodnuté. Právo požadovať zaplatenie celej pohľadávky však môže veriteľ využiť len do splatnosti nasledujúcej splátky.²⁵

Zákon tiež pripúšťa, aby bolo v zmluve dohodnuté, že **dlžník je oprávnený určiť čas plnenia záväzku**. V záujme ochrany veriteľa, pokiaľ dlžník neurčí čas plnenia záväzku v primeranom čase, je veriteľ oprávnený obrátiť sa na súd a žiadať o určenie času plnenia záväzku súdom (§ 341 OBZ).

Čas plnenia môže byť v zmluve určený v prospech oboch zmluvných strán alebo len v prospech niektorej z nich (§ 342 OBZ). Zákon v tejto súvislosti formuluje interpretačné pravidlá, ktoré sa na konkrétny obchodný záväzkový vzťah aplikujú, ak zo zmluvy alebo z ustanovení zákona nevyplýva niečo iné, a to v závislosti od úmyslu strán prejaveneho pri uzatvorení zmluvy alebo od povahy plnenia, ktoré sa má na základe zmluvy poskytnúť. Zmluvné ustanovenie určujúce na prospech ktorej zmluvnej strany je čas plnenia záväzku určený, stanovujú na jednej strane, kedy je záväzok splniteľný dlžníkom a na strane druhej, kedy si môže veriteľ splnenie záväzku uplatňovať.

V zmysle dohody zmluvných strán teda rozlišujeme **čas plnenia určený**

- a) **v prospech dlžníka** – zakladá právo dlžníka splniť záväzok aj pred konečným termínom splatnosti, dlžník však na takéto skoršie plnenie nie je povinný a jeho povinnosť plniť záväzok vzniká až v posledný deň splatnosti záväzku, z uvedeného vyplýva, že veriteľ nie je oprávnený požadovať plnenie skôr;
- b) **v prospech veriteľa** – oprávňuje veriteľa pred konečným termínom splatnosti požadovať od dlžníka plnenie, avšak dlžník nie je oprávnený plniť skôr, povinnosť dlžníka plniť záväzok svojou výzvou v rámci zmluvne dohodnutej splatnosti určí veriteľ;

---

²⁵ Osobitné pravidlá pre určenie splatnosti záväzku v splátkach sú určené pre prípad spotrebiteľských zmlúv.

- c) **v prospech oboch zmluvných strán** – zamedzuje skoršiemu plneniu záväzku dlžníkom, ako aj skoršiemu uplatňovaniu si plnenia záväzku voči dlžníkovi veriteľom, záväzok je splniteľný až v konkrétny deň splatnosti, v tento deň vzniká povinnosť dlžníka plniť záväzok, ako aj nárok veriteľa na toto plnenie.

2.6.2. Čas plnenia záväzku určený zákonom

Ak nie je zmluvne dohodnutý čas plnenia záväzku, formuluje Obchodný zákonník zásadu, že **veriteľ je oprávnený požadovať plnenie záväzku ihneď po uzavretí zmluvy a dlžník je povinný záväzok splniť bez zbytočného odkladu po tom, čo ho veriteľ o plnenie požiadal** (§ 340 ods. 2 OBZ). Uvedená zásada platí tak pre peňažné ako aj pre nepeňažné záväzky, pri ktorých nebola dohodnutá ich splatnosť.

2.6.3. Osobitné pravidlá pre určenie času plnenia peňažných záväzkov z dodania tovaru alebo poskytnutia služby

Ak ide o **peňažný záväzok, ktorý vznikol z titulu odplaty za dodanie tovaru alebo poskytnutie služby** (§ 340a OBZ), limituje zákon dobu jeho splatnosti **maximálnou lehotou splatnosti, ktorú je možné zmluvne dohodnúť**. Lehota splatnosti tohto záväzku dohodnutá v zmluve medzi veriteľom a dlžníkom **nesmie presiahnuť 60 dní odo dňa doručenia faktúry alebo obdobného dokladu alebo 60 dní odo dňa, keď veriteľ plnil**, podľa toho, ktorý z týchto dní nastal neskôr. Ak sa po plnení veriteľa má uskutočniť prehliadka plnenia za účelom zistenia prípadných väd plnenia, začína maximálna 60-dňová lehota splatnosti záväzku plynúť odo dňa nasledujúceho po dni uskutočnenia tejto prehliadky, pričom prehliadka sa nesmie konať neskôr ako 30 dní od poskytnutia plnenia veriteľom.

Maximálna zákonom prípustná lehota splatnosti záväzku a súčasne maximálna lehota na vykonanie prehliadky môže byť **predĺžená výhradne výslovnou dohodou veriteľa a dlžníka, ak takáto dohoda nie je v hrubom nepomere k právam a povinnostiam vyplývajúcim zo záväzkového právneho vzťahu**.

Dohoda o dlhšej splatnosti záväzku, ktorá by bola v hrubom nepomere k právam a povinnostiam vyplývajúcim zo záväzkového právneho vzťahu bez toho, aby pre ňu existoval spravodlivý dôvod, je **nekalou zmluvnou podmienkou podľa § 369d OBZ**.²⁶

V prípade peňažných záväzkov dlžníka, ktorým je **subjekt verejného práva**²⁷, je **splatnosť záväzku z dodania tovaru alebo poskytnutia služby zákonom kogentne stanovená na 30 dní odo dňa doručenia faktúry alebo poskytnutia plnenia veriteľom podľa toho, ktorý z týchto dní nastal neskôr** (§ 340b OBZ).²⁸ Ak sa po plnení veriteľa má uskutočniť prehliadka plnenia, za účelom zistenia prípadných väd, musí sa táto prehliadka uskutočniť najneskôr do 30 dní od poskytnutia plnenia alebo dodania služby a dlžník je povinný splniť záväzok veriteľovi do 30 dní odo dňa skončenia tejto prehliadky. Uvedené lehoty sú ustanovené zákonom, Obchodný zákonník v tomto prípade limituje zmluvnú slobodu zmluvných strán, avšak nie absolútne. Dlžník, ktorým je subjekt verejného práva, a veriteľ sa od nich môžu odchýliť a dohodnúť si **dlhšiu lehotu splatnosti peňažného záväzku z dodania tovaru alebo poskytnutia služby, ako aj dlhšiu lehotu na vykonanie prehliadky, najviac však 60 dní**. Ak by takáto dohoda nebola výslovná a bola by v hrubom nepomere k právam a povinnostiam vyplývajúcim zo záväzkového právneho vzťahu, pôjde o **nekalú zmluvnú podmienku podľa § 369d OBZ**.²⁹

Pravidlá pre určenie splatnosti peňažného záväzku z dodania tovaru alebo poskytnutia služby sú kogentnými ustanoveniami Obchodného zákonníka, od ktorých sa zmluvné strany môžu odchýliť len v rozsahu predpokladanom zákonom.

---

²⁶ K nekalým zmluvným podmienkam pozri v 5. kapitole podkapitolu 2.1.3.

²⁷ Za subjekt verejného práva sa na účely určenia splatnosti peňažných záväzkov považujú subjekty verejného práva podľa § 261 ods. 3 a 4 OBZ a súčasne osoba zapísaná v registri partnerov verejného sektora (§ 340b ods. 7 OBZ).

²⁸ Dlžník, ktorý je subjektom verejného práva a zároveň poskytovateľom zdravotnej starostlivosti si môže zmluvne dohodnúť a dlhšiu lehotu splatnosti peňažného záväzku, nie však viac ako 60 dní (§ 340b ods. 5 OBZ).

²⁹ K nekalým zmluvným podmienkam pozri v 5. kapitole podkapitolu 2.1.3.

2.6.4. Námietka nesplnenej zmluvy

Obchodnoprávne záväzky majú vo všeobecnosti **synalagmatický charakter**, ide o záväzky vzájomné, kedy každá zo zmluvných strán je súčasne nositeľom práva aj povinnosti vyplývajúcej zo záväzkového právneho vzťahu. Ak sa majú plniť vzájomné záväzky, zakladá zákon oprávnenie zmluvnej strany vzniknúť **tzv. námietku nesplnenej zmluvy**, ktorá je uplatniteľná v závislosti od toho, či majú zmluvné strany vzájomne plniť súčasne alebo postupne tak, že plnenie jednej zmluvnej strany nadväzuje na plnenie druhej zmluvnej strany. Využitie námietky nesplnenej zmluvy **„je výnimkou zo zásady, že každý je povinný splniť svoj záväzok v dohodnutej dobe, prípadne v dobe vyplývajúcej zo zákona.“**³⁰

Ak majú zmluvné strany povinnosť podľa zmluvy plniť **súčasne**, je zmluvná strana oprávnená domáhať sa plnenia **len vtedy, ak už svoj záväzok splnila alebo je pripravená ho plniť** (§ 325 OBZ).

Ak jedna zmluvná strana je povinná plniť pred druhou zmluvnou stranou a po uzavretí zmluvy sa stalo zrejmé, že **druhá strana svoj záväzok nesplní**, je zmluvná strana s povinnosťou skoršieho plnenia oprávnená **odoprieť plnenie až do doby, keď jej druhá zmluvná strana poskytne plnenie alebo toto svoje plnenie dostatočne zabezpečí** (§ 326 OBZ). Za týmto účelom môže zmluvná strana oprávnená plniť skôr poskytnúť druhej zmluvnej strane primeranú lehotu, pokiaľ v tejto lehote nebude záväzok druhej zmluvnej strany splnený alebo zabezpečený, je oprávnená od zmluvy odstúpiť. Bez poskytnutia lehoty môže veriteľ od zmluvy odstúpiť vtedy, ak bol na majetok dlžníka vyhlásený konkurz.³¹ Dlžník má na základe vznesenia dôvodnej námietky nesplnenej zmluvy možnosť poskytnúť plnenie alebo poskytnúť zabezpečenie niektorým zo spôsobov zabezpečenia podľa Obchodného zákonníka alebo Občianskeho zákonníka.

V tejto súvislosti je potrebné vyhodnotiť, za akých okolností je možné považovať plnenie protistrany za reálne ohrozené,

³⁰ ĎURANA, M.: In: MAMOJKA, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II* (§ 261 – § 755). Bratislava: EUROKÓDEX, 2016, s. 50.

³¹ Pre zmluvy o vzájomnom plnení v súvislosti s vyhlásením konkurzu pozri tiež osobitnú úpravu podľa § 45 ZKR.

odôvodňujúce uplatnenie námietky nesplnenej zmluvy. Plnenie je reálne ohrozené vtedy, ak po uzatvorení zmluvy má veriteľ dôvodnú a objektívnu pochybnosť, že protistrana v dôsledku nedostatku svojej spôsobilosti alebo na základe jej správania, nesplní svoj záväzok voči veriteľovi riadne a včas, pričom veriteľ tento stav sám nespôsobil. Neplnenie záväzkov z inej zmluvy dlžníkom riadne a včas však samo osebe nezakladá právo na odopretie plnenia.

3. Zánik nesplneného záväzku

Na rozdiel od zániku záväzku jeho splnením, v prípade nesplneného záväzku prichádza do úvahy viacero alternatív, ktoré sú vo väčšine prípadov podmienené porušením záväzku alebo inými subjektívnymi alebo objektívnymi dôvodmi. V prípade zániku nesplneného záväzku Obchodný zákonník upravuje len niekoľko spôsobov zániku nesplneného záväzku: **odstúpenie od zmluvy**, ktoré má komplexný charakter, a preto sa občianskoprávna úprava v obchodných vzťahoch nepoužije; niektoré ustanovenia o **dodatočnej nemožnosti plnenia**, ktoré dopĺňajú úpravu v Občianskom zákonníku; **odstupné a zmarenie účelu zmluvy**, ktoré majú rovnako komplexný charakter a napokon niektoré ustanovenia o započítaní pohľadávok, ktoré modifikujú základnú občianskoprávnu úpravu započítania.

Okrem toho, v tretej časti Obchodného zákonníka možno v úprave jednotlivých zmluvných typov nájsť osobitné ustanovenia, ktoré modifikujú alebo precizujú občianskoprávnu úpravu – napr. v prípade mandátnej zmluvy určuje Obchodný zákonník dĺžku výpovednej doby a preto sa pre výpoveď mandátnej zmluvy použijú jednak ustanovenia o výpovedi ako spôsobe zániku zmluvy a jednak ustanovenia Obchodného zákonníka o dĺžke výpovednej doby a začiatku jej plynutia.

3.1. Odstúpenie od zmluvy

Odstúpenie od zmluvy je prvým z upravených spôsobov zániku záväzku inak ako jeho splnením. Právna úprava odstúpenia od zmluvy v Obchodnom zákonníku je komplexná, preto sa na odstúpenie

od zmluvy nebude subsidiárne vzťahovať občianskoprávna úprava. Vzhľadom na to, že sa v zmysle zásad súkromného záväzkového práva preferuje platnosť a trvanie zmluvy pred neplatnosťou zmluvy a jej prípadným zánikom, zákonná úprava odstúpenia od zmluvy je vyjadrením akéhosi krajného riešenia vedúceho k zániku zmluvy.

Zmluvná strana nemôže odstúpiť od zmluvy svojvoľne kedykoľvek, ale len v prípadoch, keď jej to umožňuje zákon (Obchodný zákonník, či iný zákon, ktorý sa vzťahuje na konkrétny zmluvný vzťah), alebo samotná zmluva. Typickým príkladom právneho predpisu, ktorý upravuje právo na odstúpenie od zmluvy je napr. zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii. Odstúpenie od zmluvy je právom, ktoré vzniká po splnení zákonom (alebo zmluvou) formulovaných skutočností, nie je však povinnosťou – je preto na zmluvnej strane, ktorej vznikne toto právo, či ho využije a spôsobí tým zánik zmluvy, alebo bude trvať na ďalšom riadnom splnení záväzku.

Zo zákonnej úpravy v Obchodnom zákonníku vyplýva, že jej cieľom je poskytnúť ochranu a ňou aj východisko zo zmluvného vzťahu tej zmluvnej strane, pre ktorú v dôsledku vzniknutých okolností nemá ďalšie trvanie zmluvy už opodstatnenie, či hospodársky význam. Ak vzniklo oprávnenej strane právo na odstúpenie od zmluvy z dôvodu porušenia povinnosti druhou zmluvnou stranou, právo na odstúpenie trvá len počas doby, počas ktorej druhá strana neplní túto povinnosť. Inak povedané, právo na odstúpenie od zmluvy trvá len počas trvania omeškania s plnením povinnosti, pre neplnenie ktorej vzniklo. Po okamihu splnenia tejto povinnosti, resp. oznámenia o splnení povinnosti, zaniká oprávnenej strane právo od zmluvy odstúpiť. Právo na odstúpenie od zmluvy sa premlčuje vo všeobecnej štvorročnej premlčacej dobe.

3.1.1. Vznik práva na odstúpenie od zmluvy

Pri odstúpení od zmluvy je potrebné rozlišovať, či omeškanie (dlžníka alebo veriteľa) s plnením povinnosti znamená podstatné porušenie zmluvy alebo nepodstatné porušenie zmluvy. Od charakteru porušenia zmluvy totiž závisí postup oprávnenej zmluvnej strany

(strany odstupujúcej od zmluvy) pri realizácii jej práva na odstúpenie od zmluvy.

Porušenie zmluvnej povinnosti je podstatné, ak strana, ktorá porušuje zmluvu v čase uzatvorenia zmluvy vedela, resp. v čase uzatvorenia zmluvy by bolo rozumné predvídať, a to s prihliadnutím na účel zmluvy, ktorý vyplynul buď z obsahu alebo z okolností, za ktorých bola dotknutá zmluva uzatvorená, že druhá strana po takomto porušení nebude mať na plnení povinností zo zmluvy ďalej záujem. Zároveň pri pochybnostiach platí, že sa predpokladá, že porušenie zmluvy je nepodstatné.

Ak ide o podstatné porušenie zmluvy, druhá zmluvná strana má právo odstúpiť od zmluvy ihneď, a to v prípade, ak oprávnená strana oznámi odstúpenie od zmluvy druhej zmluvnej strane, a zároveň urobí toto oznámenie o odstúpení od zmluvy bez zbytočného odkladu po tom, čo sa o porušení povinnosti, na základe ktorej odstupuje od zmluvy, dozvie.

V prípade, ak oprávnená strana odstúpiť od zmluvy bude trvať na splnení povinnosti, prípadne nesplní predpoklad odstúpiť od zmluvy bez zbytočného odkladu, nedochádza k zániku jej práva odstúpiť od zmluvy, dochádza len k jeho modifikácii. Oprávnená strana totiž stále môže odstúpiť od zmluvy, ale len spôsobom ako pri nepodstatnom porušení zmluvy. Ak oprávnená strana poskytla druhej strane na splnenie jej povinností určitú dodatočnú lehotu, bude oprávnená odstúpiť od zmluvy až po jej márnom uplynutí.

Lehota formulovaná neurčito ako „bez zbytočného odkladu“ bude v každom prípade posudzovaná individuálne s prihliadnutím na všetky okolnosti konkrétneho záväzkového vzťahu. Uvádzame však, že by spravidla malo ísť o lehotu v dňoch, maximálne niekoľkých týždňoch, keďže napr. lehota v trvaní 31 dní bola posúdená ako nespĺňajúca požiadavku „bez zbytočného odkladu“.³²

O nepodstatné porušenie zmluvy pôjde vždy, keď nepôjde o podstatné porušenie zmluvy, resp. v prípade aplikácie vyvrátiteľnej právnej domnienky uvedenej vyššie – v pochybnostiach sa predpokladá, že porušenie zmluvy je nepodstatné.

---

³² Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 29.04.2008, sp. zn. 4Obdo/32/2007.

Ak ide o nepodstatné porušenie zmluvy, vyžaduje sa, aby na platné odstúpenie od zmluvy oprávnená strana poskytla strane, ktorá porušuje svoju povinnosť dodatočnú primeranú lehotu na jej splnenie, a zároveň došlo k márnemu uplynutiu poskytnutej dodatočnej primeranej lehoty (t. j. druhá strana nesplní svoju povinnosť ani v dodatočnej primeranej lehote).

Pri postupe upravenom pre nepodstatné porušenie zmluvy je potrebné poukázať na zákonom stanovenú podmienku primeranosti poskytnutej dodatočnej lehoty. V § 350 OBZ je stanovené, že ak je poskytnutá lehota neprimeraná, prípadne dodatočná lehota nebola poskytnutá vôbec, účinky odstúpenia od zmluvy nastávajú až po márnom uplynutí lehoty, ktorá sa mala poskytnúť v dĺžke, aby spĺňala požiadavku primeranosti. Zároveň zákon umožňuje priamo pri poskytovaní dodatočnej primeranej lehoty oprávnenej strane uskutočniť vyhlásenie, že márnym uplynutím dodatočnej primeranej lehoty odstupuje od zmluvy. V takomto prípade strana už nemusí realizovať samostatný právny úkon odstúpenia od zmluvy a účinky odstúpenia od zmluvy nastávajú uplynutím dodatočnej primeranej lehoty. Opäť však platí, že ak poskytnutá dodatočná lehota nebola primeraná, účinky nastanú až uplynutím primeranej lehoty, ktorá sa mala povinnej osobe poskytnúť. Nie je možné jednoznačne stanoviť, aká lehota je vo všeobecnosti považovaná za primeranú, primeranosť lehoty je potrebné posudzovať od prípadu k prípadu. Je možné však odporúčať, aby si strany v zmluve, ak je to možné, dohodli vopred lehotu, ktorá bude v rámci ich záväzkového vzťahu s prihliadnutím na predmet plnenia, resp. iných súvisiacich povinností vyplývajúcich zo zmluvy, považovaná za primeranú.

Zároveň platí, že oprávnená strana nemusí poskytnúť druhej strane dodatočnú primeranú lehotu na splnenie povinnosti, ak strana, ktorá je v omeškaní vopred vyhlási, že svoj záväzok nesplní. Ak strana, ktorá je v omeškaní uskutoční vyhlásenie, že svoj záväzok nesplní už počas plynutia dodatočnej primeranej lehoty na splnenie jej povinnosti, oprávnená strana nie je povinná čakať na jej doplynutie a môže odstúpiť od zmluvy pred jej uplynutím.

Obchodný zákonník ďalej upravuje právo na odstúpenie od zmluvy aj v prípade, **ak ide o omeškanie vo vzťahu k čiastočnému, resp. čiastkovému plneniu.** V prípade čiastočného

plnenia (povinná strana mala plniť jednorazovo, ale splnila len časť svojho splatného záväzku), právo na odstúpenie od zmluvy vzniká len vo vzťahu k časti plnenia s ktorým je povinná strana v omeškaní. Obdobne platí pri čiastkovom plnení (povinná strana mala plniť čiastkovo na základe dohody zmluvných strán), pri ktorom právo na odstúpenie od zmluvy vzniká len vo vzťahu k tomu čiastkovému plneniu, s ktorým je povinná strana v omeškaní (napr. k tým splátkam, ktoré sa stali už splatnými).

Napriek uvedenému môže podľa § 347 ods. 3 OBZ oprávnená strana od zmluvy odstúpiť v určitých prípadoch aj **vo vzťahu k časti plnenia s ktorým nie je povinná strana ešte v omeškaní alebo čiastkového plnenia, ktoré už bolo prijaté, alebo čiastkového plnenia, ktoré ešte nie je splatné a má sa uskutočniť až v budúcnosti**, a to v prípade, ak alternatívne nastane jedna z uvedených skutočností:

- a) táto časť plnenia alebo čiastkové plnenie nemá (vzhľadom na svoju povahu), bez zvyšku plnenia, pri ktorom nastalo omeškanie, pre oprávnenú stranu hospodársky význam, **alebo**
- b) neplnenie záväzku ako celku znamená podstatné porušenie zmluvy.

Hospodársky význam uvedený v písm. a) sa bude skúmať vždy osobitne od prípadu k prípadu, avšak máme za to, že len pri vecných plneniach, keďže finančné plnenie, aj keď iba po častiach, má vždy hospodársky význam.³³

Oprávnenej strane vzniká právo na odstúpenie od zmluvy aj **vo vzťahu k ešte nesplatenému záväzku**, a to opäť za kumulatívneho splnenia nasledovných skutočností:

- a) oprávnená strana disponuje objektívnou, reálnou obavou, že k porušeniu sice ešte nesplatených povinností zo strany povinnej strany dôjde (čo nepochybne vyplýva zo správania alebo iných okolností – napr. podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu na majetok povinnej osoby)³⁴,

---

³³ ĎURICA, M.: § 347 [Odstúpenie od časti záväzku]. In: PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 1312.

³⁴ ĎURICA, M.: § 348 [Odstúpenie od nesplateného záväzku]. In: PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 1313.

- b) porušenie povinnosti bude porušením podstatným spôsobom v zmysle definície v § 345 ods. 2 OBZ,
- c) realizácia výzvy na poskytnutie dostatočnej zábezpeky, a zároveň
- d) márne uplynutie lehoty na poskytnutie dostatočnej zábezpeky, ktorá je formulovaná ako „bez zbytočného odkladu“.

Ak však vo vzťahu k povinnosti, ktorá sa má plniť v budúcnosti, tzn. ešte nesplatennej povinnosti povinná strana vopred vyhlási, že svoju povinnosť nesplní, môže oprávnená strana odstúpiť od zmluvy bez potreby splnenia akýchkoľvek ďalších podmienok.

3.1.2. Právny úkon odstúpenia od zmluvy

Odstúpenie od zmluvy je jednostranným právnym úkonom adresovaným druhej zmluvnej strane. Odstúpenie od zmluvy nemusí byť písomné. Aj keď priamo Obchodný zákonník nevyžaduje v odstúpení od zmluvy špecifikáciu dôvodu, pre ktorý zmluvná strana od zmluvy odstupuje, z judikatúry vyplýva, že **uviedenie, resp. bližšia špecifikácia dôvodu odstúpenia od zmluvy je náležitosťou tohto právneho úkonu.** Bez vymedzenia dôvodu by bol právny úkon odstúpenia od zmluvy posúdený ako neplatný pre jeho neurčitosť. Keďže v prípade vzniku sporu ohľadne platnosti odstúpenia od zmluvy bude dôkazné bremeno ohľadne preukázania splnenia podmienok na vznik práva na odstúpenie od zmluvy, ako aj platnosť samotného právneho úkonu odstúpenia od zmluvy na strane odstupujúcej od zmluvy, je odporúčaná písomná forma odstúpenia od zmluvy s čo najpresnejšou špecifikáciou dôvodu.

3.1.3. Právne účinky odstúpenia od zmluvy

Účinky odstúpenia od zmluvy nastávajú doručením odstúpenia od zmluvy druhej zmluvnej strane. Režim doručovania hmotnoprávných úkonov sa spravuje tzv. teóriou dôjdenia, takže okamih doručenia bude spojený s okamihom, kedy sa odstúpenie od zmluvy dostane do sféry dispozície adresáta, nie s okamihom

doručenia v zmysle procesnoprávnej úpravy.³⁵ **Doručením odstúpenia od zmluvy zaniká zmluva s účinkami *ex nunc* (na rozdiel od občianskoprávnej úpravy, kde odstúpením od zmluvy dochádza k zániku zmluvy s účinkami *ex tunc*). Po doručení právneho úkonu odstúpenia od zmluvy druhej zmluvnej strane už nemožno jednostranne účinky odstúpenia odvolať, resp. meniť.**

Odstúpenie nemá vplyv na existenciu a trvanie nárokov oboch zmluvných strán, ktoré vznikli do okamihu zániku zmluvy. Odstúpenie sa rovnako nedotýka nároku na náhradu škody vzniknutej porušením zmluvy, ani ustanovení zmluvy týkajúcich sa voľby práva (právneho poriadku, ktorým sa má záväzkový vzťah spravovať), voľby zákona (napr. dohoda o fakultatívnej aplikácii Obchodného zákonníka), riešenia sporov medzi stranami a iných ustanovení, ktoré vzhľadom na ich povahu majú trvať aj po skončení zmluvy (napr. dojednania ohľadne postupu vrátenia si vzájomne poskytnutých plnení).

Odstúpenie od zmluvy sa nedotýka ani nároku na zmluvnú pokutu, ak tento nárok vznikol ktorejkoľvek zmluvnej strane ešte pred zánikom zmluvy z dôvodu odstúpenia. Zároveň uvádzame, že zmluvnú pokutu nie je možné platne dojednať pre prípad odstúpenia od zmluvy, keďže odstúpenie od zmluvy je realizáciou práva oprávnenej zmluvnej strany a zmluvná pokuta môže byť platne dojednaná len vo vzťahu k porušeniu zmluvnej povinnosti. Realizácia práva preto nemôže byť sankcionovaná zmluvnou pokutou.³⁶

V prípade, že sa do okamihu odstúpenia od zmluvy na základe zmluvy už plnilo, strany sú si povinné poskytnuté plnenia vrátiť. Ak ide o vrátenie peňažného plnenia § 351 ods. 2 OBZ stanovuje, že sa peňažné plnenie vráti aj spolu s úrokom vo výške dojednanej v zmluve pre prípad potreby vrátenia plnení z dôvodu odstúpenia od zmluvy. Ak výška úroku pre prípad vrátenia plnení dojednaná nie je, uplatní sa postup určenia výšky úrokov formulovaný v § 502 OBZ.

Zároveň v prípade, že ide o plnenie, ktoré z objektívnych dôvodov nie je možné vrátiť, strana, ktorá nie je schopná vrátiť

---

³⁵ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 15.12.2020, sp. zn. 5Cdo/36/2020.

³⁶ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 01.11.2001, sp. zn. 2Cdo/141/2000.

poskytnuté plnenie je povinná poskytnúť druhej strane peňažnú náhradu. Ak vracia plnenie oprávnená strana, t. j. strana, ktorá realizovala odstúpenie od zmluvy, táto má nárok na úhradu nákladov, ktoré jej vzniknú v súvislosti s plnením jej povinnosti plnenie vrátiť (napr. poštovné náklady).

3.1.4. Fixné zmluvy

Osobitná úprava odstúpenia od zmluvy je v prípade tzv. fixných zmlúv upravených v § 349 ods. 3 OBZ. **Fixné zmluvy sú zmluvy, z ktorých je zmluvným stranám priamo z ich obsahu zrejmé, že veriteľ v prípade omeškania dlžníka stratí záujem na splnení záväzku po dohodnutej dobe plnenia.** Nezáujem na plnení po dohodnutej dobe plnenia by mal vyplývať priamo zo zmluvy, alebo vyplýva z povahy, resp. účelu záväzku, keďže ide spravidla o záväzky viažuce sa k splneniu povinnosti v konkrétnom termíne a k určitej právnej skutočnosti (napr. objednávka na dodávku pyrotechniky v súvislosti s organizovaním silvestrovských osláv). Ak je z obsahu zmluvy stranám zrejmé, že v prípade omeškania stráca pre druhú stranu splnenie povinnosti hospodársky význam, oprávnená strana nemusí urobiť právny úkon odstúpenia od zmluvy, keďže **v prípade fixných zmlúv účinok odstúpenia od zmluvy (zánik zmluvy *ex nunc*) nastáva *ex lege* okamihom omeškania dlžníka.**

Ak chce oprávnená strana zabrániť v prípade potenciálneho omeškania dlžníka nastúpeniu následku v podobe *ex lege* zániku zmluvy, musí uskutočniť vyhlásenie adresované dlžníkovi, že aj v prípade omeškania trvá na splnení záväzku. Je dôležité, aby tak oprávnená strana urobila ešte pred samotným začiatkom omeškania dlžníka, keďže až následné vyhlásenie nebude mať na trvanie zmluvy žiadny vplyv vzhľadom na jej *ex lege* zánik okamihom omeškania.

3.2. Dodatočná nemožnosť plnenia

Právna úprava dodatočnej nemožnosti plnenia obsiahnutá v Obchodnom zákonníku nemá komplexný charakter, v § 352 a nasl. OBZ sa nachádza *lex specialis* právna úprava dodatočnej nemožnosti

plnenia, vo zvyšku sa preto budú aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka v § 575 a nasl. Je potrebné uviesť, že ide o dispozitívne ustanovenia Obchodného zákonníka, preto sa zmluvné strany môžu od nich odchýliť alebo ich vylúčiť.

Právna teória pri nemožnosti plnenia rozoznáva medzi počiatočnou a následnou nemožnosťou plnenia, faktickou a právnou nemožnosťou plnenia a ďalej možno hovoriť o celkovej alebo čiastočnej nemožnosti plnenia. **Aby mala konkrétna nemožnosť plnenia účinky inštitútu dodatočnej nemožnosti plnenia musí ísť o následnú, objektívnu, trvalú a faktickú alebo právnú nemožnosť plnenia.**

Podmienka následnej nemožnosti spočíva v tom, že plnenie bolo v čase vzniku záväzkového vzťahu možné, teda uskutočniteľné a samotná nemožnosť nastala až *ex post*. Ak by totiž bolo plnenie nemožné od vzniku záväzkového vzťahu (tzv. počiatočná nemožnosť plnenia), spôsobovalo by to neplatnosť právneho úkonu podľa § 37 ods. 2 OZ.

Objektívna nemožnosť bude taká, ktorá nebude spočívať len v subjektívnych dôvodoch konkrétneho dlžníka, ale záväzok nie je spôsobilá splniť ani tretia osoba. Ak by k nemožnosti plnenia došlo len z dôvodov na strane dlžníka, ale iná osoba by bola schopná plniť, v takomto prípade nedochádza k účinkom dodatočnej nemožnosti plnenia podľa dotknutých ustanovení, a teda nedôjde k zániku záväzku – dlžník bude napriek svojej subjektívnej nemožnosti plnenia povinný plniť. Pod objektívnu nemožnosť plnenia možno zaradiť aj skutočnosti súvisiace s *vis maior*, ktorá je univerzálna a v jej dôsledku dochádza k znemožneniu plnenia pre každý subjekt v postavení dlžníka.³⁷

Trvalý charakter nemožnosti plnenia znamená, že záväzok nebude možné splniť ani po dohodnutom čase, a teda nejde len o tzv. dočasnú nemožnosť plnenia.

Pri nemožnosti plnenia je dôležitým aspektom predmet plnenia, a to, či je predmet plnenia určený druhovo alebo individuálne. Z uvedených podmienok dodatočnej nemožnosti plnenia je možné

---

³⁷ SEDLAČKO, F.: [§ 575 Následky nemožnosti plnenia]. In: ŠTEVČEK, M. – DULAK, A. – BAJÁNKOVÁ, J. – FEČÍK, M. – SEDLAČKO, F. – TOMAŠOVIČ, M. a kol.: *Občiansky zákonník II. Komentár*. 2 vydanie. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 2174.

zhrnúť, že nemožnosť plnenia môže nastať v prípadoch, kedy plnenie spočíva v individuálne určenej veci alebo v individuálne určenej činnosti dlžníka. V prípade druhovo určených vecí nemožnosť plnenia spravidla nemôže nastať, keďže ho možno splniť poskytnutím inej veci rovnakého druhu. Z povahy veci je vylúčená nemožnosť peňažného plnenia.³⁸

3.2.1. Faktická nemožnosť plnenia

Faktická nemožnosť plnenia spočíva v objektívnych okolnostiach, na základe ktorých sa stalo plnenie nemožným. Faktická nemožnosť plnenia je charakterizovaná negatívnym zákonným vymedzením v § 575 ods. 2 OZ, ktoré je v obchodnoprávných vzťahoch doplnené ustanovením v § 352 ods. 1 OBZ.

V zmysle zákonných definícií sa záväzok považuje za splniteľný, **t. j. nejde o nemožnosť plnenia, ak ho alternatívne možno splniť najmä:**

- a) za sťažených podmienok,
- b) s väčšími nákladmi,
- c) po dojednanom čase,
- d) pomocou tretej osoby.

Sťažené podmienky, väčšie náklady, prípadne oneskorené plnenie, samé o sebe nezakladajú dôvod na aplikáciu ustanovení o dodatočnej nemožnosti plnenia. Dlžník bude aj napriek vzniku uvedených skutočností povinný splniť svoju povinnosť aj napriek zvýšenej obťažnosti plnenia. **Nemožnosť plnenia preto nie je možné aplikovať na prípady, kedy je plnenie, síce za sťažených podmienok, ale stále možné a splniteľné.**

V tejto súvislosti je však potrebné poukázať aj na výnimky, kedy sa v odôvodnených a výnimočných prípadoch bude aplikovať inštitút dodatočnej nemožnosti plnenia aj na plnenie, ktoré je splniteľné, avšak ktorého možnosť splnenia hraničí s reálnymi možnosťami jednotlivca. V takýchto prípadoch, kedy je vzhľadom na všetky okolnosti prípadu zrejmé, že nemožno spravodlivo považovať

---

³⁸ Rozsudok Krajského súdu v Trnave zo dňa 25.05.2021, sp. zn. 31Cob/53/2020.

od dlžníka plnenie, vzhľadom na jeho objektívnu náročnosť, môže dôjsť k aplikácii a účinkom dodatočnej nemožnosti plnenia. Uvedená aplikácia a subsumovanie aj takéhoto plnenia pod inštitút dodatočnej nemožnosti plnenia však musí byť v každom prípade realizovaná striktne individuálne.³⁹

Ako už bolo uvedené pri všeobecnom výklade k dodatočnej nemožnosti plnenia, nemožnosť plnenia musí byť objektívna, a teda ak je záväzok splniteľný pomocou, resp. inou osobou, nepôjde o nemožnosť plnenia.

3.2.2. Právna nemožnosť plnenia

V porovnaní s občianskoprávnou úpravou, obchodnoprávna úprava dodatočnej nemožnosti plnenia obsahuje aj právnu úpravu právnej nemožnosti plnenia. Právna nemožnosť plnenia môže spočívať v (i) existencii právnych predpisov, ktoré zakazujú splnenie povinnosti alebo v (ii) neexistencii úradného povolenia, ktoré je potrebné pre splnenie dlžníkovej povinnosti.

Pri právnej nemožnosti spočívajúcej v existencii právnych predpisov, ktoré zakazujú splnenie povinnosti musia byť kumulatívne splnené nasledovné podmienky:

- a) k vydaniu takých právnych predpisov, ktoré zakazujú splnenie povinnosti **dôjde až po uzatvorení zmluvy**, (keďže ak by bol právny predpis účinný už v deň uzatvorenia zmluvy, zmluva by nebola uzavretá platne), a zároveň
- b) účinnosť takýchto právnych predpisov **je bez časového obmedzenia**, (keďže ak by bola účinnosť právneho predpisu časovo limitovaná, záväzok je splniteľný po uplynutí tejto doby).

Pri právnej nemožnosti viažucej sa k neexistencii úradného povolenia, je podmienkou, že takéto úradné povolenie nebolo dlžníkovi udelené, hoci sa **dlžník o udelenie takéhoto povolenia riadne usiloval**. V tomto prípade by mal byť dlžník schopný preukázať svoje riadne úsilie o získanie dotknutého povolenia.

---

³⁹ SEDLAČKO, F.: [§ 575 Následky nemožnosti plnenia]. In: ŠTEVČEK, M. – DULAK, A. – BAJÁNKOVÁ, J. – FEČÍK, M. – SEDLAČKO, F. – TOMAŠOVIČ, M. a kol.: *Občiansky zákonník II. Komentár*. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 2176.

3.2.3. Čiastočná nemožnosť plnenia

V aplikačnej praxi nemožno vylúčiť, že dôjde k situácii, že dodatočne nemožným sa stane plnenie len v časti, tzv. prípady čiastočnej dodatočnej nemožnosti plnenia. V takom prípade **nedochádza k zániku celého záväzku *ex lege*, ale dlžník je povinný plniť zvyšnú časť plnenia, ktorá nie je postihnutá nemožnosťou.**

Zánik zvyšku záväzku však môže privodiť veriteľ, a to realizáciou odstúpenia od zmluvy ohľadne časti plnenia, ktoré nepostihuje dodatočná nemožnosť plnenia, teda sa nestalo nemožným. Toto právo odstúpiť od zmluvy veriteľovi vzniká len ak pre neho táto zostávajúca časť plnenia stráca bez zaniknutej časti plnenia (postihnutej dodatočnou nemožnosťou plnenia), hospodársky význam.

Strata hospodárskeho významu sa posudzuje podľa povahy alebo účelu zmluvy, ktorý vyplýva z jej obsahu alebo bol druhej strane v čase uzavretia zmluvy známy. Pri čiastočnej nemožnosti plnenia teda môže rovnako dôjsť k zániku celého záväzku, avšak nie *ex lege*, ale po splnení zákonných podmienok v prípade, ak veriteľovi vznikne právo odstúpiť od zmluvy ohľadne časti plnenia nepostihnutého nemožnosťou.

3.2.4. Právne účinky dodatočnej nemožnosti plnenia

Právna úprava v § 577 OZ ukladá dlžníkovi oznamovaciu povinnosť, ktorá spočíva v povinnosti dlžníka oznámiť veriteľovi skutočnosť, ktorá robí plnenie nemožným v lehote bez zbytočného odkladu po tom, čo sa o nej dozvie. Dlžník je teda povinný oznámiť veriteľovi, že došlo k zániku záväzku z dôvodu skutočnosti, ktorá spôsobila dodatočnú nemožnosť plnenia. Táto povinnosť sa bude vzťahovať aj na obchodné záväzkové vzťahy.⁴⁰

Pri dodatočnej nemožnosti plnenia dochádza k zániku záväzku *ex lege*. Ako bolo uvedené vyššie, v prípade len čiastočnej nemožnosti plnenia dochádza k *ex lege* zániku záväzku len v tejto časti plnenia postihnutej dodatočnou nemožnosťou. V prípade, ak v zmysle

---

⁴⁰ ĎURICA, M.: § 352 [Nemožnosť plnenia]. In: PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 1322.

zmluvy už došlo k plneniu, zmluvné strany sú povinné si vrátiť poskytnuté plnenia. V § 354 OBZ zákon odkazuje na účinky ako pri odstúpení od zmluvy, preto bližšie k účinkom pozri podkapitulu 3.1.3. Právne účinky odstúpenia od zmluvy.

V prípade, ak veriteľovi vznikne v dôsledku zániku záväzku pre dodatočnú nemožnosť plnenia škoda, dlžník je povinný ju nahradiť. Ide o objektívnu zodpovednosť dlžníka s možnosťou liberácie. Dlžník sa zbaví zodpovednosti nahradiť veriteľovi škodu ak preukáže, že nemožnosť plnenia bola spôsobená okolnosťami vylučujúcimi zodpovednosť, ktoré sú upravené v § 374 OBZ (liberačný dôvod).

Nemožnosť plnenia, teda aj preukázanie splnenia všetkých podmienok potrebných na dodatočnú nemožnosť plnenia, je v každom prípade v potenciálnom spore povinný preukazovať dlžník.

3.3. Odstupné

Odstupné zaraďujeme medzi zmluvné spôsoby zániku nesplneného záväzku, keďže na to, aby boli strany oprávnené využiť možnosť privodiť zrušenie zmluvy využitím odstupného, musí byť toto právo dohodnuté a upravené priamo v zmluve, resp. v jej dodatku. Zaplatenie odstupného môžeme vnímať ako poskytnutie určitej kompenzácie za zrušenie zmluvy, ako aj náhrady nákladov prípadnej škody, ktorá vznikla dotknutej strane týmto zrušením.

Podstatu inštitútu odstupného možno vnímať v tom, že oprávnená strana, ktorá počas trvania záväzkového vzťahu usúdi, že pre ňu ďalšie trvanie zmluvy nie je z akýchkoľvek dôvodov žiadúce, vie privodiť zrušenie zmluvy za súčasného splnenia stanovených podmienok.

Právo na jednostranné zrušenie zmluvy zaplatením odstupného musí vyplývať konkrétnej zmluvnej strane zo zmluvy, teda vzájomného dojednaní dotknutých zmluvných strán.

Samotná dohoda o odstupnom zahrnutá či už v konkrétnej zmluve alebo jej dodatku, by mala spĺňať náležitosti ako (i) existencia platného záväzku, (ii) určenie, ktorá zo zmluvných strán má oprávnenie zrušiť zmluvu (či len jedna, viaceré, alebo každá

zo zmluvných strán) a (iii) výška odstupného.⁴¹ Pri určovaní výšky odstupného sú zmluvné strany limitované len dobrými mravmi a zásadou poctivého obchodného styku, keďže Obchodný zákonník žiadne iné kritériá na určenie výšky nestanovuje.

Ak sa oprávnená strana rozhodne privodiť zánik záväzku využitím svojho práva zaplatiť odstupné, k zániku zmluvy dôjde keď oprávnená strana oznámi druhej zmluvnej strane, že svoje právo využíva a zaplatí odstupné v dohodnutej výške.

Oznámenie oprávnenej strany je jednostranným právnym úkonom adresovaným druhej zmluvnej strane, ktoré nadobúda účinnosť keď dôjde do sféry dispozície druhej zmluvnej strany. K zrušeniu zmluvy dochádza až okamihom splnenia oboch podmienok, pričom nie je dôležité ich poradie, pokiaľ si strany výslovne v rámci dohody o odstupnom nedohodli aj podmienku poradia splnenia týchto podmienok.

Po splnení vyššie uvedených povinností strany, ktorá sa rozhodla privodiť zrušenie zmluvy využitím inštitútu odstupného (oznámenie a zaplatenie odstupného), dochádza ich splnením k zrušeniu zmluvy s účinkami *ex tunc* a k zániku všetkých práv a povinností, keďže sa na zmluvu hľadí, akoby vôbec nevznikla.

Obchodný zákonník v § 355 ods. 1 odkazuje pre účinky zrušenia zmluvy na primerané použitie § 351 OBZ upravujúce účinky zrušenia zmluvy v prípade odstúpenia od zmluvy. Na základe primeranej aplikácie tohto ustanovenia zostávajú zachované niektoré ustanovenia zrušenej zmluvy s účinkami *ex tunc* ako voľba práva, voľba zákona, ustanovenia týkajúce sa riešenia sporov medzi stranami, ako aj tie, ktoré majú zo svojej povahy trvať aj po ukončení zmluvy.

3.4. Zmarenie účelu zmluvy

Akákoľvek zmena okolností na strane jednej, či druhej zmluvnej strany by nemala mať vplyv na ďalšie trvanie zmluvy, a to v súlade so všeobecne uplatňovanou zásadou v rámci súkromnoprávných vzťahov – *pacta sunt servanda*. Uvedené však neplatí bez výnimiek,

---

⁴¹ OVEČKOVÁ, O.: Zánik záväzku zaplatením odstupného v obchodnom práve vo svetle judikatúry. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 18, 2012, č. 4, s. 8-15.

keďže v dôsledku podstatnej zmeny okolností, za ktorých sa zmluva uzatvárala a za súčasného splnenia zákonom formulovaných predpokladov, môže dôjsť k prelomeniu zásady *pacta sunt servanda*, a to uplatnením klauzuly *rebus sic stantibus*.

Pri tejto problematike je však dôležité uviesť, že zmarením účelu zmluvy a aplikáciou klauzuly *rebus sic stantibus* dochádza k vzniku práva odstúpiť od zmluvy, nie k zániku zmluvy *ex lege*.

Pre vznik práva odstúpiť od zmluvy z dôvodu zmarenia účelu zmluvy musia byť kumulatívne splnené nasledovné podmienky:

- a) zmarenie základného účelu zmluvy** – základný účel zmluvy je účel, dosiahnutie ktorého bolo jediným dôvodom na uzatvorenie zmluvy⁴²,
- b) účel zmluvy uvedený výslovne v zmluve** – tento účel musí byť vyjadrený explicitne v zmluve, tzn. nestačí, že stranám musel byť známy, vyžaduje sa jeho výslovné uvedenie priamo v zmluve,
- c) zmarenie účelu v dôsledku podstatnej zmeny okolností za ktorých sa zmluva uzavrela** – k zmareniu musí dôjsť z dôvodu podstatnej zmeny okolností, pričom za podstatnú zmenu okolností sa nepovažuje zmena majetkových pomerov niektorej zo zmluvných strán, ani zmena hospodárskej alebo trhovej situácie, a
- d) podstatná zmena okolností nastala až po uzavretí zmluvy** – je dôležité, že k podstatnej zmene okolností reálne dôjde až po uzavretí.

Ako už bolo uvedené, pri zmarení účelu zmluvy nedochádza k zániku záväzku *ex lege* (ako je tomu napr. pri dodatočnej nemožnosti plnenia). Zmarením účelu zmluvy a naplnením zákonných predpokladov formulovaných v § 356 OBZ vzniká oprávnenej strane právo odstúpiť od zmluvy a tým privodiť zrušenie zmluvy s účinkami *ex nunc*.

K zániku zmluvy dôjde až využitím tohto práva, t. j. jednostranným právnym úkonom odstúpenia od zmluvy okamihom, keď sa odstúpenie od zmluvy dostane do dispozície druhej zmluvnej strany. Z uvedeného vyplýva, že aj napriek naplneniu predpokladov

---

⁴² Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 01.05.2006, sp. zn. 3Obo/114/2005.

zmarenia účelu zmluvy k zániku zmluvy nemusí dôjsť v prípade, ak oprávnená strana nevyužije právo odstúpiť od zmluvy a tým privodiť zánik zmluvy. Právo odstúpiť od zmluvy vzniká tej zmluvnej strane, ktorá je dotknutá zmarením účelu zmluvy.

Zmluvná strana, ktorá odstupuje od zmluvy z dôvodu zmarenia jej účelu, je povinná nahradiť druhej strane škodu, ktorá jej vznikla takýmto odstúpením od zmluvy. V § 357 OBZ zákon odkazuje na účinky odstúpenia od zmluvy z dôvodu zmarenia účelu zmluvy na všeobecnú právnu úpravu odstúpenia od zmluvy, preto bližšie k účinkom pozri podkapitulu 3.1. tejto kapitoly.

3.5. Započítanie pohľadávok

Započítanie (kompenzácia) predstavuje spôsob uspokojenia veriteľa iným spôsobom ako splnením, no nahradzujúcim splnenie. Podstata započítania je vyjadrená v Občianskom zákonníku, ktorý upravuje všeobecné otázky započítania v § 580 a 581 OZ, ktoré predstavujú základnú úpravu započítania, doplnenú o niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka o započítaní pohľadávok (§ 358 až 364 OBZ) pre obchodné záväzkové vzťahy.

3.5.1. Podmienky započítania pohľadávok

Ak veriteľ a dlžník majú vzájomné pohľadávky, ktorých plnenie je rovnakého druhu, zaniknú započítaním, pokiaľ sa vzájomne kryjú, ak niektorý z účastníkov urobí voči druhému prejav smerujúci k započítaniu. Zánik pohľadávok nastane v okamihu, keď sa stretli pohľadávky spôsobilé na započítanie. Započítanie sa potom prejaví v zániku pohľadávok dlžníka a veriteľa v rozsahu, v akom sa tieto vzájomne kryjú, a tak započítanie pohľadávok predstavuje formu bezhotovostného vyrovnania veriteľa a dlžníka, ktorá sa vykonáva odpočítaním vzájomných pohľadávok medzi veriteľom a dlžníkom bez toho, aby došlo ku reálnemu (fyzickému) plneniu.

Pôjde napr. o situácie, keď má veriteľ A voči dlžníkovi B peňažnú pohľadávku vo výške 100 000 eur z jedného právneho vzťahu, a naopak, dlžník B má voči veriteľovi A pohľadávku vo

výške 30 000 eur z iného právneho vzťahu. Keďže ide o peňažné pohľadávky, tak veriteľ A, ako aj dlžník B je oprávnený buď jednostranným právnym úkonom alebo dohodou započítať vzájomné pohľadávky, pričom výsledkom tohto úkonu bude to, že veriteľ A bude mať naďalej voči dlžníkovi B pohľadávku vo výške 70 000 eur, no pohľadávka dlžníka B voči veriteľovi A zanikne v celom rozsahu.

Vo všeobecnosti sú podmienky na vykonanie započítania a právnych následkov započítania vymedzené v § 580 až 581 OZ nasledovne:

- a) **vzájomnosť pohľadávok,**
- b) **rovnaký druh plnenia,**
- c) **spôsobilosť pohľadávky na započítanie, a napokon**
- d) **existencia prejavu vôle smerujúceho k započítaniu.**

Vzájomnosť pohľadávok predstavuje situáciu, keď medzi tými istými subjektmi je veriteľ, ako jedna strana záväzkového vzťahu, súčasne dlžníkom druhej strany a naopak, čiže dve osoby sú si navzájom súčasne veriteľom i dlžníkom. O rovnakom druhu plnenia môžeme hovoriť len pri plnení určenom genericky. Ide o prípad, keď je sekundárny predmet záväzkového vzťahu určený čo do množstva a druhu. Najčastejší prípad generického plnenia bude predstavovať plnenie v peniazoch (tzn. prípady peňažného záväzku), no o druhovo určené plnenie môže ísť aj pri iných veciach vymedzených druhovými znakmi, čo do množstva a druhu.

Spôsobilosť pohľadávky na započítanie v sebe zahŕňa posúdenie, či započítanie nie je vylúčené zákonom, dohodou účastníkov alebo povahou vzájomných pohľadávok. Nespôsobilosť pohľadávky na započítanie spôsobuje vadnosť právneho úkonu započítania pre jeho rozpor so zákonom a má za následok jeho neplatnosť, v dôsledku čoho nie je možné prihladať na právny úkon započítania.

Všeobecné vymedzenie spôsobilosti pohľadávok na započítanie vymedzuje § 581 ods. 1, 2 OZ, ktoré rozlišujú medzi nemožnosťou započítania podľa § 581 ods. 2 OZ a neprípustnosťou započítania podľa § 581 ods. 1 OZ. Kým v prípade nemožnosti započítania takéto pohľadávky nie je možné započítať vôbec, v druhom prípade ide

o relatívnu neprípustnosť započítania, ktorá vylučuje započítanie len vo vzťahu k určitej kategórii pohľadávok, avšak môžu byť dlžníkom namietnuté proti akejkoľvek inej pohľadávke, ktorá je započítateľná.

Nemožnosť započítania ako absolútny zákaz je daný podľa § 581 ods. 2 OZ k štyrom skupinám pohľadávok a to, voči: premlčaným pohľadávkam; pohľadávkam, ktorých sa nemožno domáhať na súde; ako aj pohľadávkam z vkladov a proti splatnej pohľadávke nemožno započítať pohľadávku, ktorá ešte nie je splatná.

Neprípustnosť započítania je vymedzená v ustanovení § 581 ods. 1 OZ tak, že započítanie nie je prípustné proti pohľadávke na náhradu škody spôsobenej na zdraví, ibaže by išlo o vzájomnú pohľadávku na náhradu škody toho istého druhu. Započítanie nie je prípustné ani proti pohľadávkam, ktoré nemožno postihnúť výkonom rozhodnutia.

Vylúčenie započítania tiež môže vyplývať z dohody medzi dlžníkom a veriteľom. Dohoda medzi dlžníkom a veriteľom predstavuje dohodu o zákaze započítania, a teda je ju možné zaradiť medzi nemožnosť započítania.

Tieto podmienky započítania pohľadávok neplatia v prípade započítania dohodou zmluvných strán. Pre prípad dohody o započítaní prekážky započítania zakotvené v ustanovení § 581 ods. 1 a 2 OZ neplatia, avšak v platnosti zostávajú obmedzenia obsiahnuté v ustanovení § 580 OZ. V obchodných vzťahoch je táto zásada vyjadrená v ustanovení § 364 OBZ. Aj tu však naďalej platí, že nie je možné touto formou započítať pohľadávky, ktorých započítanie vylučujú právne predpisy.

Na nastúpenie účinkov započítania sa vyžaduje právny úkon smerujúci k započítaniu. **Tento právny úkon môže vzniknúť na základe dohody zmluvných strán (dvojstranný právny úkon – dohoda o započítaní) alebo môže ísť o jednostranný právny úkon niektorého z účastníkov záväzkového vzťahu (jednostranný zápočet, resp. jednostranné započítanie).**

Je zrejmé, že bez ohľadu na to, či pôjde o jednostranný právny úkon alebo dohodu o započítaní, podstatnými náležitosťami daného právneho úkonu, popri určení zmluvných strán, a v súlade s podmienkou určitosti bude to, aká pohľadávka sa uplatňuje

na započítanie, v akej je výške a proti ktorej pohľadávke smeruje. Vo vzťahu k forme právneho úkonu zákon nepredpisuje obligatórnu formu a zotrváva na neformálnosti právneho úkonu; písomnú formu však možno odporúčať vždy.

K zániku pohľadávok v dôsledku započítania dôjde v rozsahu, v akom sa pohľadávky navzájom kryjú. Z hľadiska účinkov započítania účinky nastávajú ku dňu stretu pohľadávok (t. j. okamihom splatnosti neskoršej z nich). Kompenzačný prejav jednej zo strán má teda spätné účinky (*ex tunc*) k okamihu, kedy nastala splatnosť oboch pohľadávok. **Z hľadiska účinkov započítania nie je preto rozhodujúci deň, kedy došlo k vykonaniu právneho úkonu smerujúceho k započítaniu, ale moment, kedy nastala súčasne splatnosť oboch pohľadávok.**

3.5.2. Osobitné ustanovenia o započítaní pohľadávok v obchodnom práve

Spôsobilosť pohľadávky na započítanie jednostranným právnym úkonom vymedzuje Obchodný zákonník v § 358 až § 362. **Nespôsobilosť pohľadávky na započítanie je v obchodnoprávných vzťahoch vymedzená užšie**, ako v prípade občianskoprávnej úpravy.

Z hľadiska **spôsobilosti pohľadávky na jednostranné započítanie**, Obchodný zákonník vymedzuje, že spôsobilými pohľadávkami na započítanie nie sú pohľadávky, ktoré nemožno uplatniť na súde (tzv. naturálne obligácie). Týmito pohľadávkami sa rozumejú pohľadávky, u ktorých existuje právo, ale absentuje u nich nárok. Dlžník ich môže plniť dobrovoľne a plnenie z nich nezakladá nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa ustanovenia § 455 ods. 1, 2 OZ. Za inú naturálnu obligáciu sa považuje výhra z hry alebo stávky s výnimkou štátnych lotérií, pôžička do takejto hry alebo stávky, dlh neplatný pre nedostatok dojednanej formy (§ 455 ods. 1 OZ) a premlčaný dlh.

Pri premlčaných pohľadávkach zákon explicitne ustanovuje, že je možné vykonať započítanie, ak k premlčaniu došlo neskôr, t. j. po dobe stretu pohľadávok. Ak v čase, keď sa pohľadávky stretli (nastala splatnosť oboch) **neboli premlčané** (nedošlo k premlčaniu

ani jednej z nich), je možné vykonať započítanie. K ich zániku dôjde k okamihu ich stretu (splatnosti oboch), aj keď bol kompenzačný prejav uskutočnený až v čase, keď boli pohľadávky premlčané. Započítaniu preto bráni výhradne premlčanie, ktoré nastalo v čase pred splatnosťou započítavaných pohľadávok.

Obchodný zákonník, na rozdiel od Občianskeho zákonníka nevymedzuje neprípustnosť jednostranného započítania obsiahnutú v § 581 ods. 1 OZ. V zmysle tohto ustanovenia započítanie nie je prípustné proti pohľadávke:

1. na náhradu škody spôsobenej na zdraví, s výnimkou započítania škody na zdraví, ak ide o vzájomnú pohľadávku na náhradu škody toho istého druhu.
2. proti pohľadávkam, ktoré nemožno postihnúť výkonom rozhodnutia v zmysle § 111 a 112 EP.

Všeobecným pravidlom pri započítaní je, že k účinnému započítaniu jednostranným právnym úkonom môže dôjsť až po tom, čo nastala splatnosť oboch pohľadávok. **Započítací prejav je možné urobiť po tom, čo sa pohľadávky stretli**, teda od okamihu splatnosti tej pohľadávky, ktorá sa stala splatnou neskôr. Započítací prejav, aj keď bol urobený až po splatnosti oboch pohľadávok, má účinky spätne k okamihu stretu pohľadávok (*ex tunc*). Z tohto všeobecného pravidla vyplývajú pre obchodnoprávne vzťahy dve výnimky zakotvené v § 359 a § 360 OBZ

Prvou výnimkou z požiadavky na splatnosť započítavanej pohľadávky je prípad, ak ide o pohľadávku voči **dlžníkovi, ktorý nie je schopný plniť svoje peňažné záväzky**. Zákon tým poskytuje ochranu veriteľovi proti dlžníkovi neschopnému splácať svoje peňažné záväzky tým, že umožňuje započítať nesplatnú pohľadávku veriteľa voči splatnej pohľadávke dlžníka, ktorý nie je schopný splácať svoje finančné záväzky.

Neschopnosť splácať svoje finančné záväzky musí byť objektívna a môže vyplývať z rôznych skutočností, ako napr. neúspešnosť exekučných konaní, existencia platobnej neschopnosti v zmysle § 2 ods. 2 ZKR, ale aj z vyjadrení a vyhlásení dlžníka.

Pri jednostrannom započítaní nesplatnej pohľadávky voči splatnej účinky započítania nenastávajú k momentu stretu pohľadávky. Tieto

účinky nastávajú momentom účinnosti právneho úkonu započítania, tzn. **okamihom dôjdenia jednostranného prejavu vôle** v zmysle § 45 OZ, ktorým dochádza k započítania a týmto momentom nastáva aj splatnosť pôvodne nesplatnej pohľadávky.

Druhú výnimku z podmienky splatnosti pohľadávok pri jednostrannom započítaní pre obchodné záväzkové vzťahy upravuje § 360 OBZ. **Prípustnosť započítania v tomto prípade je viazaná na kumulatívne naplnenie dvoch podmienok, a to že k odloženiu splatnosti pohľadávky došlo na žiadosť dlžníka a súčasne, pri zmene doby splatnosti nedošlo k zmene ďalšieho obsahu v právach a povinnostiach strán záväzkovo-právneho vzťahu.**

Pri zachovaní týchto podmienok veriteľ **nestráca možnosť započítania pohľadávky** s odloženou splatnosťou a môže pohľadávku s odloženou splatnosťou započítať jednostranným právnym úkonom.

Občiansky zákonník v ustanovení § 581 ods. 2 zakotvuje, že nemožno započítať pohľadávky z vkladov. V prípade bežného účtu (§ 708 a nasl. OBZ) alebo vkladového účtu (§ 716 a nasl. OBZ), ako absolútnych obchodov, ktoré sa riadia ustanoveniami Obchodného zákonníka však toto pravidlo neplatí.

Prípustnosť započítania sa riadi ustanoveniami Obchodného zákonníka, ktorý toto pravidlo modifikuje a pripúšťa osobe, ktorá vedie bežný alebo vkladový účet (banke) možnosť započítania v obmedzenom rozsahu. Banka môže započítať svoje peňažné prostriedky voči peňažnej pohľadávke klienta (peňažným prostriedkom na účte) len v rozsahu vzájomných peňažných pohľadávok, ktoré má voči majiteľovi účtu podľa zmluvy o vedení týchto účtov. Pohľadávka, ktorú chce banka voči majiteľovi účtu započítať musí teda prameniť (jej právnym základom byť) zmluva o vedení účtu. Ide napr. o rôzne poplatky a pohľadávky za vedenie účtu vyplývajúce zo zmluvy o vedení účtu. Ak by právny základ existujúcej pohľadávky vyplýval z iného právneho titulu, napr. z inej zmluvy o úvere, banka k jednostrannému započítaniu pristúpiť nemôže.

V obchodných záväzkových vzťahoch platí, že **peňažné pohľadávky znejúce na rôzne meny sú započítateľné**, len keď tieto meny sú **voľne zameniteľné**. Voľne zameniteľná mena je

mena, ktorá sa bežne používa na úhradu platieb pri medzinárodných obchodných transakciách a ktorá je bežne zameniteľná na hlavných medzinárodných devízových trhoch.

Zákon pritom stanovuje spôsob prepočtu plnení na rovnaké plnenie. Tento prevod vychádza z toho, že určenie výšky týchto započítateľných pohľadávok je rozhodujúci **stredný devízový kurz** platný v deň, keď sa pohľadávky stali spôsobilými na započítanie, t. j. v **čase kedy nastal ich stret**. Súčasne určuje, že týmto devízovým kurzom je kurz v mieste, v ktorom má sídlo alebo miesto podnikania strana, ktorá započítanie realizuje.

Špecificky je riešená aj otázka započítania pohľadávok pri viacnásobnom postúpení pohľadávok.

Postúpenie pohľadávky je upravené v § 524 až 530 OZ a predstavuje spôsob zmeny v osobe veriteľa. Zmluvou o postúpení pohľadávky za splnenia ostatných podmienok prechádza postupovaná pohľadávka pôvodného veriteľa (postupcu) na nového veriteľa (postupníka). K zmene v osobe veriteľa dochádza účinnosťou zmluvy o postúpení, ale povinnosť dlžníka plniť novému veriteľovi vzniká až v okamihu, keď mu bolo postúpenie pohľadávky oznámené alebo preukázané (§ 526 OZ), a do tohto momentu sa môže zbaviť dlhu aj plnením pôvodnému veriteľovi (postupcovi). Zmena v osobe veriteľa sa nedotýka právneho postavenia dlžníka a toto čo do obsahu práv a povinností uskutočnením zmeny, zostáva zachované.

Tým, že zmena v osobe veriteľa sa nedotýka obsahu práv a povinností dlžníka, môže dlžník podľa § 529 ods. 2 OZ použiť na započítanie voči postupníkovi aj svoje na započítanie spôsobilé pohľadávky, ktoré mal voči postupcovi v čase, keď mu bolo oznámené alebo preukázané postúpenie pohľadávky. **Dlžník má teda právo započítať jednak pohľadávky, ktoré má voči novému veriteľovi, ako aj voči pôvodnému veriteľovi.** V prípade započítania pohľadávky voči novému veriteľovi musia pohľadávky spĺňať podmienky kompenzácie.

Pri započítaní pohľadávok, ktoré má **voči pôvodnému veriteľovi** však okrem podmienok kompenzability musia byť naplnené aj **dve kumulatívne podmienky:**

Prvou podmienkou je, že sa jedná o **pohľadávky, ktoré mal voči pôvodnému veriteľovi v čase, kedy mu bolo postúpenie**

pohľadávok oznámené alebo preukázané, t. j. v uvedenom čase bol ich oprávneným veriteľom. Druhou podmienkou je, že si splnil **notifikačnú povinnosť o ich existencii**. Notifikačná povinnosť sa vykonáva **voči novému veriteľovi** (postupníkovi). Zákon pre plnenie notifikačnej povinnosti neustanovuje formu (môže byť vykonané ústne alebo písomne), avšak odporúča sa vykonať to takou formou, aby splnenie tejto povinnosti bolo možné preukázať. Súčasne však zákon stanovuje, že k splneniu notifikačnej povinnosti o existencii pohľadávok voči pôvodnému veriteľovi musí dlžník pristúpiť **bez zbytočného odkladu**.

Pri kompenzácií pohľadávok, ktoré má dlžník voči pôvodnému veriteľovi zákon pripúšťa jednu výnimku zo všeobecných pravidiel započítania – dlžník môže vykonať započítanie aj v prípade, ak jeho pohľadávka **voči pôvodnému veriteľovi nie je splatná**. Táto výnimka je zakotvená v § 529 ods. 2 posledná veta OZ.

Viacnásobné postúpenie predstavuje prípad, kedy dôjde k postúpeniu pohľadávky na viac ako dvoch postupníkov v rade, tzn. pohľadávka je v rade postúpená na viacero osôb v rovine singulárnej sukcesie, čiže dochádza k opakovanému postúpeniu. **Vyššie popísané pravidlá o možnosti započítania pri postúpení pohľadávky sa uplatnia aj pri viacnásobnom postúpení, s výnimkou upravenou v § 363 OBZ pre obchodné záväzkové vzťahy**. Táto výnimka **obmedzuje možnosť započítania** tak, že dlžník je pri viacnásobnom postúpení oprávnený započítať len na započítanie spôsobilé pohľadávky, ktoré mal voči **prvému veriteľovi v čase postúpenia, a ktoré má voči poslednému veriteľovi v rade**. Pohľadávky spôsobilé na započítanie, ktoré mal dlžník voči osobám, ktoré predstavujú právnych nástupcov, od ktorých si odvodzuje posledný veriteľ právo k pohľadávke, a ktorí sú medzi nimi (prvým a posledným), sa započítanie nepripúšťa.

K započítaniu okrem jednostranného právneho úkonu môže dôjsť aj na základe dvojstranného právneho úkonu (dohody o započítaní). Možnosť dohody o započítaní je prejavom zmluvnej slobody v súkromnoprávných vzťahoch. Pre dohodu o započítaní zákon neustanovuje žiadnu formu a jedinou požiadavkou je požiadavka určitosti a zrozumiteľnosti. S ohľadom na požiadavky

z obsahovej stránky by mala dohoda **obsahovať vymedzenie pohľadávok, ktoré sú predmetom započítania.**

Dohodou o započítaní je možné prelomiť limity, ktoré sú dané pre jednostranné započítanie, a predmetom dohody o započítaní môžu byť aj pohľadávky, ktoré nie sú splatné, či pohľadávky, ktorých započítanie vylučuje zákon. Ustanovenie § 364 Obchodného zákonníka umožňuje širšiu možnosť vzájomného započítania pohľadávok dohodou zmluvných strán. Je to dané tým, že Obchodný zákonník umožňuje týmto spôsobom započítať **akékoľvek** vzájomné pohľadávky.

5. KAPITOLA

ZODPOVEDNOSŤ ZA PORUŠENIE POVINNOSTÍ V OBCHODNOM PRÁVE

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii; nariadenie vlády SR č. 21/2013 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka; nariadenie vlády SR č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka

Použitá a odporúčaná literatúra: CSACH, K. Profesionálna zodpovednosť. Zodpovednosť za škodu spôsobenú pri výkone vybraných činností s akcentom na europeizáciu deliktneho práva. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2011, 528 s. JAKUBOVIČ, D. Zmluvná disciplína a zabezpečovacie inštitúty v obchodnom práve s relevantnou judikatúrou. 1. vydanie. Bratislava: Epos, 2002, 494 s. LUKÁČKA, P. – HUČKOVÁ, R. – KUBINEC, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2025, 1904 s.. MITTERPACHOVÁ, J. Zodpovednosť za škodu v obchodnom práve. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015, 254 s. PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022, 1792 s. MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 – § 755). Bratislava: EUROKÓDEX, 2016, 651 s. MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo II. Obchodné záväzkové vzťahy. Bratislava: C. H. Beck, 2023, 744 s. OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 až 755). 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2022, 1604 s. OVEČKOVÁ, O. – CSACH, K. Obchodné právo 3. Obchodné záväzky. 1. vydanie. Bratislava. Wolters Kluwer SR. 2023, 484 s. ŠILHÁN, J. Náhrada škody v smluvných vzťahoch a možnosti jej smluvní limitácie. Praha: C.H. Beck 2011, 158 s. TREŠČÁKOVÁ, D. Zodpovednosť za porušenie záväzkov obchodnom práve: vedecká monografia. Praha: Leges, 2014, 208 s.

1. Všeobecná charakteristika

Pri vymedzení zodpovednosti za plnenie povinností v obchodnom práve vychádzame zo širšieho pojmu súkromnoprávna zodpovednosť, odvodeného zo zásady všeobecnej záväznosti uzatvorených zmlúv a povinnosti plniť záväzky z nich vyplývajúce (*zásada pacta sunt servanda*).

Ak dlžník svoj záväzok nesplní, vzniká v dôsledku toho zodpovednostný vzťah, v rámci ktorého:

- a) dlžníkovi zostáva zachovaná pôvodná povinnosť vyplývajúca zo záväzkového vzťahu, ku ktorej pristupuje nová povinnosť**

- vyplývajúca zo zodpovednostného vzťahu (napr. pri zodpovednosti za omeškanie); alebo
- b) **dlžníkovi vzniká nová povinnosť, ktorá úplne alebo čiastočne nahrádza pôvodnú povinnosť vyplývajúcu zo záväzkového vzťahu** (napr. pri zodpovednosti za škodu); alebo
  - c) **dochádza k zmene (modifikácii) pôvodnej povinnosti dlžníka vyplývajúcej zo záväzkového vzťahu** (napr. pri zodpovednosti za vady).

1.1. Kategorizácia zodpovednosti

Zodpovednosť vo všeobecnosti rozdeľujeme z hľadiska povahy porušenej povinnosti na zmluvnú a mimozmluvnú zodpovednosť. **Zmluvná (záväzková) zodpovednosť** predpokladá existenciu záväzkovej povinnosti vyplývajúcej zo zmluvy, ktorú zodpovedný subjekt porušuje. Na druhej strane **mimozmluvná (mimozáväzková) zodpovednosť** vzniká ako právny následok porušenia inej ako zmluvnej povinnosti, predovšetkým ako dôsledok porušenia povinnosti ustanovenej zákonom.

Z hľadiska predpokladov, za ktorých zodpovednosť vzniká, delíme zodpovednosť na:

- a) **subjektívnu zodpovednosť** založenú na subjektívnom princípe, kedy predpokladom vzniku zodpovednosti je **zavinenie** subjektu porušujúceho povinnosť;
- b) **subjektívnu zodpovednosť založenú na princípe prezumpcie zavinenia**, kedy zákon predpokladá zavinenie zodpovedného subjektu, ktorý sa môže **exkulповat'**, t. j. zbaviť zodpovednosti, ak preukáže, že škodu nezavinil;
- c) **objektívnu zodpovednosť** založenú na objektívnom princípe, ktorá vzniká bez ohľadu na zavinenie subjektu porušujúceho povinnosť, avšak s možnosťou zbaviť sa zodpovednosti (**liberácie**) preukázaním ustanovených okolností vylučujúcich zodpovednosť (**liberačných dôvodov**);
- d) **absolútnu objektívnu zodpovednosť** založenú na objektívnom princípe **bez možnosti liberácie**.

Subjektívna zodpovednosť, osobitne zodpovednosť založená na princípe prezumpcie zavinenia, je typická pre občianske právo, **v obchodnom práve sa vo všeobecnosti uplatňuje objektívna zodpovednosť**, a to v závislosti od konkrétneho inštitútu s možnosťou liberácie alebo bez možnosti liberácie.

1.2. Druhy zodpovednosti v obchodnom práve

V obchodnom práve v nadväznosti na širšie vymedzenie súkromnoprávnej zodpovednosti rozlišujeme nasledovné základné druhy zodpovednosti:

- a) **zodpovednosť za omeškanie**, ktorá vzniká, ak sa dlžník omešká so splnením povinnosti, t. j. poruší povinnosť splniť svoj záväzok riadne a včas (pozri podkapitolu 2);
- b) **zodpovednosť za škodu**, ktorá vzniká, ak v dôsledku porušenia povinnosti povinným subjektom vznikne poškodenému škoda (pozri podkapitolu 3);
- c) **zodpovednosť za vady**, ktorá vzniká, ak dlžník poskytne veriteľovi vadné plnenie, t. j. plnenie, ktoré nemá dohodnuté alebo zákonom predpokladané vlastnosti alebo nespĺňa dohodnuté alebo zákonom ustanovené kritériá (pozri napr. kapitolu 7);
- d) **zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie**; bezdôvodným obohatením je v súlade s § 451 a nasl. OZ majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z právneho dôvodu, ktorý zanikol, plnením z neplatného právneho úkonu alebo majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov. Ten, kto sa na úkor iného bezdôvodne obohatil, je povinný vydať všetko, čo bezdôvodným obohatením získal. Obchodný zákonník neobsahuje osobitnú úpravu bezdôvodného obohatenia, preto sa pre posúdenie podmienok vzniku zodpovednosti za bezdôvodné obohatenie a nárokov a záväzkov z neho vyplývajúcich použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka. V zmysle ustálenej judikatúry však **premlčanie práv z bezdôvodného obohatenia bude podliehať režimu Obchodného zákonníka.**⁴³

---

⁴³ Nález Ústavného súdu SR zo dňa 20.06.2018, sp. zn.: IV. ÚS 70/2018 (v nadväznosti na Nález Ústavného súdu SR zo dňa 13.12.2005, sp. zn. IV. ÚS 2014/04).

2. Zodpovednosť za omeškanie

Zodpovednosť za omeškanie je jedným z druhov zodpovednosti v obchodnom práve. Jeho právna úprava je vo všeobecnosti sústredená do § 365 až 372 OBZ. V tomto prípade ide o základnú úpravu, na ktorú následne nadväzujú ďalšie ustanovenia Obchodného zákonníka, a to najmä v súvislosti s následkami omeškania, napr. pri jednotlivých zmluvných typoch, dôvodoch zániku záväzku a pod.

Základná úprava rozlišuje medzi omeškaním dlžníka a omeškaním veriteľa, pričom v oboch prípadoch je potrebné ďalej rozlišovať omeškanie s plnením peňažného záväzku a omeškanie s plnením nepeňažného záväzku – od charakteru omeškaného záväzku totiž následne závisia aj jednotlivé právne následky omeškania.

2.1. Omeškanie dlžníka

Omeškanie dlžníka (lat. *mora debitoris*) je vo všeobecnosti nežiadúci, no veľmi frekventovaný právno-ekonomický jav, ktorý je, žiaľ, bežnou súčasťou podnikateľských vzťahov a má negatívne dôsledky nielen na veriteľa, ale v širšom zmysle aj na trhové hospodárstvo.

Vzhľadom na pretrvávajúci dualizmus právnej úpravy omeškania dlžníka je omeškanie dlžníka samostatne upravené pre občianskoprávne vzťahy (ustanovenia § 517 až § 521 OZ a nariadenie vlády SR č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka) **a samostatne pre obchodnoprávne vzťahy** (ustanovenia § 365 až § 369d OBZ a nariadenie vlády SR č. 21/2013 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka).

2.1.1. Vznik a zánik omeškania dlžníka

Dlžník sa dostáva do omeškania v prípade, ak nesplní riadne (tzv. nenáležité plnenie – plnenie s vadami) a včas (tzv. nevčasné plnenie – plnenie po dobe splatnosti záväzku) svoj záväzok, ktorý mu vyplýva zo zmluvy (napr. kúpnej zmluvy, a pod.) alebo

zo zákona (napr. omeškanie spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným s plnením vkladovej povinnosti), **a to až do doby, keď jeho záväzok voči veriteľovi zanikne buď poskytnutím riadneho plnenia veriteľovi, alebo keď jeho záväzok voči veriteľovi zanikne iným spôsobom** (napr. dohodou, odstúpením od zmluvy a pod.); na tento okamih je viazaný zánik omeškania dlžníka.

Za záväzok, ktorý nie je splnený riadne, treba považovať najmä plnenie, ktoré má skutkové alebo právne vady. V prípade vadného plnenia nedochádza k zániku záväzku dlžníka, ale k zmene obsahu záväzku spôsobom, ktorý zodpovedá nárokom veriteľa vzniknutým z vadného plnenia (napr. v prípade kúpnej zmluvy, alebo zmluvy o dielo).

Pokiaľ ide o čas plnenia, **dlžník musí plnenie poskytnúť veriteľovi v čase, spôsobom a v mieste, ktoré sú určené buď v zmluve, alebo v zákone.**

Vznik omeškania v obchodnom práve je postavený na objektívnom princípe. Z toho vyplýva, že spravidla nezáleží na dôvodoch, kvôli ktorým dlžník nespĺnil riadne a včas svoj záväzok. Na rozdiel od náhrady škody sa v prípade omeškania dlžníka neuplatňujú okolnosti vylučujúce zodpovednosť (pozri § 374 OBZ).

V prípade omeškania s plnením peňažného záväzku sa dlžník dostane do omeškania, ak nespĺní záväzok riadne a najneskôr do 30 dní odo dňa doručenia dokladu (najčastejšie faktúry) alebo do 30 dní odo dňa poskytnutia plnenia veriteľom, a to v závislosti od toho, ktorý z týchto dní nastal neskôr, ak zo zmluvy nevyplýva iná lehota splatnosti.

To znamená, že aj keď ustanovenie § 365 ods. 2 OBZ má kogentný charakter, **prednosť má dohoda zmluvných strán o lehote splatnosti a až keď tejto dohody niet, nastúpi kogentná zákonná úprava, ktorá určuje, že záväzok je splatný uplynutím 30. dňa od doručenia dokladu dlžníkovi alebo od poskytnutia plnenia veriteľom, pričom na prospech dlžníka je určené, že lehota splatnosti sa počíta od toho dňa, ktorý nastal neskôr.**

Počítanie lehôt vychádza zo všeobecných ustanovení OZ (§ 122 OZ). V tomto prípade platí, že lehota určená podľa dní sa začína dňom, ktorý nasleduje po udalosti (doručení dokladu alebo

poskytnutí plnenia veriteľom dlžníkovi), ktorá je rozhodujúca pre jej začiatok (§ 122 ods. 1 OZ), pričom ak posledný deň lehoty pripadne na sobotu, nedeľu alebo sviatok, je posledným dňom lehoty najbližší nasledujúci pracovný deň (§ 122 ods. 3 OZ).

Lehota splatnosti má hmotnoprávny charakter a vo väzbe na dispozitívne ustanovenie § 339 ods. 2 OBZ platí, že peňažný záväzok platený prostredníctvom banky alebo prostredníctvom poštového podniku je splnený pripísaním sumy peňažného záväzku na účet veriteľa v jeho banke alebo vyplatením sumy peňažného záväzku veriteľovi v hotovosti, ak osobitný zákon neustanovuje inak alebo ak sa veriteľ a dlžník nedohodnú inak.

Ak je dlžník povinný splniť záväzok až po skončení prehliadky plnenia, ktoré veriteľ poskytol dlžníkovi, v rámci ktorej sa má uskutočniť prehliadka plnenia na účely zistenia, či veriteľ plnil dlžníkovi riadne; platí, že prednosť má dohoda zmluvných strán o splatnosti záväzku, a až keď jej niet, nastupuje zákonná úprava, ktorá určuje, že záväzok je splatný v lehote 30 dní odo dňa skončenia prehliadky plnenia veriteľa dlžníkovi.

Najčastejšie pôjde o situácie, keď predmetom plnenia veriteľa je dielo (napr. stavba, alebo jej časť), prípadne dodanie tovaru (napr. obilia) väčšieho množstva alebo špecifického charakteru. Dlžník sa dostane do omeškania márnym uplynutím lehoty na plnenie, tzn. v prvý deň nasledujúci po skončení lehoty na plnenie. I pre tento prípad platí, že dlžník je v omeškaní až do doby poskytnutia riadneho plnenia alebo do doby, keď záväzok zanikne iným spôsobom.

Dlžník však nie je v omeškaní, pokiaľ nemôže splniť svoj záväzok voči veriteľovi v dôsledku omeškania veriteľa (§ 370 OBZ). Ide v zásade o všeobecný liberačný dôvod na strane dlžníka, prípadne o negatívne vymedzenie omeškania dlžníka, ktorý ho na čas omeškania veriteľa zbavuje zodpovednosti za jeho vlastné omeškanie. Platí však, že nie každé omeškanie veriteľa bude mať za následok absenciu omeškania dlžníka, ale len také omeškanie veriteľa, ktoré je v priamej príčinnej súvislosti s omeškaním dlžníka.

Ako príklad možno uviesť situáciu, keď podmienkou na splnenie záväzku dlžníka (ako zhotoviteľa) je odovzdanie stavby alebo

jej časti veriteľovi (objednávateľovi), pričom veriteľ neposkytne potrebné spolupôsobenie, prípadne neprevezme stavbu alebo jej časť dohodnutým spôsobom alebo v dohodnutej lehote – v tom prípade sa veriteľ dostáva do omeškania, ktoré vylučuje omeškanie dlžníka, a preto voči dlžníkovi nemožno aplikovať zákonné alebo zmluvné dôsledky jeho omeškania (napr. úrok z omeškania a pod.). Len čo zanikne omeškanie veriteľa, ktoré bolo v príčinnej súvislosti s omeškaním dlžníka, obnovuje sa omeškanie dlžníka v plnom rozsahu.

2.1.2. Právne následky omeškania dlžníka

S omeškaním dlžníka sú spojené viaceré právne následky; niektoré z nich upravuje všeobecná právna úprava omeškania dlžníka (§ 366 až 369d OBZ), niektoré môže upravovať zmluva medzi veriteľom a dlžníkom a napokon niektoré z nich upravujú jednotlivé zmluvné typy, upravené v Obchodnom zákonníku.

2.1.2.1. Právo veriteľa požadovať splnenie záväzku od dlžníka

Prvým právnym následkom omeškania dlžníka (§ 366 OBZ) je **právo veriteľa naďalej požadovať od dlžníka riadne splnenie záväzku (tak v prípade peňažného, ako aj v prípade nepeňažného záväzku), ibaže by zákon pre jednotlivé zmluvné typy určoval niečo iné. Platí totiž, že aj keď sa dlžník dostane do omeškania s plnením svojho záväzku voči veriteľovi, jeho povinnosť plniť záväzok voči veriteľovi nezaniká, práve naopak, trvá aj naďalej a veriteľ má právo trvať na splnení záväzku dlžníkom, aj keď oneskorenom.**

To je vylúčené v prípade tzv. **fixných obchodov** (§ 349 ods. 3 OBZ), tzn. zmlúv, z obsahu ktorých vyplýva, že veriteľ nemá záujem na splnení záväzku po dobe určenej v zmluve pre jeho plnenie. Vtedy nastanú účinky odstúpenia od zmluvy začiatkom omeškania dlžníka, ak veriteľ neoznámí pred touto dobou, že trvá na plnení záväzku.

Veriteľ nemá počas omeškania dlžníka povinnosť osobitne dlžníkovi oznámiť, že trvá na riadnom splnení záväzku; ide totiž

o priamu zákonnú povinnosť dlžníka, bez nutnosti osobitnej notifikácie zo strany veriteľa, ibaže by tak určovala zmluva alebo zákon.

2.1.2.2. Právo na náhradu škody

V prípade omeškania dlžníka s plnením záväzku voči veriteľovi má veriteľ právo požadovať od dlžníka náhradu škody, ktorá mu vznikla v príčinnej súvislosti s omeškaním dlžníka s plnením jeho záväzku voči veriteľovi. Má právo požadovať jednak skutočnú škodu a jednak ušlý zisk, prípadne obidva nároky súčasne, pričom zodpovednosť dlžníka za škodu spôsobenú veriteľovi pri jeho omeškaní má objektívny charakter a spravovať sa bude ustanoveniami § 373 a nasl. OBZ, čo znamená, že dlžník bude povinný nahradiť škodu spôsobenú veriteľovi bez ohľadu na zavinenie (či už úmyselné, alebo nedbanlivostné).

Škoda sa uhrádza buď v relutárnej forme (peňažnej forme), alebo reštitučnej forme (navrátenie do predošlého stavu), ak o to veriteľ ako poškodený požiada a ak je to súčasne obvyklé a možné (§ 378 OBZ). Nárok veriteľa na náhradu škody spôsobenej omeškaním s plnením peňažného záväzku je za zákonných podmienok limitovaný ustanovením § 369b OBZ.

2.1.2.3. Právo odstúpiť od zmluvy

Medzi dôsledky omeškania dlžníka môže patriť aj vznik práva dlžníka na odstúpenie od zmluvy ako osobitného spôsobu zániku nesplneného záväzku. V tomto prípade však nejde o automatický a priamy zákonný nárok, ktorý by mal veriteľ voči dlžníkovi v dôsledku akéhokoľvek omeškania dlžníka, ale tento spôsob zániku záväzku môže veriteľ využiť len vtedy, ak tak ustanovuje zmluva, Obchodný zákonník alebo osobitný zákon (§ 344 a nasl. OBZ).

Právnym dôsledkom odstúpenia od zmluvy je jej zrušenie s účinkami *ex nunc*. (pozri bližšie podkapitulu 3.1. v 4. kapitole).

2.1.2.4. Právo veriteľa vykonať nárok zo zabezpečenia záväzku

Pravidelným právnym dôsledkom omeškania dlžníka môže byť aj aktivizácia zabezpečovacích inštitútov, pričom nie je vylúčená ani možnosť domáhať sa viacerých nárokov súčasne (nárok na náhradu škody, právo na odstúpenie od zmluvy, nárok na zmluvnú pokutu a pod.).

V dôsledku omeškania dlžníka tak veriteľ môže, ak je záväzok zabezpečený niektorým zo zabezpečovacích inštitútov (napr. záložné právo, ručenie, banková záruka a pod.) iniciovať vykonanie nárokov z týchto zabezpečovacích inštitútov – ak je napr. záväzok dlžníka voči veriteľovi na vrátenie úveru zabezpečený záložným právom na majetok dlžníka, môže veriteľ podať návrh na vykonanie dobrovoľnej dražby a pod.

2.1.2.5. Prechod nebezpečenstva škody na veci

Prechod nebezpečenstva škody na veci sa týka predovšetkým nepenažného záväzku, len výnimočne prichádza do úvahy v prípade peňažných záväzkov (ak ide o hotovostné peniaze). **V prípade, že je dlžník povinný odovzdať alebo vrátiť veriteľovi vec, alebo ak nakladá s vecou, ktorú má odovzdať alebo vrátiť veriteľovi v rozpore s povinnosťami vyplývajúcimi zo záväzkového vzťahu, znáša počas tejto doby omeškania alebo porušenia povinností nebezpečenstvo škody na veci. To platí aj v prípade, keď nebezpečenstvo škody na veci znášal už predtým.**

Pojem vec nie je v Obchodnom zákonníku, a ani v Občianskom zákonníku osobitne vymedzený, preto sa jej definícia historicky odvodzuje od Občianskeho zákonníka z roku 1950, ktorý veci definoval ako hmotné predmety, prípadne prírodné sily za predpokladu, že sú ovládateľné a slúžia potrebám ľudí. Súčasný Občiansky zákonník veci delí na hnutel'né a nehnuteľné, pričom napríklad ustanovenie § 9 ods. 2 ZCP priznáva aj cenným papierom charakter hnutel'ných vecí.

Povinnosť dlžníka odovzdať alebo vrátiť vec veriteľovi môže vyplývať zo zmluvy (napr. povinnosť kupujúceho odovzdať tovar predávajúcemu pri kúpnej zmluve) **alebo zo zákona** (napr. povinnosť

správcu vkladu odovzdať predmet nepeňažného vkladu spoločnosti po jej vzniku); to isté platí aj pre prípad, keď dlžník nakladá s vecou, ktorú má podľa zmluvy alebo zákona vrátiť veriteľovi. Za nakladanie s vecou treba považovať v širšom zmysle všetky dispozície (zmluvné i faktické) s vecou, napr. jej nájom, scudzenie, zaťaženie zabezpečovacím právom alebo jej vypožičanie inej osobe.

Pokiaľ ide o škodu na veci, ide o jej stratu, zničenie, poškodenie alebo akékoľvek iné znehodnotenie, a to bez ohľadu na to, z akých príčin k nim došlo. Vzhľadom na objektívny charakter zodpovednosti dlžníka bude preto nepodstatné, či dlžník škodu na veci spôsobil zavinene (úmyselne alebo z nebanlivosti) sám, alebo k škode na veci došlo konaním alebo nekonaním tretej osoby. **Nebezpečenstvo škody na veci bude znášať dlžník (ak je v omeškani) aj vtedy, keď došlo napr. ku krádeži veci počas omeškania dlžníka.**

Dlžník má v prípade, že k škode na veci došlo počas doby jeho omeškania, povinnosť nahradiť veriteľovi škodu na veci, s výnimkou prípadov, keď túto škodu spôsobil veriteľ alebo vlastník veci alebo by k nej došlo aj pri splnení povinnosti dlžníka.

Zákon v tomto prípade zakladá objektívnu zodpovednosť dlžníka za škodu na veci a definuje aj osobitné liberačné dôvody (dôvody vylučujúce zodpovednosť za škodu), ktorými sú situácie, keď bola škoda spôsobená veriteľom alebo vlastníkom veci alebo by k nej došlo aj pri splnení povinnosti dlžníka (napr. v dôsledku charakteru veci – uplynutia životnosti a pod.).

2.1.2.6. Právo veriteľa na úrok z omeškania

Právo veriteľa domáhať sa voči dlžníkovi úroku z omeškania sa týka len tých záväzkov, ktoré majú peňažný charakter. Povinnosť dlžníka platiť veriteľovi úrok z omeškania je sekundárnou povinnosťou, ktorá nastupuje v prípade porušenia primárnej povinnosti dlžníka splniť peňažný záväzok veriteľovi. Z tohto pohľadu **má úrok z omeškania sankčný charakter a plní aj prevenčnú a reparačnú funkciu.** Nepriamo mu tak možno priznať aj charakter kvázi zabezpečovacieho prostriedku.

Úrok z omeškania tvorí príslušenstvo pohľadávky v súlade s ustanovením § 121 ods. 3 OZ, to však neznamená, že je neoddeliteľne spätý s istinou pohľadávky. Predstavuje hmotnoprávny nárok, ktorý je možné samostatne uplatniť a samostatne s ním disponovať (napr. zmluvou o postúpení pohľadávky na zaplatenie úroku z omeškania). Úroky je možné samostatne uznať a započítať bez toho, aby zároveň musela byť uznaná a započítaná istina.⁴⁴

Právo veriteľa na zaplatenie úroku z omeškania voči dlžníkovi (ak nie je dohodnuté inak) vzniká prvým dňom, keď sa dlžník dostal do omeškania, a zaniká (opäť, ak nie je dohodnuté inak) posledným dňom omeškania dlžníka vrátane (ak dlžník v tento posledný deň splnil záväzok, patrí veriteľovi právo na úrok z omeškania aj za tento deň.⁴⁵

Úrok z omeškania je zákonným nárokom veriteľa voči dlžníkovi, a tak veriteľ má právo uplatniť ho voči dlžníkovi bez potreby osobitného upozornenia a bez toho, aby bol tento nárok výslovne dohodnutý v zmluve. Na druhej strane platí aj to, že uplatňovanie úroku z omeškania je subjektívnym právom veriteľa, ktorému zodpovedá povinnosť dlžníka tento nárok veriteľa splniť, no nie je povinnosťou veriteľa tento nárok vymáhať – len veriteľ preto rozhoduje, či bude svoje právo na zaplatenie úroku z omeškania voči svojmu dlžníkovi vymáhať (napr. žalobou na súde).

Pokiaľ ide o výšku úroku z omeškania, **Obchodný zákonník (na rozdiel od Občianskeho zákonníka) preferuje dohodu zmluvných strán o sadzbe úroku z omeškania (tzv. zmluvný úrok z omeškania) a až ak tej niet, použije sa sadzba tzv. zákonného úroku z omeškania, ktorý je upravený nariadením vlády SR č. 21/2013 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka.**

Zákonným korektívom pre uplatňovanie zmluvného úroku z omeškania sú zásada poctivého obchodného styku a zásada ochrany dobrých mravov – v prípade, že by bol zmluvný úrok z omeškania v rozpore s dobrými mravmi (§ 39 OZ), mohla by byť dohoda o jeho výške absolútne neplatná. V prípade rozporu dohody

---

⁴⁴ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 18.08.2009, sp. zn. 32 Cdo 2421/2009.

⁴⁵ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31.08.2009, sp. zn. 33 Cdo 1450/2008.

o úrokoch z omeškania s poctivým obchodným stykom by takáto dohoda nepoživala ochranu v zmysle § 265 OBZ.

V prípade, že je účastníkom obchodnoprávneho vzťahu spotrebiteľ, je uňho zákonom (§ 369 ods. 3 OBZ) vylúčená možnosť zmluvne dohodnúť úroky vyššie, než vyplývajú z ustanovení Občianskeho zákonníka.

V prípadoch, keď sa zmluvné strany nedohodnú na úroku z omeškania, môže veriteľ uplatniť voči dlžníkovi úrok z omeškania stanovený nariadením vlády SR č. 21/2013 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka.

Takáto sadzba úroku z omeškania môže byť určená ako **variabilná (§ 1 ods. 1 nariadenia) alebo konštantná (fixná) sadzba (§ 1 ods. 2 nariadenia)**. Obidve sadzby sú rovnako ako v prípade úroku z omeškania v občianskoprávných vzťahoch **viazané na základnú sadzbu Európskej centrálnej banky.**

V prípade variabilnej sadzby platí, že takto určený úrok z omeškania bude predstavovať základnú sadzbu Európskej centrálnej banky platnú ku prvému dňu príslušného kalendárneho polroka, v ktorom došlo k omeškaniu, zvýšenú o 8 percentuálnych bodov a takto určená sadzba sa použije počas celého tohto kalendárneho polroka omeškania. To znamená, že ak napr. k omeškaniu dlžníka došlo 8. 3., východiskom pre určenie úroku z omeškania je základná sadzba Európskej centrálnej banky k 1. 1. príslušného kalendárneho roka a ak k omeškaniu došlo 19. 9., východiskom pre určenie úroku z omeškania je základná sadzba Európskej centrálnej banky k 1. 7. príslušného kalendárneho roka.

Ak táto sadzba predstavovala k 1. januáru výšku 3 %, sadzba variabilného úroku z omeškania bude predstavovať 11 % ročne a ak došlo do 30. 6. k zvýšeniu úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky napr. o 0,5 %, bude sadzba variabilného úroku z omeškania predstavovať 11,50 % ročne od 1. 7. príslušného kalendárneho roka. V prípade, že omeškanie dlžníka bude trvať dlhšie ako príslušný kalendárny polrok, bude sa táto variabilná sadzba úroku z omeškania meniť v závislosti od prípadnej zmeny základnej sadzby Európskej centrálnej banky vždy k prvému dňu príslušného kalendárneho polroka – tzn. k 1. 1., resp. k 1. 7. v kalendárnom roku. Ak počas celej doby omeškania nedôjde k zmene základnej sadzby ECB,

zostane výška variabilného úroku z omeškania zachovaná po celú dobu omeškania dlžníka.

Aplikačná prax preferuje používanie fixného úroku z omeškania, ktorým je základná sadzba Európskej centrálnej banky platná k prvému dňu omeškania, zvýšená o 9 percentuálnych bodov, pričom takto určená sadzba úroku z omeškania sa použije počas celej doby omeškania dlžníka s plnením jeho záväzku. Tzn., že ak napr. k omeškaniu dlžníka došlo 15. 7. a k tomuto dňu bola výška základnej sadzby ECB 3 % ročne, môže veriteľ voči dlžníkovi uplatňovať fixný úrok z omeškania vo výške 12 % ročne z omeškanej sumy peňažného záväzku od prvého dňa omeškania dlžníka až do jeho splnenia. Základná sadzba Európskej centrálnej banky je zverejňovaná na stránke Ministerstva spravodlivosti SR.

Zákon dáva veriteľovi právo na výber fixnej alebo variabilnej sadzby úroku z omeškania. Platí tak v nadväznosti na špecifické postavenie veriteľa ako poškodenej strany, že práve veriteľ má právo si vybrať, ktorú úrokovú sadzbu bude voči dlžníkovi uplatňovať a toto rozhodnutie nie je povinný ani osobitne odôvodňovať.

Kogentné ustanovenie § 369a OBZ zakotvuje, že ak sa do omeškania dostane dlžník, ktorý je subjektom verejného práva podľa § 261 ods. 3 a 5 OBZ, je povinný platiť z nezaplatenej sumy úroky z omeškania najmenej v sadzbe určenej podľa § 369 ods. 2 OBZ, tzn. minimálne v zákonnej výške, určenej nariadením vlády č. 21/2013 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia OBZ. Subjektom verejného práva na účely OBZ podľa § 369a OBZ sú najmä štátne orgány, obce, mestá, vyššie územné celky a iné právnické osoby definované v § 261 ods. 3 a 5 OBZ. Všetky vyššie uvedené subjekty sú povinné platiť veriteľovi pre prípad svojho omeškania voči nemu úrok z omeškania minimálne v sadzbe určenej nariadením vlády SR č. 21/2013 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka.

Samozrejme, nie je vylúčené, aby sa subjekt verejného práva s druhou zmluvnou stranou dohodli na odlišnej výške sadzby úroku z omeškania, táto však musí byť dohodnutá minimálne vo výške určenej vykonávacím nariadením, v opačnom prípade (tzn. ak sa zmluvné strany dohodnú, že zmluvný úrok z omeškania bude nižší

než zákonný úrok z omeškania) by išlo o dohodu neplatnú a použila by sa zákonná sadzba úroku z omeškania stanovená nariadením vlády SR č. 21/2013 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka.

Osobitne je tiež upravená otázka súbehu nároku na náhradu škody, úrokov z omeškania a paušálnej náhrady nákladov spojených s uplatnením pohľadávky. **Veriteľ má nárok na náhradu škody spôsobenej omeškaním so splnením peňažného záväzku, len ak táto škoda nie je krytá úrokmi z omeškania alebo paušálnou náhradou nákladov spojených s uplatnením pohľadávky alebo ich súčtom. V tomto prípade je tak nárok na náhradu škody konzumovaný úrokmi z omeškania, resp. paušálnou náhradou nákladov spojených s uplatnením pohľadávky alebo ich súčtom a veriteľ bude mať nárok na náhradu škody len v prevyšujúcej časti.**

To znamená, že ak bola veriteľovi v príčinnej súvislosti s omeškaním dlžníka s plnením peňažného záväzku spôsobená škoda, ktorá bude nižšia ako súčet úrokov z omeškania a paušálnej náhrady nákladov spojených s uplatnením pohľadávky, nebude mať veriteľ nárok na jej náhradu. V opačnom prípade si bude môcť veriteľ nárokovať náhradu škody len v rozsahu, ktorý prevyšuje úroky z omeškania, alebo paušálnu náhradu nákladov spojených s uplatnením pohľadávky, prípadne ich súčet.

2.1.2.7. Právo na paušálnu náhradu nákladov, spojených s uplatnením pohľadávky

Ďalším zákonným právom veriteľa pri omeškaní dlžníka s plnením peňažného záväzku je právo požadovať paušálnu náhradu nákladov, spojených s uplatnením pohľadávky. Jej základnú právnu úpravu možno nájsť v kogentnom ustanovení § 369c ods. 1 OBZ a jej výška je vykonávacím nariadením vlády SR č. 21/2013 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia OBZ, určená paušálne a jednorazovo bez ohľadu na dĺžku omeškania v sume 40 eur (§ 2 nariadenia). Ani v tomto prípade zákon nevyžaduje, aby bol dlžník na možnosť uplatňovania paušálnej

náhrady veriteľom akokoľvek upozornený – ide o zákonný nárok a veriteľ ho môže uplatňovať *ex lege*.

Paušálnu náhradu nákladov možno uplatňovať ako príslušenstvo pohľadávky v zmysle § 121 ods. 3 OZ. Veriteľ je oprávnený tento nárok od dlžníka žiadať, ide však len o jeho právo, v žiadnom prípade o povinnosť, tzn., že je len na rozhodnutí veriteľa, či toto svoje subjektívne právo využije. Napokon, ide o zákonný nárok, ktorý nie je potrebné vyúčtovať daňovým dokladom.

Tento inštitút bol zavedený s cieľom transpozície smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2011/7/EÚ zo dňa 16. 2. 2011 o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách a má predstavovať paušálnu náhradu nákladov spojených s uplatnením pohľadávky ako tzv. interných administratívnych a monitorovacích nákladov, ktoré vznikajú pri kontrole dodržiavania zmluvných záväzkov (telefonické výdavky, výdavky spojené s tlačou a zaslaním písomnej výzvy na zaplatenie, poštovné a pod.). Medzi tieto náklady však nepatria súdne, správne, rozhodcovské poplatky, náklady na právne služby advokátom a pod.

Nárok na zaplatenie paušálnej náhrady nákladov spojených s uplatnením pohľadávky vzniká prvým dňom omeškania dlžníka s plnením peňažného záväzku a bez ohľadu na to, či dlžník už akékoľvek náklady spojené s uplatnením pohľadávky vynaložil.

V súvislosti s uplatňovaním nároku na zaplatenie paušálnej náhrady nákladov v prípade viacerých nárokov Najvyšší súd SR dospel k záveru, že veriteľ má nárok na paušálnu náhradu nákladov spojených s uplatnením pohľadávok podľa § 369c ods. 1 OBZ v spojení s § 2 nariadenia Vlády SR č. 21/2013 Z. z. vo výške 40 eur **za každú pohľadávku, ktorá je predmetom samostatnej faktúry**, a to aj v takom prípade, kedy si pohľadávky uplatňuje spoločne v jednom súdnom konaní. Musí však ísť o platby uskutočnené, ako odplaty za obchodné transakcie, resp. transakcie medzi podnikmi alebo medzi podnikmi a orgánmi verejnej moci, ktoré vedú k dodávke tovaru alebo k poskytnutiu služieb za odplatu.⁴⁶

---

⁴⁶ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 30.11.2022, sp. zn. 2Obdo/59/2021.

2.1.3. Nekalé zmluvné dojednania a nekalá obchodná prax

Vo všeobecnosti je prípustné, aby v rámci zmluvnej voľnosti účastníci obchodných záväzkových vzťahov upravili vzájomné práva prakticky ľubovoľne a odchyľne od právnej úpravy v zákone (rešpektujúc pritom, samozrejme, jeho kogentné ustanovenia, od ktorých sa odchyliť nemožno, a základné súkromnoprávne zásady). Ak sa však táto dohoda týka splatnosti peňažného záväzku, sadzby úroku z omeškania alebo paušálnej náhrady nákladov spojených s uplatnením pohľadávky, pričom zakladá hrubý nepomer v právach a povinnostiach vyplývajúcich zo záväzkového vzťahu pre veriteľa bez toho, aby pre ňu existoval spravodlivý dôvod, možno sa za zákonných podmienok domáhať, aby súd určil, že takéto zmluvné dojednania alebo obchodná prax, ktorú zmluvné strany medzi sebou zaviedli, je nekalé, a preto neplatné.

Svojím charakterom tak preto pôjde o špecifický druh relatívnej neplatnosti právneho úkonu. Aj keď totiž OBZ v ustanovení § 369d používa termíny „je neplatná/neplatný“, ide o ustanovenia, ktoré evidentne slúžia na ochranu len niektorého účastníka zmluvy. Podľa § 267 ods. 1 OBZ, ak je neplatnosť právneho úkonu ustanovená na ochranu niektorého účastníka, môže sa tejto neplatnosti dovolávať iba tento účastník. V tomto prípade je zrejme, že ustanovenia § 369d OBZ upravujú neplatnosť na ochranu len jednej strany, a preto by sa jej mala domáhať práve jedna zo strán záväzkového vzťahu.

Zmluvné strany sa v rámci obchodného záväzkového vzťahu môžu dohodnúť na splatnosti peňažného záväzku, sadzbe úroku z omeškania alebo paušálnej náhrady nákladov spojených s uplatnením pohľadávky v súlade so zásadou zmluvnej voľnosti a prevažujúcej dispozitívnosti právnych noriem. Takáto dohoda zmluvných strán však nesmie byť v hrubom nepomere k právam a povinnostiam vyplývajúcim zo záväzkového vzťahu pre veriteľa, ibaže by na to existoval spravodlivý dôvod, inak platí, že ide o dohodu neplatnú, a to z dôvodu, že ide o tzv. **nekalú zmluvnú podmienku**. Táto podmienka môže vyplývať buď z písomnej, alebo z ústnej dohody zmluvných strán.

Obchodnú prax, ktorú zmluvné strany medzi sebou zaviedli nesmie byť v hrubom nepomere k právam a povinnostiam vyplývajúcim zo záväzkového vzťahu pre veriteľa, ibaže by na to existoval spravodlivý dôvod, inak platí, že ide o tzv. **nekalú obchodnú prax**, ktorá je zo zákona zakázaná.

Dohoda zmluvných strán alebo obchodná prax nesmie vylúčiť vznik nároku na úrok z omeškania alebo pripustiť vzdanie sa nároku na zaplatenie úroku z omeškania pred porušením zmluvnej povinnosti alebo vylúčiť vznik nároku na paušálnu náhradu nákladov spojených s uplatnením pohľadávky, inak sa táto dohoda zmluvných strán alebo obchodná prax považuje za nekalú zmluvnú podmienku alebo nekalú obchodnú prax.

Právna úprava ďalej umožňuje právnických osobám, ktoré boli založené alebo zriadené na ochranu záujmov podnikateľov, domáhať sa určenia neplatnosti nekalej zmluvnej podmienky alebo zákazu uplatňovania nekalej obchodnej praxe. Medzi takéto právnické osoby môžu patriť najmä stavovské komory (napr. Slovenská advokátska komora), prípadne iné komory a organizácie v postavení právnickej osoby, ktoré majú za cieľ okrem iného chrániť záujmy svojich členov (napr. Slovenská obchodná a priemyselná komora, Združenie podnikateľov Slovenska a pod.).

Na to nadväzuje § 369d ods. 5 OBZ, ktorý prelamuje zásadu záväznosti súdneho rozhodnutia len pre strany sporu tým, že určuje, že ak súd vyhlásil svojim právoplatným a vykonateľným rozhodnutím vo veci samej zmluvné dojednanie za nekalú zmluvnú podmienku alebo zakáže nekalú obchodnú prax, je zmluvná strana, ktorá spôsobila neplatnosť zmluvného dojednania alebo uplatňovala nekalú obchodnú prax, povinná zdržať sa ďalšieho používania nekalej zmluvnej podmienky alebo uplatňovania nekalej obchodnej praxe v záväzkových vzťahoch s ďalšími podnikateľmi, pričom rovnakú povinnosť má dokonca aj jeho právny nástupca.

Obchodný zákonník upravuje otázku *litispedencie a rei iudicatae* tak, že len čo sa začalo konanie v spore o zdržanie sa ďalšieho používania nekalej zmluvnej podmienky alebo uplatňovania nekalej obchodnej praxe alebo sa právoplatne skončilo rozhodnutím vo veci samej v prospech žalobcu, nie sú žaloby ďalších osôb z tých istých dôvodov v rozsahu priznaného nároku na zdržanie sa ďalšieho

používania nekalej zmluvnej podmienky alebo uplatňovania nekalej obchodnej praxe prípustné; tieto osoby sú však oprávnené zúčastniť sa konania ako vedľajší účastníci (podľa CSP intervenienti) na strane žalobcu.

V prípade, ak je zmluvné dojednanie neplatné alebo obchodná prax zakázaná, a to na základe právoplatného rozsudku súdu vo veci samej, použijú sa na úpravu práv a povinností strán záväzkového vzťahu ustanovenia tohto zákona. Vo svojej podstate ide o zákonné premietnutie tzv. **salvatorskej klauzuly**, ktorá sa opiera o § 41 OZ do obchodných vzťahov – v tomto prípade sa totiž neplatnosť zmluvného dojednania bude týkať len časti zmluvy medzi zmluvnými stranami, a preto zákon fakticky určuje, že v prípade neplatnosti časti zmluvy (v časti týkajúcej sa splatnosti peňažného záväzku, sadzby úroku z omeškania alebo paušálnej náhrady nákladov spojených s uplatnením pohľadávky) sa použijú ustanovenia Obchodného zákonníka. To znamená, že ak by napríklad súd rozhodol o neplatnosti dohody o výške tzv. zmluvného úroku z omeškania, mal by veriteľ nárok na zaplatenie úroku z omeškania v zákonnej sadzbe (tzv. zákonného úroku z omeškania).

Ustanovenie § 369d ods. 8 OBZ napokon demonštratívne vymedzuje aspekty, ktoré má súd skúmať pri rozhodovaní o tom, či ide o nekalú zmluvnú podmienku alebo zakázanú obchodnú prax.

Súd musí pritom zohľadniť všetky špecifiká konkrétneho prípadu, najmä však:

- a) súlad so zásadou poctivého obchodného styku,
- b) povahu predmetu plnenia záväzku,
- c) existenciu spravodlivého dôvodu pre odchýlenie sa dlžníka od:
  1. sadzby úroku z omeškania podľa § 369 ods. 2 a § 369a (tzn. odchýlenia od tzv. zákonného úroku z omeškania),
  2. splatnosti peňažného záväzku dlžníka podľa § 340a ods. 1 a 2, § 340b ods. 1, 3 a 5 (tzn. odchýlenia od zákonného určenia splatnosti peňažného záväzku),
  3. výšky paušálnej náhrady nákladov spojených s uplatnením pohľadávky podľa § 369c ods. 1 druhej vety.

2.2. Omeškanie veriteľ'a

Omeškanie veriteľ'a (lat. *mora creditoris*), hoci je v porovnaní s omeškáním dlžníka v obchodných záväzkových vzťahoch výrazne zriedkavejšie, predsa len nejde o výnimočné situácie, a preto popri právnej úprave omeškania dlžníka a jeho právnych dôsledkov venuje Obchodný zákonník pozornosť aj tejto špecifickej situácii.

2.2.1. Vznik omeškania veriteľ'a

Podľa zákonnej dikcie kogentného ustanovenia § 370 OBZ je **veriteľ' v omeškani v prípade, ak:**

- a) **v rozpore so svojimi povinnosťami vyplývajúcimi zo záväzkového vzťahu neprevezme riadne ponúknuté plnenie;** v tomto prípade musí existovať povinnosť veriteľ'a prevziať dlžníkom ponúknuté plnenie, ktorá vyplýva buď zo zmluvy, alebo zo zákona (napr. veriteľ' neprevezme hotovostné peniaze v rámci vrátenia úveru zo strany dlžníka). Povinnosťou veriteľ'a je primárne povinnosť prevziať len riadne plnenie, teda také plnenie, ktoré je dlžníkom ponúknuté spôsobom, v čase a mieste dohodnutom v zmluve alebo vyplývajúcom zo zákona, a súčasne plnenie bez väd. Ak by tieto atribúty plnenie ponúknuté dlžníkom nespĺňalo, nešlo by o riadne ponúknuté plnenie a veriteľ' by nebol povinný takéto plnenie prevziať od dlžníka a v dôsledku toho by sa nedostal do omeškania, alebo
- b) **neposkytne spolupôsobenie potrebné na to, aby dlžník mohol svoj záväzok voči veriteľ'ovi splniť.** Zo toho vyplýva, že veriteľ' sa môže dostať do omeškania vtedy, keď mu voči dlžníkovi z ich vzájomného právneho vzťahu vyplýva priama povinnosť a v súvislosti s jej plnením neposkytne súčinnosť (spolupôsobenie) na to, aby dlžník mohol splniť svoj záväzok (napr. objednávateľ (ako veriteľ') sa nedostaví na osobné prevzatie diela – stavby, ktoré vykonal zhotoviteľ – dlžník).

Zodpovednosť veriteľ'a za jeho omeškanie je postavená na objektívnom princípe (bez ohľadu na prípadné zavinenie na strane veriteľ'a).

2.2.2. Právne následky omeškania veriteľa

V prípade omeškania veriteľa primárne **naďalej trvá povinnosť veriteľa plniť jeho povinnosť voči dlžníkovi** a dlžník má aj v prípade omeškania veriteľa právo požadovať od veriteľa splnenie jeho povinnosti, ktorú voči dlžníkovi veriteľ má, ibaže by zákon určoval niečo iné.

Okrem toho má dlžník právo požadovať od veriteľa nárok na náhradu škody, ktorá mu vznikla v príčinnej súvislosti s omeškaním veriteľa s plnením jeho povinnosti voči dlžníkovi. Má právo požadovať jednak skutočnú škodu (*damnum emergens*) a jednak ušlý zisk (*lucrum cessans*), pričom zodpovednosť veriteľa za škodu spôsobenú dlžníkovi má objektívny charakter a spravovať sa bude ustanoveniami § 373 a nasl. OBZ, čo znamená, že veriteľ bude povinný nahradiť škodu spôsobenú dlžníkovi bez ohľadu na zavinenie. Škoda sa uhradza buď v relutárnej forme (peňažnej forme), alebo reštitučnej forme (navrátenie do predošlého stavu), ak o to dlžník ako poškodený požiada a ak je to súčasne obvyklé a možné.

Medzi potenciálne dôsledky omeškania veriteľa môže patriť aj vznik práva dlžníka na odstúpenie od zmluvy, nejde však o automatický nárok, ale tento spôsob zániku záväzku môže dlžník využiť len vtedy, ak tak ustanovuje zmluva alebo zákon.

Ak je predmetom plnenia vec (nepeňažné plnenie), ktorú veriteľ neprevezme v rozpore so svojou zmluvnou alebo zákonnou povinnosťou, **prechádza na veriteľa po dobu jeho omeškania nebezpečenstvo škody na veci za predpokladu, že toto nebezpečenstvo škody na veci znášal pred omeškaním veriteľa dlžník**. Vec nie je osobitne vymedzená, preto sa jej definícia historicky odvodzuje od Občianskeho zákonníka z roku 1950, ktorý veci definoval ako hmotné predmety, prípadne prírodné sily za predpokladu, že sú ovládateľné a slúžia potrebám ľudí. Súčasný Občiansky zákonník veci delí na hnutel'né a nehnuteľné, pričom napríklad ustanovenie § 9 ods. 2 ZCP priznáva aj cenným papierom charakter hnutel'ných vecí. V prípade škody na veci ide o jej stratu, zničenie, poškodenie alebo akékoľvek iné znehodnotenie, a to bez ohľadu na to, z akých príčin k nim došlo.

Vzhľadom na objektívny charakter zodpovednosti veriteľa bude preto nepodstatné, či veriteľ škodu na veci spôsobil zavinene (úmyselne alebo z neobstaranosti) sám alebo ku škode na veci došlo konaním alebo nekonaním tretej osoby a nebezpečenstvo škody na veci bude znášať veriteľ (ak je v omeškaní) aj vtedy, keď došlo napr. ku krádeži veci počas omeškania veriteľa.

Ak ku škode na veci došlo v čase, keď nebezpečenstvo škody na veci znášal veriteľ, nie je dlžník povinný nahradiť veriteľovi škodu alebo ju odstrániť, ale dôsledky škody na veci znáša v plnom rozsahu veriteľ, ibaže škoda na veci bola spôsobená porušením povinností dlžníka. Medzi takéto povinnosti možno zaradiť nielen zmluvné povinnosti, ale aj povinnosti dlžníka vyplývajúce zo zákona.

3. Zodpovednosť za škodu

Obchodný zákonník rozlišuje medzi zmluvnou a deliktuálnou (mimozmluvnou) zodpovednosťou za škodu.

Zmluvná zodpovednosť za škodu nastáva, ak škoda vznikne v dôsledku porušenia povinností vyplývajúcej z obchodnej zmluvy (obchodného záväzkového vzťahu) a spravuje sa § 373 a nasl. OBZ.

Deliktuálna zodpovednosť za škodu nastáva, ak škoda vznikne v dôsledku porušenia povinností ustanovených Obchodným zákonníkom (§ 757 OBZ). Aj deliktuálna obchodnoprávna zodpovednosť za škodu sa spravuje v zmysle priameho zákonného odkazu ustanoveniami § 373 a nasl. OBZ. Ak niektoré otázky týkajúce sa zodpovednosti za škodu nie sú upravené v Obchodnom zákonníku, platí zásada subsidiarity Občianskeho zákonníka a aplikuje sa na nich právna úprava § 415 a nasl. Občianskeho zákonníka o všeobecnej prevenčnej povinnosti a zodpovednosti za škodu.

Špeciálna právna úprava obchodnoprávnej zodpovednosti za škodu je navyše obsiahnutá v druhej časti Obchodného zákonníka v súvislosti so zodpovednosťou za škodu spôsobenú konateľom spoločnosti s ručením obmedzeným (§ 135a OBZ), zodpovednosťou za škodu spôsobenú predstavenstvom akciovej spoločnosti (§ 194 ods. 5 OBZ) a zodpovednosťou za škodu spôsobenú predstavenstvom družstva (§ 243a OBZ). Osobitná zodpovednosť štatutárneho

orgánu obchodnej spoločnosti a iných osôb povinných podať návrh na vyhlásenie konkurzu v mene dlžníka za škodu spôsobenú nepodaním návrhu na vyhlásenie konkurzu je tiež vymedzená v § 11a ZKR.

Špeciálne ustanovenia o obchodnoprávnej zodpovednosti za škodu sú tiež upravené v súvislosti s niektorými zmluvnými typmi podľa Obchodného zákonníka, napr. zodpovednosť skladovateľa za škodu na skladovanej veci pri zmluve o skladovaní (§ 533 OBZ), zodpovednosť mandátára za škodu na prevzatých veciach pri mandátnej zmluve (§ 570 OBZ) alebo zodpovednosť dopravcu za škodu na prepravovanej zásielke pri zmluve o preprave veci (§ 622 OBZ).

3.1. Predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu

Obchodnoprávna zodpovednosť za škodu vznikne, ak sú naplnené predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu (§ 373 OBZ), ktorými sú:

- a) **porušenie právnej povinnosti (protiprávne konanie)**, t. j. také konanie alebo opomenutie účastníka obchodného záväzkového vzťahu, ktorým porušuje svoju povinnosť vyplývajúcu z obchodného záväzkového vzťahu alebo z Obchodného zákonníka;
- b) **vznik škody**, pričom škoda je majetková ujma vyjadriteľná v peniazoch; a
- c) **príčinná súvislosť medzi porušením právnej povinnosti a vznikom škody (kauzálny nexus)**, ktorej podstatou je, že medzi porušením právnej povinnosti a vznikom škody je vzťah príčiny a následku.

Pre vznik zodpovednosti za škodu je vo všeobecnosti potrebné, aby boli uvedené predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu naplnené kumulatívne. Platná právna úprava však pripúšťa, aby v zákonom ustanovených prípadoch zodpovednosť za spôsobenú škodu vznikla aj bez toho, aby zodpovedný subjekt porušil svoju právnu povinnosť (napr. pri zodpovednosti za škodu spôsobenú

prevádzkovou činnosťou podľa § 420a OZ a zodpovednosti za škodu spôsobenú zvlášť nebezpečnou prevádzkou podľa § 432 OZ).

Naplnenie predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu v konaní o náhradu škodu preukazuje poškodený.

3.2. Liberačné dôvody

Obchodnoprávna zodpovednosť za škodu je založená **na objektívnom princípe**. Zavinenie zodpovedného subjektu nie je predpokladom vzniku zodpovednosti za škodu a **zodpovednosť za škodu vzniká bez ohľadu na zavinenie**. Nejde však o absolútnu objektívnu zodpovednosť, subjekt, u ktorého došlo k naplneniu predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu **sa môže zbaviť zodpovednosti (liberovať), ak preukáže, že nastali liberačné dôvody**, t. j. okolnosti vylučujúce jeho zodpovednosť (§ 374 OBZ).

Okolnosťou vylučujúcou zodpovednosť je taká prekážka (**pozitívne vymedzenie liberačných dôvodov**), ktorá:

- a) **nastala nezávisle od vôle povinnej strany**, t. j. povinná strana nemohla jej vznik ovplyvniť,
- b) **bráni povinnej strane v splnení jej povinnosti**,
- c) **v čase vzniku záväzku nebola povinnou stranou predvídateľná**, a
- d) **nie je možné rozumne predpokladať, že by povinná strana túto prekážku alebo jej následky odvrátila alebo prekonala**.

Naplnenie vyššie uvedených okolností vylučujúcich zodpovednosť sa posudzuje objektívne, bez ohľadu na zavinenie povinnej strany alebo jej subjektívne pomery. Dôkazné bremeno ohľadom existencie okolností vylučujúcich zodpovednosť v konaní o náhradu škody preukazuje povinná strana. Ak dôkazné bremeno unesie a uvedené okolnosti vylučujúce zodpovednosť preukáže, zbaví sa zodpovednosti za spôsobenú škodu.

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že povinná strana sa nezabaví zodpovednosti za spôsobenú škodu (**negatívne vymedzenie liberačných dôvodov**), pokiaľ prekážka, ktorá by inak bola liberačným dôvodom:

- a) vznikla v čase, kedy povinná strana už bola v omeškani s plnením svojej povinnosti, alebo
- b) vznikla z hospodárskych pomerov povinnej strany.

Prekážka, ktorá je liberačným dôvodom, vylučuje zodpovednosť povinnej strany za spôsobenú škodu len v dobe, počas ktorej trvá. Ak prekážka odpadne, musí povinná strana splniť svoju povinnosť, inak bude zodpovedať za škodu, ktorá poškodenému vznikne v príčinnej súvislosti s nesplnením tejto povinnosti po odpadnutí liberačného dôvodu.

Okrem všeobecne formulovaných liberačných dôvodov Obchodný zákonník **limituje povinnosť povinnej strany nahradiť škodu, ktorá bola spôsobená konaním poškodeného alebo nedostatkom súčinnosti, na ktorú bol poškodený povinný** (§ 376 OBZ). Uvedené platí aj vtedy, ak sú u povinnej strany naplnené predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu, avšak škoda bola spôsobená v určitom rozsahu samotným poškodeným. Pokiaľ bola škoda spôsobená poškodeným čiastočne, určí sa rozsah povinnosti povinnej strany nahradiť škodu v závislosti od jeho pomeru na spôsobenej škode.

Ak povinnosť nahradiť škodu vznikne u viacerých osôb, Obchodný zákonník zakladá ich pasívnu solidaritu. Tieto osoby budú povinné nahradiť škodu poškodenému **spoločne a nerozdielne**, pričom medzi sebou sa vysporiadajú podľa rozsahu svojej zodpovednosti za škodu spôsobenú poškodenému (§ 383 OBZ).

3.3. Prevenčná povinnosť

Východiskom súkromnoprávnej úpravy zodpovednosti za škodu je všeobecná prevenčná povinnosť ustanovená v § 415 a nasl. OZ. Všeobecnou prevenčnou povinnosťou každého subjektu súkromnoprávných vzťahov je **povinnosť počínať si tak, aby nedochádzalo ku škodám na zdraví, majetku, prírode a životnom prostredí** (§ 415 OZ). Všeobecná prevenčná povinnosť sa subsidiárne aplikuje aj na oblasť obchodných vzťahov.

Obchodný zákonník v nadväznosti na všeobecnú prevenčnú povinnosť formuluje špeciálne prevenčné povinnosti účastníkov

obchodnoprávných vzťahov, ktorých plnenie má zamedziť vzniku škody, prípadne umožniť stranám výšku škody eliminovať.

Osoba povinná plniť záväzok má **oznamovaciu (notifikačnú) povinnosť** (§ 377 OBZ). Pokiaľ táto osoba porušuje svoju povinnosť z obchodného záväzkového vzťahu alebo z Obchodného zákonníka alebo s prihliadnutím na všetky okolnosti má vedieť, že svoju povinnosť poruší, je povinná druhej strane oznámiť povahu prekážky, ktorá jej bráni alebo bude brániť v splnení povinnosti, a to bez zbytočného odkladu po tom, ako sa povinná strana o tejto prekážke dozvedela alebo mala pri vynaložení náležitej starostlivosti dozvedieť.

Na druhej strane osoba, ktorej škoda hrozí, má **zakročovaciu povinnosť** (§ 384 OBZ) spočívajúcu v povinnosti urobiť opatrenia na jej odvrátenie alebo zmiernenie s prihliadnutím na okolnosti prípadu. Ak si strana splní zakročovaciu povinnosť, má voči povinnej strane nárok na náhradu nákladov spojených s jej plnením, t. j. nákladov, ktoré jej vznikli v súvislosti s odvrátením alebo zmiernením hroziacej škody alebo jej následkov.

Ak strana nespĺní notifikačnú alebo zakročovaciu povinnosť, je povinná nahradiť druhej strane škodu, ktorá jej v príčinnej súvislosti s nespĺnením notifikačnej alebo zakročovacej povinnosti vznikla. Ak poškodený nespĺní prevenčnú povinnosť, v dôsledku čoho mu vznikne alebo sa zvýši škoda, nebude mať nárok na náhradu tej časti škody, ktorá vznikla v dôsledku porušenia jeho prevenčnej povinnosti, t. j. tej časti škody, ktorú splnením prevenčnej povinnosti mohol odvrátiť alebo prekonať (§ 382 OBZ).

3.4. Rozsah náhrady škody

Osoba zodpovedná za škodu je povinná poškodenému nahradiť **skutočnú škodu a ušlý zisk** (§ 379 OBZ).

Skutočná škoda zodpovedá zmenšeniu hodnoty majetku poškodeného v dôsledku porušenia povinnosti povinnou stranou. Môže sa prejavovať najmä v niektorých z týchto foriem:

- a) **zničenie, strata, poškodenie alebo znehodnotenie vecí,**
- b) **náklady, ktoré musel poškodený vynaložiť v dôsledku porušenia povinnosti povinnej strany (§ 380 OBZ),**

c) strata majetkových práv v dôsledku porušenia povinnosti povinnej strany, vrátane nákladov, ktoré za účelom výkonu týchto majetkových práv poškodený už vynaložil.⁴⁷

Ušlý zisk zodpovedá ujme poškodeného, ku ktorej došlo tým, že nedošlo k očakávanému a pravdepodobnému zväčšeniu majetku poškodeného. Musí ísť o objektívne určiteľnú ujmu, nepostačuje všeobecné tvrdenie o tom, že poškodený stratil podnikateľskú príležitosť alebo bol zmarený jeho podnikateľský zámer.⁴⁸ Ušlý zisk preukazuje poškodený na základe objektívnych okolností, vo vzťahu ku konkrétnemu časovému obdobiu. Namiesto skutočného ušlého zisku si poškodený môže uplatniť nárok na náhradu obvyklého zisku, t. j. zisku dosahovaného spravidla v poctivom obchodnom styku za podmienok obdobných podmienkam porušenej zmluvy v okruhu podnikania, v ktorom poškodený podniká (§ 381 ods. 1 OBZ).

Výšku škody, a teda rozsah svojho nároku na náhradu škody preukazuje v súdnom konaní poškodený. Poškodený pritom preukazuje výšku škody, ktorá mu už vznikla alebo ktorá bude existovať najneskôr v čase vydania súdneho rozhodnutia, nie je mu možné priznať nárok na náhradu škody, ktorá vznikne v budúcnosti alebo nárok na náhradu hypotetickej škody.

Ustanovenia vymedzujúce predpoklady vzniku škody, ako aj rozsah náhrady škody majú dispozitívny charakter, zmluvné strany si môžu v zmluve dohodnúť rozsah náhrady škody iným spôsobom (napr. vylúčiť náhradu ušlého zisku, dohodnúť sa na paušalizácii škody, dohodnúť si zmluvnú pokutu) alebo inak limitovať nárok na náhradu škody (napr. založiť zodpovednosť za škodu na princípe zavinenia, dohodnúť si liberačné dôvody odlišne od zákona). **Je však vylúčené, aby sa účastník obchodného záväzkového vzťahu vzdal nároku na náhradu škodu pred porušením povinnosti, z ktorej škoda mohla vzniknúť** (§ 386 ods. 1 OBZ). Zmluvná limitácia nároku na náhradu škody nesmie byť v rozpore

---

⁴⁷ Pozri tiež Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 19.02.2009. sp. zn. 1Obo/19/2008; tiež JAKUBOVIČ, D. *Zmluvná disciplína a zabezpečovacie právne inštitúty v obchodnom práve s relevantnou judikatúrou*. Bratislava: Epos, 2005, s. 202.

⁴⁸ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 20.09.2018, sp. zn. 4Cob/139/2017.

s kogentnými ustanoveniami zákona, nesmie obchádzať zákon ani zásadu poctivého obchodného styku.

Súd nemôže na rozdiel od občianskoprávnej úpravy vo vzťahu k nároku na náhradu škody **uplatniť moderačné právo** a nárok na náhradu škody znížiť. To však nevylučuje, aby súd priznal nárok na náhradu škody v menšom rozsahu, než si uplatnil poškodený, ak to vplynulo z dokazovania v konkrétnom súdnom konaní.⁴⁹

3.5. Spôsob náhrady škody

Osoba zodpovedná škodu nahrádza škodu v **peniazoch (relutárna náhrada) alebo uvedením do predošlého stavu (reštitučná náhrada)**. Obchodný zákonník pritom uprednostňuje náhradu škody v peniazoch.

Uvedenie do predošlého stavu je prípustné, ak je to možné, dovolené a poškodený o to požiada, pričom všetky tieto tri predpoklady musia byť splnené kumulatívne. Uvedenie do predošlého stavu znamená navrátenie stavu, ktoré existoval pred vznikom škody. Spravidla prichádza do úvahy vtedy, ak došlo k vzniku škody na veci a uvedenie do predošlého stavu bude zodpovedať oprave tejto veci.

---

⁴⁹ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 19.02.2009, sp. zn. 1Obo/16/2009.

6. KAPITOLA

PREMLČANIE V OBCHODNOM PRÁVE

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník; zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok;

Použitá a odporúčaná literatúra: LUKÁČKA, P., HUČKOVÁ, R., KUBINEC, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. C. H. Beck. Praha. 2025, 1904 s.; PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022. 1792 s., MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 – § 755). Bratislava : EUROKÓDEX, 2016, 651 s., MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo II. Obchodné záväzkové vzťahy. Bratislava : C. H. Beck, 2023, Ovečková, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 až 755). 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2022, 1604 s., OVEČKOVÁ, O., CSACH, K. Obchodné právo 3. Obchodné záväzky. 1. vydanie. Bratislava. Wolters Kluwer SR. 2023, 484 s.; OVEČKOVÁ, O.: Premlčanie v obchodnom práve. Bratislava. Wolters Kluwer. 2015, 304 s.

1. Všeobecná charakteristika a podstata premlčania

Plynutie času je právnou skutočnosťou, s ktorou objektívne právo spája viaceré právne následky. Medzi základné právne následky plynutia času vo vzťahu k výkonu subjektívneho práva veriteľa voči dlžníkovi v súkromnom práve patria premlčanie a preklúzia.

S premlčaním sa účastníci právnych vzťahov stretávajú v oblasti občianskoprávných vzťahov,⁵⁰ ako aj v oblasti obchodnoprávných vzťahov. V Obchodnom zákonníku je premlčanie upravené v ustanoveniach § 387 až § 408, ktoré upravujú nielen predmet premlčania ale aj problematiku začiatku a trvania premlčacej doby, jej spočívanie, pretrhnutie a obmedzenie. **Právna úprava premlčania, obsiahnutá v Obchodnom zákonníku, má ako celok kogentný charakter, účastníci obchodnoprávných vzťahov sa preto od nej nemôžu odchyliť (ibaže by to konkrétna norma umožnila), a ani ju vylúčiť. Úprava premlčania má súčasne charakter komplexnej právnej úpravy. Z tohto dôvodu je v obchodných záväzkových**

---

⁵⁰ V Občianskom zákonníku je premlčanie upravené v § 100 až 114.

vzťahoch vylúčené subsidiárne použitie ustanovení Občianskeho zákonníka o premlčaní.⁵¹

Napriek komplexnosti právnej úpravy, samotný pojem „premlčanie“ Obchodným zákonníkom definovaný nie je. Jeho definíciu neobsahuje ani Občiansky zákonník, či iný právny predpis. Až právna teória a rozhodovacia činnosť súdov prispela ku kreovaniu definície tohto pojmu, v zmysle ktorej **premlčanie možno charakterizovať ako kvalifikované uplynutie času, v dôsledku ktorého súdnu vymáhateľnosť možno odvrátiť námietkou premlčania.** Súdna prax aj právna teória pod premlčaním rozumie **márne uplynutie doby ustanovenej v zákone na vykonanie práva.**⁵²

Pod premlčaním práva taktiež vo všeobecnosti rozumieme výrazné oslabenie práva, spočívajúce v tom, že po uplynutí premlčacej doby, v ktorej sa právo neuplatnilo,⁵³ súd nemôže priznať veriteľovi premlčané právo, ak dlžník vznesie námietku premlčania.

Právo oprávneného aj po uplynutí premlčacej doby naďalej trvá a stáva sa tzv. naturálnou obligáciou. Je však prostredníctvom súdu nevymáhateľné. Ak by zo strany dlžníka došlo k plneniu jeho záväzku veriteľovi až po uplynutí premlčacej doby, takéto plnenie nezakladá na strane veriteľa bezdôvodné obohatenie.

Právnym následkom premlčania možno zo strany veriteľa zabrániť najmä tým, že sa právo uplatní na súde alebo na príslušnom orgáne včas, teda v premlčacej dobe. Dôvodné vznesenie námietky premlčania v súdnom konaní má za následok, že súd nemôže oprávnenej osobe uplatnený nárok priznať. V súlade so zásadou hospodárnosti konania musí konajúci súd prednostne posúdiť v konaní vznesenú námietku premlčania vzhľadom na to, že v prípade

---

⁵¹ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 15.05.2008, sp. zn. 32 Cdo 3800/2007.

⁵² Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 13.11.2008, sp. zn. 21 Cdo 2958/2007.

⁵³ Uplatnením práva sa rozumie uplatnenie na súde v civilnom konaní, ale aj v trestnom, priestupkovom alebo obdobnom konaní. Za uplatnenie práva sa považuje taký úkon oprávneného, ktorý smeruje k tomu, aby bolo rozhodnuté o jeho práve, najmä žalobou na plnenie, vzájomnou žalobou, návrhom na započítanie a pod. (Bližšie k výkladu pojmu „uplatnenie práva“ pozri Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 30.11.2000, sp. zn. 2Cdo/41/2000, R 103/2001).

jej oprávnenosti takýto postup vedie k rýchlemu vydaniu rozhodnutia vo veci samej, bez potreby vykonávania ďalších dôkazov.

Námietku premlčania môže dlžník ako žalovaný vzniesť v priebehu súdneho konania na súde prvej inštancie. Námietka premlčania je totiž hmotnoprávnou námietkou podľa § 152 CSP, ktorá podlieha koncentrácii konania. Pre vznesenie námietky premlčania ako procesnej obrany v odvolacom konaní je preto potrebné splniť predpoklady podľa § 366 CSP, inak sa na ňu neprihliada.⁵⁴ Námietka premlčania dlžníkom by mala byť jasná, určitá a odôvodnená; mala by byť vznesená buď písomne alebo ústne do zápisnice počas súdneho pojednávania.⁵⁵

Základným účelom premlčania je pôsobiť na subjekty právnych vzťahov, aby v primeraných dobách uplatnili svoje nároky a zároveň aj zabrániť tomu, aby povinné osoby neboli po neprimerane dlhej dobe nútené splniť si svoje povinnosti.

Zmyslom tohto inštitútu je tak zvýšenie istoty v právnych vzťahoch. V premlčaní sa premieta právna zásada *vigilantibus iura scripta sunt*, t. j. právo platí bdelym, resp. že zákony sú písané pre bdelych, teda pre tých, ktorí o svoje práva dbajú.⁵⁶

2. Preklúzia a jej porovnanie s premlčaním

Od premlčania je potrebné striktno odlišovať **preklúziu**. Následkom premlčania nie je zánik subjektívneho práva, ale iba zánik nároku, ktorý je podkladom vymáhateľnosti práva v súdnom konaní. **Preklúzia však predstavuje zánik práva, ku ktorému dochádza v prípadoch ustanovených zákonom, a to z dôvodu, že právo nebolo uplatnené v určenom čase.**⁵⁷

Prekludované právo zaniká *ex lege*, t. j. priamo zo zákona, nemožno ho následne priznať ani súdnym rozhodnutím a na jeho zánik súd prihliada z úradnej povinnosti.⁵⁸ Na zánik

---

⁵⁴ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 31.10.2024, sp. zn. 4Obdo/36/2023.

⁵⁵ TREŠČAKOVÁ, D. In: LUKÁČKA, P., HUČKOVÁ, R., KUBINEC, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. C. H. Beck. Praha. 2025, s. 1321

⁵⁶ Uznesenie Najvyššieho súdu SR z 31.07.2009, sp. zn. 1MCdo/8/2008.

⁵⁷ Bližšie pozri ustanovenie § 583 Občianskeho zákonníka.

⁵⁸ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 29.11.2006, sp. zn. 25Cdo/721/2005.

práva súd prihliadne, aj keď to dlžník nenamietne, pričom na rozdiel od preklúzie, na premlčanie neprihliada súd z úradnej povinnosti, ale výlučne len na námietku dlžníka.

Uplynutím prekluzívnej doby právo definitívne zaniká a netransformuje sa do podoby naturálnej obligácie, ako v prípade premlčania. Po márnom uplynutí prekluzívnej doby nemožno zaniknuté právo účinne uznať. Na rozdiel od premlčaného nároku, splnenie prekludovaného dlhu má za následok bezdôvodné obohatenie, keďže ide o plnenie z právneho dôvodu, ktorý odpadol. Pri preklúzii nie je možné hovoriť ani o prerušení alebo spočívaní, čo sú typické inštitúty v rámci premlčania.

Keďže pre obchodnoprávne vzťahy nie je v Obchodnom zákonníku zakotvená osobitná úprava preklúzie, je na tento inštitút potrebné analogicky aplikovať § 583 OZ o zániku práva v dôsledku jeho neuplatnenia.⁵⁹ Úprava preklúzie v Občianskom zákonníku má univerzálny charakter a aplikuje sa nielen na záväzkové vzťahy, ale i na celú oblasť súkromného práva, ak konkrétne právne predpisy viažu zánik práva na jeho neuplatnenie v určenej dobe.

V Obchodnom zákonníku je upravené predovšetkým premlčanie, v zákonom vymedzených prípadoch však dochádza aj k preklúzii práva. Prekluzívne doby sú zákonom vymedzené rôzne, pokiaľ ide o ich dĺžku a začiatok ich plynutia, ktorý závislosti od špecifik konkrétnych právnych vzťahov. Pokiaľ pre konkrétnu prekluzívnu dobu zákon presne vymedzuje dĺžku jej trvania a neumožňuje účastníkom záväzkového vzťahu dohodou túto dobu modifikovať, teda predĺžiť alebo skrátiť, má takéto ustanovenie kogentný charakter a nemožno sa od neho odchýliť.

Typickým príkladom preklúzie práva je ustanovenie v § 65 ods. 3 OBZ, upravujúce uplatnenie práv spoločnosti pri zákaze konkurencie, ktoré **zanikajú**, ak sa tieto práva neuplatnili u zodpovednej osoby do troch mesiacov odo dňa, keď sa spoločnosť o tejto skutočnosti dozvedela, najneskôr však uplynutím jedného roka od ich vzniku.

Prekluzívna trojmesačná doba je Obchodným zákonníkom ustanovená aj na podanie návrhu na určenie neplatnosti uznesenia

---

⁵⁹ Podľa znenia § 583 Občianskeho zákonníka: „K zániku práva preto, že nebolo uplatnené v určenom čase, dochádza len v prípadoch uvedených v zákone. Na zánik súd prihliadne, aj keď to dlžník nenamietne.“

valného zhromaždenia spoločnosti s ručením obmedzeným podľa ustanovenia § 131 ods. 1 OBZ. Žiadna z osôb uvedených v ustanovení § 131 OBZ sa po uplynutí tejto trojmesačnej doby nemôže úspešne domáhať určenia neplatnosti uznesenia valného zhromaždenia na súde, pretože toto právo **zanikne**.

Rovnako je v trojmesačnej dobe prekludované právo zostávajúcich spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti pri dôvodoch zrušenia spoločnosti (podľa § 88 ods. 1 písm. a), c), d), e), f) a g) OBZ) zmenou spoločenskej zmluvy dohodnúť, že spoločnosť trvá aj naďalej bez spoločníka, ktorého sa dôvod zániku týka.

Ďalšie ustanovenie o preklúzii práva obsahuje Obchodný zákonník pri zmluve o budúcej zmluve, keď v § 292 ods. 3 OBZ ustanovuje, že záväzok uzavrieť budúcu zmluvu **zaniká**, ak oprávnená strana nevyzve zaviazanú stranu splniť tento záväzok v čase určenom v zmluve o uzavretí budúcej zmluvy. Taktiež **zaniká** záväzok doplniť chýbajúci obsah zmluvy, ak oprávnená strana nevyzve zaviazanú stranu tento záväzok splniť v čase, ktorý je určený v dohode o doplnení obsahu zmluvy, inak do jedného roka od uzavretia tejto dohody (§ 291 ods. 4 OBZ). Prekluzívnou je aj doba určená na podanie odporu veriteľa voči prechodu záväzku na základe zmluvy o predaji podniku (§ 478 OBZ).

Preklúzia práva nastáva aj pri zmluve o preprave veci, ktorá **zaniká**, ak odosielateľ nepožiadaval dopravcu o prevzatie zásielky v čase určenom v zmluve, inak do šiestich mesiacov od uzavretia zmluvy (611 ods. 3 OBZ).

Zánik práva je upravený aj pri zmluve o nájme dopravného prostriedku, a to pri náhrade škody na dopravnom prostriedku, pričom právo prenajímateľa **zanikne**, ak nepožaduje túto náhradu od nájomcu do šiestich mesiacov po vrátení dopravného prostriedku (§ 632 ods. 3 OBZ).

Preklúzia v Obchodnom zákonníku býva spravidla identifikovateľná slovným spojením „právo zaniká.“

3. Predmet premlčania

Z hľadiska predmetu premlčania je potrebné rozlišovať práva premlčateľné a práva nepremľateľné. V občianskom

práve sa podľa § 100 ods. 2 OZ premlčujú všetky majetkové práva s výnimkou vlastníckeho práva, pričom záložné práva sa nepremlčujú skôr, než zabezpečená pohľadávka. To znamená, že v občianskoprávných vzťahoch premlčaniu podliehajú len majetkové práva.

Účastníci právnych vzťahov by si mali byť vedomí povahy svojich práv v rámci záväzkového vzťahu, aby ich mohli včas uplatniť a vyhnúť sa tak negatívnym dôsledkom premlčania.

Predmetom premlčania podľa úpravy v Obchodnom zákonníku sú všetky práva z obchodných záväzkových vzťahov, pričom nie je podstatné to, či právo vyplýva zo zmluvy alebo zo zákona. Práva, na ktoré sa premlčanie vzťahuje, môžu byť rôzneho druhu. Sú nimi práva na určité plnenie, a to tak peňažné ako aj nepeňažné, alebo právo uskutočniť právny úkon.⁶⁰

Premlčaniu však nepodlieha, popri vlastníckom a záložnom práve,⁶¹ ani právo vypovedať zmluvu uzavretú na dobu neurčitú (387 ods. 2 OBZ), ani práva nemajetkové, napr. právo k obchodnému menu a obchodnému tajomstvu. Premlčanie nároku neprichádza do úvahy ani v prípade jeho zániku v dôsledku nemožnosti plnenia.⁶² Taktiež právo voči ručiteľovi sa nepremlčí pred právom voči dlžníkovi (§310 OBZ). Premlčacia doba pri práve z ručiteľského záväzku začína plynúť zásadne neskôr, a to odo dňa, keď veriteľ mohol právo uplatniť voči ručiteľovi.

Právna polemika však vzniká z dôvodu neexistencie exaktnej právnej úpravy premlčania v súvislosti s niektorými právnymi inštitútmi mimozáväzkového práva. Typickým príkladom toho je premlčanie práva na náhradu škody spôsobenej v rámci mimozmluvného vzťahu, ktorý vznikol porušením povinnosti stanovenej Obchodným zákonníkom. Keďže nejde o právo zo

---

⁶⁰ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 17.06.2015, sp. zn. 32 Cdo 2076/2013.

⁶¹ Napriek absentujúcej formulácii o nepremlčateľnosti určitých práv v Obchodnom zákonníku sa nepremlčávajú vzhľadom na ich charakter a vzťah Občianskeho zákonníka ako *lex generalis* k Obchodnému zákonníku ako *lex specialis* tieto práva: a) právo vlastnícke (§ 100 ods. 2 OZ), b) práva obdobné k právu vlastníckemu (práva duševného vlastníctva – právo k obchodnému menu, k obchodnému tajomstvu), c) právo záložné. In.: MORAVČÍKOVÁ, A. In: PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 1381

⁶² Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 28.10.2008, sp. zn. 2Obdo/30/2008.

záväzkového vzťahu, mala by preň platiť všeobecná úprava premlčania v Občianskom zákonníku. Prevažujú však názory, že aj takýto vzťah je potrebné subsumovať pod režim Obchodného zákonníka, a to najmä vzhľadom na skutočnosť, že vzťah medzi povinným a poškodeným je jednoznačne vzťahom záväzkovým (§ 488 OZ).⁶³

Na obchodné vzťahy je v praxi potrebné aplikovať aj ustanovenia Občianskeho zákonníka, a to pri tých inštitútoch, ktoré nie sú upravené Obchodným zákonníkom. Takýmto inštitútom, upraveným výlučne Občianskym zákonníkom je bezdôvodné obohatenie. Právna úprava bezdôvodného obohatenia obsiahnutá v Občianskom zákonníku (§ 451 až 459 OZ) sa preto aplikuje aj na obchodné vzťahy. Ak vznikne pri obchodných vzťahoch medzi podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti bezdôvodné obohatenie plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, riadi sa už premlčanie práva na jeho vydanie právnou úpravou Obchodného zákonníka.⁶⁴

Právna úprava bezdôvodného obohatenia obsiahnutá v Občianskom zákonníku sa aplikuje na obchodné vzťahy, lebo bezdôvodné obohatenie nemožno riešiť podľa ustanovení Obchodného zákonníka pre ich absenciu, avšak premlčanie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia v obchodných vzťahoch je potrebné spravovať právnou úpravou obsiahnutou v Obchodnom zákonníku, lebo inštitút premlčania ako celok upravuje Obchodný zákonník.⁶⁵

Osobitnou problematikou je aj premlčanie práva na úroky a úroky z omeškania, pretože ani táto oblasť nie je zákonom explicitne upravená. V tejto súvislosti rozhodovacia činnosť súdov ustálila, že právo na úrok z omeškania je právom, ktoré sa premlčuje za každý deň samostatne.⁶⁶

---

⁶³ MORAVČÍKOVÁ, A. In: PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 1379-1385.

⁶⁴ Uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo dňa 11.01.2019, sp. zn. 3Cob/99/2018

⁶⁵ Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 16.04.2019, sp. zn. 2Cob/116/2018.

⁶⁶ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 31.07.2012, sp. zn. 2Obdo/23/2012.

4. Účinky premlčania

Premlčaním právo na plnenie povinnosti druhej strany nezaniká, iba sa zásadne oslabuje. Dôvodné uplatnenie námietky premlčania po uplynutí premlčacej doby spôsobuje zánik súdnej vymáhateľnosti, v dôsledku čoho súd premlčané právo nemôže priznať alebo uznať. Inštitút premlčania takto zabráňuje dlhodobému trvaniu práva a jemu zodpovedajúcim povinnostiam.⁶⁷

Aj po uplynutí premlčacej doby môže však oprávnená strana uplatniť svoje právo pri obrane alebo pri započítaní. Ak ide o obranu v súvislosti s právami vzťahujúcimi sa na tú istú zmluvu alebo na niekoľko zmlúv uzavretých na základe jedného alebo viacerých súvisiacich rokovaní, je možné odvrátiť účinky premlčania a už premlčané právo použiť za účelom obrany a dosiahnutia zániku alebo nevymáhateľnosti práva, ktoré druhá strana uplatnila v súdnom konaní (§ 388 ods. 2, písm. a) OBZ). Druhá výnimka, týkajúca sa započítania spôsobuje, že ak sa v akejkoľvek dobe stretli splatné pohľadávky, budú tieto pohľadávky spôsobilé na započítanie aj po uplynutí premlčacej doby niektorej z nich.

Ak dlžník splnil svoj záväzok po uplynutí premlčacej doby, nie je oprávnený požadovať vrátenie toho, čo plnil, aj keď nevedel v čase plnenia, že premlčacia doba už uplynula (§ 389 OBZ). Plnenie záväzku veriteľovi až po uplynutí premlčacej doby totiž nezakladá na strane veriteľa bezdôvodné obohatenie.

Účinky premlčania sa vzťahujú aj na práva uskutočniť právny úkon. Ak sa premlčí právo uskutočniť právny úkon, účinky tohto právneho úkonu nenastanú voči tej osobe, ktorá premlčanie namietne (§ 390 OBZ). Dotýka sa to však najmä jednostranných právnych úkonov, napríklad práva odstúpiť od zmluvy, práva započítať pohľadávku a či práva dovolať sa neplatnosti právneho úkonu.

---

⁶⁷ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 17.02.2011, sp. zn. 5Cdo/265/2009.

5. Premlčacia doba a jej plynutie

Premlčacia doba predstavuje zákonom vymedzený časový úsek, v rámci ktorého je potrebné subjektívne právo uplatniť. **Právo sa premlčí uplynutím premlčacej doby ustanovenej zákonom (387 ods. 1 OBZ), ktorá začína plynúť momentom, keď sa právo môže uplatniť po prvý raz. Obchodný zákonník pre obchodnoprávne vzťahy ustanovuje všeobecnú premlčaciu dobu v trvaní štyroch rokov, pričom takáto premlčacia doba sa uplatní vždy, ak zákon výslovne neustanoví pre jednotlivé práva inú premlčaciu dobu⁶⁸ (§ 397 OBZ).**

Na plynutie premlčacej doby nemá vplyv zmena v osobe dlžníka alebo veriteľa. **Všeobecnú štvorročnú premlčaciu dobu možno právnym úkonom dlžníka predĺžiť, nemožno ju však skrátiť. Je možné tak urobiť formou písomného vyhlásenia strany, voči ktorej sa právo premlčuje. Takto predĺžiť premlčaciu dobu druhej strane možno aj opakovane, no celková premlčacia doba nesmie byť dlhšia ako desať rokov od doby, keď začala po prvý raz plynúť. Toto vyhlásenie možno urobiť aj pred začiatkom plynutia premlčacej doby (§ 401 OBZ).** Zo zákonných dôvodov môže dôjsť aj k spočívaniu alebo pretrhnutiu premlčacej doby.

V prípade, že je účastníkom obchodnej zmluvy spotrebiteľ, uplatní sa § 52 ods. 2 posledná veta OZ, ktorý uvádza, že na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva. Z toho vyplýva, že ak je účastníkom obchodného záväzkového vzťahu spotrebiteľ (napr. ak ide o spotrebiteľa ako dlžníka v zmluve o úvere), vo vzťahu k nemu sa uplatní občianska trojročná všeobecná premlčacia doba.

Obchodný zákonník podrobne vymedzuje začiatok plynutia premlčacej doby pri rôznych druhoch práv. **Pri právach vymáhateľných na súde** začína plynúť premlčacia doba odo dňa, keď sa právo mohlo uplatniť na súde (§ 391 ods. 1 OBZ). Rovnako

---

⁶⁸ Inú než všeobecnú štvorročnú premlčaciu dobu nachádzame napríklad v § 292 ods. 2, § 398, § 399 OBZ.

to platí pre uplatnenie práva na rozhodcovskom súde, alebo pred rozhodcom, ak to vyplýva z dohody strán.

Pre možnosť uplatniť právo na súde je rozhodujúcim deň, kedy nastala splatnosť pohľadávky a až odo dňa nasledujúceho po dni splatnosti pohľadávky možno hovoriť o začiatku plynutia premlčacej doby. **Pri právach uskutočniť právny úkon** plynie premlčacia doba odo dňa, keď sa právny úkon mohol urobiť, ak zákon neustanovuje niečo iné (§ 391 ods. 2 OBZ).⁶⁹

Pri práve na plnenie záväzku plynie premlčacia doba odo dňa, keď sa mal záväzok splniť alebo sa malo začať s jeho plnením, t. j. je naviazaná na dobu splatnosti záväzku. Ak obsah záväzku spočíva v povinnosti nepretržite vykonávať určitú činnosť, zdržať sa určitej činnosti alebo niečo strpieť, začína premlčacia doba plynúť odo dňa porušenia tejto povinnosti (§ 392 ods. 1 OBZ). Pri práve na čiastkové plnenie plynie premlčacia doba pre každé čiastkové plnenie samostatne. Ak sa pre nesplnenie niektorého čiastkového záväzku stane splatný celý záväzok, plynie premlčacia doba od doby splatnosti nesplneného záväzku (§ 392 ods. 2 OBZ).

Osobitnú právnu úpravu začiatku plynutia premlčacej doby nachádzame **pri právach, vznikajúcich z porušenia povinnosti a z vád**, keďže v týchto špecifických prípadoch nemožno hovoriť o čase plnenia či splatnosti záväzku, zákon preto stanovuje objektívny moment začatia plynutia premlčacej doby. **Pri právach vzniknutých z porušenia povinnosti začína premlčacia doba plynúť dňom, keď bola povinnosť porušená, ak nie je pre premlčanie niektorých týchto práv ustanovená osobitná úprava** (§ 393 ods. 1 OBZ).

Premlčacia doba pri právach z vád vecí plynie odo dňa ich odovzdania oprávnenému alebo osobe ním určenej alebo odo dňa, keď bola porušená povinnosť vec prevziať. Pri nárokoch zo záruky za akosť je plynutie premlčacej doby naviazané na notifikáciu vád, preto premlčacia doba plynie vždy odo dňa včasného oznámenia vady počas záručnej doby a pri nárokoch z právnych vád od uplatnenia práva treťou osobou (§ 393 ods. 2 OBZ).

---

⁶⁹ Zákon ustanovuje možnosť modifikácie začiatku plynutia premlčacej doby pri práve uskutočniť právny úkon v ustanovení § 292 ods. 2 OBZ.

Začiatok plynutia premlčacej doby je špecificky upravený aj **pri odstúpení od zmluvy a neplatnosti zmluvy**. Pri právach, ktoré vznikajú odstúpením od zmluvy plynie premlčacia doba odo dňa, keď oprávnený od zmluvy odstúpil (§ 394 ods. 1 OBZ). Úprava premlčania v prípade neplatnosti zmluvy a z nej vyplývajúceho práva na vrátenie poskytnutého plnenia stanovuje začiatok plynutia premlčacej doby odo dňa, keď k plneniu došlo (§ 394 ods. 2 OBZ). Ak v súvislosti s neplatným právnym úkonom vznikol nárok na náhradu škody podľa § 268 OBZ, začína premlčacia doba plynúť odo dňa, keď sa právny úkon stal neplatným (§ 394 ods. 3 OBZ).

Pri práve požadovať vydanie uloženej alebo skladovanej veci a vydanie predmetov podľa zmluvy o uložení cenných papierov a iných hodnôt začína premlčacia doba plynúť odo dňa zániku zmluvy o uložení veci, zmluvy o skladovaní alebo zmluvy o uložení cenných papierov alebo iných hodnôt (§ 395 OBZ). Zákon priznáva možnosť uplatniť si právo na vydanie veci aj na základe preukázania vlastníckeho práva. Obdobne ako v prípade práva na vydanie veci, aj pri práve na vydanie prostriedkov uložených na bežnom a vkladovom účte plynie premlčacia doba odo dňa zániku zmluvy o vedení týchto účtov. K zániku bežného aj vkladového účtu môže dôjsť výpoveďou zmluvy či už zo strany banky alebo klienta, v prípade vkladového účtu môže ísť aj o kvalifikované uplynutie času, teda uplynutie doby, na ktorú bola zmluva uzavretá (§ 396 OBZ).

Odlišnú dĺžku premlčacej doby Obchodný zákonník upravuje pri niektorých inštitútoch, akým je právo na náhradu škody a škody na dopravovaných veciach. Na právnu úpravu premlčania v súvislosti s náhradou škody nie je aplikovateľná občianskoprávna úprava. Ustanovenie § 398 OBZ stanovuje plynutie subjektívnej aj objektívnej premlčacej doby. Subjektívna premlčacia doba plynie odo dňa, keď sa poškodený dozvedel alebo mohol dozvedieť o škode a o tom, kto je povinný na jej náhradu. Začatie plynutia premlčacej doby je teda naviazané na existenciu oboch skutočností, t. j. škody a škodcu s tým, že škoda nemusí byť identifikovaná presným rozsahom a výškou, ale znalosť poškodeného musí postačovať pre

možnosť uplatnenia si nároku na súde.⁷⁰ Tzv. objektívna premlčacia doba sa končí najneskôr uplynutím 10 rokov odo dňa, keď došlo k porušeniu povinnosti (§ 398 OBZ).

Práva vzniknuté zo škody na dopravovaných veciach a z oneskoreného doručenia zásielky voči zasielateľovi a voči dopravcovi sa premlčujú v kratšej než všeobecnej premlčacej dobe, a to uplynutím jedného roka. Pri právach vzniknutých z celkového zničenia alebo straty zásielky plynie premlčacia doba odo dňa, keď zásielka mala byť doručená príjemcovi, pri ostatných právach odo dňa, keď zásielka bola doručená. Ak ku škode došlo vedomým pôsobením dopravcu alebo zasielateľa, na práva príjemcu sa bude aplikovať všeobecná štvorročná premlčacia doba (§ 399 OBZ).

Napokon, odlišne môžu byť premlčacie doby upravené v ďalších právnych predpisoch, vrátane medzinárodných dohôd, ktorými je Slovenská republika viazaná – napr. Dohovor o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave (tzv. Dohovor o CMR).⁷¹

Pokiaľ ide o začiatok a koniec premlčacej doby, keďže v prípade Obchodného zákonníka absentuje osobitná úprava počítania času (lehôt, resp. dôb); v nadväznosti na subsidiaritu Občianskeho zákonníka sa preto právna úprava počítania času podľa § 122 OZ použije aj pre obchodnoprávne vzťahy. V tomto prípade ide o tzv. hmotnoprávne plynutie a počítanie času (neuplatní sa procesnoprávna úprava podľa Civilného sporového poriadku).

Pri právach vymáhateľných na súde začína plynúť premlčacia doba odo dňa, keď sa právo mohlo uplatniť na súde a pri právach uskutočniť právny úkon plynie premlčacia doba odo dňa, keď sa právny úkon mohol urobiť, ak Obchodný zákonník neurčí inak.

To znamená, že ak peňažná pohľadávka veriteľa voči dlžníkovi bola splatná 25. mája 2025, premlčacia doba tejto pohľadávky začne plynúť 26. mája 2025 (v prvý deň omeškania dlžníka, tzn. v prvý deň, keď môže veriteľ pohľadávku voči dlžníkovi najskôr uplatniť na súde). V prípade premlčania práva vykonať určitý právny úkon

---

⁷⁰ MORAVČÍKOVÁ, A. In: PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 1395-1396.

⁷¹ Vyhláška č. 11/1975 Zb. o Dohovore o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave (CMR).

(napr. odstúpiť od zmluvy) začne premlčacia doba rovnako plynúť až dňom, v ktorom mohla oprávnená osoba odstúpiť od zmluvy po prvýkrát (typicky napr. v prípade omeškania kupujúceho so zaplatením kúpnej ceny, ktoré znamená podstatné porušenie kúpnej zmluvy).

Pokiaľ ide o koniec premlčacej doby, určenej podľa týždňov, mesiacov alebo rokov, tento pripadá na deň, ktorý sa pomenovaním alebo číslom zhoduje s dňom, na ktorý pripadá udalosť, od ktorej sa lehota začína. Ak nie je takýto deň v poslednom mesiaci, prípadne koniec lehoty na jeho posledný deň. Ak teda premlčacia doba začala plynúť 26. mája 2025, ku premlčaniu pohľadávky dôjde 26. mája 2029 v prípade, ak sa uplatní všeobecná štvorročná premlčacia doba.

Ak však posledný deň lehoty prípadne na sobotu, nedeľu alebo sviatok, je posledným dňom lehoty najbližší nasledujúci pracovný deň. Ak potom 26. máj 2029 prípadne na sobotu, premlčacia doba potrvá až do pondelka 28. mája 2029, pričom najneskôr v tento deň je nutné, aby veriteľ svoju pohľadávku uplatnil žalobou na súde proti dlžníkovi, v dôsledku čoho dôjde k spočívaniu premlčacej doby. Ak veriteľ žalobu o zaplatenie pohľadávky voči dlžníkovi najneskôr v pondelok 28. mája 2029 nedoručí na súd, ale doručí ju napr. až 1. júna 2029, dlžník ako žalovaný bude môcť vzniesť námietku premlčania, v dôsledku čoho bude žaloba veriteľa (žalobcu) voči dlžníkovi (žalovanému) zamietnutá.

Obdobné princípy pre počítanie lehôt platia aj v prípade premlčania práva vykonať určitý úkon.

6. Spočívanie a pretrhnutie premlčacej doby

Premlčacia doba vo všeobecnosti plynie tak, ako plynie čas. V právnych vzťahoch sa však môžu vyskytnúť aj také skutočnosti, ktoré umožňujú uplatniť viaceré výnimky z kontinuálneho plynutia premlčacej doby. Sú nimi **spočívanie, pretrhnutie a predĺženie premlčacej doby.**

Spočívanie premlčacej doby nie je v zákone definované, možno ho vymedziť ako **dôsledok konania veriteľa, ktorý za účelom dosiahnutia svojho práva toto uplatní v súdnom (resp.**

rozhodcovskom) konaní.⁷² Ak veriteľ za účelom uspokojenia alebo určenia svojho práva urobí akýkoľvek právny úkon, ktorý možno považovať za začatie súdneho konania alebo za uplatnenie práva v už začatom konaní, v dôsledku takejto právnej skutočnosti premlčacia doba prestáva plynúť (spočíva). Po odpadnutí takejto prekážky jej plynutie ďalej pokračuje. Premlčacia doba prestáva plynúť aj v prípade, ak veriteľ začne na základe platnej rozhodcovskej zmluvy rozhodcovské konanie.

Spočívanie premlčacej doby ma za následok aj uplatnenie protinároku, t. j. vzájomnej žaloby, ktorou možno rozumieť aj prejav žalovaného, ktorým proti žalobcovi uplatňuje svoju pohľadávku na započítanie, ale len ak navrhuje, aby bolo prisúdené viac, než čo uplatnil žalobca.⁷³ Ak bolo právo uplatnené v súdnom alebo rozhodcovskom konaní vo forme protinároku, prestáva pri ňom plynúť premlčacia doba dňom, keď sa začalo súdne alebo rozhodcovské konanie ohľadne práva, proti ktorému protinárok smeruje. To platí za predpokladu, ak sa nárok aj protinárok vzťahujú na tú istú zmluvu alebo na niekoľké zmluvy uzavreté na základe jedného rokovania alebo niekoľkých súvisiacich rokovaní. V ostatných prípadoch sa považuje protinárok za uplatnený v deň, keď bol v súdnom alebo rozhodcovskom konaní podaný návrh na jeho prejednanie (§ 404 OBZ).

Spočívanie premlčacej doby predstavuje jej prerušenie na tak dlhý čas, počas ktorého existuje prekážka plynutia premlčacej doby. To, akým spôsobom bude po odpadnutí zákonnej prekážky premlčacia doba ďalej pokračovať vo svojom plynutí závisí od spôsobu skončenia konania, v ktorom bolo subjektívne právo uplatnené. Hoci bolo právo uplatnené pred premlčaním, no došlo k ukončeniu konania bez vydania meritórneho rozhodnutia, dochádza k špecifickej situácii, kedy sa má za to, že premlčacia doba plynúť neprestala. To znamená, že ak nedošlo k právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej, platí, že premlčacia doba plynúť neprestala.

Ak bolo právo uplatnené pred premlčaním avšak však v čase skončenia súdneho alebo rozhodcovského konania premlčacia

---

⁷² MORAVČÍKOVÁ, A. In. PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 1398.

⁷³ Bližšie pozri ustanovenie § 147 Civilného sporového poriadku.

doba už uplynula, prípadne ak do jej skončenia zostáva menej ako rok, **predlžuje sa premlčacia doba** tak, že sa neskončí skôr než jeden rok odo dňa, keď sa skončilo súdne alebo rozhodcovské konanie. **Predĺženie plynutia premlčacej doby je však limitované uplynutím maximálnej, desaťročnej, premlčacej doby.**

Osobitným spôsobom je upravené spočívanie premlčacej doby pri solidárnych dlžníkoch. Veriteľ je pri solidárnych dlžníkoch oprávnený požadovať splnenie celého záväzku od ktoréhokoľvek z nich.⁷⁴ Ako jedinú možnosť uplatnenia spočívania premlčacej doby voči solidárnym spoludlžníkom, proti ktorým si veriteľ pohľadávku neuplatnil v súdnom alebo rozhodcovskom konaní, zákon pripúšťa písomné oznámenie veriteľa o začatí konania, ktoré musí byť spoludlžníkom doručené pred uplynutím premlčacej doby. Je preto v záujme veriteľa, aby písomne upovedomil spoludlžníkov o začatí konania v súlade so zákonom (§ 406 ods. 1 OBZ); inak sa vystavuje riziku, že počas konania mu voči ostatným spoludlžníkom premlčacia doba uplynie. Ak sa konanie skončí, platí, že premlčacia doba ohľadne práva veriteľa neprestala plynúť a neuplynie skôr ako jeden rok po skončení tohto konania.

V prípade, ak veriteľ, ktorého právo sa premlčuje, použil plnenie poskytnuté dlžníkom na splnenie svojho záväzku voči tretej osobe a tretia osoba začne súdne konanie v súvislosti s takýmto záväzkom, premlčacia doba, ktorá sa týka práva veriteľa voči dlžníkovi, bude spočívať len v tom prípade, ak si veriteľ splní notifikačnú povinnosť.

Premlčacia doba ohľadne práva veriteľa prestane plynúť, len ak oznámi písomne dlžníkovi pred uplynutím premlčacej doby, že sa proti nemu začalo uvedené konanie. Ak sa konanie skončí, platí, že premlčacia doba ohľadne práva veriteľa neprestala plynúť a neuplynie skôr ako jeden rok po skončení tohto konania.

Na rozdiel od spočívania premlčacej doby, **pretrhnutie premlčacej doby znamená, že na základe určitej skutočnosti premlčacia doba prestane plynúť a jej plynutie už nebude pokračovať, môže však začať plynúť nová premlčacia doba – čiže pretrhne (ukončí) sa plynutie pôvodnej premlčacej doby a spravidla začne plynúť nová premlčacia doba.** Takouto

---

⁷⁴ Bližšie pozri ustanovenie § 293 Obchodného zákonníka.

skutočnosťou: je (a) uznanie záväzku (§ 323 OBZ), (b) platenie úrokov (§ 407 ods. 2 OBZ) a (c) čiastočné plnenie záväzkov (§ 407 ods. 3 OBZ).

K uznaniu záväzku a následnému pretrhnutiu premlčacej doby dochádza, ak dlžník písomne uzná svoj záväzok. Ak niekto písomne uzná svoj záväzok, predpokladá sa, že v uznanom rozsahu tento záväzok trvá v čase uznania.⁷⁵ Uznanie záväzku má za následok pretrhnutie premlčacej doby a začatie plynutia novej štvorročnej premlčacej doby. Ak sa uznanie týka iba časti záväzku, plynie nová premlčacia doba ohľadne tejto časti záväzku.

Rovnaké účinky ako uznanie záväzku má aj platenie úrokov. Platenie úrokov sa považuje za uznanie záväzku ohľadne sumy, z ktorej sa úroky platia.

Vo vzťahu k čiastočnému plneniu záväzkov, má toto čiastočné plnenie účinky uznania zvyšku dlhu, ak možno usudzovať na to, že plnením dlžník uznáva aj zvyšok záväzku. Účinky uznania záväzku takýmto spôsobom nastávajú aj v prípade, keď jemu zodpovedajúce právo bolo v čase uznania už premlčané.

Ustanovenie § 408 OBZ upravuje tzv. absolútnu premlčaciu dobu. Bez ohľadu na iné ustanovenia tohto zákona sa skončí premlčacia doba najneskôr po uplynutí 10 rokov odo dňa, keď začala po prvý raz plynúť.

Ak však ide o premlčanie nárokov z porušenia alebo ohrozenia obchodného tajomstva, skončí sa premlčacia doba najneskôr po uplynutí šiestich rokov odo dňa, keď začala po prvý raz plynúť. Námietku premlčania však nemožno uplatniť v súdnom alebo rozhodcovskom konaní, ktoré sa začalo pred uplynutím tejto lehoty.

Ak bolo právo právoplatne priznané v súdnom alebo rozhodcovskom konaní neskôr ako tri mesiace pred uplynutím premlčacej doby alebo po jej uplynutí, možno rozhodnutie súdne vykonať, ak sa konanie o jeho výkone začalo do troch mesiacov odo dňa, keď sa mohlo začať.

---

⁷⁵ Uznanie záväzku upravuje ustanovenie § 323 OBZ.

7. KAPITOLA

KÚPNA ZMLUVA

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník,

Použitá a odporúčaná literatúra: LUKÁČKA, P., HUČKOVÁ, R., KUBINEC, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. C. H. Beck. Praha. 2025, 1904 s.; PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022. 1792 s., MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 – § 755). Bratislava : EUROKÓDEX, 2016, 651 s., MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo II. Obchodné záväzkové vzťahy. Bratislava : C. H. Beck, 2023, OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 až 755). 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2022, 1604 s., OVEČKOVÁ, O., CSACH, K. Obchodné právo 3. Obchodné záväzky. 1. vydanie. Bratislava. Wolters Kluwer SR. 2023, 484 s.

1. Všeobecne o kúpnej zmluve

Kúpna zmluva je v aplikačnej praxi najfrekvencovanejším zmluvným typom, ktorého korene úpravy siahajú do antického Ríma (lat. *emptio-venditio*). Slovenská právna úprava kúpnej zmluvy je vo veľkej miere inšpirovaná Viedenským dohovorom o zmluvách o medzinárodnej kúpe tovaru z roku 1980.

Kúpna zmluva je zmluvou, **ktorá patrí do skupiny tzv. sudcovacích zmlúv**, keďže jej predmetom je odplatný prevod vlastníckeho práva k veci, s výnimkou nehnuteľnej veci. Na jej prevažne dispozitívnu úpravu nadväzujú aj ďalšie zmluvné typy upravené v Obchodnom zákonníku, najmä zmluva o kúpe prenajatej veci, zmluva o predaji podniku a viaceré ustanovenia úpravy kúpnej zmluvy sa podporne použijú aj pre zmluvu o dielo (napr. úprava zodpovednosti za vady) a pod.

Kúpna zmluva podľa Obchodného zákonníka sa týka výlučne hnuteľnej veci; v prípade, že by sa medzi dvomi podnikateľmi, resp. podnikateľom a subjektom verejného práva mala odplatne previesť nehnuteľnosť, tento vzťah by sa spravoval ustanoveniami Občianskeho zákonníka o kúpnej zmluve v rozsahu úpravy zmluvného typu a vo zvyšku ustanoveniami

Obchodného zákonníka (napr. premlčanie); išlo by teda o tzv. kombinovaný obchod (§ 261 ods. 9 OBZ).

1.1. Charakteristika kúpnej zmluvy a jej odlišenie od zmluvy o dielo

Kúpnu zmluvou sa predávajúci zaväzuje dodať kupujúcemu hnutel'nú vec (tovar) určenú jednotlivo alebo čo do množstva a druhu a previesť na neho vlastnícke právo k tejto veci a kupujúci sa zaväzuje zaplatiť kúpnu cenu (§ 409 OBZ) .

Kúpna zmluva je synalagmatickou (obojsstranne zaväzujúcou) a konsenzuálnou (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) zmluvou. Kúpna zmluva má tiež pojmovo odplatný (v prípade absencie odplatnosti by obsahovo išlo o darováciu, prípadne zámennú zmluvu podľa Občianskeho zákonníka) a neformálny (nevyžaduje písomnú formu pre platnosť jej uzavretia) charakter.

Právna úprava kúpnej zmluvy v Obchodnom zákonníku sa vyznačuje vysokou mierou zmluvnej voľnosti zmluvných strán, pretože **z celej úpravy kúpnej zmluvy majú kogentný charakter len ustanovenia § 409, § 444, § 458 a § 459 OBZ** (zmluvné strany sa od nich nemôžu odchýliť, ani ich uplatnenie vylúčiť), **kým ostatné normy v právnej úprave majú dispozitívny charakter** (zmluvné strany sa od nich môžu odchýliť, modifikovať, doplniť, či dokonca úplne vylúčiť).

Kúpna zmluva je relatívnym obchodom. Ako kúpnu zmluvu treba preto posúdiť zmluvu uzavretú medzi podnikateľmi, ak pri vzniku tejto zmluvy je zrejmé, že je uzatváraná v súvislosti s ich podnikateľskou činnosťou. Rovnako pôjde o relatívny obchod v prípadoch, ak sa kúpna zmluva uzavrie medzi subjektom verejného práva a týka zabezpečovania verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky a podnikateľom pri jeho podnikateľskej činnosti.

V prípade, ak zmluvné strany s ohľadom na ich podnikateľskú, resp. nepodnikateľskú povahu, nespĺňajú zákonné kritériá pre relatívny obchod, je možné sa písomne, v súlade s ustanovením § 262 OBZ, dohodnúť na voľbe pôsobnosti Obchodného zákonníka a následne tak bude zmluvný vzťah podliehať režimu obchodného

práva (**fakultatívny obchod**); v ostatných prípadoch sa zmluvný vzťah bude najčastejšie spravovať ustanoveniami Občianskeho zákonníka o kúpnej zmluve.

1.2. Podstatné náležitosti kúpnej zmluvy.

Na to, aby medzi kupujúcim a predávajúcim vznikla platná kúpna zmluva podľa Obchodného zákonníka je nevyhnutné, aby obsahovala:

- a) určenie zmluvných strán, ktorými sú predávajúci a kupujúci,
- b) určenie predmetu kúpy,
- c) vyjadrenie záväzku predávajúceho dodať predmet kúpy kupujúcemu a previesť na kupujúceho vlastnícke právo a
- d) vyjadrenie záväzku kupujúceho zaplatiť predávajúcemu kúpnu cenu.

Bez uvedenia týchto štyroch podstatných náležitostí kúpna zmluva medzi zmluvnými stranami nevznikne; ak však táto zmluva spĺňa náležitosti iného zmluvného typu, môže dôjsť k uzavretiu takejto zmluvy, prípadne k uzavretiu nepomenovanej zmluvy (§ 269 ods. 2 OBZ).

- a) Určenie zmluvných strán zahŕňa konkrétne označenie predávajúceho a kupujúceho tak, aby ich identifikácia bola nezameniteľná.
- b) Určenie predmetu kúpy je pre kúpnu zmluvu podľa Obchodného zákonníka zúžené výlučne na hnutelné veci, ktoré Obchodný zákonník označuje ako „tovar.“ Ak sa má medzi podnikateľmi previesť nehnuteľnosť, je potrebné uzavrieť kúpnu zmluvu podľa Občianskeho zákonníka (§ 588 a nasl.) [to sa netýka zmluvy o predaji podniku (§ 476 nasl.) a zmluvy o kúpe prenajatej veci (§ 489 nasl.)], pričom v tomto prípade pôjde o tzv. kombinovaný obchodný záväzkový vzťah.

Tovar, teda hnutelnú vec, je v kúpnej zmluve nutné označiť dostatočne konkrétne na to, aby bol nezameniteľný. Najčastejšie sa v rámci podnikateľských vzťahov predáva druhovo určený tovar, ktorý sa vymedzuje čo do množstva a druhu, ale predmetom kúpnej zmluvy môže byť aj

samostatná vec, ktorú je potrebné opísať dostatočne individualizovať. Za hnutelnú vec sa pritom považujú aj dodávky energií, teda tovarom môže byť nielen dodávka vody, ale aj tepla, plynu, alebo elektrickej energie.

- c) **Vyjadrenie záväzku predávajúceho dodať predmet kúpy kupujúcemu a previesť na kupujúceho vlastnícke právo** je vyjadrením dôvodu, pre ktorý kupujúci uzatvára kúpnu zmluvu. Tento záväzok je v kúpnej zmluve bežne vyjadrený zjednodušene tak, že predávajúci sa zaväzuje tovar kupujúcemu dodať, čím vyjadruje aj vôľu umožniť kupujúcemu, aby nadobudol k tovaru vlastnícke právo.
- d) **Vyjadrenie záväzku kupujúceho zaplatiť predávajúcemu kúpnu cenu** je vyjadrením dôvodu, pre ktorý kúpnu zmluvu uzavrel predávajúci. V podnikateľskom prostredí si zmluvné strany môžu cenu určiť samé dohodou na základe ponuky a dopytu. Zmluvná voľnosť pri určení ceny nie je absolútna, svoje špecifiká má napr. uzatváranie kúpnej zmluvy so subjektom verejného práva, kedy môže byť určenie kúpnej ceny limitované osobitnými právnymi predpismi

Kúpna zmluva môže okrem vymedzenia podstatných náležitostí obsahovať aj takzvané nepodstatné náležitosti, napríklad konkrétne dodacie podmienky, platobné podmienky, dohodu strán ohľadom poistenia tovaru, dohodu o zmluvnej pokute, voľbu práva, rozhodcovskú doložku a podobne. Absencia nepodstatných náležitostí nespôsobuje neplatnosť zmluvy, keďže tieto dispozitívne upravuje Obchodný zákonník. Popri podstatných a nepodstatných náležitostiach sa rozlišujú ešte tzv. **vedľajšie dojednania**, ktoré rovnako ako nepodstatné náležitosti nie sú povinnou súčasťou zmluvy a ich absencia nespôsobuje neplatnosť zmluvy. **Vedľajšími dojednaniami môže byť napr. výhrada vlastníctva, zmluvné predkupné právo, alebo kúpa na skúšku.**

Kúpnu zmluvu je možné uzavrieť aj na tovar, ktorý ešte nie je vyrobený. Vyrobenie tovaru na základe objednávky však môže byť predmetom aj iných zmluvných typov, typicky zmluvy o dielo (§ 536 OBZ). Obchodný zákonník preto vymedzil kúpnu zmluvu aj negatívne – o **kúpnu zmluvu nepôjde v prípade, ak podstatou**

záväzku strany dodávajúcej tovar je činnosť, napríklad zhotovenie objednaného tovaru (negatívne vymedzenie kúpnej zmluvy).

Preto ak dodávateľ vyrobí tovar z vecí, ktoré mu dodal odberateľ tovaru, pričom ide o podstatnú časť vecí, pôjde o zmluvu o dielo. Zo strany dodávateľa v takom prípade nie je podstatou záväzku dodanie vecí, ale spracovanie materiálu poskytnutého odberateľom, i keď samozrejme výsledným efektom bude, že novo vyrobenú vec zhotoviteľ dodá objednávateľovi. Zákon nedefinuje, čo predstavuje „podstatnú časť“ vecí, v konkrétnom prípade by sa uvedené kritérium posudzovalo vo vzťahu ku množstvu a funkčnosti vecí.

Kúpnu zmluvou nie je ani taká zmluva, kde síce dôjde k nadobudnutiu určitej veci, ale opäť podstatou záväzku dodávateľa je primárne činnosť, zhotovenie veci (nie jej dodanie), prípadne predmetom záväzku dodávateľa je montáž vecí. Zhotovenie, montáž, údržba, oprava alebo úprava vecí sú v zmysle § 536 ods. 2 OBZ dielom, preto sa na ne vzťahujú ustanovenia zmluvy o dielo.

V praxi však dochádza ku kombinovanému uzavretiu zmlúv, kedy si objednávateľ objedná tovar, vo vzťahu k tovaru uzavrie kúpnu zmluvu a následne dodávateľ zabezpečí montáž dodaného tovaru. Vo vzťahu k dodaniu tovaru tak strany uzavru kúpnu zmluvu, vo vzťahu k montáži tovaru uzavru zmluvu o dielo.

2. Povinnosti predávajúceho

Predávajúci sa v zmysle podstatných náležitostí zaväzuje kúpnu zmluvou kupujúcemu tovar dodať a previesť na neho vlastnícke právo, čo sa odzrkadľuje aj na povinnostiach predávajúceho. K tejto povinnosti pristupuje povinnosť odovzdať kupujúcemu doklady, ktoré sa vzťahujú na tovar.

Povinnostiam predávajúceho potom zodpovedajú na druhej strane povinnosti kupujúceho, ak napríklad má predávajúci povinnosť tovar dodať, kupujúci má povinnosť tovar prevziať.

2.1. Dodanie tovaru

Určenie miesta a spôsobu dodania tovaru nie je podstatnou náležitosťou kúpnej zmluvy, strany si preto nemusia konkrétne určiť kde a ako má dôjsť k odovzdaniu tovaru predávajúcim kupujúcemu. Preto Obchodný zákonník určil pravidlá, na základe ktorých je možné určiť, kto v prípade absencie konkrétnej dohody zabezpečí dodanie tovaru a kam. Miesto a spôsob dodania tovaru má zásadný ekonomický rozmer, keďže pre zmluvné strany je podstatné, kto znáša náklady na prepravu tovaru od predávajúceho ku kupujúcemu.

Najvhodnejším spôsobom určenia miesta dodania tovaru je dohoda strán v kúpnej zmluve. Strany môžu formulovať povinnosť predávajúceho dodať kupujúcemu tovar na konkrétne miesto, prípadne si môžu dohodnúť, že naopak kupujúci príde vyzdvihnúť tovar na konkrétne miesto od predávajúceho. Miesto dodania môže vyplývať aj z odkazu na všeobecné obchodné podmienky alebo na niektorú z doložiek v používaných vykladacích pravidlách, napr. INCOTERMS.

Ak si strany nedohodnú konkrétne miesto odovzdania tovaru, ale si výslovne dohodnú povinnosť predávajúceho odoslať tovar (tzv. **dištančná kúpa**), tak **predávajúci splní svoju povinnosť odovzdať tovar kupujúcemu tým, že ho odovzdá prvému prepravcovi.** Zároveň je v takom prípade povinný umožniť kupujúcemu, aby si k prepravovanému tovaru mohol uplatniť práva z prepravnej zmluvy. Ak by to predávajúci kupujúcemu neumožnil, nesplnil by riadne svoju povinnosť tovar dodať. Tovar pritom musí byť na prepravu zjavne a dostatočne označený ako zásielka pre kupujúceho, inak platí § 413 OBZ, v zmysle ktorého buď odosielateľ oznámi kupujúcemu odoslanie a zároveň tovar bližšie tovar určí, alebo (ak tak neurobí) sa dodanie tovaru uskutoční až odovzdaním tovaru od prepravcu kupujúcemu (teda nie odovzdaním tovaru od predávajúceho prepravcovi).

Ak v zmluve strany neurčili konkrétne miesto dodania tovaru, ani nezaviazali predávajúceho, aby tovar odovzdal na prepravu, Obchodný zákonník prenáša iniciatívu pri dodaní tovaru na kupujúceho. Predávajúci v takom prípade už nie je povinný

zabezpečiť dodanie tovaru, je len povinný umožniť kupujúcemu, aby si tovar prevzal.

Pokiaľ je kupujúci oboznámený s tým, kde sa tovar nachádza (výrobňa, sklad) a zároveň ide o tovar dostatočne určený na jeho identifikáciu (či už jednotlivo, alebo podľa druhu), predávajúcemu stačí, aby umožnil kupujúcemu, aby na tomto mieste tovar vyzdvihol.

Vo všetkých ostatných prípadoch potom predávajúci splní povinnosť dodať tovar tým, že umožní kupujúcemu, aby s tovarom nakladal v mieste, kde má predávajúci sídlo alebo miesto podnikania, zákon nie celkom systematicky uvádza aj bydlisko. Pokiaľ by predávajúci chcel umožniť kupujúcemu nakladať s tovarom priamo vo svojej organizačnej zložke (teda nie v sídle), musel by jej miesto kupujúcemu včas oznámiť, čo je v súlade so všeobecnou úpravou záväzkov, keďže vo vzťahu k dodaniu tovaru je dlžníkom predávajúci a podľa § 336 OBZ, ak miesto plnenia dlhu neurčuje zmluva, je dlžník povinný plniť záväzok v mieste, kde mal v čase uzavretia zmluvy svoje sídlo, prípadne kde mal prevádzku, pokiaľ plnenie dlhu súvisí s prevádzkou.

Tovar môže byť kupujúcemu dodaný fyzickým odovzdaním tovaru (či už osobne predávajúcim, alebo sprostredkované prepravcom), **tovar však môže byť dodaný len odovzdaním príslušných dokladov, ktoré umožnia kupujúcemu následne tovar prevziať**, prípadne ďalej predať bez toho, aby ním sám kupujúci fakticky disponoval. Doklady umožňujúce nakladať s tovarom sú predovšetkým rôzne druhy cenných papierov, ako náložné listy, skladiskové listy, alebo v prípade lodnej dopravy konosamenty.

Pri dištančnej kúpe, kedy sa dodanie tovaru realizuje prostredníctvom prepravy, môže predávajúci riadne splniť svoju povinnosť dodať tovar odovzdaním prvému prepravcovi iba za predpokladu, že tovar pred odovzdaním na prepravu zjavne a dostatočne označí ako zásielku pre kupujúceho, prípadne ak nedostatočne označenú zásielku bližšie určí aspoň v oznámení o odoslaní zásielky, ktoré v takom prípade musí kupujúcemu zaslať bez zbytočného odkladu.

Obchodný zákonník dispozitívne upravuje problematiku určenia času dodania tovaru. Rovnako nejde o podstatnú náležitosť kúpnej zmluvy a strany si ho v zmluve môžu, ale nemusia určiť.

Zmluvné strany môžu pre dodanie tovaru určiť konkrétny deň (napr. 24.4.2025), alebo môžu určiť len spôsob, akým sa tento deň bude dať na základe objektívnej skutočnosti určiť (napr.: 20. deň od získania stavebného povolenia a pod.).

Čas dodania tovaru je možné určiť tzv. dodacou lehotou, ktorá môže byť určená počtom dní (dodacia lehota 14 dní), alebo konkrétnym dátumom (dodacia lehota do 31.12.2025), alebo môže byť dohodnutý iba spôsob jej určenia (napr. dodacia lehota 14 dní od prečlenia tovaru). Dodacia lehota začína plynúť od uzavretia zmluvy, pokiaľ si strany nedohodnú niečo iné.

V zásade platí, že počas dodacej lehoty je na predávajúcom, aby určil konkrétny deň dodania tovaru kupujúcemu v rozsahu lehoty plynúcej na dodanie. Ak je dodanie tovaru predávajúcim podmienené splnením určitej povinnosti kupujúceho (napríklad splnením povinnosti kupujúceho zaplatiť kúpnu cenu, alebo aspoň zriadiť zabezpečenie zaplataenia kúpnej ceny), vtedy predávajúcomu začne plynúť lehota na splnenie povinnosti až splnením povinnosti kupujúceho.

V určitých prípadoch môže konkrétny deň dodania tovaru určiť v priebehu plynutia dodacej lehoty kupujúci. Stane sa tak buď vtedy, ak si to strany v zmluve výslovne dohodnú, alebo vtedy, ak je predávajúcomu známy účel zmluvy a z tohto účelu vyplýva, že tovar potrebuje kupujúci prevziať počas plynutia dodacej lehoty ku konkrétnemu dňu (napr. predávajúcomu je známe, že kvety, ktoré kupujúcomu dodáva, sú určené na prípravu výzdoby vytvorenej na svadbu konanú v konkrétny deň).

Pokiaľ je predávajúci povinný dodať tovar podľa zmluvy, zo strany kupujúceho platí, že podľa § 447 OBZ je kupujúci povinný prevziať tovar v súlade so zmluvou. Neskoré dodanie tovaru (po dohodnutom čase dodania tovaru) má za následok vznik omeškania predávajúceho s dodaním tovaru, avšak za nežiaduce sa považuje aj jeho predčasné dodanie. Kupujúci nemusí mať pri predčasnom dodaní tovaru vytvorené podmienky na jeho prevzatie a uskladnenie, preto v zmysle § 414 ods. 3 OBZ predčasne dodaný tovar nie je povinný prevziať. Ak kupujúci predčasne dodaný tovar odmietne prevziať, naďalej trvá záväzok predávajúceho dodať tovar včas a riadne v súlade so zmluvou. Kupujúci sa však môže

rozhodnúť prevziať aj tovar dodaný predčasne, v takom prípade záväzok predávajúce dodať dovar je splnený.

V záujme prevencie nedorozumení pri výklade ustálených slovných spojení, využívaných v bežnom jazyku na plynutie času (začiatok obdobia, polovica mesiaca, polovica štvrt'roka, koniec obdobia, ihneď), Obchodný zákonník uvádza v § 415 OBZ interpretačné pravidlá, na základe ktorých pre účely obchodných vzťahov tieto slovné spojenia bežného jazyka presne definuje tak, že pokiaľ z obchodných zvyklostí alebo z ustálenej predchádzajúcej praxe medzi stranami nevyplýva niečo iné, **rozumie sa pre určenie času plnenia v zmluve výrazom:**

- a) „začiatkom obdobia“ prvých 10 dní tohto obdobia,
- b) „v polovici mesiaca“ od 10. do 20. dňa mesiaca,
- c) „v polovici štvrt'roka“ druhý mesiac štvrt'roka,
- d) „koncom obdobia“ posledných 10 dní obdobia,
- e) „ihneď“ pri potravinách a surovinách do dvoch dní, pri strojárskych výrobkoch 10 dní, pri ostatnom tovare päť dní.

Keďže ide o dispozitívne ustanovenie, zmluvné strany si môžu uvedené slovné spojenia v zmluve definovať aj iným spôsobom (napr. dohodnú sa, že „ihneď“ znamená do 24 hodín). Obchodný zákonník za účelom výkladu slovných spojení určujúcich čas dodania stavia na roveň zmluvného dojednania obchodné zvyklosti zaužívané medzi zmluvnými stranami (pozri § 264 OBZ) a ustálenú predchádzajúcu prax medzi stranami.

Keďže určenie času dodania tovaru nie je podstatnou náležitosťou kúpnej zmluvy, zmluvné strany tento údaj v zmluve vôbec uviesť nemusia. Pre také prípady sa pre určenie času, kedy je predávajúci povinný tovar dodať, aplikuje pravidlo, že predávajúci musí dodať tovar v primeranej lehote s prihliadnutím na povahu tovaru a miesto dojednania. Táto formulácia je natoľko všeobecná, že môže spôsobovať výkladové problémy a predávajúci bude považovať za „primeranú“ inú lehotu, než kupujúci.

Všeobecne platí, že kratšie lehoty sa budú považovať za primerané v prípade tovarov s obmedzenou dobou trvanlivosti (napr. mliečne výrobky), naopak dlhšia lehota bude primeraná pri dodávke zložitého technologického zariadenia. Naďalej však platí, že ak chcú zmluvné

strany predchádzať zbytočným sporom, čas dodania tovaru by si v zmluve mali výslovne dohodnúť.

Dodanie tovaru je predávajúci povinný vykonať v lehote primeranej sám, bez vyzvania kupujúceho. Tým sa toto ustanovenie odlišuje od všeobecného pravidla (§ 340 ods. 2), že pokiaľ si strany nedohodnú čas plnenia záväzku, je veriteľ oprávnený požadovať plnenie záväzku hneď po uzavretí zmluvy a dlžník plní až po tom, čo ho o to veriteľ o plnenie požiadal. V kúpnej zmluve je vo vzťahu k dodaniu tovaru dlžníkom predávajúci, ktorý je však povinný plniť bez vyzvania. Preto, ak nedodá tovar kupujúcemu sám v primeranej lehote od uzavretia zmluvy, dostane sa do omeškania a nemôže odôvodniť nedodanie tovaru tým, že ho kupujúci na dodanie nevyzval.

Predávajúci je povinný odovzdať kupujúcemu doklady, ktoré sú potrebné na prevzatie a na užívanie tovaru, ako aj ďalšie doklady ustanovené v zmluve. Ich neodovzdaním sa dostáva predávajúci do omeškania, pretože záväzok dodať tovar aj s dokladmi nesplní riadne a včas. Rovnako vady v dokladoch sa považujú za vady tovaru.

Obchodný zákonník rozoznáva tri druhy dokladov. Za doklady potrebné na prevzatie tovaru sa považujú doklady nevyhnutné na to, aby oprávnená osoba mohla tovar prevziať, napríklad náložný list (§ 612 ods. 2 OBZ), nákladný list podľa Dohovoru o medzinárodnej nákladnej doprave (CMR), alebo skladištný list (§ 528 ods. 2 OBZ). Za doklady potrebné na užívanie tovaru možno považovať technický preukaz, alebo návod na obsluhu tovaru; za ďalšie doklady je možné považovať akékoľvek ďalšie doklady, ktorých odovzdanie si strany vymienili v zmluve (napr. potvrdenia kvality, potvrdenia o poistení, alebo doklady pre colné konanie).

Odovzdanie dokladov, ktoré sa vzťahujú na tovar, ale nie sú určené na prevzatie tovaru, nakladanie s ním, ani na jeho prečlenie, sa v zásade uskutočňuje v mieste a čase dodania tovaru. Zmluva môže dispozitívne určiť iné miesto a čas dodania tovaru, napríklad dodanie dokladov priamo zákazníkovi kupujúceho (napr. certifikát kvality), alebo skoršie dodanie dokladov než tovaru (napr. potvrdenie o poistení).

Keďže vady v dokladoch vzťahujúcich sa na tovar sa považujú za vadu tovaru, je v záujme predávajúceho, aby odovzdal kupujúcemu doklady bez vád. Obchodný zákonník umožňuje predávajúcemu prípadné vady dokladov odstrániť do doby, kým je podľa zmluvy doklady povinný odovzdať, avšak toto oprávnenie podmieňuje tým, že kupujúcemu sa odstránením vád predčasne dodaných dokladov nespôsobia neprimerané ťažkosti alebo výdavky. Ak z dodania vadných dokladov vznikne škoda, kupujúci má zachovaný nárok na jej náhradu voči predávajúcemu.

2.2. Zodpovednosť za vady tovaru

Základnou povinnosťou predávajúceho je dodať kupujúcemu tovar bez vád. Za vady tovaru sa primárne považuje porušenie povinnosti predávajúceho dodať tovar v práve takom množstve, vyhotovení, kvalite a obale, aké si strany dohodli v zmluve.

Množstvo vyjadruje jeho kvantitu, určenú v závislosti od druhu tovaru množstvom kusov, alebo vyjadrením fyzikálnej veličiny (napr. v litroch, kubických metroch, tonách a pod.). Dodanie menšieho množstva tovaru, než bolo dohodnuté v zmluve, kedy podľa dokladov malo byť kupujúcemu odovzdané dohodnuté množstvo tovaru, ale skutočnosť nezodpovedá množstvu tovaru deklarovanému v dokladoch, je vadou tovaru. Uvedené je nutné odlišiť od situácie, kedy aj z dokladov vyplýva, že predávajúci dodal menšie množstvo tovaru než bolo dohodnuté v zmluve, čím zatiaľ svoju povinnosť splnil iba čiastočne. V takom tom prípade nejde o vadu tovaru, ale o čiastkové plnenie, teda o stav, kedy je predávajúci v omeškaní s dodávkou zvyšnej časti tovaru.

Presná identifikácia tovaru, ktorý je predmetom kúpnej zmluvy, nie je možná bez zrozumiteľnej dohody o množstve predávaného tovaru. Preto vždy, keď je to možné, je nutné kvantifikovať tovar nezameniteľným spôsobom, či už určením konkrétneho počtu balení (kus, paleta, sud), alebo počtom fyzikálnych jednotiek (liter, kilogram, tona). **Obchodný zákonník však v prípadoch, kedy presné určenie množstva tovaru nie je z praktických dôvodov pre zmluvné strany vyhovujúce, pripúšťa aj možnosť iba približného určenia množstva tovaru.**

Konkrétna dodávka sa potom od takto približného určenia množstva môže odchýliť až o 5 % či už v smere hore (dodávka väčšieho množstva tovaru než bolo určené približne), alebo v smere dole (dodávka menšieho množstva tovaru). V oboch prípadoch platí kupujúci za skutočne dodané množstvo tovaru, preto si v prípade približného určenia množstva tovaru v zmluve musí byť vedomý toho, že ak bude dodané väčšie, než približne určené množstvo, bude musieť zaplatiť adekvátne zvýšenú kúpnu cenu, zodpovedajúcu skutočnej dodávke.

Obchodný zákonník rozlišuje dva dôvody takéhoto postupu zmluvných strán. V prvom prípade ide o vedomé určenie množstva tovaru iba približne (napriek tomu, že množstvo tovaru by sa dalo určiť konkrétne), napríklad z dôvodu, že predávajúci v čase uzavretia zmluvy nedisponuje informáciou o objeme baliacich alebo prepravných kapacít, ktoré bude mať k dispozícii v čase dodávky tovaru.

Odchýlka od približného vymedzenia v zmluve v takomto prípade nesmie presiahnuť 5% dojednaného množstva, ide však o dispozitívne ustanovenie, preto si strany v zmluve môžu dohodnúť aj možnosť odchýliť sa od približne určeného množstva vo väčšom alebo menšom rozsahu. Konkrétne množstvo dodávky potom prioritne určuje predávajúci, ale zmluva môže toto oprávnenie zveriť aj kupujúcemu (napríklad z dôvodu, že ten v čase uzavretia zmluvy nebude poznať presnú kapacitu svojich skladových priestorov). Nutnosť určiť množstvo tovaru len približne môže vyplývať aj z povahy tovaru, či už pre jeho formu (typicky sypké plodiny), alebo fyzikálne vlastnosti (riziko vyparovania tekutých tovarov počas prepravy).

Aj v týchto prípadoch je v zmluve možné určiť odchýlku väčšiu alebo menšiu ako 5% od množstva približne dohodnutého v zmluve. Uvedenie inej odchýlky môže v tomto prípade vyplývať v zmysle zákona aj z predchádzajúcej praxe, alebo obchodných zvyklostí zmluvných strán, ale v prípade sporu by existencia predchádzajúcej praxe a obchodných zvyklostí bola predmetom dokazovania, je preto vhodnejšie vyjadriť prípadnú vôľu strán ohľadom odchýlky v zmluve konkrétne a nespoliehať sa na predchádzajúce postupy zmluvných partnerov.

Akosť tovaru je vyjadrením kvality tovaru, označuje, aké vlastnosti má tovar mať na to, aby bol používaný v súlade so želaním kupujúceho. Obchodný zákonník pritom splnenie povinnosti predávajúceho dodať tovar bez väd viaže na účel použitia tovaru, teda tovar nemá vady, pokiaľ je ho možné použiť na účel, určený v zmluve, ak také dojednanie nie je, tak na účel, na aký sa obvykle používa. V konkrétnom prípade však kupujúcemu nemusí vyhovovať tovar, ktorý síce spĺňa všeobecnú požiadavku bežného použitia, ak nevyhovuje účelu, pre ktorý kupujúci k uzavretiu kúpnej zmluvy pristúpil (avšak v zmluve ho neuviedol). Napríklad bežný drevený stôl nemusí byť vhodný na použitie v exteriéri, pretože mu nevyhovuje vystavenie poveternostným podmienkam.

Ak však kupujúci požiadavku na dodanie stola bližšie nešpecifikuje, predávajúci splní svoju povinnosť aj dodaním bežného dreveného stola. Preto objednávka kupujúceho by mala konkrétne zahŕňať aj požiadavky na osobitnú povrchovú úpravu, alebo na špecifický materiál tovaru tak, aby akosť vyhovovala jeho potrebám.

Kupujúci musí svoje očakávania pretaviť do špecifikácie objednaného tovaru, aby sa vyhol sklamaniu, kedy bude povinný zaplatiť kúpnu cenu za tovar, aký vlastne nepotreboval, alebo nechcel. Pokiaľ totiž zmluva nešpecifikuje konkrétne kvalitatívne vlastnosti tovaru, tovar nebude napriek sklamaniu kupujúceho mať vady, ak sa dá využiť bežným spôsobom. Zjednodušene sa špecifikácia tovaru môže vykonať kúpou podľa vzorka (alebo predlohy), kedy si kupujúci objedná tovar, ktorého vlastnosti sú totožné so vzorkou.

Vyhotovenie tovaru na rozdiel od akosti tovaru označuje vzhľad tovaru, označuje aké estetické vlastnosti má mať tovar (napr. farba, vôňa, dizajn). Aj v tomto prípade Obchodný zákonník vychádza z kritéria účelu použitia tovaru. Ak si strany účel výslovne neupravujú v zmluve vo vzťahu k vyhotoveniu, v zásade platí, že napríklad určitá farba nie je vadou tovaru, ak nebola konkrétna farba kupujúcim vymienená. Kupujúci sa v takom prípade nebude môcť domáhať vady tovaru len preto, že sa mu farba nepáči. Vyhnúť sa tejto situácii možno konkrétnou špecifikáciou farby (napr. podľa vzorkovníka farieb), alebo opäť kúpou na základe vzorky (alebo predlohy).

Dodanie tovaru podľa vzorky alebo predlohy. Vzorka, alebo predloha tovaru umožňuje kupujúcemu, aby sa v objednávke vyhol zložitej špecifikácii tovaru, keďže pri vzorke dokáže posúdiť vlastnosti akosti aj zhotovenia tovaru a objednať si tovar podľa svojich potrieb. Predávajúci je vtedy povinný dodať kupujúcemu tovar s rovnakými vlastnosťami, aké uvádzal pri vzorke (materiál, povrchová úprava, farba, tvar a pod.). Aj výber tovaru podľa vzorky je ešte možné modifikovať zmluvou, kedy sa určí konkrétne vzorka a zmluva odchylné upraví iba niektorú vlastnosť (napr. farbu). Ak medzi zmluvou a vzorkou žiaden rozpor nie je, dodaný tovar musí mať aj vlastnosti vzorky, aj vlastnosti vyplývajúce zo zmluvy. Ak medzi zmluvou a vzorkou rozpor je, má prednosť zmluvné dojednanie.

Obal tovaru neplní v obchodnej praxi iba funkciu bezpečnostnej ochrany tovaru pred poškodením, ale často má aj estetickú funkciu vyplývajúcu z marketingovej poučky, že obal predáva. Opäť je preto dôležité, aby si kupujúcu v zmluve vymienil, akým spôsobom má byť tovar zabalený. Netýka sa to iba primárneho balenia jednotlivých kusov tovaru, ale aj zabalenia väčších vzoriek tovaru a ich vybavenia na prepravu. Obchodný zákonník aj v tomto prípade aplikuje kritérium účelnosti, čo v znamená, že obal musí plniť svoj účel a na jednej strane ochrániť tovar pred jeho poškodením, na druhej strane musí zabezpečiť zachovanie kvality tovaru (napríklad zabrániť prístupu vzduchu, škodcov a pod.).

2.3. Vady tovaru

Pojem „vada tovaru“ vyjadruje, že dodaný tovar sa určitým spôsobom líši od vymedzenia tovaru dojednaného v zmluve, respektíve že kupujúci nemôže tovar používať spôsobom, aký vyplýval zo zmluvy.

Na základe toho potom **zákon rozlišuje faktické (§ 422 OBZ) a právne (§ 433 OBZ) vady tovaru** a kupujúcemu priznáva nároky z vád tovaru (§ 436 OBZ).

Faktické vady tovaru sa vzťahujú na rozdiel medzi tovarom špecifikovaným v zmluve a tovarom skutočne dodaným

z pohľadu vymedzenia jeho množstva, akosti, vyhotovenia a obalu, okrem toho sa za faktické vady tovaru považuje aj vada v dokladoch potrebných na užívanie tovaru a dodanie iného tovaru, než bol dohodnutý v zmluve.

Ak sa však použili pri výrobe tovaru veci, ktoré odovzdal kupujúci, nezodpovedá predávajúci za vady tovaru, ktoré boli spôsobené použitím týchto vecí, ak predávajúci pri vynaložení odbornej starostlivosti nemohol odhaliť nevhodnosť týchto vecí pre výrobu tovaru alebo na ňu kupujúceho upozornil, ale kupujúci trval na ich použití. Rovnako predávajúci nezodpovedá za vady tovaru, o ktorých kupujúci v čase uzavretia zmluvy vedel alebo s prihliadnutím na okolnosti, za ktorých sa zmluva uzavrela, musel vedieť, ibaže sa vady týkajú vlastností tovaru, ktoré tovar mal mať podľa zmluvy.

Pre posúdenie zodpovednosti predávajúceho za vady tovaru je rozhodujúci moment, kedy na kupujúceho prechádza nebezpečenstvo škody na tovare, čo je v zásade moment prevzatia tovaru kupujúcim.

Predávajúci zodpovedá za všetky vady, ktoré má tovar v momente prechodu nebezpečenstva škody, teda aj za tie, ktoré k tomuto momentu už vznikli (tzv. zjavné vady), ale aj za vady, ktoré ešte nie sú zjavné (tzv. skryté vady), ktoré sa môžu prejaviť až po odovzdaní tovaru kupujúcemu.

Od skrytých vád treba odlišovať poškodenie tovaru, ktorý bol v čase jeho odovzdania bezchybný, ale neskôr došlo k jeho poškodeniu. Pokiaľ k poškodeniu došlo až po prechode nebezpečenstva škody na tovare na kupujúceho, predávajúci už za takéto vady zodpovednosť nenesie. **Pre úspešné vymáhanie nárokov z vád tovaru je preto nevyhnutné, aby kupujúci zabezpečil dôsledné prezretie tovaru pri jeho prevzatí a prípadné zistené vady zdokumentoval tak, aby ich prítomnosť pri odovzdaní vedel preukázať. Dôkazné bremeno tvrdenia, že tovar mal vady v čase prechodu jeho nebezpečenstva totiž znáša kupujúci.** V prípade skrytých vád je vhodné zabezpečiť vyjadrenie odborne zdatnej osoby, ktorá je schopná posúdiť, či vada ktorá sa prejavila až po odovzdaní tovaru bola vadou skrytou, alebo či vznikla až po prechode nebezpečenstva na tovare.

V prípade väd, ktoré vznikli až po prechode nebezpečenstva škody na tovare je výnimočne možné domáhať sa voči predávajúcemu nárokov z takýchto väd, ak ich vznik je priamo podmienený porušením niektorej povinnosti predávajúceho (typicky ak sa v dôsledku nevhodného spôsobu prepravy v plodinách vytvorí hniloba alebo plesne, ktoré sa v nich ešte nenachádzali v čase odovzdania na prepravu, teda sa v tovare nenachádzali v čase prechodu nebezpečenstva škody na tovare).

Od zákonnej zodpovednosti za vady, viazanej na moment prechodu nebezpečenstva škody na tovare je nutné odlíšiť **zmluvnú (záručnú) zodpovednosť predávajúceho za vady tovaru**, ktorú na seba dobrovoľne prevezme **vystavením záruky za akosť** (§ 429 OBZ). V prípade záručnej zodpovednosti nesie predávajúci zodpovednosť za všetky vady, ktoré sa prejavia v záručnej dobe, bez ohľadu na to, či boli, alebo neboli na tovare prítomné už v čase prechodu nebezpečenstva škody na tovare.

2.4. Prehliadka tovaru

Na to, aby si kupujúci mohol uplatniť nároky z prípadných väd tovaru, je v zmysle Obchodného zákonníka povinný vykonať prehliadku tovaru k momentu, kedy na neho prechádza nebezpečenstvo škody na tovare a následne je povinný zistené vady predávajúcemu oznámiť (§ 428 OBZ).

Spôsob vykonania prehliadky kupujúcim Obchodný zákonník neupravuje. Jej forma bude závisieť predovšetkým od povahy tovaru a spôsobu jeho balenia. V prípade zachytenia vady by mal výsledok kontroly zdokumentovať, aby vedel preukázať, že vada bola na tovare už v momente jeho prehliadky a nevznikla až neskôr. Prehliadku nemusí vykonávať kupujúci osobne, jej vykonaním môže poveriť aj iný subjekt, podstatné je, aby vykonanie prehliadky zabezpečil.

Čas vykonania prehliadky tovaru zákon upravuje tak, aby bola vykonaná čo najskôr po prechode nebezpečenstva škody na tovare. Výraz „čo najskôr“ sa bude inak vykladať pri tovaroch podliehajúcich rýchlej skaze (napr. mliečne výrobky) a inak pri zložitom strojnom zariadení. V oboch prípadoch by však kupujúci moment vykonania prehliadky nemal odkladať.

I keď vykonanie prehliadky tovaru je formulované ako zákonná povinnosť kupujúceho, v obchodnej praxi je jej realizácia v mnohých prípadoch vzhľadom na veľké objemy dodávaného tovaru natoľko časovo a logisticky komplikovaná, že sa nevykonáva, resp. sa vykonáva iba symbolicky. Prítomnosť vady tovaru sa v týchto prípadoch prejaví až po jeho rozbalení a použití koncovým užívateľom. Takáto situácia nie je pre kupujúceho výhodná, pretože i keď nevykonanie prehliadky po prechode nebezpečenstva škody na tovare kupujúceho nezabavuje úplne práva na to, aby si uplatnil nároky z väd tovaru, výrazne oslabuje jeho procesné postavenie v tom zmysle, že prenáša na neho dôkazné bremeno tvrdenia, že vada bola na tovare prítomná už v čase prechodu nebezpečenstva škody na tovare. Zároveň v prípade, ak kupujúci nevykonal čo najskôr prehliadku tovaru, nemohol predávajúcemu oznámiť prítomnosť vady bez zbytočného odkladu a to môže mať za následok, že mu nároky z väd tovaru nebude možné priznať v súdnom konaní (§ 428 OBZ).

2.5. Notifikačná povinnosť kupujúceho po zistení väd tovaru

Splnenie povinnosti prezrieť tovar je základným predpokladom toho, aby kupujúci mohol podať predávajúcemu správu o vadách tovaru (tzv. notifikačná povinnosť). Časový interval, v ktorom je kupujúci povinný podať správu o vadách sa líši podľa toho, či ide o vady zistiteľné pri prehliadke (tzv. zjavné vady), alebo či ide o vady, ktoré sa pri prehliadke zistiť nedajú a vyjdú najavo neskôr, spravidla až pri používaní tovaru (tzv. skryté vady).

Pri zjavných vadách je kupujúci povinný podať správu bez zbytočného odkladu po tom, ako ich zistil (pokiaľ riadne vykonal prehliadku), alebo ako ich zistiť mal (ak by prehliadku riadne vykonal). Z uvedeného vyplýva, že pre zjavné vady plynie lehota pre splnenie notifikačnej povinnosti od doby, kedy mala byť riadne vykonaná prehliadka aj vtedy, keď prehliadka nebola vykonaná vôbec, alebo nebola vykonaná s odbornou starostlivosťou, v dôsledku čoho sa kupujúci o existencii vady ani nedozvedel.

V prípade skrytých vád je lehota na podanie správy o vadách predávajúcemu predĺžená na dva roky, ide o objektívnu lehotu, ktorá začína plynúť momentom dodania tovaru kupujúcemu (resp. momentom dôjdenia tovaru do miesta určenia ak je odovzdaný na prepravu).

Samotné nepodanie správy o vadách tovaru síce nespôsobuje zánik nároku kupujúceho z vád tovaru, avšak v prípade, **ak predávajúci v sporovom konaní na súde vznesie námietku nesplnenia notifikačnej povinnosti, súd kupujúcemu nároky z vád tovaru priznať nemôže.**

2.6. Záruka za akosť

Záruka za akosť je vo sfére obchodných vzťahov dobrovoľným poskytnutím garancie predávajúceho, že tovar bude mať želané vlastnosti a funkčnosť nielen v čase jeho dodania, ale počas celej záručnej doby. Prevzatie záruky za akosť je v zásade prejavom vôle predávajúceho a vyplýva z jeho podnikateľského zámeru, pretože Obchodný zákonník neukladá predávajúcemu povinnosť záruku za akosť kupujúcemu poskytnúť.

Pre kupujúceho má poskytnutie záruky za akosť výhodu primárne v tom, že mu zjednodušuje proces domáhania sa nárokov z prípadných vád tovaru. **Záruka za akosť sa totiž na rozdiel od zákonnej zodpovednosti za vady tovaru nevzťahuje iba na tie vady, ktoré boli na tovare už prítomné (či už zjavné alebo skryté vady) v čase prechodu nebezpečenstva škody na tovare, ale pokrýva všetky vady, ktoré sa prejavia v záručnej dobe.** Teda aj tie, ktoré v čase prechodu nebezpečenstva škody na tovare ešte neexistovali a vznikli neskôr.

Konkrétne vlastnosti, ktoré má záruka garantovať je možné v záruke presne špecifikovať, pokiaľ takáto špecifikácia chýba, platí, že záruka garantuje, že tovar bude mať obvyklé vlastnosti a obvyklú funkčnosť. **Pre platnosť prevzatia záruky za akosť sa vyžaduje písomná forma, pričom záruka môže mať podobu zmluvného dojednania v rámci kúpnej zmluvy alebo samostatného jednostranného vyhlásenia predávajúceho v podobe záručného listu.**

V obchodných vzťahoch stavia Obchodný zákonník na roveň záruku za akosť aj uvedenie doby trvanlivosti tovaru na jeho obale. Keď napr. povinnosť uvádzať dobu trvanlivosti produktu na jeho obale vyplýva z osobitných právnych predpisov (napr. pri balených potravinách), je predávajúcim vždy poskytnutá aj záruka za akosť. Záručná doba v prípade záruky poskytnutej uvedením doby trvanlivosti na obale môže byť modifikovaná v zmluve, alebo v záručnom liste, pretože pokiaľ je tam uvedená iná doba, ako na obale, prednosť má záručná doba uvedená v zmluve (alebo záručnom vyhlásení).

Záručná doba vymedzená v záruke za akosť začína plynúť k momentu, určenému v zmluve alebo v záručnom liste. Ten nemusí byť určený iba konkrétnym dátumom, môže byť naviazaný na dohodnutú skutočnosť (napr. zapojenie prístroja licencovaným subjektom, ktorého určí predávajúci). Pokiaľ zmluva ani záručný list začiatok plynutia záruky neupravujú, záručná doba začína plynúť od momentu, kedy s tovarom nakladá kupujúci, teda od jeho dodania priamo kupujúcemu, alebo ak nie je dodávaný priamo kupujúcemu, tak od jeho doručenia na kupujúcim určené miesto.

Záručná doba je obdobie, počas ktorého predávajúci garantuje kupujúcemu nerušené užívanie tovaru, preto pokiaľ má tovar vady, ktoré užívaniu tovaru bránia, a zároveň ide o vady, za ktoré zodpovedá predávajúci (ten nezodpovedá napríklad za vady spôsobené vyššou mocou), tak záručná doba k tovaru nemôže začať plynúť. Jej plynutie sa odloží až na dobu, kedy predávajúci odstráni vady tovaru a umožní kupujúcemu, aby ho riadne užíval.

V prípade poskytnutia záruky za akosť preberá predávajúci zodpovednosť za všetky vady, ktoré sa v záručnej dobe na tovare prejavia, bez ohľadu na to, či vznikli pred dodaním tovaru, alebo až po jeho dodaní. To sa však nevzťahuje na tie vady, ktorých vznik predávajúci nemôže ovplyvniť – ide o vady spôsobené vyššou mocou, ktorú nespôsobil predávajúci, ani osoby pomocou ktorých tovar dodal (napr. povodeň, zemetrasenie). Rovnako predávajúci nezodpovedá za vady, ktoré na tovare vznikli v dôsledku vonkajších udalostí spôsobených kupujúcim, alebo tretími osobami, teda inými

osobami, než je predávajúci alebo než sú osoby pomocou ktorých predávajúci splnil záväzok dodať tovar.

Keďže nároky kupujúceho z väd tovaru vznikajú na základe vôle predávajúceho, konkrétne podmienky uplatnenia týchto nárokov môžu byť upravené v zmluve alebo v záručnom liste. Pokiaľ zmluva ani záručný list neupravuje inak, kupujúci pri uplatnení nárokov z väd na ktoré sa vzťahuje záruka postupuje rovnako, ako pri uplatňovaní zákonného nároku z väd tovaru.

2.7. Právne vady tovaru

Právnou vadou tovaru je stav, keď tovar síce spĺňa vlastnosti vymienené v zmluve a je aj plne funkčný, ale kupujúci ho nemôže nerušene užívať, pretože na tovar sa viaže určité právo tretej osoby. Typickým príkladom je tovar zaťažený záložným právom tretej osoby alebo právom vyplývajúcim z duševného (resp. priemyselného) vlastníctva.

Samotné zaťaženie právom tretej osoby ešte nemusí brániť uzavretiu kúpnej zmluvy k tovaru, pokiaľ kupujúci s zaťažením tovaru právom tretej osoby prejavil súhlas, napríklad je ochotný znášať riziká vyplývajúce zo zriadenia záložného práva na tovar. Kupujúci sa vyjadrením súhlasu so zaťažením tovaru právom tretej osoby zbavuje možnosti úspešne uplatniť nároky z takejto právnej vady tovaru.

Keďže zaťaženie tovaru právom tretej osoby predstavuje pre kupujúceho potenciálne obmedzenie jeho práva tovar riadne užívať, kupujúcemu z právnych väd vznikajú nároky z väd tovaru, podobne ako pri faktických vadách. Uvedené však neplatí, ak kupujúci cielene uzavrel kúpnu zmluvu napriek vedomosti o práve zaťažujúcom tovar. V zmysle § 433 ods. 1 OBZ prejav súhlasu kupujúceho s tým, že tovar je zaťažený právom tretej osoby znamená, že tovar nemá právne vady. Absencia prejavenia súhlasu kupujúceho tak síce môže znamenať, že tovar právne vady má, avšak kupujúcemu napriek tomu nárok z týchto právnych väd nevznikne, ak kupujúci v čase uzavretia kúpnej zmluvy kupujúci o práve tretej osoby k tovaru vedel. V prípade sporu by tvrdenie o vedomosti kupujúceho zaťažovalo predávajúceho. Rovnako kupujúcemu nevznikne nárok z právnych

vád tovaru vtedy, ak postup predávajúceho vyplýval z podkladov, ktoré mu v zmysle kúpnej zmluvy predložil kupujúci.

Rovnako ako v prípade faktických vád, aj v prípade právnej vady je kupujúci v záujme úspešného vymáhania nárokov z právnych vád tovaru povinný v zmysle Obchodného zákonníka splniť svoju notifikačnú povinnosť, teda bez zbytočného odkladu informovať predávajúceho o tom, že tretia osoba si voči kupujúcemu uplatnila vo vzťahu k tovaru svoje právo. Aj v tomto prípade nesplnenie notifikačnej povinnosti, alebo jej splnenie v časovom období, ktoré už nebude možné považovať za oznámenie „bez zbytočného odkladu“ bude mať za následok, že napriek existencii právnej vady súd nebude kupujúcemu oprávnený nároky z právnej vady priznať, pokiaľ predávajúci v súdnom spore namietne, že právna vada mu nebola oznámená bez zbytočného odkladu. Vznesenie námietky nesplnenia notifikačnej povinnosti predávajúcim však nebude brániť v priznaní nároku z právnej vady tovaru, ak predávajúci o uplatnení práva treťou osobou vedel aj bez oznámenia kupujúceho v čase, keď sa o tom dozvedel kupujúci (napríklad tretia osoba uplatňujúca nárok uvedené oznámila nielen kupujúcemu, ale aj predávajúcemu).

2.8. Nároky z vád tovaru

Nároky kupujúceho z vád tovaru sa líšia podľa toho, či vada predstavuje podstatné alebo nepodstatné porušenie zmluvy. Za podstatné porušenie zmluvy (§ 345 ods. 2) sa vo vzťahu k vadám tovaru považuje stav, kedy predávajúcemu v čase uzavretia zmluvy muselo byť zrejmé, že ak dodá kupujúcemu tovar s takou vadou, akú má v čase jeho odovzdania, kupujúci o takýto tovar nebude mať záujem.

Hranica medzi podstatným a nepodstatným porušením zmluvy sa v praxi určuje pomerne ťažko, keďže v bežnom obchodnom vzťahu nie je obvyklé uvádzať účel uzavretia zmluvy. Preto v zásade platí, že predávajúci by si mal byť vedomý, že za podstatné porušenie zmluvy sa v závislosti od okolností môže považovať aj nepatrné nedodržanie vlastností tovaru, vymienené kupujúcim, bez ohľadu na dopad na funkčnosť tovaru.

2.8.1. Nároky z väd tovaru pri podstatnom porušení kúpnej zmluvy

Postoj kupujúceho k závažnosti vady je čiastočne možné odvodiť z toho, ktorý konkrétny nárok z vady tovaru si voči kupujúcemu uplatní. **Pokiaľ kupujúci nie je ochotný vadu tolerovať, môže v závislosti od povahy vady vyzvať predávajúceho na výmenu tovaru, doplnenie tovaru, alebo o jeho opravu a v prípade právnej vady na zabezpečenie jej odstránenia** (napr. zrušenie vecného bremena alebo záložného práva).

Pokiaľ kupujúci preferuje použitie tovaru napriek vade, môže si tovar ponechať a voči predávajúcemu si uplatniť zľavu z kúpnej ceny. No a pokiaľ dodaný tovar vzhľadom na vady vôbec nespĺňa očakávania kupujúceho, môže kupujúci odstúpiť od zmluvy. Odstúpením od zmluvy zanikajú všetky práva a povinnosti strán zo zmluvy, okrem tých, ktoré sú vymedzené v § 351 OBZ.

Kupujúci, ktorý odstúpi od zmluvy, musí byť pripravený vrátiť vadný tovar, pričom má zachovaný nárok na úhradu nákladov s tým spojených. Voľba nároku je plne v dispozícii kupujúceho, Obchodný zákonník neupravuje poradie, v akom je možné voľbu nároku vykonať. **Pre všetky voľby kupujúceho však platí, že voľbu musí oznámiť predávajúcemu včas, teda priamo v oznámení o vade tovaru alebo bez zbytočného odkladu po tomto oznámení.**

Osobitne dôležité je to v prípade odstúpenia od zmluvy, ktoré je možné účinne dosiahnuť iba vtedy, ak je odstúpenie oznámené predávajúcemu bez zbytočného odkladu po tom, ako sa kupujúci o vade dozvedel. **Nesplnenie povinnosti oznámiť predávajúcemu voľbu nárokov z podstatného porušenia zmluvy včas má za následok modifikáciu práv kupujúceho tak, že si bude môcť uplatniť nároky z väd, iba ako keby zmluva bola porušená nepodstatným spôsobom.**

Základný rozdiel je v tom, že pri nepodstatnom porušení zmluvy môže kupujúci žiadať buď odstránenie vady, alebo zľavu z kúpnej ceny, pričom voľbu konkrétneho spôsobu odstránenia vady môže vykonať predávajúci. K odstúpeniu od zmluvy

pri nepodstatnom porušení zmluvy môže kupujúci pristúpiť iba za splnenia ďalších podmienok.

Pri podstatnom porušení zmluvy má právo voľby nároku z väd tovaru kupujúci, ktorý ho môže uplatniť zároveň s oznámením o vadách tovaru. Raz uplatnený nárok už kupujúci jednostranne zmeniť nemôže, môže ho zmeniť len po dohode s predávajúcim. Pokiaľ by si kupujúci zvolil nárok, ktorému objektívne nie je možné vyhovieť (pretože tovar sa opraviť nedá vôbec alebo len s neprimeranými nákladmi), môže požadovať dodanie náhradného tovaru, o čom musí informovať predávajúceho opäť bez zbytočného odkladu.

Ak predávajúci vady neodstráni či už pre svoju nečinnosť (neodstráni ich v primeranej lehote) alebo aj pred uplynutím lehoty sám oznámi kupujúcemu, že vady neodstráni, kupujúcemu ostáva voľba medzi odstúpením od zmluvy alebo uplatnením nároku na zľavu z kúpnej ceny. Opäť by mal túto voľbu vykonať bez zbytočného odkladu. Keďže v prípade sporu z väd tovaru znášajú sporové strany dôkazné bremeno k svojim tvrdeniam, je z pohľadu predávajúceho aj kupujúceho vhodné viesť každú komunikáciu ohľadom väd tovaru písomne a túto si archivovať.

Uplatnenie nároku z väd tovaru však nezbatimuje kupujúceho nároku na náhradu škody.

2.8.2. Nároky z väd tovaru pri nepodstatnom porušení kúpnej zmluvy

Obchodný zákonník nepodstatné porušenie zmluvy nedefinuje, preto na základe argumentu opaku (*argumentum a contrario*) je možné iba všeobecne vymedziť, že zmluva je dodaním vadného tovaru porušená nepodstatným spôsobom v tých prípadoch, ktoré nespĺňajú vymedzenie podstatného porušenia zmluvy. I keď označenie „nepodstatné porušenie zmluvy“ môže mylne naznačovať, že v právnom vzťahu ide o nepodstatnú skutočnosť bez právnych následkov, v skutočnosti stále ide o porušenie povinnosti predávajúceho dodať tovar bez väd, preto kupujúcemu vznikajú aj z nepodstatného porušenia zmluvy nároky z väd tovaru.

Na rozdiel od podstatného porušenia zmluvy, k odstúpeniu od zmluvy môže kupujúci pri nepodstatnom porušení zmluvy pristúpiť iba za splnenia ďalších podmienok a **primárne si vyberá medzi odstránením vady a medzi zľavou z kúpnej zmluvy. Kupujúci by mal svoju voľbu nároku oznámiť v oznámení o existencii vady na tovare, pričom by mal predávajúcemu poskytnúť primeranú lehotu v takej dĺžke, aby bol predávajúci schopný zabezpečiť odstránenie vady.**

Kým kupujúci neoznámí predávajúcemu, či volí zľavu z kúpnej ceny, alebo odstránenie vady, dovtedy konkrétny spôsob odstránenia vady určuje predávajúci (napr. doplnením tovaru, opravou tovaru, výmenou tovaru, odstránením právnej vady tovaru). Predávajúci je povinný zvoliť taký spôsob odstránenia vady, ktorý kupujúcemu nespôsobí vynaloženie neprímeraných nákladov. Kým predávajúcemu neuplynie lehota na odstránenie vady, kupujúci nemôže svoju voľbu zmeniť a požadovať miesto toho napr. zľavu z kúpnej ceny (alebo odstúpiť od zmluvy), môže si však popri nároku na odstránenie väd uplatniť nárok na náhradu škody alebo na zmluvnú pokutu. Zmeniť uplatnený nárok by kupujúci mohol iba v prípade, ak by sám predávajúci kupujúcemu priznal, že v poskytnutej lehote vady neodstráni. Lehota určená na odstránenie väd by mala byť lehotou primeranou, pričom kupujúci a predávajúci môžu mať na jej primeranosť rozličný názor.

Kupujúci má možnosť určiť dĺžku lehoty na odstránenie vady vtedy, ak včas prejaví iniciatívu a lehotu určí spolu s oznámením o vade tovaru, a oznámením, že požaduje odstránenie vady. Už pri určení dĺžky lehoty je vhodné upozorniť na úmysel kupujúceho od zmluvy odstúpiť v prípade, ak predávajúci nezabezpečí odstránenie väd. Dokiaľ lehotu neurčí kupujúci, je to predávajúci, kto môže upovedomiť kupujúceho, že vady odstráni v ním určenej lehote. Následne sa mlčanie kupujúceho považuje za udelenie jeho súhlasu s dĺžkou lehoty, preto pokiaľ kupujúci nesúhlasí s lehotou určenou predávajúcim, musí s ňou vyjadriť nesúhlas výslovne, inak vznikne predávajúcemu právo na odstránenie väd v ním určenej lehote. Nesplnenie povinnosti predávajúcim v určenej lehote zakladá kupujúcemu nárok na uplatnenie zľavy z kúpnej ceny, alebo

na odstúpenie od zmluvy, zvolený nárok už potom nemôže bez súhlasu predávajúceho jednostranne zmeniť.

Odstúpenie od zmluvy nie je primárnym nárokom, ktorý by mohol kupujúci uplatniť v prípade, ak je zmluva vadným plnením porušená nepodstatným spôsobom (na rozdiel od podstatného porušenia zmluvy, kedy môže v prípade vady tovaru kupujúci odstúpiť od zmluvy hneď v zmysle § 436 ods. 1 písm. d) OBZ).

Predovšetkým kupujúci môže odstúpiť od zmluvy iba vtedy, ak vady predávajúcemu včas oznámil. Ďalej k odstúpeniu od zmluvy môže kupujúci pristúpiť až potom, ako predávajúci neodstráni vady tovaru v určenej lehote, resp. ak predávajúci aj pre uplynutím tejto lehoty oznámi, že vady neodstráni. Na úmysel odstúpiť od zmluvy však musí kupujúci predávajúceho výslovne upozorniť. Vhodné je urobiť tak zároveň s oznámením o vade, v ktorom kupujúci zároveň označí zvolený nárok (napr. výmena tovaru), určí predávajúcemu lehotu na splnenie tohto nároku a upozorní na svoj úmysel od zmluvy odstúpiť, ak v zvolenej lehote predávajúci jeho nárok neuspokojí.

Ak sa kupujúci rozhodne odstúpiť od zmluvy neskôr, napríklad až po uplynutí primeranej lehoty ktorú určil predávajúcemu na odstránenie vady, aj v tomto prípade musí predávajúceho upozorniť na úmysel od zmluvy odstúpiť, pričom musí určiť lehotu primeranú na odstúpenie od zmluvy. Splnenie týchto podmienok bude v prípade sporu o účinnosť odstúpenia zo zmluvy predmetom dokazovania, preto platí, že komunikácia ohľadom vád by mala byť v záujme oboch zmluvných strán písomná. Ak sa kupujúci rozhodne pristúpiť k odstúpeniu od zmluvy, musí byť pripravený prevzatý tovar vrátiť v stave, v akom ho dostal.

Pokiaľ ide o výmenu tovaru, ide o jeden z nárokov z vád tovaru, ktorý predpokladá, že dôjde k výmene tovaru za tovar. Kupujúci preto musí byť pripravený vrátiť vadný tovar, ktorý prevzal od predávajúceho a to v zásade v takom stave, v akom mu bol dodaný. Táto podmienka však má svoje výnimky, prameniace z toho, že striktná požiadavka na vrátenie tovaru v pôvodnom stave (bez porušenia obalu) by fakticky znemožňovala akúkoľvek výmenu tovaru, keďže vadu kupujúci môže zistiť až po rozbalení tovaru, niekedy až po prvom použití tovaru. Preto sa aj na výmenu tovaru

vzťahujú výnimky, ktoré platia pre povinnosť vrátenia tovaru pri odstúpení od zmluvy.

Kupujúcemu tak povinnosť vrátiť tovar v pôvodnom stave nevznikne, ak zmenu stavu tovaru nespôsobil kupujúci, ak k jeho zmene došlo v dôsledku prehliadky tovaru alebo ak pred zistením vady kupujúci tovar už predal alebo spotreboval, alebo inak pozmenil pri jeho obvyklom použití. V takých prípadoch je kupujúci povinný vrátiť aspoň zvyšnú časť tovaru. Náklady vrátenia tovaru kupujúcim pritom znáša predávajúci, ktorý dodaním vadného plnenia vyvolal potrebu vrátenia tovaru. Naopak kupujúci, ktorý môže vrátiť iba nespotrebovanú časť tovaru, je povinný zaplatiť predávajúcemu náhradu za spotrebovaný tovar do výšky, v ktorej mal z použitia tovaru prospech.

Nárok na zľavu z kúpnej ceny nevzniká kupujúcemu v ňubovoľnej výške, ale vzniká v rozsahu primeranom zníženiu hodnoty vadného tovaru. Konkrétne je zľavu možné určiť vtedy, keď je známa hodnota tovaru bez väd a zároveň je známa hodnota tovaru dodaného s vadami, obe hodnoty určené ku dňu, kedy bol predávajúci podľa zmluvy tovar povinný dodať. Zistenie hodnoty tovaru s vadami môže kupujúcemu spôsobiť určité ťažkosti a pokiaľ je predpoklad budúceho sporu, je vhodné zabezpečiť aspoň odborné vyjadrenie kvalifikovanej osoby, aby vedel odôvodniť primeranosť uplatnenej zľavy. **Ďalší postup kupujúceho potom závisí od toho, či kúpna cena už bola zaplatená, alebo nie.** V zásade platí, že do doby odstránenia vady kupujúcemu nevzniká povinnosť zaplatiť celú kúpnu cenu a je povinný zaplatiť len takú časť kúpnej ceny, ktorá je znížená o jeho nárok na primeranú zľavu. V mnohých prípadoch je však kúpna cena zaplatená skôr, než je tovar dodaný, v takých prípadoch má kupujúci právo žiadať od predávajúceho vrátenie už zaplatenej kúpnej ceny v rozsahu, ktorý zodpovedá primeranej zľave a to spolu s úrokmi z primeranej zľavy. Výška úrokov môže byť dojednaná v zmluve, častejšie sa však bude uplatňovať výška úrokov určená zákonom postupom podľa § 502 OBZ.

Uplatnenie nároku na vrátenie kúpnej ceny môže kupujúci vykonať aj započítaním vzájomných pohľadávok. Rovnako ako pri ostatných nárokoch z väd tovaru, základným predpokladom na to, aby predávajúci vôbec mohol splniť svoje povinnosti

súvisiace s dodaním vadného plnenia je, že musí byť o existencii vady informovaný. Preto ak kupujúci nesplní svoju oznamovaciu povinnosť vôbec, alebo ju nesplní včas, kupujúci môže jednostranne znížiť platbu kúpnej ceny o primeranú zľavu (alebo započítať v tejto výške voči pohľadávkam predávajúceho) iba so súhlasom predávajúceho. Toto neplatí, a napriek nesplneniu notifikačnej povinnosti ostane kupujúcemu zachované právo na uplatnenie zľavy z kúpnej ceny vtedy, ak predávajúci vedel o faktických vadách v čase dodania tovaru a o právnych vadách v čase, keď mu ich existencia bola oznámená (§ 435 ods. 1).

V prípade vady tovaru je kupujúci povinný uplatniť uspokojenie svojho nároku primárne z väd tovaru, to znamená postupom podľa § 436 OBZ (pri podstatnom porušení zmluvy) alebo postupom podľa § 437 OBZ (pri nepodstatnom porušení zmluvy). Tie práva, ktoré môže vymôcť z nárokov z väd tovaru, nemôže namiesto toho uplatniť z iného právneho dôvodu, napríklad uplatnením nároku na náhradu škody, alebo uplatnením nároku na bezdôvodné obohatenie. Iba v rozsahu, v akom prípadne kupujúcemu vznikla ujma väčšia, než nárok, ktorý môže uplatniť z vady tovaru, má nad rámec nároku z vady tovaru zachovaný aj nárok na náhradu škody, alebo na zmluvnú pokutu, čo zabraňuje tomu, aby si kupujúci uplatnil reparáciu ujmy kumulovane z rôznych nárokov, alebo aby uplatnením jedného nároku (náhrada škody) obchádzal splnenie svojich zákonných povinností podmieňujúcich úspešné uplatnenie nárokov z väd tovaru (napr. splnenie povinnosti tovar prezrieť a notifikačnej povinnosti). Konkrétne uvedené znamená, že pokiaľ predávajúci dodá vadný tovar, kupujúci si primárne musí uplatniť odstránenie vady, alebo zľavu z kúpnej ceny, alebo (ak sú splnené podmienky) odstúpenie od zmluvy.

Zároveň má nárok na úhradu nákladov, ktoré mu vzniknú vrátením tovaru (pri odstúpení od zmluvy alebo výmene tovaru). Ak napriek uvedenému kupujúci stále znáša ujmu v dôsledku vadného plnenia, môže požadovať náhradu škody, ktorá pozostáva z reparácie skutočnej ujmy a z náhrady ušlého zisku. Pokiaľ si však kupujúci zvolil zľavu z kúpnej ceny ako nárok z vady tovaru, nárok na náhradu ušlého zisku nemá, pretože zľava z kúpnej ceny konzumuje nárok na náhradu ušlého zisku, takže kupujúci môže požadovať iba skutočne

vzniknutú škodu. Popri nárokoch z väd tovaru a zákonnom nároku na náhradu škody môže kupujúcemu vzniknúť aj nárok na zaplatenie zmluvnej pokuty, pokiaľ táto bola pre prípad vadného plnenia medzi stranami písomne dohodnutá. Nárok na zmluvnú pokutu na rozdiel od nároku na náhradu škody nevzniká automaticky zo zákona, je podmienený uzavretím dohody o zmluvnej pokute.

Pokiaľ ide o odstúpenie od kúpnej zmluvy, Obchodný zákonník pre uplatnenie tohto nároku z väd ukladá podmienku splnenia oznamovacej povinnosti (tzv. notifikačnej povinnosti) a podmienku, že kupujúci je schopný vrátiť predávajúcemu tovar, vo vzťahu ku ktorému od zmluvy odstúpil.

Nesplnenie notifikačnej povinnosti síce nemusí za podmienky, že predávajúci o faktických vadách tovaru vedel alebo musel vedieť v čase dodania brániť úspešnému uplatneniu iných nárokov z väd tovaru (odstránenie väd alebo zľava z kúpnej ceny), bráni však účinnému odstúpeniu od zmluvy. Kupujúci totiž v prípade, ak vady predávajúcemu neoznámil vôbec, alebo ich neoznámil včas, už od zmluvy odstúpiť nemôže. Zákon vymedzenie pojmu „oznámiť včas“ nevymedzuje, preto sa dĺžka lehoty kedy je oznámenie o vadách doručené predávajúcemu včas posudzuje v závislosti od druhu tovaru a od okolností uzavretia zmluvy a dodania tovaru. V prípade tovaru, ktorý môže podliehať rýchlej skaze (napr. mliečne výrobky) bude za včasnú považovaná kratšia lehota, než v prípade zložitého strojného zariadenia.

Schopnosť kupujúceho vrátiť tovar je ďalšou podmienkou odstúpenia od zmluvy, ktorá plynie z toho, že odstúpením od zmluvy zanikajú všetky práva a povinnosti zmluvných strán (s výnimkou tých, ktoré sú upravené v § 351 ods. 2 OBZ) a každá strana, ktorej bolo pred odstúpením od zmluvy poskytnuté plnenie, je toto povinná vrátiť. Kupujúci je tak povinný vrátiť vadný tovar a predávajúci je povinný vrátiť zaplatenú kúpnu cenu. Obchodný zákonník v zásade požaduje, aby kupujúci vrátil tovar v takom stave, v akom ho od predávajúceho dostal.

Táto požiadavka má svoje výnimky, prameniace z toho, že povinnosť vrátiť tovar v pôvodnom stave (vrátane zákazu porušenia obalu) by fakticky znemožňovala akúkoľvek výmenu tovaru, keďže vadu kupujúci môže zistiť až po rozbalení tovaru, niekedy až

po prvom použití tovaru. Kupujúcemu tak povinnosť vrátiť tovar v pôvodnom stave nevznikne, ak zmenu stavu tovaru nespôsobil kupujúci, ak jeho zmene došlo v dôsledku prehliačky tovaru, alebo ak pred zistením vady kupujúci tovar už predal alebo spotreboval, alebo inak pozmenil pri jeho obvyklom použití. V takých prípadoch je kupujúci povinný vrátiť aspoň zvyšnú časť tovaru. Náklady vrátenia tovaru kupujúcim pritom znáša predávajúci, ktorý dodaním vadného plnenia vyvolal odstúpenie od zmluvy. Naopak kupujúci, ktorý môže vrátiť iba nespotrebovanú časť tovaru je povinný zaplatiť predávajúcemu náhradu za spotrebovaný tovar do výšky, v ktorej mal z použitia tovaru prospech.

Predávajúci je povinný dodať tovar v množstve, ktoré určuje zmluva. Ak skutočne dodané množstvo je menšie, než dohodnuté množstvo (a nejde o čiastkové plnenie), ide o vadu tovaru. Naopak, dodanie väčšieho množstva tovaru sa za vadu plnenia nepovažuje, i keď tiež ide o porušenie povinnosti dodať tovar v dohodnutom množstve. Kupujúci samozrejme nie je povinný dodávku tovaru nad dohodnuté množstvo prijať, stačí ak tovar odmietne prevziať. Prípadne má kupujúci možnosť sa rozhodnúť, že dodávku tovaru v rozsahu nad dohodnuté množstvo prijme, vtedy sa ohľadom tohto prebytočného tovaru konkludentne uzavrie kúpna zmluva s takými podstatnými náležitosťami, aké sú dohodnuté pre riadne dodaný tovar. Kupujúci bude preto povinný zaplatiť za prebytočný tovar kúpnu cenu rovnakú, ako je dohodnutá pre tovar dodaný na základe zmluvy.

3. Nadobudnutie vlastníckeho práva

Základným cieľom kupujúceho pri uzatváraní kúpnej zmluvy je nadobudnutie vlastníckeho práva k tovaru. **Obchodný zákonník všeobecne určil za moment nadobudnutia vlastníckeho práva moment, kedy je kupujúcemu umožnené s tovarom nakladať. Tento moment v zásade nastáva vtedy, keď je tovar kupujúcemu odovzdaný.**

Pri prepravovanom tovare však môže kupujúci získať možnosť nakladať s tovarom aj pred tým, než mu je tovar odovzdaný, pokiaľ mu predávajúci doručí dokumenty, na základe ktorých môže ovplyvniť

ďalšie určenie zásielky. Vtedy nadobudne kupujúci vlastnícke právo k tovaru počas jeho prepravy ku momentu, kedy sú mu predávajúcim doručené potrebné dokumenty (typicky CMR alebo náložný list). Zákonné pravidlo o nadobudnutí vlastníckeho práva nakladaním s tovarom je možné medzi kupujúcim a predávajúcim zmluvne upraviť aj inak.

Nadobudnutie vlastníckeho práva kupujúcim pred tým, ako môže s tovarom nakladať, je možné iba na základe písomného dojednania a to za podmienky, že ide o tovar dostatočne individualizovaný a odlišiteľný od každého iného tovaru, osobitne od iných tovarov prepravovaných zároveň s ním. Spôsob označenia alebo oddelenia tovaru od iných tovarov si môžu strany dojednať buď zmluvne alebo o spôsobe označenia tovaru rozhodne sám predávajúci a bez zbytočného odkladu tento spôsob označenia oznámi kupujúcemu. Nezameniteľnosť označenia je základnou podmienkou nadobudnutia vlastníckeho práva z dôvodu, že pokiaľ príde ku škode na časti prepravovanej zásielky (napr. dopravná nehoda prepravcu), musí byť zřejmé, komu konkrétne ku ktorej konkrétnej časti zásielky svedčí vlastnícke právo. Iba oprávnená osoba si totiž bude môcť uplatňovať nároky v súvislosti so vzniknutou škodou.

V kúpnej zmluve si strany môžu dohodnúť, že i keď je tovar už v reálnej dispozícii kupujúceho, vlastnícke právo k nemu má naďalej predávajúci. Zákon tento stav označuje ako výhradu vlastníctva a pre platnosť jej dojednania vyžaduje písomnú formu. V písomnom dojednaní výhrady vlastníctva by strany mali jednoznačne určiť moment, kedy má vlastnícke právo k tovaru v dispozícii kupujúceho prejsť na kupujúceho. Ak neurčia iný moment, zo zákona je nadobudnutie vlastníckeho práva kupujúcim spojené s úplným zaplatením kúpnej ceny.

Výhrada vlastníctva je z pohľadu predávajúceho určitým spôsobom zabezpečenia, keďže pred úplným zaplatením kúpnej ceny si k tovaru môže uplatňovať vlastnícke právo voči kupujúcemu, ale aj voči tretím osobám, ak ho majú v neoprávnenej držbe. Zároveň si môže nárokovať na vydanie tovaru v prípade vyhlásenia exekúcie alebo konkurzu na kupujúceho (čo môže byť pre predávajúceho

výhodnejšie, než neisté pomerné uspokojenie pohľadávky v konkurze v rozsahu nezaplatenej kúpnej ceny).

Súkromné právo vychádza zo starej rímskej zásady, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv, než sám má, resp. z bezprávia nemôže vzniknúť právo. Osoba, ktorá vlastnícke právo k veci nemá, ho preto nemôže platne previesť na nikoho ďalšieho. Uvedené pravidlo dodnes rešpektuje Občiansky zákonník pre oblasť občianskoprávných vzťahov (s výnimkou nadobudnutia vlastníckeho práva od nepravého dediča – § 486 OZ).

Právne vzťahy vo sfére obchodného práva sú však typické vyššou dynamikou, v rámci ktorej dochádza k reťazovým prevodom toho istého tovaru medzi viacerými podnikateľmi. Kupujúci sa tak k dodanému tovaru stane vo vzťahu k svojmu odberateľovi predávajúcim a kým sa tovar dostane ku koncovému odberateľovi, môže byť opakovane prevedený v krátkych časových lehotách. Spochybnenie prevodu vlastníckeho práva pri prvých prevodoch by vyvolalo veľmi zložitý právny stav uplatňovania nárokov pri neskorších prevodoch.

Právna úprava kúpnej zmluvy v Obchodnom zákonníku prelomila zásadu, že vlastnícke právo môže previesť iba vlastník a pripustila, aby dobromyseľný nadobúdateľ získal vlastnícke právo aj k takému tovaru, ktorý na neho prevádza nevlastník. Napríklad kupujúci, ktorý na základe výhrady vlastníctva nenadobudol vlastnícke právo k tovaru, tento ďalej tovar predá. Pôvodnému vlastníkovi vznikne škoda, za ktorú bude zodpovedať ten, kto ju vlastníkovi spôsobil, avšak vlastnícke právo k tovaru prejde na nového dobromyseľného nadobúdateľa, ktorý už nebude povinný tovar pôvodnému vlastníkovi vydať.

Nevyhnutnou podmienkou nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka je dobromyseľnosť kupujúceho, teda jeho presvedčenie, že osoba, ktorá mu tovar predáva, je jeho vlastníkom, alebo je osobou, oprávnenou s tovarom nakladať za účelom jeho predaja. Ak kupujúci nie je v čase, kedy mal k tovaru nadobudnúť vlastnícke právo (v zásade k momentu odovzdania tovaru) dobromyseľným, teda ak vie, že predávajúci nie je ani vlastníkom tovaru, ani osobou oprávnenou na jeho predaj (napr. v postavení komisionára pri komisnom predaji),

k prevodu vlastníckeho práva nedôjde a pôvodný vlastník sa môže domáhať vydania tovaru. Dobromyseľnosť kupujúceho pritom zákon predpokladá, takže v spore o vydanie tovaru by musel žalobca tvrdiť, že kupujúci dobromyseľný nebol a k tomuto tvrdeniu by zároveň znášal dôkazné bremeno.

V aplikačnej praxi sa možno často stretnúť s voľbou Obchodného zákonníka a kúpnej zmluvy ako fakultatívneho obchodu (§ 262 OBZ) práve s odkazom na výrazne vyššiu ochranu kupujúceho pri nadobudnutí vlastníckeho práva, samozrejme, za predpokladu jeho dobromyseľnosti.

4. Povinnosti kupujúceho

Kupujúci má dve základné zákonné povinnosti – zaplatiť predávajúcemu kúpnu cenu za tovar a tovar dodaný predávajúcim prevziať. Bez splnenia týchto povinností by nemohlo dôjsť k naplneniu účelu kúpnej zmluvy.

V prípade, že kupujúci nezplatí kúpnu cenu, dostane sa do omeškania dlžníka (§ 365 a nasl. OBZ), v prípade, že si nesplní povinnosť prevziať tovar, dostáva sa do omeškania veriteľa (§ 370 a nasl. OBZ). V oboch prípadoch môžu nastúpiť buď zákonné dôsledky omeškania dlžníka (napr. povinnosť zaplatiť úrok z omeškania pre omeškanie so zaplatením kúpnej ceny alebo môžu nastúpiť zákonné dôsledky omeškania veriteľa (napr. môže dôjsť k prechodu nebezpečenstva škody na veci na kupujúceho pre omeškanie s prevzatím tovaru, ak toto nebezpečenstvo škody na veci neznášal aj predtým); alebo (aj súčasne) môžu nastúpiť zmluvné dôsledky v podobe aktivácie zabezpečovacích inštitútov (napr. zmluvná pokuta); a napokon môžu byť splnené podmienky aj pre zánik nespĺneného záväzku (napr. právo odstúpiť od kúpnej zmluvy).

4.1. Kúpna cena

Kupujúci je povinný zaplatiť predávajúcemu kúpnu cenu vo výške, ktorú si strany dohodli v kúpnej zmluve. Všeobecne platí, že strany kúpnej zmluvy nie sú v zásade viazaní či obmedzovaní dohodnutím si výšky kúpnej ceny, ktorá nie je upravená cenovým

predpisom. Môžu si tak dojednať aj cenu, ktorá sa odchyľuje od ceny obvyklej (trhová), najmä, ak ide o cenu podstatne nižšiu.

Obchodný zákonník pripúšťa, aby si strany namiesto konkrétnej výšky kúpnej ceny dohodli iba spôsob jej určenia, dokonca aby sa výslovne dohodli, že výšku kúpnej ceny neurčujú. Dohoda strán, že neurčujú výšku kúpnej ceny je skôr teoretickou možnosťou, ktorá sa v praxi nevyužíva a ani sa neodporúča. **Ak si totiž strany vedome výšku kúpnej ceny nedohodnú, je kupujúci zo zákona povinný platiť cenu obvyklú, ktorú zákon definuje ako cenu, za ktorú sa porovnateľný tovar za obdobných podmienok obvykle predával v čase uzavretia kúpnej zmluvy.**

Obvyklá cena nie je cenou priemernou, ale cenou, ktorá by bola najčastejšie dohodnutá za obdobných podmienok, teda obdobnej dohode napríklad o spôsobe dodania, o povinnosti poistenia zásielky, o výhode udelenia záruky, o dobe splatnosti kúpnej ceny a mnohých ďalších dojednaní, ktoré môžu mať vplyv na výšku kúpnej ceny. Tento spôsob určenia „obvyklej“ kúpnej ceny by tak v prípade sporu bol natoľko komplikovaný, že pre strany je výhodnejšie dohodnúť buď presnú výšku kúpnej ceny, alebo aspoň spôsob jej určenia. Dohodnutie spôsobu určenia znamená uvedenie konkrétneho kritéria, na základe ktorého bude cena určená, napríklad naviazanie výpočtu ceny na burzové ceny. **V prípade neistého vývoja cien tovaru môže strany dojednať aj cenovú doložku.**

Kúpna cena dohodnutá v zmluve sa považuje za cenu konečnú, ak zo zmluvy nevyplýva nič iné. Predávajúci preto nie je oprávnený jednostranne zvýšiť kúpnu cenu napr. o DPH, alebo napr. colné poplatky. Pokiaľ má kupujúci zaplatiť kúpnu cenu aj s DPH, mali by si to strany v zmluve dohodnúť, čo vyplýva z § 3 ods. 3 zákona o cenách – **ak nie je dohodnuté alebo osobitným predpisom ustanovené inak, súčasťou ceny je aj daň z pridanej hodnoty, príslušná spotrebná daň a pri dovážanom tovare aj clo a iné platby vyberané v rámci uplatňovania nesadzobných opatrení ustanovené osobitnými predpismi.**

Kúpna cena tiež môže byť viazaná na hmotnosť tovaru, v takom prípade by mali zmluvné strany dohodnúť aj to, či sa pre určenie celkovej ceny bude vychádzať z celkovej hmotnosti tovaru (napr. cena tehál v tonách na drevených paletách), z tzv. čistej

hmotnosti (napr. len celková hmotnosť tehál). V prípade, že sa na tom zmluvné strany nedohodnú, platí zákonná prezumpcia, v rámci ktorej je na určenie kúpnej ceny tovaru rozhodujúca čistá hmotnosť tovaru, tzn. bez obalov, prepravných kontajnerov, vriec a pod.

4.2. Miesto a čas platenia kúpnej ceny

Miesto zaplatenia kúpnej ceny má určiť predovšetkým dohoda zmluvných strán v kúpnej zmluve. Tradičný spôsob vykonania kúpy z ruky do ruky našiel odraz v určení miesta platenia kúpnej ceny v mieste odovzdania tovaru, alebo v mieste odovzdania dokladov, ktoré s tovarom umožňujú nakladať (napr. CMR, náložný list). Toto špeciálne ustanovenie platí za podmienky, že podľa dohody strán sa kúpna cena platí v čase, kedy je tovar (alebo príslušné doklady) kupujúcemu odovzdaný. Inak platí všeobecná právna úprava, v zmysle ktorej je dlžník povinný plniť peňažný záväzok v sídle alebo mieste podnikania, prípadne bydlisku veriteľa (§ 337 ods. 1).

Na splnenie povinnosti zaplatiť kúpnu cenu sa kupujúci zaväzuje už uzavretím kúpnej zmluvy. V nej si strany môžu podľa svojej potreby dohodnúť konkrétny moment, kedy táto povinnosť kupujúcemu vznikne rôzne. Ak si strany žiadnym spôsobom moment vzniku povinnosti zaplatiť kúpnu cenu v zmluve neupravia, kupujúcemu táto povinnosť vznikne vtedy, keď mu predávajúci umožní s tovarom nakladať, prípadne mu umožní nakladať s dokladmi ktoré umožňujú s tovarom nakladať (náložný list, skladiskový list). Opäť ide o princíp kúpy „z ruky do ruky“, kedy sa k tomu istému momentu splnia obe základné povinnosti zmluvných strán – predávajúci odovzdá tovar, kupujúci odovzdá peniaze. Predávajúci pritom nie je povinný pristúpiť k odovzdaniu tovaru, kým kupujúci nepristúpi k zaplateniu kúpnej ceny.

Odovzdanie tovaru zaplatením kúpnej ceny môže predávajúci podmieniť aj v prípade, kedy má tovar podľa zmluvy odovzdať na odoslanie, takže nie je pri výmene tovaru za peniaze prítomný. Vtedy môže podmieniť odovzdanie dokladov umožňujúcich nakladanie s tovarom zaplatením kúpnej ceny. Opäť len za predpokladu, že v zmluve nebol dohodnutý iný spôsob platenia

kúpnej ceny. I keď formulácia, že predávajúci môže podmieniť nakladanie s tovarom kupujúcim zaplatením kúpnej ceny naznačuje, že kým kupujúci nezaplatí, predávajúci mu nemusí umožniť s tovarom nakladať, uvedené neplatí, pokiaľ kupujúci nedostane možnosť si tovar prezrieť.

Povinnosti predávajúceho dodať tovar zodpovedá povinnosť kupujúceho vykonať všetky úkony, ktoré sú z jeho strany potrebné na to, aby predávajúci túto povinnosť mohol splniť. Pokiaľ si strany v zmluve nedohodli osobitné povinnosti kupujúceho v súvislosti s dodaním tovaru, kupujúci je v zásade povinný poskytnúť predávajúcemu súčinnosť tým, že riadne a včas dodaný tovar od predávajúceho prevezme či už sám, alebo prostredníctvom poverenej osoby. **Kupujúci môže odmietnuť prevzatie tovaru iba z dôvodov upravených v zmluve alebo z dôvodov určených v zákone** (napr. môže odmietnuť tovar dodaný v inom čase, než určila zmluva). Inak je odmietnutie prevzatia tovaru neposkytnutím súčinnosti predávajúcemu pri plnení povinnosti predávajúceho, čo v zmysle § 370 OBZ znamená, že kupujúci sa dostáva do omeškania. Omeškanie kupujúceho ako veriteľa následne v zmysle § 365 ods. 4 OBZ znamená, že predávajúci sa ako dlžník vo vzťahu k dodaniu tovaru nedostane do omeškania.

Jednou z podstatných náležitostí kúpnej zmluvy je určenie tovaru, bez ktorého zmluva nevznikne. **Obchodný zákonník však pripúšťa aj možnosť, že pri uzavretí zmluvy strany vedome nedojednávajú formu, veľkosť, alebo vlastnosti tovaru a v zmluve uvedú, že ich určenie vykoná kupujúci dodatočne až po uzavretí zmluvy.** Kupujúci je svoju voľbu povinný vykonať buď v lehote dohodnutej v zmluve, ak takej niet, tak na základe výzvy predávajúceho v lehote primeranej. Pokiaľ kupujúci ostane pasívny a formu, veľkosť, alebo vlastnosti tovaru dodatočne neurčí, môže ich určenie vykonať predávajúci sám, pričom by mal brať do úvahy potreby kupujúceho, pokiaľ sú mu známe. Stav, kedy kupujúci v rozpore so zmluvou dodatočne špecifikáciu tovaru neurčí spôsobuje omeškanie kupujúceho ako veriteľa, v súvislosti s čím predávajúci ako dlžník (vo vzťahu dodaniu tovaru) nadobúda s tým spojené nároky (napr. nárok na odstúpenie od zmluvy, nárok na náhradu škody).

Určenie tovaru predávajúcim nemusí byť úplne v súlade s predstavami kupujúceho, preto je predávajúci povinný oznámiť kupujúcemu podrobné údaje ohľadom ním zvolenej špecifikácie a určiť kupujúcemu lehotu, v ktorej sa k takto vykonanému určeniu vyjadrí. Ak kupujúci ostane naďalej pasívny, považuje sa oznámenie predávajúceho za záväzné, to znamená, že predávajúci bude povinný dodať tovar v takej forme, veľkosti a vlastnostiach, aké sám jednostranne určil.

5. Práva predávajúceho

V dvojstrannom právnom vzťahu platí, že povinnosti jednej strany zodpovedá právo druhej strany. Preto **povinnosti kupujúceho zaplatiť kúpnu cenu zodpovedá právo predávajúceho na jej zaplatenie, povinnosti kupujúceho prevziať tovar zodpovedá právo predávajúceho tovar dodať a všetkým ďalším povinnostiam kupujúceho zodpovedá právo predávajúceho domáhať sa ich splnenia.**

Predávajúci má zachované aj ďalšie práva (napr. právo na odstúpenie od zmluvy, právo na náhradu škody). Práva predávajúceho zodpovedajú povinnostiam kupujúceho len dovtedy, kým predávajúci voči kupujúcemu neplatí právo nezlučiteľné s vymáhaním povinností kupujúceho. Ak sa napríklad rozhodne odstúpiť od zmluvy, práva a povinnosti zmluvných strán zaniknú, takže zanikne povinnosť kupujúceho zaplatiť kúpnu cenu alebo povinnosť prevziať tovar. Predávajúci sa tak musí rozhodnúť, či bude uplatňovať svoje práva voči kupujúcemu zo zmluvného vzťahu (napr. bude vymáhať zaplatenie kúpnej ceny za dodaný tovar) alebo či zvolí iný postup (odstúpenie od zmluvy, uplatnenie nároku na vrátenie tovaru a na náhradu škody).

Uzatvorenie kúpnej zmluvy v sebe vždy zahŕňa určitú mieru rizika pre obe zmluvné strany. Predávajúci má pre prípad, že kupujúci nebude ochotný alebo schopný zaplatiť kúpnu cenu za dodaný tovar, možnosť využiť niektorú z foriem zabezpečenia záväzku. Zvýši tak pravdepodobnosť, že kúpna cena zaplatená bude alebo že bude aspoň vo výške kúpnej ceny náhradne uspokojený z poskytnutého

zabezpečenia. Pre predávajúceho je zásadné, aby zvolil vhodnú formu zabezpečenia.

Ak strany v kúpnej zmluve dohodli povinnosť kupujúceho zabezpečiť zaplatenie kúpnej ceny, zabezpečenie musí zriadiť pred dobou dodania tovaru (inak by pre predávajúceho stratilo zmysel) **a to buď v lehote dojednanej, alebo aspoň v lehote pred dodaním tovaru.** Predávajúci má právo na to, aby mu zriadenie zabezpečenia bolo preukázané príslušnými dokladmi, a kým mu ich kupujúci neposkytne, predávajúci je oprávnený odoprieť dodanie tovaru. Pokiaľ kupujúci doklady preukazujúce zabezpečenie platenia kúpnej ceny nepredloží vôbec, teda ani po výzve predávajúceho a v dodatočne určenej primeranej lehote, predávajúci má možnosť od kúpnej zmluvy odstúpiť, aby sa vyhol riziku, že tovar síce dodá, ale zaplatené nedostane.

Výzva predávajúceho a určenie primerane dlhej dodatočnej lehoty sú podmienky, ktoré predávajúci musí splniť na to, aby pre neposkytnutie zabezpečenia mohol od zmluvy účinne odstúpiť.

5.1. Prechod nebezpečenstva škody na tovare

Nebezpečenstvo škody na tovare prechádza na kupujúceho v čase, keď prevezme tovar od predávajúceho, alebo ak tak neurobí včas, v čase, keď mu predávajúci umožní nakladať s tovarom a kupujúci poruší zmluvu tým, že tovar neprevezme.

Za škodu na tovare sa považuje jeho strata, zničenie, poškodenie alebo znehodnotenie veci bez ohľadu na to, z akých príčin k nemu došlo. Môže ísť napríklad o zničenie zásielky tovaru počas jeho prepravy v dôsledku dopravnej nehody, stratu tovaru pri preprave, poškodenie tovaru spôsobené prírodným živlom a podobne. Keďže škoda na tovare predstavuje finančnú stratu, je zásadné vedieť presne určiť, do ktorého momentu znáša riziko vzniku škody na tovare predávajúci a kedy ho na seba preberá kupujúci.

Rovnako ako pri určení nadobudnutia vlastníckeho práva, aj pri prechode nebezpečenstva škody na tovare vychádza Obchodný zákonník z tradičného modelu kúpy „z ruky do ruky“, kedy vlastníctvo tovaru aj nebezpečenstvo jeho zničenia prechádzalo na kupujúceho odovzdaním tovaru proti odovzdaniu kúpnej

ceny. Preto v zásade platí, že kľúčovým momentom pre prechod nebezpečenstva škody na tovare je moment, kedy kupujúci tovar prevezme.

Pokiaľ kupujúci tovar od predávajúceho neprevezme v čase, kedy ho v zmysle zmluvy alebo zákona prevziať mal, nebezpečenstvo škody na tovare prechádza na kupujúceho už k momentu, kedy mu predávajúci umožnil s tovarom nakladať, hoci tovar v takom prípade ešte nie je v dispozícii kupujúceho. Napríklad, pokiaľ kupujúci v rozpore so zmluvou nevyzdvihol od predávajúceho tovar v dohodnutom čase zo skladu predávajúceho, a následne sklad v dôsledku vyššej moci zatopí, nebezpečenstvo škody na veci bude znášať už kupujúci (napriek tomu, že tovar ešte neprevzal), ktorý bude musieť za poškodený tovar riadne zaplatiť a prípadné nároky voči poisťovni bude riešiť na vlastné náklady a riziko.

Základnou podmienkou toho, aby na kupujúceho mohlo prejsť nebezpečenstvo škody k tovaru, ktorý mu ešte nebol odovzdaný a ktorý sa môže nachádzať medzi tovarmi patriacimi iným subjektom (napr. v sklade, alebo v dopravnom prostriedku) je, aby tovar bol jasne vyznačený a odlišiteľný od tovarov určených pre iných odberateľov. Keďže moment nadobudnutia vlastníckeho práva si strany môžu upraviť rôzne, nie je vylúčená ani situácia, kedy kupujúci tovar prevezme a už bude znášať nebezpečenstvo škody na veci napriek tomu, že ešte nenadobudne vlastnícke právo k tovaru.

Ak má kupujúci prevziať tovar od inej osoby, než je predávajúci, prechádza nebezpečenstvo škody na tovare na kupujúceho v čase určenom na dodanie tovaru, ak sa v tomto čase umožnilo kupujúcemu nakladať s tovarom a o tejto možnosti kupujúci vedel. Ak sa kupujúcemu umožní nakladať s tovarom alebo ak sa dozvie o tejto možnosti až neskôr, prechádza nebezpečenstvo v čase, keď má túto možnosť a dozvie sa o nej.

Pravidlo, že nebezpečenstvo škody na tovare prechádza na kupujúceho, keď tovar prevezme alebo keď má možnosť tovar prevziať, platí aj v prípade, ak nedôjde k priamemu odberu tovaru od predávajúceho, ale tovar kupujúcemu odovzdáva tretia osoba (napríklad prepravca, ak je tovar odovzdaný predávajúcim na prepravu, alebo skladovateľ, ak sa tovar vydáva zo skladu).

Zároveň tiež platí pravidlo, že relevantný je čas určený na dodanie tovaru. V tomto čase je kupujúci povinný si tovar prevziať.

Nevyhnutným predpokladom prechodu nebezpečenstva na tovar v takom prípade je, aby o možnosti nakladať s tovarom mal kupujúci vedomosť, a zároveň, aby bol objektívne schopný tovar prevziať, teda aby mal k dispozícii potrebné doklady. Kupujúci teda musí byť informovaný o tom, kedy prepravca doručí zásielku a mať od predávajúceho k dispozícii CMR alebo náložný list, na základe ktorého mu tovar prepravca vydá. Ak sú kupujúcemu doklady umožňujúce nakladať s tovarom odovzdané neskôr, alebo ak sa kupujúci o možnosti tovar vyzdvihnúť dozvie až neskôr, prechod nebezpečenstva škody na tovare sa posunie do momentu, kedy bude kupujúci tovar môcť vyzdvihnúť a keď sa o tom dozvie. K prechodu nebezpečenstva škody na tovare v zákonom určenom čase (v čase určenom na dodanie tovaru) môže dôjsť len za predpokladu, že tovar je dostatočne jasne vyznačený tak, aby bol identifikovateľný ako tovar určený kupujúcemu.

Pokiaľ je predávajúci v zmysle zmluvy povinný dodať tovar jeho odoslaním tak, že ho odovzdá dopravcovi na prepravu kupujúcemu v mieste dohodnutom v zmluve, nebezpečenstvo škody na tovare prechádza na kupujúceho až odovzdaním tomu prepravcovi, ktorý tovar prevezme v mieste dohodnutom v zmluve.

Ak nejde o prvého prepravcu (pretože tovar bolo nutné prepraviť ku miestu dohodnutému v zmluve prostredníctvom iného prepravcu), počas predchádzajúcej prepravy znášal nebezpečenstvo škody na tovare predávajúci a na kupujúceho prešlo až v mieste odovzdania vymedzenom v zmluve. Ak by sa teda tovar zničil počas prepravy do miesta dohodnutého na odovzdanie v zmluve, škodu by znášal predávajúci, ak by sa tovar zničil pri následnej preprave z miesta dohodnutého v zmluve, škoda bude zaťažovať kupujúceho.

Pokiaľ predávajúci splní svoju povinnosť dodať tovar jeho odoslaním tak, že ho odovzdá na prepravu prvému dopravcovi, pričom ale zmluva nevymedzuje v ktorom konkrétnom mieste má tovar dopravcovi odovzdať, nebezpečenstvo škody na tovare prechádza na kupujúceho tam, kde je tovar prvému dopravcovi odovzdaný. Keďže predávajúci je v tomto prípade povinný umožniť

kupujúcemu uplatniť práva z prepravnej zmluvy voči dopravcovi (pokiaľ nimi nedisponuje aj kupujúci), nebezpečenstvo škody na tovare prechádza na kupujúceho napriek tomu, že s dokladmi vzťahujúcimi sa na prepravovaný tovar nakladá zatiaľ predávajúci.

Základnou podmienkou na to, aby na kupujúceho mohlo prejsť nebezpečenstvo škody k tovaru, ktorý mu ešte nebol odovzdaný a ktorý sa môže nachádzať medzi tovarmi patriacimi iným subjektom (napr. v sklade, alebo v dopravnom prostriedku) je, aby tovar bol jasne vyznačený a odlišiteľný od tovarov určených pre iných odberateľov.

Vyznačenie tovaru môže byť zabezpečené priamo na tovare jeho nezameniteľným označením, ale vyznačenie tovaru môže byť vykonané aj prepravnými dokladmi, správou zaslanou kupujúcemu, alebo iným spôsobom, ktorý umožňuje nezameniteľnú identifikáciu tovaru. Dôsledná individualizácia tovaru je nutná pre prípad, že tovar sa nachádza medzi inými tovarmi rovnakého druhu, avšak určenými iným odberateľom. V prípade, ak je napr. pri dopravnej nehode zničená iba časť prepravovaného nákladu, nebolo by bez jasného vyznačenia tovaru možné určiť, komu patrila zničená časť tovaru, ani kto k nej znášal nebezpečenstvo škody.

Pravidlá určenia času a miesta prechodu nebezpečenstva škody na tovare si strany môžu v zmluve upraviť aj inak (skôr alebo neskôr), než to upravuje Obchodný zákonník. Pokiaľ však má prejsť nebezpečenstvo škody na tovare pred prevzatím tovaru kupujúcim, resp. pred tým, ako predávajúci tovar odovzdá na dopravu pre kupujúceho, takéto zmluvné dojednanie bude platné iba vtedy, ak tovar bude samostatne oddelený a nezameniteľne označený tak, aby sa dal jednoznačne identifikovať. Táto zákonná podmienka individualizácie tovaru má kogentný charakter, takže strany ju nemôžu vylúčiť ani zmluvným dojednaním. Pre prípad neskoršieho prechodu škody na tovare než upraveného v § 455 až § 458 OBZ už zákon podmienku individualizácie tovaru pochopiteľne neupravuje, keďže tovar je už v dispozícii kupujúceho. Neskorší prechod nebezpečenstva škody na tovare je možné dojednať napr. v súvislosti s odložením nadobudnutia vlastníctva pri výhrade vlastníckeho práva.

Kúpnu zmluvu je možné uzavrieť aj k tovaru, ktorý nie je vo fyzickej držbe predávajúceho, pretože sa práve prepravuje. Nebezpečenstvo škody na tovare v týchto prípadoch prechádza na kupujúceho spätne ku momentu odovzdania tovaru prvému dopravcovi napriek tomu, že v čase odovzdania tovaru prvému dopravcovi kúpna zmluva ešte uzavretá nebola. Predávajúci by škodu na takomto tovare znášal iba vtedy, ak by v čase uzavretia kúpnej zmluvy subjektívne vedel, alebo objektívne vedieť mal, že uzatvára kúpnu zmluvu k tovaru, ktorý už bol poškodený. Dôkazné bremeno o vedomosti predávajúceho o tom, že v čase uzavretia kúpnej zmluvy predávajúci o škode na tovare vedel (alebo vedieť mal) by v prípade sporu znášal kupujúci.

Prechod nebezpečenstva škody na tovare sa u kupujúceho v praktickej rovine prejaví tým, že napriek tomu, že tovar dostane poškodený, bude povinný zaplatiť zaň dohodnutú kúpnu cenu. Napríklad v situácii, kedy v zmysle kúpnej zmluvy (alebo zákona) prešlo na kupujúceho nebezpečenstvo škody na tovare momentom, ako predávajúci odovzdal nepoškodený tovar na prepravu, a tovar sa následne počas prepravy v dôsledku dopravnej nehody zničil alebo poškodil, za tento poškodený tovar bude musieť kupujúci zaplatiť plnú kúpnu cenu. Na tieto následky je nutné myslieť už pri uzatváraní kúpnej zmluvy a proti neželaným následkom sa vhodne zabezpečiť (napr. poistením prepravy tovaru).

Každá forma zabezpečenia predstavuje dodatočné náklady, preto by sa mala prejavíť aj pri dojednaní výšky kúpnej ceny. Kupujúci by bol zbavený povinnosti zaplatiť kúpnu cenu za tovar poškodený po prechode nebezpečenstva škody iba vtedy, ak by ku škode na tovare došlo v dôsledku toho, že predávajúci porušil niektorú svoju povinnosť vyplývajúcu mu zo zmluvy alebo zo zákona. Napríklad by tovar nevhodne zabalil v rozpore so zmluvou, čo by bezprostredne viedlo k poškodeniu tovaru.

Kupujúci môže neželané následky prechodu nebezpečenstva škody odvrátiť aj vtedy, ak mu vznikne právo na dodanie náhradného tovaru, alebo ak mu vznikne právo odstúpiť od zmluvy. Vznik práva na odstúpenie od zmluvy, alebo na dodanie náhradného tovaru, však nie je automatický a nevyplýva len zo samotnej skutočnosti, že tovar sa pri preprave poškodil. Jeho uplatnenie je podmienené

porušením povinností kupujúceho, bližšie pozri nároky z vád tovaru § 436 a nasl. Ak kupujúci má možnosť využiť odstúpenie od zmluvy, alebo požadovať dodanie náhradného tovaru, vtedy nemá povinnosť zaplatiť kúpnu cenu v súvislosti so škodou na tovare, ktorá vznikla po prechode nebezpečenstva škody.

5.2. Uchovanie tovaru

Medzi základné povinnosti kupujúceho z kúpnej zmluvy patrí povinnosť prevziať tovar riadne a včas tak, ako to určuje zmluva alebo ako to vyplýva zo zákona. Nesplnením povinnosti tovar prevziať sa kupujúci dostáva do omeškania v pozícii veriteľa. Situácii, kedy kupujúci tovar neprevezme (nezabezpečí jeho prevzatie), stavia zákon na roveň situáciu, kedy síce kupujúci tovar prevziať chce (jeho prevzatie aj zabezpečí), ale v rozpore so zmluvou pri prevzatí nezaplatí kúpnu cenu, preto mu predávajúci tovar nevydá.

V oboch prípadoch následkom porušenia povinnosti kupujúceho je stav, že tovar sa nachádza u predávajúceho, aj keď už mal byť odovzdaný kupujúcemu. Na kupujúceho v dôsledku porušenia zmluvy prechádza nebezpečenstvo škody na tovare momentom, keď mu bolo umožnené s vecou nakladať. Napriek tomu, že neprevzatím tovaru dochádza k porušeniu povinnosti kupujúceho, a následne nebezpečenstvo škody na tovare znáša kupujúci, predávajúci nemôže svojvoľne vystaviť nevyzdvihnutý tovar nebezpečenstvu zničenia, pretože **Obchodný zákonník mu ukladá povinnosť zabezpečiť uchovanie tovaru. Ide o tzv. prevenčnú povinnosť, ktorá zaťažuje predávajúceho do doby, kým kupujúci tovar riadne neprevezme, alebo do doby, kým predávajúci postupom podľa § 466 až § 468 OBZ uchovávaný tovar nepredá.**

Povinnosť uchovať tovar zahŕňa vykonanie takých opatrení, ktoré zabezpečia tovar pred jeho odcudzením, zničením alebo poškodením a umožnia zachovať vlastnosti tovaru. Opatrenia predávajúceho majú byť „primerané okolnostiam“, to znamená že predávajúci splní svoju povinnosť tým, že v rámci svojich možností tovar uskladní u seba alebo tretej osoby. Za uchovávaný tovar zodpovedá iba ako opatrovateľ (§ 526 OBZ). Uchovanie tovaru môže pre predávajúceho predstavovať dodatočné náklady na jeho uskladnenie,

osobitne ak nemá vytvorené vlastné skladové kapacity a tovar musí uložiť v sklادisku tretej osoby. V takých prípadoch **predávajúcemu vzniká zádržné právo k tovaru, čo znamená, že predávajúci nie je povinný kupujúcemu tovar vydať, kým mu kupujúci neuhradí náklady, ktoré vznikli v súvislosti s uchovaním tovaru.**

V záujme predchádzania škody na tovare je aj kupujúci zaťažený prevenčnou povinnosťou zabezpečiť uchovanie tovaru, ktorý prevzal, ale má v úmysle ho odmietnuť a vrátiť predávajúcemu. Napríklad z dôvodu, že mu bol dodaný iný tovar, než si objednal, alebo tovar bol dodaný v inom čase, než určovala zmluva, alebo mu bolo dodané väčšie množstvo tovaru než bolo dohodnuté v zmluve, alebo má tovar zjavné vady, z ktorých kupujúci uplatní nárok na odstúpenie od zmluvy. **Rovnako ako predávajúci aj kupujúci je povinný vykonať primerané opatrenia na uchovanie tovaru a rovnako ako predávajúci má aj kupujúci v prípade plnenia prevenčnej povinnosti nárok na úhradu primeraných nákladov, ktoré mu v súvislosti s uchovaním tovaru vznikli.** Do ich zaplatenia si môže k tovaru uplatniť zádržné právo.

Aj v situácii, kedy kupujúci tovar nemieni prevziať, pretože chce uplatniť niektorý z dôvodov pre ktoré môže tovar odmietnuť (napr. dodanie tovaru s vadami predstavujúcimi podstatné porušenie zmluvy) je za určitých okolností povinný tovar po jeho dopravení napriek tomu prevziať a zabezpečiť jeho uchovanie. Predpokladom vzniku tejto povinnosti je, že kupujúcemu môže byť vydaný tovar aj bez zaplatenia kúpnej ceny a zároveň, že uchovanie tovaru môže kupujúci zrealizovať bez neprimeraných ťažkostí a výdavkov.

Obchodný zákonník nekonkretizuje, čo považuje za „primerané ťažkosti“ a „primerané výdavky“, v zásade by sa tieto posudzovali vo vzťahu k tomu, o aký druh tovaru ide, aké sú reálne možnosti kupujúceho pri uchovaní tovaru a aký bol účel zmluvy. V prípade, kedy kupujúci v rámci plnenia prevenčnej povinnosti tovar na uchovanie prevezme, bude mať voči tovaru postavenie opatrovateľa ako pri zmluve o uložení veci. Ak je pri odovzdaní tovaru prítomný predávajúci alebo aspoň osoba poverená predávajúcim, kupujúcemu povinnosť uchovať tovar nevzniká a odmietnutý tovar bude následne zabezpečovať predávajúci.

Nie každý predávajúci a kupujúci má zabezpečené vlastné skladové priestory, preto povinnosť uchovať tovar môže splniť aj tým, že tovar uloží v skladisku tretej osoby. S uskladnením vecí sú však spojené náklady v podobe platenia skladného, ktoré by následne zaťažovalo tú zmluvnú stranu, ktorá porušením svojej povinnosti spôsobila nutnosť tovar uchovať. Zároveň uchovávateľovi tovaru ostáva zachovaný nárok na náhradu primeraných nákladov, ktoré v súvislosti so zabezpečením skladovania vznikli (napr. náklady na prepravu tovaru do skladu tretej osoby).

Povinnosť uchovať tovar, ktorá podľa okolností zaťažuje predávajúceho alebo kupujúceho nemôže trvať bez časového obmedzenia. S uchovaním tovaru sú spojené aj finančné náklady, ktorými tiež nie je odôvodnené zaťažovať povinnú stranu nad rámec nevyhnutnej doby. Obchodný zákonník preto upravuje postup, akým môže povinná strana doceliť ukončenie povinnosti uchovať tovar pre druhú stranu.

Primárne je uchovávateľ tovaru povinný vyzvať druhú stranu, aby splnila svoju zmluvnú povinnosť (napr. prevziať tovar, alebo zaplatiť kúpnu cenu a tak umožniť vydať tovar), následkom čoho by bolo možné tovar v zmysle zmluvy vydať druhej strane. Na splnenie tejto povinnosti je nutné určiť primeranú lehotu tak, aby druhá strana mala možnosť splniť svoju povinnosť a tovar prevziať. **Po márnom uplynutí primeranej lehoty má uchovávateľ možnosť tovar predat' vhodným spôsobom, o tomto úmysle však musí druhú stranu informovať.** Predaj tovaru je v tomto prípade právom, nie povinnosťou uchovávateľa a spôsob predaja si zvolí sám tak, aby bol vhodný vo vzťahu k druhu tovaru a daným okolnostiam.

Výzvu na splnenie povinnosti prevziať tovar, určenie primeranej lehoty na jeho prevzatie aj upozornenie na jeho následný predaj je možné (a vhodné) urobiť naraz v jednom úkone. Ak by uchovávateľ predal tovar bez predchádzajúcej výzvy na jeho prevzatie, prípadne by vo výzve určil neprimerane krátku lehotu, ktorú by nebolo objektívne možné dodržať, zodpovedal by druhej strane za škodu, ktorá by takýmto porušením povinnosti vznikla.

Zákomom nariadené uchovanie tovaru je v určitých prípadoch odôvodnené ukončiť neodkladne, pretože plynutie času v dôsledku zaslania výzvy na jeho prevzatie a uloženia lehoty na plnenie

by viedlo k neodvratnej škode na tovare. Uvedené môže nastať v dôsledku vlastností tovaru (napr. potraviny podliehajúce rýchlej skaze) alebo v dôsledku toho, že s jeho uchovaním sú spojené neprímerané náklady (napr. osobitná povaha tovaru vyžadujúca špeciálne podmienky uskladnenia, alebo vysoké náklady na prepravu tovaru do najbližšieho voľného skladiska). na predaj, kontaktovanie potenciálnych odberateľov a pod.

Dôvod, pre ktorý Obchodný zákonník umožňuje uchovávateľovi prediť tovar vhodným spôsobom a v osobitných prípadoch mu dokonca ukladá povinnosť vykonať opatrenia na predaj je ten, že predajom tovaru sa zabráni zvyšovaniu nákladov spojených s jeho núteným uchovaním. Účelom je predísť zväčšeniu škody vyvolanej nesplnením povinnosti zmluvnej strany pri prevzatí tovaru (či už kupujúceho alebo predávajúceho).

Obchodný zákonník neupravuje kritériá predaja tovaru, preto k predaju tovaru tretej osobe môže dôjsť nielen za cenu dohodnutú v kúpnej zmluve, ale aj za cenu vyššiu, alebo nižšiu. Následný postup pri prípadnom delení výťažku závisí od okolností uchovania tovaru a jeho predaja. V zásade platí, že z výťažku z predaja si strana uchovávajúca tovar ponechá náklady na jeho uchovanie a predaj, prípadne súvisiace náklady (napr. doprava tovaru do skladu) a zvyšok výťažku vydá druhej strane.

Na započítanie voči výťažku však ostávajú zachované aj ďalšie nároky, napr. nárok na zaplatenie kúpnej ceny (ak nebola zaplatená vopred), nárok na zľavu z kúpnej ceny (ak bola zaplatená vopred a je uplatnená zľava z kúpnej ceny z titulu vady tovaru), nárok na náhradu škody a podobne. V konkrétnom prípade tak môže nastať situácia, kedy tovar uchovával predávajúci z dôvodu, že kupujúci nezaplatil kúpnu cenu ani tovar neprevzal a v takom prípade ani výťažok z predaja nemusí pokryť všetky nároky predávajúceho, následkom čoho kupujúcemu nielenže po predaji žiaden zvyšok výťažku neostane, ale naopak si voči nemu ešte predávajúci môže uplatniť neuhradené nároky z prípadnej náhrady škody, alebo z nákladov na uchovanie tovaru.

5.3. Náhrada škody pri náhradnom obchode

V prípade, ak niektorá zmluvná strana ukončí zmluvu odstúpením od zmluvy, má zachovaný nárok na náhradu škody, ktorá jej v dôsledku toho vznikla. Všeobecne sú základné podmienky vzniku nároku na náhradu škody upravené v § 373 a nasl. OBZ, pričom na kúpnu zmluvu sa vzťahuje aj špeciálna úprava náhrady škody v § 469 a § 470 OBZ. Zákon najskôr upravuje určenie výšky náhrady škody v prípade, ak sa strane, ktorá odstúpila od zmluvy, podarí následne uzavrieť náhradnú kúpnu zmluvu, čím eliminuje minimálne časť vzniknutej škody.

Plnenie prijaté z náhradného obchodu sa započíta proti výške škody, takže odstupujúca strana už nebude mať nárok na náhradu celej pôvodnej škody, ale len škody, určenej ako rozdiel medzi kúpnu cenou dohodnutou v pôvodnej zmluve a kúpnu cenou dohodnutou v náhradnej kúpnej zmluve. Škoda však môže vzniknúť nielen vo výške kúpnej ceny (napr. sankčné plnenia odberateľom odstupujúceho, náklady na nepredvídané skladovanie nevyzdvihnutého tovaru a pod.), preto nárok na náhradu škody, ktorá zvýšila aj po započítaní plnenia z náhradnej kúpy, zostáva odstupujúcej strane zachovaný.

5.4. Náhrada škody bez náhradného obchodu

Ak strana, ktorá odstúpila od zmluvy a následne neuskutočnila náhradný predaj, vznikne jej nárok na náhradu škody vo výške rozdielu medzi pôvodne dohodnutou kúpnu cenou a tzv. bežnou cenou tovaru (§ 470 OBZ).

Bežnú cenu je možné určiť v prípade bežných výrobkov, kedy je možné zabezpečiť informácie o cene porovnateľných tovarov ponúkaných viacerými rôznymi dodávateľmi. V prípade špecializovaných výrobkov, ktoré nie sú predmetom masovej ponuky, nebude možné ustáliť „bežnú“ cenu.

Bežná cena sa určuje vo vzťahu k porovnateľnému tovaru, teda tovaru toho istého druhu alebo k porovnateľnému tovaru veľmi podobnej akosti. Pre určenie výšky bežnej ceny sú primárne rozhodujúce ceny uplatňované v čase prevzatia tovaru, ak k prevzatiu

tovaru nedošlo, tak ceny uplatňované ku dňu odstúpenia od zmluvy. Opäť nárok na náhradu škody, ktorá zvýšila, zostáva odstupujúcej strane zachovaný.

6. Osobitné dojednania v súvislosti s kúpnu zmluvou

Obchodný zákonník upravuje samostatne osobitné dojednania v súvislosti s kúpnu zmluvou – kúpu na skúšku a cenovú doložku. Popri nich býva spravidla osobitným dojednaním, ktoré sa využíva v obchodných vzťahoch, aj predkupné právo, ktoré je upravené v Občianskom zákonníku (§ 602 až § 606 OZ) a subsidiárne ho možno využiť aj v obchodovaní.

6.1. Kúpa na skúšku

Kúpa na skúšku predstavuje osobitné dojednanie v súvislosti s kúpnu zmluvou, ktoré umožňuje kupujúcemu, aby si v dohodnutej dobe ešte zvážil, či má skutočne záujem nadobudnúť tovar do svojho vlastníctva. V prípade dojednania kúpy na skúšku je totiž uzavretie kúpnej zmluvy iba podmienené a to, či k predaju tovaru naozaj dôjde, závisí jednostranne od vôle kupujúceho, ktorý má možnosť v dohodnutej skúšobnej dobe tovar schváliť alebo odmietnuť.

Právo kupujúceho odmietnuť tovar je však podmienené tým, že ho kupujúci môže vrátiť v rovnakom stave, v akom ho prevzal, preto ak by kúpa na skúšku mala zahŕňať aj právo kupujúceho tovar použiť, museli by si strany toto ustanovenie samostatne upraviť. Kúpa na skúšku je upravená dispozitívne, takže zmluvné strany si ju môžu upraviť podľa svojej potreby. Skúšobnú dobu si môžu zmluvné strany určiť ľubovoľne, iba ak by jej dĺžku v zmluve neurčili inak, platilo by zákonné určenie dĺžky doby tri mesiace.

Ak si zmluvné strany dohodnú v kúpnej zmluve kúpu na skúšku, je táto zmluva uzavretá podmienne, pod podmienkou schválenia tovaru kupujúcim. Druh podmienky sa líši podľa toho, či kupujúci tovar pri od kupujúceho po uzavretí kúpnej zmluvy prevzal alebo nie.

Ak kupujúci tovar neprevzal, schválenie tovaru je odkladacou podmienkou, čo znamená, že moment uzavretia kúpnej zmluvy sa odloží až do doby, keď kupujúci tovar schváli. Pokým kupujúci tovar neschváli, vznik kúpnej zmluvy „je odložený“, takže kúpna zmluva nebude zatiaľ zaväzovať kupujúceho ani predávajúceho. Kupujúci musí schválenie tovaru stihnúť do uplynutia skúšobnej doby, pretože inak sa podmienka schválenia tovaru považuje za zmarenú a to následne znamená, že kúpna zmluva nevznikne.

V prípade, **keď kupujúci po uzavretí kúpnej zmluvy od predávajúceho tovar prevzal, schválenie tovaru je rozvážujúcou podmienkou**, čo znamená, že kúpna zmluva už vznikla, avšak v prípade, ak kupujúci tovar v skúšobnej dobe odmietne, zmluva „sa rozviaže“, teda zanikne. Pri prevzatí tovaru Obchodný zákonník vychádza z toho, že prevzatím kupujúci tovar síce schválil, ale do uplynutia skúšobnej doby má možnosť ho odmietnuť. Musí tak urobiť písomne (ak si strany nedohodnú iný spôsob). Právo odmietnuť tovar je však viazané na možnosť vrátiť ho v rovnakom stave, v akom bol kupujúcim prevzatý. Opäť ide o dispozitívnu úpravu, od ktorej sa strany môžu odchýliť.

6.2. Cenová doložka

Dojednanie o výške kúpnej ceny je podstatnou náležitosťou kúpnej zmluvy, bez ktorej kúpna zmluva nevznikne, pokiaľ si strany výslovne nevymienia, že chcú uzavrieť kúpnu zmluvu bez určenia kúpnej ceny. Výšku kúpnej ceny je možné dojednať aj inak než presnou sumou, strany si môžu dojednať len spôsob jej určenia, **prípadne si strany môžu dojednať cenovú doložku a na jej základe dodatočne upraviť už dohodnutú výšku kúpnej ceny. Cenová doložka tak umožňuje, aby sa do finálnej kúpnej ceny premietli zmeny cien surovín, energií, dopravy, zmeny vo výške administratívnych poplatkov a podobne, ktoré nastanú v období medzi uzavretím zmluvy (pôvodne dojednaná kúpna cena) a dobou plnenia.**

Spravidla sa to týka situácie, kedy vstupné náklady vzrastú, čo znamená, že kupujúci bude povinný zaplatiť vyššiu kúpnu cenu, než

si pôvodne dojednal v kúpnej zmluve. Nie je ale vylúčená ani opačná situácia, kedy v dôsledku poklesu výrobných nákladov bude finálna cena nižšia. V prípade dojednaní cenovej doložky je v záujme oboch zmluvných strán, aby si presne špecifikovali, ktoré konkrétne náklady budú mať vplyv na prípadnú zmenu kúpnej ceny, pretože ak si to nedohodnú, platí všeobecná úprava, že sa prihliada na zmenu cien hlavných surovín potrebných na výrobu tovaru. V prípade sporu by otázka určenia okruhu hlavných surovín na výrobu bola predmetom dokazovania.

Cenová doložka sa aktivuje v prípade, kedy dôjde k rastu výrobných nákladov sledovaných v konkrétnom čase. Ohraničenie tohto času by si mali strany pri dojednaní cenovej doložky určiť presne, ak tak neurobia, berie sa do úvahy výška nákladov ku dňu uzavretia zmluvy a porovná sa s výškou nákladov ku dňu, kedy mal byť tovar podľa zmluvy dodaný. Pre prípad, že strany nemajú pre plnenie dojednaný konkrétny deň, ale majú dojednanú určitú lehotu, bude sa výška nákladov posudzovať buď ku dňu skutočného dodania tovaru (ak tovar dodaný v lehote bol), alebo ku poslednému dňu lehoty na plnenie (ak tovar počas lehoty dodaný nebol). Prípadné omeškanie predávajúceho s dodaním tovaru cenová doložka zohľadňuje pre prípad poklesu cien v období medzi dojednanou dobou plnenia a dobou skutočného plnenia.

Ak aj došlo k rastu nákladov po uzavretí zmluvy a v dobe, kedy mal predávajúci tovar dodať tieto boli vyššie, avšak do doby skutočného (omeškaného) dodania tovaru opäť klesli, bude si predávajúci môcť uplatniť iba tie nižšie ceny, platné v čase skutočného dodania tovaru a nie platné v čase, kedy mal tovar pôvodne podľa zmluvy dodať. Ak bol predávajúci v omeškaní a výška nákladov medzi dojednaným dňom plnenia a skutočným dňom plnenia naopak vzrástla, nebude si môcť uplatniť vyššiu cenu platnú ku dňu skutočného dodania, ale bude platiť cena ku dňu kedy mal byť tovar dodaný (resp. cena ku poslednému dňu lehoty na dodanie).

Uplatnenie práv z cenovej doložky bude mať za následok zmenu kúpnej ceny, ktorú je kupujúci povinný zaplatiť. Kupujúci musí najskôr nadobudnúť vedomosť, ako sa presne zmenila výška kúpnej ceny, inak nemôže splniť svoju základnú povinnosť

zaplatiť kúpnu cenu včas a v riadnej výške. Preto si oprávnená strana musí prípadné práva z cenovej doložky uplatniť čím skôr. Osobou oprávnenou z cenovej doložky je buď predávajúci (pokiaľ náklady stúpili), alebo kupujúci (pokiaľ náklady klesli) a v oboch prípadoch si musia obe strany svoje právo uplatniť bez zbytočného odkladu po dodaní tovaru. Pokiaľ oprávnená strana svoj nárok uplatní neskôr (napríklad až v priebehu súdneho sporu o zaplatenie kúpnej ceny), nebude jej možné práva z cenovej doložky priznať, pretože uplynutím doby „bez zbytočného odkladu“ tieto zanikli.

6.3. Predkupné právo

Zmluvné strany sa v kúpnej zmluve alebo v osobitnej dohode môžu dohodnúť na zriadení predkupného práva (§ 602 až 606 OZ). **V takom prípade predávajúci predáva tovar s výhradou, že mu ho kupujúci ponúkne na predaj, keby ho chcel následne predat' tretej osobe – predávajúcemu tak prislúcha predkupné právo.** Predkupné právo možno dohodnúť aj pre prípad iného scudzenia tovaru než predajom – napr. zámenou alebo darovaním.

Predkupné právo ukladá povinnosť iba tomu, kto sľúbil tovar ponúknuť na predaj, tzn. kupujúcemu. **V prípade porušenia predkupného práva, sa môže predávajúci buď od nadobúdateľa (tretej osoby, ktorá nadobudla tovar od kupujúceho, ktorý mal uloženú povinnosť ponúknuť tovar na predaj predávajúcemu) domáhať, aby mu tovar ponúkol na predaj za rovnakých podmienok, za akých tovar nadobudol, alebo mu zostane predkupné právo k tovaru zachované.**

Predkupné právo neprechádza na dediča oprávnenej osoby a nemožno ho previesť na inú osobu. **Ak nie je dohodnutá doba, dokedy sa má predaj uskutočniť, musí oprávnená osoba vyplatiť tovar do ôsmich dní po ponuke. Ak táto doba uplynie márne, predkupné právo zanikne.**

Ponuka sa vykoná ohlásením všetkých podmienok, zákon nepredpisuje písomnú formu ponuky, no vo všeobecnosti je písomná forma odporúčaná.

Ten, kto je oprávnený kúpiť tovar, musí zaplatiť cenu ponúknutú niekým iným, ak nie je dohodnuté inak. Ak nemôže tovar kúpiť alebo ak nemôže splniť podmienky ponúknuté popri cene a ak ich nemožno vyrovnat' ani odhadnou cenou, predkupné právo zanikne.

8. KAPITOLA

ZMLUVA O PREDAJI PODNIKU A VYBRANÉ ZMLUVNÉ TYPY

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník; zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník; zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok; zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce; zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch; zákon č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach; zákon č. 435/2001 Z. z. o patentoch, dodatkových ochranných osvedčeniach - patentový zákon, zákon č. 517/2007 Z. z. o úžitkových vzoroch, zákon č. 444/2002 Z. z. o dizajnoch, zákon č. 144/1998 Z. z. o skladiskovom záložnom liste a tovarovom záložnom liste

Použitá a odporúčaná literatúra: LUKÁČKA, P., HUČKOVÁ, R., KUBINEC, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. C. H. Beck. Praha. 2025; 1904 s.; PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022. 1792 s., MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 – § 755). Bratislava : EUROKÓDEX, 2016, 651 s., MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo II. Obchodné záväzkové vzťahy. Bratislava : C. H. Beck, 2023, OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 až 755). 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2022, 1604 s., OVEČKOVÁ, O., CSACH, K. Obchodné právo 3. Obchodné záväzky. 1. vydanie. Bratislava. Wolters Kluwer SR. 2023, 484 s.

1. Všeobecná charakteristika zmluvy o predaji podniku a vybraných zmluvných typov

Obsah tejto kapitoly sa, na rozdiel od iných zmluvných typov v tretej časti Obchodného zákonníka, ktoré možno rozdeliť na určité skupiny (napr. obstarávateľské zmluvy), alebo je rozsah a charakter právnej úpravy neštandardný (napr. kúpna zmluva, či zmluva o dielo), sústreďuje na vybrané zmluvy typy, ktoré nemožno zaradiť do kompaktných celkov. Absentuje pri nich totiž spoločný menovateľ, ktorý by ich navzájom konkrétnejšie prepájal.

Z tohto dôvodu sme do učebnice zaradili takto špecificky koncipovanú kapitolu, ktorá zahŕňa výklad k nasledovným piatim zmluvným typom – **zmluva o predaji podniku, zmluva o kúpe prenajatej veci, licenčná zmluva na predmety priemyselného vlastníctva, zmluva o uložení veci a zmluva o skladovaní.**

Prvé dve z nich majú scudzovací charakter a do veľkej miery nadväzujú na úpravu kúpnej zmluvy – zmluva o predaji podniku umožňuje komplexný prevod podniku (resp. časti podniku) a záväzkov predávajúceho na kupujúceho. Zmluva o kúpe prenajatej veci kombinuje nájomnú a kúpnu zmluvu a je vo svojej podstate základom úpravy finančného lízingu.

Licenčná zmluva na predmety priemyselného vlastníctva umožňuje nadobúdateľovi dočasne poskytnúť právo užívať vybrané predmety priemyselného vlastníctva poskytovateľa a napokon isté spoločné prvky možno nájsť v prípade posledných dvoch zmlúv – zmluvy o uložení veci a zmluvy o skladovaní, ktorých predmetom je dočasné opatrovanie veci.

2. Zmluva o predaji podniku

Zmluva o predaji podniku je typickým obchodným zmluvným typom, ktorého právna úprava sa odvíja od kúpnej zmluvy, napr. v súvislosti so zodpovednosťou za vady.

Na rozdiel od kúpnej zmluvy, ktorej predmetom je spravidla prevod vlastníckeho práva k hnutelnej veci (tovaru), určenej jednotlivo, alebo čo do druhu a množstva; **zmluva o predaji podniku umožňuje komplexný prevod vlastníckeho práva ku všetkým, právam, iným majetkovým hodnotám, ale aj prechod záväzkov predávajúceho, ktoré súvisia s podnikom z predávajúceho na kupujúceho, vrátane zmluvných vzťahov predávajúceho s tretími osobami.**

Zmluva o predaji podniku tak počíta s prevodom podniku a prechodom záväzkov predávajúceho na kupujúceho bez toho, aby došlo k ukončeniu jeho prevádzkovania. Kupujúci môže plynule nadviazať na podnikanie predávajúceho, využíjúc pritom, okrem súboru prevádzaných vecí, práv a iných majetkových hodnôt, aj dobrú povesť predávajúceho, jeho skúsenosti, dodávateľské a odberateľské zmluvné vzťahy, či trhové postavenie.

Na druhej strane predávajúci získa za predaj podniku kúpnu cenu, ktorá môže byť zdrojom financovania jeho ďalšieho podnikania (a prípadne vytvorenia ďalšieho podniku); prípadne môže byť kúpna cena za predaj podniku, ak dôjde k zrušeniu

predávajúceho – právnickej osoby, predmetom likvidácie a následne súčasťou likvidačného zostatku, ktorý sa rozdelí medzi spoločníkov/ akcionárov po skončení likvidácie.

V prípade zmluvy o predaji podniku nejde o prípad právneho nástupníctva (univerzálnu sukcesiu), ale len o tzv. singulárnu sukcesiu vo vzťahu k jednotlivým zložkám podniku, kupujúci tak nie je univerzálnym právnym nástupcom predávajúceho.

2.1. Charakteristika zmluvy o predaji podniku

Zmluvou o predaji podniku sa predávajúci zaväzuje previesť na kupujúceho vlastnícke právo k veciam, iné práva a iné majetkové hodnoty, ktoré slúžia prevádzkovaniu podniku, a kupujúci sa zaväzuje prevziať záväzky predávajúceho súvisiace s podnikom a zaplatiť kúpnu cenu (§ 476 ods. 1 OBZ) .

Zmluva o predaji podniku predstavuje typický absolútny obchodný záväzkový vzťah (§ 261 ods. 6 OBZ), ktorý sa bude vždy spravovať ustanoveniami Obchodného zákonníka bez ohľadu na povahu a postavenie zmluvných strán.

Zmluva o predaji podniku je **synalagmatickou** (obojsstranne zaväzujúcou) a **konsenzuálnou** (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) zmluvou. Zmluva o predaji podniku má **pojmovovo odplatný** (podstatnou náležitosťou zmluvy je záväzok kupujúceho zaplatiť predávajúcemu kúpnu cenu) a **formálny** (vyžaduje písomnú formu pre platnosť jej uzavretia a dokonca úradné osvedčenie podpisov oboch zmluvných strán) **charakter**.

2.2. Podstatné náležitosti zmluvy o predaji podniku

Zo základného ustanovenia § 476 možno vyvodit' nasledovné materiálne (obsahové) náležitosti zmluvy:

- a) **určenie zmluvných strán, ktorými sú predávajúci a kupujúci,**
- b) **dostatočne určité vymedzenie podniku a záväzkov predávajúceho,**
- c) **záväzok predávajúceho predať podnik a previesť záväzky na kupujúceho,**

- d) **záväzok kupujúceho prevziať podnik a záväzky predávajúceho, a**
- e) **záväzok kupujúceho zaplatiť predávajúcemu kúpnu cenu.**

Zmluvnými stranami zmluvy o predaji podniku sú predávajúci a kupujúci. Predávajúci je spravidla vlastníkom podniku; osobou, ktorá v rámci svojej podnikateľskej činnosti podnik vytvorila. Predávajúcim je preto z povahy veci takmer vždy podnikateľ, ktorý podnik alebo časť podniku vytvoril pri svojej podnikateľskej činnosti; len celkom výnimočne môže byť predávajúcim aj iná osoba (napr. dedič poručiteľa – živnostníka). Kupujúcim je spravidla podnikateľ podľa § 2 ods. 2 OBZ (len veľmi výnimočne a skôr hypoteticky môže ako kupujúci vystupovať aj osoba, ktorá nemá postavenie podnikateľa – nepodnikateľ).

Vymedzenie podniku. Podľa § 5 podnikom sa na účely tohto zákona rozumie súbor hmotných, ako aj osobných a nehmotných zložiek podnikania. K podniku patria veci, práva a iné majetkové hodnoty, ktoré patria podnikateľovi a slúžia na prevádzkovanie podniku alebo vzhľadom na svoju povahu majú tomuto účelu slúžiť.

Podnik nemá právnu subjektivitu, vystupuje ako predmet (objekt) právnych vzťahov a ide o tzv. hromadnú vec, ktorá je v zmysle § 118 ods. 1 OZ spôsobilým predmetom právnych vzťahov, nakoľko môže byť predmetom súkromnoprávnej dispozície, ale aj výkonu rozhodnutia, ako aj formou speňaženia konkurznej podstaty úpadcu v konkurze. Podnik je spôsobilým predmetom dedenia, môže byť predmetom záložného práva ako záloh, a pod.

Podnik, resp. jeho časť je z pohľadu práva predmetom (objektom) právnych vzťahov, ktorého prevod sa realizuje pojmovo odplatne, keďže kupujúci je povinný zaplatiť predávajúcemu kúpnu cenu za podnik. S tým sú potom logicky spojené aj daňové a účtovné súvislosti, ktoré spravidla majú kľúčový vplyv na rozhodnutie, či predaj podniku realizovať práve prostredníctvom tohto zmluvného typu alebo je vhodné zvažovať iné alternatívy

Podnik (časť podniku) môže vlastniť tak fyzická osoba – podnikateľ, ako aj právnická osoba. Kým v prípade predaja podniku

fyzickej osoby – podnikateľa o jeho predaji rozhoduje výlučne táto osoba, v prípade právnických osôb spravidla zákon vyžaduje schválenie predaja príslušným orgánom spoločnosti, hoci zmluvu o predaji podniku podpisuje v mene právnickej osoby jej štatutárny orgán.

V slovenskej právnej úprave troch kapitálových obchodných spoločností sa spravidla vyžaduje schválenie zmluvy o predaji podniku valným zhromaždením, no toto schválenie zmluvy o predaji podniku alebo jeho časti nie podmienkou jej platnosti a účinnosti, tzn., že prípadná absencia rozhodnutia o schválení zmluvy alebo jej neschválenie valným zhromaždením nemá vplyv na zmluvu o predaji podniku alebo jeho časti, ak túto uzavrel štatutárny orgán spoločnosti.

2.3. Kúpna cena za podnik

Zmluva o predaji podniku je pojmovo odplatným zmluvným typom, čo znamená, že kupujúci má povinnosť zaplatiť predávajúcemu za podnik kúpnu cenu. Prioritu má dohoda zmluvných strán o výške kúpnej ceny, tzn., že výška kúpnej ceny by mala byť dohodnutá medzi zmluvnými stranami buď ako pevná suma splatná jednorazovo, prípadne ako pevná suma, uhrádzaná v postupných splátkach, alebo by mal byť v zmluve dohodnutý dostatočne určitý spôsob určenia kúpnej ceny. Pokiaľ ide o jej výšku, kúpna cena by mala byť v súlade s poctivým obchodným stykom a ostatnými princípmi obchodného, resp. súkromného práva. Spravidla sa však odvíja najmä od špecifických ekonomických a účtovných ukazovateľov podniku predávajúceho.

Ak v zmluve absentuje dohoda o výške kúpnej ceny za podnik alebo spôsobu jej určenie, Obchodný zákonník zakladá **vyvrátiteľnú právnu domnienku, ktorej podstatou je predpoklad, že kúpna cena za predaj podniku vychádza z údajov o súhrne vecí, práv a záväzkov uvedených v účtovnej evidencii predávaného podniku ku dňu uzavretia zmluvy a na základe ďalších hodnôt uvedených v zmluve, pokiaľ nie sú zahrnuté do účtovnej evidencie. Toto pravidlo tak nepriamo formuluje východisko pre určenie kúpnej ceny na úrovni hodnoty čistého obchodného imania podnikateľa,**

tzn. rozdielu medzi hodnotou obchodného majetku a záväzkov predávajúceho.

Ak má však zmluva o predaji podniku nadobudnúť účinnosť k neskoršiemu dátumu, mení sa výška kúpnej ceny s prihliadnutím na zvýšenie alebo zníženie imania predávajúceho, ku ktorému došlo v medziobdobí medzi platnosťou a účinnosťou zmluvy o predaji podniku.

2.4. Ochrana veriteľov predávajúceho

Predaj podniku sa takmer vždy a výrazne dotýka záujmov a práv tretích osôb, predovšetkým veriteľov, ale aj zamestnancov predávajúceho. Obchodný zákonník preto v právnej úprave zmluvy o predaji podniku venuje pozornosť ochrane ich postavenia.

Veriteľom predávajúceho, ktorí majú voči predávajúcemu pohľadávky zo súkromnoprávných vzťahov, bez ohľadu na to, či sú splatné alebo nesplátne, prislúcha osobitná ochrana, ktorá by mala garantovať uspokojenie ich pohľadávok aspoň na úrovni, akú bolo možné očakávať pred predajom podniku.

Medzi tieto ochranné prvky patria:

- a) odporovacie právo veriteľa (§ 478 OBZ),
- b) právo na informácie o prechode záväzku na kupujúceho (§ 477 ods. 4 OBZ),
- c) zákonné ručenie predávajúceho za záväzky (§ 477 ods. 3 OBZ),
- d) obmedzenie výmazu predávajúceho z obchodného registra (§ 488 OBZ).

a) Odporovacie právo veriteľa

Základným oprávnením veriteľa predávajúceho je možnosť odporovať prechodu záväzku z predávajúceho na kupujúceho (§ 478 OBZ). Na to, aby právny úkon vyvolal právne účinky, musí byť platným a účinným. Právny úkon je vo všeobecnosti platným, ak spĺňa zákonom alebo dohodou zmluvných strán určené materiálne a formálne náležitosti. Účinným sa platný právny úkon stane v okamihu, keď nastanú jeho zákonom alebo dohodou zmluvných strán určené právne účinky. Možnosti odporovať právnomu úkonu

zakotvuje jednak Občiansky zákonník v § 42a a § 42b, ďalej zákon o konkurze a reštrukturalizácii v § 57 až § 66 a napokon Obchodný zákonník v kogentnom ustanovení § 478. V prípade Obchodného zákonníka ide o špeciálnu úpravu, ktorá však umožňuje domáhať sa neúčinnosti **prechodu záväzku predávajúceho ako dlžníka, ktorý zmluvou prešiel na kupujúceho ako na nového dlžníka.**

Dôvodom odporovateľnosti prechodu záväzku na základe zmluvy o predaji podniku je prípad, keď sa predajom podniku alebo jeho časti nepochybne zhorší vymožitelnosť pohľadávky veriteľa predávajúceho. Účinnosťou predaja podniku totiž záväzky predávajúceho voči jeho veriteľom prechádzajú *ex lege* na kupujúceho, a to bez potreby súhlasu zo strany veriteľa (§ 477). K zhoršeniu vymožitelnosti pohľadávky veriteľa môže dôjsť najmä v prípadoch, keď majetok kupujúceho po nadobudnutí podniku nebude postačovať na splnenie všetkých záväzkov voči veriteľom (pôjde o predĺženého kupujúceho), a to buď preto, že už predávaný podnik bol predĺžený alebo po splynutí s podnikom kupujúceho sa predĺženým stal. V takom prípade sa môže ktorýkoľvek z veriteľov pôvodne predávajúceho, no v čase podania odporu (žaloby) už kupujúceho ako dlžníka, domáhať žalobou neúčinnosti prechodu záväzku voči nemu, tzn. domáhať sa určenia, že voči veriteľovi ako žalobcovi je prechod záväzku neúčinným.

Výsledkom úspešnej žaloby bude čiastočná neúčinnosť zmluvy o predaji podniku (časti podniku), a to len v rozsahu záväzku voči úspešne odporujúcemu veriteľovi, ktorý zmluvne prešiel z predávajúceho na kupujúceho. V dôsledku toho bude predávajúci povinný voči veriteľovi splniť záväzok v dobe splatnosti a následne bude oprávnený požadovať od kupujúceho regresne poskytnuté plnenie s príslušenstvom. Úspešný odpor teda nemá žiadne iné právne účinky, ktoré nastali na základe zmluvy o predaji podniku, len spätný prechod záväzku z kupujúceho na predávajúceho.

Veriteľ je oprávnený podať odpor na príslušnom súde (žalobu) o neúčinnosť prechodu záväzku v subjektívnej lehote 60 kalendárnych dní odo dňa, keď sa dozvedel o predaji podniku; najneskôr však v objektívnej lehote šiestich mesiacov odo dňa, keď bol predaj zapísaný do obchodného registra podľa § 488 ods. 1 OBZ. Lehota na podanie odporu má hmotnoprávny

a prekluzívny charakter, jej márnym uplynutím veriteľovi zaniká právo odporovať prechodu záväzku na kupujúceho.

Odporovaciu žalobu môže podať len veriteľ, ktorý má voči novému dlžníkovi pohľadávku, tzn. len tomuto veriteľovi svedčí aktívna legitímácia v sporovom konaní. Pasívne legitimovanými (žalovanými) sú predávajúci a kupujúci podľa zmluvy o predaji podniku

b) Oznamovacia povinnosť

Kupujúci je povinný bez zbytočného odkladu oznámiť veriteľom prevzatie záväzkov a predávajúci dlžníkom prechod pohľadávok na kupujúceho (§ 477 ods. 4 OBZ). Obchodný zákonník neurčuje formu splnenia oznamovacej povinnosti, možno ju tak realizovať aj ústne, odporúčaná je ale písomná forma so zreteľom na právne následky porušenia oznamovacej povinnosti.

c) Záonné ručenie predávajúceho

Na prechod záväzku sa síce nevyžaduje súhlas veriteľa, no predávajúci *ex lege* ručí za splnenie prevedených záväzkov kupujúcim (§ 477 ods. 3 OBZ). Znamená to, že predávajúci (ako pôvodný primárny dlžník zo súkromno-právneho vzťahu) sa účinnosťou predaja podniku stáva zákonným ručiteľom voči veriteľovi popri kupujúcom ako novom primárnom dlžníkovi zo súkromnoprávneho vzťahu s veriteľom.

Právna úprava preto na jednej strane nevyžaduje na prechod záväzku predávajúceho ako dlžníka na kupujúceho súhlas veriteľa, ktorý však týmto prechodom môže byť dotknutý; no na druhej strane tento moment vyvažuje tým, že veriteľovi formálne zvyšuje pravdepodobnosť uspokojenia jeho pohľadávky, z ktorej je zaviazaným už kupujúci ako nový dlžník tým, že z titulu zákonného ručenia umožňuje veriteľovi náhradné uspokojenie jeho pohľadávky prostredníctvom náhradného plnenia – predávajúcim ako ručiteľom.

d) Obmedzenie výmazu z obchodného registra

Do zbierky listín obchodného registra sa podľa § 3 ods. 1 písm. o) ZOR ukladá povinne zmluva o predaji podniku alebo zmluva o predaji časti podniku. (Aj) práve prostredníctvom zápisu

údaja o predaji podniku alebo jeho časti do obchodného registra a prostredníctvom uloženia zmluvy o predaji podniku (časti podniku) do zbierky listín obchodného registra sa tretie osoby majú možnosť dozvedieť o predaji podniku (časti podniku) a realizovať opatrenia na ochranu svojich práv voči predávajúcemu – právnickej osobe, zapísanej do obchodného registra (podať odporovaciu žalobu podľa § 478, domáhať sa splnenia záväzku prostredníctvom zákonného ručenia voči predávajúcemu a pod.).

Zákon určuje predávajúcemu, ktorý je zapísaný do obchodného registra, podať návrh na vykonanie zápisu o predaji podniku alebo časti podniku do obchodného registra. Údaj o predaji podniku alebo jeho časti sa do obchodného registra zapisuje s deklaratórnymi účinkami. Zmluva o predaji podniku sa súčasne ukladá do zbierky listín obchodného registra.

S predajom podniku právnickej osoby, ktorá sa zapisuje do obchodného registra, nemusí byť vo všeobecnosti a bez ďalšieho spojená jej likvidácia a následný výmaz z obchodného registra. Platí totiž, že právnická osoba, ktorá predala celý svoj podnik, zaň dostala kúpnu cenu, z ktorej môže financovať svoju ďalšiu podnikateľskú činnosť a vytvoriť ďalší funkčný podnik. Na druhej strane nie je vylúčené, aby právnická osoba, zapísaná do obchodného registra, ktorá predala podnik tvoriaci celé jej obchodné imanie, rozhodla o svojom zrušení a následnej likvidácii.

V prípade, že sa jej spoločníci/akcionári rozhodnú nepokračovať ďalej v podnikateľskej činnosti a rozhodnú o jej zrušení, musia rešpektovať kogentné pravidlo podľa § 488 ods. 2 OBZ, podľa ktorého **môže byť jej likvidácia ukončená a právnická osoba (najmä obchodná spoločnosť alebo družstvo) vymazaná z obchodného registra až po uplynutí jedného roka po predaji celého podniku právnickej osoby. Ak sa počas plynutia tejto jednoročnej lehoty, ktorá má hmotnoprávny a prekluzívny charakter, začalo súdne konanie o určenie neúčinnosti prechodu záväzku voči veriteľovi na kupujúceho (§ 478 OBZ) – podaním odporovacej žaloby veriteľom, nemožno ukončiť likvidáciu a vymazať takúto osobu z obchodného registra, kým toto konanie nebude právoplatne ukončené.**

Obmedzenie, resp. zákaz ukončenia likvidácie a výmazu takejto právnickej osoby z obchodného registra môže trvať aj dlhšie, a to až do doby, keď sa zabezpečia alebo uspokoja nároky veriteľa, ktoré ním boli v konaní o určenie neúčinnosti prechodu záväzku úspešne uplatnené. Inak povedané, veriteľom v lehote jedného roka od predaja podniku podaná odporovacia žaloba o určenie neúčinnosti prechodu záväzku voči nemu na kupujúceho podľa § 478 OBZ bráni ukončeniu likvidácie a výmazu predávajúceho – právnickej osoby z obchodného registra, a to minimálne do právoplatného skončenia sporu na súde (v prípade neúspechu žalujúceho veriteľa), a maximálne do okamihu, keď budú nároky žalujúceho veriteľa (v prípade úspechu žalujúceho veriteľa v spore) uspokojené (spravidla ich splnením), prípadne dostatočne zabezpečené (napr. ručením treťou osobou, alebo zložením peňažnej sumy pohľadávky úspešného odporujúceho veriteľa do notárskej úschovy).

2.5. Prechod práv, záväzkov a zmluvných vzťahov

Zákonná konštrukcia zmluvy o predaji podniku počíta s prechodom (nie prevodom) všetkých práv a záväzkov, na ktoré sa predaj podniku vzťahuje. V zásade má ísť v prípade predaja podniku o všetky práva a záväzky, s výnimkou tých práv a záväzkov, ktorých prechod vylučuje osobitný zákon, prípadne povaha práva alebo záväzku. Medzi práva, ktoré prechádzajú s predajom podniku na kupujúceho, patria predovšetkým vlastnícke právo jednotlivým zložkám podniku; právo držby; právo veci, práva a iné majetkové hodnoty ako jednotlivé zložky podniku užívať a požívať ich plody a úžitky; práva k obchodnému menu a ďalšie práva na označenie (ochranné známky, logo, práva k registrovaným doménam, a pod.), práva z priemyselného a duševného vlastníctva, práva a povinnosti z pracovnoprávných vzťahov, práva a povinnosti z nájomných zmlúv, a pod.

V súlade s doterajšou judikatúrou však existuje okruh práv a záväzkov, ktoré nemôžu byť predmetom prechodu – do tejto kategórie budú patriť primárne práva a záväzky verejnoprávneho charakteru, vrátane podnikateľských oprávnení a licencií, keďže aj tieto majú spravidla verejnoprávnu povahu, ako aj

práva a záväzky, ktorých prechod vylučuje osobitný zákon. Nemožno však bez ďalšieho konštatovať, že predmetom prechodu nie sú žiadne verejnoprávne záväzky, či povolenia a licencie, resp. práva a povinnosti z verejnoprávnych predpisov; o možnosti ich prechodu na kupujúceho sa dá uvažovať v prípadoch, keď s tým osobitný právny predpis počíta.

Spolu s podnikom prechádzajú na kupujúceho aj jestvujúce zmluvné vzťahy medzi predávajúcim a tretími osobami (dodávateľmi/odberateľmi), v ktorých majú zmluvné strany rovnocenné postavenie. Tie totiž treba chápať ako komplex práv a záväzkov (zmluvných práv a povinností/záväzkov), ktoré možno subsumovať práve ustanovenie § 477 ods. 1 OBZ. Na kupujúceho tak účinnosťou zmluvy o predaji podniku prechádzajú všetky prevádzkové zmluvy, nájomné a podnájomné zmluvy, zmluvy o dodávkach energií, kúpne zmluvy, poisťné zmluvy, zmluvy o dielo a pod., vrátane všetkých práv a povinností z nich vyplývajúcich (napr. nároky zo zodpovednosti za vady tovaru alebo diela, záväzky zaplatiť kúpne ceny, či odplatu za dielo, zabezpečovacie zmluvné vzťahy a pod.).

Ak sú súčasťou podniku alebo jeho časti pohľadávky ako práva **veriteľa na plnenie od dlžníka, ktoré vznikajú z právnych úkonov, najmä zo zmlúv, ako aj zo spôsobenej škody, z bezdôvodného obohatenia alebo z iných skutočností uvedených v zákone (§ 489 OZ). Prechod pohľadávok z predávajúceho na kupujúceho sa inak primerane spravuje ustanoveniami Občianskeho zákonníka o postúpení pohľadávok (§ 524 a nasl. OZ).** S pohľadávkou prechádza aj jej príslušenstvo a všetky práva s ňou spojené, najmä práva, ktoré majú zabezpečovací charakter.

Predmetom prechodu nemôže byť pohľadávka, ktorá zaniká najneskôr smrťou veriteľa (to sa týka len predávajúceho podniku, ktorým je fyzická osoba) alebo pohľadávka, ktorej obsah by sa zmenou veriteľa zmenil; pohľadávka, ktorá nemôže byť postihnutá výkonom rozhodnutia, a ani pohľadávka, ktorej prechod by odporoval zákonu (napr. pohľadávka na vrátenie dane, cla alebo poplatku, keďže táto má verejnoprávny charakter, prípadne pohľadávky, ktoré nesúvisia s prevádzkou podniku – napr. pohľadávky korporačného charakteru, ako je nárok na náhradu škody voči členovi štatutárneho orgánu,

či nárok na splatenie peňažného vkladu do spoločnosti s ručením obmedzeným, a pod.), alebo dohode s dlžníkom.

Podľa § 474 ods. 4 OBZ je predávajúci povinný oznámiť dlžníkom prechod pohľadávok na kupujúceho. Kým nebude prechod pohľadávky oznámený dlžníkovi, alebo dokiaľ kupujúci prechod pohľadávky dlžníkovi nepreukáže, zbaví sa dlžník záväzku plnením predávajúcemu ako pôvodnému veriteľovi. Ak prechod pohľadávky oznámi dlžníkovi predávajúci, nie je dlžník oprávnený sa dožadovať preukázania zmluvy o predaji podniku.

Rovnako ako v prípade pohľadávok, **ani v prípade záväzkov sa nevyžaduje na ich prechod na kupujúceho súhlas veriteľa, čo znamená, že záväzky predávajúceho voči veriteľom prechádzajú na kupujúceho momentom účinnosti predaja podniku (spravidla ku dňu účinnosti zmluvy o predaji podniku).** Záväzky, ktoré sú predmetom prechodu na kupujúceho by mali byť v zmluve vymedzené, a to napr. odkazom na účtovnú dokumentáciu (saldo záväzkov), alebo iným vhodným spôsobom (napr. odkazom na znalecký posudok v prílohe zmluvy o predaji podniku).

Aktuálna judikatúra rozdeľuje záväzky predávajúceho na dve skupiny – verejnoprávne a súkromnoprávne záväzky. Do prvej skupiny záväzkov patria tie, ktoré vyplývajú z právnych vzťahov, v ktorých má veriteľ voči predávajúcemu nadriadené postavenie (ale v zásade to platí aj opačne vo vzťahu k pohľadávkam predávajúceho voči dlžníkovi v právnych vzťahoch, v ktorých platí princíp nadriadenosti/podriadenosti), prípadne záväzkov, ktoré vzniknú z právnych predpisov verejnoprávneho charakteru (napr. zo zákona o zdravotnom poistení, zákona o dôchodkovom poistení a pod.).

Zmluva o predaji podniku je záväzkovým vzťahom súkromnoprávnej povahy, v ktorom majú obidva subjekty (predávajúci i kupujúci) rovnoprávne postavenie. Na jej základe prechádzajú záväzky vzniknuté len zo záväzkových vzťahov bez ohľadu na to, či majú alebo nemajú obchodnú povahu; neprechádzajú však záväzky verejnoprávnej povahy, ako je platenie daní či poistného a pod.⁷⁶ Vzhľadom na vyššie

---

⁷⁶ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 30.06.2005, sp. zn. 2MCdo/11/2004, R 38/2007.

uvedené predmetom prechodu vo všeobecnosti nemôžu byť záväzky verejnoprávnej povahy v najširšom zmysle (dane, poplatky, odvody, pokuty, clo a pod.), tieto zostávajú naďalej záväzkami predávajúceho a predávajúci je naďalej povinný ich plniť. Pokiaľ by zmluva o predaji podniku zahŕňala aj prechod záväzkov verejnoprávnej povahy z predávajúceho na kupujúceho, bola by minimálne v tejto časti neplatnou a k prechodu týchto záväzkov by nedošlo. K prechodu záväzkov verejnoprávnej povahy z predávajúceho na kupujúceho by mohlo dôjsť v prípadoch, keď to osobitný právny predpis umožňuje.

2.6. Prechod práv z priemyselného a duševného vlastníctva

K podniku podnikateľa patria, popri iných zložkách, spravidla aj práva k predmetom priemyselného a iného duševného vlastníctva, ktoré majú charakter tzv. nehmotných statkov. Medzi nehmotné statky, ktoré pravidelne tvoria súčasť podniku podnikateľa, patria najmä obchodné meno, ochranné známky, patenty, dizajny, úžitkové vzory, chránené označenia pôvodu výrobku a zemepisné označenia výrobku, ale aj obchodné tajomstvo, *know-how*, a pod.

Podľa § 479 ods. 1 OBZ na kupujúceho prechádzajú všetky práva vyplývajúce z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva, ktoré sa týkajú podnikateľskej činnosti predávaného podniku, ibaže sa zmluvné strany dohodnú inak. Ustanovenie preto chápeme užšie v tom zmysle, že predmetom prechodu sú len práva

Ak je pre nadobudnutie alebo zachovanie práv k nehmotným statkom rozhodné uskutočňovanie určitej podnikateľskej činnosti, započítava sa do tejto činnosti nadobúdateľa uskutočnenej po predaji podniku aj činnosť uskutočnená pri prevádzke podniku pred jeho predajom.

Na druhej strane, k prechodu práva k predmetom priemyselného alebo iného duševného vlastníctva nedochádza, ak by to odporovalo zmluve o poskytnutí výkonu práv z priemyselného alebo iného duševného vlastníctva (napr. by prechod alebo prevod práv výslovne vylučovala licenčná zmluva alebo poskytnutá franšíza) alebo povahy týchto práv (napr. zemepisné označenie pôvodu výrobku, ktoré je späté s názvom určitého miesta, oblasti alebo vo výnimočných prípadoch

krajiny používanom na označenie výrobku pochádzajúceho z tohto miesta, oblasti alebo krajiny, ak má tento výrobok špecifickú kvalitu, povest' alebo charakteristické vlastnosti, ktoré môžu byť pripísané tomuto miestu, oblasti alebo krajine, nemožno previesť, ani nemôže byť predmetom prechodu).

2.7. Prechod pracovnoprávnych vzťahov

Ku dňu účinnosti zmluvy o predaji podniku dochádza k automatickému prechodu všetkých práv a povinností predávajúceho ako zamestnávateľa z pracovnoprávnych vzťahov k zamestnancom podniku na kupujúceho. Vzhľadom na stručný rozsah ustanovenia je jeho podrobnejšia úprava sústredená najmä do § 28 až 31 Zákonníka práce.

Podľa § 22 ZP je zamestnávateľ povinný najneskôr jeden mesiac pred tým, ako dôjde k prechodu práv a povinností z pracovnoprávnych vzťahov (tzn. pred účinnosťou zmluvy o predaji podniku) písomne informovať zástupcov zamestnancov, a ak u zamestnávateľa nepôsobia zástupcovia zamestnancov, priamo zamestnancov o: a) dátume alebo navrhovanom dátume prechodu, b) dôvodoch prechodu, c) pracovnoprávnych, ekonomických a sociálnych dôsledkoch prechodu na zamestnancov, d) plánovaných opatreniach prechodu vzťahujúcich sa na zamestnancov. Zamestnávateľ je okrem toho povinný s cieľom dosiahnuť dohodu najneskôr mesiac pred tým, ako uskutoční opatrenia vzťahujúce sa na zamestnancov, prerokovať tieto opatrenia so zástupcami zamestnancov, pričom tieto povinnosti sa vzťahujú aj na preberajúceho zamestnávateľa – tzn. kupujúceho.

Pokiaľ ide o ochranu zamestnancov, ustanovenie § 29a ZP posilňuje, popri iných normách Zákonníka práce, ochranu zamestnancov tým, že ak sa zamestnancovi prevodom majú zásadne zmeniť pracovné podmienky a zamestnanec s ich zmenou nesúhlasí, pracovný pomer sa považuje za skončený dohodou z dôvodov podľa § 63 ods. 1 písm. b) ZP ku dňu prevodu, pričom zamestnancovi patrí odstupné podľa § 76 ZP

2.8. Prechod obchodného mena

Obchodné meno patrí medzi práva na označenie – nehmotné statky a predmety priemyselného vlastníctva, a často predstavuje dôležitú zložku hodnoty podniku podnikateľa. Podľa § 11 ods. 4 OBZ prevod obchodného mena bez súčasného prevodu podniku je neprípustný – to znamená, že predmetom prevodu nemôže byť obchodné meno samostatne, ale vždy výlučne s predajom podniku.

Podľa § 481 ods. 1 OBZ na kupujúceho prechádza aj právo používať obchodné meno, ktoré je spojené s predávaným podnikom, okrem prípadov, keď:

- a) **sa zmluvné strany zmluvy o predaji podniku dohodli inak (dohodli sa, že právo používať obchodné meno predávajúceho na kupujúceho podľa zmluvy neprechádza),**
- b) **by to bolo v rozpore so zákonom alebo**
- c) **by to bolo v rozpore s právom tretej osoby** (napr. ak by obchodné meno obsahovalo meno a priezvisko niektorého zo spoločníkov predávajúceho, a ten by s prevodom obchodného mena právnickej osoby nesúhlasil).

Zmluva o predaji podniku môže byť uzavretá aj medzi fyzickými osobami (napr. medzi dvoma fyzickými osobami, ktoré podnikajú na základe živnostenského oprávnenia). V tomto prípade je prechod práva používať obchodné meno fyzickej osoby upravený opačne – kupujúci môže používať obchodné meno predávajúceho len vtedy, ak to zmluva výslovne určuje, a aj to len s dodatkom označujúcim nástupníctvo v podnikaní. Obchodným menom fyzickej osoby je totiž jej meno a priezvisko, prípadne doplnené o dodatok odlišujúci osobu podnikateľa alebo druh podnikania (§ 9 ods. 1) a preto dodatok, ktorý vyjadrí právne nástupníctvo v podnikaní (aj keď nejde o právne nástupníctvo v zmysle univerzálnej sukcesie) má svoje opodstatnenie.

2.9. Odovzdanie podniku, prechod nebezpečenstva škody na veci a vlastníckeho práva

Zmluva o predaji podniku (časti podniku) nadobúda platnosť a účinnosť v rovnakom okamihu, pokiaľ sa zmluvné strany nedohodli, že zmluva nadobudne účinnosť neskôr. Ustanovenie § 483 OBZ ukladá zmluvným stranám ku dňu účinnosti zmluvy o predaji podniku vyhotoviť **písomnú zápisnicu o odovzdaní a prevzatí podniku – vecí, práv a iných majetkových hodnôt, ktoré podnik tvoria**. Z toho vyplýva zákonná povinnosť predávajúceho ku dňu účinnosti zmluvy odovzdať podnik kupujúcemu a kupujúci je na druhej strane povinný prevziať veci zahrnuté do predaja. Zmluvné strany sa môžu dohodnúť, že k odovzdaniu a prevzatiu podniku dôjde aj neskôr, než ku dňu účinnosti zmluvy.

Prechod nebezpečenstva škody na veci a prechod vlastníckeho práva nastáva v rozdielnom čase, pokiaľ zo zmluvy nevyplýva nič iné. **Podľa § 483 ods. 2 OBZ znáša nebezpečenstvo škody na veci (v tomto prípade na podniku alebo na ktorejkoľvek jeho zložke) predávajúci, a to až do momentu zápisničného prevzatia vecí (hnuteľných i nehnuteľných, práv a iných majetkových hodnôt), ktoré tvoria podnik, keď až od tohto okamihu prechádza nebezpečenstvo škody na týchto veciach z predávajúceho na kupujúceho**. Zmluvné strany sa môžu dohodnúť na tom, že prechod nebezpečenstva škody na veci bude viazaný na moment nadobudnutia vlastníckeho práva k celému podniku, prípadne na moment účinnosti zmluvy o predaji podniku, či až na moment úplného zaplatenia kúpnej ceny za predaj podniku alebo jeho časti, ak si zmluvné strany dohodli výhradu vlastníctva k podniku.

Prechod vlastníckeho práva k podniku je upravený špecificky – **ak ide o nehnuteľnosti, vlastnícke právo prechádza z predávajúceho na kupujúceho povolením vkladu vlastníckeho práva k nim do katastra nehnuteľností**. Vo všetkých ostatných prípadoch prechádza vlastnícke právo k jednotlivým zložkám podniku (nielen k hnuteľným veciam, ale aj k právam a iným majetkovým hodnotám) účinnosťou zmluvy o predaji podniku, resp. časti podniku. Toto pravidlo sa uplatní aj v prípade špecifických zložiek podniku – napr. vo vzťahu k cenným papierom, obchodným

podielom a podielom v obchodných spoločnostiach a družstve, nehmotným statkom (ochranné známky, patenty), pohľadávkam a iným právam.

Nadobudnutie vlastníckeho práva kupujúcim k veciam, právam a iným majetkovým hodnotám pred tým, ako môže s nimi nakladať, je možné iba na základe písomnej dohody a to za podmienky, že ide o veci dostatočne individualizované a odlišiteľné od iných vecí, práv a iných majetkových hodnôt.

2.10. Zodpovednosť za vady podniku

Pojem „vada“ vyjadruje, že podnik alebo niektorá z jeho zložiek sa určitým spôsobom líši od vymedzenia podniku dojednaného v zmluve, resp., že kupujúci nemôže podnik používať spôsobom, aký vyplýva zo zmluvy. Na základe toho potom **možno rozlišovať faktické (kvalitatívne a kvantitatívne) a právne vady podniku** a kupujúcemu následne zákon priznáva nároky z vád podniku alebo jeho zložiek.

Faktické vady sa vzťahujú na rozdiel medzi podnikom, resp. jeho zložke, špecifikovaným v zmluve a podnikom a jeho zložkami skutočne prevzatými z pohľadu vymedzenia ich množstva, akosti, vyhotovenia a obalu; okrem toho sa za faktické vady podniku považuje aj vada v dokladoch potrebných na užívanie tovaru a dodanie iného podniku, resp. zložky podniku, než bol dohodnutý v zmluve. Za vady množstva sa považuje dodanie menšieho množstva/počtu zložiek podniku, než určila zmluva, pričom ide o faktické dodanie menšieho množstva, než aké je deklarované v sprievodných dokladoch, alebo tvrdené predávajúcim. Faktické vady spočívajúce v akosti, vyhotovení a obale nastávajú vtedy, ak dodaná zložka podniku sa v uvedených kategóriách odlišuje od špecifikácie určenej v zmluve.

Právnu vadou podniku alebo jeho zložky je stav, kedy podnik (zložka podniku) síce spĺňa vlastnosti vymienené v zmluve a je aj plne funkčný, ale kupujúci ho nemôže nerušene užívať, pretože na podnik (zložku) sa viaže určité právo tretej osoby. Typickým príkladom je situácia, keď je podnik (zložka) zaťažený záložným

právom tretej osoby, alebo právom vyplývajúcim z duševného (resp. priemyselného) vlastníctva.

Predávajúci má **zákonnú notifikačnú povinnosť** najneskôr v písomnej zápisnici o odovzdaní a prevzatí podniku upozorniť kupujúceho na všetky vady prevádzaných vecí, práv alebo iných majetkových hodnôt, o ktorých vie alebo musí vedieť, inak zodpovedá za škody, ktorým bolo možné týmto upozornením zabrániť, čo znamená, že predávajúci zodpovedá za škodu spôsobenú porušením notifikačnej povinnosti, tzn. za škodu, ktorá vznikla v príčinnej súvislosti s porušením tejto povinnosti. Predávajúci sa zodpovednosti zbaví len vtedy, keď preukáže, že o vadách nevedel a ani nemohol vedieť.

2.11. Nároky z vád podniku

Podnik je predmetom právnych vzťahov. Tvorí ho komplex potenciálne rôznorodých zložiek hmotného i nehmotného charakteru. Podnik ako celok, rovnako ako aj jeho jednotlivé zložky, môžu mať vady faktického i právneho charakteru. Od toho sa odvíja osobitná právna úprava nárokov z vád podniku v § 486 OBZ, ktorá je špeciálnou úpravou, na ktorú sa podporne využijú ustanovenia Obchodného zákonníka o zodpovednosti za vady tovaru v úprave kúpnej zmluvy. Základným reklamačným nárokom kupujúceho voči predávajúcemu je **nárok na zľavu z kúpnej ceny**. Kupujúci sa nemôže domáhať na súde odstránenia vád, t. j. kupujúci nemôže požadovať opravu vád ani dodanie náhradných vecí za vadné veci. Rovnako **právo odstúpiť od zmluvy** je obmedzenejšie a vyžaduje sa, aby podnik bol nespôsobilý pre dohodnutú prevádzku z dôvodu vád, ktoré sú neodstrániteľné.

Kupujúci má predovšetkým právo na primeranú zľavu z kúpnej ceny zodpovedajúcu chýbajúcim alebo vadným veciam. Ak chýbajúce veci alebo zistiteľné vady veci neboli výslovne uvedené v zápisnici o odovzdaní a prevzatí podniku medzi predávajúcim a kupujúcim, nemožno právo na zľavu z kúpnej ceny priznať v súdnom spore, ibaže by predávajúci o nich vedel v čase odovzdania veci. V prípade vád, ktoré sú zistiteľné až pri prevádzkovaní podniku kupujúcim, nemožno priznať v súdnom

spore právo na zľavu z kúpnej ceny, ak tieto vady kupujúci neoznámia predávajúcemu bez zbytočného odkladu po tom, čo ich zistil alebo pri odbornej starostlivosti mohol zistiť, najneskôr však po uplynutí hmotnoprávnej a prekluzívnej lehoty šiestich mesiacov odo dňa účinnosti zmluvy o predaji podniku. **Právo na zľavu z kúpnej ceny možno nepriznať len vtedy, ak predávajúci namietne v súdnom spore, že kupujúci nesplnil včas svoju notifikačnú povinnosť oznámiť vady podniku, resp. jeho zložky.**

Najvýznamnejším nárokom z vád podniku je právo kupujúceho odstúpiť od zmluvy o predaji podniku (časti podniku). Kupujúci je vo všeobecnosti oprávnený odstúpiť od zmluvy z dôvodov, ktoré určuje zmluva, Obchodný zákonník alebo iný zákon (§ 344 OBZ). Zmluvné strany si tak môžu v zmluve o predaji podniku dohodnúť aj iné dôvody odstúpenia od zmluvy, napr. a najčastejšie môže byť dôvodom odstúpenia od zmluvy nezaplatenie kúpnej ceny. **Kupujúci môže odstúpiť od zmluvy, ak podnik nie je spôsobilý na prevádzku určenú v zmluve a vady včas oznámené sú neodstrániteľné alebo ich predávajúci neodstráni v dodatočnej primeranej lehote, ktorú mu kupujúci určí.**

Ustanovenie § 486 ods. 3 OBZ, ktoré upravuje právo na zľavu z kúpnej ceny pri predaji podniku, slúži na ochranu kupujúceho v situácii, keď kupuje podnik a spolu s ním na neho prechádzajú (bez akejkoľvek špecifikácie) všetky záväzky súvisiace s podnikom, a to aj tie, ktoré nemusia byť evidované v účtovníctve. Ide však len o tie záväzky, o ktorých kupujúci nevie a ktoré mu boli v čase predaja zatajené. Pokiaľ ide o právne vady predávaného podniku, platia obdobne ustanovenia § 433 až 435 OBZ.

V prípade vady podniku (zložky podniku) je kupujúci povinný uplatniť uspokojenie svojho nároku primárne z vád podniku (zložky podniku). Tie práva, ktoré môže vymôcť z nárokov z vád podniku (zložky podniku) nemôže namiesto toho uplatniť z iného právneho dôvodu, napríklad uplatnením nároku na náhradu škody alebo uplatnením nároku na bezdôvodné obohatenie.

Iba v rozsahu, v akom prípadne kupujúcemu vznikla ujma väčšia, než nárok, ktorý môže uplatniť z vady podniku (zložky podniku), má nad rámec nároku z vady podniku (zložky podniku) zachovaný

aj nárok na náhradu škody alebo na zmluvnú pokutu. To zabraňuje tomu, aby si kupujúci uplatnil reparáciu ujmy kumulovane z rôznych nárokov alebo aby uplatnením jedného nároku (náhrada škody) obchádzal splnenie svojich zákonných povinností podmieňujúcich úspešné uplatnenie nárokov z väd podniku (zložky podniku) (napr. splnenie povinnosti podnik (zložky podniku) prezrieť a notifikačnej povinnosti).

Pokiaľ predávajúci dodá vadný podnik (zložky podniku), kupujúci si primárne musí uplatniť odstránenie vady alebo zľavu z kúpnej ceny, alebo (ak sú splnené podmienky) odstúpenie od zmluvy. Zároveň má nárok na úhradu nákladov, ktoré mu vzniknú vrátením podniku (zložky podniku) (pri odstúpení od zmluvy). Ak napriek tomu kupujúci stále znáša ujmu v dôsledku vadného plnenia, môže požadovať náhradu škody, ktorá pozostáva z reparácie skutočnej ujmy a z náhrady ušlého zisku.

Pokiaľ si však kupujúci zvolil zľavu z kúpnej ceny ako nárok z vady podniku (zložky podniku), nárok na náhradu ušlého zisku nemá, pretože zľava z kúpnej ceny konzumuje nárok na náhradu ušlého zisku, takže kupujúci môže požadovať iba skutočne vzniknutú škodu.

2.12. Predaj časti podniku

Právna úprava pripúšťa aj uzavretie zmluvy o predaji časti podniku. Na predaj časti podniku sa majú priamo aplikovať ustanovenia § 477 až 486. Obchodný zákonník osobitne nedefinuje časť podniku, ale v zásade časť podniku stotožňuje s organizačnou zložkou podniku (§ 7 ods. 1).

Organizačná zložka je relatívne samostatný, v rámci podniku odlišiteľný organizačný útvar, ktorý rovnako ako podnik nemá samostatnú právnu subjektivitu – je totiž nad'alej integrálnou súčasťou podniku podnikateľ'a a nezíska ju ani (prípadným) zápisom do obchodného registra. Podnikateľ (§ 2 ods. 2) má právnu subjektivitu, pričom podnik podnikateľ'a ako predmet (objekt) právnych vzťahov bol vytvorený ako tzv. hromadná vec v rámci vykonávania podnikateľskej činnosti podnikateľ'om. Organizačnú zložku podniku môže zriadiť výlučne podnikateľ. Organizačná

zložka môže byť zriadená buď podľa Obchodného zákonníka alebo podľa osobitného predpisu (napr. zákon o bankách), môže mať charakter pobočky, odštepného závodu, závodu alebo inú podobu, z ktorej je zrejmé, že ide o organizačnú zložku podniku konkrétneho podnikateľa.

Z praktického hľadiska z povahy veci pôjde v prípade časti podniku o určitú kompaktno pôsobiacu, relatívne samostatnú a často osobitne hospodáriacu súčasť podniku, ktorá v rámci podniku predávajúceho vykonáva vopred formálne vymedzenú alebo fakticky určenú činnosť; môže byť ako organizačná zložka identifikovaná vo vnútornom predpise predávajúceho a o jej činnosti zväčša vedie predávajúci samostatné účtovníctvo (napr. v podobe osobitne účtovaného strediska).

3. Zmluva o kúpe prenajatej veci

Zmluva o kúpe prenajatej veci (§ 489 – § 496 OBZ) predstavuje typický zmluvný typ obchodného práva, ktorý bol do právnej úpravy Obchodného zákonníka začlenený už pri jeho prijatí, pričom počas celej doby účinnosti Obchodného zákonníka nebol novelizovaný ani inak menený. Je teda možné konštatovať, že ide o stabilnú a konštantnú právnu úpravu. Potreba úpravy zmluvy o kúpe prenajatej veci v právnom poriadku vznikla v súvislosti s procesom odštátnenia majetku, pri ktorom dochádzalo k prenájmu prevádzok a predajní podnikateľským subjektom.

Zmluvou o kúpe prenajatej veci vzniká medzi stranami záväzkový vzťah, ktorý sa zaraďuje medzi **relatívne obchodné záväzkové vzťahy**.

3.1. Charakteristika zmluvy o kúpe prenajatej veci a odlišenie od lízingovej zmluvy

Zmluva o kúpe prenajatej veci je pomenovaným zmluvným typom, ktorý patrí do skupiny tzv. scudzovacích zmlúv. Zmluva o kúpe prenajatej veci je synalagmatickou (obojstranne zaväzujúcou) a konsenzuálnou (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) zmluvou.

Zmluva o kúpe prenajatej veci má tiež pojmovo odplatný (existuje však aj výnimka, keď prevod vlastníckeho práva môže byť bezodplatný) a **formálny** (zákon vyžaduje písomnú formu pre platnosť jej uzavretia) **charakter**.

Podstatou zmluvy o kúpe prenajatej veci je dohoda zmluvných strán, ktorá je obsiahnutá v nájomnej zmluve alebo si ju zmluvné strany dohodnú po uzavretí nájomnej zmluvy, spočívajúca v oprávnení nájomcu kúpiť prenajatú vec alebo prenajatý súbor vecí počas platnosti uzatvorenej nájomnej zmluvy, alebo po jej zániku. Vo svojej podstate ide o zmiešanú zmluvu, ktorá sa skladá z nájomnej zmluvy a kúpnej zmluvy.

Zmluva o kúpe prenajatej veci ako samostatná zmluva nemá právny význam, a teda jej existencia je podmienená existenciou nájomnej zmluvy, ktorá bude uzatvorená buď pred uzatvorením zmluvy o kúpe prenajatej veci alebo súčasne s touto zmluvou. Samotná zmluva o kúpe prenajatej veci pritom upravuje prevod vlastníctva k prenajatej veci, nároky pri užívaní tejto veci upravuje zmluva nájomná.⁷⁷

Ekonomický, resp. hospodársky význam zmluvy o kúpe prenajatej veci je možné identifikovať v tom, že nájomca (kupujúci) môže získať užívacie oprávnenie k predmetu nájmu (veci alebo súboru vecí) bez toho, aby disponoval finančnými prostriedkami na ich obstaranie. Nájomcovi (kupujúcemu) na základe zmluvy o kúpe prenajatej veci vzniká len záväzok platiť nájomné s možnosťou budúceho nadobudnutia predmetu nájmu (veci alebo súboru vecí) do svojho vlastníctva. Súčasne zostáva zachované vlastnícke právo prenajímateľa (predávajúceho) k predmetu nájmu (veci alebo súboru vecí) a súčasne mu vzniká nárok na nájomné.⁷⁸ Zmluva o kúpe prenajatej veci je zohľadnená aj v daňových predpisoch (napr. v zákone č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov) vo vzťahu k daňovému uznávaniu nákladov vynaložených na podnikanie, ako aj z hľadiska odpisovania hmotného majetku slúžiaceho na podnikanie.

---

⁷⁷ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30.03.2010, sp. zn. 23 Cdo 5367/2007.

⁷⁸ CSACH, K.: § 489. In: OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár. Zväzok II.* (§ 261 – 775). Bratislava: Wolters Kluwer, 2022, s. 853.

Zmluva o kúpe prenajatej veci sa v rámci aplikačnej praxe často pripodobňuje k tzv. **lízingovým zmluvám**. Je však potrebné zdôrazniť, že právna úprava Obchodného zákonníka pojem „lízing“, resp. „lízingová zmluva“ nepozná. Lízingová zmluva je ekonomickým pojmom, ktorým je možné označiť osobitný spôsob financovania podnikania, keď podnikateľ využíva určitú vec patriacu inej osobe (financujúcemu subjektu), za čo platí platby (nájomné).⁷⁹ S prihliadnutím na uvedené, pričom jednotlivé druhy lízingov majú svoje špecifiká, bude najvýhodnejšou formou zmluvného vzťahu pri lízingu nepomenovaná (inominátna) zmluva podľa § 269 ods. 2 OBZ.

Účelom lízingovej zmluvy je umožniť za úhradu trvalé užívanie určitej veci alebo súboru vecí vo vlastníctve lízingovej spoločnosti právnickej alebo fyzickej osobe, ktorá sa usiluje o toto užívanie veci alebo súboru vecí na podnikateľské alebo spotrebiteľské ciele s tým, že nebezpečenstvo škôd predmetu lízingu a škôd spojených s jeho prevádzkou spravidla nesie nájomca a že predmet lízingu má spravidla prejsť po skončení lízingovej zmluvy do vlastníctva nájomcu.⁸⁰

Rozlišujeme medzi operatívnym a finančným lízingom. **Finančný lízing** sa od operatívneho lízingu odlišuje predovšetkým prechodom vlastníckeho práva k prenajímanému predmetu na konci obdobia nájmu, dĺžkou lízingového obdobia a účelom, na ktorý je lízing zriaďovaný. Ich spoločným znakom je, že faktickým vlastníkom po celú dobu trvania lízingu v oboch prípadoch zostáva prenajímateľ, ktorou je najčastejšie lízingová spoločnosť.

Operatívny lízing je možné charakterizovať ako krátkodobý nájomný vzťah, na základe ktorého podnikateľ ako nájomca užíva určitú vec (predmet lízingu, resp. nájmu) a po skončení nájmu túto vec vracia jej vlastníčkovi (prenajímateľovi). Pri operatívnom lízingu nie je obstarávací cena daného predmetu nájmu plne krytá z nájomného v priebehu obdobia, na ktoré je predmet nájmu (lízingu) prenajímaný. Je potrebné zdôrazniť, že pri operatívnom lízingu prenajímateľ neprevádza

---

⁷⁹ CSACH, K.: § 489. In: OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár. Zväzok II.* (§ 261 – 775). Bratislava: Wolters Kluwer, 2022, s. 855.

⁸⁰ BLAHA, M. – KAČALJAK, M.: § 489. In: PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár.* Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 1484.

na nájomcu všetky práva a riziká, ktoré súvisia s používaním daného predmetu. Prenajíateľ obvykle poskytuje nájomcovi ďalšie služby spojené s údržbou, opravami predmetu nájmu (operatívneho lízingu), uhrádza poistné a pod. Náklady spojené s týmito službami sú spravidla zahrnuté do nájomného. Operatívny lízing neposkytuje nájomcovi žiadne právo na kúpu prenajatého zariadenia. Po skončení nájmu sa predpokladá vrátenie predmetu nájmu (operatívneho lízingu) naspäť prenajíateľovi.⁸¹

Finančný lízing je možné charakterizovať ako dlhodobý nájomný vzťah s prevodom vlastníckeho práva k predmetu nájmu po skončení nájomného vzťahu. Na základe uvedeného je finančný lízing v aplikačnej praxi využívaný najmä v prípadoch, keď je možné očakávať, že podnikateľ ako nájomca nadobudne predmetu lízingu (nájmu) v budúcnosti do svojho vlastníctva od prenajíateľa. Finančný lízing teda spravidla predstavuje trojstranný záväzkovo-právny vzťah medzi výrobcou, lízingovou spoločnosťou ako prenajíateľom a podnikateľom ako nájomcom. V priebehu dohodnutého nájomného vzťahu nájomca uhrádza prenajíateľovi dohodnuté nájomné, pričom výška tohto nájomného by mala reflektovať na náklady prenajíateľa vynaložené na nadobudnutie predmetu nájmu, ako aj úrokové náklady z danej finančnej transakcie.

3.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Zmluva o kúpe prenajatej veci je konsenzuálnou zmluvou, a teda vzniká dohodou zmluvných strán o jej podstatných náležitostiach.

Podstatnými náležitosťami zmluvy o kúpe prenajatej veci sú

- a) vymedzenie zmluvných strán, ktorými sú nájomca (kupujúci) a prenajíateľ (predávajúci),**
- b) dohoda o práve nájomcu jednostranným právnym úkonom kúpiť prenajatú vec, resp. dohoda o práve nájomcu jednostranným právnym úkonom nadobudnúť vec bezodplatne,**

---

⁸¹ NÉMETHOVÁ, M.: Zmluva o kúpe prenajatej veci (§ 489 – § 496). In: MAMOJKA, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár. 2. zväzok (§ 261 – § 775)*. Bratislava: EUROKÓDEX, s. 329.

- c) určenie veci,
- d) určenie doby, v ktorej je nájomca oprávnený uplatniť svoje právo.

V súvislosti s ustanovením § 496 ods. 1 OBZ je potrebné zdôrazniť, že obsahom zmluvy o kúpe prenajatej veci môže byť aj právo nájomcu po určitej dobe platnosti nájomnej zmluvy nadobudnúť vlastnícke právo k prenajatej veci bezodplatne. Nájomca v takomto prípade nadobudne prenajatú vec bez toho, aby mu vznikol záväzok zaplatiť za túto vec kúpnu cenu, pretože táto je spravidla inkorporovaná do výšky nájomného, ktoré nájomca uhrádzal počas doby nájmu predmetnej veci.

3.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Obsahom zmluvy o kúpe prenajatej veci je **právo nájomcu zmeniť nájomnú zmluvu jednostranným právnym úkonom na kúpnu zmluvu**. To znamená, že so zmluvou o kúpe prenajatej veci úzko súvisí nájomná zmluva (ktorej existencia je elementárnym predpokladom uzavretia zmluvy o kúpe prenajatej veci) a kúpna zmluva (tá je výsledkom uplatnenia práva kúpy zo strany nájomcu).

Špecifickosť vzniku následnej kúpnej zmluvy pri uplatnení práva kúpy nájomcom v porovnaní s „klasicou“ kúpnu zmluvou uzavretou v zmysle § 409 a nasl. OBZ, spočíva v tom, že kúpna zmluva vzniknutá na základe uplatnenia práva kúpy nájomcom **vzniká jednostranným prejavom vôle nájomcu ako budúceho kupujúceho adresovaným prenajímateľovi ako budúcemu predávajúcemu**.

Táto skutočnosť vyplýva z toho dôvodu, že prenajímateľ a nájomca sa už skôr v zmluve o kúpe prenajatej veci (ktorá je dvojstranným právnym úkonom) dohodli, že nájomca má právo v budúcnosti uplatniť právo kúpy. Ak už dohoda o uplatnení práva kúpy nájomcom bola medzi zmluvnými stranami zakotvená v zmluve o kúpe prenajatej veci, bolo by totiž nelogické, aby sa opätovne uzatváral dvojstranný kontrakt medzi prenajímateľom a nájomcom, keďže obsah kúpnej zmluvy vyplýva zo zmlúv uzavretých skôr, a to z nájomnej zmluvy a zo zmluvy o kúpe prenajatej veci.

Nájomca má právo uplatniť voči prenajímateľovi právo kúpy prenajatej veci počas trvania nájomnej zmluvy alebo po jej zániku. Doba uplatnenie práva je dohodnutá v zmluve pričom ide o podstatnú náležitosť zmluvy.

Kúpna cena je spravidla dohodnutá v zmluve. Ak v zmluve kúpna cena nie je dohodnutá, predávajúci má právo na zaplatenie kúpnej ceny obvyklej za rovnakú alebo porovnateľnú vec v čase uzavretia zmluvy za zmluvných podmienok obdobných obsahu zmluvy. Vzhľadom na to, že predmet kúpy už nájomca užíva, na kúpnu cenu nemá vplyv poškodenie alebo väčšie opotrebenie veci, za ktoré zodpovedá nájomca.

Nájomca má právo uplatniť právo kúpy písomným oznámením adresovaným prenajímateľovi. Písomné oznámenie je účinné dňom jeho doručenia prenajímateľovi. Doručením oznámenia dochádza k zániku nájomného vzťahu a k vzniku kúpnej zmluvy – týmto momentom sa z prenajímateľa stáva predávajúci a z nájomcu sa stáva kupujúci. **Nájomca je povinný uplatniť právo kúpy tak ako bolo dohodnuté v zmluve, inak toto právo zaniká (prekluďuje sa).**

Vlastnícke právo k hnuťelnej veci prechádza na kupujúceho uzavretím kúpnej zmluvy. Vlastnícke právo k nehnuteľnostiam prechádza na kupujúceho povolením vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

3.4. Zánik zmluvy

Zmluva o kúpe prenajatej veci zaniká najčastejšie splnením záväzkov z nej vyplývajúcich. Okrem toho môže zaniknúť niektorým zo spôsobov zániku nesplneného záväzku, ktoré upravuje buď Obchodný zákonník (napr. zmarením účelu zmluvy) alebo Občiansky zákonník (napr. urovnaním, dohodou zmluvných strán a pod.).

Okrem všeobecnej úpravy odstúpenia od zmluvy, má kupujúci právo odstúpiť od zmluvy aj v prípade, ak na neho neprešlo vlastnícke právo k prenajatej veci v súlade so zmluvou, pričom podmienkou pre uplatnenie tohto práva je neodstránenie vady zo strany predávajúceho ani v primeranej dodatočnej dobe.

4. Licenčná zmluva na predmety priemyselného vlastníctva

Licenčná zmluva na predmety priemyselného vlastníctva (§ 508 – § 515 OBZ) patrí medzi zmluvné typy, ktoré umožňujú podnikateľovi ako nadobúdateľovi využívanie práv k predmetom priemyselného vlastníctva, ktoré vlastní iný podnikateľ (poskytovateľ). Predmety priemyselného vlastníctva patria medzi tzv. nehmotné statky, a patria medzi ne najmä ochranné známky, patenty, dizajny, úžitkové vzory, topografie polovodičových výrobkov, plemená zvierat, resp. odrody rastlín, ale aj obchodné tajomstvo, resp. *know-how*.

V praxi býva licenčná zmluva často uzatváraná v kombinácii s inými zmluvami v rámci tzv. **franšízy ako odbytového systému, prostredníctvom ktorého sa predávajú výrobky, služby alebo technológie**. Jeho podstatou je právo a povinnosť nadobúdateľa využívať pri podnikateľskej činnosti celý komplex práv k predmetom priemyselného vlastníctva, ktoré má poskytovateľ. V prípade franšízovej zmluvy tak ide o kombináciu viacerých zmluvných typov, napríklad licenčnej zmluvy, zmluvy o obchodnom zastúpení, zmluvy o výhradnom predaji a iných (napr. McDonald's).

4.1. Charakteristika licenčnej zmluvy na predmety priemyselného vlastníctva

Licenčnou zmluvou na predmety priemyselného vlastníctva oprávňuje poskytovateľ nadobúdateľa v dojednanom rozsahu a na dojednanom území na výkon práv z priemyselného vlastníctva (ďalej len „právo“) a nadobúdateľ sa zaväzuje na poskytovanie určitej odplaty alebo inej majetkovej hodnoty (§ 508 ods. 1 OBZ).

Licenčná zmluva na predmety priemyselného vlastníctva predstavuje relatívny obchodný záväzkový vzťah (§ 261 ods. 1 až 5 OBZ); je **synalagmatickou** (obojstranne zaväzujúcou) a **konsenzuálnou** (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) **zmluvou**. **Licenčná zmluva na predmety priemyselného vlastníctva má pojmovu**

odplatný (podstatnou náležitosťou zmluvy je záväzok nadobúdateľa zaplatiť poskytovateľovi odplaty v podobe tzv. licenčného poplatku) a **formálny** (vyžaduje písomnú formu pre platnosť jej uzavretia) **charakter**.

4.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Zo základného vymedzenia licenčnej zmluvy na predmety priemyselného vlastníctva vyplýva, že jej **podstatnými materiálными náležitosťami** sú:

- a) **určenie zmluvných strán; ktorými sú poskytovateľ a nadobúdateľ,**
- b) **určenie práva, ktorého výkon sa poskytuje vrátane jeho rozsahu,**
- c) **určenie územia, na ktorom je nadobúdateľ na výkon práva oprávnený,**
- d) **určenie výšky odplaty alebo inej majetkovej hodnoty, ktorú má nadobúdateľ za poskytnutie licencie platiť.**

4.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Podstatou licenčnej zmluvy je získanie oprávnenia na výkon práva z priemyselného vlastníctva nadobúdateľom licencie. **V prípade, ak výkon tohto práva je podmienkou jeho trvania, bude nadobúdateľ na výkon daného práva nielen oprávnený, ale aj povinný.**

Poskytovateľ je povinný po celú dobu trvania zmluvy udržiavať právo, pokiaľ to jeho povaha vyžaduje. Ide napríklad o povinnosť poskytovateľa platiť poplatky určené právnymi predpismi na udržanie práva.

Licenčná zmluva upravená Obchodným zákonníkom umožňuje iba výkon práv z priemyselného vlastníctva, nie ich prevod. Poskytovateľ licencie teda uzavretím zmluvy nestráca oprávnenie na výkon poskytnutého práva a ani právo poskytnúť výkon tohto práva iným osobám. Pôjde o tzv. **nevýlučnú licenciu**. Vzhľadom na dispozitívnosť tejto právnej úpravy Obchodného zákonníka je prípustné aj zmluvné dojednanie, podľa ktorého sa poskytovateľ

zaviaže licenciu tretím osobám neposkytnúť alebo sa dokonca vzdá výkonu práva po dobu trvania licencie. V tomto prípade pôjde o tzv. **výlučnú licenciu**.

Nadobúdateľ licencie nie je oprávnený prenechať výkon práva tretím osobám. Vzhľadom na dispozitívnosť zákonného ustanovenia si strany môžu v zmluve dohodnúť právo poskytnutia tzv. sublicencie, teda právo nadobúdateľa výkon práva tretím osobám prenechať.

Takmer každý z predmetov priemyselného vlastníctva v zásade upravuje osobitný predpis, ktorý má verejnoprávny charakter (napr. zákon o ochranných známkach, patentový zákon a pod.); v prípadoch ak tak ustanovuje takýto osobitný predpis, vyžaduje sa na výkon práva poskytnutého na základe zmluvy zápis do príslušného registra týchto práv (napr. do registra ochranných známk Úradu priemyselného vlastníctva SR a pod.).

Nadobúdateľ je povinný zaplatiť poskytovateľovi za poskytnutie licenciu odplatu (tzv. licenčné poplatky), ktoré môžu mať buď peňažný alebo aj nepeňažný charakter. Odplata sa určuje dohodou zmluvnou stran, spravidla sa odvíja od obratu, prípadne zisku nadobúdateľa. V prípade absencie dohody a vzhľadom na pojmovo odplatný charakter by mala byť odplata určená ako odplata obvyklá.

Poskytovateľ licencie je povinný bez zbytočného odkladu po uzavretí zmluvy poskytnúť nadobúdateľovi všetky podklady a informácie, ktoré sú na výkon práva potrebné. Tieto podklady a informácie je nadobúdateľ povinný utajovať pred tretími osobami, ibaže by zo zmluvy alebo z povahy poskytnutých podkladov a informácií vyplývala skutočnosť, že poskytovateľ nemá záujem na ich utajovaní. Po zániku zmluvy je nadobúdateľ povinný poskytnuté podklady vrátiť a poskytnuté informácie utajovať až do momentu, keď sa stanú všeobecne známymi.

Pokiaľ je nadobúdateľ obmedzovaný vo výkone práva inými osobami, alebo pokiaľ zistí, že iné osoby toto právo porušujú, má voči poskytovateľovi informačnú povinnosť, v rámci ktorej je povinný podať o uvedených skutočnostiach poskytovateľovi správu. Poskytovateľ je potom povinný bez zbytočného odkladu urobiť potrebné právne opatrenia na ochranu výkonu práva nadobúdateľom

(napr. podať žalobu proti porušiteľovi) a pri týchto opatreniach je nadobúdateľ povinný poskytovateľovi poskytnúť potrebné spolupôsobenie (napr. poskytnúť dôkazné prostriedky).

4.4. Zánik zmluvy

Licenčná zmluva na predmety priemyselného vlastníctva môže zaniknúť z dôvodov, uvedených v zmluve, prípadne z dôvodov, ktoré vyplývajú zo zákona. **V rámci osobitnej úpravy licenčnej zmluvy môže byť táto uzavretá na dobu určitú alebo na neurčitý čas.**

V prípade dojednania určitej doby zaniká oprávnenie nadobúdateľa na výkon práva a zmluva ako celok uplynutím tejto doby. **Zmluvu uzavretú na neurčitú dobu možno ukončiť výpoveďou. Ak si strany výpovednú lehotu v zmluve nedohodli, nadobúda výpoveď účinnosť uplynutím jedného roka od konca kalendárneho mesiaca, v ktorom bola výpoveď doručená druhej strane.**

5. Zmluva o uložení veci

Zmluva o uložení veci je zmluvným typom, ktorý ako jediný z pomenovaných zmluvných typov, upravených v tretej časti Obchodného zákonníka, **má charakter tzv. reálnej zmluvy a súčasne bezodplatnej zmluvy.** Svojou povahou ide v zásade o vedľajší zmluvný typ, ktorý sa uzatvára popri, resp. v rámci hlavného obchodného styku, ktorý majú medzi sebou zmluvné strany.

Obchodný styk v tomto prípade treba vykladať široko, a môže byť založený rôznymi zmluvnými typmi, resp. ich kombináciami (napr. zmluva o dielo). Ako príklad možno uviesť situáciu, keď opatrovateľ v postavení objednávateľa a uložiteľ v postavení zhotoviteľa majú uzavretú zmluvu o dielo na dlhodobejšie stavebné práce v areáli objednávateľa, čím je založený obchodný styk medzi zmluvnými stranami. Počas zimného obdobia, keď stavebné práce nemožno vykonávať, zhotoviteľ ponechá v areáli objednávateľa dočasne a bezodplatne umiestnený stavebný bager – vo vzťahu k nemu sa uzatvára zmluva o uložení veci, keďže (a)

bager má u seba objednávateľ v postavení opatrovateľa, (b) medzi zmluvnými stranami trvá obchodný styk, založený zmluvou o dielo, (c) opatrovanie vecí má dočasný charakter, (d) opatrovanie vecí je bezodplatné

5.1. Charakteristika zmluvy o uložení vecí

Zmluva o uložení vecí je synalagmatickou (obojsťranne zaväzujúcou) a **reálnou** (vzniká až po reálnom – fyzickom odovzdaní vecí opatrovateľovi) **zmluvou**. **Zmluva o uložení vecí má tiež pojmovu bezodplatnú a neformálnu** (zákon nevyžaduje písomnú formu pre platnosť jej uzavretia, môže byť uzavretá aj konkludentne) **charakter**.

5.2. Podstatné náležitosti zmluvy a odlišenie od zmluvy o skladovaní

Zmluva o uložení vecí je reálnou zmluvou, a teda vzniká dohodou zmluvných strán o jej podstatných náležitostiach, pričom však musí byť vec, ktorá je predmetom uloženia, najneskôr v okamihu uzavretia zmluvy v dispozícii opatrovateľa – **musí dôjsť k reálnemu odovzdaniu vecí opatrovateľovi**.

Podstatnými náležitosťami zmluvy o uložení vecí sú:

- a) **určenie zmluvných strán, ktorými sú uložiteľ a opatrovateľ,**
- b) **určenie vecí, ktorá je predmetom uloženia,**
- c) **záväzok opatrovateľa dočasne opatrovať pre uložiteľa uloženú vec,**
- d) **bezodplatnosť opatrovania.**

Vecou, ktorá je predmetom uloženia, môže byť len jednotlivito – individuálne určená hnutel'ná vec (napr. stroj, vozidlo). Ak by predmetom uloženia mal byť cenný papier, režim uloženia vecí by sa spravoval ustanovením § 42 ZoCP, ktorý upravuje zmluvu o úschove cenných papierov. Obchodný zákonník upravuje aj zmluvu o bankovom uložení vecí (§ 700 a nasl. OBZ), ktorú odlišuje od zmluvy o uložení vecí najmä odlišné určenie zmluvných strán (opatrovateľom je banka), odplatnosť zmluvy a napokon miera

starostlivosti o uložení veci (vyžaduje sa odborná starostlivosť banky).

Kľúčové rozdiely medzi zmluvou o uložení veci a zmluvou o skladovaní treba vidieť v tom, že (a) **zmluva o uložení veci je zmluvou reálnou, kým zmluva o skladovaní zmluvou konsenzuálnou**, ďalej v tom, že (b) **zmluva o uložení veci je pojmovo bezodplatnou zmluvou, kým zmluva o skladovaní pojmovo zmluvou odplatnou**, a napokon (c) v miere požadovanej starostlivosti uložiteľa, resp. skladovateľa, keď sa u skladovateľa vyžaduje vynaloženie odbornej starostlivosti o skladovanú vec, kým u opatrovateľa „len“ starostlivé opatrovanie uloženej veci.

Ak v zmluve nie je výslovne uvedené, či sa má vec opatrovať odplatne alebo bezodplatne, a súčasne opatrovanie veci nie je predmetom podnikania opatrovateľa, platí, že zmluvné strany uzavreli zmluvu o uložení veci. Ak by, naopak, bolo opatrovanie veci predmetom podnikania opatrovateľa, zakladá sa právna domnienka, že ide o zmluvu o skladovaní (§ 527 a nasl. OBZ).

5.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

V prípade zmluvy o uložení veci (na rozdiel od zmluvy o skladovaní) **postačuje, aby opatrovateľ vec starostlivo opatroval**, a to jednak s prihliadnutím na jej povahu a jednak na svoje možnosti tak, aby na nej nevznikla škoda. Očakáva sa len primeraná, resp. bežná starostlivosť v rámci opatrovania veci. Ak by napr. predmetom uloženia bola vec, ktorá by vďaka vplyvu poveternostných podmienok (dážď, sneh a pod.) podliehala poškodeniu (napr. korózii), je opatrovateľ povinný zabezpečiť ju pred ich vplyvom napr. presunutím pod zastrešenie alebo jej prekrytím.

Osobitné opatrenia pri opatrovaní veci (napr. jej zabezpečenie strážnou službou) možno zo strany opatrovateľa požadovať len vtedy, ak sú výslovne uvedené v zmluve alebo ak na ne (s odkazom na charakter a vlastnosti uloženej veci) uložiteľ upozornil opatrovateľa pred uzavretím zmluvy. **Opatrovateľ nie je vo všeobecnosti povinný dať vec poistiť, táto povinnosť mu vznikne len v prípade, že to určuje zmluva**. Aj tieto ustanovenia sú premietnutím zásady, podľa

ktorej nebezpečenstvo škody na opatrovanej veci znáša uložiteľ, ibaže zákon alebo zmluva určujú inak.

Spôsob opatrovania uloženej veci by si mali zmluvné strany dohodnúť priamo v zmluve; v takom prípade je opatrovateľ viazaný dohodou zmluvných strán čo do spôsobu opatrovania veci. Od dohodnutého spôsobu opatrovania veci sa môže opatrovateľ odchýliť v prípade, že nastanú kumulatívne okolnosti, ktoré (a) opatrovateľ nemohol v čase uzavretia zmluvy predvídať, a ktoré (b) robia plnenie záväzku pre neho neprimerane ťažkým; prihliada sa pritom na to, že opatrovanie veci je bezplatné. Mohlo ísť napr. o dlhodobú a nepredvídanú zmenu počasia (silné mrazy), pre prípad ktorej opatrovateľ nie je dostatočne spôsobilý (napr. adekvátnou ochranou pred mrazmi) zabezpečiť opatrovanie veci, a ktorá by mohla negatívne ovplyvniť vlastnosti uloženej veci a spôsobiť na nej škodu.

Opatrovateľ by mal vo všeobecnosti zabezpečiť opatrovanie veci osobne. Pod tým treba rozumieť opatrovanie veci vlastnými prostriedkami, zamestnancami a pod. S odkazom na ustanovenie § 331 OBZ je však vo všeobecnosti možné zveriť opatrovanie veci aj tretej osobe (inému opatrovateľovi), pričom tak možno urobiť buď so súhlasom alebo bez súhlasu uložiteľa. V závislosti od toho, či bol súhlas uložiteľa daný, alebo nie, nastupujú odlišné účinky vo vzťahu k zodpovednosti za škodu na veci.

Ak bola vec zverená tretej osobe bez súhlasu uložiteľa, opatrovateľ zodpovedá rovnako, ako by vec opatroval sám. Z toho vyplýva, že všetky prípadné zodpovednostné nároky (napr. nárok na náhradu škody na veci) bude môcť uplatňovať uložiteľ voči opatrovateľovi aj vtedy, keď tento opatrovanie veci zveril tretej osobe.

V prípade, že opatrovateľ zverí opatrovanie veci tretej osobe so súhlasom uložiteľa, bude zodpovedať rovnako ako mandátár podľa § 576 a nasl. OBZ.

Vo všeobecnosti platí, že **počas platnosti a účinnosti zmluvy o uložení veci znáša nebezpečenstvo škody na veci uložiteľ.** Jedna z výnimiek z tohto pravidla vychádza z § 519 ods. 2 OBZ – ak totiž opatrovateľ zverí opatrovanie veci tretej osobe v rozpore so zmluvou, prechádza na opatrovateľa nebezpečenstvo škody na veci.

Opatrovateľ nesmie bez súhlasu uložiteľa vec, ktorú opatruje, akokoľvek užívať, rovnako nesmie počas trvania zmluvy umožniť jej užívanie treťou osobou. Takýto zákaz užívania veci neplatí len vtedy, ak uložiteľ dá opatrovateľovi alebo tretej osobe súhlas s jej užívaním. Súhlas s užívaním veci možno dať až po vzniku zmluvy. Súhlas uložiteľa s užívaním veci možno udeliť písomne i ústne. V prípade, že opatrovateľ užíva vec bez súhlasu uložiteľa, je povinný nahradiť uložiteľovi prípadnú spôsobenú škodu podľa § 373 a nasl.

Uložiteľ je povinný nahradiť opatrovateľovi škodu, ktorá mu bola spôsobená uloženou vecou, pokiaľ ju nemohol odvrátiť v rámci bežnej starostlivosti. V tomto prípade je uložiteľ povinný nahradiť opatrovateľovi jednak skutočnú škodu a jednak ušlý zisk, a to bez ohľadu na zavinenie, keďže zodpovednosť uložiteľa za škodu je v tomto prípade postavená na objektívnom princípe (§ 373 a nasl.). V tomto prípade ide o osobitný zodpovednostný vzťah, v ktorom škodcom nie je osoba, ale uložená vec.

Opatrovateľ síce nemá nárok na odplatu za uloženie veci (ak by bola dohodnutá odplata, išlo by obsahovo o zmluvu o skladovaní), no má nárok na náhradu (a) nevyhnutných nákladov, (b) účelných nákladov a (c) mimoriadnych nákladov, ktoré vynaložil pri opatrovaní veci.

Medzi **nevyhnutné náklady** môže patriť napr. náklad na obstaranie plachty na prekrytie stroja pred dažďom, medzi **účelné náklady** napr. náklady na náter kovových častí stroja pred koróziou. Opatrovateľ má nárok aj na náhradu **mimoriadnych nákladov**, ktoré boli nepredvídateľné v čase uzavretia zmluvy – napr. nákladov na zabezpečenie stroja pred živelnými pohromami. V tomto prípade si však musí vopred vyžiadať súhlas uložiteľa ešte pred ich vynaložením, za predpokladu, že je to možné. Opatrovateľ je povinný vyžiadať si predchádzajúci súhlas uložiteľa, pričom platí zákonná vyvrátiiteľná domnienka, že ak uložiteľ bez zbytočného odkladu od doručenia žiadosti nevysloví nesúhlas, platí, že s vynaložením nákladov súhlasí. Súhlas uložiteľa môže byť udelený aj dodatočne.

Ak opatrovateľ vynaloží mimoriadne náklady bez toho, aby si súhlas vyžiadal, a uložiteľ nedá súhlas ani dodatočne, má nárok na obohatenie, ktoré uložiteľ získal. Ak uložiteľ súhlas

s mimoriadnymi nákladmi výslovne nedal (odmietol ich), nemá opatrovateľ nárok na ich náhradu.

Uložiteľ je povinný nahradiť opatrovateľovi vynaložené náklady bez zbytočného odkladu potom, čo ho o to požiada, najneskôr pri prevzatí veci. Opatrovateľ je v zásade oprávnený vyzvať uložiťľa na náhradu nákladov aj priebežne, počas trvania zmluvy, prípadne ich vyúčtovať a preukázať najneskôr pri prevzatí veci. Opatrovateľ je oprávnený podmieniť vydanie veci uložiťľovi súčasnou náhradou vynaložených nákladov (§ 325 OBZ). Vo vzťahu k opatrovanej veci si môže opatrovateľ uplatniť aj zádržné právo podľa § 151s a nasl. OZ.

Ustanovenie § 522 OBZ upravuje alternatívne miesto vydania uloženej veci tak, že v prvom rade možno vec vydať uložiťľovi v mieste, kde mala byť vec uložená (miesto uloženia). Ak sa toto miesto zmenilo, možno vec uložiťľovi vydať buď v sídle opatrovateľa (ak ide o právnickú osobu), v mieste podnikania opatrovateľa (ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa), v bydlisku opatrovateľa (ak ide o fyzickú osobu – nepodnikateľa) a napokon v mieste, kde je umiestnená organizačná zložka opatrovateľa, ktorej bolo zverené opatrovanie veci. S miestom vydania (vrátenia) uloženej veci uložiťľovi úzko súvisí aj informačná povinnosť opatrovateľa voči uložiťľovi – uložiťľ je povinný vopred informovať uložiťľľa o mieste vydania veci, ak sa miesto uloženia oproti pôvodne dohodnutému miestu uloženia zmenilo.

Zo zmluvy o uložení veci môže, no nemusí vyplývať doba, na ktorú je vec u uložiťľľa uložená. **Aj keď bola doba uloženia medzi zmluvnými stranami dohodnutá, môže uložiťľ kedykoľvek požiadať opatrovateľa o vydanie veci, čomu zodpovedá povinnosť opatrovateľa vec uložiťľovi vydať bez zbytočného odkladu potom, čo ho o vydanie veci uložiťľ požiadal.**

O prevzatí veci môže požiadať uložiťľľa aj opatrovateľ, aj napriek dohodnutej dobe uloženia veci, rovnako bez zbytočného odkladu, a to buď v prípade, že by mu ďalšie trvanie povinnosti (a) spôsobilo neprímerané ťažkosti, ktoré nemohol v čase uzavretia zmluvy predvídať, alebo (b) ak sa tretia osoba domáha vydania uloženej veci.

Ak zo zmluvy o uložení veci nemožno určiť dobu uloženia veci (doba nie je dohodnutá), je opatrovatel' povinný vydať vec uložiteľovi hneď potom, čo ho o to uložiteľ požiada a je to technicky vykonateľné. To znamená, že by opatrovatel' mal vydať vec uložiteľovi prakticky ihneď, pri rešpektovaní zásad poctivého obchodného styku, charakteru veci a zrejmej potreby súčinnosti zo strany opatrovateľa. V prípade porušenia povinnosti vydať vec sa opatrovatel' dostáva do omeškania, z čoho vyplýva napr. prechod nebezpečenstva škody na opatrovanej veci na opatrovateľa.

Ak zo zmluvy o uložení veci nemožno určiť dobu uloženia veci (doba nie je dohodnutá), je uložiteľ povinný prevziať vec od opatrovateľa bez zbytočného odkladu hneď potom, čo ho o to opatrovatel' požiada a je to technicky vykonateľné. V prípade porušenia povinnosti prevziať vec sa uložiteľ dostáva do omeškania (§ 370), z čoho vyplýva napr. prechod nebezpečenstva škody na opatrovanej veci na uložiteľa (samozrejme, za predpokladu, že toto nebezpečenstvo predtým výnimočne znášal opatrovatel'), ako aj prípadný nárok na náhradu spôsobenej škody v majetkovej sfére opatrovateľa (napr. pád uloženej veci na majetok opatrovateľa).

Ak uložiteľ neprevezme vec včas, môže mu opatrovatel' na to určiť primeranú lehotu. Po jej márnom uplynutí môže opatrovatel' od zmluvy odstúpiť, a ak uložiteľa na to upozorní pri určení dodatočnej lehoty, je oprávnený vec na účet uložiteľa vhodným spôsobom predat' alebo na náklady uložiteľa uskladniť u tretej osoby.

6. Zmluva o skladovaní

Zmluva o skladovaní (§ 527 – § 535 OBZ) predstavuje pomenovaný zmluvný typ patriaci spoločne so zmluvou o uložení veci do skupiny **zmlúv o opatrovaní veci**. V aplikačnej praxi sa využíva najčastejšie v súvislosti s potrebou zabezpečiť profesionálnu starostlivosť o druhovo určené veci vyžadujúce si osobitné podmienky skladovania. Jej úprava vychádza z predpokladu, že uskladnenie veci a jej opatrovanie je spravidla predmetom podnikania skladovateľa.

Zmluva o skladovaní je **relatívnym obchodom**, t. j. na aplikáciu režimu Obchodného zákonníka musia byť splnené podmienky

vyžadované jeho ustanoveniami § 261 ods. 1 a 2. V prípade ich nesplnenia sa na zmluvu, ktorej predmetom je opatrovanie cudzej hnuiteľnej veci použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka o zmluve o úschove (§ 747 – 753 OZ).

6.1. Charakteristika zmluvy o skladovaní a jej porovnanie so zmluvou o uložení veci

Zmluvou o skladovaní sa skladovateľ zaväzuje prevziať vec, aby ju uložil a opatroval, a ukladateľ sa zaväzuje zaplatiť mu za to odplatu (skladné) (§ 527 ods. 1 OBZ). Ide o zmluvu **synalagmatickú** (teda záväzky z nej vyplývajúce majú vzájomný charakter) a **konsenzuálnu** (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach) zmluvu. Zmluva o skladovaní je zmluvou **odplatnou** (jej odplatný charakter vyplýva z legálnej definície zmluvného typu) a zmluvou **neformálnou** (pre platnosť jej uzavretia sa nevyžaduje písomná forma) .

Zmluvu o skladovaní je potrebné odlišiť od **zmluvy o uložení veci** (§ 516 – § 526 OBZ), ktorej podstatou je bezodplatné a neprofesionálne opatrovanie veci. Na rozdiel od zmluvy o skladovaní je **zmluva o uložení veci reálnou zmluvou**, čo znamená, že na jej vznik sa vyžaduje reálne odovzdanie veci, ktorá má byť predmetom opatrovania, pričom jej odovzdanie sa musí uskutočniť najneskôr pri uzavretí zmluvy.

Ďalším rozdielom medzi uvedenými zmluvnými typmi je odplatnosť. Zatiaľ čo **skladovateľovi** vzniká za opatrovanie veci nárok na **odplatu (skladné)**, **pri zmluve o uložení veci** má záväzok **opatrovateľa** opatrovať uloženú vec **bezodplatný charakter**. Obchodný zákonník v rámci úpravy zmluvy o skladovaní upravuje **nevyvrátiteľnú právnu domnienku**, podľa ktorej ak je predmetom podnikania skladovateľa opatrovanie veci a v zmluve nie je uvedené, či sa má vec opatrovať za odplatu alebo bezplatne, má sa za to, že bola uzavretá zmluva o skladovaní, a teda pôjde o zmluvu odplatnú (§ 527 ods. 2 OBZ). Zo znenia zákonnej domnienky, ako aj z odplatného charakteru zmluvy vyplýva predpoklad **odbornej starostlivosti** o vec, ktorá je predmetom skladovania. Pre porovnanie zmluva o uložení veci predpokladá nižšiu mieru starostlivosti o uložené

vec, keď Obchodný zákonník upravuje povinnosť opatrovateľa veci „starostlivo opatrovať“ a „dbať s prihliadnutím na jej povahu a svoje možnosti, aby na nej nevznikla škoda“ (§ 517 OBZ).

Pri porovnaní zmluvy o skladovaní a zmluvy o uložení veci sú medzi týmito zmluvnými typmi nasledovné hlavné rozdiely:

- a) **zmluva o skladovaní je konsenzuálna a zmluva o uložení veci reálny zmluvný typ,**
- b) **zmluva o skladovaní je pojmovo odplacnou zmluvou, kým zmluva o uložení veci je zmluvou bezodplacnou,**
- c) **zmluva o skladovaní predpokladá profesionálne opatrovanie veci, zatiaľ čo zmluva o uložení veci nemá profesionálny charakter.**

Pre doplnenie problematiky uvádzame, že na **úschovu listinných cenných papierov** sa vzťahujú ustanovenia § 39 a § 40 Zákona o cenných papieroch, ktoré vyčleňujú úschovu listinných cenných papierov pod samostatný zmluvný typ. Za určitú modifikáciu zmluvy o skladovaní by sme mohli označiť aj zmluvu o **bankovom uložení veci** (§ 700 – § 707 OBZ), ktorá sa však od skladovania odlišuje v prvom rade tým, že stranou, ktorá vec do opatery preberá je banka.

Ďalším podstatným rozdielom medzi uvedenými zmluvnými typmi, je skutočnosť, že banka v rámci zmluvy o bankovom uložení veci má predmet uloženia zároveň aj spravovať, t. j. musí s odbornou starostlivosťou a s prihliadnutím na povahu predmetu uloženia urobiť všetky úkony potrebné na výkon a zachovanie práv, vyplývajúcich uložiteľovi z predmetu uloženia (§ 702 OBZ).

6.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Zo zákonného vymedzenia zmluvy o skladovaní vyplývajú jej nasledovné **podstatné obsahové náležitosti:**

- a) **určenie zmluvných strán, ktorými sú skladovateľ a ukladateľ,**
- b) **určenie veci, ktorá je predmetom skladovania,**
- c) **záväzok skladovateľa vec prevziať, uložiť ju a opatrovať,**
- d) **záväzok ukladateľa platiť odplatu – skladné.**

Skladovateľom je teda podnikateľ, ktorý sa zaväzuje prevziať od ukladateľa vec, aby ju uložil a opatroval, pričom svoj záväzok vykonáva za odplatu, profesionálne a spravidla v rámci svojho predmetu podnikania. **Ukladateľom** je podnikateľ, ktorý u skladovateľa uloží svoju hnutelnú vec a za jej opatrovanie sa zaväzuje skladovateľovi zaplatiť odplatu. Na platnosť zmluvy o skladovaní **zákon nevyžaduje písomnú formu**, skladovateľ je však povinný ukladateľovi písomne potvrdiť prevzatie veci (§ 528 ods. 1 OBZ).

Predmetom skladovania môže byť hnutelná vec – zákonodarca však na niektorých miestach právnej úpravy používa pojem **tovar**. Pojem tovar však v rámci právnej úpravy zmluvy o skladovaní (a ani v rámci všeobecnej právnej úpravy týkajúcej sa obchodných záväzkových vzťahov) nedefinuje. Obchodný zákonník ho používa len v súvislosti s označením predmetu prevodu pri kúpnej zmluve, kde pojem tovar vymedzuje ako hnutelnú vec určenú jednotlivu alebo čo do množstva a druhu, ktorú sa predávajúci zaväzuje dodať kupujúcemu (§ 409 ods. 1 OBZ).

6.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Uzavretím zmluvy o skladovaní vzniká **skladovateľovi povinnosť prevziať určenú vec na skladovanie**, avšak ukladateľovi tým nevzniká povinnosť vec odovzdať. V prípade, ak ukladateľ neodovzdá predmet skladovania skladovateľovi v lehote určenej v zmluve, inak do šiestich mesiacov po jej uzavretí, zmluva o skladovaní zo zákona zaniká uplynutím posledného dňa tejto lehoty. Zánikom zmluvy zaniká aj povinnosť skladovateľa vec prevziať.

Prevzatie veci je skladovateľ povinný písomne potvrdiť, pričom toto potvrdenie môže mať aj povahu cenného papiera – **skladištného listu**. Podľa zákona je **skladovateľ povinný uložiť skladovanú vec oddelene od ostatných vecí** a musí ju **označiť** tak, aby bolo zjavné, že patrí ukladateľovi. Táto povinnosť je odôvodnená tým, že po skončení zmluvy je skladovateľ povinný vydať ukladateľovi tú istú vec, ktorá mu bola odovzdaná. To platí tak o veciach individuálne určených, ako aj o veciach určených podľa

druhu a množstva. Nie je však vylúčená dohoda zmluvných strán, že skladovateľ vydá ukladateľovi len veci toho istého druhu a množstva.

Povinnosť skladovateľa uložiť vec oddelene od ostatných skladovaných vecí je daná aj v súvislosti s **právom ukladateľa kontrolovať stav skladovanej veci a brať z nej vzorky**. Tomuto právu ukladateľa zodpovedá **povinnosť skladovateľa umožniť ukladateľovi vykonanie danej kontroly**.

Zákon na rozdiel od iných zmluvných typov (napríklad zmluvy o preprave vecí), **povinnosť skladovateľa zachovávať odbornú starostlivosť** výslovne neformuluje, táto sa však vyvodzuje z odplatného charakteru zmluvy ako aj z právnej domnienky predpokladajúcej opatrovanie vecí skladovateľom v rámci výkonu jeho podnikateľskej činnosti.

Základnou povinnosťou ukladateľa je platiť skladné. Pokiaľ v zmluve nie je dohodnuté niečo iné, vzniká táto povinnosť dňom prevzatia veci skladovateľom. Dojednanie o výške skladného nie je podstatnou náležitosťou zmluvy a zákon ustanovuje podporne jej určenie. Ak výška skladného nie je v zmluve dohodnutá, je ukladateľ povinný zaplatiť skladné obvyklé v čase uzavretia zmluvy s prihliadnutím na povahu veci, dĺžku a spôsob skladovania.

Na platenie skladného má vplyv aj skutočnosť, či zmluva bola dojednaná na dobu určitú alebo neurčitú. V prípade, ak je **zmluva uzavretá na dobu určitú**, je ukladateľ oprávnený vyzdvihnúť vec kedykoľvek pred uplynutím tejto doby, je však povinný **zaplatiť skladné pripadajúce na celú dobu, na ktorú bola zmluva uzavretá**. Aj po vyzdvihnutí veci je ukladateľ oprávnený ju opätovne uložiť u skladovateľa, je však povinný skladovateľovi nahradiť prípadné náklady, ktoré mu vzniknú v súvislosti s opätovným uložením veci. Toto oprávnenie má ukladateľ len do uplynutia dojednanej doby skladovania.

Pokiaľ by bola **zmluva uzavretá na dobu neurčitú**, je ukladateľ oprávnený vyzdvihnúť vec kedykoľvek, pričom je povinný **zaplatiť skladovateľovi skladné len za skutočnú dobu uloženia**, nakoľko v danom prípade vyzdvihnutím veci dochádza k zániku zmluvy. V prípade, ak si po ukončení platnosti zmluvy ukladateľ nevyzdvihne skladovanú vec včas, je povinný platiť skladné aj po dobu, po ktorú je v omeškani s vyzdvihnutím veci.

Lehotu **splatnosti skladného** určuje Obchodný zákonník dispozitívnym spôsobom, a to tak, že pokiaľ skladovanie trvá dlhšie ako šesť mesiacov, platí sa skladné polročne pozadu. Skladné za neukončené šesťmesačné obdobie a skladné za kratšiu dobu skladovania sa platí pri vyzdvihnutí skladovanej veci.

Skladné zahŕňa aj všetky náklady spojené so skladovaním, nezahŕňa však náklady na poistenie veci. Skladovateľ nie je zo zákona povinný dať poistiť skladovanú vec, ale v prípade, ak mu túto povinnosť ukladá zmluva má nárok na náhradu s tým spojených nákladov.

Na zabezpečenie svojich nárokov zo zmluvy o skladovaní má skladovateľ zákonné **zádržné právo** na skladovaných veciach, dokiaľ sa tieto veci u neho nachádzajú. Toto zádržné právo slúži výhradne na zabezpečenie nárokov skladovateľa zo zmluvy o skladovaní. Zádržné právo skladovateľa vzniká zo zákona a jeho obsahom je právo skladovateľa odoprieť vydanie veci, ktorá bola predmetom skladovania do doby uspokojenia jeho nárokov, resp. do doby poskytnutia dostatočnej zábezpeky. Trvanie zádržného práva je v danom prípade časovo ohraničené a trvá len pokiaľ sa skladované veci u skladovateľa nachádzajú.

6.4. Osobitná úprava zodpovednosti skladovateľa za škodu

Obchodný zákonník pri zmluve o skladovaní ustanovuje **osobitnú úpravu zodpovednosti za škodu skladovateľa vzniknutú na skladovanej veci** (§ 533 OBZ), ktorá má prednosť pred všeobecnou právnou úpravou zodpovednosti za škodu spôsobenú porušením povinnosti zo záväzkového vzťahu (§ 373 a nasl. OBZ). Zodpovednosť skladovateľa za škodu je založená na **objektívnom princípe a vzniká po prevzatí veci až do jej vydania**. Z hľadiska **rozsahu náhrady škody** je skladovateľ v zmysle osobitnej úpravy zodpovedný len za škodu na prevzatej veci.

V rámci úpravy **osobitných liberačných dôvodov** zákon umožňuje sa skladovateľovi zbaviť zodpovednosti za škodu na skladovanej veci, ak preukáže, že škodu na veci nemohol odvrátiť ani pri vynaložení odbornej starostlivosti. Dôkazné bremeno o existencii tohto liberačného dôvodu bude na stane skladovateľa.

Zodpovednosť skladovateľa za škodu je v tomto prípade vymedzená prísnejšie ako zodpovednosť opatrovateľa pri zmluve o úschove jednak vzhľadom na odplacnosť zmluvy o skladovaní a tiež vzhľadom na skutočnosť, že pri skladovaní sa predpokladá profesionalita skladovateľa.

Okrem uvedeného prípadu **skladovateľ nebude zodpovedať za škodu na skladovanej veci, ak škoda bola spôsobená a) ukladateľom alebo vlastníkom veci, b) vadou alebo prirodzenou povahou uloženej veci alebo c) vadným obalom, na ktorý skladovateľ pri prevzatí veci ukladateľa upozornil a toto upozornenie zahrnul do potvrdenia o prevzatí veci.** Ak skladovateľ na vadnosť obalu neupozornil, nezodpovedá za škodu na veci len vtedy, keď vadnosť obalu nebola poznateľná. Pokiaľ by škoda vznikla niektorým z uvedených spôsobov, skladovateľ je podľa zákona povinný vynaložiť odbornú starostlivosť, aby škoda, ktorá hrozí alebo vznikla, bola čo najmenšia. Dôkazné bremeno o existencii vyššie uvedených liberačných dôvodov bude aj v tomto prípade znášať skladovateľ.

6.5. Skladištný list

Zmluva o skladovaní je **neformálnym zmluvným typom**, nakoľko zákon nevyžaduje jej obligatórnu písomnú formu. Prevzatie veci je skladovateľ povinný písomne **potvrdiť**, pričom táto povinnosť vyplýva zo zákona a nie je viazaná na žiadosť ukladateľa. Potvrdenie o prevzatí veci môže byť len neobchodovateľným písomným potvrdením, z ktorého vyplýva právo na vydanie skladovanej veci, alebo môže mať povahu cenného papiera – **skladištného listu** (§ 528 ods. 2 OBZ).

Skladištný list je **cenným papierom** zaradeným do sústavy cenných papierov (§ 2 ods. 2, písm. m) zákona o cenných papieroch) a stelesňuje obligáčny nárok – právo požadovať vydanie skladovanej veci. Právna úprava zákona o cenných papieroch a súčasne aj osobitný právny predpis – zákon č. 144/1998 Z. z. o skladiskovom záložnom liste, tovarovom záložnom liste, pozná ďalší druh cenného papiera s podobným názvom, a to **skladiskový záložný list**. Tento cenný papier môže byť taktiež vydaný v súvislosti so zmluvou

o skladovaní, avšak len osobou prevádzkujúcou verejný sklad na základe oprávnenia vydaného Ministerstvom pôdohospodárstva SR. Možno ho vydať len k zákonom taxatívne určeným druhom poľnohospodárskych plodín a jeho podstata spočíva v tom, že prostredníctvom neho je možné na určitý čas získať peňažné prostriedky do určitej výšky a na zabezpečenie takto vzniknutých záväzkov možno zriadiť záložné právo k hnutelným veciam (k tovaru), na ktoré sa tento cenný papier vzťahuje

Náležitosti skladištného listu Obchodný zákonník výslovne nestanovuje. Môžeme tu vychádzať len zo všeobecnej právnej úpravy zákona o cenných papieroch, ktorá určuje, že náležitosťou každého cenného papiera je označenie druhu cenného papiera ustanovené zákonom (§ 12 ods. 1 Zákona o cenných papieroch). Pri určení ďalšieho obsahu skladištného listu je potrebné vychádzať zo všeobecných náležitostí právnych úkonov, z povahy a funkcie tohto cenného papiera, *per analogiam* aj z úpravy cenných papierov obdobného charakteru napríklad skladiskového záložného listu

Z uvedeného je možné odvodit' nasledovný **minimálny obsah** skladištného listu: a) označenie, že ide o skladištný list, b) označenie skladovateľa c) potvrdenie skladovateľa o tom akú vec (určenú čo do druhu a množstva prípadne individuálne) prevzal na skladovanie a na akú dobu, d) označenie skladu, v ktorom je vec uložená, e) údaj, či skladištný list bol vydaný na doručiteľa alebo na meno s uvedením mena osoby, na ktorej meno bol vydaný, f) záväzok skladovateľa, že vydá tovar uložený v sklade oprávnenej osobe, g) miesto a dátum vydania skladištného listu a podpis skladovateľa.

Z hľadiska **formy**, môže byť skladištný list vydaný ako cenný papier na doručiteľa alebo na meno. Pokiaľ znie skladištný list na doručiteľa je skladovateľ povinný vydať uloženú vec osobe, ktorá skladištný list predloží. Ak skladištný list znie na meno, bude skladovateľ povinný vydať vec osobe uvedenej v skladištnom liste.

Prevod skladištného listu sa realizuje na základe zmluvy o prevode ceneného papiera podľa Zákona o cenných papieroch. Pri prevode skladištného listu na doručiteľa bude potrebné jeho odovzdanie nadobúdateľovi. Pokiaľ bol skladištný list vydaný na meno Obchodný zákonník okrem jeho odovzdania vyžaduje

aj **rubopis**, na ktorý sa bude aplikovať zákon č. 191/1950 Zb. – zmenkový a šekový zákon.

Obchodný zákonník nerieši otázku vzťahu skladištného listu a zmluvy o skladovaní. V zmysle judikatúry ak má listina označená ako skladištný list náležitosti cenného papiera, s ktorým je spojené právo požadovať vydanie skladovanej veci, má osoba oprávnená z takéhoto cenného papiera právo domáhať sa jej vydania bez ohľadu na to, či zmluva, v súvislosti s ktorou bol takýto cenný papier vydaný bola platne uzatvorená. Zákon danej súvislosti veľmi všeobecným spôsobom upravuje že osoba oprávnená domáhať sa na základe skladištného listu vydania veci má postavenie ukladateľa a je povinná na požiadanie skladovateľa potvrdiť na skladištnom liste prevzatie skladovanej veci (§ 528 ods. 4 OBZ), nedáva však jednoznačnú odpoveď na otázku, či je osoba oprávnená zo skladištného listu na prevzatie tovaru zároveň povinná uhradiť skladné.

6.6. Zánik zmluvy

Na **zánik** zmluvy o skladovaní sa použije všeobecná obchodnoprávna úprava zániku záväzkov (§ 342 – § 364 OBZ) so subsidiárnym použitím ustanovení o zániku nesplaneného záväzku Občianskeho zákonníka. Uvedenú všeobecnú úpravu zákon dopĺňa o špeciálnu úpravu výpovede skladovateľa (§ 532 ods. 3 OBZ) a možnosti odstúpenia skladovateľa od zmluvy (§ 534 OBZ). Zároveň upravuje osobitné dôvody zániku zmluvy o skladovaní, a to neodovzdanie veci na uskladnenie skladovateľovi do doby určenej v zmluve, resp. v zákone, ako aj vyzdvihnutie skladovanej veci ukladateľom pri zmluve uzavretej na dobu neurčitú.

Výpoveď zmluvy je vo všeobecnosti ako dôvod zániku záväzku upravená Občianskym zákonníkom (§ 582 OZ). V prípade zmluvy o skladovaní zákonodarca osobitným spôsobom upravuje výpovednú lehotu pre jednu zo zmluvných strán – skladovateľa, t. j. oprávnenie zmluvu vypovedať len jednej zmluvnej strane – skladovateľovi. Táto je jednomesačná a začína plynúť prvým dňom mesiaca nasledujúcom po mesiaci, v ktorom bola výpoveď doručená ukladateľovi.

V rámci špeciálnej úpravy **odstúpenia** od zmluvy o skladovaní zákon upravuje **osobitné dôvody, pre ktoré môže skladovateľ**

odstúpiť od zmluvy o skladovaní. Prvý z nich má prevenčný charakter s cieľom predchádzať prípadným škodám, ktoré by mohli skladovateľovi vzniknúť. V tomto prípade môže skladovateľ odstúpiť od zmluvy, ak ukladateľ zatajil nebezpečnú povahu veci a zároveň z nej hrozí skladovateľovi značná škoda. Druhým dôvodom oprávňujúcim skladovateľa od zmluvy odstúpiť je omeškanie ukladateľa so zaplatením skladného trvajúce najmenej tri mesiace. Ďalším z dôvodov je hrozba vzniku podstatnej škody na uloženej veci, ktorú skladovateľ nemôže odvrátiť. Skladovateľ je taktiež oprávnený odstúpiť od zmluvy ak ukladateľ nevyzdvihne vec po skončení doby, po ktorú je skladovateľ povinný vec skladovať.

Zákon zároveň určuje skladovateľovi postup po odstúpení od zmluvy a dáva mu fakultatívnu možnosť **skladovanú vec na účet ukladateľa predat**. Podmienkou predaja je poskytnutie primeranej lehoty ukladateľovi na vyzdvihnutie veci a upozornenie na možnosť jej predaja. Postup skladovateľa pri predaji skladovanej veci nie je zákonom upravený, je však daná požiadavka, že musí byť zvolený „vhodný“ spôsob. Z výťažku z predaja môže skladovateľ odpočítať svoje nároky na úhradu skladného a úhradu nákladov súvisiacich s predajom. Zostávajúcu časť výťažku z predaja skladovanej veci je povinný vydať ukladateľovi v lehote bez zbytočného odkladu.

Osobitným dôvodom zániku zmluvy o skladovaní je prípad ak ukladateľ neodovzdá skladovateľovi vec na uskladnenie do doby určenej v zmluve, inak do šiestich mesiacov po uzavretí zmluvy (§ 529 OBZ). Ďalší takýto dôvod sa týka zmluvy uzavretej na dobu neurčitú a je ním vyzdvihnutie skladovanej veci ukladateľom (§ 532 ods. 2 OBZ).

9. KAPITOLA ZMLUVA O DIELO

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník,

Použitá a odporúčaná literatúra: BEJČEK, J., ELIÁŠ, K., RABAN, P. a kol. Kurs obchodního práva. Obchodní závazky. 4. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007; BOBEK, M., KŮHN, Z. a kol. Judikatura a právní argumentace. 2. vydání. Praha: Auditorium, 2013; BUDIŠ, P. Elektronický podpis a jeho aplikace v praxi: certifikáty a certifikační autority: legislativní rámec elektronického podpisu: praktické aplikace. Olomouc: ANAG, 2008, 157 s; BUCHOVÁ, M. Autorizácia elektronického podania zo strany osoby, ktorá nie je orgánom verejnej moci. Bulletin slovenskej advokácie. č. 5/2020; ĎURICA, M. Prienik judikatúry do súkromného práva Význam judikatúry v obchodním právu. In Rekodifikace obchodního práva - pět let poté : pocta Ireně Pelikánové. Svazek II. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2019; DURČINSKÁ, J. Inštitút zádržného v obchodno-závazkových vzťahoch. In: Porušenie zmluvných povinností v súkromnom práve a jeho následky. 1. vyd. Trnava: Právnická fakulta 2018; ĎURICA, M., O rozvoji inštitútu odporovateľnosti v judikatúre najvyšších súdnych autorít. In. Nadeje právni vědy 2023. Právni věda v praxi. Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni. Plzeň : 2023; ELIÁŠ, K. Obchodní smlouva. Právni praxe v podnikání (I. část), 1995, č. 5; ELIÁŠ, K., a kol. Občiansky zákonník. Velký akademický komentář. Praha : Linde, 2008; HANUŠ, L. Ke smyslu a účelu práva z pohledu interpretace právních předpisů: argumentaci teleologickým výkladem (vázanosti soudce zákonem). Právny obzor, 2009, č. 2; HOLÚBKOVÁ, L. Povinné zverejňovanie zmlúv. Justičná revue, 2011, č. 8 – 9; HOLÚBKOVÁ, L. Aplikačné problémy spojené s povinným zverejňovaním zmlúv. Justičná revue, 2014, č. 10; LUKÁČKA, P., HUČKOVÁ, R., KUBINEC, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. C. H. Beck. Praha. 2025; MAREK K. K některým otázkám smlouvy o dílo ve výstavbě podle Obchodního zákonníku. Právni praxe v podnikání č. 7-8/1996; MAREK, K. Smlouva o dílo. 1. část. Obchodní právo č. 4/1999; MAREK K.: Smlouva o dílo. 2. část. Obchodní právo č. 5/1999; ŠTENGLOVÁ, J. Smlouva o dílo v obchodních závazkových vztazích. I. část. Právni praxe v podnikání č. 2/1992; PATAKYOVÁ, M. Právna úprava zmluvy o dielo v Občianskom a Obchodnom zákonníku. Podnikateľ a právo, 5/1994; PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022. 1792 s. ; MAREK, K. Obchodní podmínky, vykladací pravidla a obchodní zvyklosti. Justičná revue, 2011, č. 1; OVEČKOVÁ, O. Vzťah Obchodného zákonníka a Občianskeho zákonníka s akcentom na vybrané inštitúty obchodného záväzkového práva. Právny obzor, 2008, č. 4; OVEČKOVÁ, O. Výklad a aplikácia dobrých mravov a zásad poctivého obchodného styku v rozhodovacej činnosti súdov. Právny obzor, 2011, č. 4; OVEČKOVÁ, O. Inštitút premlčania a povinnosť súd ex officio prihliadať na premlčanie. Právny obzor, 2015, č. 2; OVEČKOVÁ, O. CSACH, K. Obchodné právo 3. Obchodné záväzky. 1. vydanie Bratislava: Wolters

Kluwer, s.r.o., 2023, 484 s; PATAKYOVÁ a kol. Obchodný zákonník. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2022, s. 1792; ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. a kol. Komentár k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Praha : ASPI Publishing, 2002; ŠTENGLOVÁ J.: Smlouva o dílo v obchodních závazkových vztazích. II. část. Právní praxe v podnikání č. 3/1992; ŠTEVČEK, M. – DULÁK, A. – BAJÁNKOVÁ, J. – FEČÍK, M. – SEDLAČKO, F. – TOMAŠOVIČ, M. a kol.: Občiansky zákonník I. § 1-450. 2. vydanie Komentár. Praha : C. H. Beck, 2019, s. 1754 ; ŠTEVČEK, M. – DULÁK, A. – BAJÁNKOVÁ, J. – FEČÍK, M. – SEDLAČKO, F. – TOMAŠOVIČ, M. a kol.: Občiansky zákonník II. § 451 – 880. 2. vydanie Komentár. Praha : C. H. Beck, 2019, 1 578 s; ŠTEVČEK, M. – FICOVÁ, S. – BARICOVÁ, J. – MESIARKINOVÁ, S. – BAJÁNKOVÁ, J. – TOMAŠOVIČ, M. a kol.: Civilný sporový poriadok. Komentár. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2022, 1752 s; SUCHOŽA, J. a kol. Slovenské obchodné právo. Obchodné záväzky. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2004; ŠVIDROŇ, J. Právna zodpovednosť za porušenie dobrých mravov. Právny obzor, 2013, č. 1. VOJČÍK, P. K zmluvám o vstavbe a nadstavbe. Končí diskusia? Bulletin slovenskej advokácie. 8/2005.

1. Všeobecne o zmluve o dielo

Zmluva o dielo je svojím významom popri kúpnej zmluve jeden z najdôležitejších zmluvných typov. Na základe tejto zmluvy sa v ekonomike realizuje investičná výstavba, či už výstavba nových stavieb, ale aj ich modernizácia a rekonštrukcia, nové technologické dodávky a podobne.

Historicky ide o klasický zmluvný typ, ktorý sa tradične nachádzal v predchádzajúcich právnych úpravách. Poznal ho Všeobecný rakúsky občiansky zákonník z roku 1811, ako aj náš Občiansky zákonník z roku 1950. K zmene došlo od roku 1964, keď bol prijatý nový Občiansky zákonník a Hospodársky zákonník. Občiansky zákonník (zák. č. 40/1964 Zb.) neprevzal zmluvu o dielo. Hospodársky zákonník vytvoril systém zmluvných typov pre prípravu a realizáciu investičnej výstavby s pomerne podrobnou úpravou vo vykonávacích predpisoch. Pretože išlo o zmluvy výlučne pre oblasť investičnej výstavby, či už pre jej prípravu (napr. zmluva o dodávke projektových prác), alebo realizáciu (napr. zmluva o dodávke stavebných prác), Hospodársky zákonník upravoval ešte ďalšie zmluvné typy, ktoré obsahovo zabezpečovali určité práce a výkony. Zmluva dielo v tomto období ostala zachovaná len v Zákonníku

medzinárodného obchodu, ktorý však mal len obmedzené použitie. Obchodný zákonník zrušil Hospodársky zákonník aj Zákonník medzinárodného obchodu.

Platná právna úprava pozná zmluvu o dielo tak v Občianskom zákonníku, v ktorom bola zavedená novelizáciou vykonanou zákonom č. 509/1991 Zb., ako aj v Obchodnom zákonníku.⁸²

Obchodný zákonník upravuje zmluvu o dielo ako relatívny záväzkový vzťah, a teda sa použije vtedy, keď obidvaja účastníci právneho vzťahu sú podnikatelia a ak pri vzniku tohto právneho vzťahu je zrejmé, s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu, že sa týka ich podnikateľskej činnosti. Ak si napr. dá nepodnikateľ (fyzická osoba) postaviť rodinný dom podnikateľovi, uzavrú zmluvu o dielo podľa Občianskeho zákonníka; rovnako to bude aj v prípadoch, ak by mal postaviť jeden podnikateľ inému podnikateľovi rodinný dom. Ak by však podnikateľ staval inému podnikateľovi stavbu na podnikanie, napr. autoservis, spravuje sa tento právny vzťah Obchodným zákonníkom.).

Tento zmluvný typ sa spravuje Obchodným zákonníkom aj v prípade, ak na jednej strane záväzkového vzťahu je ako objednávateľ subjekt verejného práva a na strane druhej je ako zhotoviteľ podnikateľ, za predpokladu, že tento záväzkový vzťah sa týka zabezpečovania verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky subjektu verejného práva. V Obchodnom zákonníku nenájdeme vymedzenie pojmu verejnú potrebu, a preto bude vecou skúmania konkrétneho právneho vzťahu, či sa ním zabezpečujú verejné potreby (takýmto právnym vzťahom je napr. zmluva ktorú uzavrie obec s podnikateľom na vybudovanie verejnej kanalizácie alebo vodovodu). Obchodným zákonníkom sa bude spravovať aj zmluva o dielo, ktorú na jednej strane uzavrie štátna organizácia, ktorá nie je podnikateľom, a na druhej strane podnikateľ, ale len za predpokladu, že pri uzavieraní zmluvy z jej obsahu vyplýva, že v nej ide o uspokojovanie verejných potrieb. V ostatných prípadoch sa zmluva o dielo bude spravovať Občianskym zákonníkom.

---

⁸² Bližšie pozri napr. OVEČKOVÁ, O. – CSACH, K.: *Obchodné právo 3. Obchodné záväzky*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2023, s. 295.

2. Charakteristika zmluvy o dielo

Zmluvu o dielo definuje ustanovenie § 536 OBZ ako zmluvu, ktorou sa zhotoviteľ zaväzuje vykonať určité dielo a objednávatel' sa zaväzuje zaplatiť cenu za jeho vykonanie.

Podstatnými náležitosťami zmluvy sú:

- a) určenie zmluvných strán, ktorými sú objednávatel' a zhotoviteľ,
- b) dohoda o vykonaní diela,
- c) dohoda o zaplatení ceny za dielo.

Dohoda o vykonaní diela je kľúčovým dojednaním, aby záväzok zhotoviteľa bol dostatočne určitý a presný. Toto dojednanie závisí od toho, o aký predmet plnenia, t. j. o aké dielo ide. Pri stavbách, resp. rozsiahlejších montážach bude dielo väčšinou určené projektovou dokumentáciou, v iných prípadoch to bude opisom prác a činností, ktoré má zhotoviteľ vykonať a určením výsledku, ktorý sa má touto činnosťou dosiahnuť. V praxi býva často nesprávne dohodnuté dielo, ako napr. oprava či rekonštrukcia strechy. Ak je v zmluve dohodnutý predmet diela takto, nie je možné hovoriť o určitom diele, a záväzok zhotoviteľa (rozsah záväzku), nie je určitý. Z takéhoto dojednanía nie je zrejmé, aký rozsah prác, teda aké dielo má zhotoviteľ vykonať.

Základným pojmovým znakom tohto zmluvného typu je dielo, ktoré je predmetom plnenia zhotoviteľa a jeho vymedzenie slúži predovšetkým na odlíšenie od kúpnej zmluvy.

Dielo je viazané na určitú vec alebo na stavbu. Dielom sa podľa Obchodného zákonníka rozumie zhotovenie určitej veci, pokiaľ nespadá pod kúpnu zmluvu, montáž určitej veci, údržba veci, vykonanie dohodnutej opravy alebo úpravy alebo hmotne zachytený výsledok nejakej inej činnosti. Vo vzťahu k stavbe je dielom vždy zhotovenie stavby alebo jej časti, montáž stavby alebo jej časti, údržba stavby alebo jej časti, oprava alebo úprava stavby alebo jej časti.

Ak je predmetom zmluvy zhotovenie určitej veci je potrebné určiť, či ide o kúpnu zmluvu alebo o zmluvu o dielo. Na určenie zmluvného typu sa používa tzv. pozitívne a negatívne vymedzenie kúpnej zmluvy. Kúpna zmluva, pokiaľ ide o predmet plnenia, je

veľmi podobná zmluve o dielo, ak sa nekupuje tovar, ktorý je už vyrobený (napr. v obchode, vo veľkosklade), ale ak sa kupuje tovar, ktorý sa má vyrobiť (zhotoviť), až po uzavretí zmluvy. Toto rozlíšenie sa aplikuje len na tie prípady, keď jedna zmluvná strana poskytuje časť vecí potrebných na zhotovenie vecí druhej zmluvnej strane.

Ako to vyplýva z § 410 OBZ, zmluva o dodaní tovaru, ktorý sa má ešte len vyrobiť, sa považuje za kúpnu zmluvu, ibaže strana, ktorej sa má tovar dodať, sa zaviazala odovzdať druhej strane podstatnú časť vecí, ktoré sú potrebné na výrobu tovaru. Rozlišujúcim kritériom kúpnej zmluvy od zmluvy o dielo je v tomto prípade rozsah odovzdaných vecí potrebných na výrobu tovaru. Ak sa tá zmluvná strana, pre ktorú sa má tovar dodať, zaviazá dodať len nepodstatnú časť vecí potrebných na výrobu tovaru, ide o kúpnu zmluvu. Ak však táto zmluvná strana odovzdá druhej zmluvnej strane podstatnú časť vecí potrebných na výrobu tovaru – zhotovenie vecí, ide o zmluvu o dielo. V takomto prípade ide totiž v podstate už o spracovanie odovzdaných vecí, a teda o zmluvu o dielo. Čo je podstatná časť vecí, bude vecou posúdenia jednotlivého prípadu.

Kúpnu zmluvou nie je zmluva, a teda ide o zmluvu o dielo, ak prevažná časť záväzku strany, ktorá má tovar dodať, spočíva vo vykonávaní činnosti, alebo záväzok tejto strany zahŕňa montáž tovaru. Obchodný zákonník nedefinuje pojem montáž. Za montáž sa nepovažuje obyčajné umiestnenie vecí a jej pripojenie na elektrickú, plynovú, vodovodnú či inú sieť (inak by totiž zmluvou o dielo bola aj kúpa práčky, ktorú by pracovník obchodu pripojil na vodu).

Pri montáži, údržbe, oprave alebo úprave určitej veci, ktoré sa *ex lege* považujú za dielo je typická prevaha činnosti nad dodaním tovaru. **Montáž predstavuje takú činnosť, pri ktorej sa zostaví určitý funkčný celok, napr. výrobná linka.**

Údržbou je taká činnosť, ktorá zabezpečuje funkčnosť a prevádzky schopnosť určitej veci (napr. servisná prehliadka automobilu, plynového kotla a pod.) alebo súborov vecí (napr. technologickej linky).

Úpravou vecí sa zmení vzhľad alebo úžitkové vlastnosti existujúcej vecí (napr. zvýšenie kapacity počítača a pod.).

Pri oprave ide o také plnenie, ktorým sa obnoví funkčnosť vecí alebo sa odstráni jej poškodenie a pod. Pri všetkých týchto

plneniach prevažuje činnosť zmluvnej strany, ktorá poskytuje plnenie nad dodaním tovaru aj keď v mnohých prípadoch je to spojené s dodaním tovaru (napr. pri oprave veci zhotoviteľ dodá a namontuje určitú súčiastku a pod.).

Okrem uvedeného taxatívneho výpočtu diela, dielom je aj akúkoľvek iná činnosť, ktorej výsledok má hmotnú podobu – je hmotne zachytený (napr. projektová dokumentácia, počítačový program a pod.).

Pokiaľ ide o stavbu, taxatívne uvedené plnenia, ktoré sa týkajú stavby sú vždy dielom a nemôžu byť predmetom kúpnej zmluvy ani vtedy, keby pri zhotovovaní stavby (jej oprave, údržbe, úprave) druhá zmluvná strana poskytovala podstatnú časť vecí potrebných na plnenie zmluvy.

Ďalšou obligatórnou obsahovou náležitosťou zmluvy o dielo je dohoda o cene. Obchodný zákonník vyžaduje v zmluve buď dohodu o cene, alebo musí byť určený spôsob jej určenia. Spôsob určenia ceny musí byť dostatočne určitý, aby sa cena podľa tohto určenia dala presne vypočítať (napr. môžeme sa dohodnúť, že cena sa určí podľa skutočne preukázaných nákladov a k nim sa pripočíta 10 % zisk).⁸³

Pri dielach veľkého rozsahu a realizovaných v dlhšom časovom období je tvorba ceny diela náročná a väčšinou sa dojednáva na základe rozpočtu, ktorý je súčasťou projektovej dokumentácie (napr. diaľnice, veľké vodné diela, elektrárne a pod.). Pri takýchto dielach si zmluvné strany dojednávajú tzv. kľzavú cenovú doložku, ktorá im zaručuje právo na zmenu ceny dohodu, výnimočne aj na základe jednostranného úkonu, v závislosti na externých vplyvoch (napr. vývoj inflácie, zvýšenie cien rozhodujúcich materiálov, energií a pod.). Dojednanie takejto doložky vyžaduje vysokú precíziu textu príslušného zmluvného dojednania tak, aby bolo nesporné, za ktorých podmienok vzniká právo na zvýšenie ceny a v akej výške.

Pri dielach väčšieho rozsahu si zmluvné strany môžu dohodnúť platenie preddavkov (záloh), ktoré kryjú náklady zhotoviteľa na realizáciu diela. Pretože ide o výlučne zmluvné dojednanie,

---

⁸³ Porovnaj: ŠKRINÁR, A.: Dohoda o cene v zmluve o dielo. In *Podnikateľ a právo*, č. 7/1997.

zhotoviteľ má právo na platenie preddavkov vo výške, v lehotách a za podmienok stanovených v zmluve. Najčastejšie podmienkou zaplataenia preddavku je písomné potvrdenie rozsahu vykonaného diela za stanovené obdobie (mesačné, štvrtročné a pod.).

Zákon pripúšťa aj zmluvu o dielo bez dohody o cene, ale len v prípade, ak strany výslovne prejavia vôľu (teda dohodnú sa) uzavrieť zmluvu aj bez dohody o cene alebo bez určenia spôsobu vypočítania ceny. V takomto prípade je objednávateľ povinný zaplatiť cenu, ktorá sa obvykle platí za porovnateľné dielo v čase uzavretia zmluvy za obdobných podmienok. I keď Obchodný zákonník pripúšťa zmluvu o dielo aj bez dohody o cene, pre prax by takáto zmluva bola zrejme nevhodná, pretože zisťovanie ceny by bolo značne obťažné.

Minimálne dohoda o cene a dohoda o určitom, diele je potrebná na to, aby zmluva o dielo vznikla. Obchodný zákonník nevyžaduje pre vznik zmluvy ani lehotu plnenia, i keď termín dokončenia diela je pravidelnou náležitosťou zmlúv o dielo. Pri dielach väčšieho rozsahu sú dohodnuté termíny dokončenia jeho jednotlivých častí alebo súborov. Takisto prevažuje prax, podľa ktorej si zmluvné strany dohodnú kontrolu vykonávania diela počas jeho realizácie a písomné odovzdanie a prevzatie diela.

Obchodný zákonník nevyžaduje pre platnosť zmluvy o dielo písomnú formu, avšak vo väčšine prípadov sa zmluvy o dielo uzatvárajú písomne. Ak by zmluva nevznikla v písomnej forme, ťažko by sa zisťoval a preukazoval obsah zmluvy, t. j. jednotlivé práva a povinnosti, ak by ich niektorá zo zmluvných strán popierala.

Podľa ustanovenia § 269 ods. 1 Obchodného zákonníka ustanovenia upravujúce v tretej časti, III. diele jednotlivé typy zmluvy, sa používajú len na zmluvy, ktorých obsah dohodnutý stranami zahŕňa podstatné časti zmluvy ustanovené v základnom ustanovení pre každú z týchto zmlúv. Toto kogentné ustanovenie určuje záväznú pravidlo na uzatváranie zmluvy o dielo, napokon aj pre ostatné zmluvné typy upravené v záväzkovej časti Obchodného zákonníka.

Na základe uzavretej zmluvy o dielo vznikajú zhotoviteľovi a objednávateľovi rôzne práva a povinnosti, ktorých rozsah je daný samou zmluvou a zákonom. Právu jednej zmluvnej strany spravidla

zodpovedá povinnosť druhej zmluvnej strany. (Ak zhotoviteľovi vzniklo právo na zaplatenie ceny, súčasne vznikla objednávateľovi povinnosť zaplatiť cenu diela).

3. Povinnosti a práva zmluvných strán

Zmluva o dielo je synalagmatickou zmluvou, z ktorej vyplývajú pre zmluvné strany vzájomné práva a povinnosti. Spravidla preto platí, že povinnosti jednej zmluvnej strany zodpovedá právo druhej zmluvnej strany a naopak.

3.1. Povinnosti zhotoviteľa

Zhotoviteľ je povinný vykonať dielo **jeho riadnym ukončením a odovzdaním objednávateľovi.**

3.1.1. Spôsob vykonania diela a jeho ukončenie

Základným príkazom Obchodného zákonníka je povinnosť zhotoviteľa vykonať dielo na svoje náklady a na svoje nebezpečenstvo. Pri vykonaní diela postupuje zhotoviteľ samostatne a pri určení spôsobu akým dielo vykoná, nie je viazaný pokynmi objednávateľa, ak zákon alebo samotná zmluva o dielo nestanovuje inak.⁸⁴ Zhotoviteľ môže poveriť vykonaním diela aj inú osobu, ak zo zmluvy alebo z povahy diela nevyplýva niečo iné. V praxi, hlavne pri dielach väčšieho rozsahu sa často používa systém tzv. subdodávok, keď zhotoviteľ (označovaný ako hlavný alebo vyšší dodávateľ) uzatvára na časť prác, zmluvy o dielo s ďalšími zhotoviteľmi (označovanými ako subdodávateľa). Vo vzťahu k objednávateľovi zhotoviteľ (hlavný dodávateľ) zodpovedá vždy za celé dielo tak, ako by dielo vykonával sám.⁸⁵

---

⁸⁴ ŠTENGLOVÁ, J.: *Smlouva o dílo v obchodních závazkových vztazích. I. část.* Právní praxe v podnikání č. 2/1992.

⁸⁵ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 14.11.2001, sp. zn. 29 Odo 50/2001: „*Ak účastníci zmluvy o dielo uzavretej podľa Obchodného zákonníka dohodli zmluvnú pokutu za zavinené porušenie povinností, je možné zhotoviteľovi pričítať aj zavinené porušenie povinností tým, koho poveril vykonaním diela (subdodávateľom), ak nebolo dohodnuté inak.*“

Vykonávanie diela môže ovplyvňovať:

- a) odovzdanie vecí od objednávateľa,**
- b) právo kontroly objednávateľa,**
- c) povinnosť kontroly objednávateľa,**
- d) skryté prekážky.**

a) Zhotovenie diela na náklady zhotoviteľa zahrňuje aj povinnosť zhotoviteľa obstarat' si všetky veci, ktoré sú potrebné na zhotovenie diela (napr. stavebný materiál, technologické zariadenia a pod.). Zmluvné strany sa môžu v zmluve dohodnúť, že objednávateľ obstará časť vecí pre zhotoviteľa, ktoré sú potrebné na vykonanie diela. Objednávateľ je povinný tieto veci odovzdať zhotoviteľovi v lehote určenej v zmluve. Ak objednávateľ neobstará tieto veci včas, môže mu zhotoviteľ poskytnúť primeranú lehotu na splnenie povinnosti. Ak ani v tejto lehote objednávateľ veci neobstará, môže ich zhotoviteľ obstarat' sám na účet objednávateľa, ak na to objednávateľ vopred upozornil. Objednávateľ je povinný uhradiť zhotoviteľovi ich cenu, ako aj náklady účelne vynaložené na obstaranie týchto vecí.

Vzhľadom na to, že zákon dáva zhotoviteľovi právo takto postupovať (pozri dikciu § 539 OBZ “môže”), zhotoviteľ má právo využiť aj iné ustanovenia zákona. Ak by objednávateľ neodovzdal zhotoviteľovi veci, ktoré bol povinný obstarat' a zhotoviteľ by nemohol pokračovať vo vykonávaní diela, nebol by v omeškani po dobu omeškania objednávateľa (§ 365 OBZ) a za stanovených podmienok mu môže vzniknúť aj právo na odstúpenie od zmluvy. Zhotoviteľovi vzniká aj právo na náhradu škody podľa § 373 Obchodného zákonníka, ktorá mu porušením povinností objednávateľa vznikla.

Obchodný zákonník predpokladá u zhotoviteľa určitú kvalifikovanú profesionalitu, a preto mu ukladá povinnosť upozorniť objednávateľa bez zbytočného odkladu na nevhodnú povahu vecí prevzatých od objednávateľa alebo pokynov daných mu objednávateľom na vykonanie diela, ak zhotoviteľ mohol túto nevhodnosť zistiť pri vynaložení odbornej starostlivosti (takýmito pokynmi môže byť napr. projektová dokumentácia, ktorú objednávateľ odovzdal zhotoviteľovi na vykonanie diela).

Ak nevhodné veci alebo pokyny prekážajú v riadnom vykonávaní diela, je zhotoviteľ povinný jeho vykonávanie prerušiť v nevyhnutnom rozsahu do výmeny vecí alebo zmeny pokynov objednávateľa, alebo písomného oznámenia, že objednávateľ trvá na vykonávaní diela s použitím odovzdaných vecí a daných pokynov. Zhotoviteľ je chránený pri prerušení prác tým, že lehota na dokončenie diela sa predlžuje o dobu, po ktorú bolo potrebné vykonávanie diela prerušiť. Zhotoviteľ má v takom prípade právo na zmenu termínu dokončenia diela a nie je po túto dobu v omeškaní so splnením svojej povinnosti.

Zhotoviteľ má tiež nárok na úhradu nákladov spojených s prerušením vykonávania diela alebo s použitím nevhodných vecí do doby, kým sa ich nevhodnosť mohla zistiť. V období, keď zhotoviteľ mohol pri vynaložení odbornej starostlivosti zistiť nevhodnú povahu vecí alebo pokynov a nezistil ich, nemá už uvedené práva voči objednávateľovi. Ak objednávateľ písomne trval na použití nevhodných materiálov alebo pokynov aj napriek upozorneniu zhotoviteľa, zhotoviteľ nezodpovedá za vady diela, ktoré boli spôsobené použitím nevhodných materiálov alebo splnením nesprávnych pokynov.

Ak dielo v dôsledku týchto skutočností nie je možné dokončiť, zhotoviteľ nezodpovedá za nedokončenie diela a zároveň má právo na cenu zníženú o to, čo ušetril tým, že nevykonal dielo v plnom rozsahu. V prípade, ak však zhotoviteľ neupozornil objednávateľa bez zbytočného odkladu na nevhodnú povahu od neho prevzatých vecí alebo pokynov a túto nevhodnosť mohol pri vynaložení odbornej starostlivosti zistiť, zodpovedá za vady diela spôsobené nevhodnosťou vecí alebo pokynov.

b) I keď zhotoviteľ pri vykonávaní diela postupuje samostatne a nie je pri určení spôsobu vykonávania diela viazaný pokynmi objednávateľa, neznamená to, že objednávateľ nemôže do postupu prác zhotoviteľa vôbec zasahovať.

Objednávateľ je oprávnený kontrolovať vykonávanie diela. Ak objednávateľ zistí, že zhotoviteľ vykonáva dielo v rozpore so svojimi povinnosťami, je objednávateľ oprávnený žiadať, aby zhotoviteľ odstránil vady vzniknuté vadným vykonávaním diela a dielo vykonával riadnym spôsobom. Ide síce o významné právo

objednávateľa, ktorým môže predchádzať ďalším vadám plnenia a už v priebehu vykonávania diela môže dosiahnuť odstránenie väd, ale problematická je sama realizácia tohto práva. Týka sa to najmä oprávnenia vyžadovať vykonávanie diela riadnym spôsobom. Ak by sa tohto práva domáhal objednávateľ na súde a súd by rozsudkom uložil zhotoviteľovi povinnosť vykonávať dielo riadnym spôsobom, je takéto rozhodnutie súdu ťažko vymáhateľné. Obchodný zákonník však dáva objednávateľovi právo odstúpiť od zmluvy, ak sú splnené stanovené predpoklady.

Ak zhotoviteľ vykonáva dielo v rozpore so svojimi povinnosťami a objednávateľ ho oprávnene požiada o odstránenie väd, resp. o vykonávanie diela riadnym spôsobom a zhotoviteľ tak neurobí ani v primeranej lehote, ktorú mu na to objednávateľ poskytol, a tento postup zhotoviteľa by nepochybne viedol k podstatnému porušeniu zmluvy, je objednávateľ oprávnený od zmluvy odstúpiť.

Pokiaľ ide o právny režim tých vecí, ktoré obstaral objednávateľ, tento zostáva vlastníkom vecí, ktoré obstaral a znáša nebezpečenstvo škody na týchto veciach až do momentu, kým sa spracovaním stanú súčasťou realizovaného diela. Po vykonaní diela alebo po zániku záväzku z iného právneho dôvodu ako splnením, je zhotoviteľ povinný objednávateľovi vrátiť tie veci, ktoré nespracoval pri vykonávaní diela.

c) Objednávateľ má právo na kontrolu prác pred zakrytím. Pri zhotovovaní diela sa v mnohých prípadoch časť prác, (diela) zakryje a zneprístupní sa tak ďalšími prácami zhotoviteľa, pričom môže ísť o dôležitú etapu prác, ktorá ovplyvňuje celkovú kvalitu diela (napr. kontrola základov stavby, vykonanej izolácie a pod.).

Obchodný zákonník preto dáva objednávateľovi určité oprávnenia kontroly časti diela, ale len vtedy, ak si to strany v zmluve dohodnú. Ak zmluva určuje, že objednávateľ je oprávnený skontrolovať predmet diela na určitom stupni jej vykonávania, je zhotoviteľ povinný včas objednávateľa pozvať na vykonanie kontroly. Ak zhotoviteľ nesplní túto povinnosť, je povinný umožniť objednávateľovi vykonanie dodatočnej kontroly a znáša s tým spojené náklady. Zhotoviteľ je povinný na svoje

náklady aj odkryť práce a tak umožniť objednávateľovi kontrolu príslušnej časti diela. Zákon nerieši situáciu, ak by sa práce nedali už ďalším postupom prác zhotoviteľa odkryť, a preto bude potrebné dohodnúť oprávnenia a povinnosti strán v zmluve. Pokiaľ sa objednávateľ nedostaví na kontrolu, i keď bol riadne pozvaný alebo sa nedostaví na kontrolu, ktorá sa mala konať podľa dohodnutého časového rozvrhu, môže zhotoviteľ pokračovať vo vykonávaní diela. Ak sa však objednávateľ nemohol zúčastniť na tejto kontrole pre prekážku, ktorú nemohol odstrániť, objednávateľ je oprávnený požadovať vykonanie dodatočnej kontroly. Takáto kontrola sa vykoná už na náklady objednávateľa, ale objednávateľ uhrádza len tie náklady, ktoré boli spôsobené oneskorením vykonania kontroly. Obchodný zákonník síce priznáva objednávateľovi právo dodatočnej kontroly, ale opäť nerieši situáciu, ak by sa kontrola nedala vykonať – ak by bola napr. technicky nemožná.

d) Pri vykonávaní diela sa často vyskytnú tzv. skryté prekážky, ktoré sa v čase uzatvorenia zmluvy nedali predvídať. Tieto prekážky sa môžu vyskytnúť buď pri oprave alebo úprave vecí alebo na mieste, na ktorom sa má dielo vykonať. **Ak takéto prekážky znemožňujú vykonať dielo dohodnutým spôsobom, je zhotoviteľ povinný oznámiť túto skutočnosť bez zbytočného odkladu objednávateľovi a navrhnúť mu zmenu diela. Kým nedôjde k dohode o zmene diela, je zhotoviteľ oprávnený vykonávanie diela prerušiť. V prípade, ak sa strany v primeranej lehote nedohodnú na zmene zmluvy, môže ktorákoľvek zo strán od zmluvy odstúpiť.**

Skryté prekážky sa môžu vyskytnúť pri rekonštrukcii stavieb alebo technologického zariadenia (napr. pri oprave strechy po jej odkrytí sa zistí, že nie je možné vymeniť krytinu tak, ako bolo v zmluve dohodnuté, pretože nosný krov je napadnutý a nemá potrebnú nosnosť). Pokiaľ ide o miesto, na ktorom sa má dielo vykonať, týka sa to predovšetkým stavebných pozemkov (napr. po skrývke ornice z pozemku, na ktorom sa má postaviť stavba, sa zistí, že na celej ploche sa nachádza kamenný masív, ktorý je možné odstrániť len odstreľovaním, čo by však mohlo narušiť statiku okolitých budov alebo sa zistí existencia spodnej vody a pod.). Ak

zhotoviteľ neporušil svoju povinnosť zistiť pred začatím vykonávania diela skryté prekážky, nemá žiadna zo strán právo na náhradu škody.

Zákon aj v tomto prípade vyžaduje zvýšenú zodpovednosť zhotoviteľa, ktorý pri určitej profesionalite môže zistiť existenciu prekážok, ktoré znemožňujú dielo vykonať dohodnutým spôsobom. V prípade, ak pre skryté prekážky dôjde k odstúpeniu od zmluvy ktoroukoľvek zmluvnou stranou, zhotoviteľ má nárok na zaplatenie za časť diela, ktoré vykonal do tej doby, kým prekážky mohol odhaliť pri vynaložení odbornej starostlivosti.

Dielo je ukončené vtedy, ak je vykonané podľa zmluvy. V niektorých prípadoch podľa povahy diela sa vyžaduje vykonanie skúšok. Takýto spôsob plnenia prichádza do úvahy hlavne pri dodávkach technologických celkov (napr. predmetom dielom je technologická linka na výrobu karosérií aut). Ak sa má podľa zmluvy riadne vykonanie diela preukázať vykonaním dohodnutých skúšok, považuje sa vykonanie diela za dokončené až vtedy, keď sa tieto skúšky úspešne vykonali. Na skúšky je povinný zhotoviteľ objednávateľa včas pozvať. Ak sa objednávateľ nedostaví na skúšky, na ktoré bol včas pozvaný, zhotoviteľ môže skúšky vykonať aj bez jeho účasti. Podobne ako pri kontrole časti diela, ak neúčast' objednávateľa je spôsobená prekážkou, ktorú nemohol odvrátiť, môže požadovať vykonanie dodatočných skúšok. Objednávateľ je v takom prípade povinný nahradiť zhotoviteľovi náklady spôsobené oneskorenými skúškami.

Ustanovenia o skúškach sú v zákone veľmi strohé. Bude nevyhnutné, aby strany v zmluve dohodli predovšetkým to, kedy sa skúšky považujú za úspešné. Väčšinou pôjde o projektové parametre predmetu diela (napr. denná produkcia karosérií pri dodávkach technologického zariadenia na karosérií a pod.). Ďalej bude potrebné dohodnúť, ako dlho sa budú skúšky vykonávať, kto a na čie náklady zabezpečí potrebné suroviny, postup zhotoviteľa, ak skúšky budú neúspešné a pod. Výsledok skúšok sa zachytí v zápisnici podpísanej oboma stranami. Ak objednávateľ nie je prítomný, podpíše zápisnicu hodnoverná a nestranná osoba, ktorá sa na skúškach zúčastnila.

Podľa § 554 ods. 1 OBZ ak záväzok zhotoviteľa zahŕňa povinnosť vykonať montáž ním zhotovenej alebo upravenej

alebo opravenej veci, je záväzok splnený riadnym vykonaním tejto montáže.

Ak predmetom diela nie je zhotovenie veci, montáž, údržba, oprava alebo úprava, ale spočíva v inom výsledku činnosti, zákon ukladá zhotoviteľovi povinnosť pri tejto činnosti – pri zhotovovaní diela – postupovať s odbornou starostlivosťou tak, aby sa dosiahol hmotne zachytený výsledok činnosti určenej v zmluve. Zhotoviteľ je povinný hmotne zachytený výsledok odovzdať objednávateľovi (takýmto plnením môže byť napr. dodávka know-how a pod.).

Zhotoviteľ splní svoju povinnosť vykonať dielo až odovzdaním diela objednávateľovi. Miesto, v ktorom sa dielo odovzdáva závisí od predmetu diela (napr. stavba, oprava, údržba, projektová dokumentácia a pod.) a od dohody v zmluve.

Ak si zmluvné strany nedohodli miesto odovzdania, ale zo zmluvy vyplýva, že zhotoviteľ je povinný predmet diela odoslať (napr. projektovú dokumentáciu), zhotoviteľ splní svoju povinnosť odovzdaním prvému verejnému dopravcovi do miesta určenia.

Ak takúto povinnosť zhotoviteľ podľa zmluvy nemá, je povinný dielo odovzdať v tom mieste, v ktorom sa podľa zmluvy malo dielo vykonávať; ak v zmluve nie je toto miesto určené, uskutočňuje sa odovzdanie v mieste, o ktorom objednávateľ vedel alebo musel vedieť v čase uzavretia zmluvy, že v ňom bude zhotoviteľ dielo vykonávať. Odovzdanie predmetu diela v mieste, kde sa dielo vykonalo sa týka predovšetkým zhotovenia stavby, jej opravy a údržby, montáže a pod. **Pri takomto spôsobe odovzdania diela sa vyžaduje, aby zhotoviteľ umožnil objednávateľovi nakladať s predmetom diela v určenom mieste** (napr. odovzdanie kľúčov od bytového objektu a pod.).

Odovzdanie zhotovenej veci je právne relevantnou skutočnosťou. **Odovzdaním diela nadobúda objednávateľ vlastnícke právo k zhotovenej veci, ak už dovtedy vlastníkom nebol a na objednávateľa prechádza nebezpečenstvo škody na zhotovenej veci, ak už do tejto doby objednávateľ neznášal nebezpečenstvo škody.** Od odovzdania diela plynie zákonná zodpovednosť zhotoviteľa za vady diela, ako aj záručná doba, ak bola dohodnutá a začína plynúť tiež lehota na povinnú prehliadku diela, ktorú je povinný vykonať objednávateľ.

Pretože odovzdanie diela je dôležitou právnou skutočnosťou, zákon stanovuje povinnosť vyhotoviť zápisnicu o prevzatí diela, ak o to požiada ktorákoľvek zo zmluvných strán. Aj keď to zákon nestanovuje, objednávateľ ktorý odmietne prevziať dielo je povinný túto skutočnosť uviesť v zápisnici s uvedením dôvodov odmietnutia. Písomné odovzdanie a prevzatie predmetu diela je väčšinou praxou pri zhotovení stavby, jej oprave, údržbe a pri montáži.

Riadnym a včasným ukončením diela, ktoré zhotoviteľ odovzdá objednávateľovi, zaniká záväzok zo zmluvy. Ak je však plnenie vadné, záväzok nezaniká, ale sa mení obsah záväzku spôsobom, ktorý zodpovedá nárokom veriteľa (objednávateľa), vzniknutým z vadného plnenia (§ 324 ods. 3 OBZ).

3.2. Práva zhotoviteľa

Základným právom zhotoviteľa je právo na zaplatenie ceny za dielo. Zhotoviteľ má právo a objednávateľ má tomuto právu zodpovedajúcu povinnosť zaplatiť cenu diela, na ktorej sa zmluvné strany dohodli. Aj pokiaľ ide o moment vzniku práva na zaplatenie ceny, Obchodný zákonník uprednostňuje dohodu strán v zmluve. **Len ak si strany v zmluve nedohodli kedy je objednávateľ povinný cenu zaplatiť, zákon ustanovuje, že nárok na zaplatenie vzniká vykonaním diela, ak zákon neustanovuje inak.**

Objednávateľ je povinný zaplatiť cenu za vykonanie diela, na akej sa v zmluve dohodli.

Z tejto zásady platia tieto výnimky:

- a) pri obmedzení rozsahu diela a pri rozšírení diela,
- b) pri zmene diela,
- c) pri cene určenej rozpočtom,
- d) pri zániku záväzku z iného právneho dôvodu ako splnením.

a), b) V priebehu vykonávania diela sa často ukáže, že je potrebné rozšíriť alebo obmedziť rozsah diela. Najčastejšie k tomu dochádza pri stavbách a technologických dodávkach, ale môže to byť aj pri dielach menšieho rozsahu (napr. počas opravy auta sa zistí, že nestačí len vymeniť niektoré časti karosérie, ale je potrebné vymeniť karosériu

ako celok). Ak sa strany dohodnú na obmedzení alebo rozšírení diela, teda na zmene predmetu plnenia a nedohodnú zodpovedajúcu úpravu ceny, neznamená to, že platí pôvodne dohodnutá cena. Zákon chráni obidvoch účastníkov zmluvy a pre tieto prípady ustanovuje, že pri obmedzení rozsahu diela je objednávateľ povinný zaplatiť cenu primerane zníženú a pri rozšírení diela cenu primerane zvýšenú.

Pojem zmena diela je pojmom širším ako je zúženie a rozšírenie rozsahu diela. Obchodný zákonník ich však rieši osobitne a rozdielne, a preto zmenou diela podľa § 549 ods. 2 OBZ je potrebné chápať iné zmeny, ako je zúženie alebo rozšírenie rozsahu diela; zväčša pôjde o kvalitatívne zmeny (napr. zvýšenie parametrov zhotovovaného diela, zmena farby fasády a pod.). Je veľmi pravdepodobné, že často aj tieto iné zmeny budú mať za následok zúženie alebo rozšírenie rozsahu predmetu diela. Ak dôjde k dohode strán o zmene diela a nedôjde k zmene ceny plnenia, je objednávateľ povinný zaplatiť cenu zvýšenú alebo zníženú s prihliadnutím na rozdiel v rozsahu potrebnej činnosti a v účelne vynaložených nákladoch spojených so zmenou diela.

c) Obchodný zákonník upravuje cenu určenú podľa rozpočtu. Cena podľa rozpočtu sa takmer vždy určuje pri stavbách, montážach a iných dielach väčšieho rozsahu. Rozpočet spravidla tvorí súčasť projektovej dokumentácie, podľa ktorej sa dielo realizuje a predstavuje finančné vyjadrenie (cenu) samotného diela. **Obchodný zákonník v § 547 určuje zásadu, podľa ktorej na výšku ceny nemá vplyv to, že cena bola určená na základe rozpočtu, ktorý je súčasťou zmluvy alebo bol objednávateľom oznámený zhotoviteľovi do uzatvorenia zmluvy.**

Z tejto zásady vyplýva, že ak po uzatvorení zmluvy dôjde k zmene rozpočtu, na základe ktorého bola určená cena v zmluve, nemá to vplyv na zmluvne dohodnutú cenu, i keď sa cena určila na základe tohto rozpočtu. Z tejto zásady Obchodný zákonník ustanovuje dve výnimky. Prvou je prípad, keď zo zmluvy vyplýva, že rozpočet je neúplný. K takejto situácii môže dôjsť vtedy, keď napr. niektoré práce (ich rozsah alebo cena) nie sú známe pri zostavovaní rozpočtu. Ak je rozpočet neúplný, môže sa zhotoviteľ domáhať primeraného zvýšenia ceny, ak sa pri vykonávaní diela objaví potreba činností, ktoré neboli

do rozpočtu zahrnuté a pokiaľ tieto činnosti neboli predvídateľné v čase uzavretia zmluvy. V takomto prípade, aj keď je v zmluve cena určená fixne, má zhotoviteľ právo na zvýšenie ceny za dielo. Druhou výnimkou je situácia, keď je cena v zmluve dohodnutá na základe rozpočtu, ktorý sa podľa zmluvy považuje za nezáväzný. Aj v tomto prípade sa zhotoviteľ môže domáhať zvýšenia ceny o sumu, o ktorú nevyhnutne prevýšia náklady účelne vynaložené zhotoviteľom tie náklady, ktoré sú zahrnuté do rozpočtu. Ak objednávateľ nesúhlasí so zvýšením ceny, môže sa zhotoviteľ domáhať jej určenia súdom.

Zhotoviteľovi zaniká nárok na určenie zvýšenia ceny súdom, ak neoznámí potrebu prekročenia rozpočtovanej sumy a výšku požadovaného zvýšenia ceny bez zbytočného odkladu po tom, čo sa ukázalo, že je nevyhnutné prekročenie ceny, ktorá bola určená na základe rozpočtu. Zároveň zákon chráni objednávateľa proti neprimeranému zvýšeniu ceny. Objednávateľ je oprávnený odstúpiť od zmluvy, ak zhotoviteľ požaduje zvýšenie ceny o sumu, ktorá presahuje o viac ako 10% cenu určenú na základe rozpočtu. V tomto prípade je objednávateľ povinný nahradiť zhotoviteľovi časť ceny zodpovedajúcu rozsahu čiastočného vykonania diela podľa rozpočtu. Odstúpenie od zmluvy je právne účinné len ak objednávateľ odstúpi od zmluvy bez zbytočného odkladu potom čo zhotoviteľ požaduje zvýšenie ceny.

d) V praxi môže nastať viac prípadov, keď záväzok zo zmluvy o dielo zanikne na základe inej právnej skutočnosti, ako jej splnením, pričom zákon rieši len niektoré prípady a dopady na povinnosť zaplatiť cenu diela pri zániku záväzku. Jedným zo spôsobov zániku záväzku je odstúpenie od zmluvy zhotoviteľom pre omeškanie objednávateľa, ak prekážka nespočíva v okolnostiach vylučujúcich zodpovednosť.⁸⁶ Zhotoviteľovi v takomto prípade patrí cena, na ktorú má nárok podľa zmluvy, zníženú o to, čo zhotoviteľ ušetril nevykonaním diela.

---

⁸⁶ Prekážka vylučujúca zodpovednosť je upravená v rámci ustanovení o zodpovednosti za škodu. Za okolnosti vylučujúce zodpovednosť sa považuje prekážka, ktorá nastala nezávisle od vôle povinnej strany a bráni jej v splnení jej povinnosti, ak nemožno rozumne predpokladať, že by povinná strana túto prekážku alebo jej následky odvrátila alebo prekonala, a ďalej, že by v čase vzniku záväzku túto prekážku predvídala (§ 374 OBZ).

Zjednodušene povedané, zhotoviteľ má nárok na zaplatenie tej časti diela, ktorú vykonal do momentu odstúpenia od zmluvy.

Obchodný zákonník rieši právne dôsledky zániku záväzku vykonať dielo vo vzťahu k nároku na zaplatenie ceny, a to bez ohľadu na to, z akého dôvodu tento záväzok zanikol. V týchto prípadoch je rozhodujúce to, kto je vlastníkom zhotovovanej veci a kto nesie zodpovednosť za zánik záväzku. Tieto osobitné ustanovenia reagujú predovšetkým na špecifické situácie, keď nedokončené dielo nie je možné vrátiť (napr. rozostavanú stavbu, nedokončenú montáž alebo opravu a pod.).

Ak je vlastníkom zhotovovanej veci zhotoviteľ a záväzok vykonať dielo zanikne z dôvodu, za ktorý nezodpovedá objednávateľ, je objednávateľ oprávnený požadovať zaplatenie ceny tých vecí, ktoré od neho prevzal zhotoviteľ na vykonanie diela a ktoré spracoval pri vykonaní diela alebo ktoré nie je možné vrátiť. Týmto nie je dotknutý nárok na náhradu škody, ktorá objednávateľovi vznikla odstúpením od zmluvy. Ak zanikol záväzok vykonať dielo z dôvodu, za ktorý zodpovedá objednávateľ, je objednávateľ oprávnený požadovať úhradu toho, o čo sa zhotoviteľ obohatil.

Ak má k zhotovovanej veci vlastnícke právo objednávateľ a vec nie je možné vzhľadom na jej povahu vrátiť alebo odovzdať zhotoviteľovi a ak záväzok zanikol z dôvodu, za ktorý objednávateľ nezodpovedá, je povinný uhradiť zhotoviteľovi to, o čo sa objednávateľ zhotovením veci obohatil. Ak záväzok zanikol z dôvodu, za ktorý zodpovedá objednávateľ, má zhotoviteľ právo na úhradu ceny vecí, ktoré účelne obstaral a ktoré sa spracovaním stali súčasťou zhotovovanej veci.

Vo všetkých týchto prípadoch výška škody alebo obohatenia príslušnej zmluvnej strany je závislá aj od výšky zaplatených preddavkov objednávateľom a nákladov vynaložených zhotoviteľom pri vykonávaní diela. Škodu vo forme ušlého zisku budú ovplyvňovať aj ďalšie faktory.⁸⁷

---

⁸⁷ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 08.12.2015, sp. zn. 32 Cdo 3964/2014: „Výška nároku zhotoviteľa podľa ustanovení § 544 ods. 1 obch. zák. na úhradu toho, o čo sa objednávateľ obohatil zhotovením veci, nemôže presiahnuť cenu diela dohodnutú v zmluve o dielo.“

S výnimkou uvedených prípadov je objednávateľ povinný zaplatiť cenu dohodnutú v zmluve.

K ďalším právam, ktoré má zhotoviteľ patrí predovšetkým právo na poskytovanie súčinnosti od objednávateľa, ktorá je stanovená v zákone a dohodnutá v zmluve.

4. Povinnosti a práva objednávateľa

4.1. Povinnosti objednávateľa

Medzi základné povinnosti objednávateľa patrí povinnosť:

- a) zaplatiť cenu diela,**
- b) poskytovať súčinnosť zhotoviteľovi,**
- c) prevziať dielo od zhotoviteľa,**
- d) vykonať prehliadku diela.**

Jednou zo základných povinností objednávateľa je povinnosť zaplatiť cenu diela vo výške dohodnutej v zmluve. Ak sa zmluvné strany výslovne dohodnú, že zmluvu uzavru bez dohody o cene, objednávateľ je povinný zaplatiť cenu diela, ktorá sa obvykle platí za porovnateľné dielo v čase uzatvorenia zmluvy za obdobných obchodných podmienok. Išlo by o celkom výnimočnú situáciu pri dielach menšieho rozsahu, pretože v absolútnej väčšine prípadov sa zmluvné strany v zmluve dohodnú na cene diela. V prípade sporu, pri absencii dohody o cene, ak by bola zmluva platná aj bez tejto dohody, by sa cena musela určiť aj za pomoci znaleckého posudku.

Počas vykonávania diela je zhotoviteľ povinný poskytovať súčinnosť, ktorá je stanovená v zákone alebo dohodnutá v zmluve. Zhotoviteľ je oprávnený požadovať súčinnosť od objednávateľa aj vtedy, ak síce nie je stanovená, ale zhotoviteľ preukáže, že pre riadne pokračovanie diela je nevyhnutná. V takom prípade pri neposkytnutí súčinnosti nemá zhotoviteľ právo na náhradu škody, ale môže to mať vplyv pri posudzovaní jeho omeškania s dokončením diela.

Objednávateľ je povinný riadne vykonať a ukončiť dielo prevziať. Zo všeobecnej právnej úpravy o splnení záväzku vyplýva,

že záväzok zaniká, ak sa veriteľovi plní riadne a včas. Záväzok zaniká aj oneskoreným plnením zhotoviteľa, ak objednávateľ neodstúpil od zmluvy. Pri vadnom plnení sa mení obsah záväzku tak, že objednávateľovi vznikajú práva z titulu vadného plnenia (§ 324 OBZ).

Zhotoviteľ je povinný vyzvať objednávateľa na prevzatie diela s výnimkou prípadu, keď zhotoviteľ plní svoj záväzok odovzdaním diela prvému dopravcovi do miesta určenia. Ak si zmluvné strany dohodnú písomnú prevzatie diela, k prevzatiu diela dochádza až podpísaním zápisnice o prevzatí diela obidvomi zmluvnými stranami. Predchádzajúca právna úprava v Hospodárskom zákonníku prikazovala objednávateľovi prevziať dielo (stavbu) aj s drobnými vadami a nedorobkami, ktoré nebránili jej riadnemu užívaniu. Absencia tohto ustanovenia v Obchodnom zákonníku vedie objednávateľa v praxi často k tomu, že aj pri drobných vadách alebo nedorobkoch odmieta dielo prevziať s odôvodnením, že dielo nie je riadne vykonané, aby nemusel zaplatiť cenu diela. Pokiaľ totiž v zmluve nie je dohodnuté niečo iné alebo stanové inak v zákone, zhotoviteľovi vzniká právo na zaplatenie ceny až vykonaním diela.

Aby sa predišlo zneužívajúcemu postupu objednávateľa, je potrebné si v zmluve dohodnúť presné podmienky prevzatia diela objednávateľom. Ak objednávateľ nesplní povinnosť dielo prevziať, môže si zhotoviteľ uplatniť toto právo na súde a žiadať, aby súd určil náhradný termín prevzatia diela. Takto určený termín prevzatia diela by sa vynucoval ako exekučný titul na nepeňažné plnenie.

Po prevzatí diela je objednávateľ čo najskôr vykonať prehliadku predmetu diela alebo zariadiť jeho prehliadku prostredníctvom inej osoby. Účelom tejto prehliadky je zistiť, či dielo je vykonané riadne, pričom tento postup je potrebný aj pre uplatnenie práv zo zodpovednosti za vady. Zjavné vady je povinný objednávateľ oznámiť zhotoviteľovi bez zbytočného odkladu čo ich zistí alebo mohol zistiť na tejto prehliadke.

4.2. Práva objednávateľa

Základným právom objednávateľa je právo na riadne a včasné dokončenie diela a jeho odovzdanie. Zhotoviteľ je povinný vykonať dielo v dohodnutej lehote a pokiaľ nebola lehota plnenia dohodnutá v zmluve, tak je ho povinný vykonať v primeranom čase s prihliadnutím na povahu diela. Napriek tomu, že zákon nevyžaduje pre platnosť zmluvy písomnú formu, vo väčšine prípadov sa zmluvy uzatvárajú písomne a zmluvné strany si dojednávajú aj lehotu plnenia. Zmluva je platná aj bez dohody o lehote plnenia. Primeraná lehota na plnenie by sa posudzovala podľa rozsahu plnenia a technickej náročnosti plnenia.

Pri omeškaní s vykonaním diela má objednávateľ právo odstúpiť od zmluvy, ak mu to umožňuje zmluva alebo zákon. Objednávateľ, ktorý trvá na plnení má právo domáhať sa plnenia žalobou na súde. Splnenie rozhodnutia je možné vymáhať v exekučnom konaní ako rozhodnutie znejúce na nepeňažné plnenie.

V prípade omeškania má objednávateľ aj právo na náhradu škody, ktorá mu vznikla v príčinnej súvislosti s meškaním zhotoviteľa. Právo na zmluvnú pokutu z titulu meškania má objednávateľ len vtedy, ak bola dohodnutá v zmluve.

Počas realizácie diela má objednávateľ právo na vykonávanie kontroly vykonávania diela, na odstránenie väd alebo na odstúpenie od zmluvy za zákonom stanovených podmienok.

Po prevzatí diela patria objednávateľovi práva z titulu vadného plnenia. Obchodný zákonník upravuje tzv. zákonnú zodpovednosť a tiež umožňuje zmluvným stranám dohodnúť si záruku za akosť.⁸⁸ Na splnenie zákonnej zodpovednosti zhotoviteľa za vady diela sa vyžaduje splnenie určitých predpokladov.

Prvým predpokladom je vadné plnenie. Dielo má vady vtedy, ak vykonanie diela nezodpovedá výsledku určenému v zmluve. Dielo môže mať vady faktické a právne. Faktické vady sú vady

---

⁸⁸ Bližšie pozri: MAREK K.: *Smlouva o dílo. 2. část.* Obchodní právo č. 5/1999.

kvalitatívne a kvantitatívne. Právne vady predstavujú práva tretích osôb k predmetu diela.

Druhým predpokladom vzniku zákonnej zodpovednosti zhotoviteľa za vady, je včasné oznámenie väd objednávateľom.

Pre toto oznámenie zákon nevyžaduje písomnú formu, avšak strany si v zmluve túto formu oznámenia zvyčajne dohodnú. Ak by objednávateľ oznamoval vady len ústne, mohol by sa v prípadnom súdnom spore ocitnúť v dôkaznej núdzi a nevedel by preukázať buď včasnosť oznámenia alebo jeho obsah. Okrem oznámenia vady si objednávateľ musí uplatniť aj príslušné právo z titulu vadného plnenia (napr. právo na odstránenie vady, na primeranú zľavu a pod.).

Oznámenie objednávateľa o existencii väd má právny režim premlčania, čo znamená, že na existenciu a včasnosť oznámenia súd prihliada len vtedy, ak sa jej zhotoviteľ v súdnom konaní dovoľá, okrem prípadov, keď ide o vady diela, ktoré sú dôsledkom skutočností, o ktorých zhotoviteľ v čase odovzdania diela vedel alebo musel vedieť.

Včasnosť oznámenia vychádza z povinnosti objednávateľa predmet diela prezrieť alebo zariadiť prehliadku, a to podľa možnosti čo najskôr po odovzdaní predmetu diela.

Zákon pri určovaní lehôt vychádza z tradičného rozlišovania väd na:

- a) zjavné vady, a
- b) skryté vady.

Objednávateľ je povinný oznámiť zhotoviteľovi vady diela:

- a) bez zbytočného odkladu po tom, čo ich zistí,
- b) bez zbytočného odkladu po tom, čo ich mal zistiť pri vynaložení odbornej starostlivosti pri prehliadke predmetu diela,
- c) najneskôr však do dvoch rokov a pri stavbách do piatich rokov od odovzdania predmetu diela.

Povinnosť pod písm. a) je formulovaná ako všeobecná zásada, podľa ktorej objednávateľ je vždy povinný oznámiť vady bez zbytočného odkladu po tom, čo ich zistí. Toto zistenie však nemôže

byť vykonané kedykoľvek a závisí od toho, či ide o vady zjavné alebo skryté.

Vady zjavné je povinný oznámiť v lehote uvedenej pod písmenom b). Sú to také vady, ktoré môže objednávatel' zistiť pri prehliadke diela, ktorú je povinný vykonať s odbornou starostlivosťou (napr. zle osadené dvere na byte, nedokončená omietka, rozbité okno a pod.).

Ostatné vady (tzv. skryté), ktoré mohli byť zistené až neskôr, tiež pri vynaložení odbornej starostlivosti, je objednávatel' povinný oznámiť bez zbytočného odkladu potom, čo mohli byť zistené (napr. zatekanie do bytu popod okná, vytváranie plesne, praskanie muriva a pod.). **Obchodný zákonník však túto lehotu obmedzuje, pretože skryté vady je možné oznámiť najneskôr do dvoch rokov odo odovzdania predmetu diela a pri stavbách najneskôr do piatich rokov od odovzdania diela.**⁸⁹

Obchodný zákonník ustanovuje podmienky zodpovednosti zhotoviteľa podľa časového momentu kedy vady vznikli. **Zhotoviteľ zodpovedá predovšetkým za vady, ktoré má dielo v čase jeho odovzdania. Ak však nebezpečenstvo škody zhotovovanej veci prechádza na objednávatel'a neskôr, zodpovedá za vady v čase prechodu nebezpečenstva škody.**

Zhotoviteľ zodpovedá aj za tie vady diela, ktoré vzniknú po prevzatí diela, resp. po prechode nebezpečenstva škody, ak k nemu dochádza neskôr, avšak len vtedy, ak boli spôsobené porušením povinností zhotoviteľa. Je potrebné si uvedomiť, že prevzatím diela má dielo vo faktickej alebo aj právnej moci objednávatel', ktorý dielo užíva alebo na ktorého prešlo nebezpečenstvo škody na zhotovenej veci.

Existenciu väd musí preukázať objednávatel'. Zhotoviteľ sa môže svojej zodpovednosti zbaviť, len ak preukáže, že dielo pri prevzatí nemalo vady alebo pokiaľ ide o vady, ktoré vznikli po prevzatí, resp.

---

⁸⁹ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 10.12.2008, sp. zn. 32 Odo 1604/2006: „*Ak sú vady diela dôsledkom skutočností, o ktorých zhotoviteľ vedel alebo musel vedieť v dobe odovzdania predmetu diela, nebráni priznaniu práv zo zodpovednosti za vady diela v súdnom konaní uplynutie objektívnej lehoty stanovenej v § 562 odst. 2 obch. zák. pre podanie správy zhotoviteľa o vadách diela.*“

po prechode nebezpečenstva škody, že tieto vady neboli spôsobené porušením povinností zhotoviteľa.

Zákon stanovuje liberačné dôvody, pri existencii ktorých zhotoviteľ nezodpovedá za vady diela, aj keď dielo vady má. Zhotoviteľ nezodpovedá za vady diela, ak boli spôsobené použitím vecí, ktoré mu odovzdal na spracovanie objednávateľ, ak zhotoviteľ ani pri vynaložení odbornej starostlivosti nevhodnosť týchto vecí nemohol zistiť. Ak nevhodnosť vecí zhotoviteľ zistil a objednávateľ na to upozornil, ale on trval na ich použití, zhotoviteľ nezodpovedá za vady diela.

Zhotoviteľ nezodpovedá ani za vady diela spôsobené dodržaním nevhodných pokynov, ktoré mu dal objednávateľ, ak zhotoviteľ na nevhodnosť týchto pokynov objednávateľ upozornil a objednávateľ na ich dodržaní trval. Zhotoviteľ nezodpovedá za vady diela ani vtedy, keď nemohol zistiť nevhodnosť pokynov.

Či už ide o použitie nevhodných vecí alebo pokynov, je potrebné upozorniť na potrebu príčinnej súvislosti medzi vadami diela a použitím nevhodných pokynov alebo vecí. Len ak medzi nimi existuje príčinná súvislosť, prichádzajú do úvahy liberačné dôvody, ktoré zbavia zhotoviteľa zodpovednosti za vady diela.

Pri vadnom plnení má objednávateľ voči zhotoviteľovi takmer rovnaké práva, aké má predávajúci voči kupujúcemu pri nárokoch z väd tovaru. Obchodný zákonník nemá samostatnú právnu úpravu a odkazuje na primerané použitie ustanovení kúpnej zmluvy (§ 564 OBZ).

Práva objednávateľ sa budú odlišovať podľa toho, či odovzdaním diela s vadami bola porušená zmluva podstatným alebo nepodstatným spôsobom.

Pri podstatnom porušení zmluvy má objednávateľ právo:

- a) na odstránenie právnych väd,
- b) na odstránenie väd kvality a kvantity (odstránenie nedorobkov, dokončenie diela),
- c) na primeranú zľavu z ceny,
- d) na odstúpenie od zmluvy.

Pri porušení zmluvy nepodstatným spôsobom má objednávateľ právo:

- a) na dokončenie diela,**
- b) na odstránenie väd,**
- c) na zľavu z ceny diela.**

Objednávateľ je obmedzený tým, že právo na dodanie, resp. vykonanie náhradného diela nemá v prípade, že pôvodný (vadný) predmet diela nie je možné vrátiť alebo odovzdať zhotoviteľovi (tak to bude napr. pri stavbách).

Právo odstúpiť od zmluvy má objednávateľ, na rozdiel od kupujúceho pri kúpnej zmluve, aj vtedy, keď dielo nie je možné vrátiť v takom stave, ako bolo odovzdané. Predpokladom práva na odstúpenie od zmluvy je včasné oznámenie väd zhotoviteľovi. Objednávateľ nemá právo na odstúpenie od zmluvy, ak neoznámi vady diela zhotoviteľovi včas.

Primerané použitie ustanovení o nárokoch z väd tovaru znamená aj to, že objednávateľ nemôže dosiahnuť uspokojenie nárokov z vadného plnenia uplatnením nároku z iného právneho dôvodu.

Ak si strany dohodli v zmluve záruku za akosť, zodpovednosť zhotoviteľa za vady, pokiaľ ide o jej rozsah a dobu, je daná dojednaním o záruke. Záruka začína plynúť odovzdaním diela. Objednávateľ je povinný oznámiť vady najneskôr do konca záručnej lehoty. V ostatnom platia ustanovenia § 429 – 431 Obchodného zákonníka, teda ustanovenia o záruke pri kúpnej zmluve.

Okrem faktických väd môže mať dielo aj právne vady, ktoré spočívajú v tom, že dielo je zaťažené právami tretích osôb. Nárok z právnych väd nevzniká, ak objednávateľ o práve tretej osoby vedel v čase uzavretia zmluvy o dielo alebo bol povinný pri plnení svojich povinností postupovať podľa podkladov, ktoré mu predložil predávajúci. Objednávateľ je povinný oznámiť zhotoviteľovi uplatnenie práva treťou osobou bez zbytočného odkladu potom čo sa o ňom dozvedel. Súd nemôže priznať objednávateľovi práva z právnych väd, ak právne vady nie sú oznámené v tejto lehote a zhotoviteľ túto skutočnosť namietne.

Obvyklým dojednaním v zmluve o dielo sú dohody o zmluvných pokutách za meškanie s dokončením diela, za vadné plnenie a za meškanie s odstránením väd.

V praxi sa často využíva na posilnenie práv objednávateľa pri zodpovednosti za vady zhotoviteľa inštitút „zádržného“, ktorý v zákone nie je upravený a má pôvod len v zmluvnom práve. Podstata tohto inštitútu spočíva, v tom, že objednávateľ je oprávnený zadržať časť ceny za dielo až do doby, po ktorú trvá zodpovednosť za vady a slúži na donútenie zhotoviteľa na odstránenie väd diela v primeranej lehote.⁹⁰

4.3. Prechod vlastníctva a prechod nebezpečenstva škody

Prechod vlastníctva je potrebné riešiť v zásade len pri diele, keď je jeho výsledkom nové dielo – vec alebo iný hmotne zachytený výsledok. Ak ide o opravu alebo úpravu veci, je pôvodná vec vo vlastníctve objednávateľa.

Obchodný zákonník zakotvuje zásadu, že ak zhotoviteľ zhotovuje vec u objednávateľa alebo na jeho pozemku alebo na pozemku, ktorý objednávateľ obstaral, je vlastníkom objednávateľ, ak v zmluve nie je dohodnuté niečo iné. Objednávateľ je teda vlastníkom veci (jej časti) od začiatku jej zhotovovania. V ostatných prípadoch je vlastníkom diela až do jeho odovzdania zhotoviteľ.

Toto ustanovenie má veľký význam v praxi. Ak by bol totiž na majetok zhotoviteľa vyhlásený konkurz a zhotovované dielo nie je vo vlastníctve objednávateľa, patrilo by do konkurznej podstaty zhotoviteľa. V konkurze by sa dielo speňažovalo tak ako iný majetok zhotoviteľa v prospech veriteľov. Objednávateľ by sa

---

⁹⁰ DURAČINSKÁ, J. Inštitút zádržného v obchodno-zväzkových vzťahoch. In: *Porušenie zmluvných povinností v súkromnom práve a jeho následky*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave. Právnická fakulta 2018, s. 10-19. Obdobne aj Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, 29 Odo 333/2001: „Ak si účastníci v zmluve o dielo dohodli, že pri vadách diela, za ktoré zhotoviteľ zodpovedá, uhradí (doplatí) objednávateľ časť ceny diela až po odstránení týchto väd, a vady neboli odstránené napriek tomu, že o to objednávateľ zhotoviteľa včas a riadne požiadal, potom skutočnosť, že objednávateľ už v dôsledku uplynutí premlčacej doby nemôže vynútiť odstránenie väd diela na zhotoviteľovi súdnou cestou, nič nemení na závere, že zadržaná časť ceny diela nie dosiaľ splatná.“

ocitol len v postavení veriteľa, a to aj vtedy, keď by speňažené dielo bolo financované z preddavkov, ktoré na zhotovenie diela poskytol zhotoviteľovi. Dispozitívne ustanovenia zákona umožňujú dohodnúť si odlišný právny režim vlastníckeho práva.⁹¹

Rovnaký právny režim je aj pri nebezpečenstve škody, vzniknutej na zhotovovanej veci. Nebezpečenstvo jej poškodenia nesie objednávateľ, ak sa vec zhotovuje u objednávateľa alebo na jeho pozemku alebo na pozemku, ktorý objednávateľ obstaral. V ostatných prípadoch znáša nebezpečenstvo škody na zhotovovanej veci podľa Obchodného zákonníka zhotoviteľ a je jej vlastníkom.

Je samozrejmé, že na zhotoviteľa neprechádza nebezpečenstvo škody na veci, ktorá je predmetom údržby, opravy alebo úpravy a neprechádza naňho ani vlastníctvo veci.

---

⁹¹ Rozsudok Najvyšší súd ČR zo dňa 30.03.2006, sp. zn. 29 Odo 846/2003: „Podľa ustanovenia § 542 odst. 1 obch. zák. je možné výhradu vlastníckeho práva zhotoviteľa k nehnuteľnosti zhotovovanej pro objednávateľa na základe zmluvy o dielo (uzavretej v zmysle § 536 a násl. obch. zák.) dohodnúť len pred tým než došlo ku vzniku vlastníckeho práva objednávateľa k zhotovovaným veciam. Ak je výhrada vlastníckeho práva zhotoviteľa k nehnuteľnosti zhotovovanej pre objednávateľa na základe zmluvy o dielo o (uzavretej v zmysle § 536 a násl. obch. zák.) viazaná len na úplnou úhradu dohodnutých záloh na cenu diela, nemôže byť zhotoviteľom bez ďalšieho uplatnená potom, čo mu v súvislosti s odovzdaním diela vznikol nárok na cenu diela.“

10. KAPITOLA OBSTARÁVATEĽSKÉ ZMLUVY

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník; zákon č. 423/2015 Z. z. o štatutárnom audite; zákon č. 25/2025 Z. z. Stavebný zákon; zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon; zákon č. 133/2013 Z. z. o stavebných výrobkoch; zákon č. 56/2018 Z. z. o posudzovaní zhody výrobku, sprístupňovaní určeného výrobku na trhu; vyhláška Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR č. 205/2010 Z. z. o určených technických zariadeniach a určených činnostiach a činnostiach na určených technických zariadeniach

Použitá a odporúčaná literatúra: LUKÁČKA, P. – HUČKOVÁ, R. – KUBINEC, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2025. MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo II. Obchodné záväzkové vzťahy. Bratislava: C. H. Beck, 2023. MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. 2. zväzok (§ 261 – 775). Bratislava: EUROKÓDEX, 2016, 651 s. MAREK, K. Ke kontrahování kontrolní činnosti. Justičná revue, 2009, roč. 61, č. 4, s. 572-576. MAREK, K. Smlouva mandátní a smlouva komisionářská, Časopis pro právní vědu a praxi, 2003, roč. 11, č. 1, s. 37-42. MAREK, K. Smlouva mandátní a smlouva komisionářská, Justičná revue, 2006, roč. 58, č. 3, s. 549-558. MAREK, K. Smlouva o kontrolní činnosti, Státní zastupitelství, 2009, roč. 7, č. 5, s. 23-25. NĚMETHOVÁ, M. Zmluva o kontrolnej činnosti, Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Beli Neosolii, roč. 7. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, Právnická fakulta, 2003, s. 114-116. OVEČKOVÁ, O. – CSACH, K. Obchodné právo 3. Obchodné záväzky. Bratislava: Wolters Kluwer, 2023, 484 s. OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Zväzok II (§ 261 – 775). Bratislava: Wolters Kluwer, 2022, 1604 s. PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022. 1792 s.

1. Všeobecná charakteristika obstarávateľských zmlúv

Obstarávateľské zmluvy, resp. zmluvy v oblasti obstarania záležitostí, tvoria skupinu pomenovaných zmluvných typov, upravených v tretej časti Obchodného zákonníka, ktorých spoločným menovateľom je to, že jedna zo zmluvných strán sa zaväzuje pre druhú zmluvnú stranu obstarat' (zabezpečiť, vykonať) určitú obchodnú záležitosť alebo inú, zmluvne dohodnutú činnosť, prípadne úkon.

Do tejto skupiny zmluvných typov patria: **mandátna zmluva, komisionárska zmluva, zmluva o sprostredkovaní, zmluva o obchodnom zastúpení a zmluva o kontrolnej činnosti.**

Tieto zmluvy majú, s ohľadom na ich obsah a charakter veľmi široké využitie v aplikačnej praxi. Mandátna zmluva sa využíva ako základ pre úpravu právnych vzťahov medzi advokátom a jeho klientom (podnikateľom), ale aj pre úpravu vzťahu medzi členom orgánu obchodnej spoločnosti a spoločnosťou, či na zastupovanie stavebníka v stavebnom konaní (inžinierska činnosť). Komisionárska zmluva je využívaná v rámci komisioného predaja (záložne, autobazáre). Zmluva o sprostredkovaní je frekventovaná najmä v oblasti kúpy a predaja nehnuteľností (realitné kancelárie). Zmluva o obchodnom zastúpení sa uplatňuje pre úpravu postavenia napr. obchodných zástupcov poisťovní, pri predaji tovaru v maloobchode a pod. Zmluva o kontrolnej činnosti spravidla slúži na úpravu vzťahu medzi vykonávateľom kontroly a objednávateľom s cieľom nezávislého overenia alebo posúdenia stavu veci.

Všetky obstarávateľské zmluvy majú pojmovo odplatný charakter, a s výnimkou zmluvy o kontrolnej činnosti (ktorá má charakter absolútneho obchodného záväzkového vzťahu) ide vo všetkých prípadoch o tzv. relatívne obchodné záväzkové vzťahy.

2. Mandátna zmluva

Mandátna zmluva (§ 566 – § 576 OBZ) predstavuje všeobecný zmluvný typ, ktorým sa v rámci podnikateľskej činnosti poskytuje služba, ktorá je vymedzená činnosťou, nie výsledkom. Na základe mandátnej zmluvy sa mandatár zaväzuje k zariadeniu určitej činnosti, avšak záväzok mandatára nie je viazaný na dosiahnutie výsledku, čím sa významne odlišuje od záväzku, ktorý zakladá zmluva o dielo (§ 536 a nasl. OBZ). Súčasne mandátna zmluva sa považuje za všeobecný zmluvný typ v prípade, keď podľa ustanovení Obchodného zákonníka existuje povinnosť zariadiť určitú záležitosť na účet iného.

Zákonodarca takýmto spôsobom za subsidiárneho použitia právnej úpravy mandátnej zmluvy vyplňa medzery v rámci ustanovení iných zmluvných typov upravených Obchodným zákonníkom, napr. zmluve o výkone funkcie (§ 66 ods. 6 OBZ), komisionárskej zmluve (§ 589 OBZ), práv z bankovej záruky týkajúcich sa banky a dlžníka (§ 322 ods. 2 OBZ), zmluve o obchodnom zastúpení (§ 654 ods. 2

OBZ) a zmluve o inkase (§ 699 OBZ). V prípade, že zmluvné strany v rámci svojho zmluvného vzťahu založeného príslušnou zmluvou určitú otázku v rámci nimi uzavretej zmluvy osobitne neriešia, je možné na takýto vzťah subsidiárne aplikovať ustanovenia o mandátnej zmluve.

Mandátnou zmluvou vzniká medzi stranami záväzkový vzťah, ktorý sa zaraďuje medzi **relatívne obchodné záväzkové vzťahy**.

2.1. Charakteristika mandátnej zmluvy

Mandátna zmluva je základným pomenovaným zmluvným typom, ktorý patrí do skupiny tzv. obstarávateľských zmlúv, resp. zmlúv príkazného typu. Mandátna zmluva je synalagmatickou (obojsstranne zaväzujúcou) a konsenzuálnou (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) zmluvou. Mandátna zmluva má tiež pojmovo odplatný (v prípade absencie odplatnosti by obsahovo išlo o príkaznú zmluvu podľa Občianskeho zákonníka) a neformálny (nevyžaduje písomnú formu pre platnosť jej uzavretia) charakter.

Podstatou mandátnej zmluvy je záväzok mandatára, že pre mandanta na jeho účet zariadi za odplatu určitú obchodnú záležitosť uskutočnením právnych úkonov v mene mandanta alebo uskutočnením inej činnosti a mandant sa zaväzuje zaplatiť za to mandatárovi odplatu.

Právna úprava mandátnej zmluvy (§ 566 – § 576 OBZ) je dispozitívna, s výnimkou základného ustanovenia (§ 566 OBZ), ktoré je kogentné. Zmluvné strany si preto môžu dojednať aj iný obsah vzájomných práv a povinností, pričom pri posudzovaní obsahu záväzkového vzťahu majú zmluvné dojednania prednosť.

2.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Mandátna zmluva je konsenzuálnou zmluvou, a teda vzniká dohodou zmluvných strán o jej podstatných náležitostiach. **Podstatnými náležitosťami mandátnej zmluvy sú:**

a) určenie zmluvných strán, ktorými sú mandant a mandatár,

- b) určenie obchodnej záležitosti, ktorej zariadenie (obstaranie) má byť predmetom zmluvy,
- c) záväzok mandátára zariadiť dohodnutú obchodnú záležitosť v mene mandanta a na jeho účet,
- d) záväzok mandanta zaplatiť mandátárovi odplatu.

Mandatárom je podnikateľ, ktorý pre mandanta zariaďuje určitú obchodnú záležitosť, pričom pri zariaďovaní tejto záležitosti koná v mene a na účet mandanta. **Mandatárom bude teda spravidla profesionálny podnikateľský subjekt, ktorý je vybavený odbornými znalosťami a skúsenosťami v príslušnom odbore** (napr. advokát, ekonóm, audítor, daňový poradca, stavebný inžinier, realitný maklér, atď.). **Mandantom je potrebné rozumieť spravidla podnikateľa.** V prípade, že by mandantom nebol podnikateľ, zmluvný vzťah medzi zmluvnými stranami by sa spravoval ustanoveniami príkaznej zmluvy upravenej v Občianskom zákonníku (§ 724 a nasl. OZ); zmluvné strany by si však v tomto prípade mohli v písomnej forme zvoliť režim Obchodného zákonníka a teda mandátnej zmluvy ako fakultatívneho obchodu.

Podstatnou náležitou mandátnej zmluvy je **určenie obchodnej záležitosti, ktorá musí súvisieť s podnikateľskou činnosťou mandanta.** Obstaranie určitej obchodnej záležitosti môže spočívať v uskutočnení právnych úkonov v mene mandanta, t. j. v právnom konaní (napr. zastupovanie mandanta v súdnom, či správnom konaní, pri uzatvorení zmluvy, v zastupovaní mandanta pri obchodnom rokovaní, zastupovaní mandanta v územných, stavebných, či kolaudačných konaniach, atď.) alebo v uskutočnení inej činnosti, t. j. vo faktickom konaní, ktorým možno rozumieť akúkoľvek činnosť, ktorej výsledok nie je možné hmotne zachytiť (napr. obstaranie informácií, uskutočnenie prieskumu trhu, atď.).

Obligatórnou náležitosťou mandátnej zmluvy je tiež aj dojednanie zmluvných strán o tom, že mandatár zariadi dohodnutú obchodnú záležitosť pre mandanta za odplatu. V prípade absencie takéhoto dojednania viažuceho sa k odplate, by nedošlo k vzniku mandátnej zmluvy.

Súčasne je však potrebné poznamenať, že už samotná dohoda o výške odplaty nie je považovaná za obligatórnou náležitosť

mandátnej zmluvy. V súlade s ustanovením § 566 ods. 2 OBZ platí, že ak je zariadenie obchodnej záležitosti predmetom podnikateľskej činnosti mandátára, tak zákon predpokladá, že odplata bola medzi zmluvnými stranami dohodnutá. Vo vzťahu k spôsobu určenia odplaty je potrebné poukázať na to, že odplata nemusí byť určená len ako pevná suma, ale môže byť určená aj napr. ako percentuálny/zlomkový podiel z hodnoty obstarávanej záležitosti, paušálne v rámci opakovanej činnosti alebo rôznymi kombináciami, ktoré sú dostatočne určité.

V prípade, že obstaranie činnosti predstavuje podnikateľskú činnosť mandátára a súčasne v zmluve nebola dohodnutá výška alebo spôsob určenia odmeny mandátára, patrí mandátárovi nárok na tzv. obvyklú odplatu. Pod pojmom „*obvyklá odplata*“ je v súlade s predmetným ustanovením potrebné rozumieť takú odplatu, ktorá je v čase uzavretia zmluvy obvyklá za takú istú činnosť alebo obdobnú činnosť, ktorú mandatár vykonal pri zariadovaní dojednanej záležitosti. Rozhodujúcim okamihom pre zistenie relevantnej výšky odplaty bude čas uzavretia mandátnej zmluvy, a nie čas, keď došlo k splneniu záväzku mandátára z tejto zmluvy.

2.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Mandatár sa mandátnou zmluvou zaväzuje na obstaranie záležitosti, resp. vykonanie dohodnutej činnosti. Pri obstarávaní záležitosti je **mandatár povinný postupovať nielen podľa pokynov mandanta, ale musí súčasne prihliadať aj na jeho záujmy, ktoré sú mu známe alebo ich musí poznať**. Súčasne pri obstarávaní záležitosti je **mandatár povinný konať s odbornou starostlivosťou**, teda s vysokým štandardom odbornosti, opatrnosti a profesionality. Obsah pojmu „*odborná starostlivosť*“ treba chápať v kontexte konkrétnej kauzy právneho vzťahu založeného mandátnou zmluvou. Zabezpečenie odbornej starostlivosti pri zariadovaní záležitosti je pre mandanta právnym dôvodom uzatvorenia mandátnej zmluvy.

Ak sa mandatár dopustí pri obstarávaní záležitosti takého protiprávneho konania, ktoré naplňuje znaky skutkovej podstaty trestného činu, prípadne priestupku alebo správneho deliktu, je zodpovedný za takéto konanie bez ohľadu na to, že z hľadiska

občianskoprávneho alebo iného vzťahu, spadajúceho do oblasti súkromného práva, nesie zodpovednosť len voči splnomocniteľovi.⁹² Činnosť mandatára uskutočnená v rozpore so záujmami mandanta má za následok zodpovednosť mandatára za škodu, ktorá tým mandantovi vznikla.⁹³

Mandant je oprávnený pri obstarávaní záležitosti zo strany mandatára ukladať mu pokyny, a to priamo v mandátnej zmluve alebo postupne v priebehu zariadenia obchodnej záležitosti, ak to samotná zmluva nevyklučuje. Pokyny mandanta sú pre mandatára záväzné, ak boli formulované jasne a zreteľne a súčasne boli mandatárovi uložené včas.

V prípade, ak sú pokyny mandanta pre zariadenie záležitosti nevhodné, musí mandatár na túto skutočnosť mandanta upozorniť, v opačnom prípade poruší povinnosť konať s odbornou starostlivosťou.

Mandatár je pokynmi mandanta viazaný, pričom odkloniť sa od týchto pokynov môže mandatár len za predpokladu, že samotný odklon je pre zabezpečenie záujmov mandanta naliehavý a nevyhnutný a súčasne nie je možné včas zabezpečiť súhlas mandanta.

Mandatár obstaráva obchodnú záležitosť v mene a na účet mandanta. Mandátna zmluva zakladá medzi zmluvnými stranami právny vzťah, a v prípade, ak zo zmluvy vyplýva záväzok mandatára vykonať v mene mandanta vymedzené právne úkony, nenahradzuje vo vzťahu k tretím osobám plnú moc. **V prípadoch, kedy má mandatár vykonávať právne úkony priamo v mene a na účet mandanta, Obchodný zákonník výslovne ukladá povinnosť mandantovi vystaviť pre mandatára písomné plnomocenstvo na uskutočňovanie týchto úkonov.** Plnomocenstvo je jednostranným právnym úkonom mandanta, v ktorom mandant vymedzí rozsah oprávnenia mandatára konať v jeho mene. Nie je však vylúčené, že plnomocenstvo bude súčasťou mandátnej zmluvy. Ustanovenia Obchodného zákonníka upravujúce mandátnu zmluvu neriešia dôsledky prekročenia oprávnenia mandatárom, preto treba

---

⁹² Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 06.12.1999, sp. zn. 4Sž/154/1999.

⁹³ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 27.03.2008, sp. zn. 3Obo/186/2007.

vychádzať zo všeobecnej právnej úpravy zastúpenia na základe plnomocenstva obsiahnutej v Občianskom zákonníku.⁹⁴ Obchodný zákonník nevyžaduje na riadne splnenie záväzku mandátára jeho osobnú ingerenciu, ak mu táto povinnosť nevyplýva priamo zo zmluvy, a teda **mandatár môže svoj záväzok vyplývajúci z mandátnej zmluvy splniť aj prostredníctvom inej (tretej) osoby**. V takom prípade mandatár bude za splnenie záväzku zodpovedať tak ako by plnil on sám (§ 331 OBZ). Záväzok zariadiť dojednanú záležitosť osobne využitím výhradne potenciálu mandátára musí vyplývať priamo zo zmluvy. Ak mandatár tento zmluvný záväzok poruší, zodpovedá mandantovi za škodu, ktorú mu tým spôsobil.

Obchodný zákonník súčasne stanovuje **povinnosť mandanta odovzdať mandátárovi veci a informácie potrebné na zariadenie dojednanej obchodnej záležitosti** [napr. konkretizácia a špecifikácia zmluvných partnerov, ktorých má mandatár vyhľadať ako potenciálnych zmluvných partnerov, špecifikáciu produktu, ktorý má mandatár obstarat', informácie o majetku, ktorý má mandatár spravovať, prípadne aj odovzdanie samotného majetku, ktorý má byť spravovaný, rovnako ako informácie vo veci prípadu (súdneho sporu), v ktorom bude mandatár (advokát) mandanta zastupovať], pokiaľ z povahy týchto vecí a informácií nevyplýva, že tieto veci a informácie má obstarat' mandatár.

Ak mandatár pri zariadovaní dohodnutej obchodnej záležitosti v mene a na účet mandanta fyzicky prevezme určitú vec (vrátane listín a iných dokladov), je povinný vydať ju mandantovi bez zbytočného odkladu po jej prevzatí. Veci, ktoré mandatár prevzal v mene mandanta, je mandatár s ohľadom na obchodnoprávny charakter záväzku plynúceho z mandátnej zmluvy mandatár povinný opatrovať a uchovávať ako opatrovateľ podľa právnej úpravy zmluvy o uložení vecí (§ 516 a nasl. OBZ).

Ako už bolo uvedené, mandátna zmluva je zmluvou odplatnou, a teda **mandantovi vzniká povinnosť zaplatiť mandátárovi odplatu**. Mandátárovi vzniká nárok na odplatu v okamihu, kedy dôjde k zariadeniu obchodnej záležitosti, ak zmluvnými stranami nebolo dohodnuté inak. Je potrebné zdôrazniť, že mandatár musí

---

⁹⁴ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 22.01.2008, sp. zn. 1Obdo/17/2006.

zariadiť obchodnú záležitosť riadne a včas a súčasne aj s náležitou odbornou starostlivosťou, a to bez ohľadu na skutočnosť, či naozaj došlo k očakávanému výsledku.

Okrem odmeny je **mandant povinný nahradiť mandatárovi aj nevyhnutné a účelne vynaložené náklady**, ibaže z ich povahy vyplýva, že sú už zahrnuté v odplate. Nevyhnutnými nákladmi je v tejto súvislosti potrebné chápať náklady, ktoré musí mandatár vynaložiť na to, aby mohol splniť svoj záväzok z mandátnej zmluvy. Účelnosť nákladov je nevyhnutné vždy posudzovať podľa miery ich účelnosti vo vzťahu k výsledku, ktorý ich vynaloženie prinieslo, resp. mohlo priniesť v prospech mandanta. Účelným nákladom je možné považovať aj náklad, ktorý bol síce vysoký, avšak priniesol podstatné skrátenie času potrebného na rokovanie a viedol k rýchlejšiemu uzavretiu obchodu.

2.4. Zánik zmluvy

Mandátna zmluva zaniká najčastejšie splnením záväzkov z nej vyplývajúcich. Okrem toho môže zaniknúť niektorým zo spôsobov zániku nesplneného záväzku, ktoré upravuje buď Obchodný zákonník (napr. zmarením účelu zmluvy) alebo Občiansky zákonník (napr. urovnaním, dohodou zmluvných strán a pod.).

Pre zánik mandátnej zmluvy Obchodný zákonník špecifikuje jeden zo spôsobov ukončenia záväzkového vzťahu, a to ukončenie vzťahu založeného mandátnou zmluvou prostredníctvom **výpovede, ktorá môže byť daná ako mandatárom, tak aj mandantom.**

Mandant môže mandátnu zmluvu kedykoľvek čiastočne alebo v celom rozsahu vypovedať, a to bez potreby uvedenia dôvodu výpovede mandátnej zmluvy. Obchodný zákonník s podaním výpovede mandantom nestanovuje žiadnu zákonnú výpovednú dobu. Účinky výpovede mandátnej zmluvy mandantom viaže Obchodný zákonník na okamih oboznámenia sa s výpoveďou zo strany mandatára za predpokladu, že mandatár v rámci samotnej výpovede iným spôsobom neurčil neskoršiu účinnosť takejto výpovede.

Od účinnosti výpovede, ktorej okamih je stanovený v súlade s vyššie uvedenými pravidlami, je mandatár povinný nepokračovať

v činnosti, na ktorú sa výpoveď vzťahuje, t. j. buď úplne prestať s obstarávaním obchodných záležitostí podľa zmluvy v prípade výpovede v celom rozsahu, alebo prestať s vybranými činnosťami, na ktoré sa vzťahuje čiastočná výpoveď daná mandantom. Pri skončení s vykonávaním činnosti na základe mandátnej zmluvy vzniká mandatárovi, v súlade so zásadou konania s odbornou starostlivosťou, povinnosť upozorniť mandanta na prijatie všetkých potrebných opatrení nevyhnutných na to, aby sa zabránilo vzniku škody bezprostredne hroziacej mandantovi v dôsledku jeho výpovede. V prípade, že mandatár nesplní túto svoju povinnosť, bude zodpovedať za škodu, ktorý by porušením tejto povinnosti mandatárovi vznikla (§ 373 OBZ).

Mandatár môže mandátnu zmluvu vypovedať s účinnosťou ku koncu kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom bola mandatárova výpoveď doručená mandantovi, ak z takejto výpovede nevyplýva neskorší čas zániku zmluvy výpoveďou. Rovnako tak patrí mandatárovi právo vypovedať mandátnu zmluvu ako celok alebo iba čiastočne. Účinky výpovede mandátnej zmluvy mandantom viaže zákon na okamih doručenia výpovede mandatára mandantovi. Od účinnosti výpovede mandatára zaniká záväzok mandatára uskutočňovať činnosť, na ktorú sa na základe mandátnej zmluvy zaviazal. Pri skončení s vykonávaním činnosti na základe mandátnej zmluvy vzniká mandatárovi, v súlade so zásadou konania s odbornou starostlivosťou, povinnosť upozorniť mandanta na prijatie všetkých potrebných opatrení nevyhnutných na to, aby sa zabránilo vzniku škody bezprostredne hroziacej mandantovi v dôsledku výpovede mandatára. Ide o opatrenia vyslovene súvisiace so zriaďovaním záležitostí, ktoré sú predmetom výpovede mandanta. V prípade, že mandatár nesplní túto svoju povinnosť, bude zodpovedať za škodu, ktorý by porušením tejto povinnosti mandatárovi vznikla (§ 373 OBZ).

Bez ohľadu na to, či výpoveď bola daná mandantom alebo mandatárom, za riadne uskutočnenú činnosť mandatárom až do nadobudnutia účinkov výpovede mu prináleží nárok na úhradu nákladov účelne alebo nevyhnutne vynaložených na obstaranie obchodných záležitostí (§ 572 OBZ) spolu s primeranou časťou odplaty za takto obstarané obchodné záležitosti (§ 571 OBZ).

K zániku záväzku mandatára z mandátnej zmluvy dochádza aj smrťou mandatára, ak je mandatárom fyzická osoba alebo zánikom mandatára, ak je mandatárom právnická osoba. V prípade, ak by mandatár – právnická osoba zanikol s právnym nástupcom, jeho záväzok zo zmluvy by na právneho nástupcu (*sukcesora*) neprešiel.

3. Komisionárska zmluva

Komisionárska zmluva (§ 577 – § 590 OBZ) predstavuje druh obstarávateľskej zmluvy, resp. zmluvy príkazného typu upravenej v Obchodnom zákonníku, ktorou niekto zariaďuje určitú (obchodnú) záležitosť pre iného. Uzavretím komisionárskej zmluvy vzniká tzv. nepriame zastúpenie, v zmysle ktorého komisionár zariadi vo vlastnom mene, ale na účet komitenta (t. j. na jeho náklady) určitú obchodnú záležitosť. V aplikačnej praxi sa využíva napr. v prípade záložní, či autobazárov (ide o tzv. komisný predaj).

Podstatným rozdielom medzi mandátnou a komisionárskou zmluvou, ktoré patria do skupiny obstarávateľských zmlúv, je fakt, že pri obstaraní obchodnej záležitosti na základe **mandátnej zmluvy koná mandatár v mene a na účet mandanta** (ide o priame zastúpenie, keď práva a povinnosti z konania mandatára nadobúda priamo mandant); kým v prípade **komisionárskej zmluvy koná komisionár vo vlastnom mene a na účet komitenta** (ide o nepriame zastúpenie, keď práva a povinnosti nadobúda najprv komisionár a až následne ich buď spôsobom podľa zmluvy alebo Obchodného zákonníka nadobudne komitent).

Komisionárskou zmluvou vzniká medzi stranami záväzkový vzťah, ktorý sa zaraďuje medzi **relatívne obchodné záväzkové vzťahy**.

3.1. Charakteristika komisionárskej zmluvy

Komisionárska zmluva je synalagmatickou (obojsstranne zaväzujúcou) a **konsenzuálnou** (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) zmluvou.

Komisionárska zmluva má tiež pojmovo odplatný a neformálny (nevyžaduje písomnú formu pre platnosť jej uzavretia) charakter.

Podstatou komisionárskej zmluvy je záväzok komisionára, že zariadi vo vlastnom mene pre komitenta na jeho účet určitú obchodnú záležitosť, a komitent sa zaväzuje zaplatiť mu odplatu.

Skutočnosť, že komisionár pri obstarávaní obchodnej záležitosti pre komitenta koná vo vlastnom mene znamená, že všetky práva, prípadne záväzky, ktoré vznikli pri zariadovaní obchodnej záležitosti pre komitenta, nadobúda komisionár. Komisionárska zmluva zakladá právny vzťah medzi komisionárom a komitentom, ktorý má povahu tzv. nepriameho zastúpenia. Komisionár ako nepriamy zástupca komitenta, koná na účet komitenta, ale vo vlastnom mene, preto z jeho konania voči tretím osobám nevznikajú priamo žiadne práva a povinnosti zastúpenému.⁹⁵

V dôsledku týchto skutočností vzniká na základe uzavretia a následného plnenia komisionárskej zmluvy **viacero právnych vzťahov – vzťah komisionára a komitenta, ako aj vzťah komisionára a tretej osoby**. Uvedené právne vzťahy sú dôsledkom toho, že komisionár zariaďuje obchodnú záležitosť pre komitenta vo vlastnom mene. Jedinú výnimku z pravidla, že komisionár konajúci vo vlastnom mene zo vzťahov s tretími osobami nadobúda práva, upravuje právna úprava pre **prípád nadobudnutia vlastníckeho práva k hnutelným veciam** (§ 583 OBZ).

Právna úprava komisionárskej zmluvy (§ 577 – § 590 OBZ) je dispozitívna, s výnimkou základného ustanovenia (§ 577 OBZ), ktoré je kogentné. Zmluvné strany si preto môžu dojednať aj iný obsah vzájomných práv a povinností, pričom pri posudzovaní obsahu záväzkového vzťahu majú zmluvné dojednania prednosť.

3.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Komisionárska zmluva je konsenzuálnou zmluvou, a teda vzniká dohodou zmluvných strán o jej podstatných náležitostiach.

Podstatnými náležitosťami mandátnej zmluvy sú:

a) určenie zmluvných strán, ktorými sú komisionár a komitent,

---

⁹⁵ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 22.07.2010, sp. zn. 1MObdoV/6/2009.

- b) určenie obchodnej záležitosti, ktorej zariadenie má byť predmetom zmluvy,
- c) záväzok komisionára zariadiť dohodnutú obchodnú záležitosť vo vlastnom mene a na jeho komitenta,
- d) záväzok komitenta zaplatiť komisionárovi odplatu.

Komitentom, ako aj komisionárom budú spravidla **podnikateľské subjekty, pričom zariadenej určitej obchodnej záležitosti bude spravidla súvisieť s ich podnikateľskou činnosťou.**

Predmet obchodnej záležitosti, ktorá má byť zariadená, nie je v Obchodnom zákonníku vymedzený a súčasne ani nijako obmedzený. Spravidla pôjde o uzavretie zmluvy alebo o určitý výkon práva, napríklad obstaranie kúpy alebo predaja určitej veci. Príkladom obchodnej záležitosti môže byť aj správa cudzieho majetku, keďže obsah správy zahŕňa povinnosť správcu majetku uskutočňovať správu majetku podľa pokynov, príkazov vlastníka spravovaného majetku a má byť realizovaná v jeho záujme a na jeho prospech.⁹⁶

Komisionárska zmluva je zmluvou odplatnou, a preto musí byť v zmluve dojednaný záväzok odplatnosti, avšak absencia dohody o samotnej výške odplaty nemá za následok neplatnosť zmluvy. V takomto prípade sa aplikuje ustanovenie § 587 ods. 1 OBZ, podľa ktorého má komisionár právo na úhradu odplaty, ktorá je primeraná uskutočnenej činnosti a dosiahnutému výsledku, pričom sa zároveň prihliadne aj na obvyklú odplatu poskytovanú za obdobnú činnosť v čase uzavretia zmluvy.

3.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Komisionár je povinný pri zariadovaní obchodnej záležitosti postupovať s odbornou starostlivosťou a podľa pokynov komitenta. Obsah pojmu „*odborná starostlivosť*“ treba chápať

---

⁹⁶ Bližšie pozri napr. HUSÁR, J.: Správa cudzieho majetku In: *Obchodné právo a jeho širšie kontexty : zborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2010, s. 170-192 alebo HUSÁR, J. – CSACH, K.: *Národná správa za Slovenskú republiku*. In: *Trust a srovnatelné instituty v Evropě*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2014, s. 67-79.

v kontexte konkrétnej kauzy právneho vzťahu založeného komisionárskou zmluvou.

Komitent je oprávnený ukladať komisionárovi pokyny nielen v momente vzniku zmluvy, ale aj počas celého trvania komisionárskej zmluvy, pričom jednotlivé pokyny musia zodpovedať povahe záväzku, ktorý komisionár na seba prevzal. Pokyny komitenta sú pre komisionára záväzné, ak boli formulované jasne a zreteľne a súčasne boli komisionárovi uložené včas.

V prípade, ak sú pokyny komitenta pre zariadenie obchodnej záležitosti nevhodné, musí komisionár na túto skutočnosť komitenta upozorniť, v opačnom prípade poruší povinnosť konať s odbornou starostlivosťou.

Komisionár je pokynmi komitenta viazaný, pričom odkloniť sa od týchto pokynov môže komisionár len za predpokladu, že samotný odklon je pre zabezpečenie záujmov komitenta naliehavý a nevyhnutný a súčasne nie je možné včas zabezpečiť súhlas komitenta. Iba v prípade kumulatívneho splnenia oboch predpokladov je odchýlenie prípustné, pričom v opačnom prípade je právnym následkom vznik práva komitenta, ktorý je oprávnený neuznať obstaranie záležitosti na svoj účet. Toto právo je komitent povinný uplatniť bez zbytočného odkladu po tom, ako sa o obsahu konania dozvedel. Dôsledkom včas uplatneného práva bude, že z konania voči tretej osobe zostane zaviazaný sám komisionár.

Komisionár je viazaný notifikačnou povinnosťou, kedy je komisionár povinný komitentovi oznamovať všetky okolnosti, ktoré môžu mať vplyv na zmenu pokynov komitenta. Počas plnenia záväzku **má komisionár povinnosť informovať komitenta o stave zariadenia záležitosti**, ak ho o to komitent požiada. Komisionár **je však vždy povinný podať komitentovi správu** po zariadení obchodnej záležitosti, t. j. po splnení záväzku. Súčasne je povinný **predložiť komitentovi aj vyúčtovanie** (§ 584 ods. 1 OBZ). V záverečnej správe je komisionár povinný označiť osobu, s ktorou zmluvu uzavrel.

Povinnosť zariadiť obchodnú záležitosť pre komitenta má zásadne komisionár. V prípade, ak komisionár nemôže splniť svoj záväzok osobne sám, priamo Obchodný zákonník ukladaná komisionárovi povinnosť, aby na splnenie svojho záväzku

z komisionárskej zmluvy použil tretiu osobu. V takom prípade komisionár bude za splnenie záväzku zodpovedať tak ako by plnil on sám (§ 580 ods. 2 OBZ). Záväzok zariadiť dojednanú záležitosť osobne využitím výhradne potenciálu komisionára musí vyplývať priamo zo zmluvy. Ak komisionár tento zmluvný záväzok poruší, zodpovedá komitentovi za škodu, ktorú mu tým spôsobil.

Ako už bolo uvedené, komisionárska zmluva je zmluvou odplatnou, a teda **zakladá povinnosť komitenta zaplatiť komisionárovi odplatu**. Nárok na vyplatenie odplaty má komisionár po splnení záväzku, t. j. po odovzdaní správy o výsledku činnosti a po vykonaní vyúčtovania a súčasne aj po splnení povinnosti odovzdať komitentovi všetko, čo pre neho v rámci zariadenia obchodnej záležitosti nadobudol.

Komitent je povinný uhradiť komisionárovi okrem odplaty aj všetky účelne vynaložené náklady na zariadenie obchodnej záležitosti. Uvedená povinnosť však neplatí, ak sa zmluvné strany dohodli, že náklady sú súčasťou odplaty.

3.4. Zánik zmluvy

Komisionárska zmluva zaniká najčastejšie splnením záväzkov z nej vyplývajúcich. Okrem toho môže zaniknúť niektorým zo spôsobov zániku nesplneného záväzku, ktoré upravuje buď Obchodný zákonník (napr. zmarením účelu zmluvy) alebo Občiansky zákonník (napr. urovaním, dohodou zmluvných strán a pod.) .

Výpoveď komisionárskej zmluvy nie je osobitne upravená v Obchodnom zákonníku, avšak právna úprava odkazuje na primerané použitie právnej úpravy zániku mandátnej zmluvy výpoveďou mandanta (§ 574 OBZ), ako aj výpoveďou alebo smrťou mandatára (§ 575 OBZ).

4. Zmluva o sprostredkovaní

Zmluva o sprostredkovaní je samostatným zmluvným typom, upraveným v ustanoveniach § 642 až § 651 OBZ. Typickým praktickým príkladom, kedy sa zmluva o sprostredkovaní uzatvára je prípad sprostredkovania kúpy resp. predaja nehnuteľnosti

prostredníctvom sprostredkovateľa, ktorým je realitná kancelária. Realitná kancelária sa zmluvou o sprostredkovaní zaväzuje vykonávať pre predávajúceho v pozícii záujemcu činnosť, smerujúcu k tomu, aby záujemca mohol uzatvoriť kúpnu zmluvu s treťou osobou, ktorou je v danom prípade potencionálny kupujúci nehnuteľnosti.

So zmluvou o sprostredkovaní sa možno často stretnúť aj v rámci činnosti sprostredkovateľa, smerujúcej k uzatvoreniu nájomnej zmluvy, či získania vhodného obchodného partnera pre dodávku tovaru, alebo poskytovanie služieb záujemcovi. Sprostredkovatelia majú v rámci svojej podnikateľskej činnosti spravidla schopnosti a možnosti identifikovať a osloviť vhodnú skupinu subjektov, u ktorých možno predpokladať, že budú mať záujem uzatvoriť so záujemcom požadovanú zmluvu. V praxi sa zmluvami o sprostredkovaní sprostredkujú aj úvery, pôžičky, hypotéky a rôzne finančné a investičné produkty.

4.1. Charakteristika zmluvy o sprostredkovaní

Zmluvou o sprostredkovaní sa sprostredkovateľ zaväzuje vyvíjať činnosť, smerujúcu k tomu, aby mal záujemca príležitosť uzavrieť zmluvu s treťou osobou (tzv. sprostredkovanú zmluvu) a záujemca sa zaväzuje zaplatiť sprostredkovateľovi za jeho činnosť odplatu (§ 642 OBZ).⁹⁷

Keďže zmluva o sprostredkovaní nie je vyslovene zaradená v § 261 ods. 6 OBZ medzi zmluvy považované za absolútne obchody, **má status tzv. relatívneho obchodu**. Z tohto dôvodu bude mať zmluva obchodnoprávny režim až za súčasného splnenia

---

⁹⁷ Podobnosť so zmluvou o sprostredkovaní nachádzame u zmluvy o obchodnom zastúpení (§ 652 až 672a OBZ). Pri zmluve o obchodnom zastúpení sa obchodný zástupca zaväzuje vyvíjať pre zastúpeného činnosť smerujúcu k uzatvoreniu určitého druhu zmlúv alebo dojednávať a uzatvárať obchody v mene zastúpenej osoby a na jej účet. Zásadný rozdiel týchto dvoch zmluvných typov možno demonštrovať na príklade činnosti realitnej kancelárie. Realitná kancelária ako sprostredkovateľ vyvíja činnosť pre záujemcu, aby tretia osoba kúpila ponúkanú nehnuteľnosť. Realitná kancelária na základe zmluvy o sprostredkovaní len vyhľadáva tretiu osobu, ktorá má záujem nehnuteľnosť kúpiť. Samotnú kúpnu zmluvu však už uzatvárajú záujemca (predávajúci) s treťou osobou (kupujúci). Ak by však predávajúci uzatvoril s realitnou kanceláriou zmluvu o obchodnom zastúpení, môže samotná realitná kancelária uzatvoriť kúpnu zmluvu s treťou osobou v mene predávajúceho a na jeho účet.

dvoch podmienok, a síce ak obe zmluvné strany, sprostredkovateľ aj záujemca, budú podnikateľmi a zmluva sa bude týkať ich podnikateľskej činnosti.⁹⁸

V tejto súvislosti je potrebné poukázať na skutočnosť, že aj Občiansky zákonník vo svojich ustanoveniach⁹⁹ upravuje samostatný zmluvný typ, nazvaný sprostredkovateľská zmluva. Jej podstatou je tiež obstaranie uzavretia zmluvy pre záujemcu s treťou osobou, za čo sprostredkovateľovi patrí odmena. Sprostredkovateľskú zmluvu však uzatvárajú dve fyzické osoby, nepodnikatelia. Rovnako v prípade, ak zmluvu uzatvára podnikateľ s fyzickou osobou, uzatvárajú spravidla sprostredkovateľskú zmluvu podľa Občianskeho zákonníka. Môžu sa však dohodnúť, že uzatvoria zmluvu o sprostredkovaní podľa Obchodného zákonníka, čo následne ovplyvňuje charakter uplatnenia so zmlouvou súvisiacich inštitútov náhrady škody, či premlčania, ktoré sú upravené duplicitne v oboch zákonníkoch.

Zmluva o sprostredkovaní **patrí medzi odplatné právne úkony**. Zakladá záväzok záujemcu zaplatiť sprostredkovateľovi odplatu (províziu).

Zákon na platnosť zmluvy o sprostredkovaní neustanovuje povinne jej písomnú formu. Preto pri uplatnení **zásady slobody formy zmluvy**, je zmluvu možné uzatvoriť písomne, ústne alebo konkludentne. Táto zásada sa uplatňuje aj pre jej následnú zmenu, ako aj jej zrušenie. Zmluva o sprostredkovaní je tak v zmysle zásady neformálnosti platne uzavretá, len čo sa obe zmluvné strany (sprostredkovateľ a záujemca) dohodnú na jej obsahu.

4.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Podstatné náležitosti zmluvy o sprostredkovaní vyplývajú priamo z ustanovenia § 642 OBZ medzi ktoré patrí:

---

⁹⁸ Ak sa však zmluva o sprostredkovaní aplikuje na sprostredkovanie burzových obchodov, má podľa § 261 ods. 6 písm. c) OBZ vždy status absolútneho obchodu, ktorý sa riadi ustanoveniami tretej časti Obchodného zákonníka, a to bez ohľadu na povahu zmluvných strán. Zmluva o sprostredkovaní je absolútnym obchodom aj v prípade, ak ide o odplatnú zmluvu týkajúcu sa cenných papierov (bližšie pozri ustanovenie § 261 ods. 3 písm. c) OBZ).

⁹⁹ Bližšie pozri § 774 až 777 Občianskeho zákonníka.

- a) určenie zmluvných strán, ktorými sú sprostredkovateľ a záujemca,
- b) vymedzenie záväzku sprostredkovateľa k vyvíjaniu činností smerujúcej k vytvoreniu príležitosti uzavrieť zmluvu s treťou osobou,
- c) záväzok záujemcu zaplatiť sprostredkovateľovi za jeho činnosť odplatu.

Okrem týchto zákonom vyžadovaných náležitosti, zmluva o sprostredkovaní spravidla obsahuje aj podrobnejšiu špecifikáciu práv a povinností zmluvných strán, či moment vzniku nároku sprostredkovateľ na jeho odmenu (uzavretím zmluvy, ktorá je predmetom sprostredkovania alebo až splnením záväzku tretej osoby, vyplývajúceho z tejto zmluvy).

4.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Zmluvou o sprostredkovaní sa zaväzuje sprostredkovateľ, že bude vyvíjať činnosť smerujúcu k tomu, aby záujemca mal príležitosť uzavrieť sprostredkúvanú zmluvu s treťou osobou. Predmetom zmluvy môže byť aj povinnosť sprostredkovateľa zaobstarať záujemcovi len príležitosť na uzavretie zmluvy bez ohľadu na jej výsledok, a teda či k uzatvoreniu sprostredkúvanej zmluvy aj skutočne došlo. Spôsoby, metódy a činnosti, ktoré sprostredkovateľ použije v záujme sprostredkovania pre záujemcu možnosti uzavrieť zmluvu s treťou osobou nie sú zákonom konkretizované, ich voľba a spôsob realizácie sú ponechané na vôli samotného sprostredkovateľa, resp. na dohode oboch zmluvných strán.

Sprostredkovateľ je povinný bez zbytočného odkladu oznamovať záujemcovi okolnosti dôležité pre jeho rozhodovanie o uzavretí sprostredkúvanej zmluvy. To zahŕňa tiež povinnosť informovať o dôveryhodnosti tretích osôb vrátane predpokladov, ktoré vypovedajú o tom, s akou pravdepodobnosťou si svoje povinnosti vyplývajúce zo sprostredkovanej zmluvy splní, prípadne aké je riziko ich nesplnenia.¹⁰⁰ **Záujemca je tiež povinný oznamovať**

---

¹⁰⁰ Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 31.01.2011, sp. zn. 4Cdo/148/2010.

sprostredkovateľovi skutočnosti, ktoré majú pre neho rozhodný význam pre uzavretie tejto zmluvy (§ 643 OBZ).

Doklady, ktoré nadobudol sprostredkovateľ v súvislosti so sprostredkovateľskou činnosťou je povinný pre potrebu záujemcu uschovať (§ 648 OBZ). Povinnosť úschovy dokladov trvá po dobu, počas ktorej môžu byť tieto doklady pre ochranu záujmov záujemcu významné. Porušenie tejto povinnosti zakladá nárok záujemcu na náhradu škody. Sprostredkovateľ je na požiadanie záujemcu povinný oznámiť mu tiež údaje potrebné na posúdenie dôveryhodnosti osoby, s ktorou sprostredkovateľ navrhuje zmluvu uzavrieť.

Sprostredkovateľ neručí za splnenie záväzku tretích osôb, s ktorými sprostredkoval uzavretie zmluvy¹⁰¹, nesmie však navrhovať záujemcovi uzavretie zmluvy s osobou, ohľadne ktorej vie alebo musí vedieť, že je dôvodná pochybnosť, že splní riadne a včas svoje záväzky zo sprostredkovanej zmluvy (§ 649 ods. 1 OBZ). Sprostredkovateľ by mal záujemcovi navrhnúť ako vhodných zmluvných partnerov len také osoby, u ktorých neexistuje dôvodná pochybnosť, že svoj záväzok zo sprostredkovanej zmluvy splnia riadne a včas. Z tohto dôvodu by mal sprostredkovateľ využívať všetky dostupné možnosti na zistenie relevantných informácií o potenciálnych zmluvných partneroch záujemcu (napr. získanie údajov zapísaných v príslušných registroch, či zoznamoch dlžníkov a pod.).

Záujemca sa zmluvou o sprostredkovaní zaväzuje zaplatiť sprostredkovateľovi odplatu (províziu). Sprostredkovateľovi vzniká nárok na províziu buď (a) uzavretím sprostredkovanej zmluvy (§ 644 OBZ), alebo (b) zaobstaraním príležitosti pre záujemcu uzavrieť zmluvu s určitým obsahom s treťou osobou (§ 645 OBZ). Právna úprava zmluvy o sprostredkovaní je v otázke vzniku nároku sprostredkovateľa na províziu dispozitívna, čo znamená, že zmluvné strany si pri uzatváraní zmluvy môžu dojednať vznik nároku sprostredkovateľa na províziu aj inak, napríklad aj tak, že nárok

---

¹⁰¹ Dispozitívnosť ustanovenia § 649 OBZ umožňuje zmluvným stranám problematiku ručenia sprostredkovateľa za splnenie záväzku tretích osôb zo sprostredkovanej zmluvy vylúčiť alebo práva a povinnosti v ňom obsiahnuté dohodou modifikovať.

sprostredkovateľa na províziu vznikne **(c)** až riadnym splnením záväzku tretej osoby zo sprostredkúvanej zmluvy.

Zuvedeného vyplýva, že ak je nárok sprostredkovateľa na províziu naviazaný na uzavretie sprostredkúvanej zmluvy, avšak k uzavretiu sprostredkúvanej zmluvy nedôjde, sprostredkovateľovi nárok na províziu nevznikne. Sprostredkovateľ v takomto prípade sám znáša všetky vynaložené náklady. Ak zo zmluvy vyplýva, že sprostredkovateľ je povinný zaobstarat' pre záujemcu len príležitosť uzavrieť s treťou osobou zmluvu s určitým obsahom, vzniká sprostredkovateľovi nárok na províziu už zaobstaraním tejto príležitosti (§ 645 OBZ).

Vznik nároku sprostredkovateľa na províziu môže byť zmluvou naviazaný až na splnenie záväzku tretej osoby zo sprostredkúvanej zmluvy. Nárok na províziu v tomto prípade vzniká sprostredkovateľovi aj vtedy, ak záväzok tretej osoby zo sprostredkúvanej zmluvy voči záujemcovi zanikol z dôvodov, za ktoré zodpovedá záujemca, alebo ak k oddialeniu splnenia záväzku tretej osoby zo sprostredkúvanej zmluvy došlo z dôvodov, za ktoré zodpovedá záujemca.

Samotná výška provízie, na ktorú má sprostredkovateľ z dôvodu odplatnosti zmluvy nárok, by mala byť výsledkom dohody zmluvných strán. Ak si zmluvné strany dohodli výšku provízie alebo spôsob jej určenia, má sprostredkovateľ právo na zaplatenie provízie **vo výške, dohodnutej zmluvou**. V prípade, ak nie je v zmluve výška provízie ani spôsob jej určenia explicitne dohodnutá, má sprostredkovateľ nárok na províziu **obvyklú** za sprostredkovanie obdobných zmlúv v čase uzavretia zmluvy o sprostredkovaní. Ak však bol sprostredkovateľ v rozpore so zmluvou činný ako sprostredkovateľ tiež pre tretiu osobu, s ktorou sa sprostredkovaná zmluva uzavrela, nárok na províziu mu nevzniká.

Špecifickým prípadom vzniku nároku sprostredkovateľa na províziu je jeho vznik až po zániku zmluvy o sprostredkovaní. Ak sprostredkovateľ splnil svoje záväzky zo zmluvy o sprostredkovaní, vzniká mu zo zákona nárok na províziu za zrealizovanú sprostredkovateľskú činnosť aj v prípade, ak až po zániku zmluvy o sprostredkovaní je s treťou osobou uzavretá zmluva, prípadne splnená zmluva, na ktorú sa vzťahovala jeho sprostredkovateľská činnosť.

Okrem nároku na zaplatenie provízie môže sprostredkovateľovi vzniknúť taktiež nárok na úhradu nákladov spojených so sprostredkovaním. Tento nárok sprostredkovateľa je však nevyhnutné výslovne upraviť v zmluve, pretože priamo zo zákona nevyplýva.

4.4. Zánik zmluvy

Zmluva o sprostredkovaní zaniká uplynutím dohodnutého času, v rámci ktorého má byť sprostredkovaná zmluva uzavretá. Zmluvné strany sa na konkrétnom čase, do uplynutia ktorého má byť sprostredkovaná zmluva uzatvorená, musia výslovne dohodnúť. Určenie takejto doby, kedy má byť sprostredkovaná zmluva medzi záujemcom a treťou osobou uzatvorená, totiž nie je povinnou náležitosťou zmluvy o sprostredkovaní.

Ak záujemca a sprostredkovateľ neurčili čas uzavretia zmluvy, ktorá je predmetom sprostredkovania, ktorákoľvek zo zmluvných strán môže zmluvu o sprostredkovaní ukončiť tým, že to oznámi druhej zmluvnej strane. Formu oznámenia o ukončení zmluvy a spôsob jeho doručenia si môžu zmluvné strany v zmluve špecifikovať.

5. Zmluva o obchodnom zastúpení

Zmluva o obchodnom zastúpení je jedným zo zmluvných typov, ktoré zaradujeme medzi obstarávateľské zmluvy. Služi najmä ako právny titul pre distribúciu tovarov alebo poskytovaných služieb v rámci určitého územia.

Je upravená v § 652 až 672a Obchodného zákonníka, pričom právna úprava tejto zmluvy nadväzuje na právnu úpravu zmluvy o sprostredkovaní, keďže v zmysle výslovného zákonného odkazu, pokiaľ nie je ustanovené inak, na zmluvu o obchodnom zastúpení sa primerane použijú ustanovenia o zmluve o sprostredkovaní (§ 652 ods. 5 OBZ). Zmluva o obchodnom zastúpení je **relatívnym obchodným záväzkovým vzťahom**, keďže túto zmluvu môžu uzatvoriť výhradne podnikatelia.

5.1. Charakteristika zmluvy o obchodnom zastúpení

Zmluva o obchodnom zastúpení je **synalangmatickou** (obojsstranne zaväzujúcou) a **konsenzuálnou zmluvou** (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu). Ide o zmluvu obligatórne **odpltnú** a **formálnu**, musí byť povinne uzatvorená v písomnej forme (§ 652 ods. 4 OBZ).

Podstatou zmluvy o obchodnom zastúpení je záväzok obchodného zástupcu vyvíjať pre zastúpeného činnosť smerujúcu k uzatvoreniu určitého druhu zmlúv (obchodov) alebo dojednávateľ a uzatvárať obchody v mene zastúpeného a na jeho účet a záväzok zastúpeného zaplatiť za to obchodnému zástupcovi províziu (§ 652 ods. 1 OBZ).

5.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Zmluva o obchodnom zastúpení ako konsenzuálna zmluva vzniká dohodou strán o jej podstatných náležitostiach. Podstatnou formálnou náležitosťou zmluvy o obchodnom zastúpení je už zmienená povinná písomná forma (§ 652 ods. 4 OBZ).

Podstatnými obsahovými náležitosťami zmluvy o obchodnom zastúpení podľa § 652 ods. 1 OBZ sú:

- a) určenie zmluvných strán, ktorými sú obchodný zástupca a zastúpený,
- b) vymedzenie predmetu zmluvy, t. j. určenie druhu zmlúv (obchodov), ktorých sa týka záväzok obchodného zástupcu,
- c) záväzok obchodného zástupcu vyvíjať činnosť smerujúcu k uzatvoreniu určitého druhu zmlúv (obchodov) alebo dojednávateľ a uzatvárať obchody v mene zastúpeného a na jeho účet, a
- d) záväzok zastúpeného zaplatiť obchodnému zástupcovi províziu.

Ad. a)

Zmluvnými stranami zmluvy o obchodnom zastúpení sú **obchodný zástupca a zastúpený**. Obe zmluvné strany **musia byť podnikateľmi** podľa § 2 ods. 2 OBZ. Obchodný zástupca musí byť

držiteľom oprávnenia na podnikanie a byť spôsobilý vykonávať podnikateľskú činnosť samostatne. Preto postavenie obchodného zástupcu nemá osoba, ktorá je členom orgánu zastúpeného, jeho spoločníkom alebo členom družstva, ani osoba, ktorá je likvidátorom alebo správcom konkurznej podstaty zastúpeného alebo inou osobou v obdobnom postavení (§ 652 ods. 2 OBZ).

Obchodnými zástupcami zároveň nie sú osoby, ktoré pôsobia na burze cenných papierov alebo na komoditnej burze (§ 652 ods. 3 OBZ).

Ad. b)

Závazok obchodného zástupcu sa týka **určitého druhu zmlúv alebo obchodov**, ktorý má pre zastúpeného dojednávať a uzatvárať. Spravidla pôjde o distribúciu určitých tovarov alebo poskytovaných služieb medzi potenciálnych obchodných partnerov (zákazníkov) zastúpeného.

Ad. c)

Závazok obchodného zástupcu môže mať dve formy:

- a) **Obchodný zástupca vyvíja činnosť smerujúcu k uzatvoreniu určitého druhu zmlúv (obchodov)**, t.j. vyhľadáva konkrétnych záujemcov, s ktorými zastúpený môže uzatvoriť príslušný druh zmlúv (obchodov) vymedzených v zmluve o obchodnom zastúpení. Obchodný zástupca teda aktívne pôsobí na trhu, komunikuje s potenciálnymi zmluvnými partnermi a zákazníkmi zastúpeného a dohaduje s nimi podmienky budúcej spolupráce so zastúpeným. V prípade tejto formy záväzku obchodného zástupcu obchodný zástupca priamo zmluvy v mene zastúpeného neuzatvára, ide o **obstaranie príležitosti** pre zastúpeného uzatvoriť zmluvu so získaným obchodným partnerom.
- b) **Obchodný zástupca dojednáva a uzatvára obchody v mene zastúpeného a na jeho účet**, t.j. nielen vyhľadáva potenciálnych obchodných partnerov zastúpeného, je navyše oprávnený **konať v mene zastúpeného pri uzatvorení zmlúv** s týmito získanými obchodnými partnermi, a to na účet zastúpeného. Obchodný zástupca vtedy robí v mene zastúpeného právne úkony, na ktoré mu musí byť zo strany zastúpeného **udelené plnomocenstvo**

(§ 654 ods. 3 OBZ). Pod týmito právnymi úkonmi nerozumieme len samotný podpis dojednanej zmluvy, ale aj ďalšie úkony v súvislosti s plnením záväzku obchodného zástupcu na základe zmluvy o obchodnom zastúpení, napr. prijímanie a poskytovanie plnení. Ak obchodný zástupca robí v mene zastúpeného právne úkony, má postavenie, práva a povinnosti mandátára podľa ustanovení o mandátnej zmluve (§ 654 ods. 2 OBZ).

Činnosť, ktorú obchodný zástupca na základe zmluvy o obchodnom zastúpení vykonáva, nie je jednorazovou činnosťou, malo by ísť o **dlhodobú a opakovanú činnosť**. Obchodný zástupca nedojedná, resp. neuzatvorí len jednu zmluvu, bude vyvíjať činnosť smerujúcu k uzatvoreniu väčšieho počtu zmlúv alebo dojednaniu a uzatvoreniu väčšieho počtu obchodov v rámci dlhšieho obdobia, ktoré môže ale nemusí byť v zmluve časovo ohraničené (zmluva môže byť uzatvorená na určitú dobu alebo na neurčito).

Ad. d)

Zmluva o obchodnom zastúpení je **obligatórne odplatnou zmluvou**, preto podstatnou náležitosťou zmluvy o obchodnom zastúpení je tiež záväzok zastúpeného zaplatiť obchodnému zástupcovi odplatu (províziu). Samotná výška provízie alebo spôsob jej určenia nemusia byť v zmluve dohodnuté, ak dohoda o nich absentuje, má obchodný zástupca nárok na províziu zodpovedajúcu zvyklostiam v odbore činnosti podľa miesta jej výkonu s prihliadnutím na druh obchodov, ktorý je predmetom zmluvy (§ 659 ods. 1 OBZ).

V zmluve o obchodnom zastúpení môžu byť dohodnuté aj **vedľajšie obsahové náležitosti**, ktorých dojednanie nie je podmienkou platnosti zmluvy, komplexne však zákonom predpokladaným spôsobom zakladajú osobitný charakter záväzku zmluvných strán. Pôjde predovšetkým o

- a) **dohodu o územnej oblasti obchodného zastúpenia a**
- b) **dohodu o výhradnom obchodnom zastúpení.**

Ad. a)

Dohoda o územnej oblasti obchodného zastúpenia teritoriálne obmedzuje účinky záväzkového vzťahu založeného zmluvou

o obchodnom zastúpení **na určitú územnú oblasť** (§ 653 OBZ). Ak si zmluvné strany dohodnú územnú oblasť obchodného zastúpenia, bude obchodný zástupca plniť svoje záväzky vyplývajúce zo zmluvy len v rámci tejto územnej oblasti. Nejde o podstatnú náležitosť, pokiaľ územná oblasť obchodného zastúpenia nie je určená, je obchodný zástupca povinný vyvíjať činnosť, ktorá je predmetom jeho záväzku na celom území Slovenskej republiky.

Ad. b)

Dohoda o výhradnom obchodnom zastúpení zakladá exkluzivitu obchodného zastúpenia, ktorá obmedzuje konkurenčnú činnosť zmluvných strán zmluvy o obchodnom zastúpení počas jej platnosti. V prípade dohodnutého výhradného obchodného zastúpenia sú zmluvné strany v rovine obstarávateľskej činnosti obmedzené v spolupráci s inými obchodnými partnermi. V zmysle zákonnej úpravy v prípade dohody o výhradnom obchodnom zastúpení nastáva exkluzivita na strane obchodného zástupcu aj zastúpeného. Spočíva v tom, že v určenej územnej oblasti a pre určený okruh obchodov **nie je obchodný zástupca oprávnený vykonávať obchodné zastúpenie pre iné osoby a súčasne uzatvárať zmluvy vo svojom mene a na svoj účet a zastúpený v danej územnej oblasti a pre určený okruh obchodov nesmie využívať iného obchodného zástupcu** (§ 665 OBZ).

Rozsah exkluzivity je v konkrétnom prípade určený dohodou zmluvných strán. Môže byť dojednaná pre obe zmluvné strany alebo len pre niektorú z nich (len pre obchodného zástupcu alebo len pre zastúpeného), zároveň môže byť exkluzivita viazaná na určité územie, na okruh obchodov (napr. na uzatváranie kúpnych zmlúv), na okruh obchodných partnerov (vo vzťahu k výrobcom, vo vzťahu k dodávateľom) alebo na časové obdobie (napr. exkluzivita počas jedného roka od uzatvorenia zmluvy).

Ak zmluva o obchodnom zastúpení neustanovuje, že obchodné zastúpenie na jej základe je výhradné, ide o nevýhradné obchodné zastúpenie. V prípade nevýhradného obchodného zastúpenia exkluzivita neplatí, **zastúpený je oprávnený využívať v príslušnej územnej oblasti pre daný okruh obchodov aj iného obchodného zástupcu a obchodný zástupca je oprávnený**

vykonávať obchodné zastúpenie pre viac zastúpených, príp. uzatvárať príslušné zmluvy vo svojom mene a na svoj účet (§ 664 OBZ).

5.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

V prípade zmluvy o obchodnom zastúpení ide o synalagmatickú zmluvu, z čoho vyplýva, že obidvom zmluvným stranám patria vzájomné práva, ale aj povinnosti.

5.3.1. Povinnosti obchodného zástupcu

Základné povinnosti obchodného zástupcu sú v Obchodnom zákonníku vymedzené z pohľadu spôsobu a kvality plnenia jeho záväzkov vyplývajúcich zo zmluvy o obchodnom zastúpení. Základný zákonný rámec povinností obchodného zástupcu tvoria:

- a) **povinnosť konať s odbornou starostlivosťou a v dobrej viere,**
- b) **povinnosť dbať na záujmy zastúpeného,**
- c) **povinnosť plniť rozumné pokyny zastúpeného,**
- d) **informačná povinnosť,**
- e) **povinnosť poskytovať zastúpenému súčinnosť a**
- f) **povinnosť zachovávať mlčanlivosť.**

Ad. a)

U obchodného zástupcu, ktorý má povinne status podnikateľa, sa predpokladá istá miera profesionality a zručností, ktoré mu umožňujú byť aktívny v podnikateľskom prostredí. Obchodný zástupca je povinný vynaložiť pri plnení svojho záväzku takú **odbornú starostlivosť**, ktorú je možné objektívne požadovať od podnikateľa pri výkone jeho podnikateľskej činnosti v oblasti, v rámci ktorej sa obchodné zastúpenie realizuje. Na druhej strane Obchodný zákonník požaduje od obchodného zástupcu **konanie v dobrej viere, t. j. poctivo, v súlade so zásadou poctivého obchodného styku a dobrými mravmi** (§ 655 ods. 1 OBZ).

Ad. b)

Povinnosť dbať na záujmy zastúpeného nadväzuje na všeobecnú povinnosť obchodného zástupcu konať v dobrej viere. Obchodný

zástupca pritom **dbá na jemu známe, oprávnené a legitímne záujmy zastúpeného** (§ 655 ods. 1 OBZ).

V nadväznosti na uvedenú zásadu je obchodný zástupca povinný navrhovať zastúpenému **uzatváranie obchodov len s takými osobami, u ktorých je možné dôvodne predpokladať, že svoje záväzky voči zastúpenému budú plniť** (§ 658 ods. 1 OBZ). Rozhodnutie ohľadom potenciálneho zmluvného partnera by malo byť predmetom rozumnej a zodpovednej úvahy obchodného zástupcu, pri ktorej zohľadní všetky dostupné informácie a s odbornou starostlivosťou posúdi jeho spoľahlivosť. V rámci tejto úvahy obchodný zástupca sleduje záujmy zastúpeného.

Ad. c)

Obchodný zástupca pri plnení svojho záväzku vychádza z poverenia, ktoré mu bolo udelené v rámci zmluvy. Toto poverenie vymedzuje okruh jeho oprávnení a povinností voči zastúpenému, ako aj voči potenciálnych obchodným partnerom zastúpeného, s ktorými bude obchodný zástupca dojednávať a uzatvárať obchody. Obchodný zástupca **je povinný akceptovať a dodržiavať rozsah jemu udeleného poverenia, obchodné podmienky zastúpeného** (§ 655 ods. 3 OBZ) **a pokyny, ktoré mu boli zastúpeným udelené**, povinnosť dodržiavať pokyny je však viazaná na **kritérium ich rozumnosti** (§ 655 ods. 1 OBZ). Z uvedeného vyplýva, že obchodný zástupca by mal s odbornou starostlivosťou a v dobrej viere posúdiť charakter a opodstatnenosť udelených pokynov. Od pokynov, ktoré podľa jeho uváženia rozumné nie sú, je oprávnený a súčasne povinný sa odchyliť a konať v najlepšom záujme zastúpeného.

Ad. d)

Informačná povinnosť obchodného zástupcu zahŕňa jednak povinnosť **zistiť dostatočné a relevantné informácie** potrebné pre rozhodnutie zastúpeného ohľadom obchodu, ktorý obchodný zástupca dojednal, a na druhej strane povinnosť tieto **informácie poskytovať zastúpenému** (§ 655 ods. 1 OBZ). Za týmto účelom Obchodný zákonník ukladá obchodnému zástupcovi osobitnú povinnosť podávať zastúpenému správu o vývoji na trhu a o všetkých okolnostiach, ktoré sú dôležité pre záujmy zastúpeného a majú

význam pre jeho rozhodovanie v súvislosti s uzavieraním obchodov (§ 655 ods. 2 OBZ).

Ad. e)

V porovnaní s ostatnými obstarávateľskými zmluvami je povinnosť obchodného zástupcu poskytovať zastúpenému súčinnosť značne široká, keďže obchodný zástupca je povinný ju zastúpenému poskytovať nielen počas dojednávania a uzatvárania obchodu, ale aj po jeho uzatvorení. Obchodný zástupca v súlade s pokynmi a záujmami zastúpeného **spolupôsobí aj v rámci plnenia uzatvorených obchodov** zastúpeným a treťou osobou, ktorú pre uzatvorenie obchodu so zastúpeným získal, alebo s ktorou za zastúpeného zmluvu uzatvoril (§ 656 OBZ). V tejto súvislosti je povinný spolupôsobiť pri riešení prípadných sporov a nezrovnalostí medzi zastúpeným a touto treťou osobou.

Obchodný zástupca **nie je priamo zviazaný zo zmluvy alebo obchodu**, ktorý pre zastúpeného dojednal alebo za zastúpeného uzatvoril. Obchodný zákonník však pripúšťa, aby sa zastúpenému zaručil za splnenie povinnosti treťou osobou, s ktorou bol v dôsledku jeho činnosti obchod uzatvorený (§ 658 ods. 2 OBZ). Prevzatie takéhoto ručenia musí byť urobené písomne a je obligatórne odplatné, obchodný zástupca má za prevzatie ručiteľského záväzku nárok na osobitnú odmenu.

Ad. f)

Obchodný zástupca nesmie bez súhlasu zastúpeného sprístupniť údaje, ktoré získal v súvislosti s plnením svojho záväzku podľa zmluvy o obchodnom zastúpení ani ich použiť pre seba alebo pre tretie osoby. **Povinnosť mlčanlivosti zostáva obchodnému zástupcovi zachovaná aj po zániku zmluvy** (§ 657 OBZ).

5.3.1. Povinnosti zastúpeného

Povinnosti zastúpeného zo zmluvy o obchodnom zastúpení je možné diferencovať na:

- a) povinnosť zaplatiť obchodnému zástupcovi províziu**, ktorá má majetkový charakter,

- b) **nemajetkové povinnosti obchodného zástupcu**, ktoré predstavujú kvalitatívne požiadavky na jeho konanie a správanie vo vzťahu k obchodnému zástupcovi.

Ad. a)

Základnou povinnosťou zastúpeného, ktorá je súčasťou jeho záväzku, je **povinnosť zaplatiť obchodnému zástupcovi províziu**. Popri provízii má obchodný zástupca nárok na náhradu nákladov len vtedy, ak sa na tom zmluvné strany dohodli v zmluve o obchodnom zastúpení (§ 659 ods. 2 OBZ). Inak je **náhrada nákladov obchodného zástupcu zahrnutá v jeho provízii**.

Vo všeobecnosti má obchodný zástupca **nárok na províziu za tie obchody, ktoré boli uskutočnené počas trvania právneho vzťahu založeného zmluvou o obchodnom zastúpení**, a to:

- a) ak sa obchod uzatvoril v dôsledku jeho činnosti alebo
- b) ak sa obchod uzatvoril s treťou osobou, ktorú ešte pred uzatvorením obchodu získal obchodný zástupca (§ 659a OBZ).

Na druhej strane obchodný zástupca nebude mať nárok na províziu napriek tomu, že obchod bol uskutočnený počas trvania jeho právneho vzťahu so zastúpeným, keď:

- a) bol činný ako obchodný zástupca alebo sprostredkovateľ aj pre osobu, s ktorou zastúpený uzavrel obchod (§ 659 ods. 3 OBZ), alebo
- b) nárok na províziu má predchádzajúci obchodný zástupca a vzhľadom na okolnosti nie je spravodlivé rozdeliť províziu medzi predchádzajúceho a súčasného obchodného zástupcu (§ 659b OBZ).

Okamih vzniku nároku na províziu si zmluvné strany upravujú v zmluve. Obchodný zákonník vymedzuje niekoľko spôsobov určenia vzniku nároku na províziu a súčasne určuje najneskorší možný okamih vzniku nároku obchodného zástupcu na províziu, a to kogentne. Obligatórne platí, že **obchodný zástupca so zastúpeným si nemôžu dohodnúť neskorší vznik nároku na províziu obchodného zástupcu, než je okamih, v ktorom tretia osoba splnila svoj záväzok voči zastúpenému alebo bola povinná ho splniť**, ak

zastúpený už svoj záväzok voči tretej osobe z obchodu dohodnutého obchodným zástupcom splnil. Súčasne platí, že ak by tretia osoba mala plniť svoj záväzok neskôr ako šesť mesiacov po uzatvorení obchodu so zastúpeným, nárok na províziu obchodného zástupcu vzniká po uzatvorení tohto obchodu (§ 660 ods. 2 OBZ).

Pri splnení uvedených kogentných podmienok si môžu zmluvné strany dohodnúť, že **obchodnému zástupcovi vzniká nárok na províziu, keď:**

- a) **zastúpený splnil svoj záväzok** z vyplývajúci z obchodu dohodnutého alebo uzavretého obchodným zástupcom, alebo
- b) **zastúpený bol povinný splniť záväzok** vyplývajúci z obchodu dohodnutého alebo uzavretého obchodným zástupcom, alebo
- c) **tretia osoba splnila svoj záväzok** vyplývajúci z obchodu dohodnutého alebo uzavretého obchodným zástupcom (§ 660 ods. 1 OBZ), alebo
- d) **zaobstaraním príležitosti pre zastúpeného uzatvoriť zmluvu**, pokiaľ je podľa zmluvy o obchodnom zastúpení obchodný zástupca povinný len zaobstarať príležitosť pre zastúpeného, aby mohol s treťou osobou zmluvu uzavrieť (§ 661 OBZ).

Vzhľadom na to, že právne vzťahy medzi zastúpeným a treťou osobou sa aj po obstaraní príslušného obchodu obchodným zástupcom ďalej vyvíjajú, môže nastať situácia, že obchod obstaraný obchodným zástupcom sa neuzatvorí, resp. neuskutoční. Ak sa tak stane z dôvodov, za ktoré nezodpovedá zastúpený, nárok obchodného zástupcu na províziu zaniká, a pokiaľ mu už provízia za obstaranie tohto obchodu bola vyplatená, je povinný takto vyplatenú províziu vrátiť. Toto ustanovenie Obchodného zákonníka je dispozitívne, zmluvné strany ho však môžu modifikovať výhradne na prospech obchodného zástupcu (§ 662 OBZ).

Uvedená právna úprava nároku obchodného zástupcu na províziu odzrkadľuje princíp, podľa ktorého je zastúpený povinný platiť obchodnému zástupcovi províziu za konkrétnu realizovanú obstarávateľskú činnosť, t. j. za obchody, ktoré obchodný zástupca pre zastúpeného dojednal alebo v jeho mene a na jeho účet uzatvoril. Základné rámce vzniku nároku na províziu umožňujú zastúpenému

vysporiadať vzájomné vzťahy s viacerými obchodnými zástupcami aj v prípade nevýhradného obchodného zastúpenia.

Ad. b)

Popri povinnosti platiť obchodnému zástupcovi províziu určuje Obchodný zákonník kvalitatívne požiadavky na plnenie povinností zastúpeného vo vzťahu k obchodnému zástupcovi. Od zastúpeného sa vyžaduje, aby vo vzťahu k obchodnému zástupcovi **konal poctivo a v dobrej viere**, čo si vyžaduje najmä **poskytovanie súčinnosti obchodnému zástupcovi pri plnení jeho záväzkov a plnenie informačnej povinnosti vo vzťahu k obchodnému zástupcovi** (§ 655a OBZ). Zastúpený je v súvislosti s tým povinný najmä:

- a) poskytovať obchodnému zástupcovi údaje, ktoré sa vzťahujú na predmet obchodov, ktoré obchodný zástupca pre zastúpeného obstaráva,
- b) obstarávať obchodnému zástupcovi informácie potrebné pre plnenie jeho záväzkov vyplývajúcich zo zmluvy, vrátane predpokladaného zníženia rozsahu činnosti obchodného zástupcu pre zastúpeného, a
- c) informovať obchodného zástupcu o tom, že prijal, odmietol alebo neuskutočnil obchod obstaraný obchodným zástupcom v primeranej lehote.

Kvalitatívne požiadavky na plnenie záväzku zastúpeného voči obchodnému zástupcovi sú v zákone ustanovené kogentne, zmluvné strany môžu v zmluve zvýšiť nároky na kvalitu plnenia záväzku obchodného zástupcu, nie však znížiť ju.

5.4. Zánik zmluvy

Zmluva o obchodnom zastúpení môže zaniknúť ktorýmkoľvek zo všeobecných spôsobov zániku zmlúv.

5.4.1 Spôsoby zániku zmluvy

Z hľadiska osobitnej právnej úpravy zániku zmluvy o obchodnom zastúpení podľa Obchodného zákonníka, **závisí spôsob zániku**

zmluvy o obchodnom zastúpení od toho, či bola zmluva uzatvorená

- a) na dobu určitú alebo**
- b) na neurčitý čas.**

Ad. a)

Zmluva je uzatvorená na dobu určitú, ak je jej platnosť obmedzená určitým časovým obdobím alebo účelom, na ktorý je uzatvorená. Zmluva o obchodnom zastúpení uzatvorená na dobu určitú zaniká uplynutím času, na ktorý bola uzatvorená.

Ak sa zmluvné strany aj po uplynutí času, na ktorý bola zmluva uzatvorená, touto zmluvou naďalej spravujú, predlžuje sa platnosť zmluvy bez obmedzenia. V takom prípade sa na zmluvu v ďalšom trvaní vzťahu hľadá ako na zmluvu uzatvorenú na neurčitý čas, ktorá môže zaniknúť niektorým zo spôsobov zániku zmluvy o obchodnom zastúpení ustanovených pre zmluvu uzatvorenú na neurčitý čas (§ 667 OBZ).

Ad. b)

Ak je zmluva uzatvorená na neurčitý čas, zaniká výpoveďou ktorejkoľvek zo zmluvných strán (§ 668 OBZ). Minimálnu dĺžku výpovednej doby ustanovuje Obchodný zákonník, a to v závislosti od dĺžky trvania právneho vzťahu založeného zmluvou o obchodnom zastúpení. Ak zmluva zaniká výpoveďou počas prvého roku trvania zmluvy, je výpovedná doba jeden mesiac, počas druhého roka trvania zmluvy, je výpovedná doba dva mesiace a počas tretieho roka trvania zmluvy sú to tri mesiace. Ak sa zmluvné strany nedohodnú inak, výpovedná doba uplynie, a teda zmluva zanikne ku koncu kalendárneho mesiaca.

Zmluvné strany sa môžu dohodnúť výlučne na predĺžení zákonnej výpovednej doby, nemôžu ju skrátiť. Ak zmluvné strany predĺžia výpovednú dobu, nesmie byť výpovedná doba, ktorou je viazaný zastúpený kratšia ako výpovedná doba, ktorou je viazaný obchodný zástupca.

5.4.2. Osobitosti zániku zmluvy o výhradnom obchodnom zastúpení

Zmluva o výhradnom obchodnom zastúpení môže zaniknúť niektorým zo všeobecných alebo osobitných spôsobov zániku zmluvy, avšak s určitými špecifikami. V prvom rade aj v prípade, ak je zmluva o výhradnom obchodnom zastúpení uzatvorená na dobu určitú, je možné ju ukončiť výpoveďou vo výpovednej dobe ustanovenej pre zánik zmluvy o obchodnom zastúpení na neurčitý čas, avšak len z dôvodu, že objem obchodu nedosiahol v priebehu 12 mesiacov predchádzajúcich výpovedi zmluvy objem obchodov, ktorý si zmluvné strany dohodli v zmluve, resp. objem zodpovedajúci primeraným odbytovým možnostiam (§ 670 OBZ).

Navyše Obchodný zákonník upravuje osobitné dôvody pre **odstúpenie od zmluvy o výhradnom obchodnom zastúpení, spočívajúce v porušení exkluzivity**, ktorú si zmluvné strany dohodli (§ 672 OBZ). Ak bolo dohodnuté výhradné obchodné zastúpenie a zastúpený používa v rozpore s ním aj iného obchodného zástupcu, je obchodný zástupca oprávnený od zmluvy odstúpiť. Rovnako ak pri dohodnutom výhradnom obchodnom zastúpení obchodný zástupca vykonáva činnosť, ktorá je predmetom jeho záväzku voči zastúpenému, aj pre tretie osoby, je zastúpený oprávnený od zmluvy odstúpiť.

5.4.3. Právne nároky zmluvných strán pri zániku zmluvy o obchodnom zastúpení

Zánik zmluvy o obchodnom zastúpení spôsobuje vznik osobitných právnych následkov v podobe práv a nárokov, ktoré zmluvným stranám vznikajú alebo môžu vzniknúť. Ide predovšetkým o nasledovné práva a nároky:

- a) právo obchodného zástupcu na odstúpné,**
- b) právo obchodného zástupcu na províziu**
- c) právo obchodného zástupcu na náhradu škody,**
- d) právo zastúpeného dohodou vylúčiť konkurenčnú činnosť obchodného zástupcu po skončení zmluvy.**

Ad. a)

Pre prípad zániku zmluvy o obchodnom zastúpení má obchodný zástupca zákonné **právo na odstúpné** (§ 667 OBZ), ak:

- a) **pre zastúpeného získal nových zákazníkov alebo významne rozvinul obchod s doterajšími zákazníkmi a zastúpený má z obchodov s nimi podstatné výhody, a**
- b) **vyplatenie odstúpného obchodnému zástupcovi je s prihliadnutím na všetky okolnosti spravodlivé.**

Odstupné má obchodnému zástupcovi kompenzovať výhody vrátane príjmu, ktorý stráca v dôsledku zániku zmluvy o obchodnom zastúpení, a to v prípade, ak zánik zmluvy sám neinicioval, resp. nespôsobil. Z toho dôvodu **právo na odstúpné nevznikne** (§ 669a OBZ), ak

- a) zastúpený odstúpil od zmluvy pre porušenie povinností vyplývajúcich zo zmluvy obchodným zástupcom,
- b) zmluva bola skončená z iniciatívy obchodného zástupcu z iného dôvodu, ako je jeho vek, invalidita alebo choroba alebo z iného dôvodu, pre ktorý nie je možné od neho spravodlivo považovať, aby v činnosti obchodného zástupcu na základe zmluvy pokračoval, alebo
- c) podľa dohody so zastúpeným obchodný zástupca prevedie práva a povinnosti zo zmluvy na tretiu osobu.

Za rovnakých okolností vzniká právo na odstúpné aj v prípade zániku zmluvy o obchodnom zastúpení z dôvodu smrti obchodného zástupcu (§ 669 ods. 4 OBZ), kedy sa nárok na odstúpné stane predmetom dedenia.

Výška odstúpného nesmie prekročiť priemernú ročnú províziu obchodného zástupcu (§ 669 ods. 2 OBZ). Zastúpený nevypláca odstúpné automaticky, obchodný zástupca má právo **uplatniť si nárok na odstúpné**, ak mu vznikol v súlade s vyššie uvedenými zásadami, a to najneskôr **do jedného roka od zániku zmluvy**. Ide o prekluzívnu lehotu, jej márnym uplynutím právo obchodného zástupcu na odstúpné zaniká (§ 669 ods. 5 OBZ).

Ad. b)

Aj po zániku zmluvy výpoveďou má obchodný zástupca **právo na províziu z obchodu**, ktorý zastúpený uzatvoril alebo ktorý bol plnený v **primeranej lehote po skončení zmluvy**, pokiaľ bol tento obchod uzatvorený predovšetkým v dôsledku činnosti obchodného zástupcu (§ 671 OBZ).

Ad. c)

Ak obchodnému zástupcovi nebola vyplatená provízia za obchody, ktoré pre zastúpeného dojednal alebo v jeho mene a na jeho účet uzatvoril na základe zmluvy o obchodnom zastúpení alebo mu neboli uhradené náklady, hoci sa na tom zmluvné strany dohodli, má obchodný zástupca **nárok na náhradu tým spôsobenej škody** (§ 668a OBZ). Zodpovednosť zastúpeného za škodu sa spravuje § 373 a nasl. OBZ.

Ad. d)

Vzhľadom na charakter vzťahu medzi obchodným zástupcom a zastúpeným môže mať pre zastúpeného pre prípad zániku zmluvy význam upraviť konkurenčné vzťahy a prípadnú konkurenčnú činnosť obchodného zástupcu a za tým účelom si s obchodným zástupcom dohodnúť **tzv. konkurenčnú doložku** (§ 672a OBZ). Zákaz konkurencie založený konkurenčnou doložkou obchodnému zástupcovi zamedzuje vykonávať činnosť, ktorú vykonával na základe zmluvy o obchodnom zastúpení pre zastúpeného alebo inú činnosť, ktorá by mala súťažnú povahu voči podnikaniu zastúpeného.¹⁰²

V záujme primeraného a spravodlivého usporiadania vecí Obchodný zákonník kogentným ustanovením formuluje **podmienky platnosti konkurenčnej doložky**. Konkurenčná doložka je platne dohodnutá, ak:

- a) bola dohodnutá písomne priamo v zmluve,
- b) obmedzuje konkurenčnú činnosť obchodného zástupcu najviac dva roky po skončení zmluvy a

---

¹⁰² MAMOJKA, M., In.: : LUKÁČKA, P. – HUČKOVÁ, R. – KUBINEC, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2025, s. 1697

c) vzťahuje sa na určité územie alebo na určitý okruh zákazníkov na tomto území.

Formulácia konkurenčnej doložky, ako aj obmedzenia, ktoré z nej pre obchodného zástupcu vyplývajú, musia byť primerané a vyvážené tak, aby **zákaz konkurencie neobmedzoval obchodného zástupcu viac, než si vyžaduje potrebná miera ochrany zastúpeného.**¹⁰³ Súd má vo vzťahu k dojednaným konkurenčným doložkám **moderačné právo**. Neprimeranú konkurenčnú doložku alebo takú konkurenčnú doložku, ktorá by obmedzovala obchodného zástupcu viac, než je to potrebné pre ochranu záujmov zastúpeného, môže súd obmedziť alebo vyhlásiť za neplatnú (§ 672a ods. 2 OBZ).

6. Zmluva o kontrolnej činnosti

Zmluva o kontrolnej činnosti (§ 591 – § 600 OBZ) predstavuje ďalší druh obstarávateľskej zmluvy, resp. zmluvy príkazného typu. Základným princípom zmluvy je nestrannosť vykonávateľa kontroly pri vykonávaní kontroly, a teda vykonávateľ kontroly nesmie byť ovplyvnený záujmami objednávateľa kontroly.

Princíp nestrannosti je zdôraznený v kogentnom ustanovení § 592 OBZ, ktorý sankciou neplatnosti postihuje všetky ustanovenia zmluvy ukladajúce vykonávateľovi kontroly povinnosti, ktoré by mohli ovplyvniť nestrannosť vykonávanej kontroly alebo správnosť kontrolného osvedčenia.

Princíp nestrannosti je zároveň odlišujúcim kritériom zmluvy o kontrolnej činnosti od príbuzných zmluvných typov, a to najmä od mandátnej zmluvy, keď mandatár pri výkone svojej činnosti, ktorou je zariadovanie určitej obchodnej záležitosti, postupuje podľa pokynov a v súlade so záujmami mandanta.

Zmluvou o kontrolnej činnosti obsahujúcou náležitosti podľa § 591 OBZ vzniká medzi stranami záväzkový vzťah, ktorý sa bez ohľadu na povahu a postavenie účastníkov bude vždy spravovať ustanoveniami Obchodného zákonníka, a teda ide o tzv. **absolútny obchodný záväzkový vzťah** [§ 261 ods. 6 písm. d) OBZ].

---

¹⁰³ Pozri rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 27.02.2018, sp. zn. 50bdo/14/2017.

6.1. Charakteristika zmluvy o vykonaní kontroly

Zmluva o kontrolnej činnosti je synalagmatickou (obojsstranne zaväzujúcou) a **konsenzuálnou** (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) zmluvou. **Zmluva o kontrolnej činnosti má tiež pojmovo odplatný a neformálny** (nevyžaduje písomnú formu pre platnosť jej uzavretia) **charakter**.

Podstatou zmluvy o kontrolnej činnosti je záväzok vykonávateľa kontroly vykonať nestranne zistenie stavu určitej veci alebo overenie výsledku určitej činnosti a vydať o tom kontrolné osvedčenie a objednávatel' kontroly sa zaväzuje zaplatiť mu za to odplatu.

Z hľadiska využiteľnosti tejto zmluvy v aplikačnej praxi je potrebné poukázať na osobitné právne predpisy, ktoré predpokladajú využitie zmluvy o kontrolnej činnosti. Takýmito osobitnými predpismi sú napr. zákon č. 423/2015 Z. z. o štatutárnom audite; zákon č. 25/2025 Z. z. Stavebný zákon; zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon; zákon č. 133/2013 Z. z. o stavebných výrobkoch; zákon č. 56/2018 Z. z. o posudzovaní zhody výrobku, sprístupňovaní určeného výrobku na trhu; vyhláška Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií SR č. 205/2010 Z. z. o určených technických zariadeniach a určených činnostiach a činnostiach na určených technických zariadeniach, a pod.

6.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Zmluva o kontrolnej činnosti je konsenzuálnou zmluvou, vzniká dohodou strán o jej podstatných náležitostiach. **Podstatnými náležitosťami zmluvy o kontrolnej činnosti podľa § 591 OBZ sú:**

- a) **určenie zmluvných strán, ktorými sú objednávatel' kontroly a vykonávateľ kontroly,**
- b) **záväzok vykonávateľa vykonať nestranne zistenie stavu určitej veci alebo overenie výsledku určitej činnosti,**
- c) **určenie predmetu kontroly, teda určenie veci alebo výsledku činnosti, ktorej sa má kontrolná činnosť týkať,**
- d) **záväzok vykonávateľa vydať kontrolné osvedčenie a**

- e) **záväzok objednávateľa zaplatiť odplatu za vykonanú kontrolu, pričom výška odplaty nemusí byť výslovne v zmluve uvedená – v takom prípade by sa za odplatu považovala odplata obvyklá (§ 595 ods. 2 OBZ).**

Zmluvnými stranami sú **vykonávateľ kontroly a objednávateľ kontroly**. Vzhľadom na riadne vykonanie kontroly, ktoré zahŕňa jej vykonanie nielen nestranne, ale aj s odbornou starostlivosťou, **vykonávateľom kontroly bude osoba, ktorá je v príslušnej oblasti či odbore uznaná za odborníka** (napr. znalec, príp. podnikateľ s príslušným oprávnením na vykonávanie takejto činnosti) **alebo považovaná za odborníka a jej kontrolné osvedčenia sú akceptované v príslušnej oblasti či odbore**. Pre vykonanie konkrétnej kontroly môžu osobitné právne predpisy vyžadovať, aby osoba vykonávateľa kontroly spĺňala predpísané kvalifikačné predpoklady a disponovala požadovanými povoleniami, licenciami vydanými zo strany štátnych orgánov alebo príslušných stavovských organizácií a pod.

Postavenie objednávateľa kontroly nie je podmienené podnikateľskou povahou subjektu, aj keď z hľadiska praktického spravidla budú uzatvárať túto zmluvu podnikatelia. Objednávateľom kontroly môže byť akákoľvek právnická alebo fyzická osoba, pre ktorú potreba nestranne a odborne zistiť stav určitej veci alebo overenie výsledku určitej činnosti vyplýva buď z inej zmluvy alebo z právneho predpisu.

6.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Základnou povinnosťou vykonávateľa kontroly je vykonať zistenie stavu určitej veci alebo overenia výsledku určitej činnosti, pričom je pri tomto zisťovaní povinný postupovať nestranne a s odbornou starostlivosťou s prihliadnutím na určený spôsob, čas, miesto a rozsahu kontroly, ako aj na stav, v akom sa predmet kontroly nachádza v čase vykonávania kontroly. Základným princípom je nestrannosť vykonávateľa kontroly pri vykonávaní kontroly, a teda vykonávateľ kontroly nesmie byť ovplyvnený záujmami objednávateľa kontroly.

Znakom nestranného výkonu kontroly je objektívnosť vykonávanej kontroly spojená so zákazom ukladania, ale aj prijímania pokynov, ktoré by boli v záujme objednávateľa kontroly, a ktoré by súčasne mohli ovplyvniť vykonávanú kontrolu. Ako už bolo uvedené, **Obchodný zákonník sankcionuje neplatnosťou každú zmluvnú podmienku, ktorá ukladá vykonávateľovi kontroly povinnosti, ktoré by mohli ovplyvniť nestrannosť vykonávanej kontroly alebo správnosť kontrolného osvedčenia.** Rozhodujúce pri posudzovaní neplatnosti určitej časti zmluvy nie je, či pod vplyvom povinností určených v zmluve aj v skutočnosti došlo k jednostrannému, skreslenému alebo inému nepravdivému spôsobu zisťovania alebo overovania predmetu kontroly, ale postačuje už samotný fakt, že ich zmluva obsahuje.

V nadväznosti na požiadavku nestranného a objektívneho vykonania kontroly nadväzuje aj **povinnosť vykonávateľa kontroly opísať zistený stav v kontrolnom osvedčení.** Vykonávateľ kontroly je povinný pri opise zisteného stavu vychádzať zo stavu, ktorý zistil vykonanou kontrolou, pričom závery kontroly nemožno meniť ani inak skresľovať, a to bez ohľadu na to, či by zmena alebo skreslenie bolo v prospech alebo neprospech objednávateľa kontroly. **Výsledkom vykonanej kontroly je opis zisteného stavu v kontrolnom osvedčení.** Vydaním kontrolného osvedčenia sa kontrola považuje za skončenú.

Kontrolné osvedčenie môže byť rôzneho druhu, a to najmä v závislosti od dohodnutého predmetu vykonávanej kontroly, a teda kontrolným osvedčením môže byť napr. revízná správa, certifikát, atest atď. Obsahové náležitosti kontrolného osvedčenia nie sú stanovené priamo Obchodným zákonníkom, avšak tieto môžu vyplývať zo samotnej zmluvy alebo z osobitných právnych predpisov. Obchodný zákonník síce nepodmieňuje platnosť zmluvy o kontrolnej činnosti dodržaním jej písomnej formy, avšak obligatórna písomná forma sa vyžaduje pre kontrolné osvedčenie, pričom je potrebné vychádzať jednak z formulácie zákonodarcu, ako aj z účelu sledovaného uzavretím zmluvy.¹⁰⁴

---

¹⁰⁴ NÉMETHOVÁ, M.: Zmluva o kontrolnej činnosti. In: MAMOJKA, M. a kol: *Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II* (§ 261 – § 735). Bratislava : EUROKÓDEX, 2016, s. 454.

Pre riadne vykonanie kontroly je nevyhnutné, aby **objednávateľ kontroly poskytol vykonávateľovi kontroly súčinnosť pri vykonávaní kontroly** ako predpoklad riadneho a včasného splnenia záväzku vykonávateľa kontroly. Pod pojmom „*poskytnúť súčinnosť*“ je možné chápať najmä povinnosť umožniť vykonávateľovi kontroly prístupu k predmetu kontroly, t. j. napr. umožniť vykonávateľovi kontroly vstup do priestoru (napr. prevádzkareň, sklad a pod.), kde sa nachádza vec, ktorej stav sa má zistiť alebo overiť výsledok určitej činnosti (napr. vstup na stavebný pozemok, stavbu, do spoločných priestorov a pod.) alebo aspoň poskytnúť vykonávateľovi presné údaje o mieste, kde sa má kontrola uskutočniť. Ak objednávateľ kontroly neposkytne vykonávateľovi kontroly požadovanú súčinnosť, je objednávateľ kontroly povinný znášať negatívne dôsledky spojené s omeškaním (napr. právo vykonávateľa kontroly odstúpiť od zmluvy v dôsledku omeškania objednávateľa kontroly).

Povinnosťou objednávateľa kontroly je zaplatiť vykonávateľovi kontroly odmenu. Predpokladom vzniku nároku na zaplatenie odmeny za vykonanie kontroly je vykonanie samotnej kontroly vykonávateľom kontroly a odovzdanie kontrolného osvedčenia objednávateľovi kontroly. Kumulatívnym splnením týchto dvoch podmienok vzniká vykonávateľovi kontroly nárok na zaplatenie odplaty voči objednávateľovi kontroly, ak sa zmluvné strany nedohodli inak.

Okrem odplaty môže vykonávateľovi kontroly vzniknúť voči objednávateľovi kontroly aj nárok na náhradu nákladov spojených s vykonaním kontroly (cestovné, licenčné poplatky a pod.). Obchodný zákonník ustanovuje, že tieto náklady musia byť vynaložené v príčinnej súvislosti s vykonávanou kontrolou a zároveň musia spĺňať kritérium nevyhnutnosti a účelnosti ich vynaloženia. Takto vzniknuté náklady je objednávateľ kontroly povinný uhradiť spolu s odplatou za vykonanie kontroly. Zmluvné strany sa môžu dohodnúť, že všetky náklady súvisiace s vykonanou kontrolou sú už zahrnuté v odplate za vykonanú kontrolu.

6.4. Zánik zmluvy

Zmluva o kontrolnej činnosti zaniká najčastejšie splnením záväzkov z nej vyplývajúcich. Okrem toho môže zaniknúť niektorým zo spôsobov zániku nesplneného záväzku, ktoré upravuje buď Obchodný zákonník (napr. zmarením účelu zmluvy) alebo Občiansky zákonník (napr. urovaním, dohodou zmluvných strán a pod.) .

Právna úprava kreuje však osobitný dôvod **objednávateľa kontroly odstúpiť od zmluvy o kontrolnej činnosti** v porovnaní s úpravou všeobecnou vyplývajúcou z jeho ustanovenia § 344 a nasl. OBZ. Objednávateľ kontroly je oprávnený odstúpiť od zmluvy, ak vykonávateľ kontroly vykonal kontrolu v rozpore s požiadavkou nestrannosti a odbornej starostlivosti alebo ju nevykonal riadne a včas alebo nevydal kontrolné osvedčenie, resp. v kontrolnom osvedčení uviedol stav, ktorý nekorešponduje s požadovaným spôsobom kontroly.

Objednávateľ kontroly má v tomto prípade rozsiahlejšie koncipované právo odstúpiť od zmluvy o kontrolnej činnosti. Zákon v tomto prípade upúšťa od delenia stupňa závažnosti porušenia záväzku na podstatné a nepodstatné, ako je to pri všeobecnej úprave odstúpenia od zmluvy a objednávateľ kontroly môže pri akomkoľvek vadnom vykonaní kontroly odstúpiť od zmluvy bez poskytnutia dodatočnej primeranej lehoty vykonávateľovi.

11. KAPITOLA

ZMLUVY V OBLASTI PREPRAVY

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon), zákon č. 513/2009 Z. z. o dráhach a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 143/1998 Z. z. o civilnom letectve (letecký zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 338/2000 Z. z. o vnútrozemskej plavbe a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 435/2000 Z. z. o námornej plavbe, zákon č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave

Použitá a odporúčaná literatúra: LUKÁČKA, P., HUČKOVÁ, r., KUBINEC, M. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. C. H. Beck. Praha. 2025; 1904 s.; PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022. 1792 s., MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 – § 755). Bratislava : EUROKÓDEX, 2016, 651 s., MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo II. Obchodné záväzkové vzťahy. Bratislava : C. H. Beck, 2023, OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 až 755). 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2022, 1604 s., OVEČKOVÁ, O., CSACH, K. Obchodné právo 3. Obchodné záväzky. 1. vydanie. Bratislava. Wolters Kluwer SR. 2023, 484 s.

1. Všeobecná charakteristika zmlúv v oblasti prepravy

V rámci skupiny zmluvných typov, ktoré sú súhrnne označované ako **zmluvy v oblasti prepravy**, rozlišujeme nasledovné zmluvné typy: **zasielateľská zmluva**, **zmluva o preprave veci**, **zmluva o nájme dopravného prostriedku** a **zmluva o prevádzke dopravného prostriedku**. Tieto zmluvné typy sú upravené v tretej časti Obchodného zákonníka a ich predmet súvisí buď priamo s realizáciou prepravy, alebo s jej zabezpečením, prípadne s užívaním dopravného prostriedku.

Zmluvy v oblasti prepravy sú spravidla zamerané na zabezpečenie logistických potrieb podnikania, predovšetkým prepravy vecí z určitého miesta do iného určitého miesta. V podnikateľskej praxi sa niektoré z nich často využívajú v súvislosti s dodaním tovaru na základe kúpnej zmluvy. Môžu byť prepojené so zabezpečením skladovania prepravovanej veci, ako aj s inkasom finančných prostriedkov.

Právna úprava Obchodného zákonníka je rámcová a súvisí s celou škálou právnych predpisov upravujúcich cestnú, železničnú, leteckú a lodnú prepravu. Vzhľadom na ich obvyklý medzinárodný charakter sa budú aplikovať aj medzinárodné zmluvy, ktoré majú prednosť pred vnútroštátnou úpravou.

2. Zasielateľská zmluva

Zasielateľská zmluva (§ 601 – § 609 OBZ) je pomenovaným zmluvným typom, ktorý je súčasťou skupiny **zmlúv v oblasti prepravy**. V aplikačnej praxi býva označovaná aj ako špedičná zmluva a jej podstatou je koordinácia prepravy určitej veci. Ide o zmluvu obstarávateľského charakteru a je podtypom **komisionárskej zmluvy** (§ 577 – § 590 OBZ), ktorej úprava sa bude v danom prípade primerane aplikovať. Aj z tohto dôvodu je zákonná úprava samotnej zasielateľskej zmluvy pomerne stručná.

Zasielateľská zmluva je **absolútnym obchodom** (§ 261 ods. 3 písm. d) OBZ), t. j. podlieha režimu Obchodného zákonníka bez ohľadu na postavenie zmluvných strán a predmet zmluvy. Tento zmluvný typ sa však spravidla využíva v rámci podnikateľskej činnosti a zasielateľstvo je viazanou živnosťou.

2.1. Charakteristika zasielateľskej zmluvy a jej vzťah ku komisionárskej zmluve

Zasielateľskou zmluvou sa zaväzuje zasielateľ príkazcovi, že mu vo vlastnom mene na jeho účet obstará prepravu vecí z určitého miesta do určitého iného miesta, a príkazca sa zaväzuje zaplatiť zasielateľovi odplatu (§ 601 ods. 1 OBZ). Zasielateľ teda sám nevykonáva prepravu, ale obstaráva jej uskutočnenie prostredníctvom iného subjektu – dopravcu. Ide o **synalagmatickú** (obojstranne zaväzujúcu) a **konsenzuálnu** (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) zmluvu. Zasielateľská zmluva má **odplatný charakter** (ako vyplýva z jej pojmového vymedzenia) a je zmluvou **neformálnou** (pre platnosť jej uzavretia sa nevyžaduje písomná forma).

Zasielateľská zmluva je špeciálnym typom **komisionárskej zmluvy** (§ 577 – § 590 OBZ) a Obchodný zákonník v rámci jej právnej úpravy odkazuje na subsidiárne použitie ustanovení o komisionárskej zmluve (§ 609 OBZ). Zasielateľ rovnako ako komisionár obstaráva prepravu **vo vlastnom mene a na účet príkazcu**. V oboch prípadoch teda pôjde o **nepriame zastúpenie** druhej zmluvnej strany. Kým komisionárska zmluva má všeobecnejšie zameranie – jej predmetom môže byť obstaranie rôznych obchodných záležitostí (napr. kúpa alebo predaj tovaru), zasielateľská zmluva je zameraná výlučne na obstaranie prepravy vecí. Na rozdiel od **zmluvy o preprave vecí** zasielateľ priamo zásielku neprepravuje, ale len obstará jej prepravu uzavretím zmluvy o preprave vecí s dopravcom.

2.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Podstatnými náležitosťami zasielateľskej zmluvy sú:

- a) určenie zmluvných strán, ktorými sú zasielateľ a príkazca,
- b) záväzok zasielateľa vo vlastnom mene a na účet príkazcu obstarat' pre príkazcu prepravu,
- c) určenie vecí alebo vecí, ktorých preprava má byť obstaraná,
- d) určenie trasy prepravy, teda miesta odoslania a miesta určenia,
- e) záväzok príkazcu zaplatiť odplatu.

Zmluvnými stranami zmluvy sú **zasielateľ**, teda strana, ktorá sa zaväzuje prepravu obstarat' a **príkazca** – strana pre ktorú je preprava za odplatu obstarávaná. Z podstaty tohto zmluvného typu vyplýva že **predmetom obstarávanej prepravy** môže byť len hnutel'ná vec určená individuálne alebo čo do množstva a druhu.

Na platnosť zasielateľskej zmluvy zákon **nevyžaduje písomnú formu**, zasielateľ je však v prípade neformálnej zmluvy oprávnený žiadať, aby mu bol daný písomne príkaz na obstaranie prepravy – **zasielateľský príkaz** (§ 601 ods. 2 OBZ).

2.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Základnou **povinnosťou zasielateľa** vzniknutou na základe uzavretej zasielateľskej zmluvy je **obstaranie prepravy vecí** z určitého miesta do určitého iného miesta. Túto **prepravu zasielateľ obstaráva vo vlastnom mene a na účet príkazcu**. **Zasielateľ je zároveň povinný plniť pokyny príkazcu** a upozorniť ho na ich zjavnú nesprávnosť. Ak zasielateľ nedostane od príkazcu potrebné pokyny je povinný o ich doplnenie príkazcu požiadať. V prípade hroziaceho omeškania bude zasielateľ postupovať aj bez týchto pokynov, musí však pritom postupovať tak, aby boli čo najviac chránené záujmy príkazcu, ktoré sú zasielateľovi známe.

Zasielateľ je povinný pri obstarávaní prepravy postupovať s **vynaložením odbornej starostlivosti**. Podmienky prepravy je povinný dohodnúť tak, aby čo najlepšie zodpovedali záujmom príkazcu. V prípade neformálneho charakteru zmluvy dáva zákon **zasielateľovi oprávnenie žiadať, aby mu bol daný písomne príkaz na obstaranie prepravy – zasielateľský príkaz** (§ 601 ods. 2 OBZ). Pôjde o jednostranný právny úkon príkazcu, ktorého náležitosti zákon neupravuje, avšak z jeho povahy vyplýva, že musí obsahovať určenie vecí, ktorej preprava má byť obstaraná a určenie miesta odoslania a miesta určenia zásielky.

V rámci daného zmluvného typu je upravená aj **osobitná zodpovednosť zasielateľa za škodu na zásielke**, ktorú od príkazcu prevzal pri obstarávaní prepravy. Pôjde o objektívnu zodpovednosť, ktorej sa zasielateľ zbaví ak preukáže, že škodu nemohol odvrátiť pri vynaložení odbornej starostlivosti. V ďalšom rozsahu sa na zodpovednosť zasielateľa za škodu použije všeobecná právna úprava zodpovednosti za škodu spôsobenú porušením povinnosti zo záväzkového vzťahu (§ 373 a nasl. OBZ). **Poistiť zásielku je zasielateľ povinný**, len ak mu táto povinnosť vyplýva z uzavretej zmluvy.

Zo zasielateľskej zmluvy môže **zasielateľovi** podobne ako dopravcovi pri zmluve o preprave vecí (§ 610 – § 629 OBZ) vyplývať **oprávnenie a zároveň aj povinnosť pred vydaním zásielky alebo dokladu umožňujúceho nakladať so zásielkou vybrať od príjemcu určitú peňažnú sumu, alebo uskutočniť iný inkasný**

úkon. Význam uvedeného dojednania spočíva v snahe o elimináciu rizika nezaplatenia pohľadávky príkazcu voči príjemcovi zásielky. Na vzťah zasielateľa a príkazcu sa v danom prípade budú podporne aplikovať ustanovenia **o bankovom dokumentárnom o inkase** (§ 697 a nasl. OBZ)

Vo vzťahu k príkazcovi má zasielateľ **informačnú povinnosť**, v rámci ktorej je povinný podať príkazcovi správu o škode, ktorá zásielke hrozí alebo ktorá na nej vznikla. Danú notifikačnú povinnosť je zasielateľ povinný splniť v lehote bez zbytočného odkladu po tom, ako sa dozvie o hroziacej, resp. vzniknutej škode. Následkom nesplnenia tejto povinnosti je vznik **zodpovednosti zasielateľa na škodu vzniknutú príkazcovi**. Pokiaľ na zásielke hrozí bezprostredne podstatná škoda a zároveň nie je čas vyžiadať si pokyny príkazcu, resp. tento váha s pokynmi, má **zasielateľ** zo zákona **oprávnenie zásielku predat' vhodným spôsobom na účet príkazcu**.

Zasielateľ je zo zákona oprávnený použiť na obstaranie prepravy ďalšieho zasielateľa, ktorého zákon označuje pojmom **medziasielateľ**. V tom prípade zasielateľ zodpovedá, akoby prepravu obstaral sám. Aj keď podstatou zasielateľskej zmluvy je obstaranie prepravy zásielky, **zákon dáva zasielateľovi aj priamu možnosť vykonania prepravy**. Hovoríme o tzv. **samovstupe zasielateľa**, ktorý sa môže realizovať len v prípade, ak to neodporuje zmluve alebo ak ho nezakáže príkazca, a to najneskôr do začiatku uskutočňovania prepravy. V dôsledku takéhoto postupu zasielateľa dochádza k zmene obsahu zmluvy, na ktorý sa bude aplikovať úprava zmluvy o preprave vecí (§ 610 – § 629 OBZ).

Základnými zákonnými **povinnosťami príkazcu** sú **vydať na žiadosť zasielateľa v prípade neformálnej zmluvy zasielateľský príkaz, poskytnúť zasielateľovi potrebné pokyny, poskytnúť zasielateľovi správne údaje o obsahu zásielky a jeho povahe, ako aj o iných skutočnostiach potrebných na uzavretie zmluvy o preprave a zaplatiť odplatu, náklady účelne vynaložené zasielateľom na splnenie záväzku a primeraný preddavok na tieto náklady**. Nakoľko informácia o obsahu zásielky má podstatný význam pre riadne splnenie záväzku zasielateľa obstarat' prepravu vhodnú pre konkrétnu povahu zásielky, **zodpovedá**

príkazca za škodu, ktorú spôsobil porušením svojej notifikačnej povinnosti vymedzenej v zákone.

Ak výška odplaty, ktorú je príkazca za obstaranie prepravy povinný zasielateľovi uhradiť, nie je dohodnutá v zmluve, je tento povinný zaplatiť odplatu obvyklú v čase dojednania zmluvy pri obstaraní obdobnej prepravy. V odplate nie sú zahrnuté náklady, ktoré je príkazca povinný uhradiť samostatne. Pôjde o potrebné a užitočné **náklady, ktoré zasielateľ vynaložil za účelom splnenia svojich záväzkov**, v praxi pôjde najčastejšie o náklady, ktoré zasielateľovi vznikli v súvislosti s uzavretými prepravnými zmluvami. Na úhradu týchto nákladov je príkazca povinný poskytnúť zasielateľovi **primeraný preddavok**, a to skôr, než zasielateľ začne s plnením záväzku.

Odplata a vzniknuté náklady sú splatné bez zbytočného odkladu po tom, čo zasielateľ zabezpečil obstaranie prepravy uzavretím potrebných zmlúv s dopravcami, prípadne medziasielateľmi a podal o tom správu príkazcovi. Na zabezpečenie nárokov zasielateľa voči príkazcovi má zasielateľ zo zákona **zádržné právo na zásielke**, ktoré trvá dokiaľ je zásielka u zasielateľa.

2.4. Zánik zmluvy

Zasielateľská zmluva zanikne na základe všeobecných dôvodov zániku záväzku, a to buď splnením, alebo z iného zákonného dôvodu. Obchodný zákonník neupravuje žiadnu modifikáciu všeobecnej úpravy zániku zmluvy v podobe špeciálnych ustanovení o zániku zasielateľskej zmluvy.

3. Zmluva o preprave vecí

Zmluva o preprave vecí (§ 610 – § 629 OBZ) predstavuje pomenovaný zmluvný typ patriaci do skupiny zmlúv v oblasti prepravy. Na základe tohto typu zmluvy je možné prepravovať iba vecí, čo vyplýva aj zo samotného názvu zmluvy. Zmluva o preprave vecí má **všeobecnú povahu**. Týka sa všetkých druhov prepravy, napr. leteckej, lodnej, železničnej alebo cestnej. Obchodný zákonník v § 629 umožňuje, aby boli právne vzťahy založené touto zmluvou

odchylné upravené vykonávacími predpismi, a to podľa typu použitého dopravného prostriedku. Pôjde najmä o zákon č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave, zákon č. 143/1998 Z. z. o civilnom letectve (letecký zákon) a zákon č. 338/2000 Z. z. o vnútrozemskej plavbe. Tieto právne predpisy majú spravidla verejnoprávny charakter.

V prípade, že **preprava** sa bude vyznačovať **medzinárodným prvkom**, na úpravu právnych vzťahov sa použijú ustanovenia **medzinárodných dohovorov, ktoré majú prednosť pred slovenskou právnou úpravou**, a to napríklad Dohovor o prepravnej zmluve v medzinárodnej cestnej nákladnej doprave (CMR) uverejnený vo Vyhláske ministra zahraničných vecí č. 11/1975 Zb., Dohovor o medzinárodnej železničnej doprave (COTIF) uverejnený vo Vyhláske ministra zahraničných vecí č. 8/1985 Zb..

Zmluva o preprave vecí je **relatívnym obchodom**, tzn. pre aplikáciu režimu Obchodného zákonníka musia byť splnené podmienky vyžadované v § 261 ods. 1 a 2 OBZ. Musí teda ísť o zmluvu, ktorej zmluvné strany sú podnikateľmi a ktorá bola uzatvorená v rámci ich podnikateľskej činnosti, prípadne o zmluvu, uzatváranú medzi subjektom verejného práva na jednej strane a podnikateľom na strane druhej, ak zmluva slúži na zabezpečenie verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky a zároveň zo strany podnikateľa ide o výkon podnikateľskej činnosti. Ak tieto podmienky nie sú splnené, použije sa všeobecná občianskoprávna úprava zmluvy o preprave nákladu (§ 765 – § 771 OZ).

3.1. Charakteristika zmluvy o preprave vecí

Zmluvou o preprave vecí sa dopravca zaväzuje odosielateľovi, že prepraví vec (zásielku) z určitého miesta (miesto odoslania) do určitého iného miesta (miesto určenia), a odosielateľ sa zaväzuje zaplatiť mu odplatu (prepravné) (§ 610 OBZ). Dopravca teda sám **osobne vykoná prepravu** tovaru na základe požiadaviek odosielateľa.

Ide o **synalagmatickú zmluvu**. Dopravca sa zaväzuje, že prepraví vec z miesta A (miesto odoslania) do miesta B (miesto určenia) a odosielateľ sa zaväzuje, že mu za to zaplatí odplatu (prepravné). Zmluva o preprave vecí je **konsenzuálna**, vzniká

dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach (nemusí dôjsť k reálnemu odovzdaniu veci na prepravu). Zmluva o preprave veci má **odplatný charakter** a je **zmluvou neformálnou**, teda na jej platnosť sa nevyžaduje písomná forma. Dopravca však má zákonné právo požadovať, aby mu odosielateľ potvrdil požadovanú prepravu v prepravnom doklade a zároveň odosielateľ je oprávnený požadovať, aby mu dopravca písomne potvrdil prevzatie zásielky.

Zmluva o preprave veci vznikla pôvodne ako druh **zmluvy o dielo**, s ktorou má niektoré spoločné znaky. Obe patria medzi **zmluvy výsledkového typu** a v oboch prípadoch sa zhotoviteľ (alebo dopravca) zaväzuje **dosiahnuť určitý konkrétny výsledok**. Zmluva o dielo smeruje k vytvoreniu nového výsledku, napr. zhotovenia určitej veci a výsledkom zmluvy o preprave veci je premiestnenie veci do iného miesta.

V praxi bude zmluva o preprave veci často súvisieť s iným zmluvným typom, napríklad kúpnu zmluvou kde sa ňou bude realizovať dodanie tovaru.

3.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Na vznik zmluvy o preprave veci je nevyhnutná **dohoda zmluvných strán o podstatných náležitostiach zmluvy, ktorými sú:**

- a) **určenie zmluvných strán, ktorými sú odosielateľ a dopravca,**
- b) **záväzok dopravcu vykonať prepravu,**
- c) **určenie predmetu prepravy,**
- d) **určenie miesta odoslania a miesta určenia,**
- e) **záväzok odosielateľa zaplatiť odplatu – prepravné.**

Zmluvnými stranami zmluvy sú **odosielateľ**, teda strana, ktorá si u dopravcu objednáva prepravu zásielky, a **dopravca**, teda strana, ktorá sa v rámci zmluvy zaväzuje, že vykoná prepravu zásielky. Do tohto vzťahu zväčša vstupuje aj **tretia osoba, a to príjemca zásielky**, jej určenie však nie je povinnou náležitosťou zmluvy. Obchodný zákonník ustanovuje, že ak je v zmluve určený aj príjemca zásielky, nadobúda práva zo zmluvy vtedy, keď požiada o vydanie zásielky po jej dôjdení do miesta určenia alebo po uplynutí lehoty,

keď tam mala dôjsť. Týmto momentom zároveň prechádzajú na príjemcu aj nároky týkajúce sa škody na zásielke. Nie je vylúčené, aby príjemcom zásielky bola rovnaká osoba, ako odosielateľ.

Zmluva o preprave veci musí obsahovať **záväzok dopravcu vykonať prepravu veci z určitého miesta (miesta odoslania) do iného určitého miesta (miesta určenia)**. Miesto odoslania je zmluvne určeným miestom, na ktorom dopravca preberá zásielku od odosielateľa na prepravu. Rovnako zmluvne dohodnuté musí byť **miesto určenia** Ide o miesto, do ktorého sa má zásielka prepraviť a obvykle pôjde o adresu príjemcu zásielky.

Pokiaľ zmluva neurčuje, **aký spôsob dopravy sa má použiť, je na dopravcovi aký druh dopravy zvolí**. Dopravca nemusí prepraviť zásielku osobne, môže svoj **záväzok splniť pomocou ďalšieho dopravcu**, avšak v tom prípade zodpovedá tak, ako keby prepravu vykonával sám (§ 621 OBZ).

V zmluve o preprave veci musí byť **presne určená vec, ktorá je predmetom prepravy (zásielka)**. Prepravovaná zásielka je zväčša určená individuálne, nie je však vylúčené, aby bola určená druhovo. Presná identifikácia zásielky je nevyhnutná aj z dôvodu správneho určenia spôsobu prepravy, vhodného dopravného prostriedku a posúdenia vhodnosti obalu na prepravu.

V súvislosti určením zásielky má dôležitú funkciu aj **prevenčná povinnosť odosielateľa** (§ 626 OBZ), ktorá mu ukladá povinnosť poskytnúť dopravcovi správne údaje o obsahu zásielky a jeho povahe. V prípade porušenia tejto povinnosti odosielateľ zodpovedá dopravcovi za škodu, ktorú mu týmto spôsobí.

V rámci odplatného charakteru zmluvy o preprave veci povinnosti dopravcu vykonať prepravu zodpovedá na druhej strane záväzok odosielateľa zaplatiť dopravcovi **dohodnutú odplatu (prepravné)**. V zmysle ustanovení Obchodného zákonníka zmluva o preprave veci musí obsahovať určenie záväzku zaplatiť prepravné, avšak nie je nevyhnutné aby bola určená aj jeho výška. Pokiaľ nie je zmluvne dohodnutá výška prepravného nespôsobuje to neplatnosť zmluvy, nakoľko zákon určuje možnosť uhradiť **odplatu obvyklú v čase uzatvorenia zmluvy**, s prihliadnutím na obsah záväzku dopravcu (§ 625 ods. 1 OBZ). Zmluva nemusí obsahovať ani dohodu o splatnosti prepravného. V prípade, že splatnosť prepravného

v zmluve dohodnutá nie je, dopravcovi **vzniká nárok na prepravné** po vykonaní prepravy do miesta určenia. Na vznik dopravcovho nároku na prepravné Obchodný zákonník nevyžaduje, aby príjemca zásielku prevzal. V prípade, že nie je možné prepravu dokončiť z dôvodov, za ktoré dopravca nezodpovedá, má nárok na pomernú časť prepravného s prihliadnutím na už uskutočnenú prepravu.

Obchodný zákonník nepodmieňuje platnosť zmluvy o preprave veci písomnou formou. V prípade, že zmluva nebola dojednaná písomne, má dopravca právo požadovať, aby mu odosielateľ potvrdil požadovanú prepravu v **prepravnom doklade** (daným potvrdením je v praxi nákladný list, ktorý Obchodný zákonník neupravuje, avšak jeho úprava vyplýva z medzinárodných dohovorov pre oblasť prepravy) a odosielateľ má právo žiadať od dopravcu, aby mu **písomne potvrdil prevzatie zásielky** (§ 611 ods. 1 OBZ). Prepravný doklady a ani písomné potvrdenie o prevzatí zásielky nemajú povahu cenného papiera. Pre prípad budúceho sporu sú tieto doklady spôsobilé preukázať tvrdené skutočnosti a môžu byť použité ako dôkazné prostriedky.

3.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Základnou povinnosťou dopravcu je **prepraviť vec z miesta odoslania do miesta určenia**. Dopravca musí pri preprave **postupovať s odbornou starostlivosťou** (§ 617 ods. 1 OBZ). Dopravca je povinný vec **prepraviť v zmluvne dohodnutej lehote**. Ak lehota prepravy nie je zmluvne dohodnutá, dopravca je povinný vec doručiť bez zbytočného odkladu. Ak sa zmluvné strany nedohodli, odkedy lehota plynie, resp. ak vzniknú pochybnosti ohľadom jej plynutia, lehota začína plynúť dňom nasledujúcim po prevzatí zásielky dopravcom. V prípade, že je známy príjemca zásielky je dopravca **povinný mu zásielku doručiť**. V prípade, že si má príjemca vyzdvihnúť zásielku v mieste určenia, je dopravca povinný **oznámiť príjemcovi ukončenie prepravy** (§ 617 ods. 2 OBZ). Dopravca je oprávnený zásielku príjemcovi nevydať, ak by to bolo v rozpore s dispozičnými oprávneniami odosielateľa. V danom prípade disponuje naďalej so zásielkou odosielateľ, ktorý môže

dopravcovi určiť inú osobu – nového príjemcu, ktorý nadobúda práva zo zmluvy v rozsahu pôvodného príjemcu.

Dopravca vykonáva prepravu sám, avšak je oprávnený poveriť na vykonanie prepravy **d'alsieho dopravcu**. Tento postup sa využíva najmä v prípade potreby viacerých druhov dopravy. Ak dopravca poverí iného dopravcu, voči odosielateľovi zodpovedá, ako keby prepravu uskutočnil sám.

V prípade, že je to zmluvne dohodnuté, je dopravca povinný vydať odosielateľovi pri prevzatí zásielky na prepravu **náložný list** (§ 612 ods. 1 OBZ), ktorý je **cenným papierom** a je s ním spojené právo požadovať od dopravcu vydanie zásielky v súlade s jeho obsahom.

Odosielateľ je oprávnený **disponovať zásielkou až do momentu jej vydania príjemcovi**. Odosielateľ môže od dopravcu požadovať aby prepravu prerušil a **zásielku mu vrátil alebo aby s ňou naložil iným spôsobom** (§ 618 ods. 1 OBZ). Ide o osobitné právo odosielateľa **jednostranne meniť podmienky dohodnuté v zmluve o preprave**. Ak odosielateľ požiada o vrátenie zásielky, dopravcovi patrí nárok na **náhradu účelne vynaložených nákladov**. V prípade, že bol vystavený **náložný list má tento prednosť pred pokynmi odosielateľa**. So zásielkou v takomto prípade môže disponovať osoba oprávnená z náložného listu.

V zmluve o preprave veci **možno dohodnúť, že dopravca je povinný vo vzťahu k odosielateľovi a oprávnený vo vzťahu k príjemcovi vybrať od príjemcu určitú peňažnú sumu alebo vykonať iný inkasný úkon** pred vydaním zásielky. V takom prípade sa primerane použijú ustanovenia o bankovom dokumentárnom inkase (§ 697 – § 699 OBZ). Keďže zmluve o preprave veci často predchádza iný zmluvný typ (napr. kúpna zmluva), takýmto spôsobom môže byť realizovaná úhrada kúpnej ceny od kupujúceho – príjemcu zásielky.

Základnou povinnosťou **odosielateľa je povinnosť zaplatiť dopravcovi odplatu – prepravné** vo výške dohodnutej v zmluve, alebo v obvyklej výške. Prijatím zásielky preberá príjemca **ručenie za úhradu prepravného ako aj iných pohľadávok dopravcu voči odosielateľovi**, ak o týchto pohľadávkach príjemca vedel alebo musel vedieť (§ 627 OBZ). Na zabezpečenie svojich nárokov zo zmluvy

o preprave veci má zároveň dopravca zo zákona **zádržné právo k zásielke**, ktoré trvá pokiaľ môže s touto zásielkou disponovať (§ 628 OBZ).

Odosielateľ je taktiež povinný poskytnúť dopravcovi správne údaje o obsahu zásielky a jeho povahe, ako aj odovzdať všetky **osobitné listiny** potrebné k vykonaniu prepravy (pôjde spravidla o doklady vyžadované predpismi verejného práva v súvislosti s prepravou zásielky so špecifickým charakterom), a to najneskôr pri odovzdaní zásielky na prepravu. Porušenie tejto povinnosti zakladá zodpovednosť odosielateľa za škodu spôsobenú dopravcovi, ktorá je daná aj v prípade nesprávnosti týchto listín.

3.4. Osobitná úprava zodpovednosti dopravcu za škodu

V rámci zmluvy o preprave veci upravuje Obchodný zákonník osobitne **zodpovednosť dopravcu za škodu vzniknutú na zásielke** (§ 622 – § 624 OBZ), ktorá má vzhľadom na svoj špeciálny charakter prednosť pred všeobecnou právnou úpravou zodpovednosti za škodu spôsobenej porušením povinnosti zo záväzkového vzťahu (§ 373 a nasl. OBZ). Za škodu na zásielke považuje Obchodný zákonník jej stratu, zničenie, poškodenie alebo znehodnotenie.

Doprovca zodpovedá za škodu na zásielke, ktorá vznikne v období od jej prevzatia, až do okamihu jej vydania príjemcovi. Ide o **objektívnu zodpovednosť** a predpokladom jej vzniku nie je porušenie povinnosti, ale vznik škody na zásielke. Dopravca sa tejto zodpovednosti zbaví preukázaním existencie všeobecného liberačného dôvodu alebo osobitných liberačných dôvodov.

Všeobecným liberačným dôvodom (§ 622 ods. 1 OBZ) je, že dopravca preukáže, že škodu nemohol odvrátiť pri vynaložení odbornej starostlivosti. Zákon následne taxatívne určuje **osobitné liberačné dôvody** (§ 622 ods. 2 OBZ), ktorými sú prípady, keď: a) škodu na zásielke spôsobil odosielateľ, príjemca alebo vlastník zásielky, b) škoda na zásielke bola spôsobená vadou alebo prirodzenou povahou obsahu zásielky vrátane obvyklého úbytku, c) škoda bola spôsobená vadným obalom, na ktorý dopravca odosielateľa upozornil pri prevzatí zásielky, a ak bol vydaný náložný list, bola v ňom vadnosť obalu uvedená. Ak dopravca neupozornil

odosielateľa na vadnosť obalu, tak nezodpovedá za škodu len ak vadnosť nebola pri prevzatí zásielky poznateľná.

Dopravca je povinný konať s vynaložením odbornej starostlivosti tak, aby škoda na zásielke bola čo najmenšia, ide o tzv. **zakročovací povinnosť dopravcu** (§ 622 ods. 3 OBZ).

V prípade, že by sa zmluvné strany v zmluve o preprave pokúsili **obmedziť zodpovednosť dopravcu za škodu na zásielke, je takéto zmluvné dojednanie neplatné**. Obmedzenie zodpovednosti dopravcu na škodu na zásielke nemôže vyplývať ani z iných predpisov upravujúcich osobitne jednotlivé spôsoby dopravy.

Dopravca je povinný **urýchlene podať správu o škode vzniknutej na zásielke** odosielateľovi. Ak už príjemca nadobudol právo na vydanie zásielky, má dopravca uvedenú notifikačnú povinnosť vo vzťahu k príjemcovi. Dopravca zodpovedá za škodu spôsobenú porušením tejto povinnosti (§ 623 ods. 1 OBZ). Ak zásielke hrozí bezprostredne podstatná škoda je dopravca oprávnený zásielku **predať**, ak nie je čas vyžiadať si pokyny od odosielateľa alebo ak odosielateľ váha s takýmito pokynmi (§ 623 ods. 2 OBZ).

V rámci špeciálnej úpravy zodpovednosti dopravcu za škodu na zásielke Obchodný zákonník **odlišne upravuje rozsah náhrady škody**. Pokiaľ ide o rozsah náhrady škody, ak dôjde k strate alebo zničeniu zásielky, je dopravca povinný nahradiť cenu zásielky, ktorú mala v čase, keď bola odovzdaná na prepravu. Pri poškodení alebo znehodnotení zásielky je dopravca povinný nahradiť rozdiel medzi cenou, ktorú mala zásielka v čase jej prevzatia dopravcom, a cenou, ktorú by v tomto čase mala poškodená alebo znehodnotená zásielka. Na rozdiel od všeobecnej úpravy zodpovednosti za škodu (§ 373 a nasl. OBZ) umožňujúcej náhradu skutočnej škody a ušlého zisku, je teda v danom prípade rozsah náhrady škody limitovaný, pričom náhrada ušlého zisku nie je možná.

3.5. Náložný list

Odosielateľ a dopravca sa v zmluve o preprave vecí môžu **dohodnúť na tom, že dopravca je povinný vydať pri prevzatí zásielky náložný list** (§ 612 ods. 1 OBZ), ktorý Obchodný zákonník definuje ako listinu, s ktorou je spojené právo požadovať od dopravcu

vydanie zásielky v súlade s obsahom tejto listiny. **Doprovca je povinný zásielku vydať osobe oprávnenej podľa náložného listu**, ak mu táto osoba náložný list predloží a potvrdí na ňom prevzatie zásielky.

Náložný list zaraďuje Zákon o cenných papieroch do sústavy **cenných papierov** (§ 2 ods. 2, písm. l) zákona o cenných papieroch. Môže **zniť na doručiteľa, na meno určitej osoby alebo na jej rad**. Vystaviteľom náložného listu je dopravca, ktorý je povinný v náložnom liste uviesť údaje taxatívne uvedené v Obchodnom zákonníku (§ 614 ods. 1 OBZ), a to: a) názov a sídlo právnickej osoby alebo meno a miesto podnikania, prípadne bydlisko fyzickej osoby dopravcu, b) obdobné identifikačné údaje odosiateľa, c) označenie prepravovanej veci, d) údaj, či bol náložný list vydaný na doručiteľa alebo na meno príjemcu, prípadne údaj, že bol vydaný na jeho rad, e) miesto určenia, f) miesto a deň vydania náložného listu a podpis dopravcu. V prípade, že je náložný list vydaný vo **viacerých rovnopisoch**, musí byť ich počet vyznačený na každom z nich. Po vydaní zásielky oprávnenej osobe na jeden rovnopis strácajú všetky ostatné rovnopisy náložného listu platnosť.

Prevod náložného listu sa uskutočňuje na základe zmluvných typov o prevode cenných papierov upravených v Zákone o cenných papieroch. Obchodný zákonník vyžaduje pri prevode náložného listu na doručiteľa jeho **odovzdanie** osobe, ktorá má práva z náložného listu nadobudnúť. Práva z náložného listu na meno sa prevádzajú podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o **postúpení pohľadávky** a na prevod náložného listu vystaveného na rad bude potrebný **rubopis**, na ktorý sa bude aplikovať zákon č. 191/1950 Zb. – zmenkový a šekový zákon.

S náložným listom ako cenným papierom sa spája najmä **právo vydať zásielku**. Osobou oprávnenou domáhať sa vydanie zásielky je **osoba v ňom uvedená ak ide o náložný list na meno**. Pri **náložnom liste na rad je osobou oprávnenou osoba, na ktorej bol náložný list vystavený, resp. na ktorú bol rubopisom prevedený** a je uvedená ako posledná v neprerušenom rade rubopisov. Pri **náložnom liste na doručiteľa je oprávnenou osobou na vydanie zásielky osoba, ktorá náložný list predloží dopravcovi** (§ 620 OBZ).

Nakoľko vydanie náložného listu kauzálnne vždy súvisí s uzavretím zmluvy o preprave veci, Obchodný zákonník rieši **vzťah náložného listu a zmluvy o preprave veci**, pričom obsah náložného listu bude mať prednosť pred zmluvou. Dopravca sa v zmysle tejto úpravy obsahu zmluvy voči osobe oprávnenej z náložného listu môže dovoľávať len vtedy, pokiaľ sú tieto dojednania v náložnom liste obsiahnuté alebo pokiaľ sa na tieto ustanovenia v ňom výslovne odkazuje. Voči oprávnenej osobe sa môže dopravca dovoľávať len tých námietok, ktoré sú v náložnom liste obsiahnuté, alebo ktoré vyplývajú zo vzťahu dopravcu k oprávnenej osobe.

V prípade, že dôjde k strate alebo zničeniu náložného listu je dopravca povinný vydať odosielateľovi nový záložný list s vyznačením, že ide o jeho náhradu (§ 615 OBZ). V záujme ochrany dopravcu zákon upravuje objektívnu zodpovednosť odosielateľa za škodu spôsobenú zneužitím pôvodného náložného listu.

3.6. Zánik zmluvy

Zmluva o preprave veci zaniká na základe všeobecných dôvodov zániku záväzku, a to buď splnením, alebo z iného zákonného dôvodu. Obchodný zákonník v § 611 ods. 3 upravuje aj **osobitný dôvod zániku zmluvy**, ktorý súvisí s jej konsenzuálnou povahou. Na vznik zmluvy nie je potrebné reálne odovzdanie veci na prepravu, na ktoré odosielateľ nie je ani povinný. Ak **odosielateľ nepožiadal dopravcu o prevzatie zásielky na prepravu** v lehote určenej v zmluve, inak do šiestich mesiacov od uzavretia zmluvy, **zmluva zaniká**.

4. Zmluva o nájme dopravného prostriedku

Zmluva o nájme dopravného prostriedku (§ 630 – § 637 OBZ) je pomenovaným zmluvným typom, ktorý radíme do skupiny **zmlúv v oblasti prepravy**. Jej právna úprava má špeciálny charakter vo vzťahu k všeobecnej úprave **nájomnej zmluvy**, ktorá je výlučne obsiahnutá v Občianskom zákonníku (§ 663 – § 684 OZ).

Jej podstatou nie je vykonanie prepravy, ale len prenechanie dopravného prostriedku prenajímateľa do dočasného odplatného užívania nájomcovi. Zmluva o nájme dopravného prostriedku

je **relatívnym obchodom**, t. j. na aplikáciu režimu Obchodného zákonníka musia byť splnené podmienky vyžadované jeho ustanoveniami § 261 ods. 1 až 5 OBZ. V prípade ich nesplnenia sa použije všeobecná občianskoprávna úprava nájmovej zmluvy.

4.1. Charakteristika zmluvy o nájme dopravného prostriedku

Zmluvou o nájme dopravného prostriedku sa prenajíateľ zaväzuje prenechať nájomcovi dopravný prostriedok na dočasné užívanie a nájomca sa zaväzuje zaplatiť odplatu (§ 630 ods. 1 OBZ). Je zmluvou **synalagmatickou** (teda záväzky z nej vyplývajúce majú vzájomný charakter) a **konsenzuálnou** (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach). Má **odplatný** charakter, ktorý vyplýva z legálnej definície tohto zmluvného typu. Zákon ustanovuje jej **obligatórnu písomnú formu**.

Vo svojej podstate je zmluva o nájme dopravného prostriedku štandardnou nájmovnou zmluvou avšak so špecifickým predmetom, ktorým je dopravný prostriedok. Na rozdiel od **zmluvy o preprave veci** (§ 610 – § 629 OBZ) nesmeruje daný zmluvný typ k vykonaniu prepravy veci z určitého miesta do určitého iného miesta, ale len k prenechaniu dopravného prostriedku do užívania nájomcovi, ktorý si tak môže prípadnú prepravu realizovať sám.

Zmluvu o nájme dopravného prostriedku je taktiež potrebné odlíšiť od **zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku** (§ 638 – § 641 OBZ), ktorá obsahuje nielen prvky nájmu, ale aj prvky zmluvy o preprave veci a jej predmetom je zabezpečenie kompletnej prevádzky dopravného prostriedku. Prvky nájmu obsahuje aj **leasingová zmluva**, ktorá má však komplexnejší charakter a nakoľko ju kódexy súkromného práva ako zmluvný typ neupravujú, je v našich podmienkach nepomenovanou zmluvou.

4.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Zo zákonného vymedzenia zmluvy o nájme dopravného prostriedku vyplývajú jej nasledovné **podstatné obsahové náležitosti**:

a) určenie zmluvných strán, ktorými sú prenajíateľ a nájomca,

- b) určenie dopravného prostriedku, ktorý má byť predmetom nájmu,
- c) záväzok prenajímateľa poskytnúť dopravný prostriedok do dočasného užívania,
- d) záväzok nájomcu platiť odplatu – nájomné.

Zmluvnými stranami zmluvy sú **prenajímateľ**, teda strana, ktorá sa zaväzuje prenechať dopravný prostriedok nájomcovi do dočasného odplatného užívania a **nájomca** – strana, ktorá je oprávnená dočasne dopravný prostriedok užívať, a to za odplatu. Na platnosť zmluvy zákon vyžaduje **písomnú formu** (§ 630 ods. 2 OBZ).

4.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Zo zákonnej definície zmluvného typu vyplýva, že základnou **povinnosťou prenajímateľa je odovzdanie dopravného prostriedku do užívania nájomcovi**. Táto povinnosť musí byť splnená v čase určenom v zmluve, inak bez zbytočného odkladu po uzavretí zmluvy. Dopravný prostriedok musí byť **spôsobilý na prevádzku a na užívanie** určené v zmluve, resp. na užívanie, na ktoré dopravný prostriedok obvykle slúži. Zákonným dôsledkom porušenia povinnosti prenajímateľa odovzdať dopravný prostriedok nájomcovi v spôsobilom stave je vznik **zodpovednosti prenajímateľa za škodu** spôsobenú nájomcovi.

Ide o osobitnú úpravu zodpovednosti za škodu danú osobitným liberačným dôvodom spočívajúcim v možnosti prenajímateľa zbaviť sa tejto zodpovednosti, len ak preukáže, že nemohol zistiť ani predvídať nespôsobilosť dopravného prostriedku pri zachovaní odbornej starostlivosti do jeho prevzatia nájomcom. Ak nájomcovi vznikne škoda spôsobená porušením inej povinnosti prenajímateľa bude prenajímateľ zodpovedať za škodu podľa všeobecnej úpravy (§ 373 a nasl. OBZ).

Spolu s dopravným prostriedkom je prenajímateľ povinný odovzdať nájomcovi aj **doklady**, ktoré sú na užívanie dopravného prostriedku potrebné a ich okruh vyplýva najmä z predpisov verejného práva regulujúcich jednotlivé spôsoby dopravy (ako príklad je možné uviesť technický preukaz).

Povinnosti prenajímateľa odovzdať spôsobilý dopravný prostriedok na užívanie nájomcovi zodpovedá **právo nájomcu na jeho užívanie**, a to v rozsahu účelu, na ktorý bol tento prenajatý. Zo zákona vyplýva pre nájomcu zákaz prenechať dopravný prostriedok, ktorý je predmetom nájmu tretej osobe do užívania, dané oprávnenie však môže vyplývať zo zmluvy. **Právo užívať dopravný prostriedok zaniká uplynutím doby**, na ktorú bola zmluva dojednaná, alebo **zničením dopravného prostriedku**.

Nájomca je povinný udržiavať dopravný prostriedok na účet prenajímateľa v stave, v akom dopravný prostriedok prevzal, s prihliadnutím na obvyklé opotrebenie. Nájomca je zároveň vždy **povinný oznámiť prenajímateľovi potrebu opráv** nevyhnutných na užívanie dopravného prostriedku. Notifikačná povinnosť nájomcu musí byť splnená v lehote bez zbytočného odkladu, v opačnom prípade nájomca stráca právo na náhradu nákladov, avšak môže požadovať úhradu toho, o čo sa prenajímateľ opravou obohatil.

Zákon zároveň ustanovuje, že právo na náhradu nákladov vynaložených nájomcom na opravu dopravného prostriedku musí byť uplatnené u nájomcu do troch mesiacov od ich vynaloženia. Ak tak nájomca neurobí, nemôže sa právo priznať v súdnom konaní, ak prenajímateľ oprávnene namietne, že právo nebolo uplatnené včas. Táto lehota má svojou zákonnou konštrukciou povahu premlčania.

Nájomca je tiež povinný starať sa o to, aby na dopravnom prostriedku nevznikla škoda. Poistiť dopravný prostriedok je nájomca len vtedy, ak mu táto povinnosť vyplýva zo zmluvy. Prípadnú škodu na dopravnom prostriedku v zásade znáša počas trvania nájmu prenajímateľ. Pokiaľ však bola táto škoda spôsobená nájomcom alebo osobami, ktorým nájomca umožnil prístup k dopravnému prostriedku, bude ju znášať nájomca. Zákon upravuje prekluzívnu lehotu na uplatnenie nárokov prenajímateľa na náhradu škody. Táto lehota je šesťmesačná a začína plynúť od vrátenia dopravného prostriedku nájomcom.

Základnou povinnosťou nájomcu je platiť nájomné, a to vo výške dohodnutej v zmluve. Určenie výšky nájomného nie je podstatnou obsahovou náležitosťou zmluvy a v prípade absencie takéhoto dojednania má prenajímateľ právo na zaplatenie **nájomného obvyklého** v čase uzavretia zmluvy s prihliadnutím

na povahu prenajatého dopravného prostriedku a určený spôsob jeho užívania. Ak zmluva neurčí inak, je nájomca povinný platiť nájomné po ukončení užívania dopravného prostriedku. V prípade zmluvy uzavretej na dobu dlhšiu ako tri mesiace je nájomné splatné koncom každého kalendárneho mesiaca, v ktorom sa dopravný prostriedok užíval.

Obchodný zákonník oslobodzuje nájomcu od platenia nájomného za čas, po ktorý nemohol dopravný prostriedok užívať pre nespôsobilosť alebo potreby jeho opravy. Podmienkou tohto oslobodenia je splnenie notifikačnej povinnosti nájomcu spočívajúcej v povinnosti nájomcu oznámiť prenajímateľovi nemožnosť užívania dopravného prostriedku, a to v lehote bez zbytočného odkladu. Povinnosť platiť nájomné však nájomcovi ostáva zachovaná v prípade, ak tento sám spôsobil nemožnosť užívať dopravný prostriedok alebo túto nemožnosť spôsobili osoby, ktorým nájomca umožnil k dopravnému prostriedku prístup.

Po zániku práva užívať dopravný prostriedok na základe zmluvy o nájme dopravného prostriedku je **nájomca povinný vrátiť dopravný prostriedok** prenajímateľovi. Táto povinnosť musí byť splnená vrátením dopravného prostriedku do miesta určeného v zmluve, a pokiaľ nebolo dohodnuté, do miesta, kde dopravný prostriedok prevzal.

4.4. Zánik zmluvy

Na **zánik** zmluvy o nájme dopravného prostriedku sa budú štandardne aplikovať všeobecné ustanovenia Obchodného zákonníka o zániku záväzkov (§ 342 – § 364 OBZ) so subsidiárnym použitím občianskoprávnej úpravy o zániku nesplneného záväzku. Obchodný zákonník však obsahuje osobitnú úpravu výpovede nájmu dopravného prostriedku.

Vo všeobecnosti platí, že zmluva o nájme dopravného prostriedku môže byť uzavretá na **dobu určitú**, alebo na **dobu neurčitú**, pričom zmluvu uzavretú na dobu neurčitú možno ukončiť výpoveďou. **Výpoveď** nadobúda zo zákona účinnosť uplynutím 30 dní, z výpovede však môže vyplývať dlhšia výpovedná doba. Dlhšia, alebo aj kratšia výpovedná doba môže byť tiež dojednaná

v zmluve, z ktorej tiež môže vyplývať možnosť ukončenia zmluvy bez výpovednej doby, t. j. doručením výpovede.

5. Zmluva o prevádzke dopravného prostriedku

Zmluva o prevádzke dopravného prostriedku (§ 638 – § 641 OBZ) patrí do skupiny zmlúv o preprave. Ide o pomenovaný typ zmluvy.

Zmluva o prevádzke dopravného prostriedku je zaradená medzi tzv. **absolútne obchody** (§ 261 ods. 6 OBZ). Preto sa, bez ohľadu na povahu zmluvných strán, bude vždy spravovať ustanoveniami Obchodného zákonníka. V praxi je však vo väčšine prípadov jednou zo zmluvných strán práve podnikateľ, ktorý poskytuje služby v oblasti prepravy.

Právna úprava zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku má všeobecnú povahu. Je možné ju použiť na všetky druhy dopravných prostriedkov. Okrem základného ustanovenia v § 638 Obchodného zákonníka má právna úprava dispozitívny charakter a zmluvné strany sa od nej môžu odchýliť.

Zmluva o prevádzke dopravného prostriedku je typicky využívaná najmä v praxi obchodnej, námornej a leteckej dopravy, pričom jej cieľom je ponúknuť voľnej prepravnej kapacity na štandardizovaných trasách. Zmluva o prevádzke dopravného prostriedku sa najčastejšie používa v **medzinárodnom obchode**, preto je jej využitie podľa slovenskej právnej úpravy minimálne.

5.1. Charakteristika zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku a jej vzťah k zmluve o preprave vecí a zmluve o nájme dopravného prostriedku

Zmluvou o prevádzke dopravného prostriedku (tzv. charterom) sa zaväzuje poskytovateľ prevádzky dopravného prostriedku (prevádzkovateľ) prepraviť náklad určený objednávateľom prevádzky dopravného prostriedku a na ten účel s dopravným prostriedkom buď vykonať jednu alebo viac vopred určených ciest, alebo v priebehu dohodnutej doby

vykonať cesty podľa určenia objednávateľa a objednávateľ sa zaväzuje zaplatiť odplatu (§ 638 ods. 1 OBZ).

Zmluva o prevádzke dopravného prostriedku je **obojsstranne zaväzujúcou zmluvou, t. j. synalagmatickou zmluvou**. Prevádzkovateľ sa zaväzuje realizovať pre objednávateľa prevádzku dopravného prostriedku, objednávateľ sa za to zaväzuje zaplatiť odplatu. Zmluva o prevádzke dopravného prostriedku má **odplatný charakter a konsenzuálny charakter**. Vzniká teda dohodu zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach.

Na platnosť zmluvy sa kogentným ustanovením zákona vyžaduje **písomná forma** (§ 638 ods. 2 OBZ). Ak nie je zmluva uzatvorená písomne, je **absolútne neplatná**. (§ 40 ods. 1 OZ).

Ide o osobitný typ zmluvy, v ktorej sa **objavujú prvky zmluvy o preprave veci** (§ 610 – § 629 OBZ) a **zmluvy o nájme dopravného prostriedku** (§ 630 – § 637 OBZ). Rozdiel medzi zmluvou o prevádzke dopravného prostriedku a zmluvou o preprave veci spočíva v tom, že obsahom záväzku pri zmluve o prevádzke dopravného prostriedku je samotná prevádzka dopravného prostriedku, kdežto pri zmluve o preprave ide o samotnú prepravu zásielky.

Pri zmluve o preprave veci je prepravca zodpovedný za výsledok – doručenie zásielky. Naopak, pri zmluve o prevádzke dopravného prostriedku je **v centre pozornosti samotné zabezpečenie prevádzky dopravného prostriedku podľa požiadaviek objednávateľa**.

Rovnako tak rozdiel medzi zmluvou o prevádzke dopravného prostriedku a zmluvou o nájme dopravného prostriedku spočíva v obsahu záväzku. Pri nájme si objednávateľ prenajíma len dopravný prostriedok, zatiaľ čo pri prevádzke si objednáva celú službu – vrátane obsluhy, teda napríklad pohonných látok a posádky. Táto povinnosť v nájomnej zmluve absentuje. Právna úprava zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku však odkazuje na ustanovenie § 631 Obchodného zákonníka, podľa ktorého sa na zodpovednosť prevádzkovateľa použije obdobne úprava zodpovednosti prenajímateľa dopravného prostriedku. V zmysle § 641 Obchodného zákonníka v prípade, ak podľa zmluvy preberá náklad na prepravu prevádzkovateľ lode, použijú sa pre určenie práv a povinností strán

primerane ustanovenia upravujúce zmluvu o preprave, pokiaľ to povaha zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku pripúšťa.

5.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Zmluva o prevádzke dopravného prostriedku vzniká na základe dohody zmluvných strán **o podstatných náležitostiach**, ktorými sú:

- a) **určenie zmluvných strán, ktorými sú objednávateľ a prevádzkovateľ,**
- b) **dojednanie záväzku prevádzkovateľa zabezpečiť objednávateľovi prevádzku určeného dopravného prostriedku,**
- c) **určenie prepravovaného nákladu,**
- d) **určenie rozsahu prevádzky dopravného prostriedku, a to buď na konkrétne cesty alebo ma určenú dobu,**
- e) **dojednanie odplatnosti prevádzky dopravného prostriedku a určenie výšky odplaty.**

Záväzok prevádzkovateľa sa vzťahuje buď na **vykonanie jednej alebo viac vopred určených ciest dopravným prostriedkom** (tzv. *voyage charter*) alebo ide o záväzok prevádzkovateľa na účely **prepravy nákladu v priebehu určenej doby vykonať cesty podľa určenia objednávateľa** (tzv. *time charter*).

Zmluva o prevádzke dopravného prostriedku sa vzťahuje **výlučne na prepravu nákladu**. Preprava osôb prostredníctvom dopravného prostriedku na základe tejto zmluvy nie je možná.

Jednou z podstatných náležitostí zmluvy je výslovné **dojednanie odplaty za vykonanie prevádzky dopravného prostriedku**. Zatiaľ čo pri zmluve o preprave vecí, ako aj mnohých ďalších zmluvných typoch upravených v Obchodnom zákonníku, postačuje vyjadrenie odplatného charakteru zmluvy, nakoľko zákon následne umožňuje požadovať odplatu obvyklú, pri zmluve o prevádzke dopravného prostriedku musí byť dohodnutá aj **konkrétna výška odplaty**, prípadne táto musí byť určená dostatočne určitým spôsobom určenia. Ak výška odplaty v zmluve o prevádzke dopravného prostriedku nie je dohodnutá, bude to mať za následok **neplatnosť zmluvy**.

Právna úprava zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku obsahuje osobitný právny **inštitút postúpenia práv objednávateľa tretej osobe** (§ 640 OBZ). Objednávateľ môže postúpiť inej osobe oprávnenie požadovať dohodnutú prevádzku dopravného prostriedku. Na postúpenie **nie je potrebný súhlas** prevádzkovateľa. Závazok objednávateľa zaplatiť prevádzkovateľovi dohodnutú odmenu však na túto tretiu osobu neprechádza.

5.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Prevádzkovateľ je povinný zabezpečiť, aby bol dopravný prostriedok spôsobilý na cesty, ktoré sú predmetom zmluvy, a použiteľný na prepravu určenú v zmluve (§ 639 ods. 1 OBZ).

Prevádzkovateľ je povinný zabezpečiť, aby bol dopravný prostriedok spôsobilý na cesty, ktoré sú predmetom zmluvy, a použiteľný na prepravu určenú v zmluve (§ 639 ods. 1 OBZ). Obchodný zákonník osobitne opravuje zodpovednosť prevádzkovateľa za škodu spôsobenú porušením tejto povinnosti. Na zodpovednostný režim sa uplatní právna úprava zmluvy o nájme dopravného prostriedku (§ 631 OBZ), ktorá upravuje špeciálny liberačný dôvod. Prevádzkovateľ sa svojej zodpovednosti zbaví, ak preukáže, že nemohol zistiť ani predvídať nespôsobilosť dopravného prostriedku **pri zachovaní odbornej starostlivosti**.

Vzhľadom na to, že prevádzkovateľ nezabezpečuje iba prenájom dopravného prostriedku, ale aj jeho prevádzku, je povinný **vybaviť dopravný prostriedok spôsobilou posádkou, pohonnými látkami a ďalšími vecami potrebnými na dohodnuté cesty** (§ 639 ods. 2 OBZ).

Objednávateľ je povinný zaplatiť prevádzkovateľovi odplatu. Výška odplaty alebo aspoň spôsob jej určenia musí byť zmluvne dohodnutý. Obchodný zákonník neustanovuje konkrétnu lehotu splatnosti danej odplaty a pokiaľ táto nebude dohodnutá v zmluve, použijú sa všeobecné ustanovenia o zániku záväzku splnením (§ 340 OBZ).

5.4. Zánik zmluvy

Na **zánik** zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku sa budú štandardne aplikovať všeobecné ustanovenia Obchodného zákonníka o zániku záväzkov a subsidiárne aj obdobné ustanovenia Občianskeho zákonníka, a to najmä zánik záväzku splnením, dohodou, odstúpením, uplynutím doby (v prípade, že ide o zmluvu uzatvorenú na určitý čas) alebo výpoveďou (v prípade, že ide o zmluvu uzatvorenú na neurčito) .

Osobitné dôvody zániku zmluvy nie sú v rámci právnej úpravy daného zmluvného typu upravené.

12. KAPITOLA FINANČNÉ A BANKOVÉ ZMLUVY

Právna úprava: zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov, zákon č. 90/2016 Z. z. o úveroch na bývanie, zákon č. 310/1992 Zb. o stavebnom sporení, zákon č. 483/2001 Z. z. o bankách, zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch, zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii

Použitá a odporúčaná literatúra: LUKÁČKA, P., HUČKOVÁ, R., kubinec, m. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. C. H. Beck. Praha. 2025; 1904 s.; PATAKYOVÁ, M. a kol. Obchodný zákonník. Komentár. Bratislava: C. H. Beck, 2022. 1792 s., MAMOJKA, M. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 – § 755). Bratislava : EUROKÓDEX, 2016, 651 s., MAMOJKA, M. a kol. Obchodné právo II. Obchodné záväzkové vzťahy. Bratislava : C. H. Beck, 2023, OVEČKOVÁ, O. a kol. Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 až 755). 2. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer, 2022, 1604 s., OVEČKOVÁ, O., CSACH, K. Obchodné právo 3. Obchodné záväzky. 1. vydanie. Bratislava. Wolters Kluwer SR. 2023, 484 s.

1. Všeobecná charakteristika finančných a bankových zmlúv

Skupina zmluvných typov, ktoré súhrnne označujeme **finančné a bankové zmluvy**, zahŕňa tie pomenované zmluvné typy, upravené v tretej časti Obchodného zákonníka, ktorých hlavným predmetom je poskytnutie určitého finančného plnenia, spravidla za účelom financovania podnikateľských aktivít podnikateľov (finančné zmluvy) alebo zmluvy, v ktorých ako zmluvná strana spravidla vystupuje banka (bankové zmluvy). **Do tejto skupiny zmluvných typov patria: zmluva o úvere, zmluva o tichom spoločenstve, zmluva o otvorení akreditívu, zmluva o inkase, zmluva o bankovom uložení veci, zmluva o bežnom účte a zmluva o vkladovom účte.**

Finančné a bankové zmluvy patria medzi mimoriadne frekvencované zmluvné typy, využívané v podnikateľskej praxi. Pre finančné a bankové zmluvy je charakteristické aj to, že sa v nich často využíva odkaz na všeobecné obchodné (resp. zmluvné)

podmienky, ktoré bližšie konkretizujú vzájomné práva a povinnosti zmluvných strán. Pri uzatváraní zmluvy sa preto bežne používajú predtlačené formuláre a klient sa na obsahu zmluvy podieľa len celkovým prijatím navrhnutých podmienok. Výnimku tvoria azda len významní klienti, ku ktorým banky preferujú zväčša individuálny prístup

2. Zmluva o úvere

Zmluva o úvere (§ 497 – § 507 OBZ) je v podmienkach trhového hospodárstva jedným z tých zmluvných typov v obchodnom záväzkovom práve, ktoré v obchodnej praxi našli rozsiahle využitie. I keď **patrí medzi absolútne obchody** a aplikuje sa teda aj v prípadoch, keď zmluvné strany nemajú postavenie podnikateľov, jej výber je typický pre podnikateľskú sféru. **V prípadoch, keď v zmluve o úvere vystupuje ako dlžník spotrebiteľ, pôjde o tzv. spotrebiteľský obchod** (§ 52 ods. 2 posledná veta OZ), z čoho vyplýva, že v týchto prípadoch sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva.

Ak preto uzavrie zmluvu o úvere spotrebiteľ ako dlžník, použijú sa na túto zmluvu ustanovenia Obchodného zákonníka o zmluvnom type (§ 497 až § 507 OBZ); a ostatné otázky (napr. premlčanie, zodpovednosť za škodu a pod.), sa budú spravovať ustanoveniami Občianskeho zákonníka a ďalej osobitných právnych predpisov, najmä zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov.

2.1. Charakteristika zmluvy o úvere a porovnanie so zmluvou o pôžičke

Zmluvou o úvere sa zaväzuje veriteľ, že na požiadanie dlžníka poskytne v jeho prospech peňažné prostriedky do určitej sumy, a dlžník sa zaväzuje poskytnuté peňažné prostriedky vrátiť a zaplatiť úroky (§ 497 OBZ).

Zmluva o úvere predstavuje absolútny obchodný záväzkový vzťah (§ 261 ods. 6 OBZ), ktorý sa bude vždy spravovať

ustanoveniami Obchodného zákonníka bez ohľadu na povahu a postavenie zmluvných strán; je **synalagmatickou** (obojstranne zaväzujúcou) a **konsenzuálnou** (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) **zmluvou**. **Zmluva o úvere má pojmovu odplatinú** (podstatnou náležitosťou zmluvy je záväzok dlžníka zaplatiť veriteľovi úrok) a **neformálnu** (pre platnosť jej uzavretia sa nevyžaduje písomná forma) **charakter**.

Zmluvu o úvere je potrebné dôsledne odlišovať od zmluvy o pôžičke (§ 657 a § 658 OZ). **Zmluva o pôžičke** predstavuje zmluvný typ, na základe ktorého **veriteľ** prenecháva **dlžníkovi veci, určené čo do druhu** – najmä peniaze a dlžník sa zaväzuje po uplynutí dohodnutej doby **vrátiť veci rovnakého druhu**. Predmetom pôžičky tak môžu byť výlučne **hnutelné veci zastupiteľné (druhovo určené)**, ktoré veriteľ prenecháva dlžníkovi na to, aby s nimi mohol počas dohodnutej doby nakladať, prípadne ich spotrebovať. **Vlastnícke právo k predmetu pôžičky prechádza na dlžníka** a dlžník sa zmluvou zaväzuje vrátiť veriteľovi v určenej dobe veci rovnakého druhu, tzn. spravidla iné veci, než tie, ktoré boli predmetom pôžičky, ale rovnakého druhu (tzv. **genericky určené**). Odplatinosť zmluvy o pôžičke je síce pravidlom, no nie je jej pojmovým znakom, tzn., že **zmluva o pôžičke môže byť odplatinou i bezodplatinou**, pričom vyjadrením odplatinosti pôžičky je **úrok**.

Špecifikom zmluvy o pôžičke je tiež fakt, že na rozdiel od väčšiny zmluvných typov v slovenskom súkromnom práve **nejde o konsenzuálny kontrakt**, ale o kontrakt **reálny**, tzn. pre uzavretie zmluvy o pôžičke zákon vyžaduje popri dohode zmluvných strán o podstatných náležitostiach zmluvy aj **reálne odovzdanie predmetu pôžičky dlžníkovi**.

Pri porovnaní zmluvy o úvere a zmluvy o pôžičke je preto potrebné identifikovať nasledovné hlavné rozdiely:

- a) **zmluva o úvere je konsenzuálna a zmluva o pôžičke reálna zmluvný typ;**
- b) **zmluva o úvere je pojmovou odplatinou zmluvou, kým zmluva o pôžičke môže byť odplatinou, ale aj bezodplatinou zmluvou;**
- c) **predmetom úveru môžu byť len peniaze, kým predmetom pôžičky aj iné veci, určené čo do druhu a množstva (napr. 5 ton pšenice).**

V rámci podnikateľskej praxe sa postupne vyvinulo viacero rôznych typov úveru. **Podľa dĺžky splatnosti rozlišujeme krátkodobé** (so splatnosťou do jedného roka), **strednodobé** (so splatnosťou jeden až päť rokov) **a dlhodobé úvery** (so splatnosťou viac ako päť rokov). Medzi najčastejšie druhy úverov patria **kontokorentný úver, spotrebný úver, lombardný úver, revolvingový úver, hypotekárny úver, ramburzný úver, eskontný úver, či komunálny úver, a pod.**

Úvery štandardne patria k najbežnejším spôsobom financovania podnikania podnikateľov a účtovne tvoria tzv. **cudzie zdroje financovania podnikateľskej činnosti podnikateľov.**

2.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Zo základného vymedzenia zmluvy o úvere vyplýva, že jej **podstatnými materiálnymi náležitosťami sú:**

- a) **určenie zmluvných strán, ktorými sú veriteľ a dlžník,**
- b) **záväzok veriteľa poskytnúť dlžníkovi na jeho žiadosť peňažné prostriedky (úver),**
- c) **dohoda o úverovom rámci, resp. dohoda o konkrétnej výške úveru,**
- d) **záväzok dlžníka poskytnuté prostriedky vrátiť a zaplatiť z nich veriteľovi úroky.**

Postavenie veriteľa bude mať subjekt, ktorý sa dlžníkovi zaviazal poskytnúť dohodnutý úver. Týmto subjektom je spravidla banka, keďže poskytovanie úverov je predmetom jej podnikania. **Úver môže poskytnúť aj nepodnikateľ inému nepodnikateľovi a keďže ide o absolútny obchod, ich vzťah sa bude spravovať Obchodným zákonníkom (§ 261 ods. 6 OBZ).**

Dlžníkom môže byť ktorákoľvek fyzická i právnická osoba, pokiaľ má právnu subjektivitu a osobitný zákon jej prijímanie úverov nezakazuje. Na poskytnutie úveru žiadateľ nemá právny nárok, a preto závisí len od veriteľa, či potenciálneho dlžníka považuje za dostatočne dôveryhodného a najmä spôsobilého poskytnuté peniaze vrátiť aj s úrokmi. Banky pri posudzovaní žiadosti o úver vychádzajú z celkového hodnotenia klienta a podľa výsledku svoje

úverové pohľadávky vhodne zabezpečujú. Čím vyššie riziko banka poskytnutím úveru na seba preberá, tým vyššie zabezpečenie bude požadovať. Neistota sa okrem toho odrazí i na výške úroku.

Keďže je podstatnou náležitosťou zmluvy o úvere aj záväzok dlžníka zaplatiť úroky z poskytnutého úveru, zmluva o úvere nemôže byť dohodnutá ako bezúročná. V prípade zmluvy, na základe ktorej veriteľ poskytne dlžníkovi finančné prostriedky bezúročne, nepôjde o zmluvu o úvere, ale inomínatnú zmluvu v zmysle § 269 ods. 2 OBZ, prípadne ak dôjde k reálnemu odovzdaniu peňažných prostriedkov, zmluvu o pôžičke.

2.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Dlžník má právo na uplatnenie nároku na poskytnutie peňažných prostriedkov. Lehota na uplatnenie tohto práva môže byť určená v zmluve, v prípade, ak v zmluve určená nie je platí, že dlžníkovu právo na uplatnenie nároku trvá až do doby, kým niektorá zo zmluvných strán poskytnutie úveru nevypovie. Výpoveď poskytnutia úveru však nespôsobuje zánik zmluvy o úvere, jej dôsledkom je zánik veriteľovej povinnosti poskytnúť úver, nedochádza k zániku ostatných práv a povinností zmluvných strán vyplývajúcich z uzatvorenej zmluvy (napr. povinnosť dlžníka zaplatiť veriteľovi dohodnutú odplatu podľa § 499 OBZ).

Ak dlžník využije svoje právo požiadať veriteľa o poskytnutie peňažných prostriedkov v súlade so zmluvou, je veriteľ povinný poskytnúť mu ich v dohodnutom čase. Ak lehota na poskytnutie úveru nebola dohodnutá, v čase určenom dlžníkom, inak bez zbytočného odkladu. Zmluva môže pritom viazať poskytnutie úveru iba na určitý účel (pôjde o tzv. účelový úver). Veriteľ má v takom prípade právo kontroly voči dlžníkovi a prostriedky uvoľňuje iba na plnenie tých záväzkov, ktoré dlžník prevzal v súvislosti s dohodnutým účelom.

Podstatnou súčasťou zmluvy je určenie maximálnej výšky úveru (tzv. úverového rámca), resp. konkrétnej výšky poskytnutého úveru. Banky pritom nemôžu poskytovať úvery v neobmedzenej výške, pretože musia rešpektovať ustanovenia zákona o bankách i opatrenia Národnej banky Slovenska (napr. NBS určuje, aké maximálne

percento z celkovej výšky kapitálu a rezerv banky môže byť poskytnuté ako úver jedinému dlžníkovi). Veriteľ môže s dlžníkom dojednať úver aj v inej mene, než je euro, podmienkou je, aby sa dodržali devízové predpisy.

Dlžník je povinný vrátiť poskytnuté peňažné prostriedky v dojednanej lehote, inak do jedného mesiaca odo dňa, keď ho o ich vrátenie veriteľ požiadal. Pokiaľ sa s veriteľom nedohodol inak, bude dlžník vracat' úver v tej mene, v akej mu bol poskytnutý. **Dlžník je rovnako povinný zaplatiť veriteľovi úroky.** Úroky dlžník platí v rovnakej mene v akej vracia poskytnuté peňažné prostriedky.

V prípadoch, **ak to bolo v zmluve o úvere dohodnuté, bude dlžník povinný zaplatiť veriteľovi v súvislosti so zmluvou o úvere aj odplatu za dojednanie záväzku veriteľa poskytnúť dlžníkovi úver.** Možnosť dojednania tejto odplaty však prichádza do úvahy len pod podmienkou, že poskytovanie úverov je predmetom podnikania veriteľa, čiže veriteľom je banka a nie iná právnická alebo fyzická osoba. Ustanovenie o odplatnosti je kogentným ustanovením upravujúcim zmluvu o úvere, a preto sa od neho strany nemôžu odchyliť (odplata nemôže byť dojednaná v prospech veriteľa, ktorého predmetom podnikania nie je poskytovanie úverov).

Inštitút odplaty v zmysle § 499 OBZ je potrebné odlišovať od inštitútu úroku z úveru. Odplata je odmenou za záväzok veriteľa – banky, poskytnúť dlžníkovi peňažné prostriedky, ak o to dlžník požiada. Je vyjadrením odmeny za akési ekonomické umr'tvenie peňažných prostriedkov a má veriteľovi kompenzovať to, že po dohodnutý čas musí mať peňažné prostriedky k dispozícii pripravené na ich poskytnutie dlžníkovi. Vznik veriteľovho nároku na odplatu podľa § 499 OBZ nie je závislý od toho, či dôjde zo strany dlžníka k skutočnému čerpaniu úveru.

2.4. Úroky z poskytnutého úveru

Úroky predstavujú odmenu za poskytnutie úveru, ktorú platí dlžník veriteľovi vo výške a spôsobom určeným v zmluve o úvere, inak podľa právnej úpravy v Obchodnom zákonníku.

Úroky je dlžník povinný platiť v dojednanej výške, a to od momentu skutočného poskytnutia peňažných prostriedkov.

Ak úroková sadzba nie je v zmluve dohodnutá, zákon podporne stanovuje povinnosť dlžníka platiť úroky v najvyššej prípustnej výške ustanovenej zákonom alebo na základe zákona. Toto ustanovenie je v praxi nevyužiteľné, pretože najvyššia prípustná výška úrokov u nás zatiaľ nebola obmedzená žiadnym predpisom. Ak teda výška úroku nie je výslovne dohodnutá, bude dlžník platiť obvyklé úroky požadované za úvery, ktoré poskytujú v čase uzavretia úverovej zmluvy banky v mieste sídla dlžníka. Za obvyklý úrok pritom nemožno považovať priemer úrokových sadzieb, ale ten úrok, ktorý banky v rozhodnom čase na rozhodnom mieste požadujú najčastejšie. V pochybnostiach sa predpokladá, že dojednaná výška úrokov sa týka ročného obdobia.

Veriteľ má nárok na úroky za celú dobu od poskytnutia úveru, až do jeho reálneho vrátenia, nielen po dobu keď mal byť úver vrátený podľa zmluvy. V prípade omeškania dlžníka je dlžník povinný platiť dohodnutý úrok, až kým nevráti celý poskytnutý úver.

Okrem povinnosti platiť počas omeškania dohodnutý úrok z úveru, vzniká omeškaním dlžníkovi povinnosť platiť popri úrokoch z úveru aj úroky z omeškania. Výška úrokov z omeškania je spravidla súčasťou dohody. Ak sa strany na nej nedohodnú, uplatní sa sadzba podľa § 369 ods. 2 OBZ – sadzba stanovená nariadením vlády Slovenskej republiky č. 21/2013 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Obchodného zákonníka. **Veriteľ má možnosť výberu medzi tzv. flexibilnou sadzbou a fixnou sadzbou.** Flexibilná sadzba úrokov z omeškania je o 8 percentuálnych bodov zvýšená základná úroková sadzba ECB platná k prvému dňu kalendárneho polroka v ktorom sa dostal dlžník do omeškania. Táto sadzba sa použije počas celého kalendárneho polroka, po jeho uplynutí sa určí nová sadzba úrokov z omeškania podľa rovnakých kritérií. Fixná sadzba je o 9 percentuálnych bodov zvýšená základná úroková sadzba ECB platná k prvému dňu omeškania dlžníka a táto sadzba trvá počas celej doby omeškania dlžníka. Veriteľ je svojou voľbou viazaný, t. j. počas omeškania dlžníka nemôže meniť spôsob určenia sadzby úrokov z omeškania (t. j. medzi flexibilnou a fixnou sadzbou).

Ak dlžník poskytnuté prostriedky už nepotrebuje, je oprávnený vrátiť úver i pred dobou určenou v zmluve, resp. skôr, než ho o to veriteľ požiada. V takom prípade platí úroky len za dobu

do skutočného vrátenia úveru a nie za pôvodné zmluvne určené obdobie. Využitie tohto oprávnenia však veriteľovi nemusí vyhovovať. Z poskytnutého úveru totiž očakáva istú sumu v podobe úroku a v prípade skoršieho vrátenia by bol získaný výnos nižší. Preto je právo dlžníka na predčasné vrátenie úveru možné v zmluve úplne vylúčiť, prípadne sankcionovať určitými nepriaznivými následkami. Kompenzácia veriteľa môže spočívať napr. v dohode, že dlžník je povinný platiť úroky z úveru vo výške, ako keby k predčasnému splateniu úveru zo strany dlžníka nedošlo.

Aby sa predišlo prípadným nejasnostiam, splatnosť úrokov by mala byť v zmluve presne určená. Za týmto účelom sa dlžník obvykle dohodne s veriteľom na obojstranne výhodnom splátkovom kalendári, prípadne jednorazovom vyplatení úrokov. Ak splatnosť úrokov nie je predmetom dohody, budú strany postupovať v súlade s Obchodným zákonníkom. Podľa neho, ak sa poskytnuté peňažné prostriedky majú vrátiť v splátkach, sú úroky zo splátky splatné spolu s ňou v deň jej splatnosti. Pokiaľ sa strany dohodli na jednorazovej návratnosti úveru, je záväzok platiť úroky splatný spolu so záväzkom vrátiť použité prostriedky. Výnimku z tohto pravidla tvorí prípad, keď sa úver poskytol na dobu dlhšiu ako jeden rok. Vtedy je pomerná časť úrokov splatná koncom kalendárneho roka a zvyšok úrokov sa splatí spolu s vrátenými peňažnými prostriedkami.

2.5. Zánik zmluvy

Zmluva o úvere zaniká najčastejšie splnením záväzkov z nej vyplývajúcich. **Okrem toho môže zaniknúť niektorým zo spôsobov zániku nesplneného záväzku, ktoré upravuje buď Obchodný zákonník (napr. zmarením účelu zmluvy) alebo Občiansky zákonník (napr. urovaním, dohodou zmluvných strán a pod.).**

Okrem všeobecnej úpravy odstúpenia od zmluvy **zákon pozná tri osobitné dôvody, pri ktorých je veriteľ oprávnený od zmluvy odstúpiť a požadovať, aby dlžník vrátil dlžnú sumu i s úrokmi.** Prvý sa bude aplikovať v prípade, ak zabezpečenie veriteľovej pohľadávky zaniklo alebo sa zhoršilo a dlžník ho v primeranej lehote nedoplní na pôvodnú výšku. Veriteľ má možnosť odstúpiť od zmluvy aj v prípade, ak je dlžník v omeškaní s vrátením viac než

dvoch splátok, alebo po dobu dlhšiu než tri mesiace s vrátením jednej splátky. Napokon, **veriteľ môže odstúpiť od zmluvy pri účelovom úvere, pokiaľ dlžník použil poskytnuté prostriedky na iný účel než bol dohodnutý v zmluve, alebo ak ich na dohodnutý účel nemožno použiť.** Zmluva môže pripúšťať i ďalšie dôvody, pri splnení ktorých sú strany oprávnené od nej odstúpiť.

2.6. Zmluva o úvere v spotrebiteľských vzťahoch

Vzhľadom na § 52 ods. 1 OZ spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva, ktorú uzatvára obchodník so spotrebiteľom, a to bez ohľadu na právnu formu. Ak je dlžníkom zo zmluvy o úvere spotrebiteľ ide o tzv. spotrebiteľský obchodný záväzkový vzťah, keďže sa na záväzkový vzťah v zmysle § 52 ods. 2 OZ aplikujú prednostne ustanovenia Občianskeho zákonníka, a to aj napriek skutočnosti, že zmluva o úvere je tzv. absolútny obchodný záväzkový vzťah, keďže toto síce kogentné ustanovenie Obchodného zákonníka je prelomené ochranou spotrebiteľa upravenou v Občianskom zákonníku. V rámci právnej úpravy zmluvy o spotrebiteľskom úvere možno v našom právnom poriadku rozsiaholo vnímať vplyv komunitárneho práva, a to najmä prostredníctvom prijímaných smerníc, ako aj judikatúry Súdneho dvora EÚ.

Vzhľadom na charakter práva ochrany spotrebiteľa, právna úprava spotrebiteľských úverov je oproti všeobecnej úprave zmluve o úvere obsiahnutej v Obchodnom zákonníku formálnejšia, rozsiahlejšia, prísnejšia a má kogentný charakter. Uvedené vlastnosti sa prejavujú najmä v stanovení rôznorodých predzmluvných povinností zmluvných strán, rozsiahlych podstatných náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ako aj v osobitnej procesnej úprave riešenia prípadných vzniknutých sporov. Na právne vzťahy vzniknuté zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere sa preto aplikuje špeciálna právna úprava, napr. zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov, ako aj zákon č. 108/2024 Z. z. o ochrane spotrebiteľa.

Zo zákonných predzmluvných povinností možno spomenúť najmä povinnosť veriteľa s odbornou starostlivosťou posúdiť

úverovú bonitu spotrebiteľa (t. j. schopnosť spotrebiteľa splácať úver o ktorého poskytnutie veriteľa žiada). S porušením tejto povinnosti sú formulované zákonné sankcie odvodené od intenzity jej porušenia – nemožnosť veriteľa vyhlásiť mimoriadnu splatnosť úveru alebo bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru. Následkom bezúročnosti bezpoplatkovosti úveru je, že dlžník má povinnosť vrátiť len poskytnutú istinu bez dohodnutých úrokov a súvisiacich poplatkov z úveru.

Podstatné náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere sú vymedzené v § 9 ods. 2 Zákona o spotrebiteľských úveroch, pričom demonštratívne možno uviesť: druh úveru, dôsledná identifikácia zmluvných strán, doba trvania zmluvy, výška a mena úveru, úroková sadzba úveru, ročná percentuálna miera nákladov, výška, počet, frekvencia splátok, spôsob zániku zmluvy, právo na odstúpenie od zmluvy, a pod. **Zmluva o spotrebiteľskom úvere musí byť písomná.** Nedodržanie písomnej formy a absencia niektorých taxatívne vymedzených obligatórnych náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere uvedených v § 11 ZoSÚ nespôsobujú neplatnosť takejto zmluvy, ale bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru. Ide o sankciu pre veriteľa za nesplnenie jeho povinností.

Ročná percentuálna miera nákladov (tzv. RPMN), je inštitút viažuci sa k zmluve o spotrebiteľskom úvere. Ide o číselné vyjadrenie nákladov spotrebiteľa súvisiacich s úverom. RPMN je indikátor, na základe ktorého je spotrebiteľ schopný vykonať jednoduchú komparáciu medzi veriteľmi ponúkanými úverovými produktami, keďže na základe percentuálneho vyjadrenia celkových nákladov s ponúkaným úverom by mal byť spotrebiteľ schopný tieto ponuky navzájom porovnať a vyhodnotiť preňho najvýhodnejšiu z nich. Uvedenie RPMN v zmluve o spotrebiteľskom úvere je jednou z podstatných náležitostí zmluvy, pričom nesprávne uvedenie RPMN v neprospech spotrebiteľa (t. j. nižšej, ako v skutočnosti mala byť uvedená), spôsobuje taktiež bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru.

Vzhľadom na zákonné pravidlo prednostnej aplikácie ustanovení Občianskeho zákonníka je (okrem iných právnych inštitútov) odlišne upravená aj sadzba úrokov z omeškania. Kým podľa právnej úpravy obchodného práva zákonná úprava neurčuje

limit dojednanej výšky sadzby úrokov z omeškania, v prípade občianskoprávnej úpravy nemožno dohodnúť odlišnú výšku úrokov z omeškania ako je stanovená v nariadení vlády č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka. Výška úrokov z omeškania je o 5 percentuálnych bodov zvýšená základná úroková sadzba ECB platná k prvému dňu omeškania dlžníka. Nariadenie vlády rovnako stanovuje najvyššiu prípustnú výšku odplaty dohodnutú v spotrebiteľských vzťahoch spolu s jej podrobným výpočtom.

Pri spotrebiteľských vzťahoch sa v prípade vzniku sporu aplikuje na konanie osobitná procesnoprávna úprava sporov s ochranou slabšej strany, konkrétne spotrebiteľských sporov podľa § 290 a nasl. CSP. Špecifiká tejto úpravy spočívajú v rozšírenej manudukčnej povinnosti súdu vo vzťahu k spotrebiteľovi, ako aj osobitnej úprave možnosti zastúpenia spotrebiteľa v konaní, možnosti súdu obstarat' a vykonať dôkaz aj bez návrhu jednej zo strán, či odlišnej úprave koncentrácie konania.

3. Zmluva o tichom spoločenstve

Zmluva o tichom spoločenstve (§ 673 – 681 OBZ) patrí medzi klasické zmluvné typy, ktorých účelom je spravidla dočasné poskytnutie určitého vkladu zo strany tichého spoločníka v prospech podnikateľa, ktorým sa tichý spoločník bude podieľať na výsledku podnikania podnikateľa a podnikateľ sa zaviazá zaplatiť tichému spoločníkovi podiel na zisku.

Uzavretím zmluvy o tichom spoločenstve nevzniká subjekt práva, hoci by k tomu mohlo označenie zmluvy mylne navádzať – ide totiž len o zmluvný typ, v ktorom sa tichému spoločníkovi priznáva pomerne veľká miera anonymity a súčasne len nepriamy vplyv tichého spoločníka na podnikanie podnikateľa – tichý spoločník sa totiž na podnikaní podnikateľa podieľa len svojím vkladom, no spravidla nie je oprávnený podieľať sa na jeho rozhodovaní, pričom v zásade platí aj to, že tichý spoločník nezodpovedá, a ani neručí za záväzky podnikateľa (okrem zákonných výnimiek).

Zmluva o tichom spoločenstve je istou alternatívou podnikania prostredníctvom účasti v obchodných spoločnostiach

a v družstve; vzhľadom na jej charakter zakladá tzv. nesubjektívnu formu podnikania.

3.1. Charakteristika zmluvy o tichom spoločenstve

Zmluvou o tichom spoločenstve (§ 673 OBZ) sa zaväzuje tichý spoločník poskytnúť podnikateľovi určitý vklad a podieľať sa ním na jeho podnikaní a podnikateľ sa zaväzuje na platenie časti zisku vyplývajúcej z podielu tichého spoločníka na výsledku podnikania.

Zmluva o tichom spoločenstve predstavuje absolútny obchodný záväzkový vzťah (§ 261 ods. 6 OBZ), ktorý sa bude vždy spravovať ustanoveniami Obchodného zákonníka bez ohľadu na povahu a postavenie zmluvných strán; je **synalagmatickou** (obojsstranne zaväzujúcou) a **konsenzuálnou** (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) **zmluvou**. **Zmluva o tichom spoločenstve má pojmovovo odplatný** (podstatnou náležitosťou zmluvy je záväzok podnikateľa zaplatiť tichému spoločníkovi podiel na zisku) a **formálny** (vyžaduje písomnú formu pre platnosť jej uzavretia) **charakter**.

3.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Zo základného vymedzenia zmluvy o tichom spoločenstve vyplýva, že jej **podstatnými materiálnymi náležitosťami sú:**

- a) **určenie zmluvných strán, ktorými sú podnikateľ a tichý spoločník,**
- b) **záväzok tichého spoločníka poskytnúť podnikateľovi určitý vklad,**
- c) **vymedzenie vkladu,**
- d) **záväzok podnikateľa zaplatiť tichému spoločníkovi podiel na zisku.**

Postavenie podnikateľa v zmluve o tichom spoločenstve bude mať subjekt, ktorý je podnikateľom podľa § 2 ods. 2 OBZ – môže ísť tak o fyzickú osobu, ako aj právnickú osobu, ako aj osobu zapísanú do obchodného alebo iného zákonného podnikateľského registra.

Tichým spoločníkom môže byť ktorákoľvek fyzická i právnická osoba, pokiaľ má právnu subjektivitu, tzn., že tichým spoločníkom môže byť aj iný podnikateľ, ale aj nepodnikateľ, či spotrebiteľ.

V prípadoch, keď v zmluve o tichom spoločenstve vystupuje ako tichý spoločník spotrebiteľ, pôjde o tzv. spotrebiteľský obchod (§ 52 ods. 2 posledná veta OZ), z čoho vyplýva, že v týchto prípadoch sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva. Ak preto uzavrie zmluvu o tichom spoločenstve spotrebiteľ ako tichý spoločník, použijú sa na túto zmluvu ustanovenia Obchodného zákonníka o zmluvnom type (§ 673 až § 681 OBZ); a ostatné otázky (napr. premlčanie, zodpovednosť za škodu a pod.), sa budú spravovať ustanoveniami Občianskeho zákonníka.

3.3. Vklad tichého spoločníka

Predmetom vkladu tichého spoločníka môže byť určitá peňažná suma, určitá vec, právo alebo iná majetková hodnota využiteľná pri podnikaní. Okrem peňažných prostriedkov (v hotovostnej alebo bezhotovostnej forme) tak môže byť predmetom vkladu aj nepeňažné plnenie – napr. motorové vozidlo, technológia, ochranná známka, patent, pohľadávka, či iná hnuiteľná alebo nehnuteľná vec, či výkon práva (napr. právo nájmu alebo iného užívania majetku). **Tichý spoločník je povinný predmet vkladu odovzdať podnikateľovi alebo mu umožniť jeho využitie pri podnikaní v dohodnutej dobe, inak bez zbytočného odkladu po uzavretí zmluvy.**

Ak sa zmluvné strany nedohodnú odlišne, podnikateľ sa prevzatím vecí, s výnimkou nehnuteľných vecí, stáva jej vlastníkom. Ak je predmetom vkladu tichého spoločníka nehnuteľná vec, je podnikateľ oprávnený na jej užívanie po dobu trvania zmluvy; a ak je predmetom vkladu právo a zmluva neurčuje niečo iné, je podnikateľ oprávnený po dobu trvania zmluvy na jeho výkon (napr. právo používať ochrannú známku).

Nepeňažný vklad tichého spoločníka, na rozdiel od vkladu, ktorý spoločník vkladá do obchodnej spoločnosti, sa nemusí oceniť znaleckým posudkom.

3.4. Práva a povinnosti zmluvných strán

Tichý spoločník je oprávnený nahliadať do všetkých obchodných dokladov a účtovných záznamov týkajúcich sa podnikania, na ktorom sa podieľa svojím vkladom podľa zmluvy o tichom spoločenstve. Tomuto právu tichého spoločníka zodpovedá **povinnosť podnikateľa poskytnúť tichému spoločníkovi na požiadanie informácie o podnikateľskom zámere na budúce obdobie a o predpokladanom vývoji stavu majetku a financií** týkajúcich sa podnikania, na ktorom sa tichý spoločník podieľa svojím vkladom podľa zmluvy o tichom spoločenstve.

Podnikateľ je povinný na požiadanie poskytnúť tichému spoločníkovi kópiu účtovnej závierky, ak zákon ukladá podnikateľovi povinnosť mať účtovnú závierku overenú audítorom, a výročnú správu. Ak zo zmluvy nevyplýva iné, podnikateľ je povinný na žiadosť tichého spoločníka zaslať požadované informácie alebo kópie listín tichému spoločníkovi na ním uvedenú adresu na vlastné náklady, inak je povinný ich poskytnúť v mieste svojho sídla.

Práva a povinnosti voči tretím osobám z podnikania vznikajú iba podnikateľovi, pričom tichý spoločník nezodpovedá za záväzky podnikateľa voči tretím osobám. Rovnako tichý spoločník ani neručí za záväzky podnikateľa voči tretím osobám, okrem zákonných prípadov – tichý spoločník ručí za záväzky podnikateľa, ak a) jeho meno je obsiahnuté v obchodnom mene podnikateľa, alebo b) vyhlási osobe, s ktorou rokuje podnikateľ o uzavretí zmluvy, že obaja podnikajú spoločne.

3.5. Podiel na zisku tichého spoločníka

Podiel tichého spoločníka na zisku podnikateľa sa určuje z ročnej účtovnej závierky podnikateľa. Tichému spoločníkovi vzniká nárok na podiel zo zisku do 30 dní po vyhotovení ročnej účtovnej závierky. Ak je podnikateľom právnická osoba, plynie táto lehota od schválenia tejto závierky v súlade s jej stanovami, spoločenskou zmluvou alebo zákonom. V prípade, že neskôr

podnikateľ dosiahne v rámci podnikania stratu, nie je spoločník povinný prijatý podiel na zisku vracat'.

O podiel na strate sa znižuje vklad tichého spoločníka. O podiel na zisku v ďalších rokoch sa znížený vklad zvyšuje a nárok na podiel na zisku vzniká spoločníkovi po dosiahnutí pôvodnej výšky vkladu, pričom platí, že tichý spoločník nie je povinný pri podiele na strate z podnikania svoj vklad dopĺňať a na strate sa zúčastňuje len do výšky svojho vkladu.

Ak napr. tichý spoločník poskytol podnikateľovi peňažný vklad 100 000 eur s tým, že tichý spoločník má nárok na 30 % podiel na zisku podnikateľa a podnikateľ dosiahol v príslušnom zdaňovacom období stratu vo výške 60 000 eur, bude sa tichý spoločník podieľať aj na tejto strate v rozsahu 30 %, tzn. v rozsahu 20 000 eur. O tento podiel na strate podnikateľa sa zníži aj jeho vklad (100 000 – 20 000) a v ďalšom období bude jeho vklad len 80 000 eur. Ak v nasledujúcom období podnikateľ dosiahne zisk, nevzniká tichému spoločníkovi právo na podiel na tomto zisku a musí počkať, kým jeho vklad nedosiahne pôvodnú výšku vkladu, tzn. 100 000 eur.

Tichý spoločník nie je oprávnený požadovať vrátenie svojho vkladu pred zánikom zmluvy o tichom spoločenstve.

3.6. Zánik zmluvy

Zmluva o tichom spoločenstve zaniká spôsobmi, ktoré predpokladajú všeobecné ustanovenia Obchodného a Občianskeho zákonníka.

Ustanovenia § 679 OBZ okrem toho upravujú osobitné dôvody zániku účasti tichého spoločníka na podnikaní podnikateľa, a tým aj zmluvy o tichom spoločenstve samotnej tak, že účasť tichého spoločníka zaniká:

- a) uplynutím doby, na ktorú bola uzavretá,
- b) výpoveďou, ak nebola zmluva uzavretá na dobu určitú,
- c) ak dosiahne podiel tichého spoločníka na strate výšku jeho vkladu,
- d) ukončením podnikania, na ktoré sa zmluva vzťahuje,
- e) vyhlásením konkurzu na majetok podnikateľa alebo zamietnutím návrhu na vyhlásenie tohto konkurzu pre

nedostatok majetku, resp. zastavením konkurzného konania pre nedostatok majetku.

Ak zmluva neurčuje inú výpovednú lehotu, možno zmluvu vypovedať najneskôr šesť mesiacov pred koncom kalendárneho roka. Do 30 dní po zániku zmluvy je podnikateľ povinný vrátiť tichému spoločníkovi vklad zvýšený alebo znížený o jeho podiel na výsledku podnikania.

4. Zmluva o otvorení akreditívu

Zmluva o otvorení akreditívu (§ 682 – § 691 OBZ) je typickou bankovou zmluvou, keďže jej zmluvnou stranou je vždy banka. Podnikateľ, ktorý sa rozhodne vstúpiť do obchodného styku s novým partnerom, spravidla hľadá najvýhodnejšiu formu platobného styku, ktorá by mu zabezpečila splnenie jeho pohľadávok. Z praxe obchodníkov sa takto pôvodne vo sfére medzinárodného obchodu vyvinul z kupeckej poukážky akreditív. Akreditív vstúpil do sféry platobného styku ako produkt praxe bánk, vyvíjajúci sa v podobe všeobecne uznávaných medzinárodných zvyklostí. Problematika týkajúca sa použitia akreditívnej formy platieb bola po prvýkrát upravená Medzinárodnou obchodnou komorou v Paríži, ktorá v roku 1933 vydala prvé Jednotné zvyklosti a pravidlá pre dokumentárne akreditívy.

Právna úprava akreditívu bola v československom právnom poriadku pôvodne obsiahnutá v Zákonníku medzinárodného obchodu (§ 653 a nasl.). Od účinnosti Obchodného zákonníka, ktorý v podstate túto úpravu prevzal, sa akreditív udomácnil aj v tuzemskom platobnom styku ako spôsob vyrovnania záväzkov medzi podnikateľmi.

4.1. Charakteristika zmluvy o otvorení akreditívu

Obchodný zákonník vymedzuje zmluvu o otvorení akreditívu ako zmluvu, ktorou sa banka zaväzuje príkazcovi, že na základe jeho žiadosti poskytne oprávnenému na účet príkazcu určité

plnenie, ak oprávnený splní do určitej doby určené podmienky. Príkazca sa banke za to zaväzuje zaplatiť odplatu.

Zmluva o otvorení akreditívu predstavuje absolútny obchodný záväzkový vzťah (§ 261 ods. 6 OBZ), ktorý sa bude vždy spravovať ustanoveniami Obchodného zákonníka bez ohľadu na povahu a postavenie zmluvných strán; je **synalagmatickou** (obojustranne zaväzujúcou) a **konsenzuálnou** (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) **zmluvou**. **Zmluva o otvorení akreditívu má pojmovo odplatný** (podstatnou náležitosťou zmluvy je záväzok príkazcu zaplatiť banke odplatu) a **formálny** (vyžaduje písomnú formu pre platnosť jej uzavretia) **charakter**.

Otvorenie akreditívu zakladá vzájomne podmienené vzťahy medzi tromi subjektmi:

- a) bankou,
- b) príkazcom (t. j. osobou, ktorá banku o otvorenie akreditívu požiadala),
- c) oprávneným, ktorý sa zvykne označovať i termínom **beneficient**.

Oprávnený nie je zmluvnou stranou (zmluvu o otvorení akreditívu uzatvára banka s príkazcom). Napriek tomu, ak na vyzvanie banky splní akreditívne podmienky, banka mu poskytne určité plnenie, na ktoré sa zaviazala príkazcovi.

Otvorenie akreditívu sa obvykle opiera o predchádzajúcu zmluvu (tzv. podkladovú zmluvu), uzavretú medzi príkazcom a oprávneným. Najčastejšie ide o kúpnu zmluvu, ktorá v ustanoveniach o platobnom styku zaväzuje kupujúceho (v akreditívnom vzťahu vystupuje ako príkazca), aby platil formou akreditívu. Príkazca teda uzavrie s bankou zmluvu o otvorení akreditívu. Banka následne informuje oprávneného (ten má v podkladovej zmluve postavenie predávajúceho) o tom, že v jeho prospech otvorila akreditív. Zároveň uvedie, aké podmienky musí ako oprávnený splniť, aby v jeho prospech uvoľnila príkazcovo plnenie. Podmienku oprávnený splní spravidla tým, že preukáže dodanie tovaru, ktorý bol predmetom pôvodnej kúpnej zmluvy. Tento postup predstavuje pre obe strany kúpnej zmluvy bezpečný

spôsob platby. Vyžaduje síce vyššie náklady, ale kupujúci má istotu, že jeho platbu dostane predávajúci až po dodaní tovaru a na druhej strane predávajúci, že za svoj tovar dostane určite zaplatené.

Preto sa akreditív využíva v platobnom styku medzi obchodnými partnermi, ktorí vstupujú do vzájomných obchodných vzťahov po prvýkrát, keď ešte nemôžu posúdiť dôveryhodnosť druhej strany. Takisto je vhodným platobným prostriedkom medzinárodného obchodného styku.

4.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Zmluva o otvorení akreditívu musí obsahovať:

- a) určenie zmluvných strán, ktorými sú príkazca a banka,
- b) záväzok banky príkazcovi, že na základe jeho žiadosti poskytne oprávnenému na účet príkazcu určité plnenie, ak oprávnený splní do určitej doby určené podmienky,
- c) záväzok príkazcu zaplatiť banke zaplatiť odplatu.

Zmluvnými stranami tejto zmluvy sú **banka a príkazca**. Príkazcom, teda osobou, v mene ktorej bude banka platiť (samozrejme na ťarchu jeho účtu), môže byť ktorákoľvek fyzická alebo právnická osoba, bez ohľadu na to či je alebo nie je podnikateľom. Keďže sa však akreditív vyvinul ako typický prvok obchodného platobného styku, v praxi bude mať príkazca spravidla postavenie podnikateľa.

4.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Záväzok príkazcu vzniká už uzavretím zmluvy, ale deň otvorenia akreditívu môže byť určený na neskorší termín. Taktiež z textu dohody môže príkazcovi vyplývať právo jednostranným pokynom určiť dobu, kedy má byť akreditív otvorený. V prípade, ak ustanovenie o otvorení akreditívu v zmluve chýba, banka je povinná otvoriť akreditív v prospech oprávneného **bez zbytočného odkladu po uzavretí zmluvy. Akreditívne plnenie musí byť v dohode jasne určené, spravidla bude spočívať vo vyplatení dohodnutej sumy alebo akceptácii zmenky.**

Závazok banky voči oprávnenému vzniká vtedy, keď mu banka v súlade so zmluvou písomne oznámi, že v jeho prospech otvára akreditív a zároveň mu oznámi jeho obsah. Oznamuje to prostredníctvom akreditívnej listiny. V akreditívnej listine musí byť určené plnenie, na ktoré sa banka zaväzuje, doba platnosti akreditívu a akreditívne podmienky, ktoré má oprávnený v tejto dobe splniť preto, aby sa mohol domáhať peňažného plnenia voči banke.

Vzťah medzi bankou a oprávneným má jednostranný charakter, pretože kým banke vzniká povinnosť poskytnúť beneficiantovi plnenie určené v akreditívnej listine, oprávnenému voči banke z otvorenia akreditívu žiadna povinnosť nevzniká. Beneficiant nie je povinný nárok na plnenie voči banke uplatniť a splniť akreditívne podmienky. Teda – táto povinnosť mu nevzniká zo zmluvy o otvorení akreditívu, ale pravdepodobne sa na ňu zaviazal príkazcom v podkladovej zmluve (napr. kúpnej). Oprávnený spravidla splní akreditívne podmienky predložením listín preukazujúcich dodanie tovaru (napr. skladištný list).

Zmluva o otvorení akreditívu má odplatný charakter. Výška odplaty, podobne ako pri iných bankových zmluvách, sa spravidla odvádza zo sadzobníka banky, na ktorý zmluva odkazuje. **Ak odplata za otvorenie akreditívu nie je v zmluve dohodnutá, príkazca je aj tak povinný ju zaplatiť, a to vo výške odplaty obvyklej v čase uzavretia zmluvy.**

Všeobecne platí, že akreditívy sú svojou povahou transakcie oddelené od kúpnych alebo iných zmlúv, ktoré môžu tvoriť ich podklad. Právne vzťahy medzi príkazcom a oprávneným sa bánk netýkajú ani v prípade, keď je v akreditíve obsiahnutá odvolávka na podkladové zmluvy. Tie vzájomne zaväzujú len príkazcu a beneficianta. Z toho, že akreditívny vzťah je právne nezávislý od vzťahu beneficiant – príkazca, pre banku vyplýva, že banka pri včasnom splnení akreditívnych podmienok oprávneným nemôže použiť proti jeho nárokom tie námietky, ktoré by proti nemu mohol použiť príkazca na základe podkladového právneho vzťahu medzi nimi (napr. ak by oprávnený dodal tovar síce včas, ale nie v dohodnutej kvalite). Ku skutočnostiam, ktoré by mohli byť podkladom pre takéto námietky, sa vo vzťahu banka – beneficiant

prihliada len vtedy, keď sú obsahom akreditívnych podmienok, ktoré má beneficiant splniť.

Keďže **zákon rozoznáva odvolateľné a neodvolateľné akreditívy**, malo by byť okrem doby otvorenia akreditívu v zmluve jasne uvedené, či ho možno odvolať. Ak takýto údaj chýba, akreditív sa považuje za neodvolateľný. V takom prípade ho banka môže zmeniť alebo zrušiť len so súhlasom oprávneného a príkazcu. Odvolateľný akreditív môže byť vo vzťahu k oprávnenému zmenený alebo zrušený aj bez jeho súhlasu, a to až do doby, kým oprávnený splní podmienky určené v akreditívnej listine.

Ku vzťahom založeným otvorením akreditívu sa najmä v medzinárodnom obchode spravidla pripája vzťah ku ďalšej banke, banke oprávneného. Je to praktické predovšetkým v prípadoch, keď oprávnený má sídlo (alebo miesto podnikania, u fyzickej osoby bydlisko) v inej krajine, kde využíva služby vlastnej banky. Vstup druhej banky do vzťahu však nie je vylúčený ani v rámci tuzemského platobného styku. **Úloha ďalšej banky (banky beneficianta) môže byť dvojaká. Buď ďalšia banka potvrdí otvorenie akreditívu bankou príkazcu, alebo beneficiantovi otvorenie akreditívu bankou príkazcu iba oznámi.** Právne postavenie ďalšej banky bude potom závisieť od toho, na ktorý z týchto dvoch možných prístupov sa zaviazala. **Ak ďalšia banka otvorenie akreditívu iba oznamuje (avizuje), zodpovedá len za správnosť oznamu, ale nepreberá na seba záväzok z akreditívu.** Ak by svojím nesprávnym oznámením spôsobila škodu, bola by povinná ju nahradiť, preto avizujúca banka s primeranou starostlivosťou skontroluje pravosť akreditívu. Nebola by však povinná poskytnúť beneficiantovi plnenie, ak by oznam o otvorení akreditívu bankou príkazcu odovzdala v poriadku, ale banka príkazcu by z nejakého dôvodu svoj záväzok voči beneficiantovi nespĺnila.

V druhom prípade, keď **ďalšia banka potvrdí akreditív otvorený bankou zaviazanou zo zmluvy o akreditíve, preberá aj potvrdzujúca banka voči oprávnenému záväzok a je mu solidárne zaviazaná s bankou, ktorá akreditív otvorila.** V dôsledku toho oprávnený, ktorý včas a riadne splnil akreditívne podmienky, môže požadovať plnenie z akreditívu buď od banky, ktorá ho vystavila, alebo od tej, ktorá ho

potvrdila. Ak si vyberie potvrdzujúcu banku, táto mu poskytne dohodnuté plnenie a následne sa vyrovná s bankou, ktorá akreditív otvorila. Vzťah medzi oboma bankami je spravidla založený na mandátnej zmluve, v ktorej si presne upravujú vzájomné práva a povinnosti.

Pokiaľ ide o druhy akreditívov, Obchodný zákonník výslovne uvádza len **dokumentárny akreditív**. Okrem neho pripúšťa aj ďalšie druhy a všeobecne ich zaraďuje pod pojem iné akreditívy. **Dokumentárny akreditív** je odvodený od skutočnosti, že beneficiant má nárok na plnenie voči banke, až keď v priebehu platnosti akreditívu riadne predloží všetky dokumenty určené v akreditívnej listine. Tieto dokumenty je banka povinná preskúmať s odbornou starostlivosťou. Skúma pritom vzájomnú súvislosť predložených dokumentov a to, či ich obsah zjavne zodpovedá podmienkam určeným v akreditívnej listine.

Dokumentárny akreditív je svojím spôsobom zabezpečením vzájomného plnenia nielen v prospech beneficianta, ale aj v prospech príkazcu, pretože ten má istotu, že peniaze banka vyplatí až po predložení dohodnutého dokumentu (napr. potvrdenie prístavu že sa v ňom tovar nachádza, resp. že bol naložený). Vzhľadom na dôležitosť významu dokumentov prevzatých od oprávneného platí, že banka zodpovedá príkazcovi za škodu, ktorú spôsobila ich stratou, zničením alebo poškodením. Ide o objektívnu zodpovednosť, z ktorej sa môže liberovať len ak preukáže, že túto škodu nemohla odvrátiť ani pri vynaložení odbornej starostlivosti.

Pre iné akreditívy nemá Obchodný zákonník samostatnú právnu úpravu, ale odkazuje na analogické aplikovanie pravidiel dokumentárneho akreditívu. Inými akreditívami sú napríklad:

- a) **revolvingový akreditív**: ide o akreditív, ktorý po svojom vyčerpaní nezaniká, ale automaticky sa obnovuje za dohodnutých podmienok. Používa sa pri viacnásobne sa opakujúcich dodávkach uskutočňovaných za rovnakých podmienok;
- b) **krytý/nekrytý akreditív**: vyjadruje vzťah medzi bankami vstupujúcimi do akreditívneho vzťahu, teda medzi bankou otvárajúcou a bankou výplatnou. Pri krytých akreditívoch dochádza k úhrade (resp. k viazaniu) príslušného krytia na účte

prikazujúcej banky zároveň s otvorením akreditívu, pri nekrytom akreditíve až po predložení dokladov uvedených v akreditívnych podmienkach;

- c) **stand-by akreditív:** neslúži ako platobný inštrument pre dodávky tovaru alebo služieb, ale nahrádza (najmä v USA) bankovú záruku. Beneficiantom nie je predávajúci, ale kupujúci;
- d) **remboursný akreditív:** ide o akreditív kombinovaný s poskytnutím úveru kupujúcemu.

4.4. Zánik zmluvy

V prípade zmluvy o otvorení akreditívu sa pre zánik zmluvy použijú všeobecné ustanovenia Obchodného zákonníka (§ 324 a nasl. OBZ) a Občianskeho zákonníka o zániku záväzkov, keďže osobitné ustanovenia o zániku tohto zmluvného typu v právnej úprave absentujú.

5. Zmluva o inkase

Zmluva o inkase (§ 692 – § 699 OBZ) je protipólom zmluvy o otvorení akreditívu – zjednodušene povedané – **kým pri akreditíve sa banka zaväzuje platiť, v inkasnej zmluve sa zaväzuje platbu prijať**. Podobne, ako pri akreditíve, aj v prípade zmluvy o inkase Medzinárodná obchodná komora v Paríži zachytila vžitú obchodnú prax v podobe Jednotných pravidiel pre inkaso. Tieto všeobecné pravidlá majú povahu obchodných zvyklostí, na ktoré sa strany môžu v zmluve odvolávať, a dobrovoľne sa tak riadiť ich ustanoveniami.

5.1. Charakteristika zmluvy o inkase

Obchodný zákonník vymedzuje zmluvu o inkase ako zmluvu, ktorou sa zaväzuje banka obstarat' pre príkazcu prijatie plnenia určitej peňažnej pohľadávky od určitého dlžníka alebo obstarat' iný inkasný úkon.

Zmluva o inkase predstavuje absolútny obchodný záväzkový vzťah (§ 261 ods. 6 OBZ), ktorý sa bude vždy spravovať ustanoveniami Obchodného zákonníka bez ohľadu na povahu

a postavenie zmluvných strán; je **synalagmatickou** (obojsstranne zaväzujúcou) a **konsenzuálnou** (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) **zmluvou**. **Zmluva o inkase má pojmovo odplatný** (podstatnou náležitosťou zmluvy je záväzok príkazcu zaplatiť veriteľovi odplatu) a **neformálny** (nevyžaduje písomnú formu pre platnosť jej uzavretia) **charakter**.

5.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Zmluva o inkase musí obsahovať:

- a) **určenie zmluvných strán, ktorými sú banka a príkazca,**
- b) **označenie dlžníka,**
- c) **určenie inkasného úkonu,**
- d) **určenie sumy, ktorá má byť predmetom inkasného úkonu.**

Zmluvnými stranami tejto zmluvy sú **banka a príkazca**. Príkazcom, teda osobou, v mene ktorej bude banka platiť (samozrejme na ťarchu jeho účtu), môže byť fyzická alebo právnická osoba, bez ohľadu na to či je alebo nie je podnikateľom.

5.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Predmetom záväzku banky je obstaranie záležitosti, čo z tohto zmluvného typu robí druh príbuzný mandátnej zmluve. Práva a povinnosti strán sa preto podporne spravujú ustanoveniami o mandátnej zmluve. Obstaranie záležitosti bude spravidla spočívať v tom, že banka uplatní pohľadávku príkazcu u jeho dlžníka a zároveň prijme (zinkasuje) dlhovanú sumu. Ako iný inkasný úkon môže banka zaobstarať prijatie (akceptáciu) cudzej zmenky, vydanie vlastnej zmenky a podobne.

Príkazca musí pri uzavieraní zmluvy určiť, o aký druh inkasa má záujem. Ak požaduje, aby banka dlžníkovi po zaplatení dlžnej sumy vydala určité dokumenty, pôjde o tzv. **dokumentárne inkaso**. Dokumentmi pritom môžu byť doklady oprávňujúce nakladať s tovarom (napr. náložný list, skladištný list) alebo iné doklady (napr. faktúry, zmenky, šeky). Je vecou príkazcu, aby určil, ktoré doklady majú byť odovzdané dlžníkovi po zaplatení. Na rozdiel

od dokumentárneho akreditívu však tieto doklady nemusia byť vymenované v zmluve o inkase. Vtedy bude banka pri inkase predkladať všetky dokumenty, ktoré jej v tejto súvislosti príkazca poskytol. **Dokumentárne inkaso sa v obchodnom styku používa i v súvislosti so zasielateľskou zmluvou a zmluvou o preprave vecí.** Ak tieto zmluvy určujú, že pred vydaním zásielky alebo dokladov umožňujúcich nakladať so zásielkou vyberie zasielateľ, resp. dopravca od príjemcu určitú peňažnú sumu (alebo uskutoční iný inkasný úkon), budú primerane platiť ustanovenia Obchodného zákonníka o dokumentárnom inkase.

Zákon nevyžaduje, aby zo zmluvy vyplývala povinnosť príkazcu zaplatiť za vykonanie inkasného úkonu banke odplatu. Príkazca je napriek tomu povinný banke zaplatiť, pričom ak odplata nebola určená zmluvou, jej výška sa určí v sume obvyklej v čase uzavretia zmluvy. V praxi sa vychádza zo sadzobníkov bánk, banky nezriedka požadujú platbu odmeny vopred.

Základnou povinnosťou banky je obstaranie inkasného úkonu. Táto jej povinnosť je splnená tým, že banka požiada dlžníka o zaplatenie peňažnej sumy alebo o vykonanie úkonu vyžadovaného podľa zmluvy s príkazcom. **Ak dlžník odmietne, banka o tom ihneď podá správu príkazcovi, ale nezodpovedá za to, že inkaso sa neuskutočnilo.** Predmetom záväzku banky totiž nie je dosiahnuť zaplatenie dlžnej sumy, ale len vyvíjať činnosť smerujúcu k zaplateniu (teda obstaranie inkasa). Pri vybavovaní záležitosti je banka povinná postupovať s odbornou starostlivosťou podľa pokynov príkazcu.

Prijatú peňažnú sumu alebo cenné papiere, ktoré boli predmetom inkasného úkonu, je banka povinná bez zbytočného odkladu odovzdať príkazcovi. Zodpovedá pritom za škodu spôsobenú stratou, zničením alebo poškodením týchto dokumentov. Banka sa zodpovednosti môže zbaviť, len ak preukáže, že škode nemohla zabrániť ani pri vynaložení odbornej starostlivosti. Ak bolo predmetom inkasného úkonu prijatie peňazí a príkazca má u inkasnej banky otvorený bežný účet, spravidla si banka túto povinnosť plní tak, že prijatú sumu pripíše na príkazcov účet.

Obstaranie inkasného úkonu zvyčajne zabezpečujú dve banky. Vysielajúca banka, ktorá s príkazcom uzavrie zmluvu

o inkase a potom inkasná banka, ktorá prijme peňažné plnenie či iný inkasný úkon. Zapojenie druhej banky bude nutné napríklad vtedy, keď sa inkasný úkon v rámci medzinárodného obchodného styku realizuje v zahraničí, kde vysielajúca banka nemá pobočky. Vo vnútroštátnom styku prichádza zapojenie druhej banky do úvahy najmä v prípade, ak príkazca a dlžník sú klientmi rôznych bánk. V súlade so všeobecnou úpravou záväzkovej časti vysielajúca banka zodpovedá príkazcovi za porušenie povinností druhou bankou tak, akoby záväzok plnila sama. Je preto v jej záujme, aby si za partnera vybrala dôveryhodnú bankovú inštitúciu. Ak však druhú (inkasnú) banku určí sám príkazca, inkaso touto bankou sa bude uskutočňovať na jeho účet a nebezpečenstvo.

5.4. Zánik zmluvy

Zmluva o inkase zaniká predovšetkým splnením záväzku oboma stranami. Zo strany banky pritom stačí, aby sa usilovala o uskutočnenie inkasného úkonu a nie je podstatné, či sa jej to podarilo. Možnosť výpovede sa, vďaka subsidiárnemu pôsobeniu ustanovení mandátnej zmluvy, odvíja od výpovede mandanta a mandatára.

Príkazca (mandant) preto môže zmluvu kedykoľvek čiastočne alebo v plnom rozsahu vypovedať; jeho výpoveď nadobudne účinnosť dňom, keď sa o nej banka (mandatár) dozvie alebo môže dozvedieť. Naopak, banka by mohla zmluvu vypovedať až s účinnosťou ku koncu kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom bola výpoveď doručená príkazcovi, ak z výpovede nevyplýva neskorší čas.

6. Zmluva o bankovom uložení veci

Do kategórie bankových zmlúv zaraďujeme aj **zmluvu o bankovom uložení veci (§ 700 – § 707 OBZ), ktorej predmetom môže byť vo všeobecnosti uloženie hnutelnej veci, s výnimkou cenných papierov, keďže úprava uloženia cenných papierov je súčasťou zákona o cenných papieroch.**

6.1. Charakteristika zmluvy o bankovom uložení vecí

Zmluvou o bankovom uložení vecí sa banka zaväzuje prevziať určité veci okrem cenných papierov, aby ich uložila a spravovala a uložiteľ sa jej za to zaväzuje zaplatiť odplatu (§ 700 OBZ).

Zmluva o bankovom uložení vecí predstavuje absolútny obchodný záväzkový vzťah (§ 261 ods. 6 OBZ), ktorý sa bude vždy spravovať ustanoveniami Obchodného zákonníka bez ohľadu na povahu a postavenie zmluvných strán; je **synalagmatickou** (obojstranne zaväzujúcou) a **konsenzuálnou** (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) **zmluvou**.

Zmluva o bankovom uložení vecí má **pojmovu odplatný** (podstatnou náležitosťou zmluvy je záväzok uložiteľa zaplatiť banke odplatu) a **neformálny** (pre platnosť jej uzavretia sa nevyžaduje písomná forma) **charakter**.

6.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Zo základného vymedzenia zmluvy o bankovom uložení vecí vyplýva, že jej **podstatnými materiálными náležitosťami sú:**

- a) **určenie zmluvných strán, ktorými sú banka a uložiteľ,**
- b) **vymedzenie predmetu uloženia (teda označenie ukladanej veci),**
- c) **záväzok banky tieto predmety uložiť a spravovať,**
- d) **záväzok uložiteľa zaplatiť banke odplatu.**

Bankou môže byť len právnická osoba, ktorá má bankovú licenciu, uložiteľom môže byť akákoľvek fyzická alebo právnická osoba. **Na platnosť zmluvy zákon nevyžaduje písomnú formu, banky však vo svojej praxi nezvyknú využívať ústnu dohodu a na tento účel používajú predtlačené formuláre.**

6.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Pri uzavretí zmluvy a prevzatí vecí na uloženie je banka podľa zákona o bankách povinná požadovať preukázanie totožnosti

uložiteľa ako svojho klienta. Neskúma pritom, či je uložiteľ zároveň oprávneným držiteľom huteľnej veci (napr. či k nej má vlastnícke právo). Keďže zmluvou sa banka zaviazala len voči uložiteľovi, nemohla by predmet uloženia vydať inej osobe, ani keby táto dokázala svoje práva k veci. Aj vlastník by musel svoje právo uplatňovať priamo proti uložiteľovi a od neho žiadať, aby mu neprávom zadržívanú vec vydal. Banka by sama bez súhlasu uložiteľa nebola na vydanie veci oprávnená.

Pojem vecí, ktoré môžu byť predmetom uloženia, nie je bližšie špecifikovaný. Z povahy zmluvy však vyplýva, že pôjde výlučne o huteľné veci, rozmery ktorých nepresahujú možnosti uloženia v priestoroch banky (sotva by bolo možné uložiť vzácne umelecké dielo v podobe niekoľkotonovej sochy). Predmetom uloženia budú teda spravidla veci menej objemné, nevyžadujúce osobitné technické podmienky uloženia. Môže ísť napr. o listiny, ktoré zakladajú právne nároky (ale pritom nemajú povahu cenných papierov), alebo iné dokumenty (napr. závet, rodný list, a pod.). Je však dôležité, aby ich banka nielen uložila a opatrovala, ale aj spravovala, pretože inak by išlo o zmluvu o skladovaní.

Banka je podľa zmluvy povinná predmet uloženia prevziať a zabezpečiť jeho uloženie a správu. Správou sa rozumie uskutočňovanie právnych úkonov potrebných na výkon a zachovanie práv, ktoré uložiteľovi z uloženej veci vyplývajú (napr. sledovanie termínov, platenie poplatkov súvisiacich s listinami osvedčujúcimi priemyselné práva).

Pojmovým znakom zmluvy je jej odplatnosť. Výška odplaty je primárne predmetom dohody zmluvných strán, ale keďže spravidla je pevne stanovená v sadzobníku banky, uložiteľ ju môže len akceptovať alebo odmietnuť. **Ak by výška odplaty nebola dojednaná, banka je oprávnená požadovať odplatu obvyklú v čase uzavretia zmluvy.** Okrem odplaty je uložiteľ povinný uhradiť banke všetky výdavky, ktoré jej vznikli v súvislosti s plnením záväzku (napr. poštovné, telefónne poplatky a pod.). Ich výšku je banka povinná preukázať.

Predmet uloženia je banka povinná s vynaložením odbornej starostlivosti chrániť pred stratou, zničením, poškodením alebo znehodnotením. Ak by svoju povinnosť nespĺnila a predmet sa

stratil, zničil alebo poškodil, banka bude uložiteľovi zodpovedať za škodu tým spôsobenú. Svojej zodpovednosti sa môže zbaviť, len ak preukáže, že škodu nebolo možné odvrátiť ani pri vynaložení odbornej starostlivosti (osobitný liberačný dôvod).

Prihliadajúc na povahu uloženej veci, **je povinnosťou banky urobiť s odbornou starostlivosťou všetky úkony potrebné na výkon a zachovanie práv, ktoré uložiteľovi vyplývajú z predmetu uloženia. Zároveň mu musí bez zbytočného odkladu odovzdať všetko, čo prijala z uplatnenia týchto práv.** Pri plnení tejto povinnosti bude banka zjavne vstupovať do vzťahov s tretími osobami, a preto potrebuje, aby jej uložiteľ vystavil príslušné plnomocenstvo. Plnomocenstvo môže byť koncipované ako všeobecné (na všetky právne úkony, ktoré bude banka v tejto súvislosti realizovať), alebo pôjde o samostatné plné moci (na rôzne úkony, podľa okolností prípadu).

6.4. Zánik zmluvy

Uložiteľ je kedykoľvek oprávnený požiadať o vydanie uloženého predmetu alebo jeho časti. Ak zmluva týmto výberom nezanikla, môže predmet opäť kedykoľvek uložiť späť. V čase, kým sa predmet nevráti banke, nemá banka povinnosť ho spravovať, zmluva však trvá ďalej. Nie je preto vylúčené, že banka si bude účtovať odplatu i za toto obdobie. Ak by si uložiteľ vyzdvihol všetky uložené veci naraz, musí prejaviť vôľu, aby zmluva trvala naďalej. Inak zmluva automaticky zanikne.

Zánik zmluvy o bankovom uložení vecí je obojstranne možné dosiahnuť výpoveďou s okamžitou účinnosťou. Toto ustanovenie však nemá kogentný charakter a **zmluvu je možné uzavrieť i na dobu určitú; v tom prípade zmluva zaniká uplynutím dohodnutej doby.** Po zániku zmluvy je banka povinná vydať uložiteľovi predmet uloženia. Uložiteľ je zároveň povinný bez zbytočného odkladu ho prevziať a vyrovať dlžnú odplatu za dobu uloženia. Ak by so splnením tejto povinnosti váhal, banka môže na zabezpečenie svojich práv využiť zákonné zádržné právo k uloženej veci (§ 707 OBZ).

7. Zmluva o bežnom účte

Jednou z najvyužívanejších bankových služieb je vedenie bežného účtu, ktoré umožňuje realizovať bezhotovostný platobný styk. Bežný účet sa zriaďuje na základe **zmluvy o bežnom účte** (§ 708 – § 715 OBZ). Zriadením bežného účtu vzniká medzi bankou a majiteľom účtu obchodný vzťah, v rámci ktorého je banka oprávnená prijímať platby v prospech majiteľa účtu (svojho klienta) a na druhej strane podľa jeho pokynov z tohto účtu realizovať platby.

7.1. Charakteristika zmluvy o bežnom účte

Zmluvou o bežnom účte sa zaväzuje banka zriadiť od určitej doby na určitú menu bežný účet pre jeho majiteľa (§ 708 ods. 1 OBZ).

Zmluva o bežnom účte predstavuje absolútny obchodný záväzkový vzťah (§ 261 ods. 6 OBZ), ktorý sa bude vždy spravovať ustanoveniami Obchodného zákonníka bez ohľadu na povahu a postavenie zmluvných strán; je synalagmatickou (obojsťranne zaväzujúcou) a konsenzuálnou (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) zmluvou. Zmluva o bežnom účte má pojmovo odplatný (podstatnou náležitosťou zmluvy je záväzok majiteľa účtu zaplatiť banke odplatu) a formálny (pre platnosť jej uzavretia sa vyžaduje písomná forma) charakter.

7.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Zo základného vymedzenia zmluvy o bankovom uložení vecí vyplýva, že jej **podstatnými materiálnymi náležitosťami sú:**

- a) určenie zmluvných strán, ktorými sú banka a majiteľ účtu,**
- b) doba, odkedy sa účet zriaďuje,**
- c) mena, v akej sa bude účet viesť,**
- d) záväzok majiteľa účtu zaplatiť banke náhradu nákladov.**

Na platné uzavretie zmluvy sa vyžaduje písomná forma. Doba, odkedy je účet vedený, sa spravidla kryje s dňom uzavretia

zmluvy. Strany sa však môžu dohodnúť aj iným spôsobom. Bežný účet sa nemusí nevyhnutne viesť v slovenskej mene, banky ponúkajú možnosť zriadiť aj devízové účty.

Bankou môže byť len právnická osoba, ktorá má bankovú licenciu, majiteľom účtu môže byť akákoľvek fyzická alebo právnická osoba.

7.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Bežný účet môže byť zriadený i pre niekoľko osôb. V takom prípade majú všetky osoby postavenie majiteľa účtu. **Majiteľa účtu pritom treba odlišiť od osôb, ktoré sú oprávnené disponovať prostriedkami na účte.** Toto rozlíšenie sa týka predovšetkým právnických osôb, napr. ak podnikateľ uzavrie zmluvu o bežnom účte a dispozičné právo majú členovia štatutárneho orgánu prostredníctvom podpisového vzoru.

Banka pre majiteľa účtu vykonáva v podstate nasledovné dve hlavné činnosti:

- prijíma peňažné vklady alebo platby uskutočnené v prospech majiteľa účtu. Prostriedky, ktoré banka prijme, je povinná pripísať na účet ku dňu, keď získala právo s nimi nakladať. Od tohto dňa z nich majiteľovi účtu zároveň nabiehajú úroky.
- z peňažných prostriedkov na bežnom účte uskutočňuje podľa písomného príkazu majiteľa v jeho mene platby ním určeným osobám. Ak nevyplýva z príkazu čas, keď sa má platba vykonať, banka ju musí zrealizovať najneskôr nasledujúci deň. Takto použité prostriedky banka účtuje na ťarchu účtu dňom, keď ich vyplátila. Za tento deň už majiteľovi účtu úroky z vyplácaných peňazí nepatria.

Stav účtu bude vzhľadom na priebežné prijímanie a vyplácanie platieb kolísat'. Môže tak dôjsť k situácii, keď majiteľ účtu dá príkaz na úhradu, na ktorú už nebude na účte dostatok finančných prostriedkov. Ak to zmluva pripúšťa, banka zrealizuje aj takýto príkaz na platbu, čím fakticky majiteľovi účtu poskytne úver. V zmluve je spravidla stanovený limit, do akého je banka ochotná vykonávať platby nekryté zostatkom na účte (teda na dlh, v tzv. debete, resp. v podobe tzv. povoleného prečerpania účtu). Tento druh kreditno-debetného účtu sa v bankovej praxi označuje ako kontokorentný.

Pokiaľ ide o prostriedky, ktoré banka požičala majiteľovi účtu, ich vzájomný vzťah sa spravuje ustanoveniami o zmluve o úvere.

Zo zostatku na účte banka platí majiteľovi účtu úrok. Úrok je vyjadrením skutočnosti, že tieto peniaze má úplne k dispozícii a môže ich využiť na svoje podnikateľské zámery. Pri bežnom účte je však takéto využitie problematické, pretože majiteľ môže banku kedykoľvek požiadať o prevod či vyplatenie svojich peňazí. Takisto agenda spojená s vedením účtu je dosť náročná. Z týchto dôvodov sú bežné účty úročené skôr nízkymi sadzbami, resp. nie sú vôbec úročené. Úročenie zostatku je totiž dispozitívnym ustanovením, ktoré nepatrí medzi podstatné náležitosti zmluvy. Preto nie je zákonnou povinnosťou, i keď v praxi sa využíva. Splatnosť úrokov a ich výška býva obsahom zmluvy (prípadne všeobecných obchodných podmienok vydaných bankou), inak sa pripisujú na bežný účet koncom každého kalendárneho štvrt'roka.

Majiteľ má právo byť informovaný o stave prostriedkov na svojom účte, banka je preto povinná oznámiť mu údaje o prijatých a vykonaných platbách. Je vecou dohody, v akých intervaloch bude majiteľ výpis z účtu požadovať. **V každom prípade je banka povinná oznámiť majiteľovi účtu výšku zostatku na účte ku koncu kalendárneho roka. Robí tak na základe účtovnej uzávierky a bez zbytočného odkladu.**

Kogentným ustanovením týkajúcim sa zmluvy o bežnom účte je § 711 OBZ (popri základnom ustanovení § 708 OBZ), ktorý **banke priznáva právo požadovať úhradu nákladov spojených s vykonaním platieb.** Na ich započítanie smie použiť prostriedky zložené na účte. Zmluva o bežnom účte nie je obligatórne zmluvou odplatnou. Za zriadenie účtu banka môže, ale nemusí požadovať odplatu. Avšak za vykonanie platieb má zo zákona nárok na úhradu s tým spojených nákladov.

7.4. Zánik zmluvy

Zmluva o bežnom účte môže zaniknúť zo všeobecných dôvodov zániku záväzku, Obchodný zákonník okrem toho špeciálne upravuje možnosť výpovede. Majiteľ účtu môže zmluvu kedykoľvek písomne vypovedať s okamžitou účinnosťou. Oproti tomu banka

môže zmluvu vypovedať s účinnosťou až ku koncu mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom výpoveď doručila majiteľovi účtu. Po vypovedaní zmluvy niektorou zo strán je banka povinná majiteľovi účtu vyplatiť zostatok na účte, alebo ho podľa jeho pokynov previesť na iný účet.

8. Zmluva o vkladovom účte

Okrem bežného účtu Obchodný zákonník v rámci bankových zmlúv upravuje **aj zmluvu o vkladovom účte** (§ 716 – 719a OBZ). Okrem toho zmluvu o vklade upravuje aj Občiansky zákonník (§ 778 a nasl. OZ), vrátane zmluvy o vkladnej knižke (§ 781 a nasl. OZ) a vkladových listov (§ 786 OZ). Vkladné knižky a vkladové listy sú cennými papiermi upravené normami občianskeho práva; subsidiárne sa pre ne použije úprava zákona o cenných papieroch.

Zmluvu o vkladovom účte treba odlišiť od zmluvy o vklade podľa Občianskeho zákonníka – aj keď konštrukcia oboch zmlúv je podobná, **zmluva o vklade má charakter reálneho kontraktu, kým zmluva o vkladovom účte je kontraktom konsenzuálnym.**

Vkladový účet je vhodným spôsobom bezpečného uloženia peňazí, ktoré klient dočasne nepotrebuje, ale má záujem zhodnotiť ich prostredníctvom úrokov. Snahou banky je získať na určitú dobu peňažné prostriedky viazané na vkladovom účte a následne ich využiť pri svojej podnikateľskej činnosti – pri poskytovaní úverov, investovaní do cenných papierov a pod. Keďže banky sú schopné lepšie využiť peniaze zverené na dlhší čas, ponúkajú pri vkladových účtoch vyššie úroky než pri bežných účtoch. Termínovanosť vkladov nenúti banky mať zverené prostriedky v hotovosti, pretože riziko, že majiteľ ich bude náhle požadovať, je nižšie, prípadne zmluvou úplne vylúčené.

Banky ponúkajú svojim klientom rôzne druhy vkladových účtov. Jednotlivé druhy sa odlišujú najmä dobou, po ktorú sú na účte viazané, a výškou úrokov. Medzi týmito dvoma veličinami pritom platí priama úmera: **čím dlhšia doba, tým je spravidla vyšší úrok.** Zmluva o vkladovom účte môže byť uzavretá i na dobu neurčitú, spravidla však majú termínovaný charakter. Keďže je v záujme banky, aby uložené prostriedky mala úplne k dispozícii, zmluvy často

obsahujú ustanovenia, ktoré vylučujú, aby majiteľ účtu nakladal s nimi pred určeným termínom, resp. pred ukončením výpovednej lehoty. Pokiaľ zmluva takéto ustanovenie neobsahuje, je majiteľ oprávnený nakladať so svojím účtom ešte pred uplynutím lehoty. V takom prípade je však sankcionovaný stratou úrokov zo sumy, ktorou disponuje.

8.1. Charakteristika zmluvy o vkladovom účte

Zmluvou o vkladovom účte sa zaväzuje banka zriadiť tento účet pre jeho majiteľa v určitej mene a platiť z peňažných prostriedkov na účte úroky a majiteľ účtu sa zaväzuje vložiť na účet peňažné prostriedky a prenechať ich využitie banke (§ 716 ods. 1 OBZ) .

Zmluva o vkladovom účte predstavuje absolútny obchodný záväzkový vzťah (§ 261 ods. 6 OBZ), ktorý sa bude vždy spravovať ustanoveniami Obchodného zákonníka bez ohľadu na povahu a postavenie zmluvných strán; je synalagmatickou (obojsťranne zaväzujúcou) a konsenzuálnou (vzniká dohodou zmluvných strán o všetkých podstatných náležitostiach zmluvného typu) zmluvou. Zmluva o vkladovom účte má pojmovo odplatný (podstatnou náležitosťou zmluvy je záväzok banky zaplatiť majiteľovi vkladu úrok) a formálny (pre platnosť jej uzavretia sa vyžaduje písomná forma) charakter.

8.2. Podstatné náležitosti zmluvy

Zo základného vymedzenia zmluvy o vkladovom účte vyplýva, že jej podstatnými materiálnymi náležitosťami sú:

- a) určenie zmluvných strán, ktorými sú banka a majiteľ účtu,
- b) záväzok banky zriadiť pre majiteľa vkladový účet v určitej mene,
- c) záväzok banky platiť majiteľovi z peňazí na účte úroky,
- d) záväzok majiteľa účtu vložiť na účet v banke peňažné prostriedky.

Na platné uzavretie zmluvy sa vyžaduje písomná forma. Bankou môže byť len právnická osoba, ktorá má bankovú licenciu, majiteľom účtu môže byť akákoľvek fyzická alebo právnická osoba.

8.3. Práva a povinnosti zmluvných strán

Z vkladu je banka povinná platiť majiteľovi účtu úroky vo výške určenej v zmluve. Úrokové sadzby sú súčasťou sadzobníkov bánk, na ktoré zmluvy zvyknú odkazovať, a preto je veľmi nepravdepodobné, že by banka uzavrela zmluvu bez ustanovenia týkajúceho sa výšky úroku. Ak by sa tak však stalo, podľa Obchodného zákonníka má majiteľ účtu nárok na úroky vo výške ustanovenej zákonom alebo na základe zákona, inak v obvyklej výške s prihliadnutím na dĺžku doby po ktorú mala banka prostriedky k dispozícii.

Úroky patria majiteľovi účtu odo dňa, keď banka získala právo nakladať s jeho peniazmi, a má na ne nárok za celú dobu trvania zmluvy. Za deň, keď nakladá s prostriedkami na účte, mu úroky už nepatria. Spravidla platí, že banka vypláca úroky v mene, na ktorú je vedený vkladový účet. Nie je však vylúčené, že strany sa dohodnú inak.

Splatnosť úrokov závisí predovšetkým od doby, po ktorú sú prostriedky viazané na účte. Ak bol vkladový účet dojednaný na dobu neurčitú, alebo na dobu dlhšiu ako jeden rok, sú úroky splatné najneskôr koncom kalendárneho roka. Inak sú splatné v deň, keď sa podľa zmluvy vracia celý vklad. Úroky z vkladov s výpovednou lehotou sa stávajú splatnými po účinnosti výpovede.

8.4. Zánik zmluvy

Závazok zo zmluvy o vkladom účte zaniká uplynutím doby alebo účinnosťou výpovede. Výpovedať je pritom možné aj len určitú časť vkladu. Ak zo zmluvy nevyplýva iná dĺžka výpovednej lehoty, je výpoveď účinná po troch mesiacoch odo dňa, keď majiteľ účtu doručil banke písomnú výpoveď. Možnosť banky vypovedať zmluvu nie je v Obchodnom zákonníku výslovne upravená, preto treba siahnuť k podpornej úprave Občianskeho zákonníka. Podľa

nej banka môže vypovedať zmluvu v lehote troch mesiacov ku koncu kalendárneho štvrt'roka (§ 582 OZ). Po uplynutí určenej doby alebo po účinnosti výpovede je banka povinná uvoľnené peňažné prostriedky vyplatiť majiteľovi účtu alebo ich previesť na jeho účet v banke.

ZÁVER

Obchodné právo predstavuje dynamicky sa rozvíjajúce právne odvetvie, ktoré je pre rozvoj trhovej ekonomiky nenahraditeľné. Jeho vývoj je poznačený novodobými trendmi ako napr. globalizáciou a digitalizáciou obchodu a obchodovania. Znalosť obchodného práva je pre každého študenta právnickej fakulty *conditio sine qua non* pre jeho úspešné pôsobenie v aplikačnej praxi, takmer na všetkých pozíciách. Poznanie obchodného práva výrazne napomôže riadnemu fungovaniu podnikateľského prostredia, ale môže byť aj záchranou pri riadení rizík, ktoré trhovú ekonomiku a súťažné prostredie pre podnikateľov prináša.

I napriek tomu, že členovia Katedry obchodného práva a hospodárskeho práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktorí predstavujú autorský kolektív, majú za sebou rozsiahlu publikačnú činnosť, konštatujú, že písať učebnicu je pomerne ťažká úloha. Kým adresátom rôznych odborných a vedeckých výstupov sú pravdepodobne právnici, ktorí sa venujú prezentovanej problematike, adresátom učebnice sú študenti právnickej fakulty.

Pri písaní učebnice musel autorský kolektív rešpektovať skutočnosť, že študent v príslušnom ročníku musí zvládnuť viac predmetov z pozitívno-právnej oblasti, a preto je potrebné predstaviť príslušný predmet v takom rozsahu, ktorý je pre študenta zvládnuteľný. Zároveň je potrebné zvoliť taký odborný jazyk, ktorý bude pre študentov zrozumiteľný. To všetko kladie vysoké nároky na spracovanie obchodného záväzkového práva v podobe učebnice. I napriek tomu, že sme sa snažili zachytiť vývinové tendencie súkromného práva u nás a v Európskej únii, pri písaní učebnice z hľadiska jej štruktúry a metód výkladu sme sa inšpirovali predovšetkým učebnicami občianskeho, či súkromného práva, ktoré spracovali dnes už klasickí predstavitelia súkromného práva.

Druhý diel učebnice Obchodné právo sa venuje záväzkovému právu, ktoré predstavuje základ súkromného práva. Aj keď v porovnaní s právom obchodných spoločností ide o relatívne stabilnú časť právnej úpravy, aj v tejto časti sa prejavuje silná väzba na občianske právo hmotné a tiež vplyv práva Európskej únie.

Táto časť učebnice podáva predovšetkým výklad všeobecnej časti záväzkového práva, kde sa prejavuje pomerne zložitý právny dualizmus súkromného práva. Základom výkladu bola identifikácia a klasifikácia obchodných záväzkových vzťahov, vrátane základných princípov obchodných záväzkových vzťahov.

Učebnica vo vyváženom rozsahu objasňuje základné inštitúty civilného záväzkového práva a všetky špecifiká obchodného záväzkového práva. Učebnica zároveň zachytila zmeny v civilnom práve hmotnom a ich vplyv na obchodné záväzkové vzťahy, a to osobitne vplyv spotrebiteľského práva. Vplyv práva Európskej únie sa prejavil najmä pri úprave času plnenia peňažného záväzku dlžníka.

Po výklade všeobecnej časti záväzkového práva sa učebnica venuje pomenovaným zmluvným typom, ktoré sú upravené v Obchodnom zákonníku. Ani tu nebolo možné obísť zmluvné typy, ktoré sú v Občianskom zákonníku, pretože bolo potrebné poukázať na totožné zmluvné typy alebo zmluvné typy, ktoré sú obsahom podobné. Štruktúra výkladu je typová, tak aby umožnila rýchlu a spoľahlivú orientáciu pri všetkých zmluvných typoch. Dôraz je kladený na tie zmluvné typy, ktoré sú z pohľadu aplikačnej praxe tie najvýznamnejšie, a kde výklad je prípadne doplnený aj o judikatúru.

Napriek tomu, že autorský kolektív mal pri písaní tejto učebnice tie najlepšie úmysly, až čas ukáže ako túto učebnicu študenti prijali.

VECNÝ REGISTER

B

Banková záruka, 91

námietky, 94

plnenie, 94

vznik, 92

zánik, 95

C

Cenová doložka, 225

D

Dodatočná nemožnosť plnenia, 118

čiastočná nemožnosť

plnenia, 122

faktická nemožnosť

plnenia, 120

právna nemožnosť

plnenia, 121

právne účinky, 122

F

Fixné zmluvy, 118

Formulárové zmluvy, 50

I

Interpretačné pravidlá, 46

K

Komisionárska zmluva, 310

charakteristika, 310

podstatné náležitosti, 311

práva a povinnosti zmluvných

strán, 312

zánik zmluvy, 314

Konsenzuálne zmluvy, 53

Kontraktačný

mechanizmus, 63

Kúpa na skúšku, 224

Kúpna zmluva, 178

charakteristika, 179

podstatné náležitosti, 180

povinnosti kupujúceho, 209

povinnosti predávajúceho, 182

práva predávajúceho, 213

L

Licenčná zmluva

**na predmety priemyselného
vlastníctva, 255**

charakteristika, 255

podstatné náležitosti

zmluvy, 256

práva a povinnosti zmluvných

strán, 256

zánik zmluvy, 258

M

- Mandátna zmluva, 302**
  - charakteristika, 303
  - podstatné náležitosti zmluvy, 303
  - práva a povinnosti zmluvných strán, 305
  - zánik zmluvy, 308

N

- Nepomenovaná zmluva, 44**

O

- Obchodná verejná súťaž, 60**
- Obchodný záväzkový vzťah, 42**
  - absolútny obchod, 36
  - fakultatívny obchod, 38
  - forma právneho úkonu, 51
  - kombinovaný obchod, 37
  - predmet, 32
  - relatívny obchod, 34
  - spotrebiteľský obchod, 40
  - subjekt, 32
  - vznik, 42
  - zabezpečenie záväzku, 39
  - zánik, 99
  - zmena v osobe dlžníka, 71
  - zmena v osobe veriteľa, 70
  - zmeny v obsahu záväzku, 69
- Odstúpenie od zmluvy, 111**
  - právne účinky, 116
  - právny úkon, 116
  - vznik práva, 112

- Odstupné, 123**

- Omeškanie dlžníka, 138**
  - právne následky, 141
  - vznik, 139
  - zánik, 138
- Omeškanie veriteľa, 153**
  - právne následky, 154
  - vznik, 153

P

- Povinne zverejňovaná zmluva, 45**
- Predkupné právo, 227**
- Predzmluvná zodpovednosť, 54**
- Preklúzia, 164**
- Premlčanie, 162**
  - predmet premlčania, 166
  - premlčacia doba, 170
  - pretrhnutie premlčacej doby, 176
  - spočívanie premlčacej doby, 174
  - účinky premlčania, 169

R

- Relatívna neplatnosť, 47**
- Ručenie, 86**
  - plnenie ručiteľa, 89
  - vznik, 86
  - zánik, 90

S

- Spoločné záväzky, 66**
  - delené záväzky, 68
  - nedielne záväzky, 68
  - solidárne záväzky, 66

U

- Uznanie záväzku, 95**
  - účinky, 98
  - vznik, 96

V

- Verejný návrh na uzavretie zmluvy, 59**
- Všeobecné obchodné podmienky, 49**

Z

- Zabezpečenie záväzkov, 73**
  - prevenčná funkcia, 76
  - reparačná funkcia, 78
  - sankčná funkcia, 77
  - uhradzovacia funkcia, 77
  - zabezpečovacia funkcia, 77
  - zásada akcesority, 76
  - zásada subsidiarity, 75
- Zánik nesplneného záväzku, 111**
  - dodatočná nemožnosť plnenia, 118
  - odstúpenie od zmluvy, 111
  - odstupné, 123
  - započítanie pohľadávok, 126
  - zmarenie účelu zmluvy, 124

- Zánik záväzku splnením, 101**
  - čas plnenia, 106
  - miesto plnenia, 105
  - predmet plnenia, 103
  - riadne a včas, 101
  - spôsob plnenia, 104
  - subjekt, 102

- Započítanie pohľadávok, 126**
  - podmienky započítania pohľadávok, 126

- Zásada poctivého obchodného styku, 32**

- Zasielateľská zmluva, 342**
  - charakteristika, 342
  - podstatné náležitosti zmluvy, 343
  - práva a povinnosti zmluvných strán, 344
  - zánik zmluvy, 346

- Záväzkový vzťah**
  - obsah, 33
  - predmet, 32
  - subjekt, 32
  - záväzok, 32

- Zmarenie účelu zmluvy, 124**

- Zmluva o bankovom uložení veci, 389**
  - charakteristika, 390
  - podstatné náležitosti, 390
  - práva a povinnosti zmluvných strán, 390
  - zánik zmluvy, 392

- Zmluva o bežnom účte, 393**
  - charakteristika, 393

podstatné náležitosti
zmluvy, 393
práva a povinnosti zmluvných
strán, 394
zánik zmluvy, 395

Zmluva o dielo, 275

charakteristika, 277
podstatné náležitosti, 277
povinnosti objednávateľa, 292
povinnosti zhotoviteľa, 281
práva objednávateľa, 294
práva zhotoviteľa, 288

Zmluva o inkase, 386

charakteristika, 386
podstatné náležitosti, 387
práva a povinnosti zmluvných
strán, 387
zánik zmluvy, 389

Zmluva o kontrolnej činnosti, 335

charakteristika, 336
podstatné náležitosti
zmluvy, 336
práva a povinnosti zmluvných
strán, 337
zánik zmluvy, 340

Zmluva o kúpe prenajatej veci, 249

charakteristika, 249
podstatné náležitosti, 252
práva a povinnosti zmluvných
strán, 253
zánik zmluvy, 254

Zmluva o nájme dopravného prostriedku, 355

charakteristika, 356

podstatné náležitosti
zmluvy, 356
práva a povinnosti zmluvných
strán, 357
zánik zmluvy, 359

Zmluva o obchodnom zastúpení, 320

charakteristika, 321
podstatné náležitosti
zmluvy, 321
práva a povinnosti zmluvných
strán, 325
zánik zmluvy, 330

Zmluva o otvorení akreditívu, 380

charakteristika, 380
podstatné náležitosti
zmluvy, 382
práva a povinnosti zmluvných
strán, 382
zánik zmluvy, 386

Zmluva o predaji podniku, 229

charakteristika, 231
nároky z vád, 246
odovzdanie podniku, 244
ochrana veriteľov, 234
podstatné náležitosti, 231
predaj časti podniku, 248
prechod obchodného
mena, 243
prechod pracovnoprávných
vzťahov, 242
prechod práv, záväzkov
a zmluvných vzťahov, 238

Zmluva o preprave veci, 346

- charakteristika, 347
- náložný list, 353
- podstatné náležitosti zmluvy, 348
- práva a povinnosti zmluvných strán, 350
- zánik zmluvy, 355
- zodpovednosť dopravcu za škodu, 352

Zmluva o prevádzke

dopravného prostriedku, 360

- charakteristika, 360
- podstatné náležitosti zmluvy, 362
- práva a povinnosti zmluvných strán, 363
- zánik zmluvy, 364

Zmluva o skladovaní, 264

- charakteristika, 265
- podstatné náležitosti zmluvy, 266
- práva a povinnosti zmluvných strán, 267
- skladištný list, 270
- zánik zmluvy, 272
- zodpovednosť skladovateľa za škodu, 269

Zmluva

o sprostredkovaní, 314

- charakteristika, 315
- podstatné náležitosti zmluvy, 316
- práva a povinnosti zmluvných strán, 317
- zánik zmluvy, 320

Zmluva o tichom

spoločenstve, 375

- charakteristika, 376
- oodiel na zisku tichého spoločníka, 378
- podstatné náležitosti zmluvy, 376
- práva a povinnosti zmluvných strán, 378
- vklad tichého spoločníka, 377
- zánik zmluvy, 379

Zmluva o uložení veci, 258

- charakteristika, 259
- odlíšenie od zmluvy o skladovaní, 260
- podstatné náležitosti, 259
- práva a povinnosti zmluvných strán, 260

Zmluva o úvere, 366

- charakteristika, 366
- podstatné náležitosti zmluvy, 368
- práva a povinnosti zmluvných strán, 369
- úroky, 370
- zánik zmluvy, 372
- zmluva o úvere v spotrebiteľských vzťahoch, 373

Zmluva o uzavretí budúcej zmluvy, 62

Zmluva o vkladovom účte, 396

- charakteristika, 397
- podstatné náležitosti zmluvy, 397

práva a povinnosti zmluvných
strán, 398
zánik zmluvy, 398

Zmluvná pokuta, 78

dohoda o zmluvnej pokute, 80
moderačné právo súdu, 83
vznik nároku, 81

Zneužitie práva, 32

**Zodpovednosť za porušenie
povinností, 135**

zodpovednosť
za omeškanie, 138
zodpovednosť za škodu, 155

Zodpovednosť za škodu

liberačné dôvody, 157
predpoklady vzniku, 156
prevenčná povinnosť, 158
rozsah náhrady škody, 159
spôsob náhrady škody, 161

ZOZNAM POUŽITEJ A ODPORÚČANEJ LITERATÚRY

BEJČEK, J. – ELIÁŠ, K. – RABAN, P. a kol.: *Kurs obchodního práva : obchodní závazky*. 4. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2007, 535 s. ISBN 978-80-7179-781-4.

BEJČEK, J.: K pojmu smluvní slobody. In: *Právní obzor*, roč. 80, 1997, č. 6, s. 608-616. ISSN 0032-6984.

BOBEK, M. – KÜHN, Z. a kol.: *Judikatura a právní argumentace*. 2. vydání. Praha: Auditorium, 2013, 496 s. ISBN 978-80-8728-435-3.

BOELE-WOELKI, K.: Zásady UNIDROIT. Zásady európskeho zmluvného práva a medzinárodné súkromné právo II (Ako aplikovať Zásady na zmluvy s cudzím prvkom). In: *Právní obzor*, roč. 81, 1998, č. 1, s. 3-15. ISSN 0032-6984.

BONELL, M. J.: Zásady UNIDROIT a Viedenský dohovor – alternatívne alebo doplnujúce sa nástroje medzinárodného obchodu? In: *Právní obzor*, roč. 79, 1996, č. 4, s. 271-286. ISSN 0032-6984.

BONELL, M. J.: Zásady UNIDROIT a Zásady európskeho zmluvného práva – podobné pravidlá pre zhodné ciele? In: *Právní obzor*, roč. 80, 1997, č. 2, s. 109-128. ISSN 0032-6984.

BUDIŠ, P.: *Elektronický podpis a jeho aplikace v praxi: certifikáty a certifikační autority: legislativní rámec elektronického podpisu: praktické aplikace*. Olomouc: ANAG, 2008, 157 s. ISBN 978-80-7263-465-1.

BUCHOVÁ, M.: Autorizácia elektronického podania zo strany osoby, ktorá nie je orgánom verejnej moci. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 26, 2020, č. 5, s. 40-42. ISSN 1335-1079.

CSACH, K. – DOLEŽAL, T. – HUSÁR, J. a kol.: *Profesijná zodpovednosť. Zodpovednosť za škodu spôsobenú pri výkone vybraných činností s akcentom na europeizáciu deliktúálneho práva*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2011, 528 s. ISBN 978-80-7097-891-7.

CSACH, K.: Doktrína culpa in contrahendo v obchodnom práve. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 12, 2006, č. 5, s. 36-46. ISSN 1335-1079.

CSACH, K.: Súkromnoprávne následky porušenia zákona o verejnom obstarávaní. In: *Justičná revue*, roč. 60, 2008, č. 4, 563-572. ISSN 1335-6461.

CSACH, K.: Vzťah odchylných dojednaní a (všeobecných) a obchodných podmienok. II. časť – Obsah, forma a výklad odchylných dojednaní. In: *Justičná revue*, roč. 58, 2006, č. 6-7, s. 921-927. ISSN 1335-6461.

CSACH, K.: Vzťah odchylných dojednaní a (všeobecných) obchodných podmienok (k § 273 ods. 2 Obchodného zákonníka). In: *Justičná revue*, roč. 58, 2006, č. 2, s. 274-281. ISSN 1335-6461.

CSACH, K.: Zodpovednosť za culpa in contrahendo podľa Najvyššieho súdu Českej republiky – nasledovaniahodné riešenie? In: *Justičná revue*, roč. 61, 2009, č. 1, s. 48-56. ISSN 1335-6461.

DEÁK, M.: Prejav vôle kapitálovej obchodnej spoločnosti ako právnickej osoby v zahraničných úpravách. Inšpirácie pre modifikácie domácej úpravy? (1. časť). In: *Justičná revue*, roč. 67, 2015, č. 6-7, s. 729-746. ISSN 1335-6461.

DEÁK, M.: Prejav vôle kapitálovej spoločnosti ako právnickej osoby v zahraničných úpravách. Inšpirácie pre modifikácie domácej úpravy? (2. časť). In: *Justičná revue*, roč. 67, 2015, č. 8-9, s. 915-966. ISSN 1335-6461.

DOLEŽEL, V.: Několik poznámek k užívání Incoterms (s akcentem na vnitrostátní obchodní styk). In: *Bulletin advokacie*, roč. 14, 2006, č. 11-12, s. 67-70. ISSN 1210-6348.

DULÁKOVÁ, JAKÚBEKOVÁ, D.: Spotrebiteľská zmluva nanovo a inak. In: *Justičná revue*, roč. 60, 2008, č. 6-7, s. 936-946. ISSN 1335-6461.

DURAČINSKÁ, J.: Inštitút zádržného v obchodno-záväzkových vzťahoch. In: *Porušenie zmluvných povinností v súkromnom práve a jeho následky*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave. Právnická fakulta, 2018, s. 10-19. ISBN 978-80-568-0104-8.

ĎURICA, M.: Prienik judikatúry do súkromného práva. In: *Rekodifikace obchodního práva - pět let poté : pocta Ireně Pelikánové. Svazek II.* Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 133-147. ISBN 978-80-7598-426-5.

ĎURICA, M.: Veriteľ versus dlžník (súmrak nad veriteľom). In: *Právo v podnikání vybraných členských států Evropské unie : sborník příspěvků k 12. ročníku mezinárodní vědecké konference.* Praha: TROAS, 2020, s. 281-287. ISBN 978-80-88055-10-5.

ĎURICA, M.: O rozvoji inštitútu odporovateľnosti v judikatúre najvyšších súdnych autorít. In: *Naděje právní vědy 2023 : právní věda v praxi.* Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2024, s. 131-139. ISBN 978-80-261-1257-0.

ELIÁŠ, K. a kol.: *Občanský zákoník. Velký akademický komentář.* Praha: Linde, 2008, 1391 s. ISBN 978-80-7201-687-7.

ELIÁŠ, K.: Obchodní smlouva, část 1. In: *Právní praxe v podnikání,* roč. 4, 1995, č. 5, s. 1-8. ISSN 1210-4043.

FLASSIK, I.: Doktrína culpa in contrahendo – reakcia na článok. In: *Bulletin slovenskej advokácie,* roč. 11, 2005, č. 9-10, s. 36-38. ISSN 1335-1079.

HANUŠ, L.: Ke smyslu a účelu práva z pohledu interpretace právních předpisů: argumentaci teleologickým výkladem (vázanosti soudce zákonem). In: *Právní obzor,* roč. 92, 2009, č. 2, s. 97-122. ISSN 0032-6984.

HOLÚBKOVÁ, L.: Aplikačné problémy spojené s povinným zverejňovaním zmlúv. In: *Justičná revue,* roč. 66, 2014, č. 10, s. 1256-1260. ISSN 1335-6461.

HOLÚBKOVÁ, L.: Povinné zverejňovanie zmlúv. In: *Justičná revue,* roč. 63, 2011, č. 8-9, s. 1095-1101. ISSN 1335-6461.

HULVA, T.: Interpretace práva v teorii a praxi. In: *Bulletin slovenskej advokácie,* roč. 15, 2009, č. 4, s. 27-34. ISSN 1335-1079.

JAKÚBEKOVÁ, D.: Rozdielnosť úpravy zmluvy o uzavretí zmluvy o budúcej zmluvy v občianskom a obchodnom práve a problémy pri jej aplikácii v praxi. In: *Justičná revue,* roč. 51, 1999, č. 6-7, s. 7-10. ISSN 1335-6461.

JAKUBOVIČ, D.: *Závazkové vzťahy a zabezpečovacie právne inštitúty v obchodnom práve*. Bratislava: VEDA, 2004, 221 s. ISBN 978-80-224-0800-X.

JAKUBOVIČ, D.: *Zmluvná disciplína a zabezpečovacie inštitúty v obchodnom práve s relevantnou judikatúrou*. Bratislava: Epos, 2005, 494 s. ISBN 978- 80-8057-647-5.

JANČO, M. Aktuálne otázky koncepcie absolútnej neplatnosti právnych úkonov podľa § 39 Občianskeho zákonníka. 2. časť In: *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 14, 2008, č. 11, s. 32-40. ISSN 1335-1079.

KNAPP, V. – LUBY, Š.: *Československé občianske právo. I. zväzok*. Bratislava: Vydavateľstvo Obzor, 1973, 504 s.

KRAMPERA, J.: Neplatnosť nepřiměřených ujednání ve spotřebitelských smlouvách. In: *Bulletin advokacie*, 2009, č. 1, s. 44-46. ISSN 210-6348.

LUBY, Š.: Právne úkony v československom Občianskom zákonníku. In: *Právnické štúdie*, roč. XVII, 1969, č. 1, s. 5-81.

LUKÁČKA, P. – HUČKOVÁ, R. – KUBINEC, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2025, 1903 s. ISBN 978-80-7699-013-5.

MAGÁL, M. – KUBINA, P.: Rozhodcovské doložky v spotřebitelských smlouvách. In: *Justičná revue*, roč. 60, 2008, č. 4, s. 616-627. ISSN 1335-6461.

MAMOJKA, M. a kol.: *Obchodné právo II. Obchodné záväzkové vzťahy*. Bratislava: C. H. Beck, 2023, 744 s. ISBN 978-80-8232-025-4 978-80-8232-025-4.

MAMOJKA, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Veľký komentár. 2. zväzok (§ 261 – 775)*. Bratislava: EUROKÓDEX, 2016, 651 s. ISBN 978-80-8155-067-6.

MAREK, K. Smlouva mandátní a smlouva komisionářská. In: *Justičná revue*, roč. 58, 2006, č. 3, s. 549-558. ISSN 1335-6461.

MAREK, K.: K některým otázkám smlouvy o dílo ve výstavbě podle Obchodního zákonníku. In: *Právní praxe v podnikání*, 1996, č. 7-8.

MAREK, K.: Ke kontrahování kontrolní činnosti. In: *Justičná revue*, roč. 61, 2009, č. 4, s. 572-576. ISSN 1335-6461.

MAREK, K.: Obchodní podmínky, vykládací pravidla a obchodní zvyklosti. In: *Justičná revue*, roč. 63, 2011, č. 1, s. 136-148. ISSN 1335-6461.

MAREK, K.: Smlouva mandátní a smlouva komisionářská. In: *Časopis pro právní vědu a praxi*, roč. 11, 2003, č. 1, s. 37-42. ISSN 1210-9126.

MAREK, K.: Smlouva o dílo. 1. část. In: *Obchodní právo*, 1999, č. 4.

MAREK, K.: Smlouva o dílo. 2. část. In: *Obchodní právo*, 1999, č. 5.

MAREK, K.: Smlouva o kontrolní činnosti. In: Státní zastupitelství, roč. 7, 2009, č. 5, s. 23-25. ISSN 1214-3758.

MAREK, K.: *Smluvní obchodní právo. Kontrakty*. 3. aktualizované a rozšířené vydanie. Brno: Masarykova univerzita, 2007, 451 s. ISBN 978-80-210-4268-1.

MATULA, Z.: *Culpa in contrahendo*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, 95 s. ISBN 978-80-7357-719-3.

MELZER, F.: *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. Praha: C. H. Beck, 2010, 276 s. ISBN 978-80-7400-149-9.

MITTERPACHOVÁ, J.: *Zodpovednosť za škodu v obchodnom práve*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015, 254 s. ISBN 978-80-8168-177-6.

MORAVČÍKOVÁ, A.: Doktrína culpa in contrahendo v obchodnom práve. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 11, 2005, č. 9-10, s. 26-35. ISSN 1335-1079.

NĚMETHOVÁ, M.: Zmluva o kontrolnej činnosti. In: *Notitiae Novae Facultatis Iuridicae Universitatis Matthiae Beli Neosolii*, roč. 7. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Právnická fakulta, 2003, s. 114-116. ISBN 80-8055-868-X.

OVEČKOVÁ, O. – CSACH, K.: *Obchodné právo 3. Obchodné záväzky*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2023, 481 s. ISBN 978-80-571-0598-5.

OVEČKOVÁ, O. a kol.: *Obchodný zákonník. Veľký komentár. Zväzok II (§ 261 – 775)*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2022, 1603 s. ISBN 978-80-571-0501-5.

OVEČKOVÁ, O.: Inštitút premlčania a povinnosť súd ex officio prihliadať na premlčanie. In: *Právny obzor*, roč. 98, 2015, č. 2, s. 178-186. ISSN 0032-6984.

OVEČKOVÁ, O.: Výklad a aplikácia dobrých mravov a zásad poctivého obchodného styku v rozhodovacej činnosti súdov. In: *Právny obzor*, roč. 94, 2011, č. 4, s. 350-364. ISSN 0032-6984.

OVEČKOVÁ, O.: Vzťah Obchodného zákonníka a Občianskeho zákonníka s akcentom na vybrané inštitúty obchodného záväzkového práva. In: *Právny obzor*, roč. 91, 2008, č. 4, s. 251-266. ISSN 0032-6984.

OVEČKOVÁ, O.: Zánik záväzku zaplatením odstupného v obchodnom práve vo svetle judikatúry. In: *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 18, 2012, č. 4, s. 8-15. ISSN 1335-1079.

OVEČKOVÁ, O.: Zmluvná pokuta v obchodnom práve – predpoklady a podmienky moderácie. In: *Právny obzor*, roč. 107, 2024, č. 2, s. 121-139. ISSN 0032-6984.

OVEČKOVÁ, O.: *Zmluvná pokuta*. 2. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2011, 356 s. ISBN 978-80-8078-386-0.

PATAKYOVÁ, M. a kol.: *Obchodný zákonník. Komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2022, 1792 s. ISBN 978-80-8232-018-6.

PATAKYOVÁ, M.: Právna úprava zmluvy o dielo v Občianskom a Obchodnom zákonníku. In: *Podnikateľ a právo*, 1994, č. 5, s. 2-18. ISSN 1336-0280.

PLÍVA, S.: *Obchodní závazkové vztahy*. Praha: ASPI, 2006, 336 s. ISBN 80-7357-202-8.

RADBRUCH, G.: O napětí mezi účely práva. Praha: Wolters Kluwer, 2013, 160 s. ISBN 978-80-7357-919-7.

ROUČEK, F., SEDLÁČEK, J. a kol.: *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné*

na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 5424 s. ISBN 978-80-8596-360-1.

RYCHNAVSKÝ, P.: Spotřebitel'ské právo a Nariadenie o spoločnom európskom kúpnom práve. In: *Justičná revue*, roč. 66, 2014, č. 3, s. 411-423. ISSN 1335-6461.

SALAČ, J.: K problematice rozporu právního úkonu se zákonem ve světle § 39 Občanského zákoníku. In: *Právní rozhledy*, roč. 5, 1997, č. 10. ISSN 1210-6410.

SALAČ, J.: Nepřípustné nepřiměřené znevýhodnění založené smlouvou a lichva. In: *Právní rozhledy*, roč. 7, 1999, č. 8. ISSN 1210-6410.

SALAČ, J.: Smluvní sloboda nebo smluvní spravodlnosť? In: *Právní rozhledy*, roč. 6, 1998, č. 1. ISSN 1210-6410.

SALAČOVÁ, M.: Nepojmenované smlouvy. In: *Právní rozhledy*, roč. 4, 1996, č. 7, s. 308-309. ISSN 1210-6410.

SCHWARTZOVÁ, Z. – TOMSA, M.: Změna písemně uzavřené smlouvy podle obchodního zákoníku. In: *Právní praxe v podnikání*, 1995, č. 4.

SUCHOŽA, J. a kol.: *Slovenské obchodné právo. Obchodné záväzky*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnická fakulta, 2004, 208 s. ISBN 80-8083-006-1.

ŠILHÁN, J.: Innominátní smlouvy a přípustnost analogie v obchodních závazkových vztazích. In: *Právní rozhledy*, 2007, č. 13, s. 465-473. ISSN 1210-6410.

ŠILHÁN, J.: *Náhrada škody v smluvních vztazích a možnosti její smluvní limitace*. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck 2011, 160 s. ISBN 978-80-7400-393-6.

ŠTEFANKO, J.: Culpa in contrahendo alebo zodpovednosť za zavinenie v predzmluvných vzťahoch. In: *Právny obzor*, roč. 91, 2008, č. 3, s. 170-189. ISSN 0032-6984.

ŠTENGLOVÁ, I.: Smlouva o dílo v obchodních závazkových vztazích. II. část. In: *Právní praxe v podnikání*, 1992, č. 3.

ŠTEVČEK, M. – DULAK, A. – BAJÁNKOVÁ, J. – FEČÍK, M. – SEDLAČKO, F. – TOMAŠOVIČ, M. a kol.: *Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár*. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2019, 1754 s. ISBN 978-80-7400-770-5.

ŠTEVČEK, M. – DULAK, A. – BAJÁNKOVÁ, J. – FEČÍK, M. – SEDLAČKO, F. – TOMAŠOVIČ, M. a kol.: *Občiansky zákonník II. § 451 – 880. Komentár*. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2019, 1578 s. ISBN 978-80-7400-770-5.

ŠTEVČEK, M. – FICOVÁ, S. – BARICOVÁ, J. – MESIARKINOVÁ, S. – BAJÁNKOVÁ, J. – TOMAŠOVIČ, M. a kol.: *Civilný sporový poriadok. Komentár*. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022, 1752 s. ISBN 978-80-7400-909-9.

ŠVIDROŇ, J.: Právna zodpovednosť za porušenie dobrých mravov. In: *Právny obzor*, roč. 96, 2013, č. 1, s. 3-23. ISSN 0032-6984.

TOTH-VAŇO, P.: Absolútna neplatnosť, následky relatívnej neplatnosti a dobromyseľnosť nadobúdateľa. In: *Justičná revue*, roč. 66, 2014, č. 2, s. 153-171. ISSN 1335-6461.

TREŠČÁKOVÁ, D.: *Zodpovednosť za porušenie záväzkov obchodnom práve*. Praha: Leges, 2014, 208 s. ISBN 978-80-7502-026-0.

UHLIAROVÁ, M.: Následky porušenia zmluvy v Európskom práve s dôrazom na terminologické otázky. In: *Právny obzor*, roč. 93, 2010, č. 1, s. 3-17. ISSN 0032-6984.

VOJČÍK, P.: K zmluvám o vstavbe a nadstavbe. Končí diskusia? In: *Bulletin slovenskej advokácie*, roč. 11, 2005, č. 8. ISSN 1335-1079.

OBCHODNÉ PRÁVO II.

Obchodné záväzky.

Vysokoškolská učebnica

Autori: prof. JUDr. Milan Ďurica, PhD.
doc. JUDr. Ing. Martin Kubinec, PhD., univ. prof.
JUDr. Monika Némethová, PhD., univ. doc.
JUDr. Lenka Ušiaková, PhD., univ. doc.
JUDr. Mária Kubincová, PhD.
JUDr. Jakub Dzimko, PhD.
JUDr. Ing. Zuzana Maruškinová
JUDr. Aneta Kšenzíghová, PhD., MBA

Recenzenti: prof. JUDr. Karel Marek, CSc.
prof. JUDr. Ján Husár, CSc.
doc. JUDr. Regina Hučková, PhD.

Návrh obálky: Mgr. Ján Humaj

Vydavateľ: Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela
v Banskej Bystrici.

Rok vydania: 2025

Počet strán: 416 [22,11 AH]

ISBN 978-80-557-2239-9 (brožovaná)
978-80-557-2238-2 (online)

<https://doi.org/10.24040/2025.9788055722382>

ISBN 978-80-557-2238-2

